

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων
και Αθλητισμού

Υποκριτική Τέχνη

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΣΑΕΚ

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2026

ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ

Υποκριτική Τέχνη

ΣΑΕΚ

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2026

ΣΥΓΓΡΑΦΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΥ ΣΤΗΝ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ «ΥΠΟΚΡΙΤΙΚΗ ΤΕΧΝΗ»

Συγγραφική ομάδα

Ελισσάβετ Σταυρίδου
Βασιλική Αϊντζή
Εύη Δημητροπούλου
Παναγιώτα Διχάλα
Σοφία Καραγιάννη
Καλυψώ Λάζου

Σύμβουλος μεθοδολογίας ανάπτυξης του εκπαιδευτικού εγχειριδίου

Ανδρέας Παπαδαντωνάκης

Γλωσσική επιμέλεια

Εκδόσεις Σοκόλη

Σχεδιασμός-σελιδοποίηση

Mr. Moschos / WINK DESIGN

Το περιεχόμενο του εκπαιδευτικού εγχειριδίου της ειδικότητας διαμορφώθηκε από τη συγγραφική ομάδα με βάση μεθοδολογικές προδιαγραφές και ειδικά πρότυπα που επεξεργάστηκε το ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ στο πλαίσιο της Πράξης «ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΟΔΗΓΩΝ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΩΝ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ (ΙΕΚ)» [κωδικός ΟΠΣ (MIS) 5069281] του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση 2014-2020».

Περιεχόμενα

1	Πρόλογος	7
2	Εισαγωγή	9
A	Περιγραφή ειδικότητας	11
1	Τίτλος της ειδικότητας και ομάδα προσανατολισμού	11
1 . 1	Τίτλος ειδικότητας	11
1 . 2	Ομάδα προσανατολισμού (επαγγελματικός τομέας)	11
2	Συνοπτική περιγραφή ειδικότητας	12
2 . 1	Ορισμός ειδικότητας	12
2 . 2	Αρμοδιότητες/Καθήκοντα	12
2 . 3	Προοπτικές απασχόλησης στον κλάδο ή τομέα	13
2 . 4	Πρόσθετες πηγές πληροφόρησης	14
B	Σκοπός και προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα του προγράμματος κατάρτισης της ειδικότητας	15
1	Σκοπός του προγράμματος κατάρτισης της ειδικότητας	15
2	Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα του προγράμματος κατάρτισης	16
Γ	Βασικές εκπαιδευτικές προδιαγραφές και αναλυτικό περιεχόμενο του προγράμματος της θεωρητικής και εργαστηριακής κατάρτισης	18
1	Ωρολόγιο πρόγραμμα	19
2	Αναλυτικό περιεχόμενο προγράμματος θεωρητικής και εργαστηριακής κατάρτισης	20
2 . 1	ΕΞΑΜΗΝΟ Α΄	20
2 . 1 . A	ΥΠΟΚΡΙΤΙΚΗ I	20
2 . 1 . B	ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ I	25
2 . 1 . Γ	ΑΓΩΓΗ ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ – ΟΡΘΟΦΩΝΙΑ I	31
2 . 1 . Δ	ΧΟΡΟΣ – ΚΙΝΗΣΗ I	37
2 . 1 . Ε	ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΤΗΝ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ I	43
2 . 1 . ΣΤ	ΙΣΤΟΡΙΑ ΘΕΑΤΡΟΥ I	48
2 . 1 . Ζ	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ	57
2 . 1 . Η	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΔΡΑΜΑΤΟΛΟΓΙΑ	66
2 . 2	ΕΞΑΜΗΝΟ Β΄	73
2 . 2 . A	ΥΠΟΚΡΙΤΙΚΗ II	73

2 . 2 . Β	ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ II	78
2 . 2 . Γ	ΑΓΩΓΗ ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ – ΟΡΘΟΦΩΝΙΑ II	84
2 . 2 . Δ	ΧΟΡΟΣ – ΚΙΝΗΣΗ II	90
2 . 2 . Ε	ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΤΗΝ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ II	96
2 . 2 . ΣΤ	ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥ I	102
2 . 2 . Ζ	ΜΕΛΕΤΗ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗ ΘΕΑΤΡΙΚΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ	108
2 . 2 . Η	ΣΚΗΝΟΓΡΑΦΙΑ – ΕΝΔΥΜΑΤΟΛΟΓΙΑ	116

2 . 3 ΕΞΑΜΗΝΟ Γ΄ 124

2 . 3 . Α	ΥΠΟΚΡΙΤΙΚΗ III	124
2 . 3 . Β	ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ III	130
2 . 3 . Γ	ΑΓΩΓΗ ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ – ΟΡΘΟΦΩΝΙΑ III	136
2 . 3 . Δ	ΧΟΡΟΣ – ΚΙΝΗΣΗ III	141
2 . 3 . Ε	ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΤΗΝ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ III	147
2 . 3 . ΣΤ	ΙΣΤΟΡΙΑ ΘΕΑΤΡΟΥ II	152
2 . 3 . Ζ	ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΘΕΑΤΡΙΚΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ I	161
2 . 3 . Η	ΑΡΧΑΙΟ ΔΡΑΜΑ I	169
2 . 3 . Θ	ΦΩΝΗΤΙΚΗ – ΘΕΑΤΡΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ I	175

2 . 4 ΕΞΑΜΗΝΟ Δ΄ 182

2 . 4 . Α	ΥΠΟΚΡΙΤΙΚΗ IV	182
2 . 4 . Β	ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ IV	188
2 . 4 . Γ	ΑΓΩΓΗ ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ IV	194
2 . 4 . Δ	ΧΟΡΟΣ – ΚΙΝΗΣΗ IV	200
2 . 4 . Ε	ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΤΗΝ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ IV	207
2 . 4 . ΣΤ	ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥ II	213
2 . 4 . Ζ	ΑΡΧΑΙΟ ΔΡΑΜΑ II	221
2 . 4 . Η	ΦΩΝΗΤΙΚΗ – ΘΕΑΤΡΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ II	226
2 . 4 . Θ	ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΘΕΑΤΡΙΚΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ II	232

3	Διδακτική μεθοδολογία	239
4	Υγεία και ασφάλεια κατά τη διάρκεια της κατάρτισης	242
4 . 1	Βασικοί κανόνες υγείας και ασφάλειας	242
4 . 2	Μέσα ατομικής προστασίας	242

Δ Προδιαγραφές υλοποίησης της πρακτικής άσκησης 243

1	Ο θεσμός της πρακτικής άσκησης	244
2	Οδηγίες για τον/την πρακτικά ασκούμενο/-η	246
2 . 1	Προϋποθέσεις εγγραφής στο πρόγραμμα πρακτικής άσκησης	246
2 . 2	Δικαιώματα και υποχρεώσεις του/της πρακτικά ασκούμενου/-ης	246

2 . 3	Φορείς υλοποίησης πρακτικής άσκησης	248
3	Ο ρόλος του/της εκπαιδευτή/-τριας της πρακτικής άσκησης	249
4	Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα της πρακτικής άσκησης	250
5	Αναλυτικό περιεχόμενο προγράμματος πρακτικής άσκησης	253
5 . 1	Ενότητες προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων	253
5 . 1 . Α	ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΡΟΛΟΥ	253
5 . 1 . Β	ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ	253
5 . 1 . Γ	ΠΡΟΑΓΩΓΗ/ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	254
5 . 2	Μεθοδολογία υλοποίησης πρακτικής άσκησης	254

	Βιβλιογραφία	256
--	---------------------	------------

A	Βιβλιογραφικές αναφορές σχετικές με την ειδικότητα	257
B	Βιβλιογραφικές αναφορές με τη μεθοδολογία ανάπτυξης των εκπαιδευτικών εγχειριδίων	267
Γ	Σχετική εθνική νομοθεσία	270

1 | Πρόλογος

Το εκπαιδευτικό εγχειρίδιο της ειδικότητας «Υποκριτική Τέχνη» αναπτύχθηκε στο πλαίσιο της Πράξης «ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΟΔΗΓΩΝ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΩΝ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ (ΙΕΚ)» [κωδικός ΟΠΣ (MIS) 5069281], η οποία υλοποιήθηκε με σύμπραξη των κοινωνικών εταίρων, και, ειδικότερα από το ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ (επικεφαλής εταίρο της κοινοπραξίας), το ΙΝΕ/ΓΣΕΕ, το ΙΜΕ/ΓΣΕΒΕΕ, το ΚΑΕΛΕ/ΕΣΕΕ, το ΙΝΣΕΤΕ και τον ΕΟΠΠΕΠ, και συγχρηματοδοτήθηκε από το ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση».

Το έργο αυτό αποτέλεσε μια ολοκληρωμένη παρέμβαση για τη βελτίωση και ενίσχυση του θεσμού της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης σε μια περίοδο κατά την οποία, περισσότερο από ποτέ, το αίτημα της διασύνδεσής του με την αγορά εργασίας είναι επιτακτικό και επίκαιρο. Ιδιαίτερα, μετά τη μακρά περίοδο οικονομικής κρίσης και ύφεσης την οποία αντιμετώπισε η ελληνική κοινωνία αλλά και τις συνέπειες από την πανδημική κρίση Covid-19, οι αναδυόμενες προκλήσεις καθιστούν αναγκαία τα στοχευμένα μέτρα εκσυγχρονισμού του θεσμού. Το συγκεκριμένο έργο αποτέλεσε μια συστηματική προσπάθεια αντιμετώπισης χρόνιων αδυναμιών του πεδίου, αναβάθμισης του επιπέδου των παρεχόμενων γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων, και βελτίωσης των μαθησιακών αποτελεσμάτων που απορρέουν από την επαγγελματική κατάρτιση σε συγκεκριμένες ειδικότητες.

Εμπερικλείοντας μια καινοτόμο δέσμη αλληλοσυμπληρούμενων δράσεων, μεθόδων και πρακτικών, επιδίωξε να συμβάλει με πολλαπλασιαστικό τρόπο στην ενίσχυση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας του πεδίου της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης. Ειδικότερα, στο πλαίσιο του έργου:

- Διεξήχθη ποιοτική έρευνα με στόχο τη διερεύνηση των χαρακτηριστικών και της δυναμικής που διέπει το πεδίο της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης στη χώρα μας και στον ευρωπαϊκό χώρο, με στόχο τη διαμόρφωση σχετικών προτάσεων πολιτικής.
- Αναπτύχθηκαν:
 - Επικαιροποιημένοι «οδηγοί κατάρτισης» για 130 ειδικότητες αρχικής κατάρτισης,
 - Αντίστοιχα εκπαιδευτικά εγχειρίδια για την υποστήριξη της κατάρτισης/εκπαίδευσης των σπουδαστών/-τριών,
 - Συναφείς τράπεζες θεμάτων για κάθε ειδικότητα.
- Το σύνολο των παραπάνω στηρίχθηκε σε ένα ενιαίο μεθοδολογικό πλαίσιο, μέσω του οποίου επιδιώχθηκε η σύνδεση της κοινωνικής εμπειρίας της εργασίας, της εκπαίδευσης και της πιστοποίησής της λαμβάνοντας υπόψη του το ισχύον θεσμικό πλαίσιο, καθώς και τις ιδιαιτερότητες του πεδίου της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης.
- Τέλος, με γνώμονα την ενίσχυση της θετικής επενέργειας του έργου σε θεσμικό

επίπεδο, αναπτύχθηκε μια μεθοδολογία ευέλικτης τακτικής περιοδικής επανεξέτασης και επικαιροποίησης των περιεχομένων των οδηγών κατάρτισης, των εγχειριδίων και των τραπεζών θεμάτων, έτσι ώστε αυτά να βρίσκονται –κατά το δυνατόν– σε αντιστοιχία με τα νέα τεχνολογικά, οργανωσιακά, εργασιακά, περιβαλλοντικά, κοινωνικά και οικονομικά δεδομένα και τις ανάγκες της αγοράς εργασίας και των εκπαιδευομένων.

2 | Εισαγωγή

Το παρόν εγχειρίδιο, εκκινώντας από την περιγραφή της ειδικότητας, εστιάζεται στο αναλυτικό περιεχόμενο και τις βασικές εκπαιδευτικές προδιαγραφές ενός προγράμματος κατάρτισης στην ειδικότητα «Υποκριτική Τέχνη». Στοχεύει στην ενημέρωση του συνόλου των συντελεστών/-τριών του, λαμβάνοντας υπόψη τα περιεχόμενα των καθηκόντων και τις ιδιαιτερότητές της, καθώς και τους ισχύοντες θεσμικούς περιορισμούς στο πεδίο.

Απευθύνεται κυρίως στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες αλλά και στους/στις εκπαιδευτές/-τριες των προγραμμάτων αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης. Επιπλέον, αποτελεί ένα χρήσιμο εγχειρίδιο για τα στελέχη σχεδιασμού, τους σχετικούς φορείς υλοποίησής τους –τα Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης–, αλλά και για το σύνολο των υπόλοιπων δυνάμει συντελεστών/-τριών ενός προγράμματος αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης, ιδιαίτερα για όσους/-ες συμμετέχουν στην υλοποίηση της πρακτικής άσκησης.

Το εγχειρίδιο αυτό αποτελεί μια συστηματική βάση η οποία περιλαμβάνει βασικά στοιχεία για την κατανόηση του πεδίου της συγκεκριμένης ειδικότητας, αλλά κυρίως εστιάζεται στην ανάλυση των μαθησιακών ενοτήτων και των εκπαιδευτικών προδιαγραφών της θεωρητικής και της εργαστηριακής κατάρτισης, καθώς και την υλοποίηση της πρακτικής άσκησης.

Στην κατεύθυνση αυτή, για το κάθε πρόγραμμα αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης το οποίο δύναται να υλοποιηθεί, είναι απαραίτητο να ληφθούν συστηματικά υπόψη τα εκπαιδευτικά περιεχόμενα αλλά και οι μεθοδολογικές προδιαγραφές που περιλαμβάνονται.

Ειδικότερα, το εκπαιδευτικό εγχειρίδιο αποτελείται από τέσσερα (Α΄-Δ΄) Μέρη.

- **Το Α΄ Μέρος παρέχει συνοπτικά τις πληροφορίες που αφορούν την περιγραφή της ειδικότητας.**

Περιλαμβάνει την περιγραφή της ειδικότητας, των κύριων εργασιακών καθηκόντων της, των προοπτικών απασχόλησης σε αυτήν, ενώ γίνεται αναφορά σε βασικές πηγές πληροφόρησης σε σχέση με την ειδικότητα.

- **Το Β΄ Μέρος εστιάζεται στον καθορισμό των ευρύτερων αλλά και των επιμέρους ενοτήτων προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων του προγράμματος κατάρτισης.**

Αναφέρεται στις δραστηριότητες που θα είναι σε θέση να επιτελέσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες, μετά το πέρας της συνολικής κατάρτισής τους στη συγκεκριμένη ειδικότητα.

- **Το Γ΄ Μέρος εστιάζεται στο περιεχόμενο και τη διάρθρωση του προγράμματος θεωρητικής και εργαστηριακής κατάρτισης, καθώς και σε βασικές εκπαιδευτικές προδιαγραφές υλοποίησής του.**

Το Μέρος Γ΄ περιλαμβάνει το ωρολόγιο πρόγραμμα, την περίληψη και τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα, τις ώρες διδασκαλίας ανά εβδομάδα, τις βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά, ένα κείμενο αναφοράς, καθώς και τις προτεινόμενες πηγές μελέτης κάθε μαθησιακής ενότητας. Επιπλέον, αναφέρεται στην προτεινόμενη διδακτική μεθοδολογία, καθώς και σε σημαντικές πληροφορίες που αφορούν την υγεία και την ασφάλεια κατά τη διάρκεια της κατάρτισης.

- **Το Δ΄ Μέρος εστιάζεται στην περιγραφή του περιεχομένου, των χαρακτηριστικών και των προδιαγραφών υλοποίησης της πρακτικής άσκησης.**

Περιλαμβάνεται η περιγραφή του θεσμού της πρακτικής άσκησης και παρέχονται χρήσιμες οδηγίες για τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες και τους/τις εκπαιδευτές/-τριες στον χώρο εργασίας. Στα περιεχόμενα συγκαταλέγονται επίσης οι ενότητες μαθησιακών αποτελεσμάτων της πρακτικής άσκησης, ενδεικτικές εργασίες τις οποίες θα εκτελέσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες, καθώς και οι ειδικές προδιαγραφές υλοποίησης που αφορούν τον εξοπλισμό. Αναλύονται οι ενότητες μαθησιακών αποτελεσμάτων, ενώ προτείνονται βασικές μεθοδολογικές αρχές για την υλοποίηση της πρακτικής άσκησης.

Το εκπαιδευτικό εγχειρίδιο και η τράπεζα θεμάτων της ειδικότητας συνδέονται οργανικά με τον αντίστοιχο οδηγό κατάρτισης της ειδικότητας.

Για τη συγγραφή της μεθοδολογίας ανάπτυξης των εκπαιδευτικών εγχειριδίων συνεργάστηκαν οι Ρένα Βαρβιτσιώτη, Ελένη Θεοδωρή, Κωνσταντίνος Μαρκίδης και Δέσποινα Μπαμπανέλου, η οποία ανέλαβε και τη συντακτική της επιμέλεια. Αυτή εκπονήθηκε στο πλαίσιο της «Οριζόντιας Εκπαιδευτικής Μεθοδολογίας» της εν λόγω Πράξης «ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΟΔΗΓΩΝ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΩΝ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ (ΙΕΚ)» και με βάση μια κατάλληλα προσαρμοσμένη εκδοχή του προτύπου ανάπτυξης εκπαιδευτικών υλικών του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ (Γούλας, Μαρκίδης & Μπαμπανέλου, 2021).

A

Περιγραφή ειδικότητας

1 | Τίτλος της ειδικότητας και ομάδα προσανατολισμού

1.1 • Τίτλος ειδικότητας

«Υποκριτική Τέχνη»

1.2 • Ομάδα προσανατολισμού (επαγγελματικός τομέας)

Η ειδικότητα ανήκει στον τομέα «Καλλιτεχνικών Σπουδών και Εφαρμοσμένων Τεχνών» της ομάδας προσανατολισμού «Εφαρμοσμένων Τεχνών και Καλλιτεχνικών Σπουδών».

2 | Συνοπτική περιγραφή ειδικότητας

2.1 • Ορισμός ειδικότητας

Ο/Η ηθοποιός είναι ο/η επαγγελματίας που υποδύεται ρόλους σε παραστάσεις στο θέατρο, στην τηλεόραση, στο ραδιόφωνο, στον κινηματογράφο, στην παραγωγή μεταγλωττίσης ταινιών, σε διαφημιστικές και άλλες καλλιτεχνικές παραγωγές. Ο/Η ηθοποιός χρησιμοποιεί τη φωνή του/της (ομιλία και τραγούδι) και τη γλώσσα του σώματος (κίνηση και χορός) για να ερμηνεύσει τον ρόλο του/της, σύμφωνα με το θεατρικό κείμενο ή το σενάριο, ακολουθώντας τις οδηγίες ενός/μιας σκηνοθέτη/-τριας.

2.2 • Αρμοδιότητες/Καθήκοντα

Ο/Η απόφοιτος της ειδικότητας «Υποκριτική Τέχνη» ασκεί (ενδεικτικά και όχι περιοριστικά) τις παρακάτω αρμοδιότητες/καθήκοντα:

- Μελετά το κείμενο/σενάριο που του/της ανατίθεται προκειμένου να γνωρίσει και να κατανοήσει τα κίνητρα και τους στόχους του ρόλου που πρέπει να υποδυθεί,
- Ερευνά τον ρόλο σε σχέση με το ιστορικό και κοινωνικοπολιτικό πλαίσιο του έργου,
- Προσαρμόζει την εξωτερική του/της εμφάνιση στις απαιτήσεις του ρόλου,
- Δοκιμάζει σωματικές και συναισθηματικές δράσεις, κατά τη διάρκεια των δοκιμών/προβών,
- Συνεργάζεται με τους/τις συντελεστές/-τριες της παραγωγής (σκηνοθέτη/-τρια, σκηνογράφο, ενδυματολόγο, μουσικό, χορογράφο κ.ά.) και παίρνει μέρος στις αντίστοιχες πρόβες/δοκιμές για τη δημιουργία καλλιτεχνικού έργου,
- Απομνημονεύει το κείμενο, τις κινήσεις, τις χορογραφίες, τα τραγούδια κ.λπ. του ρόλου, επαναλαμβάνοντάς τα κατά τη διάρκεια των δοκιμών/προβών,
- Ερμηνεύει ή αποδίδει σωματικά και συναισθηματικά το περιεχόμενο του θεατρικού έργου ή κινηματογραφικού/τηλεοπτικού/διαφημιστικού/ραδιοφωνικού σεναρίου που έχει δημιουργήσει κατά τη διάρκεια των προβών/δοκιμών,
- Διευθετεί θέματα προετοιμασίας και προσωπικής εμφάνισης,
- Δημιουργεί καλλιτεχνικό έργο για την ψυχαγωγία του κοινού ή για μια ενδεχόμενη ακρόαση,
- Προσαρμόζει τον ρόλο (αυτοσχεδιάζει), όταν απαιτείται,
- Συνεργάζεται με καλλιτέχνες/-ιδες άλλων ειδικοτήτων στο πλαίσιο δημιουργίας του καλλιτεχνικού έργου,
- Συμμετέχει στην προώθηση του καλλιτεχνικού έργου (συνεντεύξεις Τύπου, φωτογραφίες κ.λπ.),
- Αναλαμβάνει τον ρόλο του/της βοηθού σκηνοθέτη/-τριας στο θέατρο, β' βοηθού σκηνοθέτη/-τριας στην τηλεόραση και στον κινηματογράφο, φροντιστή/-τριας και βοηθού διευθυντή/-τριας σκηνής (προαιρετικό καθήκον),

- Επιλέγει ή/και δημιουργεί σύντομα καλλιτεχνικά έργα για μια ενδεχόμενη ακρόαση,
- Συμμετέχει σε ακροάσεις,
- Προωθεί τον εαυτό του/της ως επαγγελματία καλλιτέχνη/-ιδα,
- Διατηρεί ή/και ανανεώνει τις τεχνικές υποκριτικής του/της ικανότητας.

2.3 • Προοπτικές απασχόλησης στον κλάδο ή τομέα

Ο/Η κάτοχος διπλώματος της ειδικότητας «Υποκριτική Τέχνη» μπορεί να εργαστεί σε τομείς που σχετίζονται με τον τομέα του πολιτισμού, πιο συγκεκριμένα σε:

- Θεατρικές επιχειρήσεις,
- Κινηματογραφικές επιχειρήσεις,
- Τηλεοπτικές και ραδιοφωνικές επιχειρήσεις (ΕΡΤ, ιδιωτικά τηλεοπτικά κανάλια),
- Δημόσια και ιδιωτικά θέατρα,
- Κινηματογραφικές/τηλεοπτικές/ραδιοφωνικές εταιρείες παραγωγής,
- Κέντρα πολιτισμού,
- Εταιρείες μεταγλώττισης,
- Δημόσια και ιδιωτικά κέντρα δημιουργικής απασχόλησης (ΟΤΑ, ΚΔΑΠ), και σε θέσεις εργασίας ως:
- Ηθοποιός,
- Βοηθητικός ηθοποιός,
- Εμπυχωτής/-τρια θεατρικού παιχνιδιού,
- Β' βοηθός σκηνοθέτη/-τριας στο θέατρο,
- Βοηθός οδηγού σκηνής,
- Φροντιστής/-τρια
- Β' βοηθός σκηνοθέτη/-τριας σε τηλεοπτικά και κινηματογραφικά στούντιο.

2.4 • Πρόσθετες πηγές πληροφόρησης

- Υπουργείο Πολιτισμού & Αθλητισμού:
<https://www.culture.gov.gr/el/citizen/SitePages/modern.aspx>
- Εθνικός Οργανισμός Πιστοποίησης Προσόντων
& Επαγγελματικού Προσανατολισμού: <https://www.eoppep.gr>
- Σωματείο Ελλήνων Ηθοποιών: <https://sei.gr/>
- Σωματείο Εκπαιδευτικών Δραματικής Τέχνης:
https://www.facebook.com/groups/435151683591032?locale=el_GR
- Εταιρεία Ελλήνων Σκηνοθετών: <https://www.greekdirectorsguild.gr/>
- Πανελλήνια Ομοσπονδία Θεάματος Ακροάματος: www.potha.gr

B

Σκοπός και προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα του προγράμματος κατάρτισης της ειδικότητας

1 | Σκοπός του προγράμματος κατάρτισης της ειδικότητας

Ο βασικός σκοπός του προγράμματος κατάρτισης της ειδικότητας είναι να προετοιμάσει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες για την επαγγελματική τους σταδιοδρομία στην ειδικότητα «Υποκριτική Τέχνη».

2 | Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα του προγράμματος κατάρτισης

Οι γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες που θα αποκτήσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατά τη διάρκεια της κατάρτισής τους, οργανώνονται σε ενότητες προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων.

Στον πίνακα που ακολουθεί, παρουσιάζονται τα επιμέρους προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα ανά ενότητα.

Πίνακας 1 /// Ενότητες προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων

ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	
ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	Επιμέρους προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα Με την ολοκλήρωση του προγράμματος κατάρτισης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί/-ές να:
A. «Δημιουργία ρόλου»	• Μελετούν σε βάθος το κείμενο/σενάριο που τους ανατίθεται προκειμένου να γνωρίσουν και να κατανοήσουν τα κίνητρα και τους στόχους του ρόλου που πρέπει να υποδυθούν, σύμφωνα με τις τεχνικές ανάλυσης κειμένων και δραματολογίας, • Ερευνούν τον ρόλο σε σχέση με το ιστορικό και κοινωνικοπολιτικό πλαίσιο του έργου, ακολουθώντας τις οδηγίες του/της σκηνοθέτη/-τριας, συγγραφέα, σεναριογράφου κ.λπ., • Προσαρμόζουν την εξωτερική τους εμφάνιση στις απαιτήσεις του ρόλου, σύμφωνα με τις οδηγίες του/της σκηνοθέτη/-τριας και των λοιπών συντελεστών/-τριών της παραγωγής.
B. «Δημιουργία και παρουσίαση καλλιτεχνικού έργου» συνέχεια >>	• Δοκιμάζουν σωματικές και συναισθηματικές δράσεις κατά τη διάρκεια των δοκιμών/προβών, αξιοποιώντας τεχνικές υποκριτικής, αλληλεπιδρώντας με τον/τη σκηνοθέτη/-τρια και τους/τις λοιπούς/-ές ηθοποιούς, και λαμβάνοντας υπόψη το προσυμφωνημένο χρονικό πλαίσιο (ordino), • Συνεργάζονται με τους/τις συντελεστές/-τριες της παραγωγής (σκηνοθέτη/-τρια, σκηνογράφο, ενδυματολόγο, μουσικό, χορογράφο κ.ά.) και παίρνουν μέρος στις αντίστοιχες πρόβες/δοκιμές για τη δημιουργία καλλιτεχνικού έργου, ακολουθώντας τις οδηγίες τους, τους κανόνες υγείας και ασφάλειας, και το προσυμφωνημένο χρονικό πλαίσιο (ordino), • Απομνημονεύουν το κείμενο, τις κινήσεις, τις χορογραφίες, τα τραγούδια κ.λπ. του ρόλου, επαναλαμβάνοντάς τα κατά τη διάρκεια των δοκιμών/προβών, σύμφωνα με τον προγραμματισμό και τις οδηγίες του/της εκάστοτε συντελεστή/-τριας της παραγωγής (σκηνοθέτη/-τριας, μουσικού, φωτιστή/-τριας κ.λπ.), • Ερμηνεύουν ή αποδίδουν σωματικά και συναισθηματικά, με συνέπεια, το περιεχόμενο του θεατρικού έργου ή κινηματογραφικού/τηλεοπτικού/διαφημιστικού/ραδιοφωνικού σεναρίου που έχουν δημιουργήσει κατά τη διάρκεια των προβών/δοκιμών, σύμφωνα με τις οδηγίες του/της σκηνοθέτη/-τριας,

συνέχεια >>

Πίνακας 1 /// Ενότητες προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων

ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	
ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	Επιμέρους προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα Με την ολοκλήρωση του προγράμματος κατάρτισης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί/-ές να:
« συνέχεια Β. «Δημιουργία και παρουσίαση καλλιτεχνικού έργου»	• Προσαρμόζουν τον ρόλο (αυτοσχεδιάζουν) κατά τη διάρκεια της παρουσίασης του καλλιτεχνικού έργου, όταν αυτό απαιτείται, λαμβάνοντας υπόψη τους κανόνες ασφάλειας και τις απαιτήσεις του έργου, • Συμμετέχουν στην προώθηση του καλλιτεχνικού έργου (συνεντεύξεις Τύπου, φωτογραφίες κ.λπ.), σύμφωνα με τις οδηγίες του/της υπευθύνου/-ης επικοινωνίας, • Επικουρούν τον ρόλο του/της βοηθού σκηνοθέτη/-τριας στο θέατρο, στην τηλεόραση και στον κινηματογράφο, ως β' βοηθός σκηνοθέτη/-τριας ή/και φροντιστής/-τρια ή/και βοηθός διευθυντή/-τριας σκηνής (προαιρετικό καθήκον), ακολουθώντας τις οδηγίες του/της εκάστοτε υπευθύνου/-ής τους.
Γ. «Προαγωγή/ προώθηση εργασίας»	• Επιλέγουν ή/και δημιουργούν σύντομα καλλιτεχνικά έργα για μια ενδεχόμενη ακρόαση, φροντίζοντας να αναδείξουν τις ικανότητές τους στα διάφορα είδη του καλλιτεχνικού ρεπερτορίου, • Συντάσσουν ή/και προσαρμόζουν τον προσωπικό καλλιτεχνικό τους φάκελο (βιογραφικό σημείωμα, φωτογραφίες κ.λπ.) φροντίζοντας να αναδείξουν τις δεξιότητες και ικανότητές τους, και σύμφωνα με τις απαιτήσεις της εκάστοτε ενδεχόμενης συνεργασίας, • Συμμετέχουν σε ακροάσεις, επικοινωνώντας με θέατρα, καλλιτεχνικούς οργανισμούς ή άλλες επιχειρήσεις διασκέδασης για κλείσιμο συνεργασιών, • Ανανεώνουν τις τεχνικές της υποκριτικής τους ικανότητας, μελετώντας τη βιβλιογραφία και συμμετέχοντας σε σχετικά επιμορφωτικά σεμινάρια.

Βασικές εκπαιδευτικές προδιαγραφές και αναλυτικό περιεχόμενο του προγράμματος της θεωρητικής και εργαστηριακής κατάρτισης

1 | Ωρολόγιο πρόγραμμα

Παρατίθεται το ωρολόγιο πρόγραμμα της ειδικότητας «Υποκριτική Τέχνη», με παρουσίαση των εβδομαδιαίων ωρών θεωρίας (Θ), εργαστηρίων (Ε), καθώς και του συνόλου (Σ) αυτών ανά μάθημα και ανά εξάμηνο:

Πίνακας 2 /// Ωρολόγιο πρόγραμμα

ΕΞΑΜΗΝΟ		Α			Β			Γ			Δ		
Α/Α	ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ	Θ	Ε	Σ	Θ	Ε	Σ	Θ	Ε	Σ	Θ	Ε	Σ
1	ΥΠΟΚΡΙΤΙΚΗ		6	6		6	6		6	6		6	6
2	ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ		2	2		2	2		2	2		2	2
3	ΑΓΩΓΗ ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ – ΟΡΘΟΦΩΝΙΑ		2	2		2	2		1	1		1	1
4	ΧΟΡΟΣ – ΚΙΝΗΣΗ		2	2		2	2		2	2		2	2
5	ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΤΗΝ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ		3	3		3	3		3	3		3	3
6	ΙΣΤΟΡΙΑ ΘΕΑΤΡΟΥ	2		2				2		2			
7	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ	1		1									
8	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΔΡΑΜΑΤΟΛΟΓΙΑ	2		2									
9	ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥ					2	2					2	2
10	ΜΕΛΕΤΗ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗ ΘΕΑΤΡΙΚΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ				1		1						
11	ΣΚΗΝΟΓΡΑΦΙΑ – ΕΝΔΥΜΑΤΟΛΟΓΙΑ					2	2						
12	ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΘΕΑΤΡΙΚΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ I							1		1			
13	ΑΡΧΑΙΟ ΔΡΑΜΑ								2	2		2	2
14	ΦΩΝΗΤΙΚΗ – ΘΕΑΤΡΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ								1	1		1	1
15	ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΘΕΑΤΡΙΚΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ II										1		1
ΣΥΝΟΛΟ		5	15	20	1	19	20	3	17	20	1	19	20

2 | Αναλυτικό περιεχόμενο προγράμματος θεωρητικής και εργαστηριακής κατάρτισης

2.1 • ΕΞΑΜΗΝΟ Α΄

2.1.Α. ΥΠΟΚΡΙΤΙΚΗ Ι

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα γνωρίσουν και θα ασκηθούν στις βασικές θεωρίες της δραματικής τέχνης και θα καλλιεργήσουν τα εκφραστικά τους μέσα. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εισαχθούν στην τέχνη του/της ηθοποιού και στην τέχνη της υποκριτικής μέσω ασκήσεων γνωριμίας και εμπιστοσύνης, θα αποκτήσουν γνώσεις για τη λειτουργία και τον έλεγχο της αναπνοής (σε συνδυασμό με το μάθημα της «Αγωγής προφορικού λόγου – Ορθοφωνία Ι»), χρησιμοποιώντας την τεχνική της αυτοσυγκέντρωσης και ενδυναμώνοντας το ενεργειακό τους κέντρο. Θα εξασκηθούν σε επαγγελματικές τεχνικές, με έμφαση στο σύστημα Στανισλάβσκι. Θα επεξεργαστούν κείμενα αρχαίου δράματος με τη μέθοδο της αφήγησης και του αυτοσχεδιασμού, και θα αξιοποιήσουν μύθους των αρχαίων τραγωδιών, με στόχο, ολοκληρώνοντας το εξάμηνο, να παρουσιάσουν αυτοσχεδιαστικά μύθους από το αρχαίο δράμα, λαϊκά παραμύθια και παραλογές δημοτικών τραγουδιών.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί/-ές να:

- Αναγνωρίζουν τα οφέλη της ομαδοσυνεργατικότητας,
- Διακρίνουν τις θεμελιώδεις αρχές του συστήματος Στανισλάβσκι,
- Αναπτύσσουν βασικές δεξιότητες φωνής και σώματος, θεατρικής φαντασίας και πειθαρχίας,
- Διαχειρίζονται τα εκφραστικά τους μέσα,
- Αποκτούν αυτοπεποίθηση σε σχέση με την παρουσία τους στη σκηνή,
- Κατανοούν τη διαδικασία προσέγγισης του ρόλου,
- Ερμηνεύουν τους ρόλους που θα τους/τις ανατεθούν,
- Συνεργάζονται με τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας,
- Συνθέτουν αυτοσχεδιαστικά έναν ρόλο,
- Υιοθετούν νέες αντιλήψεις ερμηνείας ενός ρόλου.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Εκφραστικά μέσα / Λόγος / Σώμα / Ήχος / Χαλάρωση / Συγκέντρωση / Σωματικές ενέργειες / Δράση / «Μαγικό εάν» / Μύθος / Αφήγηση / Ομαδοσυνεργατικότητα.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (0), Εργαστήριο (6), Σύνολο (6).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΥΠΟΚΡΙΤΙΚΗ ΤΕΧΝΗ: ΦΩΝΗ ΚΑΙ ΣΩΜΑ
2	ΧΑΛΑΡΩΣΗ, ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΣ ΑΝΑΠΝΟΗΣ
3	ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΜΕΘΟΔΟΥ ΣΤΑΝΙΣΛΑΒΣΚΙ
4	ΔΡΑΣΗ, ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑ ΚΑΙ «ΜΑΓΙΚΟ ΕΑΝ»
5	ΑΦΗΓΗΣΗ
6	ΜΥΘΟΣ: Η ΚΑΡΔΙΑ ΤΟΥ ΔΡΑΜΑΤΟΣ

Κείμενο αναφοράς

2.1.A.1 | ΥΠΟΚΡΙΤΙΚΗ ΤΕΧΝΗ: ΦΩΝΗ ΚΑΙ ΣΩΜΑ

Η υποκριτική τέχνη είναι η τέχνη της ερμηνείας των χαρακτήρων ενός έργου, μέσω της φωνής και της κίνησης του σώματος. Ο όρος προέρχεται από τη λέξη υποκριτής ή αποκριτής, όπως τον ονόμαζε ο Θέσπις, ο οποίος πρώτος αποκρίθηκε στον Χορό του διθυράμβου και έτσι γεννήθηκε ο διάλογος και η θεατρική δράση. Οι ηθοποιοί χρησιμοποιούν τις δεξιότητές τους για να εκφράσουν συναισθήματα και καταστάσεις μέσω της επικοινωνίας τους στη σκηνή, στην οθόνη ή στο ραδιόφωνο.

Η άσκηση του/της εκπαιδευμένου/-ης θα πρέπει να ξεκινήσει από ομαδικές ασκήσεις οι οποίες θα στοχεύουν στο δέσιμο της ομάδας, την επικοινωνία μέσω του σώματος και της φωνής, την εμπιστοσύνη, την κατανόηση και τον έλεγχο του ρυθμού, καθώς και την ανάπτυξη της παρατηρητικότητας.

Ενδεικτικά προτείνονται μερικές ασκήσεις: α) Η ομάδα κινείται στον χώρο ελεύθερα παρατηρώντας ο/η ένας/μία τον/την άλλο/-η. Ο/Η εκπαιδευτής/-τρια δίνει συμφωνημένο εξαρχής ηχητικό σήμα ως ένδειξη για να παγώσει η κίνηση. Σε στάση ακινησίας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες παρατηρούν τη θέση τους στον χώρο σε σχέση με τους/τις άλλους/-ες. Συνεχίζουν με στόχο να καλύπτουν εν κίνησει όλον τον χώρο και να μην αφήνουν μεγάλα κενά απόστασης. Επιβεβαιώνουν τον στόχο τη στιγμή της ακινησίας. β) Η άσκηση μπορεί να επαναληφθεί σε παραλλαγές με στόχο τον ρυθμό. Η ομάδα κινείται στον χώρο και ο ρυθμός αυξάνεται και επιβραδύνεται ομαδικά, χωρίς κάποιος/-α να οδηγεί: στόχος είναι η παρατήρηση και η επικοινωνία των σωμάτων. γ) Η ομάδα χωρίζεται σε ζευγάρια, τα οποία καλούνται να αναπτύξουν ένα διάλογο μόνο με ήχους, με στόχο οι ήχοι να μην περιγράφουν τις λέξεις αλλά να δημιουργούν έναν νέο κώδικα επικοινωνίας. Κάθε ζευγάρι παρουσιάζει στην ολομέλεια τον ηχητικό διάλογο που δημιούργησε.

2.1.A.2 | ΧΑΛΑΡΩΣΗ, ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΣ ΑΝΑΠΝΟΗΣ

Η χαλάρωση, η συγκέντρωση και ο έλεγχος της αναπνοής είναι τα τρία σημαντικά αλληλοεπιδρώμενα στοιχεία για τους/τις ηθοποιούς κατά την προετοιμασία και την εκτέλεση των ρόλων τους. Η χαλάρωση και η εγρήγορση είναι δύο αντίθετες δυνάμεις που πρέπει να συνυπάρχουν στο σώμα ενός/μιας ηθοποιού, ώστε να μπορεί να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις του εκάστοτε ρόλου. Μια καλά κατακτημένη τεχνική αναπνοής και συγκέντρωσης θα ενισχύσει την αυτοπεποίθηση των εκπαιδευομένων και θα τους/τις βοηθήσει να διαχειρίζονται το άγχος.

Η υποεσπνότητα συνδυάζεται με την ανάλογη του μαθήματος της «Αγωγής Προφορικού Λόγου – Ορθοφωνία Ι» (βλ. διαφραγματική αναπνοή). Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εφαρμόσουν και θα ασκηθούν στη διαφραγματική αναπνοή, χρησιμοποιώντας τη στις τεχνικές χαλάρωσης και εγρήγορσης. Η χαλάρωση επιδιώκεται πάντα μέσα από σωματικές ασκήσεις σε συνδυασμό με τη διαφραγματική αναπνοή. Γι' αυτό προτείνονται ασκήσεις όπου το σώμα τεντώνεται και χαλαρώνει (διάταση – εισπνοή, χαλάρωση – εκπνοή). Ενδεικνύεται κατά την εκπνοή ο/η εκπαιδευόμενος/-η να αφήνει να ακουστεί και ένας ήχος παρατεταμένος και ελεγχόμενος (π.χ. ααα ή σσσ).

Η συγκέντρωση της προσοχής είναι ο τρίτος σημαντικός άξονας της υποκριτικής. Η κατανόηση, κατάκτηση και εξάσκηση της προσοχής πρέπει να επαναλαμβάνεται ως προθέρμανση στην αρχή κάθε μαθήματος. Ενδεικτικά, προτείνεται η συγκεκριμένη άσκηση συγκέντρωσης: Οι εκπαιδευόμενοι/-ες περπατάνε στον χώρο και λέει ο/η καθένας/-μιά ένα μόνο νούμερο, αρχίζοντας από το 1 και ακολουθώντας την αριθμητική σειρά του (2, 3, 4 κ.λπ.). Η ομάδα έχει έναν σταθερό ρυθμό τόσο στο βήμα όσο και στον λόγο. Αν συμπέσουν δύο και πουν το ίδιο νούμερο, τότε η αρίθμηση ξεκινά από την αρχή. Στόχος της άσκησης να ακουστούν όλα τα νούμερα με αριθμητική σειρά (τα νούμερα που θα ακουστούν πρέπει να είναι τόσα όσα και τα άτομα).

2.1.A.3 | ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΜΕΘΟΔΟΥ ΣΤΑΝΙΣΛΑΒΣΚΙ

Ο Κωνσταντίν Σεργκέγεβιτς Στανισλάβσκι ήταν σκηνοθέτης και πρωτοπόρος της υποκριτικής τέχνης. Το σύστημα της υποκριτικής του προσέγγισης στοχεύει στην επίτευξη φυσικής ερμηνείας. Στην αρχή επικεντρώθηκε κυρίως στην ψυχολογία του χαρακτήρα, αλλά πολύ γρήγορα περιέλαβε και τις σωματικές ενέργειες ως σημαντικό μέρος της διαδικασίας. Για τον Στανισλάβσκι, τα στοιχεία της ανθρώπινης ψυχής και τα μέρη του ανθρώπινου σώματος είναι αδιαχώριστα. Το μοναδικό επίπεδο αλήθειας στο οποίο μπορεί ο/η ηθοποιός να ταυτιστεί με τον ρόλο του είναι αυτό των σωματικών ενεργειών· δηλαδή, το μόνο πράγμα που μπορεί να εκτελέσει με αληθοφάνεια είναι μια σωματική ενέργεια.

Η λέξη ενσωματώνει τη διαδικασία της ψυχής, γι' αυτό και είναι πολύ σημαντικό ο/η εκπαιδευόμενος/-η να κατανοήσει ότι ο/η ηθοποιός προσεγγίζει τον ρόλο όχι με το συναίσθημά του και την ψυχολογική του ερμηνεία, αλλά με λογική και αυθορμητισμό. Μελετώντας και ερμηνεύοντας τον ρόλο με τη λογική και μέσα από τις ενέργειές

του, χτίζει ταυτόχρονα και τη λογική αλληλουχία των συναισθημάτων του. Ακολουθως, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα ασκηθούν στην παρατήρηση του εαυτού τους και του/της άλλου/-ης, στην καλλιέργεια της συγκέντρωσης της προσοχής εφαρμόζοντας τους κύκλους προσοχής: τον μικρό που αφορά τον ρόλο και μερικά αντικείμενα του, τον μεσαίο που περιλαμβάνει και άλλα άτομα, και τον μεγάλο που περιλαμβάνει όλη τη σκηνή. Μέσα από διαφορετικές συνθήκες τις οποίες θα θέτει ο/η εκπαιδευτής/-τρια, θα αναγνωρίσουν την επίδραση των σωματικών ενεργειών στο χτίσιμο του ρόλου. Θα αναγνωρίσουν τις εσωτερικές από τις εξωτερικές ενέργειες δράσεις και θα τις εφαρμόσουν σε αυτοσχεδιασμούς ομαδικούς.

Ενδεικτικά, μπορεί να αντληθούν συνθήκες μέσα από τα δημοτικά τραγούδια που διδάσκονται στην ενότητα της «Εισαγωγής στη νεοελληνική λογοτεχνία» ή από μύθους του αρχαίου δράματος που διδάσκονται στην ενότητα «Εισαγωγή στη δραματολογία».

2.1.A.4 | ΔΡΑΣΗ, ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑ ΚΑΙ «ΜΑΓΙΚΟ ΕΑΝ»

Η σκηνική δράση δεν έχει αποκλειστικό κίνητρο την ψυχολογική κατάσταση του ρόλου. Σε συνέχεια της προηγούμενης υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα ασκηθούν και θα αναγνωρίσουν τη δράση ως την κινητήρια δύναμη που φέρνει στην επιφάνεια τη συγκίνηση και το συναίσθημα, λαμβάνοντας υπόψη τον χώρο και τον χρόνο του ρόλου, και αφήνοντας το τυχαίο να ξεπηδήσει μέσα από τις σωματικές ενέργειες και τις σκηνικές δράσεις.

Θα εστιαστούν στην παρατήρηση του άλλου και του εαυτού τους μέσα από ασκήσεις συγκέντρωσης και επικοινωνίας. Ενδεικτικά, προτείνεται άσκηση με μουσική. Η ομάδα περπατά ελεύθερα στον χώρο με ενεργή συμμετοχή παρουσίας. Ο/Η καθένας/-μιά επιλέγει μια συνθήκη αυτοσχεδιασμού και με τη φαντασία του/της δημιουργεί μια κατάσταση (δηλαδή «πού βρίσκεται;», «τι κάνει;», «γιατί το κάνει;»). Κατόπιν, θα πειραματιστεί δοκιμάζοντας δράσεις που αντανakλούν την κατάσταση την οποία δημιούργησε. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εστιαστούν στην πράξη και όχι στα συναισθήματα, αποφεύγοντας γενικές περιγραφές με τις ενέργειες τους. Ο αυτοσχεδιασμός τους θα διακρίνεται από στόχους και σκοπιμότητες. Η σκοπιμότητα συνδέει την απλούστερη σωματική δράση με την πιο περίπλοκη ψυχολογική ενέργεια· αυτή είναι η αντικειμενική φύση της δουλειάς του/της ηθοποιού, έλεγε ο Στανισλάβσκι, είναι η τέχνη της ενέργειας.

Το στοιχείο που θα πυροδοτήσει την ενέργεια είναι το «μαγικό εάν». Έτσι λοιπόν, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εστιαστούν στη φράση: «τι θα έκανα εγώ αν ήμουν στη θέση του ρόλου;». «Τι θα έκανα», παραδείγματος χάριν, «αν βρισκόμουν σε ένα τρένο και πήγαινα σε μια σημαντική συνάντηση, και ξαφνικά αντιλαμβανόμουν ότι πήρα λάθος τρένο;». Η ερώτηση αυτή γεννά εσωτερικές και εξωτερικές αντιδράσεις. Κατά συνέπεια, ο/η εκπαιδευόμενος/-η θα δημιουργήσει ένα πρόβλημα στον εαυτό του/της και στην προσπάθειά του/της να το λύσει, θα οδηγηθεί σε εσωτερικές και εξωτερικές ενέργειες.

2.1.A.5 | ΑΦΗΓΗΣΗ

Η τέχνη της αφήγησης είναι μια καλλιτεχνική δεξιότητα που αφορά την εκφραστικότητα και τον τρόπο με τον οποίο ο/η αφηγητής/-τρια χρησιμοποιεί τα εκφραστικά του μέσα και τα στοιχεία της ιστορίας. Η σκηνική αφήγηση συνίσταται σε τρία βασικά στοιχεία: την αρχή, τη μέση, δηλαδή την εξέλιξη της ιστορίας, και το τέλος, τη λύση της ιστορίας.

Ο/Η εκπαιδευόμενος/-η, εκτός από τη χρήση του λόγου στην αφήγηση της ιστορίας, θα χρησιμοποιήσει ακόμα ένα πλήθος χειρονομιών και σωματικών ενεργειών για να κάνει την αφήγησή του ελκυστική και συναρπαστική, ανακινώντας τα συναισθήματα του κοινού του. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εστιαστούν στη δημιουργία μιας ιστορίας, πραγματικής ή φανταστικής, εμπνεόμενοι/-ες από τα δημοτικά τραγούδια ή τα λαϊκά παραδοσιακά παραμύθια. Θα χωριστούν σε ομάδες των τεσσάρων ατόμων και θα επινοήσουν μια ιστορία με αρχή, μέση και τέλος. Θα δημιουργήσουν χαρακτήρες και θα δοκιμάσουν εσωτερικές και εξωτερικές ενέργειες/δράσεις, απαντώντας στα πέντε ερωτήματα της μεθόδου Στανισλάβσκι: Ποιος/-α ή ποιοι/-ες παίρνουν μέρος; Πού εξελίσσεται η ιστορία; Πότε; (το πότε μπορεί να αναφέρεται σε χρονική περίοδο, εποχή ή ώρα της ημέρας). Τι και γιατί το κάνουν; Πώς το κάνουν; Η αφήγηση μπορεί να έχει γραμμική ροή ή και χρονική ανακολουθία. Στόχος είναι η λογική ακολουθία των πράξεων αλλά και η λύση της ιστορίας, δηλαδή η επίλυση των συγκρούσεων.

Κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, θα αναγνωρίσουν και θα δημιουργήσουν χαρακτήρες, θα ερευνήσουν κοινωνικές συνθήκες, θα επινοήσουν εμπόδια και ανατροπές στην ιστορία, θα επιλέξουν ήχους και αντικείμενα, ώστε να γίνει ελκυστική η αφήγησή τους. Η κάθε ομάδα θα υιοθετήσει τον ρόλο του/της αφηγητή/-τριας και θα μεταβληθεί σε μία φωνή που αφηγείται μια ιστορία. Τέλος, θα την παρουσιάσουν στην ολομέλεια της τάξης.

2.1.A.6 | ΜΥΘΟΣ: Η ΚΑΡΔΙΑ ΤΟΥ ΔΡΑΜΑΤΟΣ

Στην *Ποιητική* του ο Αριστοτέλης αναφέρει ότι ο μύθος είναι το πρώτο και το πιο σημαντικό «κατά ποιόν» μέρος της τραγωδίας. Τον όρο μύθο τον αναφέρει και ως σύσταση των πραγμάτων ή σύνθεση, δηλαδή αυτό που σήμερα λέμε πλοκή. Ο μύθος είναι η ψυχή της τραγωδίας και η αξία του είναι ότι μιμείται την πράξη, δηλαδή τη ζωή· η ζωή είναι πράξη και ο μύθος μιμείται, αναπαριστά τη ζωή.

Στη συγκεκριμένη υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εντρυφήσουν στην έννοια και την ουσία του μύθου, και θα ερευνήσουν τα στοιχεία εκείνα που τον δομούν. Θα αναγνωρίσουν την αξία της λογικής αλληλουχίας των πράξεων των ανθρώπων μέσα από τους μύθους των αρχαίων δραμάτων, καθώς και των δημοτικών τραγουδιών. Θα αποκωδικοποιήσουν τα μέρη του μύθου και θα συσχετίσουν τις ενέργειες των ανθρώπων με τις ανατροπές και τα εμπόδια που εκθέτει ο μύθος, και θα ανακαλύψουν ότι η ευτυχία ή η δυστυχία των ανθρώπων προέρχεται από τη δράση τους – ο σκοπός της ζωής είναι η δράση και όχι η ιδιότητα, όπως αναφέρει ο Αριστοτέλης.

Ενδεικτικά, προτείνεται οι εκπαιδευόμενοι/-ες να ασκηθούν ατομικά στην αφήγηση μύθων από τις τραγωδίες ή τα δημοτικά τραγούδια που θα διδαχθούν στις μαθησιακές ενότητες «Εισαγωγή στη δραματολογία» και «Εισαγωγή στη νεοελληνική λογοτεχνία». Στη συνέχεια, σε υποομάδες θα πρέπει να παρουσιάσουν έναν ολοκληρωμένο αυτοσχεδιασμό, ο οποίος θα βασίζεται σε μύθο από αρχαία τραγωδία, υποδύμενοι/-ες χαρακτήρες. Οι υποομάδες δεν θα πρέπει να χρησιμοποιήσουν λόγια από το αυθεντικό κείμενο, αλλά να εστιαστούν περισσότερο σε σωματικές δράσεις και χειρονομίες, χρησιμοποιώντας δικά τους λόγια και κατασκευάζοντας ίσως μια δική τους σύγχρονη εκδοχή του μύθου.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Μουρ, Σ. (2012). *Το σύστημα Στανισλάβσκι. Η επαγγελματική εκπαίδευση ενός ηθοποιού* (μτφρ. Α. Τσάκας). Αθήνα: Εκδόσεις Παρασκήνιο.
2. Στανισλάβσκι, Κ. (2006). *Ένας ηθοποιός δημιουργείται* (μτφρ. Α. Νίκας). Αθήνα: Εκδόσεις Γκόννη.

Συμπληρωματικές

1. Στανισλάβσκι, Κ. (1980). *Η ζωή μου στην τέχνη* (Α΄ & Β΄ τόμοι), (μτφρ. Α. Νίκας). Αθήνα: Εκδόσεις Γκόννη.
2. Στανισλάβσκι, Κ. (2006). *Πλάθοντας ένα ρόλο* (μτφρ. Α. Νίκας). Αθήνα: Εκδόσεις Γκόννη.

2.1.B • ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ I

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα γνωρίσουν και θα εξασκήσουν τα βασικά εργαλεία του αυτοσχεδιασμού, τα οποία είναι το σώμα τους και η φωνή τους. Συγκεκριμένα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες, μέσω ομαδικών ασκήσεων εγρήγορσης, χαλάρωσης διαμέσου της αναπνοής, ετοιμότητας, εμπιστοσύνης, επικοινωνίας και ρυθμού, θα έρθουν σε επαφή με τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας και θα αποκτήσουν ένα σώμα ευέλικτο και έτοιμο να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις ενός ολοκληρωμένου αυτοσχεδιασμού. Παράλληλα, μέσω ασκήσεων αντίληψης του χώρου, παρατήρησης και συγκέντρωσης θα εξοικειωθούν με το σώμα τους σε σχέση με τον χώρο και τους/τις υπόλοιπους/-ες εκπαιδευόμενους/-ες. Θα ερευνήσουν κινήσεις ζώων (animal acting) που θα επιλέξουν οι ίδιοι/-ες και θα τις εφαρμόσουν στο σώμα τους και στην κίνηση τους μέσω ατομικών και ομαδικών αυτοσχεδιασμών. Επιπλέον, θα μελετήσουν τις αλλαγές στην ποιότητα της κίνησης, καθώς και τα κέντρα βάρους

του σώματος σε διαφορετικές συνθήκες. Η εν λόγω ενότητα είναι απαραίτητο να συνδεθεί με τις ενότητες «Υποκριτική Ι» και την «Πρακτική εφαρμογή στην ειδικότητα Ι».

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί/-ές να:

- Αναγνωρίζουν τις δυνατότητες κίνησης του σώματός τους,
- Αντιλαμβάνονται τη θέση τους στον χώρο,
- Ελέγχουν τις κινήσεις του σώματός τους σε σχέση με το κέντρο βάρους τους,
- Συνδυάζουν την κίνηση με τη διαδικασία της αναπνοής,
- Κινούνται αρμονικά και φυσικά σε σχέση με τους υπόλοιπους συμμετέχοντες,
- Συνεργάζονται δημιουργικά με την ομάδα τους,
- Προσαρμόζουν δημιουργικά τη φαντασία τους σε έναν ρόλο,
- Δημιουργούν ομαδικούς αυτοσχεδιασμούς χρησιμοποιώντας μόνο ήχους και την κίνηση του σώματός τους.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Αυτοσχεδιασμός / Δημιουργική φαντασία / Φανταστικό αντικείμενο / Φανταστικό πρόσωπο / Animal acting / Κέντρο βάρους / Χαλάρωση μυών / Ένταση μυών / Συγκέντρωση προσοχής.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (0), Εργαστήριο (2), Σύνολο (2).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	Ο ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ Η ΑΝΤΙΛΗΨΗ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ
2	Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΦΑΝΤΑΣΙΑ: ΤΟ ΦΑΝΤΑΣΤΙΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ
3	ΤΟ «ΦΑΝΤΑΣΤΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΟ»
4	ANIMAL ACTING
5	ΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΒΑΡΟΥΣ
6	ΟΜΑΔΙΚΟΙ ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΑΣΜΟΙ

Κείμενο αναφοράς

2.1.B.1 | Ο ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ Η ΑΝΤΙΛΗΨΗ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ

Ο αυτοσχεδιασμός είναι η καρδιά της υποκριτικής. Μέσα από τον αυτοσχεδιασμό ο καλλιτέχνης ανασχηματίζει τον κόσμο. Οι ασκήσεις και οι αυτοσχεδιασμοί βοηθούν

τον/την ηθοποιό να κατανοήσει τους νόμους της φύσης με τους οποίους λειτουργούμε στην πραγματική ζωή και να του/της διδάξουν τη συμπεριφορά στη σκηνή. Ο αυτοσχεδιασμός βασίζεται στη φαντασία, αλλά πρέπει να είναι αληθινός και πραγματικός, με την έννοια του ζωντανού γεγονότος: γεμάτος ζωή και αληθινά συναισθήματα, τα οποία βιώνει το δρων πρόσωπο επί σκηνής.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες στη συγκεκριμένη υποενότητα θα εισαχθούν στον κόσμο του αυτοσχεδιασμού και θα αναγνωρίσουν την έννοια του χώρου σε σχέση με το σώμα τους. Θα ασκηθούν σε κινητικές δραστηριότητες με ρυθμό και αλλαγές κατεύθυνσης, θα αντιληφθούν τη θέση τους στον χώρο και θα αναγνωρίσουν τον εαυτό τους σε σχέση με τους/τις άλλους/-ες. Παράλληλα, θα αναπτύξουν τη συναίσθηση της παρουσίας και της κίνησης των άλλων μέσα στον χώρο.

Ενδεικτικά προτείνονται ομαδικές κινητικές ασκήσεις σε κύκλο ή και σε ζευγάρια, με στόχο τη συγχρονισμένη κίνηση. Επιπλέον θα εντοπίσουν τις συγκεκριμένες σωματικές ενέργειες που συμβαίνουν στο σώμα τους, εξασκώντας το μέσα από διαφορετικές δράσεις. Ενδεικτικά, προτείνονται απλοί αυτοσχεδιασμοί, χωρίς λόγια, σε διαφορετικά περιβάλλοντα (π.χ. είμαι στο εστιατόριο και τρώω, ή ξυπνάω το πρωί και ετοιμάζομαι για τη δουλειά κ.λπ.). Μέσα από την επανάληψη των σύντομων αυτών αυτοσχεδιασμών, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα παρατηρήσουν το σώμα τους, θα ελέγξουν τις κινήσεις τους και τις διαφορετικές ψυχολογικές εντάσεις που βιώνουν, και θα αποκτήσουν συναίσθηση του σώματός τους. Τέλος, θα διαμορφώσουν μια νέα σχέση με το σώμα τους και θα υιοθετήσουν νέους τρόπους επικοινωνίας με τους/τις άλλους/-ες.

2.1.B.2 | Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΦΑΝΤΑΣΙΑ: ΤΟ ΦΑΝΤΑΣΤΙΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ

Η φαντασία βοηθάει τον/την ηθοποιό να επιτελέσει ενέργειες φυσικά και αυθόρμητα, και αυτή είναι το κλειδί των συναισθημάτων του/της. Η φαντασία παίζει πρωτεύοντα ρόλο στο σύστημα Στανισλάβσκι και είναι δημιουργική όταν ο/η ηθοποιός με αυτή φτιάχνει το περιβάλλον του ρόλου και μετατρέπει το έργο σε σκηνική πραγματικότητα.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα ασκηθούν στην ανάπτυξη της φαντασίας τους, πυροδοτώντας τη μέσα από την παρατηρητικότητα τους. Προτείνονται ασκήσεις με αφορμή φωτογραφίες ή πίνακες ζωγραφικής. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα παρατηρήσουν την εικόνα για λίγα λεπτά, κατόπιν θα περιγράψουν, χωρίς να την κοιτάνε, αυτό που είδαν, την ατμόσφαιρα που απέπνεε και τα συναισθήματα που τους δημιούργησε.

Στη συνέχεια, θα εστιαστούν στη χρήση φανταστικών αντικειμένων και θα ασκηθούν πάνω σε καθημερινές ανθρώπινες λειτουργίες. Θα χρησιμοποιήσουν την παρατηρητικότητά τους και θα εφαρμόσουν αυτοσχεδιασμούς με φανταστικά αντικείμενα. Θα μελετήσουν τον τρόπο με τον οποίο τα πιάνουμε αλλά τα χρησιμοποιούμε στην καθημερινή ζωή, καθώς και το βάρος τους. Θα παρατηρήσουν τον τρόπο με τον οποίο ενεργεί το σώμα τους, και θα δώσουν έμφαση στη δυναμική που αναπτύσσει ανάλογα με το αντικείμενο που χρησιμοποιούν. Ακόμα, θα εντοπίσουν την ένταση και

τη χαλάρωση των μυών, και θα εφαρμόσουν τη δυναμική του ρυθμού της φυσικής κίνησης. Μ' αυτόν τον τρόπο θα είναι σε θέση να αντεπεξέλθουν σε μια σκηνή η οποία απαιτεί κινητική δράση, και να αναπαραστήσουν με φυσικότητα και αληθοφάνεια την έλξη μιας βαριάς βαλίτσας, την πάλη, το χαστούκι κ.λπ., εντάσσοντας όλες τις δράσεις στις δοσμένες συνθήκες ενός αυτοσχεδιασμού με αρχή, μέση και τέλος.

2.1.B.3 | ΤΟ «ΦΑΝΤΑΣΤΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΟ»

Το «φανταστικό πρόσωπο» ή αλλιώς «ο/η φανταστικός/-ή παρτενέρ» στον θεατρικό αυτοσχεδιασμό αναφέρεται σε έναν/μία αόρατο/-η, φανταστικό/-ή συνομιλητή/-τρια με τον/την οποίο/-α ο/η ηθοποιός αλληλοεπιδρά κατά τη διάρκεια μιας αυτοσχεδιαστικής σκηνής. Αυτός/-ή ο/η φανταστικός/-η παρτενέρ είναι προϊόν της δημιουργικής φαντασίας του/της ηθοποιού και θα πρέπει πάντα να έχει συγκεκριμένα χαρακτηριστικά και συμπεριφορά.

Σκοπός της εξάσκησης του/της «φανταστικού/-ής παρτενέρ» στον αυτοσχεδιασμό είναι να προσθέσει πολυπλοκότητα και ενδιαφέρον στη σκηνή, και να κάνει τον/την ηθοποιό να αντιδρά με αυθεντικότητα και δραματική ένταση. Χρησιμοποιείται για να δημιουργήσει αντιδράσεις, διλήμματα και συγκρούσεις σε μια αυτοσχεδιαστική σκηνή. Επιτρέπει στον/στην ηθοποιό να εξερευνήσει τον εσωτερικό κόσμο του χαρακτήρα και να αναπτύξει πλουσιότερες ερμηνείες. Επίσης, είναι ένα χρήσιμο εργαλείο για την προσωπική μελέτη του ρόλου στο σπίτι, όταν ο/η παρτενέρ του είναι απών.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, στη συγκεκριμένη υποενότητα, θα ασκηθούν στη δημιουργία φανταστικών προσώπων-παρτενέρ, και θα ερευνήσουν δράσεις και αντιδράσεις ανάλογα με το φανταστικό πρόσωπο που υπάρχει απέναντί τους. Οι ασκήσεις θα βοηθήσουν τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες να χτίσουν ένα «ζωντανό» φανταστικό πρόσωπο, με το οποίο θα αλληλοεπιδράσουν και θα οργανώσουν έναν ολοκληρωμένο αυτοσχεδιασμό. Ενδεικτικά, προτείνονται οι εξής ασκήσεις προετοιμασίας: α) Περιγράψτε ένα πρόσωπο που βλέπετε σε μια φωτογραφία. Δώστε λεπτομέρειες για τον χαρακτήρα του: Ποιος/-α είναι; Τι κάνει; Τι θα ήθελε να κάνει; β) Δημιουργήστε μια σχέση μαζί του: Πού βρίσκεστε; Πότε; Εντάξτε τουλάχιστον ένα εμπόδιο στη σχέση, μία σύγκρουση και μία ανατροπή, και επινοήστε μια λύση, ένα τέλος.

Επιπλέον, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα ασκηθούν στη «συγκέντρωση της προσοχής», συνδυάζοντας τις γνώσεις και τις δεξιότητές τους από τις ανάλογες ασκήσεις που εφάρμοσαν στην ενότητα της «Υποκριτικής Ι».

2.1.B.4 | ANIMAL ACTING

Η τεχνική του animal acting επικεντρώνεται στο να αντλήσει ο/η ηθοποιός έμπνευση από τον κόσμο των ζώων και τη συμπεριφορά τους, για να δημιουργήσει αυθεντικές και πειστικές ερμηνείες. Ο Γιέρτζι Γκροτόφσκι ήταν από τους πρώτους που εισήγαγε τέτοιες τεχνικές στις προετοιμασίες και στην εξάσκηση των ηθοποιών, ψάχνοντας και ανιχνεύοντας το «αυθεντικό ον», και παραμερίζοντας το «κοινωνικό ον» που εί-

ναι φορτισμένο με στερεοτυπικές συμπεριφορές, τα πρέπει και τους κανόνες συμπεριφοράς. Ο Ζακ Λεκόκ στο βιβλίο του *Το ποιητικό σώμα* αναφέρει ότι η ανάλυση της κίνησης των ζώων μάς φέρνει πιο κοντά στο σώμα του ανθρώπου και βοηθάει στη δημιουργία του θεατρικού χαρακτήρα.

Ο στόχος της υποενότητας είναι να βοηθήσει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες να ανακαλύψουν νέες πηγές έμπνευσης, να βελτιώσουν τη φυσικότητα και την αυθεντικότητα των ερμηνειών τους, και να δημιουργήσουν πολυεπίπεδες και πειστικές προσωπικότητες στους ρόλους τους.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα ασκηθούν στη μίμηση ενός ζώου που θα επιλέξουν, θα αναγνωρίσουν νέες κινητικές δυνατότητες του σώματός τους και των άλλων. Θα διακρίνουν προσόντα, επιδεξιότητες, αδυναμίες και φόβους. Θα εντοπίσουν κοινωνικούς καθωσπρεπισμούς και θα τους ξεπεράσουν, θα αμφισβητήσουν στερεότυπα και θα κάνουν την ερμηνεία τους αυθεντική και αυθόρμητη. Ακόμα, θα αναπτύξουν την ικανότητα να ξεχωρίζουν τι είναι επίκτητο και τι αυθόρμητο. Οι ασκήσεις θα πρέπει να γίνονται ατομικά: ο/η καθένας/-μιά παρουσιάζει το ζώο του. Σε δεύτερο στάδιο ενδείκνυται να γίνει συνάντηση των ζώων, ώστε να δημιουργηθεί αλληλεπίδραση. Στη συνέχεια, θα δημιουργήσουν έναν ανθρώπινο χαρακτήρα, στον οποίο θα εντάξουν χαρακτηριστικά του ζώου τους και τις αποκλειστικές του κινήσεις. Η αίσθηση του ζώου πρέπει να περνάει στο βλέμμα, στις χειρονομίες και στην κίνηση. Κατ' αυτόν τον τρόπο γεννιέται ένας χαρακτήρας μοναδικός, όπως μοναδικός είναι και ο/η καθένας/-μιά που τον υποδύεται.

2.1.B.5 | ΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΒΑΡΟΥΣ

Το κέντρο βάρους είναι η ψυχή της κάθε κίνησης, είναι ένα από τα βασικά στοιχεία που συμβάλλουν στην αποτελεσματικότητα της υποκριτικής ερμηνείας και της σκηνικής παρουσίας των ηθοποιών. Πρόκειται για το σημείο στο οποίο επικεντρώνεται το βάρος του σώματος και αποτελεί κρίσιμη πτυχή της φυσικής ερμηνείας και της διαχείρισης της σκηνής. Επηρεάζει την ισορροπία, την κίνηση, τη στάση και τη γενική φυσική παρουσία του/της ηθοποιού.

Στη συγκεκριμένη υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα ασκηθούν στην αναγνώριση του κέντρου βάρους στο σώμα τους. Μέσα από την παρατήρηση του εαυτού τους και των άλλων, θα διακρίνουν την κίνησή τους στη σκηνή και θα αναγνωρίσουν τον ρόλο του κέντρου βάρους στην ερμηνεία ενός ρόλου.

Στη συνέχεια, θα ερευνήσουν την κίνηση και τα κέντρα βάρους των ζώων που είχαν επιλέξει στην προηγούμενη υποενότητα, και θα αναδείξουν νέες διαστάσεις τις κίνησης των ζώων. Ενδεικτικά, ως άσκηση για το κέντρο βάρους προτείνεται η παρατήρηση και η μελέτη πινάκων ζωγραφικής, όπως του Μπρίγκελ, του Μπος, του Ντίρερ, του Πικάσο κ.ά. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα πειραματιστούν πάνω στη στάση των σωμάτων από τους πίνακες ζωγραφικής, θα δοκιμάσουν νέα κέντρα βάρους και θα δημιουργήσουν τύπους και χαρακτήρες. Επιπλέον, θα ασκηθούν στα κέντρα βάρους του

σώματος ανάλογα με την ηλικία. Θα ερευνήσουν τη στάση και την κίνηση ενός γερασμένου σώματος, ενός εφηβικού, ενός κουρασμένου κ.λπ. Θα πειραματιστούν και θα ερμηνεύσουν διάφορους χαρακτήρες και τύπους ανακαλύπτοντας τα κέντρα βάρους που καθορίζουν την κίνηση του χαρακτήρα ή του τύπου που έχουν επιλέξει. Τέλος, θα αισθανθούν ότι το κέντρο βάρους μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να εκφράσει συναισθηματικές καταστάσεις μέσω της στάσης και της κίνησης.

2.1.B.6 | ΟΜΑΔΙΚΟΙ ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΑΣΜΟΙ

Οι ομαδικοί αυτοσχεδιασμοί στο θέατρο είναι μια εξαιρετική τεχνική για την ενίσχυση της δημιουργικότητας των ηθοποιών και την ανάπτυξη της συνεργατικής τους ικανότητας αλλά και της ανταπόκρισής τους σε αλλαγές στο περιβάλλον.

Στη συγκεκριμένη υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα συνθέσουν και θα συνδέσουν τις γνώσεις και τις δεξιότητές τους από την έως τώρα άσκησή τους στη συγκεκριμένη μαθησιακή ενότητα αλλά και την ενότητα της «Υποκριτικής Ι». Στόχος είναι να ασκηθούν μέσα από ομαδικούς αυτοσχεδιασμούς ακολουθώντας την ομαδοσυνεργατική μέθοδο, για να παρουσιάσουν στο τέλος έναν ολοκληρωμένο αυτοσχεδιασμό με λόγο και κίνηση.

Ενδεικτικά, προτείνεται άσκηση της ομάδας με σχηματισμούς στον χώρο. Συμμετέχουν όλοι/-ες οι εκπαιδευόμενοι/-ες και με το σύνθημα από τον εκπαιδευτή/-τρια θα πρέπει να σχηματίσουν όλοι μαζί έναν κύκλο, μόλις ο κύκλος γίνει εμφανής, τους ζητείται να κάνουν μια γραμμή, στη συνέχεια μια συστάδα σωμάτων κ.λπ. Έπειτα, η ομάδα θα πρέπει να εναλλάσσει αυτά τα σχήματα από μόνη της – χωρίς να μιλάνε, βρίσκουν τον στόχο τους μέσα από παιγνιώδη τρόπο.

Επιπρόσθετα, θα συνεργαστούν για να δημιουργήσουν μια σκηνή ή μια παράσταση. Θα επεξεργαστούν λεπτομερειακά τους ρόλους τους ακολουθώντας τις δοσμένες συνθήκες που θα τεθούν από ένα δημοτικό τραγούδι, ποίημα, μύθο από αρχαία τραγωδία, πίνακα ζωγραφικής ή φωτογραφία. Θα διακρίνουν τη διαφορά του τύπου από τον χαρακτήρα και θα εντοπίσουν τις στερεοτυπικές συμπεριφορές του τύπου, καθώς και τις αντιφάσεις του χαρακτήρα οι οποίες επενεργούν στη διαμόρφωση και την εξέλιξη του.

Τέλος, θα παρουσιάσουν έναν ολοκληρωμένο αυτοσχεδιασμό με αρχή, μέση και τέλος.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Λεκόκ, Ζ. (2005). *Το ποιητικό σώμα. Μια διδασκαλία της θεατρικής πράξης* (μτφρ. Ε. Βόγλη). Αθήνα: Εκδόσεις Κοάν.
2. Müller, W. (1996). *Θέατρο του σώματος και Commedia dell'arte. Μια εισαγωγή για επαγγελματίες ηθοποιούς, ερασιτέχνες και ομάδες νέων* (μτφρ. Δ. Μαυρομουστάκου). Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις University Studio Press.
3. Ρίτσαρντς, Τ. (1998). *Για την δουλειά με τον Γκροτόφσκι πάνω στις σωματικές δράσεις. Μ' έναν πρόλογο και το δοκίμιο «Από τη θεατρική ομάδα στην τέχνη ως όχημα» του Γιέρζυ Γκροτόφσκι* (μτφρ. Κ. Αν. Θέμελης). Αθήνα: Εκδόσεις Δωδώνη.

Συμπληρωματικές

1. Johnstone, K. (2011). *Impro. Ο αυτοσχεδιασμός στο θέατρο* (μτφρ. Α. Γαρεφαλάκη). Αθήνα: Εκδόσεις Οκτώ.
2. Μάρσαλ, Λ. (2003). *Το σώμα μιλά. Ζητήματα ερμηνείας και έκφρασης* (μτφρ. Α. Πιπίνη & Ν. Προδρομίδου). Αθήνα: Εκδόσεις Κοάν.
3. Müller, W. (1986). *Παντομίμα. Εγχειρίδιο για ηθοποιούς, ερασιτέχνες, μαθητές και ομάδες νέων* (μτφρ. Γ. Κώνστας). Αθήνα: Εκδόσεις Κάλβος.

2.1.Γ • ΑΓΩΓΗ ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ – ΟΡΘΟΦΩΝΙΑ Ι

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα κατακτήσουν τη διαφραγματική αναπνοή, ώστε να γίνει η φυσική τους αναπνοή. Απαραίτητες είναι η γνώση της ανατομίας του φωνητικού οργάνου και η ορολογία των συστημάτων που παίρνουν μέρος κατά την εκφορά του λόγου. Θα μελετηθούν το διάφραγμα, τα είδη αναπνοών (στητική, διαφραγματική, ολική), ενώ οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξασκηθούν στα σημεία στίξης και τη χρήση τους στον προφορικό λόγο. Θα δοθεί έμφαση στις παύσεις, στον ρυθμό, στην προφορά, στα φωνήματα, στα ημιφωνήματα και στα αφωνήματα. Είναι απαραίτητη και ουσιαστική η εφαρμογή και σύνδεση με τα κείμενα της μαθησιακής ενότητας της «Υποκριτικής Ι». Η εκγύμναση της διαφραγματικής αναπνοής θα είναι ένα κεφάλαιο που θα ακολουθεί τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες σε όλα τα εξάμηνα, καθώς η αγωγή προφορικού λόγου αφορά την απάλειψη των φωνητικών ατελειών, τη θεραπεία των ελαττωμάτων και τη βελτίωση του προφορικού λόγου. Στηρίζεται στη σωστή αναπνοή, μελετά τη διαδικασία παραγωγής της φωνής και στοχεύει στη χρήση της φωνής ως μέσου ερμηνείας του ρόλου. Η αγωγή του προφορικού λόγου είναι προϊόν μακράς, επίπονης και συνειδητής κατάρκτησης. Δεν επι-

δέχεται πίεση στην κατάκτησή της και είναι άσκηση που ακολουθεί τον/την ηθοποιό σε όλη τη διάρκεια της ζωής του/της.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί/-ές να:

- Περιγράφουν τη φυσιολογία του αναπνευστικού συστήματος,
- Αναγνωρίζουν τα μέρη και τη σημασία του φθογοπλαστικού οργάνου,
- Ορίζουν τις βασικές αρχές του προφορικού λόγου,
- Αναπτύσσουν την καθαρότητα της φωνής τους,
- Αναδομούν τις σωματικές και φωνητικές τους αντοχές,
- Χρησιμοποιούν τη διαφραγματική αναπνοή ως φυσική τους αναπνοή,
- Βελτιώνουν την ευκρίνεια άρθρωσης,
- Εφαρμόζουν με επιτυχία τους βασικούς κανόνες ορθοφωνίας της ελληνικής γλώσσας,
- Υιοθετούν κατάλληλο ρυθμό, χρώμα, παραστατικότητα και φυσικότητα στον προφορικό τους λόγο.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Αναπνοή / Διαφραγματική αναπνοή / Φωνητικό όργανο / Φώνημα / Ημιφώνημα / Αφώνημα / Ρυθμός / Παύση / Σημεία στίξης.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (0), Εργαστήριο (2), Σύνολο (2).

Διάρθρωση των μαθησιακών εννοιών σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	Η ΑΝΑΠΝΟΗ ΩΣ ΑΙΤΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΤΗΣ ΦΩΝΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΗΧΟΥ
2	ΑΝΑΤΟΜΙΑ ΤΟΥ ΦΩΝΗΤΙΚΟΥ ΟΡΓΑΝΟΥ – ΔΙΑΦΡΑΓΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΠΝΟΗ
3	Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΩΝ ΤΗΣ ΦΩΝΗΣ ΚΑΙ Ο ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥΣ
4	ΦΩΝΗΜΑΤΑ, ΗΜΙΦΩΝΗΜΑΤΑ, ΑΦΩΝΗΜΑΤΑ
5	ΤΑ ΣΗΜΕΙΑ ΣΤΙΞΗΣ, ΟΙ ΠΑΥΣΕΙΣ ΚΑΙ Ο ΡΥΘΜΟΣ
6	Η ΑΝΑΠΝΟΗ ΚΑΙ Ο ΛΟΓΟΣ: ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΕ ΚΕΙΜΕΝΑ

Κείμενο αναφοράς

2.1.Γ1 | Η ΑΝΑΠΝΟΗ ΩΣ ΑΙΤΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΤΗΣ ΦΩΝΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΗΧΟΥ

Στην πρώτη υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα γνωρίσουν τη λειτουργία της αναπνοής και πώς αυτή εκδηλώνεται ως εσωτερική και εξωτερική, ως εισπνοή και εκπνοή. Θα αναγνωρίσουν τον σημαντικό της ρόλο στην παραγωγή της φωνής αλλά και της ίδιας της ζωής.

Καθώς η αναπνοή είναι μια σύνθετη λειτουργία στην οποία συμμετέχουν πολλά όργανα του σώματος, είναι απαραίτητο οι εκπαιδευόμενοι/-ες να εντοπίσουν στο σώμα τους τη λειτουργία και το ταξίδι του εισπνεόμενου αέρα, καθώς και την επίδραση του εκπνεόμενου αέρα στις φωνητικές χορδές. Βασική προϋπόθεση είναι η ενεργή ακοή και η ενδυνάμωση της ακουστικής αντίληψης μέσα από ασκήσεις. Ο Παπακωνσταντίνου στο βιβλίο του προτείνει εξάσκηση με το διαπασών. Επιπλέον, οι ασκήσεις προσπάθειας αναγνώρισης διαφορετικών ηχητικών περιβαλλόντων με κλειστά μάτια είναι αυτές που θα αναπτύξουν την ακουστική παρατήρηση.

Επιπρόσθετα, μέσα από βιωματικές ασκήσεις τις οποίες θα τις εφαρμόσει ο/η καθένας/-μιά στο σώμα του/της, θα εντοπίσουν την επίδραση του αέρα στην ποιότητα της φωνής τους και θα ταξινομήσουν τη χροιά της στις διαφορετικές ποιότητες φωνής, όπως άρρυθμη, άχρωμη, ένρινη, θαμπή, ιδιωματική, λαρυγγική, καλλιερημένη φωνή κ.λπ. Είναι απαραίτητη η κατάρτιση της τεχνικής της χαλάρωσης, γι' αυτό και οι ασκήσεις χαλάρωσης πρέπει να επαναλαμβάνονται σε κάθε μάθημα, ώστε η άσκηση κατά τη διάρκεια αυτής της ενότητας να γίνεται φυσικά και ελεγχόμενα. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες εκπαιδεύουν το σώμα τους μέσα από σωματικές ασκήσεις και το οδηγούν στην κατευθυνόμενη χαλάρωση, με στόχο να μην υπάρχει κανένα τέντωμα ή σφίξιμο σε μυ, και έτσι να κατακτήσουν αυτή την τεχνική κατά τη διάρκεια του εξαμήνου Α΄.

2.1.Γ.2 | ΑΝΑΤΟΜΙΑ ΤΟΥ ΦΩΝΗΤΙΚΟΥ ΟΡΓΑΝΟΥ – ΔΙΑΦΡΑΓΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΠΝΟΗ

Στη δεύτερη υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα γνωρίσουν την ανατομία του φωνητικού οργάνου, το οποίο διαιρείται σε τρία τμήματα: α) αναπνευστικό, β) λαρυγγικό και γ) σύστημα αντήχησης. Θα μελετήσουν την ιδιαίτερη ορολογία που χαρακτηρίζει το φωνητικό όργανο αλλά και τα επιμέρους στοιχεία του, τα οποία συντελούν για να δημιουργηθεί η φώνηση. Ιδιαίτερα, θα αναγνωρίσουν τον ρόλο του διαφράγματος και πώς αυτό στηρίζει την αναπνοή. Θα διακρίνουν την εσωτερική αναπνοή που ζωογονεί τον άνθρωπο, από την εξωτερική αναπνοή της παραγωγής της φωνής.

Επιπλέον, θα εντοπίσουν τις διαφορές μεταξύ της στηθικής και διαφραγματικής αναπνοής, αξιολογώντας τα οφέλη της διαφραγματικής αναπνοής τόσο στην καθημερινότητά τους όσο και στη σκηνική τους παρουσία. Αυτή η μαθησιακή ενότητα χαρακτηρίζεται από ξεχωριστή τεχνική, η οποία εξαρτάται από την υγεία των πνευμόνων, του φθογοπλαστικού οργάνου αλλά και την υγιεινή του σώματος. Απαιτείται σωστή υγιεινή διατροφή τουλάχιστον τρεις ώρες πριν από την άσκηση, συνεχής εξάσκηση και επανάληψη των ασκήσεων. Οι ασκήσεις της διαφραγματικής αναπνοής πρέπει να γίνονται σε καλά αεριζόμενο χώρο. Στην αρχή, μέχρι το σώμα να συνηθίσει στην αλλαγή, πρέπει να βρίσκεται σε ύπτια θέση, γι' αυτό προτείνεται η χρήση ατομικών υποστρωμάτων. Οι ασκήσεις για την ενίσχυση και ενδυνάμωση του διαφράγματος είναι βιωματικές και ατομικές· θα πρέπει όμως να δίνεται στους/στις εκπαιδευόμενοι/-ες η δυνατότητα της παρατήρησης του/της άλλου/-ης, για να μπορούν να εκτιμούν και

να συγκρίνουν το αποτέλεσμα της διαφραγματικής αναπνοής. Η εκγύμναση του διαφράγματος δεν ολοκληρώνεται σε ένα, δύο ή δεκαπέντε μαθήματα. Θα πρέπει να είναι συνεχής και επαναλαμβανόμενη σε όλα τα εξάμηνα, μέχρι την πλήρη κατάκτησή της.

2.1.Γ.3 | Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΩΝ ΤΗΣ ΦΩΝΗΣ ΚΑΙ Ο ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Στη τρίτη υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα γνωρίσουν όρους και έννοιες που σχετίζονται με την αγωγή προφορικού λόγου, όπως είναι ο τόνος, η νότα, η ένταση, η αντήχηση και οι συντονιστές. Στη συνέχεια, θα εξασκηθούν στην ενίσχυση του γλωττιδικού ήχου εφαρμόζοντας ήχους φωνημάτων (φωνήεντα), ημιφωνημάτων (σύμφωνα ηχηρά) και αφωνημάτων (σύμφωνα άηχα), ώστε να μπορούν να επαληθεύουν τη θεωρία την οποία μελετούν, μέσω της δικής τους φωνής. Θα ερευνήσουν βιωματικά και θεωρητικά τους συντελεστές της φωνής και την απόλυτη συνεργασία τους στην παραγωγή της. Θα μελετήσουν ξεχωριστά τον ρόλο του διεγέρτη (εκπνεόμενος αέρας), του οποίου η έξοδος συμπίπτει με τη διαδικασία της φώνησης, της ημιφώνησης και της αφώνησης, ο οποίος κρούει τον δονητή (φωνητικές χορδές) με απαλότητα για να παραχθεί ο ήχος, ενισχύεται από τον ενισχυτή (ηχεία) και μετασχηματίζεται σε λόγο μέσα στον διαμορφωτή.

Η κατανόηση της διαδικασίας θα γίνει μέσα από λεκτικές ασκήσεις με χρήση φράσεων ή και αποσπασμάτων από δημοτικά τραγούδια ή ποιήματα, τα οποία οι εκπαιδευόμενοι/-ες μελετούν στις ενότητες της «Εισαγωγής στη νεοελληνική λογοτεχνία» και της «Υποκριτικής Ι». Η κατανόηση του ρόλου των συντελεστών της φωνής και ο συντονισμός τους είναι απαραίτητα σ' αυτό το στάδιο της κατάρτισης, γι' αυτό πρέπει η θεωρία να εφαρμόζεται βιωματικά και να γίνεται επανάληψη των ασκήσεων.

Προτείνονται οι ασκήσεις επαλήθευσης της αντήχησης των ηχείων να γίνονται με άγγιγμα των χεριών στο σημείο του αντηχείου, ώστε ο/η εκπαιδευόμενος/-η να αισθάνεται παράλληλα τη δόνηση. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εφαρμόσουν τις ασκήσεις ατομικά, σε ζευγάρια αλλά και ομαδικά, για να μπορούν να παρατηρούν τους/τις άλλους/-ες.

2.1.Γ.4 | ΦΩΝΗΜΑΤΑ, ΗΜΙΦΩΝΗΜΑΤΑ, ΑΦΩΝΗΜΑΤΑ

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, στη συγκεκριμένη υποενότητα, θα εντρυφήσουν στον σχηματισμό των φθόγγων και θα ερευνήσουν το φαινόμενο του γλωττιδικού ήχου. Θα αναγνωρίσουν τη σημασία του αέρα και την τοποθέτηση της γλώσσας μέσα στη στοματική κοιλότητα, τον ρόλο της υπερώας (ουρανίσκου) και των χειλιών για την παραγωγή των φθόγγων, των λέξεων και τελικά του λόγου. Θα ταξινομήσουν τα φωνήεντα και τα σύμφωνα σε φωνήματα, ημιφωνήματα και αφωνήματα, ενώ, μέσα από ασκήσεις, θα αποκτήσουν επιδεξιότητα στην παραγωγή και αναγνώριση των γλωττιδικών ήχων, η οποία είναι σημαντική για την ακρίβεια και την καθαρότητα της προφορικής έκφρασης.

Οι ασκήσεις προτείνεται να αρχίζουν με τη διαμόρφωση ενός φωνήματος

(φώνηση), όπου το στόμα είναι ανοιχτό και χαλαρό, η θέση της κάτω σιαγόνας είναι όπως κάποιου που κοιμάται ή σαν να παίρνει την όψη κάποιου χαζού. Η γλώσσα, χαλαρή, απλωμένη στο κάτω μέρος του στόματος, αγγίζει τις ρίζες των κάτω δοντιών. Ενεργούν κυρίως τα χείλη και η γλώσσα. Σ' αυτή τη θέση εκφέρουμε τα φωνήεντα. Εδώ, είναι σημαντική η ακουστική ικανότητα και η παρατήρηση, ώστε οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αποκτήσουν απόλυτη συνείδηση της κάθε κίνησης του στόματος.

Στη συνέχεια, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εφαρμόσουν με ανάλογο τρόπο την ημιφώνηση, δηλαδή την παραγωγή γλωττιδικού ήχου σε σύμφωνο ηχηρό και θα διακρίνουν την αλλαγή της τοποθέτησης της γλώσσας, καθώς και τον τρόπο με τον οποίο ο εκπνεόμενος αέρας εξέρχεται. Ακολουθώντας, θα κάνουν το ίδιο στην αφώνηση, δηλαδή στην παραγωγή γλωττιδικού ήχου σε σύμφωνο άηχο. Οι ασκήσεις πρέπει να εφαρμόζονται μαλακά και ξεκούραστα – η τεχνική δεν επιδέχεται βία. Όταν ο/η εκπαιδευόμενος/-η αισθανθεί άσχημα ή νιώσει να γδέρνεται ο λαιμός του/της, πρέπει να σταματήσει, να χαλαρώσει και μετά να ξαναρχίσει.

2.1.Γ.5 | ΤΑ ΣΗΜΕΙΑ ΣΤΙΞΗΣ, ΟΙ ΠΑΥΣΕΙΣ ΚΑΙ Ο ΡΥΘΜΟΣ

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, σε αυτή την υποενότητα, θα γνωρίσουν τον ρόλο και τη σωστή χρήση των σημείων στίξης σε ένα κείμενο, τον ειδικό τονισμό των λέξεων και των συλλαβών τους πριν από τα σημεία στίξης αλλά και τον χρόνο της παύσης, στοιχεία τα οποία προσδίδουν στην εκφορά του λόγου ζωντάνια και φυσικότητα, ενισχύουν την έκφραση συναισθημάτων και δίνουν διαφορετικές ηχητικές αποχρώσεις.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξασκηθούν πάνω σε κείμενα δημοτικών τραγουδιών ή λαϊκών παραμυθιών που μελετούν στην «Εισαγωγή στη νεοελληνική λογοτεχνία» ή στην «Εισαγωγή στη δραματολογία» και εξασκούνται στην «Υποκριτική Ι». Τα κείμενα πρέπει να είναι αποσπάσματα μικρά, μέχρι δέκα σειρές, ώστε να μπορεί ο/η εκπαιδευόμενος/-η να τα απομνημονεύσει εύκολα. Πιο συγκεκριμένα, θα ερμηνεύσουν τη χρήση του κόμματος, της άνω τελείας και της τελείας αναλόγως: ως μια στιγμή αναπνοής, μικρότερης ή μεγαλύτερης παύσης αλλά και απόδοσης νοήματος στην πρόταση.

Επιπλέον, θα διακρίνουν τα υπόλοιπα σημεία στίξης, τις παύσεις και τον ρυθμό, τα οποία είναι σημαντικά στοιχεία του προφορικού λόγου. Θα ερευνήσουν την έννοια του ρυθμού βιωματικά, μέσα από λεκτικές αλλά και σωματικές ασκήσεις. Ενδείκνυται οι εκπαιδευόμενοι/-ες να παρακολουθήσουν ή να ακούσουν ποιητικά κείμενα από ερμηνευτές/-τριες του ελληνικού θεάτρου, έχοντας υπόψη το κείμενο, ώστε να μπορέσουν να αξιολογήσουν και να διακρίνουν τον ρυθμό και τη χρήση των σημείων στίξης.

Πρέπει να σημειωθεί ότι πολλές φορές οι ερμηνευτές/-τριες κάνουν παύσεις μεγαλύτερες ή μικρότερες από αυτές που υποδηλώνουν τα σημεία στίξης, με στόχο πάντα τη σωστή νοηματική απόδοση του κειμένου, η οποία πρέπει να ακούγεται φυσική, χωρίς στόμφο, αλλά με ενέργεια, είτε πρόκειται για ανάγνωση, είτε για απαγγελία, είτε για υπόκριση.

2.1.Γ.6 | Η ΑΝΑΠΝΟΗ ΚΑΙ Ο ΛΟΓΟΣ: ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΕ ΚΕΙΜΕΝΑ

Στην έκτη υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα ασκηθούν στην ταυτόχρονη εφαρμογή όσων έχουν κατακτήσει μέχρι τώρα, δηλαδή, τη διαφραγματική αναπνοή, την ορθή εκφορά των φωνημάτων, των ημιφωνημάτων και των αφωνημάτων, τον συντονισμό των συντελεστών της φωνής, τους κανόνες των σημείων στίξης, του τονισμού και του τόνου, και τις εναλλαγές του ρυθμού σε κείμενα που θα επιλέξουν οι ίδιοι/-ες μέσα από αυτά που γνώρισαν στα μαθήματα της «Υποκριτικής Ι», της «Εισαγωγής στη δραματολογία» ή της «Εισαγωγής στη νεοελληνική λογοτεχνία». Βασικός παράγοντας για την ερμηνεία των κειμένων είναι η κατανόηση του κειμένου. Γι' αυτό, οι εκπαιδευόμενοι/-ες πρέπει να μπορούν να αναλύσουν, να κρίνουν και τελικά να καταλάβουν τα κείμενα πάνω στα οποία εξασκούνται.

Προτείνονται αφηγηματικά κείμενα από τη λαϊκή παράδοση, δημοτικά τραγούδια ή ποιήματα. Αφού λοιπόν οι εκπαιδευόμενοι/-ες αντιληφθούν τη χρήση και τον ρόλο των σημείων στίξης, του τονισμού, ο οποίος έχει να κάνει με την εντασιακή απόχρωση της φωνής, τις παύσεις και τον ρυθμό μέσα από βιωματικές ασκήσεις που ενισχύουν την ακουστική αντίληψη, θα είναι σε θέση να ερμηνεύσουν ένα κείμενο και να το αποδώσουν με φυσικότητα και ζωντάνια. Για αυτόν τον λόγο, οι ασκήσεις ρυθμού πρέπει να επαναλαμβάνονται αρκετές φορές.

Τέλος, οι παύσεις είναι άρρηκτα δεμένες με τον ρυθμό και θα πρέπει να επιλεχθούν ασκήσεις που θα στοχεύουν στην εξάσκηση τόσο των αντανakλαστικών όσο και της φωνής, να συνδυάζουν τον λόγο με την κίνηση, την αναπνοή με τη φωνή, και όλα μαζί. Επισημαίνεται ότι ο συνδυασμός χαλάρωσης και εγρήγορσης είναι το μυστικό της κατάρκτησης της τεχνικής.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Βαφιιάς, Α. (2004). *Αγωγή προφορικού λόγου* (τόμος πρώτος: *Η προφορά της νεοελληνικής γλώσσας*). Αθήνα: Εκδόσεις Δωδώνη.
2. Παπακωνσταντίνου, Ν. Δ. (2014). *Αγωγή του λόγου. Ορθοφωνία*. Αθήνα: Εκδόσεις Σταύρου Α. Κράτση.

Συμπληρωματικές

1. Μυράτ, Δ. (1979). *Η αγωγή του λόγου*. Αθήνα: Εκδόσεις Βιβλιοπωλείον της «Εστίας».
2. Σώχος, Ο. Α. (2000). *Η φωνητική ορθοφωνία με απλά στοιχεία ανατομίας και λειτουργίας του φωνητικού και αναπνευστικού συστήματος* (2η έκδοση). Αθήνα: Ιδιωτική έκδοση.

2.1.Δ • ΧΟΡΟΣ – ΚΙΝΗΣΗ Ι

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Σε αυτή τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα έχουν τη δυνατότητα να διερευνήσουν πώς το σώμα τους μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως μέσο έκφρασης. Θα ανακαλύψουν και θα αναπτύξουν τις κινητικές τους δεξιότητες, αποκτώντας παράλληλα μια αυξημένη αίσθηση επίγνωσης του σώματος. Οι συμμετέχοντες θα ενισχύσουν την ικανότητά τους να επικοινωνούν και να εκφράζονται μέσα από ένα ζωντανό και λειτούργικό σώμα. Επιπλέον, θα εξοικειωθούν με τις θεμελιώδεις αρχές της κίνησης και του ρυθμού, όπως το περπάτημα, την ακινησία, την ισορροπία και τη φόρμα. Θα καλλιεργήσουν επίσης την κατανόησή τους για τον χώρο, τον χρόνο, τη βαρύτητα, την ενέργεια και τη δυναμική. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στην κατανόηση του κέντρου βάρους και πώς αυτό επηρεάζει την κίνηση του σώματος σε διαφορετικές συνθήκες. Μέσα από ασκήσεις που στοχεύουν στη βελτίωση της φυσικής κατάστασης, της δύναμης, της ευελιξίας και της αντοχής, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εκπαιδευθούν το σώμα τους ώστε να βρει τη θέση του στον χώρο, να προσανατολιστεί αποτελεσματικά και τελικά να χρησιμοποιηθεί ως θεμελιώδες εργαλείο του/της επαγγελματία ηθοποιού.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί/-ές να:

- Αναγνωρίζουν βασικές αρχές κινησιολογίας,
- Διακρίνουν βασικές έννοιες του ρυθμού,
- Διερευνούν διαφορές στην ποιότητα κίνησης,
- Διευρύνουν τα όρια της φυσικής τους αντοχής,
- Αντιλαμβάνονται τη σχέση τους στον χώρο και στον χρόνο,
- Πειραματίζονται με διαφορετικούς τρόπους μετακίνησης στον χώρο,
- Υιοθετούν διαφορετικά κέντρα βάρους,
- Αναπτύσσουν την κιναισθηση,
- Διαμορφώνουν μια συνολική αντίληψη του σώματος και της κίνησης.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Το σώμα ως εκφραστικό μέσο / Σωματική συνειδητοποίηση (body awareness) /

Βασικές αρχές κίνησης / Βασικές αρχές ρυθμού / Ποιότητα κίνησης /

Κέντρο βάρους / Κιναισθηση.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (0), Εργαστήριο (2), Σύνολο (2).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΕΝΕΡΓΟΠΟΙΗΣΗΣ
2	ΣΩΜΑΤΙΚΗ ΣΥΝΕΙΔΗΤΟΠΟΙΗΣΗ (BODY AWARENESS)
3	ΤΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟ ΣΩΜΑ
4	ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΚΙΝΗΣΗΣ
5	ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΡΥΘΜΟΥ
6	ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΚΙΝΗΣΗΣ
7	ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗΣ – ΕΥΛΥΓΙΣΙΑΣ – ΑΝΤΟΧΗΣ

Κείμενο αναφοράς

2.1.Δ.1 | ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΕΝΕΡΓΟΠΟΙΗΣΗΣ

Σε αυτή τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες, μέσα από μια ποικιλία ασκήσεων ενεργοποίησης, θα διερευνήσουν τις δυνατότητες του σώματός τους. Αυτές οι ασκήσεις στοχεύουν στην ενίσχυση των κινητικών δεξιοτήτων, στην ανάπτυξη της επίγνωσης του σώματος και στην επέκταση των δυνατοτήτων επικοινωνίας και αυτοέκφρασης.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα ανακαλύψουν το εύρος των δυνατοτήτων κίνησης του σώματός τους, θα μάθουν να συνδέονται με την αναπνοή τους, να ζεσταίνουν τους μύες τους και να ενεργοποιούν διαφορετικά μέρη του σώματος, επιτρέποντας μεγαλύτερη ευελιξία, συντονισμό και έλεγχο. Αυτές οι δραστηριότητες μπορεί να περιλαμβάνουν δυναμικές και ρυθμικές ασκήσεις, καθώς και διατάξεις. Έτσι, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μπορέσουν να συντονιστούν με το σώμα τους και τις σωματικές τους αισθήσεις. Ακόμα, θα αναπτύξουν μια αυξημένη αίσθηση επίγνωσης του σώματος, κατανοώντας πώς οι κινήσεις τους μπορούν να μεταφέρουν συναισθήματα, ιδέες και αφηγήσεις. Αυτή η αυξημένη επίγνωση θα τους/τις επιτρέψει να χρησιμοποιήσουν το σώμα τους ως ισχυρό εργαλείο έκφρασης. Επιπλέον, οι ασκήσεις ενεργοποίησης θα ενθαρρύνουν τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες να εξερευνήσουν τα δικά τους μοναδικά στιλ κίνησης και να πειραματιστούν με διαφορετικές μορφές σωματικής έκφρασης. Θα μάθουν να επικοινωνούν και να συνδέονται με τους/τις άλλους/-ες με μη λεκτικά μέσα, χρησιμοποιώντας το σώμα τους ως μέσο επικοινωνίας.

Τελικά, αυτή η ενότητα μάθησης θα τους/τις βοηθήσει να ανακαλύψουν τις εκφραστικές τους δυνατότητες και να αποκτήσουν αυτοπεποίθηση στη χρήση του σώματός τους ως μέσου αυτοέκφρασης και καλλιτεχνικής επικοινωνίας.

2.1.Δ.2 | ΣΩΜΑΤΙΚΗ ΣΥΝΕΙΔΗΤΟΠΟΙΗΣΗ (BODY AWARENESS)

Σε αυτή τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα έχουν την ευκαιρία να εμβαθύνουν στη σωματική τους συνείδηση και να εξερευνήσουν τις τεράστιες δυνατότητες

του σώματός τους ως εκφραστικό μέσο. Μέσα από διάφορες ασκήσεις και δραστηριότητες, θα ανακαλύψουν τις κινητικές τους δεξιότητες, θα ενισχύσουν την επίγνωση του σώματός τους και θα ξεκλειδώσουν νέους τρόπους επικοινωνίας και έκφρασης.

Εστιαζόμενοι/-ες στη σωματική συνείδηση, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα συντονιστούν περισσότερο με τις περίπλοκες αισθήσεις και κινήσεις μέσα στο σώμα τους μαθαίνοντας να το «ακούν», να κατανοούν τους φυσικούς περιορισμούς και τις δυνάμεις τους, και να καλλιεργούν μια αίσθηση παρουσίας στην τρέχουσα στιγμή. Αυτή η αυξημένη επίγνωση θα τους/τις επιτρέψει να αξιοποιήσουν πλήρως το σώμα τους ως όχημα έκφρασης.

Μέσα από διερευνητικές ασκήσεις και σωματικές πρακτικές, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αποκαλύψουν σταδιακά τις μοναδικές δυνατότητες του σώματός τους, θα ανακαλύψουν τις αποχρώσεις των κινήσεών τους, τη δύναμη των χειρονομιών και τις λεπτές αποχρώσεις της γλώσσας του σώματος. Αυτή η εξερεύνηση θα επεκτείνει την ικανότητά τους να επικοινωνούν και να εκφράζονται πέρα από τη λεκτική γλώσσα, αγκαλιάζοντας μια πιο ολιστική και ενσωματωμένη μορφή επικοινωνίας.

Επιπλέον, θα αναπτύξουν μια αίσθηση σύνδεσης μεταξύ του σώματος, των συναισθημάτων και των σκέψεών τους, και θα αναγνωρίσουν πώς η σωματικότητα τους επηρεάζει τις ψυχικές και συναισθηματικές τους καταστάσεις, και αντίστροφα. Αυτή η σύνδεση του νου με το σώμα θα προωθήσει μια βαθύτερη κατανόηση του εαυτού τους και θα ενισχύσει την ικανότητά τους να μεταφέρουν τον εσωτερικό τους κόσμο μέσω των «ζωντανών» και λειτουργικών σωμάτων τους.

2.1.Δ.3 | ΤΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟ ΣΩΜΑ

Σε αυτή τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα έχουν την ευκαιρία να διευρύνουν την ικανότητά τους να επικοινωνούν και να εκφράζονται μέσα από ένα «ζωντανό» και λειτουργικό σώμα. Αναπτύσσοντας ένα λειτουργικό σώμα θα ενισχύσουν τις φυσικές τους ικανότητες και τις κινητικές τους δεξιότητες, αφού ένα λειτουργικό σώμα δεν επικεντρώνεται αποκλειστικά στην αισθητική, αλλά δίνει έμφαση στην ικανότητα του σώματος να συμμετέχει σε διάφορες μορφές σωματικής έκφρασης.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μάθουν να χρησιμοποιούν το σώμα τους ως εργαλείο επικοινωνίας, εξερευνώντας πώς οι διαφορετικές κινήσεις, χειρονομίες και στάσεις μεταφέρουν νόημα και συναισθήματα. Θα κατανοήσουν τη σημασία της γλώσσας του σώματος και πώς μπορεί να ενισχύσει την ικανότητά τους να εκφράζονται αυθεντικά και αποτελεσματικά. Επιπλέον, ένα λειτουργικό σώμα προάγει τη συνολική ευημερία και δίνει μια αίσθηση ενδυνάμωσης. Καθώς οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν μεγαλύτερη επίγνωση των δυνατοτήτων του σώματός τους, αποκτούν εμπιστοσύνη στις φυσικές τους ικανότητες αλλά και μια βαθύτερη σύνδεση με τον εαυτό τους, στοιχείο το οποίο επηρεάζει θετικά την αυτοεκτίμηση και την αυτοέκφρασή τους.

Συνοπτικά, εστιαζόμενοι/-ες στην ανάπτυξη ενός λειτουργικού σώματος, οι εκπαιδευόμενοι/-ες, σε αυτή την μαθησιακή ενότητα, θα επεκτείνουν την ικανότητά

τους να επικοινωνούν και να εκφράζονται μέσω του σώματός τους. Θα ενισχύσουν τις σωματικές τους ικανότητες, θα καλλιεργήσουν την επίγνωση του σώματος και θα αξιοποιήσουν τη δύναμή του ως εκφραστικού μέσου. Το λειτουργικό σώμα όχι μόνο διευκολύνει την αποτελεσματική επικοινωνία αλλά και προάγει τη συνολική ευεξία και αυτοπεποίθηση.

2.1.Δ.4 | ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΚΙΝΗΣΗΣ

Με βάση τις παραπάνω αρχές, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα καλλιεργήσουν μια βαθιά σχέση με τον χώρο, τον χρόνο, τη βαρύτητα, την ενέργεια και τη δυναμική. Η επίγνωση του χώρου επιτρέπει στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες να κατανοήσουν τη θέση του σώματός τους και τη σχέση τους με το περιβάλλον. Με την τελειοποίηση της επίγνωσης του χώρου, θα μπορούν να αλληλεπιδρούν αποτελεσματικά με τον χώρο και να αναπτύσσουν μια έντονη αίσθηση του χρόνου, ώστε να εκτελούν ενέργειες με ακρίβεια, ρευστότητα και συγχρονισμό. Παράλληλα, θα μάθουν πώς η βαρύτητα επηρεάζει το σώμα τους, επιτρέποντάς τους να ελέγχουν την ισορροπία, τη σταθερότητα και την κατανομή βάρους. Αξιοποιώντας τη δύναμη της βαρύτητας, θα μπορούν να παράγουν ισχύ, ορμή και να εκτελούν κινήσεις με βέλτιστη απόδοση.

Η διαχείριση ενέργειας διαδραματίζει κεντρικό ρόλο στην εξερεύνηση της κίνησης, καθώς μαθαίνουν να εξισορροπούν την άσκηση και τη χαλάρωση, βελτιστοποιώντας τη χρήση της σωματικής και συναισθηματικής ενέργειας. Κατανοώντας τη ροή και τη μεταφορά ενέργειας σε όλο το σώμα τους, θα επιτύχουν ένα αρμονικό μείγμα δύναμης και ελέγχου στις κινήσεις τους, καθώς η δυναμική περιλαμβάνει τις ποιότητες και τις παραλλαγές μέσα στην κίνηση. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξερευνήσουν την ταχύτητα, την ένταση, τη δύναμη και την κατεύθυνση, ώστε να δημιουργήσουν αντίθετες κινητικές ποιότητες και να εκφράσουν τις μοναδικές καλλιτεχνικές ερμηνείες τους.

Εντρυφώντας σε αυτές τις βασικές αρχές κίνησης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αναπτύξουν μια βαθιά σχέση με το σώμα, τον χώρο, τον χρόνο, τη βαρύτητα, την ενέργεια και τη δυναμική τους, ενισχύοντας τις φυσικές και καλλιτεχνικές τους ικανότητες καθώς προχωρούν το ταξίδι τους στην εξερεύνηση της κίνησης.

2.1.Δ.5 | ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΡΥΘΜΟΥ

Σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εμβαθύνουν σε ρυθμικά μοτίβα, αναπτύσσοντας μια αίσθηση εσωτερικού ρυθμού, θα ενισχύσουν την επίγνωση του σώματός τους, τις δεξιότητες κίνησης και την ικανότητά τους να επικοινωνούν αποτελεσματικά μέσω της σωματικότητάς τους.

Μελετώντας και εξασκώντας διαφορετικά βήματα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μάθουν πώς να ελέγχουν και να χειρίζονται τις κινήσεις τους, θα ανακαλύψουν τη δύναμη του ρυθμού στα βήματά τους και θα διερευνήσουν πώς μπορεί να επηρεάσει τη συνολική παρουσία και εκφραστικότητά τους. Ταυτόχρονα, θα μάθουν πώς να επιτυγχάνουν ακινησία σε διάφορες στάσεις και κινήσεις, στοιχείο που θα τους/

τις επιτρέπει να αξιοποιήσουν την ενέργεια του σώματός τους και να δημιουργήσουν εντυπωσιακές στιγμές παύσης και σιωπής.

Παράλληλα, μέσα από ασκήσεις ισορροπίας, η οποία επιτρέπει τη σταθερότητα και τον έλεγχο, θα αναπτύξουν μεγαλύτερη κατανόηση του κέντρου βάρους του σώματός τους και θα διερευνήσουν τεχνικές για τη βελτίωση της ισορροπίας τους. Αυτή η επίγνωση θα τους/τις επιτρέπει να κινηθούν με αυτοπεποίθηση και χάρη, ενώ ταυτόχρονα θα ενισχύσει την ικανότητά τους να εκφράζονται μέσω ελεγχόμενων κινήσεων.

Τέλος, θα μάθουν πώς να εξερευνούν διαφορετικές μορφές και να πειραματίζονται με τις δυνατότητες του σώματός τους, ανακαλύπτοντας πώς η μορφή μπορεί να μεταφέρει νόημα και συναισθήματα, και πώς μπορεί να δημιουργήσει οπτικά ελκυστικές και εκφραστικές κινήσεις. Εμβαθύνοντας σε αυτές τις βασικές αρχές της κίνησης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αποκτήσουν μια βαθύτερη κατανόηση του σώματός τους, εξασκώντας τις κινητικές τους δεξιότητες και επεκτείνοντας την ικανότητά τους να εκφράζονται αποτελεσματικά και καλλιτεχνικά.

2.1.Δ.6 | ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΚΙΝΗΣΗΣ

Σε αυτή τη μαθησιακή υποενοότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα έχουν την ευκαιρία να εξερευνήσουν και να εξασκήσουν διαφορετικές ποιότητες της κίνησης του σώματος κάτω από διαφορετικές συνθήκες.

Θα συμμετάσχουν σε ασκήσεις και δραστηριότητες που θα τους/τις επιτρέψουν να εξερευνήσουν το ευρύ φάσμα των ποιοτήτων κίνησης. Θα πειραματιστούν με κινήσεις που είναι ρευστές, αιχμηρές, ομαλές, σπασμωδικές, παρατεταμένες ή στιγμιαίες, και θα αναπτύξουν μια βαθύτερη κατανόηση του τρόπου με τον οποίο οι διαφορετικές ποιότητες της κίνησης μπορούν να προκαλέσουν συγκεκριμένα συναισθήματα και να ενισχύσουν την εκφραστικότητα.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα ανακαλύψουν πώς οι μετατοπίσεις στο κέντρο βάρους μπορούν να επηρεάσουν τη σταθερότητα, την ισορροπία και τη συνολική ποιότητα της κίνησης. Μέσα από στοχευμένες ασκήσεις, θα αναπτύξουν την ικανότητα να χειρίζονται συνειδητά το κέντρο βάρους τους, επιτρέποντάς τους να εκτελούν κινήσεις με ακρίβεια, έλεγχο και χάρη. Με την εξάσκηση και τη βελτίωση διαφορετικών ποιοτήτων κίνησης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα επεκτείνουν το λεξιλόγιό τους στην κίνηση και θα ενισχύσουν την ικανότητά τους να επικοινωνούν και να εκφράζονται σωματικά. Θα αποκτήσουν μια βαθύτερη κατανόηση των δυνατοτήτων και των περιορισμών του σώματος, καλλιεργώντας την επίγνωση και τον έλεγχο του δικού τους σώματος.

Συνοπτικά, η παραπάνω υποενοότητα παρέχει στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες τα εργαλεία για να εξερευνήσουν και να εξασκήσουν διάφορες ποιότητες κίνησης, να επεκτείνουν τις εκφραστικές τους δυνατότητες και την ικανότητά τους να επικοινωνούν αποτελεσματικά μέσω του σώματός τους.

2.1.Δ.7 | ΑΣΚΗΣΗΣ ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗΣ – ΕΥΛΥΓΙΣΙΑΣ – ΑΝΤΟΧΗΣ

Σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα συμμετάσχουν σε ασκήσεις που στοχεύουν στη βελτίωση της φυσικής τους κατάστασης, της δύναμης, της ευελιξίας και της αντοχής τους.

Με τις ασκήσεις ενδυνάμωσης και ευλυγισίας θα αναπτύξουν τη σωματική δύναμη που είναι απαραίτητη για διάφορους ρόλους, ώστε να εκτελούν κινήσεις με δύναμη, έλεγχο και ακρίβεια. Θα αποκτήσουν έτσι μια σταθερή βάση για σωματική έκφραση, η οποία θα βοηθήσει και στην πρόληψη τραυματισμών. Μέσα από ασκήσεις ενδυνάμωσης και κινητικότητας θα επικεντρωθούν στη βελτίωση του εύρους της κίνησης, αποκτώντας μεγαλύτερη σωματική έκφραση, ρευστότητα κίνησης και ικανότητα υιοθέτησης διαφορετικών στάσεων και θέσεων που απαιτούνται για έναν ρόλο.

Ταυτόχρονα, βελτιώνοντας την αντοχή τους, θα είναι σε θέση να συμμετέχουν σε μεγάλες σκηνές με ενέργεια και να αντέχουν τις απαιτήσεις των σωματικά απαιτητικών ρόλων, ενώ παράλληλα θα βελτιώσουν τις φυσικές τους ικανότητες και θα αποκτήσουν μια βαθύτερη σύνδεση με το σώμα τους. Επιπλέον, θα αναπτύξουν μια αυξημένη επίγνωση του σώματος, κατανοώντας πώς η σωματικότητά τους μπορεί να γίνει ένα ισχυρό εργαλείο έκφρασης. Μέσω του ενισχυμένου σώματος, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μπορούν να ενσαρκώσουν χαρακτήρες, να μεταφέρουν συναισθήματα και να πουν ιστορίες στη σκηνή ή στην οθόνη.

Συνοπτικά, οι ασκήσεις ενδυνάμωσης, ευελιξίας και αντοχής αυτής της μαθησιακής υποενότητας θα προετοιμάσουν τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες ώστε να βρουν τη θέση τους στον χώρο, να προσανατολιστούν και τελικά να εκφραστούν ως επαγγελματίες ηθοποιοί.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Abigador, S.-N. (2011). *Όταν το σώμα μιλάει. Μεθοδολογία και ασκήσεις για τη σωματική έκφραση*. Αθήνα: Εκδόσεις Γιαλός.
2. Γκόβας, Ν. (2003). *Για ένα δημιουργικό νεανικό θέατρο. Ασκήσεις, παιχνίδια, τεχνικές*. Αθήνα: Εκδόσεις Μεταίχμιο.

Συμπληρωματικές

1. Κουρούπη, Ε. (1999). *Χορός, σώμα, κίνηση. Πτυχές της χορευτικής τέχνης*. Αθήνα: Εκδόσεις Νεφέλη.
2. Σαρίδου, Ζ. (2010). *Ο σύγχρονος χορός. Τέχνη «σύμμαχος» στο καινοτόμο σχολείο*. Αθήνα: Εκδόσεις DianBooks.

2.1.E • ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΤΗΝ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ Ι

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Στην εν λόγω ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξοικειωθούν με τη θεατρική πράξη και τη δημιουργία μιας αυτοσχέδιας θεατρικής παράστασης ή κινηματογραφικής ταινίας. Θα μελετηθούν οι βασικές έννοιες της υποκριτικής και σκηνοθεσίας μέσω ενός πλαισίου με μεθοδολογικά εργαλεία και ασκήσεις. Θα γίνει ιδιαίτερη αναφορά στους/στις συντελεστές/-τριες μιας θεατρικής παράστασης ή μιας ταινίας, καθώς και στα στάδια παραγωγής τους. Στη συγκεκριμένη μαθησιακή ενότητα, θα ενισχυθεί η γνώση των εκπαιδευομένων στη δραματική τέχνη, προκειμένου να προετοιμαστούν για την παρουσίαση του τελικού καλλιτεχνικού προϊόντος. Συγκεκριμένα, θα εξασκηθούν στη δόμηση και σύνθεση ενός ολοκληρωμένου αυτοσχεδιασμού, θα αλληλεπιδράσουν με το περιβάλλον τους ερευνώντας βιωματικά τον ρόλο του/της σκηνοθέτη/-τριας και των υπόλοιπων απαραίτητων συντελεστών/-τριών μιας θεατρικής παράστασης ή μιας ταινίας. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εφαρμόσουν στην πράξη τις βασικές θεωρίες της δραματικής τέχνης και θα οδηγηθούν στην περαιτέρω καλλιέργεια των εκφραστικών τους μέσων, βασιζόμενοι/-ες σε επιλεγμένα θεατρικά κείμενα, τα οποία στο τέλος του εξαμήνου θα κληθούν να παρουσιάσουν μπροστά σε κοινό.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί/-ές να:

- Αντιλαμβάνονται τον ρόλο του/της σκηνοθέτη/-τριας και των υπόλοιπων συντελεστών/-τριών μιας καλλιτεχνικής παραγωγής,
- Διαχειρίζονται τα εκφραστικά τους μέσα,
- Εκφράζονται θεατρικά με το σώμα τους,
- Ερμηνεύουν τους ρόλους που θα τους ανατεθούν,
- Εκτελούν σκηνοθετικές οδηγίες άμεσα και με ακρίβεια,
- Συνεργάζονται αρμονικά με όλους τους/τις συμμετέχοντες/-ουσες και συντελεστές/-τριες μιας θεατρικής παράστασης ή ταινίας,
- Επιλέγουν κατάλληλο ρυθμό, χρώμα, παραστατικότητα και φυσικότητα στον προφορικό τους λόγο,
- Οργανώνουν τις πρόβες μιας θεατρικής παράστασης ή μιας ταινίας,
- Παρουσιάζουν την προσωπική τους δουλειά στις πρόβες,
- Υιοθετούν μια υπεύθυνη ομαδική συμπεριφορά.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Δραματική τέχνη / Υποκριτική / Θεατρική αφήγηση / Κινηματογραφική αφήγηση / Ρόλος / Κείμενο / Σενάριο / Διάλογος / Σκηνοθέτης/-τρια / Συντελεστές/-τριες / Απόδοση / Αυτοσχεδιασμός.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (0), Εργαστήριο (3), Σύνολο (3).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΟΙ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ/-ΤΡΙΕΣ ΜΙΑΣ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗΣ
2	ΟΙ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ/-ΤΡΙΕΣ ΜΙΑΣ ΤΑΙΝΙΑΣ
3	Η ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΤΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ
4	Η ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΤΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥ
5	ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΦΗΓΗΣΗ
6	ΟΜΑΔΙΚΟΣ ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ

Κείμενο αναφοράς

2.1.E.1 | ΟΙ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ/-ΤΡΙΕΣ ΜΙΑΣ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗΣ

Σε αυτή τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα συνδυάσουν και θα συνθέσουν όλες τις γνώσεις και τις δεξιότητες που απέκτησαν από τις υπόλοιπες μαθησιακές ενότητες και θα οδηγηθούν στην παραγωγή ενός τελικού καλλιτεχνικού προϊόντος εφαρμόζοντάς τις. Ακόμα, θα εντρυφήσουν στη θεατρική και κινηματογραφική παραγωγή, και θα ασκηθούν πρακτικά.

Συγκεκριμένα, στη συγκεκριμένη υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα διακρίνουν τα στάδια παραγωγής μιας θεατρικής παράστασης και θα αναγνωρίσουν τον ρόλο των συντελεστών/-τριών στην οργάνωση και την επιτέλεση της παράστασης. Θα αναγνωρίσουν τον ρόλο του/της σκηνοθέτη/-τριας, υπεύθυνου/-ης για τη σκηνοθεσία. Θα διακρίνουν τις αρμοδιότητές του/της και το καλλιτεχνικό του/της έργο, το οποίο καθορίζει τη χρήση του χώρου και τη γενική αισθητική της παράστασης. Θα διακρίνουν, ακόμα, το έργο του/της σκηνογράφου και του/της ενδυματολόγου, του/της μουσικού ή του/της μουσικού επιμελητή/-τριας, και του/της χορογράφου – κινησιολόγου. Θα κατανοήσουν ότι η αισθητική της παράστασης πρέπει να έχει μια συνέπεια: όλα τα στοιχεία της παραγωγής, το υποκριτικό ύφος των ηθοποιών, η σκηνογραφία, η μουσική, η κίνηση, ακόμη και η μορφή της επικοινωνίας της παράστασης, πρέπει να υποστηρίζουν την κεντρική ιδέα του όλου καλλιτεχνικού προϊόντος. Θα διακρίνουν τη δημιουργική καλλιτεχνική ομάδα των συντελεστών/-τριών μιας παράστασης από την ομάδα της οργάνωσης παραγωγής, η οποία ασχολείται με τη διαχείριση του ανθρώπινου δυναμικού, των οικονομικών πόρων και του χρόνου, με στόχο την πραγματοποίηση της παράστασης. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα διαπιστώσουν ότι η παραγωγή εμπλέκεται σε όλα τα στάδια προετοιμασίας της παράστασης: επιλογή έργου, χώρου, καλλιτεχνικών συντελεστών/-τριών, κατάρτιση προϋπολογισμού, χρονοδιάγραμμα παραγωγής, συμβόλαιο συντελεστών/-τριών, συνεργατών/-τριών και προσωπικού,

εκτέλεση παραγωγής, ανάθεση εργασίας για σκηνικά, κοστούμια, οργάνωση προβών, προβολή και διαφήμιση, έντυπα, απολογισμός, αξιολόγηση.

2.1.Ε.2 | ΟΙ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ/-ΤΡΙΕΣ ΜΙΑΣ ΤΑΙΝΙΑΣ

Στη συγκεκριμένη υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα έρθουν σε επαφή και θα γνωρίσουν τους/τις συντελεστές/-τριες μιας ταινίας και τις θέσεις εργασίας που κατέχουν. Η οργάνωση της παραγωγής μιας ταινίας είναι ένα σύνθετο εγχείρημα που απαιτεί προετοιμασία, συντονισμό και διαχείριση πολλών διαφορετικών κινηματογραφικών, τεχνικών και οικονομικών πτυχών. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αναπτύξουν και θα συνδυάσουν τις γνώσεις τους περισσότερο στη μαθησιακή ενότητα «Ιστορία και πρακτική κινηματογράφου Ι» του εξαμήνου β'.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα έρθουν σε επαφή και θα διαβάσουν σενάρια (προτείνονται μικρού μήκους ταινίες) και θα αναγνωρίσουν τα τεχνικά χαρακτηριστικά ενός σεναρίου, θα διακρίνουν τον ρόλο των σεναριογράφου, σκηνοθέτη/-τριας, βοηθού σκηνοθέτη/-τριας, σκηνογράφου, ενδυματολόγου, μουσικού, εικονολήπτη/-τριας, ηχολήπτη/-τριας και μοντέρ/-έξ. Θα εντοπίσουν τα στάδια παραγωγής μιας ταινίας και θα μάθουν πώς ονομάζονται, διακρίνοντας τα στάδια: α) της προετοιμασίας (προ-παραγωγή/pre-production) που ενέχει την επιλογή των βασικών συντελεστών/-τριών και τη δημιουργία βασικών ομάδων (σκηνοθέτης/-τρια, παραγωγοί, επιλογή ηθοποιών/casting κ.ά), β) της παραγωγής (production), το οποίο περιλαμβάνει τα γυρίσματα, και γ) της μετα-παραγωγής (post-production), στο οποίο γίνεται η διαδικασία του μοντάζ, η μείξη του ήχου και τα ειδικά εφέ, εάν χρειάζονται. Η επιτυχής ολοκλήρωση της ταινίας απαιτεί τη συνεργασία και τον συντονισμό της παραγωγικής ομάδας και των συντελεστών/-τριών σε κάθε στάδιο της παραγωγής.

Τέλος, οι εκπαιδευόμενοι/-ες προτείνεται να παρακολουθήσουν ταινίες μικρού μήκους και να αναλύσουν τα στάδια παραγωγής, καθώς και να διακρίνουν τις αρμοδιότητες του/της κάθε συντελεστή/-τριας.

2.1.Ε.3 | Η ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΤΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ

Η θεατρική αφηγηματική τεχνική του θεάτρου είναι ο τρόπος με τον οποίο οι θεατρικές παραστάσεις αναπτύσσουν και παρουσιάζουν την ιστορία και τα γεγονότα στο κοινό. Οι θεατρικές αφηγηματικές τεχνικές περιλαμβάνουν τη χρήση διαλόγων, χαρακτήρων, χώρων, χρόνου και άλλων στοιχείων για να δημιουργήσουν ένα συναρπαστικό θεατρικό έργο.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εντρυφήσουν στις τεχνικές της θεατρικής τέχνης και θα αναγνωρίσουν τα στοιχεία εκείνα που συνθέτουν μια παράσταση. Θα διακρίνουν τον διάλογο μέσα από τα θεατρικά έργα και την αλληλεπίδραση των χαρακτήρων των έργων, ενώ θα κατανοήσουν ότι η επικοινωνία επί σκηνής γίνεται με τον λόγο, το σώμα και το βλέμμα. Θα έχουν την ευκαιρία να κατανοήσουν και να καλλιεργήσουν τις φωνητικές τους δυνατότητες. Ακόμα, θα εντοπίσουν το στοιχείο της σύγκρουσης στην

αφηγηματική τεχνική και θα προσδιορίσουν τον σημαντικό ρόλο της σύγκρουσης ως στοιχείου περιπέτειας και εξέλιξης της ιστορίας. Θα διακρίνουν τις συγκρούσεις σε εσωτερικές και εξωτερικές και θα αναδείξουν τις αντιφάσεις του χαρακτήρα. Επίσης, θα αναγνωρίσουν ότι ο χαρακτήρας αποκαλύπτεται από τις σχέσεις του, οι οποίες οδηγούν την εξέλιξη της ιστορίας. Θα επαναπροσδιορίσουν τον χώρο της σκηνής και τα σκηνικά αντικείμενα που χρησιμοποιούνται για να παρουσιάσουν το περιβάλλον της ιστορίας και θα δώσουν βάθος στην αφήγηση. Θα αναγνωρίσουν τον χρόνο και τον ρυθμό, και θα κατανοήσουν τον σημαντικό τους ρόλο ως ηθοποιοί στην αφηγηματική τεχνική του θεάτρου. Επιπλέον, θα αναγνωρίσουν και θα συσχετίσουν τη μουσική και τους ήχους με το ύφος της παράστασης, και θα δουν ότι την κεντρική ερμηνευτική ιδέα, το ύφος και την αισθητική της παράστασης τη δίνει ο/η σκηνοθέτης/-τρια· οι ερμηνείες των ηθοποιών εξαρτώνται από τις δοσμένες συνθήκες που είναι τα στοιχεία του έργου και η σκηνοθεσία.

2.1.E.4 | Η ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΤΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥ

Η κινηματογραφική αφήγηση είναι η τέχνη της αφήγησης μιας ιστορίας μέσω του κινηματογράφου. Στην κινηματογραφική αφήγηση, η ιστορία εκφράζεται μέσω εικόνων, κινήσεων των πλάνων, της μιζανσέν (*mise en scène*), του μοντάζ, των διαλόγων, της μουσικής, του ήχου και άλλων κινηματογραφικών στοιχείων.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αναγνωρίσουν τα στοιχεία της κινηματογραφικής γλώσσας και θα διακρίνουν την κινηματογραφική αφήγηση και τον ρόλο του/της ηθοποιού στον κινηματογράφο. Θα έρθουν σε επαφή με το σενάριο και την ιδιαίτερη τεχνική του, και θα το αναγνωρίσουν ως βασικό δομικό στοιχείο της κινηματογραφικής αφήγησης. Θα διαπιστώσουν ότι ο/η σκηνοθέτης/-τρια οργανώνει τις σκηνές, τη θέση και την κίνηση της κάμερας, και καθοδηγεί τους/τις ηθοποιούς για να μεταφέρει την ιστορία στην οθόνη. Η σκηνοθεσία κατευθύνει την ατμόσφαιρα και τον ρυθμό της ταινίας. Θα εντοπίσουν τις διαφορές της υποκριτικής ερμηνείας ανάμεσα στον κινηματογράφο και στο θέατρο. Θα αναγνωρίσουν τη χρήση του φωτός και του φωτισμού για τη δημιουργία εικόνων που εκφράζουν το κλίμα και την αισθητική της ταινίας, και θα καταλάβουν τον ρόλο της φωτογραφίας στην κινηματογραφική αφήγηση. Ακόμα, θα παρατηρήσουν και θα μελετήσουν το μοντάζ μέσα από ταινίες που θα παρακολουθήσουν, αναγνωρίζοντας την επενέργεια του μοντάζ στο τελικό αποτέλεσμα της ταινίας, και πώς μπορεί να κατευθύνει τον ρυθμό και τη ροή της.

Τέλος, θα παρακολουθήσουν ταινίες μέσα από τις οποίες θα μελετήσουν και θα αναλύσουν τα αφηγηματικά στοιχεία του κινηματογράφου.

2.1.E.5 | ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΦΗΓΗΣΗ

Στη συγκεκριμένη υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξασκηθούν στην απόδοση κειμένων από δημοτικά τραγούδια και θα δοκιμάσουν να εφαρμόσουν τις τεχνικές που ερεύνησαν στις μαθησιακές ενότητες της «Υποκριτικής Ι» και του «Αυτοσχεδιασμού Ι».

Προτείνεται η άσκηση της απόδοσης κειμένου να γίνει σε κείμενα που έχουν μελετήσει στην «Εισαγωγή στη νεοελληνική λογοτεχνία», όπως είναι η παραλογή *Του νεκρού αδελφού*. Επιπλέον, θα ασκηθούν πάνω στη δημιουργία ενός αυτοσχεδιασμού που θα βασίζεται στον μύθο των τραγωδιών που έχουν μελετήσει στην «Εισαγωγή στη Δραματολογία», *Πέρσες* και *Ικέτιδες* του Αισχύλου, *Οιδίπους τύραννος* και *Αντιγόνη* του Σοφοκλή, *Μήδεια* και *Άλκηστις* του Ευριπίδη. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες μπορούν να χωριστούν σε υποομάδες και κάθε υποομάδα να επιλέξει τον δικό της μύθο. Θα εργαστούν πάνω στη σύνθεση της πλοκής και της δομής του αυτοσχέδιου έργου, δίνοντας έμφαση στην υποκριτική προσέγγιση, με βάση τις αρχές του συστήματος Στανισλάβσκι. Κατόπιν, θα ελέγξουν και θα προσδιορίσουν τον χώρο και τον χρόνο, και θα συνδυάσουν την κίνηση με τη φωνή τους ώστε να αναδείξουν τις γνώσεις και την εμπειρία τους από τις μαθησιακές ενότητες του «Χορού – Κίνησης Ι» και της «Αγωγής προφορικού λόγου – Ορθοφωνίας Ι». Συγκεκριμένα, θα χρησιμοποιήσουν το «μαγικό εάν», τα ερωτήματα εξερεύνησης του χαρακτήρα και θα ασκηθούν στην τεχνική του «κάτω κειμένου». Στον διάλογο, οι χαρακτήρες εκφράζουν ένα πρώτο επίπεδο νοημάτων μέσα από τις λέξεις που χρησιμοποιούν. Το «κάτω κείμενο» είναι αυτό που αποκαλύπτει τις πραγματικές σκέψεις, τα συναισθήματα και τις επιθυμίες των χαρακτήρων, ακόμη και όταν αυτά δεν εκφράζονται ρητά.

2.1.Ε.6 | ΟΜΑΔΙΚΟΣ ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ

Στόχος της συγκεκριμένης υποενότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να έρθουν σε μια πρώτη επαφή με την ολιστική προσέγγιση της δραματικής τέχνης. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα συνδέσουν και θα εφαρμόσουν τις γνώσεις τους και τις δεξιότητές τους από τις μαθησιακές ενότητες της «Υποκριτικής Ι», του «Αυτοσχεδιασμού Ι» και της «Αγωγής προφορικού λόγου – Ορθοφωνίας Ι», ενώ θα χρησιμοποιήσουν τις γνώσεις τους και από τις θεωρητικές ενότητες.

Στην προηγούμενη υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες επέλεξαν τους μύθους που θα επεξεργαστούν και θα παρουσιάσουν. Μέσα από επαναλαμβανόμενες δοκιμές, θα εφαρμόσουν τα αφηγηματικά στοιχεία της θεατρικής γλώσσας και θα ερμηνεύσουν τους ρόλους τους, θα σκηνοθετήσουν τον αυτοσχεδιασμό τους, θα χρησιμοποιήσουν τη φωνή τους σύμφωνα με τους κανόνες της ορθοφωνίας και θα εφαρμόσουν τη διαφραγματική αναπνοή που θα προσδώσει εύρος και δύναμη στην ερμηνεία τους. Θα δημιουργήσουν σκηνές με εισόδους και εξόδους από τη σκηνή εφαρμόζοντας κινησιολογικούς κώδικες. Ακόμα, θα δημιουργήσουν συγκρούσεις, εμπόδια και ανατροπές στην αφήγησή τους, θα διακρίνουν τα σκηνικά αντικείμενα που χρειάζεται ο ρόλος τους και θα τα επιμεληθούν. Θα χρησιμοποιήσουν ήχους και μουσική για να δημιουργήσουν την κατάλληλη ατμόσφαιρα. Προτείνεται και η κινηματογραφική εκδοχή του αυτοσχεδιασμού. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες με τη χρήση του κινητού τους και την καθοδήγηση του/της εκπαιδευτή/-τριας, θα δοκιμάσουν τη χρήση του φακού στην ερμηνεία τους και τη σύνθεση των πλάνων.

Ύστερα από κάθε δοκιμή, στην ολομέλεια της τάξης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αναστοχάζονται τις δράσεις τους, θα συζητούν και θα οργανώνουν την επόμενη δοκιμή-πρόβα, εντάσσοντας νέα στοιχεία, τόσο υποκριτικά όσο και τεχνικά.

Τέλος, θα συνδυάσουν όλα τα στοιχεία και θα συνθέσουν έναν πλούσιο αυτοσχεδιασμό, θα αποδώσουν με πειστικότητα τους ρόλους τους και θα επικοινωνήσουν λεκτικά και μη πάνω στη σκηνή.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Goward, B. (2002). *Αφήγηση και τραγωδία. Αφηγηματικές τεχνικές στον Αισχύλο, τον Σοφοκλή και τον Ευριπίδη* (μτφρ. Ν. Μπεζαντάκος). Αθήνα: Εκδόσεις Καρδαμίτσα.
2. Μουρ, Σ. (2012). *Το σύστημα Στανισλάβσκι. Η επαγγελματική εκπαίδευση ενός ηθοποιού* (μτφρ. Α. Τσάκας). Αθήνα: Εκδόσεις Παρασκήνιο.
3. Weston, J. (2007). *Σκηνοθετώντας τον ηθοποιό* (μτφρ. Ν. Λερός). Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.

Συμπληρωματικές

1. Demopoulos, M. (2003). *Cinemythology: Greek Myths in World Cinema*. Athens: Hellenic Ministry of Culture.
2. McDonald, M. (1989). *Ο Ευριπίδης στον κινηματογράφο. Η ορατή καρδιά* (μτφρ. Ε. Μπελιές). Αθήνα: Εκδόσεις Βιβλιοπωλείον της «Εστίας».

2.1.ΣΤ • ΙΣΤΟΡΙΑ ΘΕΑΤΡΟΥ Ι

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αξιοποιήσουν με συνδυαστικό τρόπο δραματικά κείμενα, εικονογραφικές, φιλολογικές και ιστορικές πηγές, πρωτογενείς και δευτερογενείς. Θα εξοικειωθούν ατομικά και συνεργατικά με τη θεατρική παραγωγή, τα κινήματα, τη δραματουργία, την αρχιτεκτονική, τις σκηνικές πρακτικές, την ηθοποιία και την υποκριτική διαφορετικών περιόδων της ιστορίας του ευρωπαϊκού, κατά βάση, θεάτρου. Θα μελετήσουν τη φύση και την καταγωγή του θεατρικού φαινομένου. Θα εμβαθύνουν στη γέννηση και στα χαρακτηριστικά του αρχαίου ελληνικού δράματος, αναλύοντας την αριστοτελική πραγματεία *Περί Ποιητικής*. Θα εξετάσουν τα αρχιτεκτονικά μέρη του αρχαίου ελληνικού θεάτρου και θα ενημερωθούν για τις θεατρικές παραστάσεις του 5ου π.Χ. αιώνα.

Επιπλέον, θα ανακαλύψουν τα είδη του ρωμαϊκού θεάτρου, και θα διατρέξουν το θέατρο και το δράμα στο Βυζάντιο. Θα μελετήσουν συνδυαστικά το λειτουργικό

δράμα της δυτικής Εκκλησίας με τα είδη του κοσμικού θεάτρου στον Μεσαίωνα.

Θα εμβαθύνουν, ακόμα, στο λαϊκό ιταλικό δράμα (commedia dell'arte) της Αναγέννησης και θα αναλύσουν τη δραματική δημιουργία της ελισαβετιανής περιόδου. Θα εντρυφήσουν στο ιστορικό πλαίσιο, τα γνωρίσματα της δραματικής τέχνης και τη θεατρική αρχιτεκτονική της εποχής. Θα μελετήσουν το ισπανικό θέατρο του 17ου αιώνα (δραματουργία, χαρακτηριστικά του μπαρόκ, επιδράσεις, δημιουργούς, θεατρικές σκηνές). Θα εξοικειωθούν με τον γαλλικό κλασικισμό, τα είδη, τους συγγραφείς, τη δραματουργία, τις παραστάσεις και τη θεατρική κίνηση στο Παρίσι του 17ου αιώνα. Θα γνωρίσουν τη γαλλική κωμωδία του 17ου αιώνα, και θα μελετήσουν τη δραματική θεωρία, τα έργα, τους χαρακτήρες, τη ζωή και την προσωπικότητα του Μολιέρου (Jean-Baptiste Poquelin). Θα ερευνήσουν το θεωρητικό υπόβαθρο, τα έργα, τις παραστάσεις και την επιρροή που άσκησε στην ιταλική και στη γαλλική θεατρική ζωή η μεταρρύθμιση στην κωμωδία που εισήγαγε τον 18ο αιώνα ο Κάρλο Γκολντόνι. Τέλος, θα επιχειρήσουν συνοπτική επισκόπηση της ιστορίας της όπερας.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί/-ές να:

- Προσδιορίζουν τη σχέση του θεατρικού φαινομένου με θρησκευτικές και μιμητικές τελετουργίες,
- Απαριθμούν τα χαρακτηριστικά του αρχαίου ελληνικού δράματος, τα έργα και τα γνωρίσματα των κυριότερων εκπροσώπων του,
- Γνωρίζουν τα αρχιτεκτονικά μέρη του αρχαίου θεάτρου,
- Αναφέρουν τα είδη που εισήγαγε το ρωμαϊκό θέατρο, τον ιδιαίτερο χαρακτήρα του και την απήχηση που άσκησε στον δημόσιο και ιδιωτικό βίο της αρχαίας Ρώμης,
- Προβληματίζονται για την ύπαρξη θεάτρου στο Βυζάντιο,
- Αναγνωρίζουν τις διαφορές του κοσμικού από το θρησκευτικό δράμα στον Μεσαίωνα και τις διαφορετικές ιστορικές συγκυρίες και ανάγκες που γέννησαν και καλλιέργησαν κάθε είδος,
- Αναλύουν τους βασικούς τύπους της commedia dell'arte,
- Εντοπίζουν τις αρχιτεκτονικές καινοτομίες του θεάτρου στην Αναγέννηση,
- Ονομάζουν τα χαρακτηριστικά του δράματος και του θεάτρου στο ελισαβετιανό θέατρο,
- Διατυπώνουν τις καινοτομίες στο θέατρο και στο δράμα του γαλλικού κλασικισμού,
- Συζητούν κριτικά και ερμηνευτικά κομβικές εξελίξεις της ιστορίας του θεάτρου μέχρι τον 18ο αιώνα,
- Απαριθμούν τους βασικούς σταθμούς στην ιστορία της όπερας.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Θέατρο / Δράμα / Αρχαίο ελληνικό δράμα / Ρωμαϊκό δράμα / Βυζαντινό θέατρο / Λειτουργικό δράμα / Commedia dell'arte / Ελισαβετιανό θέατρο / Μπαρόκ / Γαλλικός κλασικισμός / Ιταλική κωμωδία / Όπερα.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (2), Εργαστήριο (0), Σύνολο (2).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	Η ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΚΑΙ Η ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ
2	ΤΟ ΑΡΧΑΙΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΡΑΜΑ ΚΑΙ ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ
3	ΑΠΟ ΤΟ ΡΩΜΑΪΚΟ ΘΕΑΤΡΟ ΣΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟ ΚΑΙ ΣΤΟΝ ΜΕΣΑΙΩΝΑ
4	ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΣΤΗΝ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ ΚΑΙ Η COMMEDIA DELL'ARTE
5	ΤΟ ΕΛΙΣΑΒΕΤΙΑΝΟ ΘΕΑΤΡΟ ΚΑΙ Ο ΣΕΞΠΙΡ
6	Ο ΧΡΥΣΟΣ ΑΙΩΝΑΣ ΤΗΣ ΙΣΠΑΝΙΑΣ (SIGLO D'ORO)
7	Ο ΓΑΛΛΙΚΟΣ ΚΛΑΣΙΚΙΣΜΟΣ ΚΑΙ Ο ΜΟΛΙΕΡΟΣ
8	Η ΙΤΑΛΙΚΗ ΚΩΜΩΔΙΑ ΚΑΙ Ο ΓΚΟΛΑΝΤΟΝΙ
9	Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΟΠΕΡΑΣ

Κείμενο αναφοράς

2.1.ΣΤ.1 | Η ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΚΑΙ Η ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξοικειωθούν, αναλύοντας σύντομης έκτασης πηγές, με τη θεωρία που συνδέει τις απαρχές του θεατρικού φαινομένου με τις μιμητικές τελετουργίες θρησκευτικού/μαγικού χαρακτήρα πρωτόγονων λαών. Θα μάθουν ότι τέτοια τελετουργικά δρώμενα, μολονότι προϋποθέτουν μεταμφίεση, ομαδικότητα, συντονισμένες κινήσεις και ορισμένο τυπικό, παρουσιάζουν μεγάλες αποκλίσεις από το θέατρο. Θα αντιληφθούν ότι η παραπάνω θεωρία δεν στοιχειοθετείται με αδιάψευστες αποδείξεις, και θα την αντιπαραβάλουν με άλλες θεωρίες για την προέλευση του θεάτρου.

Αναλύοντας αποσπάσματα από την πραγματεία *Περί Ποιητικής* του Αριστοτέλη, η οποία γράφεται έναν αιώνα μετά την καθιέρωση δραματικών αγώνων στην Αθήνα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα πληροφορηθούν ότι το αρχαίο ελληνικό δράμα συνδέεται με θρησκευτικές τελετές. Ειδικότερα η τραγωδία προέρχεται, κατά τον Αριστοτέλη, από τους τραγουδιστές που πρωτοστατούσαν σε ομάδα ομότεχνών τους που ερμήνευε τους διθυράμβους, δηλαδή τραγούδια προς τιμή του Διόνυσου, ενώ η κωμωδία οφείλει την καταγωγή της στα φαλλικά τραγούδια, δηλαδή σε ευτράπελες συνθέσεις με εύθυμο περιεχόμενο, επίσης αφιερωμένες στον Διόνυσο.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες δεν θα παραγνωρίσουν τον εμπειρικό και συστηματικό χαρακτήρα της αριστοτελικής έρευνας. Θα ελέγξουν, διαβάζοντας γραπτές πηγές, την αποδοχή των απόψεων του Αριστοτέλη για το αρχαίο δράμα από μεταγενέστερους μελετητές.

Θα μελετήσουν επίσης τον μύθο του Αρίωνα (του φερόμενου ως «εφευρέτη του διθυράμβου») και τον μύθο του Θέσπη (του φερόμενου ως «ευρετή του τραγικού τρόπου»), θα διερευνήσουν αν περιέχουν στοιχεία αλήθειας και θα τεκμηριώσουν την άποψή τους με επιχειρήματα. Θα ενημερωθούν για τα χαρακτηριστικά του διθυράμβου, το ύφος και τον χαρακτήρα που πιθανώς είχαν οι πρώιμες θεατρικές παραστάσεις, τους χώρους όπου δίνονταν και τα πρόσωπα που τις επιτελούσαν.

2.1.ΣΤ.2 | ΤΟ ΑΡΧΑΙΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΡΑΜΑ ΚΑΙ ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξοικειωθούν με την αρχαία δραματουργία και τις θεατρικές παραστάσεις στην Αθήνα του 5ου π. Χ. αιώνα. Θα συναρτήσουν την άνθηση του αρχαίου δράματος με το δημοκρατικό πολίτευμα και θα επαληθεύσουν με επιχειρήματα τον πολιτικό του χαρακτήρα. Θα ονομάσουν τα είδη του (τραγωδία, κωμωδία, σατυρικό δράμα), τους τραγικούς ποιητές του 5ου π. Χ. αιώνα (Αισχύλο, Σοφοκλή, Ευριπίδη) και θα ανακαλύψουν τον κωμωδιογράφο Αριστοφάνη. Θα απαριθμήσουν σωζόμενα δράματα και θα μελετήσουν δραματικές υποθέσεις. Ακόμα, θα ερμηνεύσουν συνεργατικά τον αριστοτελικό ορισμό της τραγωδίας, με έμφαση στις έννοιες «έλεος», «φόβος» και «κάθαρσις» και θα εξηγήσουν τα «κατά ποιόν» και «κατά πόσόν» μέρη της τραγωδίας, αναζητώντας αντίστοιχες ορολογίες στη σύγχρονη δραματολογία. Θα εξηγήσουν γιατί ο *Οιδίπους τύραννος* συνιστά, κατά τον Αριστοτέλη, υπόδειγμα τραγικής δημιουργίας.

Επιπλέον, θα διακρίνουν την κωμωδία σε αρχαία, μέση και νέα. Θα καταγράψουν τα γνωρίσματα της μέσης κωμωδίας, διαπιστώνοντας ότι η αρχαία και η μέση κωμωδία ευδοκούν στους κλασικούς χρόνους, ενώ η νέα κωμωδία εμφανίζεται στην ελληνιστική εποχή, με βασικό εκπρόσωπο τον Μένανδρο.

Θα ενημερωθούν από ψηφιακές αναπαραστάσεις για τα αρχιτεκτονικά μέρη, τα υλικά κατασκευής και τη χρήση του θεάτρου του Διονύσου σε όλες τις περιόδους λειτουργίας του. Θα εξηγήσουν τη θέση και τη λειτουργικότητα του ωδείου. Θα μάθουν για την όρχηση, την ενδυματολογία, τη μουσική, τις μάσκες, τους ηθοποιούς, τον Χορό και τα μηχανήματα που υποστήριζαν την αρχαία σκηνοθεσία.

Θα ενημερωθούν για τα Μεγάλα ή εν άστει Διονύσια του 6ου και 5ου π. Χ. αιώνα: την οργάνωση των δραματικών παραστάσεων, τη χρηματοδότηση των έργων, τη βράβευση των συντελεστών, το αντίτιμο του εισιτηρίου και τον ρόλο των θεατών.

2.1.ΣΤ.3 | ΑΠΟ ΤΟ ΡΩΜΑΪΚΟ ΘΕΑΤΡΟ ΣΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟ ΚΑΙ ΣΤΟΝ ΜΕΣΑΙΩΝΑ

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξοικειωθούν με το ελληνιστικό θέατρο μελετώντας τη θεατρική αρχιτεκτονική, τις νέες τάσεις στην υποκριτική, τα κοστούμια, τον ρόλο

των ηθοποιών και τα νέα θεατρικά είδη (μίμους). Ύστερα από σύντομη αναδρομή στο ετρουσκικό θέατρο, θα μελετήσουν την κυρίαρχη θέση που κατέχει το θέατρο στη ρωμαϊκή *Res Publica*, το οποίο «κατακτά τον ιδιωτικό και τον δημόσιο βίο». Θα περιγράψουν τις ρωμαϊκές γιορτές, θα γνωρίσουν τους σημαντικότερους δημιουργούς, την αρχιτεκτονική των ρωμαϊκών θεάτρων, θα εμβαθύνουν στην υποκριτική, στον κοινωνικό ρόλο των ηθοποιών, στα θεατρικά είδη (τραγωδία, κωμωδία, παντομίμα, μίμοι), στις μάσκες, στα κοστούμια, στα σκηνικά, στη θεατρική μουσική και στον χορό, και θα ερμηνεύσουν τον χαρακτήρα και την παρακμή του θεάτρου στη Ρώμη.

Στη συνέχεια, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μελετήσουν το δράμα και το θέατρο στο Βυζάντιο. Θα εντοπίσουν στοιχεία δραματικότητας στη χριστιανική λειτουργία («Άρατε πύλας», τελετή Νιπτήρος) και θα συγκεντρώσουν πληροφορίες για τα δύο σωζόμενα κείμενα (*Ο Χριστός πάσχων*, *Τα πάθη του Χριστού*).

Επιπλέον, θα γνωρίσουν τη Ροσβίτα, την πρώτη δραματούργο της νεώτερης Ευρώπης. Θα προσδιορίσουν τους σκοπούς που εξυπηρετούσε το λειτουργικό/ εκκλησιαστικό δράμα στον Μεσαίωνα και θα εμβαθύνουν στη σκηνική του παρουσίαση, αρχικά μέσα στις εκκλησίες και στη συνέχεια σε ανοιχτούς χώρους, αντιλαμβανόμενοι/-ες τις απαιτήσεις που σταδιακά αποκτά η αναπαράστασή του σε ανοιχτούς χώρους. Θα μελετήσουν τον δραματικό κύκλο του *Corpus Christi*. Θα εξοικειωθούν με θρησκευτικού περιεχομένου είδη που καλλιεργούνται στην ακμή του μεσαιωνικού θεάτρου (1350-1550), όπως τα μυστήρια και τα θαύματα, αλλά και με όσα έχουν κοσμικό περιεχόμενο, όπως τις φάρσες, ιντερλουδία και ηθ(ικ)ολογίες. Θα μελετήσουν την οργάνωση των παραστάσεων, τα κοστούμια, τους ηθοποιούς, τις σκηνές και τα σκηνικά, τα ειδικά εφέ και τον μηχανικό εξοπλισμό, τη μουσική, τη χρήση καθομιλουμένης γλώσσας, τους χώρους και τις αντιδράσεις των θεατών.

2.1.ΣΤ.4 | ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΣΤΗΝ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ ΚΑΙ Η COMMEDIA DELL'ARTE

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα παρακολουθήσουν τη μετάβαση από το θρησκευτικό στο ανθρωποκεντρικό θέατρο επώνυμων δραματούργων. Θα εξοικειωθούν με τη δραματούργια των Ουμανιστών (Πετράρχη, Αλμπέρτι) και θα κατανοήσουν τις επιρροές που δέχονται από την κλασική δραματούργια (Σενέκα, Πλάτο, Τερέντιο). Θα αναφέρουν τα είδη (τραγωδία/κωμωδία) που καλλιεργούνται αρχικά στη λατινική και έπειτα στην καθομιλουμένη γλώσσα, θα συνδέσουν την άνοδο και την παρακμή τους με αυτές της αριστοκρατίας και θα αναφερθούν στους πιο σημαντικούς συγγραφείς (Λουντοβίκο Αριόστο, Τζιορντάνο Μπρούνο, Ανίμπαλε Κάρο). Θα εξοικειωθούν με τη θεωρητική σκέψη των Ουμανιστών (διατύπωση σταθερών κανόνων θεατρικής γραφής, με αφετηρία παρερμηνευμένη ανάγνωση κλασικών θεωρητικών κειμένων), και με βάση αυτή θα εξηγήσουν τον διχασμό του θεάτρου σε: α) λόγια κωμική παραγωγή (*commedia erudita*) επώνυμων συγγραφέων χωρίς ιδιαίτερες λογοτεχνικές και σκηνικές αξιώσεις, και β) στη λαϊκή αυτοσχέδια κωμωδία των μέσων του 16ου αιώνα (*commedia dell'arte*), η οποία διαδόθηκε στην Ευρώπη και για δύο αιώνες αποτέλεσε τη βασική ψυχαγωγία της.

Θα μάθουν πώς γεννήθηκε η commedia dell'arte από τους αυτοσχεδιασμούς των improvisatori, των επαγγελματιών δηλαδή θεατρίνων οι οποίοι ανέπτυσαν το προσχέδιο μιας πλοκής (το «σκηνάριο») με γνώμονα την έμπνευση και τη φαντασία τους. Θα αναγνωρίσουν τους βασικούς τύπους του είδους (Αρλεκίνο, Κολομπίνα, Πανταλόνε, Ντοτόρε, Καπιτάνο, Μπριγκέλα, Πουλτσινέλα) και το κοστούμι, τη μάσκα, την τολμηρή γλώσσα και τις χειρονομίες του καθενός. Ακόμα, θα εξετάσουν τη διαχρονική επίδραση της commedia dell'arte στην ιστορία του θεάτρου, από τον Μολιέρο και τον Γκολντόνι έως τον Ντάριο Φο.

Τέλος, θα εμβαθύνουν στις αρχιτεκτονικές και θεατρικές καινοτομίες της εποχής. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στη σημασία του μόνιμου, κλειστού θεατρικού οικοδομήματος, το οποίο θεμελιώνεται για πρώτη φορά στη Βιτσέντσα (Teatro Olimpico) από τον αρχιτέκτονα Αντρέα Παλάντιο και τον συνεργάτη του Βιτσέντσο Σκαμότσι, καθώς και στις σκηνογραφικές καινοτομίες του Σεμπαστιάνο Σέρλιο.

2.1.ΣΤ.5 | ΤΟ ΕΛΙΣΑΒΕΤΙΑΝΟ ΘΕΑΤΡΟ ΚΑΙ Ο ΣΕΞΠΙΡ

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εμβαθύνουν σε ένα από τα σημαντικότερα κεφάλαια της αγγλικής και της παγκόσμιας θεατρικής σκηνής. Θα εξοικειωθούν με το ιστορικό πλαίσιο της περιόδου και τις αντιλήψεις που είχαν διαμορφωθεί στην αγγλική κοινωνία για το θέατρο. Θα εντρυφήσουν στα γνωρίσματα του θεάτρου στην Αγγλία πριν από την επίδραση της Αναγέννησης και θα διαπιστώσουν την επιρροή που άσκησαν οι μεσαιωνικές ηθ(ικ)ολογίες, το θρησκευτικό δράμα και το μπαρόκ. Θα αναλύσουν τα ειδικά χαρακτηριστικά του ελισαβετιανού θεάτρου, τους θιάσους (συμπεριλαμβανομένων των μαθητικών θιάσων των «Αγοριών» των εκκλησιαστικών χωρωδιών), τις θεατρικές πρακτικές, την υποκριτική, τα κοστούμια και τα σκηνικά. Μελετώντας συνδυαστικά γραπτές πηγές, ψηφιακό υλικό, εικόνες και αρχιτεκτονικές μακέτες, θα περιγράψουν αναλυτικά τα θεατρικά οικοδομήματα της ελισαβετιανής εποχής (μέγεθος και σχήμα σκηνής, χώρο θεατών, θεωρεία, πλατεία, καμαρίνια). Θα απομνημονεύσουν αντιπροσωπευτικά ονόματα θεατρικών σκηνών της εποχής, όπως το The Theatre του Τζέιμς Μπάρμπεϊτς και το The Globe, όπου ανέβαιναν παραστάσεις έργων του Σέξπιρ, καθώς και το The Swan).

Θα μελετήσουν επίσης τους θεατρικούς συγγραφείς της ελισαβετιανής εποχής, όπως τον Τόμας Λοτζ, τον περίφημο Κρίστοφερ Μάρλοου, τον σπουδαίο Μπεν Τζόνσον και φυσικά τον Ουίλιαμ Σέξπιρ. Θα συγκεντρώσουν βιογραφικά στοιχεία και θα ανακαλύψουν διακριτικά του σεξπικικού έργου ανά κατηγορία (ιστορικά δράματα, κωμωδίες, τραγωδίες), ενώ θα απομνημονεύσουν τίτλους έργων για κάθε κατηγορία. Ακόμα, θα ονομάσουν διάσημους δραματικούς χαρακτήρες του παγκόσμιου ρεπερτορίου (Άμλετ, Μακμπέθ, Οθέλος, Λιρ, Ρωμαίος και Ιουλιέτα κ.λπ.), θα γνωρίσουν αδρομερώς την πλοκή και τη θεματική των σεξπικικών έργων, καθώς και τη σύνδεσή τους με το ιστορικό και κοινωνικό πλαίσιο.

2.1.ΣΤ.6 | Ο ΧΡΥΣΟΣ ΑΙΩΝΑΣ ΤΗΣ ΙΣΠΑΝΙΑΣ (SIGLO D'ORO)

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εισαχθούν στην έννοια του μπαρόκ (=ροπή στο ακανόνιστο), το οποίο στην ευρωπαϊκή τέχνη του 17ου αιώνα κυριαρχεί (με εξαίρεση τη Γαλλία), εκπροσωπώντας την αντίληψη ότι «τίποτα πάγιο δεν υπάρχει, ο κόσμος διαρκώς διαμορφώνεται στα μάτια του ανθρώπου». Θα εξασκηθούν να το συνδυάζουν με την τάση για τάξη και ταυτόχρονα με τη ροπή προς την παραβίαση των κανόνων. Θα εξοικειωθούν με τις συνθήκες που οδήγησαν την Ισπανία του Φερδινάνδου και της Ισαβέλας σε οικονομική και πολιτισμική ευημερία (υπερπόντια ταξίδια του Χριστόφορου Κολόμβου, απόκτηση μεταλλείων χρυσού και αργύρου στο Μεξικό και το Περού, κατάκτηση ιταλικών εδαφών).

Θα εμβαθύνουν στα δύο είδη που ανθούν στο ισπανικό θέατρο μεταξύ 1580 και 1680 (siglo d'oro): το θρησκευτικό δράμα (autos sacramental) και το κοσμικό (corrales), η συνύπαρξη των οποίων αποτυπώνεται στο μυθιστόρημα του Θερβάντες *Δον Κιχώτης*. Θα μελετήσουν, αναλύοντας πηγές, σκηνικούς χώρους, τα χαρακτηριστικά κάθε είδους, την αρχιτεκτονική του κοσμικού θεάτρου, τις παραστάσεις, τα κοστούμια, τους θιάσους και το θέατρο της βασιλικής αυλής.

Επιπλέον, θα γνωρίσουν τους δύο σημαντικότερους θεατρικούς συγγραφείς, Λόπε δε Βέγα και Καλδερόν δε λα Μπάρκα. Θα διακρίνουν χαρακτηριστικά του ισπανικού μπαρόκ στα πιο αντιπροσωπευτικά τους έργα, το *Φουέντε Οβεχούνα* και *Η ζωή είναι όνειρο* αντίστοιχα: θέατρο εν θεάτρω, υπέρβαση της ενότητας δράσης, χώρου και χρόνου, συνύπαρξη κωμικού – τραγικού, έμφαση στο παράδοξο, αντίθεση πραγματικότητας – ψευδαίσθησης. Τέλος, θα απαριθμήσουν γνωρίσματα της ποιητικής του Λόπε δε Βέγα (τύπος του gracioso, παρουσία όλων των κοινωνικών τάξεων, ευτυχής έκβαση), και θα περιγράψουν τις καινοτομίες του Καλδερόν (απλοποίηση της πλοκής, φιλοσοφικό ύφος).

2.1.ΣΤ.7 | Ο ΓΑΛΛΙΚΟΣ ΚΛΑΣΙΚΙΣΜΟΣ ΚΑΙ Ο ΜΟΛΙΕΡΟΣ

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εστιαστούν στη Γαλλία, η οποία γίνεται πλέον το επίκεντρο της ευρωπαϊκής θεατρικής δημιουργίας. Θα σκιαγραφήσουν το ιστορικό πλαίσιο της εποχής του Βασιλιά Ήλιου (Λουδοβίκου 14ου) και θα απαριθμήσουν γνωρίσματα του κλασικισμού (μίμηση της «ωραίας φύσης», αληθοφάνεια, αριστοτελικές ενότητες), ενώ θα εξετάσουν την επιρροή του αριστοτελικού ιδεώδους (ενότητα χώρου, χρόνου, πλοκής) στη γαλλική τραγωδία. Επιπλέον, θα γνωρίσουν τα πρώτα σταθερά θέατρα του Παρισιού και θα ονομάσουν τα είδη της αυλικής ψυχαγωγίας. Θα αναλύσουν το ιδανικό του «έντιμου ανθρώπου» (honnête homme), ενός συνδυασμού καλοκαγαθίας και κοινωνικότητας. Θα μελετήσουν τους σημαντικούς δραματοουργούς της περιόδου, Πιερ Κορνέιγ και Ζαν Ρασίν (Ρακίνα), τις επιρροές που δέχονται από την κλασική τραγωδία και τον Σενέκα, επισημαίνοντας τις μεταξύ τους διαφορές. Θα απαριθμήσουν τίτλους έργων τους (*Ελ Σιντ* και *Μήδεια*, *Βρετανικός* και *Φαίδρα* αντίστοιχα).

Στη συνέχεια, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξοικειωθούν με τη βιογραφία και το έργο του Μολιέρου. Θα μάθουν τα παρισινά θέατρα στα οποία ανέβασε τις κωμωδίες του (το *Petite Bourbon* αρχικά και το *Palais Royal* στη συνέχεια). Θα σκιαγραφήσουν την τυπολογία της μολιερικής κωμωδίας ηθών και της κωμωδίας χαρακτήρα, και θα προσδιορίσουν τις επιρροές που δέχεται από τη λαϊκή φαρσοκωμωδία και την ιταλική αυτοσχέδια κωμωδία (*commedia dell'arte*). Θα διακρίνουν, ακόμα, χαρακτηριστικά της μολιερικής ποιητικής, αξιοποιώντας αποσπάσματα από προλόγους κωμωδιών του (ψυχολογικός ρεαλισμός, ηθογραφία, έμφαση στο ανθρώπινο ελάττωμα, καταδίκη της εμμονής, φάρσες). Τέλος, θα αναφερθούν σε αντιπροσωπευτικά έργα του, όπως είναι ο *Φιλάργγυρος*, το *Σχολείο Γυναικών*, ο *Μισάνθρωπος*, ο *Αρχοντοχωριάτης*, ο *Ταρτούφος*, ο *Δον Ζουάν*, ο *Κατά φαντασίαν ασθενής*, γνωρίζοντας την υπόθεσή τους – ενδεικτικά θα αναφέρουν τους χαρακτήρες του μολιερικού έργου που ενσαρκώνουν αδυναμίες τύπων της εποχής του.

2.1.ΣΤ.8 | ΙΤΑΛΙΚΗ ΚΩΜΩΔΙΑ ΚΑΙ Ο ΓΚΟΛΝΤΟΝΙ

Αν η τραγωδία είναι ο προνομιακός χώρος του δημιουργού, η κωμωδία στο πρώτο μισό του 18ου αιώνα ξεχωρίζει για τον κυρίως ψυχαγωγικό χαρακτήρα της και για την απουσία αμιγώς θεατρικών συγγραφέων, δηλαδή κωμωδιογράφων που έχουν ως βασική επαγγελματική δραστηριότητα τη συγγραφή κωμωδιών.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, μέσα από πρωτογενείς και δευτερογενείς πηγές, θα εξακριβώσουν τις αιτίες της ριζικής μεταρρύθμισης της κωμικής δραματουργίας στην Ιταλία του 18ου αιώνα, θα προσδιορίσουν τις κοινωνικές και ιστορικές συνθήκες που μεταβάλλουν την *commedia dell'arte* σε κωμωδία με συγγραφέα επώνυμο, γραπτό σενάριο και χαρακτήρες που ασκούν συγκεκριμένο επάγγελμα, ενώ παράλληλα θα εξηγήσουν τις αντιδράσεις των πολέμιων της μεταρρύθμισης αυτής (Κάρλο Γκότσι).

Με τη βοήθεια έγχαρτων ή ψηφιακών πηγών θα εξοικειωθούν με τη βιογραφία του Γκολντόνι, με έμφαση στη σταδιοδρομία του στη Βενετία και στο Παρίσι. Θα διακρίνουν τα χαρακτηριστικά της μεταρρύθμισής του, η οποία σηματοδοτεί το πέρασμα από το αυτοσχεδιαστικό θέατρο σε μια πιο συμβατική μορφή θεάτρου, και θα μελετήσουν βασικές αρχές της δραματουργίας του, συζητώντας και τη σχέση του με την κωμική όπερα μπούφα. Ο ίδιος ομολογεί ότι επηρεάστηκε από τα δύο μεγάλα βιβλία: *Mondo* (κόσμος) και *Teatro* (θέατρο).

Στη συνέχεια, θα ονομάσουν αντιπροσωπευτικά έργα του (*Λοκαντιέρα*, *Υπηρέτης δύο αφεντάδων*, *Οι Αγροίκοι*). Θα εμβαθύνουν στον παιδαγωγικό ρόλο που διέπνεε το θέατρό του (εκλαΐκευση των ιδεών του Διαφωτισμού) και την προσπάθειά του να αφαιρέσει τις τυπικές υπερβολές και τον αναληθοφανή χαρακτήρα που είχε πλέον αποκτήσει η *commedia dell'arte*. Τέλος, θα εστιαστούν στη ρεαλιστική χροιά των χαρακτήρων του (ανερχόμενη αστική τάξη, συγκεκριμένο επάγγελμα, συνδυασμός ελαττωμάτων και προτερημάτων), στη χρήση της βενετσιάνικης διαλέκτου και στην πολυγλωσσία του.

2.1.ΣΤ.9 | ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΟΠΕΡΑΣ

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα προσδιορίσουν τις διακρίσεις του μουσικού από το δραματικό θέατρο, και θα επισημάνουν τις διαφορές ανάμεσα στην οπερέτα, το μιούζικαλ και την όπερα. Θα εμβαθύνουν στον όρο της όπερας, ξεκινώντας από τη λατινική προέλευση της λέξης: η λέξη *opera* αποτελεί πληθυντικό του *opus* (= έργο) και σημαίνει «έργα», υποδηλώνοντας έτσι έναν σύνθετο συνδυασμό τεχνών, που περιλαμβάνει σόλο μέρη, διαλόγους, απαγγελία, χορό, χορωδία και μπαλέτο. Παράλληλα, θα γνωρίσουν βασικούς όρους της όπερας, όπως το λιμπρέτο και την άρια.

Στη συνέχεια, θα κάνουν σύντομη αναδρομή στην ιστορία της όπερας, η οποία γεννιέται στα τέλη του 16ου αιώνα στην Ιταλία. Θα ανατρέξουν στον όμιλο Καμεράτα στη Φλωρεντία, ο οποίος, με στόχο την αναβίωση της μουσικής του αρχαίου δράματος, δημιούργησε το νέο μουσικό είδος. Θα πληροφορηθούν, ακόμα, ότι μέλη του παρακολούθησαν την πρώτη όπερα, τη *Δάφνη* του Τζιάκοπο Πέρι (1597).

Επιπλέον, θα μάθουν για τη γέννηση της πρώιμης ιταλικής όπερας (*Ορφέας* του Κλαούντιο Μοντεβέρντι). Θα συνειδητοποιήσουν ότι στον 17ο αιώνα η όπερα δεν αποτελεί προνόμιο της αριστοκρατίας· είναι ανοιχτή στο κοινό και χρηματοδοτείται από πωλήσεις εισιτηρίων. Στη συνέχεια, θα μελετήσουν τη «σοβαρή» όπερα μπαρόκ (μείξη κωμικών με τραγικά στοιχεία), δημιουργός της οποίας είναι ο Πιέτρο Μεταστάζιο.

Στα τέλη του 18ου αιώνα, ο Μότσαρτ, μετά την επιτυχία των *Γάμων του Φίγκαρο*, γράφει και ανεβάζει στην Πράγα τον *Ντον Τζιοβάνι*, σε λιμπρέτο του Λορέντσο ντα Πόντε. Την ίδια εποχή μεσουρανεί η ιταλική ρομαντική όπερα μπελκάντο. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μελετήσουν δημιουργίες συνθετών της, όπως τον *Κουρέα της Σεβίλλης* του Τζοακίνο Ροσίνι και το *Ελιξίριο της αγάπης* του Βιντσέντσο Μπελίνι. Επιπλέον, θα εμβαθύνουν στη μουσική του Τζουζέπε Βέρντι, ακούγοντας αποσπάσματα από δόκιμες εκτελέσεις των έργων Ναμπούκο, Ριγκολέτο, Τροβατόρε, Τραβιάτα και Αϊντα.

Τέλος, θα μελετήσουν τη γερμανική όπερα (Ρίχαρντ Βάγκνερ), θα αναλύσουν την πλοκή της *Κάρμεν* του Ζορζ Μπιζέ (1874), θα ακούσουν έργα του Τζιάκομο Πουτσίνι (*Μαντάμα Μπατερφλάι* και *Τόσκα*) και θα απαριθμήσουν τα χαρακτηριστικά του ιταλικού βερισμού, γνωρίζοντας αντιπροσωπευτικά έργα του, όπως την *Καβαλερία ρουστικάνο* του Πιέτρο Μασκάνι.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Brockett, G. O. & Hildy, J. F. (2013). *Ιστορία του θεάτρου* (Α΄ τόμος), (μτφρ. Μ. Βιτεντζάκης, Α. Γαϊτανά & Α. Κεχαγιάς). Αθήνα: Εκδόσεις Κοάν.
2. McDonald, M. & Michael Walton, J. (επιμ.). (2011). *Οδηγός για το αρχαίο ελληνικό και ρωμαϊκό θέατρο. Από το Πανεπιστήμιο του Cambridge* (μτφρ. Β. Λιαπής). Αθήνα: Εκδόσεις Καρδαμίτσα.
3. Ταμπάκη, Α., Σπυριδοπούλου, Α. & Αλτουβά, Α. (2015). *Ιστορία και Δραματολογία του Ευρωπαϊκού Θεάτρου. Από την Αναγέννηση στον 18ο αιώνα*. Αθήνα: ΚΑΛΛΙΠΟΣ. Ανοικτές Ακαδημαϊκές Εκδόσεις. Ανακτήθηκε από: <https://repository.kallipos.gr/handle/11419/2928>

Συμπληρωματικές

1. Αλεξιάδης, Μ. Ι. (2010). *Ο μαγικός αυλός του Ορφέα. Δέκα μελετήματα για την όπερα και το μουσικό θέατρο*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.
2. Dupont, F. (2003). *Η αυτοκρατορία του ηθοποιού* (μτφρ. Σ. Γεωργακοπούλου). Αθήνα: Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης.
3. Pavis, P. (2006). *Λεξικό του Θεάτρου* (μτφρ. Α. Στρουμπούλη). Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg.

2.1.Z • ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Η συγκεκριμένη μαθησιακή ενότητα προσφέρει στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες μια συνοπτική επισκόπηση της νεοελληνικής λογοτεχνίας, μέσα από την πρόσληψη ολοκληρωμένων ποιητικών και πεζών έργων νεοελλήνων λογοτεχνών, με άξονα επιλεγμένες περιόδους της ιστορίας της. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξοικειωθούν επίσης με τα κυρίαρχα πνευματικά και καλλιτεχνικά κινήματα που αναπτύχθηκαν στους κόλπους της νεοελληνικής λογοτεχνικής παραγωγής και θα αναγνωρίσουν βασικά χαρακτηριστικά διαφορετικών λογοτεχνικών ειδών (μυθιστόρημα, διήγημα, κ.λπ.). Θα εμβαθύνουν σε έργα του νεοελληνικού θεάτρου και θα επιχειρήσουν συγκριτική μελέτη δραματικών χαρακτήρων σε έργα διαφορετικών περιόδων.

Με αφετηρία τις παραλογές και τα δημοτικά τραγούδια, θα επιδοθούν στην πρόσληψη έργων της Κρητικής Αναγέννησης, του Νεοελληνικού Διαφωτισμού, της Επτανησιακής και της Νέας Αθηναϊκής Σχολής. Θα αναλύσουν την ποίηση της γενιάς του μεσοπολέμου. Θα δώσουν ιδιαίτερη έμφαση στη λογοτεχνική παραγωγή της Γενιάς του 1930. Θα προσεγγίσουν τον πολιτικό και τον υπαρξιακό χαρακτήρα της μεταπολεμικής ποίησης και θα εξετάσουν τις εξελίξεις στη μορφή και στο περιεχόμενο της μετα-

πολεμικής πεζογραφίας (μυθιστόρημα, διήγημα). Επιπλέον, θα μελετήσουν τη νεοελληνική λογοτεχνία από τη μεταπολίτευση έως το τέλος του 20ού αιώνα. Προβλέπεται σύντομη αναφορά στο μεταπολεμικό και στο μεταπολιτευτικό νεοελληνικό θέατρο.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αντιληφθούν τη ρευστότητα των γραμματολογικών περιόδων, των σχολών και των αισθητικών ρευμάτων, και θα αξιολογήσουν τον ρόλο τους στην πρόσληψη της νεοελληνικής λογοτεχνίας. Θα κατακτήσουν το ύφος και τη γλώσσα, τη θεματολογία και τις αντιλήψεις σημαντικών ελλήνων/-ίδων λογοτεχνών. Τέλος, θα προσεγγίσουν ολοκληρωμένα λογοτεχνήματα, θα επιχειρήσουν δόκιμες λογοτεχνικές συγκρίσεις, θα ασκηθούν στη φιλιαναγνωσία και στην ερμηνευτική ανάγνωση υψηλής λογοτεχνίας.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί/-ές να:

- Αναγνωρίζουν τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα διαφορετικών περιόδων της νεοελληνικής λογοτεχνίας,
- Εντοπίζουν τα διακριτικά χαρακτηριστικά διαφορετικών λογοτεχνικών ειδών,
- Ονομάζουν αντιπροσωπευτικά κείμενα των περιόδων της νεοελληνικής λογοτεχνίας, καθώς και τους αντίστοιχους δημιουργούς,
- Διακρίνουν σχολές και καλλιτεχνικά ρεύματα, τους εκπροσώπους και τα γνωρίσματά τους,
- Προσλαμβάνουν κριτικά τα λογοτεχνικά κείμενα που αναλύουν,
- Εξοικειώνονται με την ανάγνωση, την ανάλυση, την κατανόηση και την ερμηνεία ολοκληρωμένων έργων της νεοελληνικής λογοτεχνίας,
- Εμβαθύνουν στον κειμενικό χαρακτήρα της νεοελληνικής θεατρικής παραγωγής,
- Συγκρίνουν σημαντικά έργα του νεοελληνικού θεάτρου και να διαπιστώνουν τη συνέχεια της ελληνικότητας μέσα από την αναβίωση και την εξέλιξη τύπων και μοτίβων,
- Ταξινομούν τις επιρροές των λογοτεχνικών τάσεων χρονικά και σε σχέση με την πολιτική, την κοινωνική και πολιτική ιστορία της Ελλάδας,
- Υιοθετούν στάση κριτικής ανάλυσης έργων της νεοελληνικής λογοτεχνίας,
- Καλλιεργούν τη φιλιαναγνωσία.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Νεοελληνική ποίηση / Νεοελληνική πεζογραφία / Καλλιτεχνικά κινήματα / Νεοελληνικό θέατρο / Δημοτικό τραγούδι / Κρητική Αναγέννηση / Νεοελληνικός Διαφωτισμός / Επτανησιακή Σχολή / Νέα Αθηναϊκή Σχολή / Γενιά του 1930 / Μεταπολεμική λογοτεχνία / Λογοτεχνία της μεταπολίτευσης.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (1), Εργαστήριο (0), Σύνολο (1).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ: ΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ
2	Η ΚΡΗΤΙΚΗ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ
3	Ο ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΔΙΑΦΩΤΙΣΜΟΣ
4	Η ΕΠΤΑΝΗΣΙΑΚΗ ΣΧΟΛΗ
5	Η ΝΕΑ ΑΘΗΝΑΪΚΗ ΣΧΟΛΗ
6	Η ΓΕΝΙΑ ΤΟΥ ΜΕΣΟΠΟΛΕΜΟΥ
7	Η ΓΕΝΙΑ ΤΟΥ 1930
8	Η ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
9	Η ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΤΗΣ ΜΕΤΑΠΟΛΙΤΕΥΣΗΣ

Κείμενο αναφοράς

2.1.Ζ.1 | ΕΙΣΑΓΩΓΗ: ΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Η υποενότητα ξεκινά με μια σύντομη αναφορά στις απαρχές και στα διακριτικά γνωρίσματα της νεοελληνικής λογοτεχνίας (γλώσσα, μορφή, περιεχόμενο). Επιπλέον, παρουσιάζει μία από τις ευρέως αποδεκτές προτάσεις διαίρεσής της σε περιόδους. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες καλούνται να χρησιμοποιούν τη χρονογραμμή, πάνω στην οποία τοποθετούν σχολές, καλλιτεχνικά κινήματα, λογοτέχνες και έργα, ώστε να συντηρούν σε όλη τη διάρκεια της μελέτης τους μια συνοπτική και ολιστική αντίληψη του γνωστικού τους αντικειμένου.

Το κατεξοχήν δημιούργημα της λαϊκής νεοελληνικής λογοτεχνικής παραγωγής στα χρόνια πριν από την Άλωση αποτελεί το δημοτικό τραγούδι, το οποίο καλύπτει θεματικά όλες τις εκφάνσεις της καθημερινής ζωής του ανθρώπου: νανούρισμα, ερωτικό τραγούδι, μοιρολόγι, τραγούδι του γάμου, της ξενιτιάς, ακριτικό κ.λπ. Προτείνεται η ανάγνωση, η ανάλυση, η κατανόηση και η ερμηνεία διαφορετικών ειδών δημοτικών τραγουδιών, με έμφαση στις παραλογές, ώστε οι εκπαιδευόμενοι/-ες να κατακτήσουν ενεργητικά και κριτικά τους κανόνες της τεχνοτροπίας τους, το θεματικό τους εύρος και τη γλωσσική τους ποικιλία. Συστήνεται να επιλέγονται δημοτικά τραγούδια που δεν παρουσιάζουν γλωσσικές δυσκολίες. Τα επιλεγμένα κείμενα θα συνοδεύονται από επεξηγηματικό γλωσσάριο. Στην ίδια ενότητα μπορούν να ενσωματωθούν ιστορικά και κλέφτικα δημοτικά τραγούδια, με την επισημάνση ότι αυτά ανάγονται στον 18ο αιώνα. Δεν προτείνεται η μελέτη της λόγιας παραγωγής της περιόδου, λόγω της μη εξοικείωσης των εκπαιδευομένων με το γλωσσικό της ένδυμα.

Προτείνεται η ολοκληρωμένη κριτική και ερμηνευτική προσέγγιση της παραλογής του *Του νεκρού αδελφού*, με αναφορά σε ξενόγλωσσες παραλλαγές του αλλά και στη θεατρική του απόδοση.

2.1.Z.2 | Η ΚΡΗΤΙΚΗ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ

Εισαγωγικά, θα γίνει αναφορά στο υψηλό επίπεδο παιδείας και στην πολιτισμική δραστηριότητα της Κρήτης κατά τον 17ο αιώνα (ακαδημίες, γιορτές με απαγγελίες ποιημάτων, θεατρικές παραστάσεις), προϊόν επιδράσεων από τη δυτική Αναγέννηση και την Ενετοκρατία.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα διερευνήσουν τη γνώση ενεργητικά και κριτικά: θα αποδελτιώσουν ιστορικές πηγές έγχαρτες ή εναλλακτικά αναζητώντας, σε συνεργασία με άλλους/-ες, υλικό σε έγκυρους ψηφιακούς πόρους. Θα ενημερωθούν για την άνθηση της λυρικής και δραματικής ποίησης, και την επιρροή της ιταλικής θεατρικής παράδοσης στην κρητική λογοτεχνία. Θα εξηγήσουν γιατί η λογοτεχνία γράφεται στην ομιλούσα γλώσσα, αξιολογώντας παράλληλα τη βαρύτητα αυτής της εξέλιξης.

Με τη συγκριτική μελέτη αποσπασμάτων από έργα του Σέξπιρ και αντίστοιχων της κρητικής λογοτεχνίας θα ανακαλύψουν την επίδραση του ελισαβετιανού θεάτρου στο κρητικό θέατρο. Με παιχνίδι ρόλων (κάποιος θα υποδυθεί τον Δομήνικο Θεοτοκόπουλο ή El Greco, ο οποίος στα μέσα του 17ου αιώνα ζει στο νησί) θα απαριθμήσουν ποιητικά είδη της περιόδου (τραγωδία, κωμωδία, θρησκευτικό δράμα, ποιμενική ποίηση), τα δημοφιλέστερα έργα και τους σημαντικότερους ποιητές. Θα εξοικειωθούν με το πιο εμβληματικό έργο της Κρητικής Αναγέννησης, τον *Ερωτόκριτο* του Βιτσέντζου Κορνάρου, ένα εκτενές αφηγηματικό ποίημα με ερωτικό περιεχόμενο. Η πρόσληψή του προτείνεται να γίνει με συνδυασμό περιληπτικής προσπάθειας μερών (με κατάλληλα φύλλα εργασίας) και αναλυτικής ερμηνευτικής ανάλυσης επιλεγμένων αποσπασμάτων. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα συζητήσουν τις περιπέτειες του ερωτευμένου ζευγαριού, θα αξιολογήσουν τις αναφορές στην ελληνική αρχαιότητα και θα προσδιορίσουν τον ρόλο τους στη διαμόρφωση της πολιτιστικής παράδοσης του νησιού.

Τέλος, συστήνεται η ερμηνευτική προσέγγιση της τραγωδίας *Ερωφίλη* του Γεώργιου Χορτάτση, της οποίας η θεματική της προέρχεται από το μυθιστόρημα. Θα δοθεί έμφαση δίνεται στον χαρακτήρα του Φιλόγονου, βασιλιά της αιγυπτιακής Μέμφιδας και πατέρα της κεντρικής ηρωίδας.

2.1.Z.3 | Ο ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΔΙΑΦΩΤΙΣΜΟΣ

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξοικειωθούν με επιλεγμένα λογοτεχνικά κείμενα των τριών περιόδων του Νεοελληνικού Διαφωτισμού. Θα αναζητήσουν οικονομικές, πνευματικές και κοινωνικές συγκυρίες που ευνόησαν τη «μετακένωση» των ιδεών του ευρωπαϊκού Διαφωτισμού στην τουρκοκρατούμενη Ελλάδα (εξάπλωση του εμπορίου, αλματώδης αύξηση των ελληνικών εκδόσεων, διεύρυνση κυκλοφορίας ελληνικών εφημερίδων και περιοδικών). Θα διαπιστώσουν μέσα από την κειμενική ανάλυση και την υποστήριξη του/της εκπαιδευτή/-τριας την επίδραση των θέσεων ευρωπαίων Διαφωτιστών στη λογοτεχνία του Νεοελληνικού Διαφωτισμού. Θα εκθέσουν με τη βοήθεια εννοιολογικών χαρτών: α) χαρακτηριστικά γνωρίσματα του Νεοελληνικού

Διαφωτισμού, β) σημαντικούς εκπροσώπους του, γ) κειμενικά είδη που καλλιεργήθηκαν και δ) θα παραθέσουν τίτλους έργων της λογοτεχνικής παραγωγής της περιόδου. Θα μελετήσουν, αναλύοντας πολυτροπικές πηγές, τις πνευματικές προσωπικότητες του Ρήγα Φεραίου και του Αδαμάντιου Κοραή, θα αναλύσουν και θα ερμηνεύσουν τη συμβολή τους στην πνευματική ανάταση των Ελλήνων, και θα παρουσιάσουν τα ευρήματά τους στην ολομέλεια, με τη συνδρομή λογισμικών παρουσίασης.

Επιπλέον, θα προβληματιστούν πάνω στο γλωσσικό ζήτημα, το οποίο, ως διαμάχη καθαρεύουσας – δημοτικής, χαρακτηρίζει τη συγκεκριμένη περίοδο και ταλαιπωρεί έντονα την ελληνική πνευματική ζωή κατά τη διάρκεια του 19ου αιώνα. Θα συζητήσουν, ακόμα, τις συνθήκες διάδοσης του αισθητικού κινήματος του νεοκλασικισμού στην Ευρώπη (συμπεριλαμβανομένου του υπόδουλου ελληνισμού) και θα μελετήσουν κριτικά νεοκλασικιστικά ποιήματα.

Τέλος, θα προσλάβουν ενεργητικά και ερμηνευτικά τους πρώτους σαράντα στίχους του προεπαναστατικού *Θούριου* του Ρήγα Φεραίου ή Βελεστινλή (κατά κόσμον Αντώνη Κυριαζή), που συνιστά κάλεσμα στον αγώνα για την απελευθέρωση των βαλκανικών λαών – το κείμενο θα συνοδεύεται απαραίτητα από επεξηγηματικό και ερμηνευτικό γλωσσάριο. Η μελέτη θα περιλαμβάνει και τη μελοποίησή του από τον συνθέτη Χρήστο Λεοντή.

2.1.Z.4 | Η ΕΠΤΑΝΗΣΙΑΚΗ ΣΧΟΛΗ

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αντιληφθούν ότι βασικοί εκπρόσωποι της Επτανησιακής Σχολής παρουσιάζουν μεγάλες αποκλίσεις μεταξύ τους ως προς την τεχνική και τις αντιλήψεις τους για την ποίηση (εύγλωττη είναι η σύγκριση της ποίησης του Σολωμού με την αντίστοιχη του Κάλβου). Θα επισημάνουν ωστόσο ότι, παρά τις τόσες διαφορές που τους χωρίζουν, υπάρχουν συγκεκριμένα γνωρίσματα περιεχομένου και μορφής, τα οποία είναι κοινά στους/στις επτανησίους/-ες ποιητές/-τριες του 19ου αιώνα και δημιουργούν τις προϋποθέσεις συγκρότησής τους σε μία λογοτεχνική σχολή, την Επτανησιακή.

Με τη βοήθεια εργαλείων διαφοροποιημένης διδασκαλίας, θα περιγράψουν (π.χ. με χρήση του γραφικού οργανωτή Frayer) και θα αναγνωρίσουν σε επιλεγμένα κείμενα (π.χ. αξιοποιώντας τη στρατηγική της συνεργατικής συναρμολόγησης jigsaw) τις επιδράσεις που δέχτηκε όλη η λογοτεχνική παραγωγή της Επτανησιακής Σχολής από: α) την Κρητική Αναγέννηση, β) το δημοτικό τραγούδι και γ) την ιταλική λογοτεχνική παραγωγή. Θα ανακαλύψουν κοινά χαρακτηριστικά τόσο στο περιεχόμενο (προσήλωση στη λατρεία της φύσης, της πατρίδας, της θρησκείας και της γυναίκας) όσο και στη μορφή (χρήση της δημοτικής γλώσσας) της Επτανησιακής Σχολής. Θα απαριθμήσουν τα ονόματα των σημαντικότερων ποιητών (Διονύσιος Σολωμός, Ανδρέας Κάλβος, Αριστοτέλης Βαλαωρίτης, Λορέντζος Μαβίλης), πεζογράφων (Ανδρέας Λασκαράτος, Ιάκωβος Πολυλάς), θεατρικών συγγραφέων (Αντώνιος Μάτεσις), θα ονομάσουν ενδεικτικά έργα τους αλλά και είδη που καλλιεργούνται. Θα επισημάνουν, ακόμα, την ανάπτυξη της μετάφρασης και της λογοτεχνικής κριτικής.

Προτείνεται η ερμηνευτική πρόσληψη του *Βασιλικού* του Μάτεσι. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, αξιοποιώντας τη θεατρική τεχνική «ρόλος στον τοίχο», θα προσδιορίσουν: α) τα γνωρίσματα του πατέρα ως δραματικού χαρακτήρα και β) την εντύπωση που προκαλεί στο αναγνωστικό/θεατρικό κοινό.

2.1.Ζ.5 | Η ΝΕΑ ΑΘΗΝΑΪΚΗ ΣΧΟΛΗ

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, στη συγκεκριμένη υποενότητα, θα αξιοποιήσουν τη στρατηγική RAFT, μια τεχνική διαφοροποιημένης διδασκαλίας. Προτείνεται να χωριστούν σε δύο ομάδες: η μία θα αναλάβει τον ρόλο ιστορικού ερευνητή που ανακαλύπτει αλλαγές στην Ελλάδα μετά το 1880 (κυβέρνηση Χαρίλαου Τρικούπη, αναπτυξιακά έργα, στροφή στο δυτικό πρότυπο, αστικοποίηση, ανάπτυξη εμπορίου), τις οποίες παραθέτει, συντάσσοντας σύντομη ιστορική πραγματεία. Η άλλη ομάδα θα υποδυθεί τον ιστορικό της λογοτεχνίας που αναζητά αλλαγές οι οποίες οδήγησαν στον μετασχηματισμό της πνευματικής ζωής (ανάπτυξη της λαογραφίας, επικράτηση της δημοτικής, ηθογραφία, στροφή στην ύπαιθρο, μετάφραση της *Νανάς* του Ζολά, λογοτεχνικοί διαγωνισμοί, φιλολογικά περιοδικά, φεμινιστικό κίνημα) και τις αποδελτιώνει σε εννοιολογικό χάρτη.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, μέσα από μελέτη κειμένων, θα ασκηθούν στην αναγνώριση χαρακτηριστικών του ρεαλισμού και του νατουραλισμού, και θα εντοπίσουν τα γενικά χαρακτηριστικά ποίησης και πεζογραφίας της Νέας Αθηναϊκής Σχολής (1880-1921). Θα επισημάνουν τα νέα είδη που καλλιεργούνται (ηθογραφικό διήγημα, σατιρική ποίηση), θα αποδελτιώσουν τους σημαντικότερους πεζογράφους (Γεώργιος Βιζυηνός, Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης, Γρηγόριος Ξενόπουλος, Κωνσταντίνος Θεοτόκης, Ανδρέας Καρκαβίτσας, Κωσταντίνος Χατζόπουλος) και θα αναγνωρίσουν τους μεγαλύτερους ποιητές (Κωστής Παλαμάς, Γεώργιος Δροσίνης, Γεώργιος Σουρής, Αριστομένης Προβελέγγιος, Ιωάννης Πολέμης, Γεώργιος Στρατήγης) στον ζωγραφικό πίνακα του Γεώργιου Ροΐλου «Οι ποιηταί». Στους τελευταίους θα συμπεριλάβουν και τον Άγγελο Σικελιανό, τον Κώστα Βάρναλη και την εμβληματική μορφή του Κωνσταντίνου Καβάφη.

Σχετικά με τους ποιητές, θα ασκηθούν στην ερμηνευτική ανάγνωση ιστορικών και φιλοσοφικών ποιημάτων του Καβάφη, και, αναλύοντας αποσπάσματα της *Τρισεύγηνος* του Κωστή Παλαμά, θα εντοπίσουν στοιχεία του φεμινιστικού θεάτρου.

Τέλος, προτείνεται ερμηνευτική πρόσληψη του έργου *Στέλλα Βιολάντη ή Έρως εσταυρωμένος* του Γρηγόριου Ξενόπουλου. Με εφαρμογή της θεατρικής τεχνικής «ρόλος στον τοίχο», συγκρίνεται ο ήρωας του έργου Παναγής Βιολάντης με τον ΦιλόγONO (από την *Ερωφίλη* του Χορτάτση) και τον Δαρείο Ρονκάλα (από τον *Βασιλικό* του Μάτεσι): θα αποδελτιωθούν και θα ερμηνευτούν οι ομοιότητες των τριών δραματικών χαρακτήρων.

2.1.Ζ.6 | Η ΓΕΝΙΑ ΤΟΥ ΜΕΣΟΠΟΛΕΜΟΥ

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξοικειωθούν με τα χαρακτηριστικά του συμβολισμού και του νεορομαντισμού, και θα τα αναζητήσουν σε επιλεγμένα ποιήματα της περιόδου 1920-1930. Θα αποδελτιώσουν τις αλλαγές που επέφεραν οι ποιητές/-τριες στη μορφή (χαμηλόφωνο, ήπιο και πεζολογικό ύφος, μουσικότητα, ελεύθερος στίχος) και στο περιεχόμενο (συναίσθημα διάλυσης, απαισιοδοξίας, απόγνωσης και κόπωσης από τη ζωή) της ποίησης που γράφτηκε κατά βάση στη διάρκεια της δεκαετίας 1920-1930. Θα αντιληφθούν ότι αυτοί/-ές οι ποιητές/-τριες συντελούν ουσιαστικά στις αλλαγές της νεοελληνικής ποίησης, ανανεώνοντάς της μορφικά και θεματολογικά. Θα αναγνωρίσουν την απομάκρυνσή τους από τη μεγαλοστομία της ποίησης του Παλαμά και των οπαδών του, την υποκατάσταση του ποιητικού ρητορισμού με χαμηλόφωνο, μουσικό τόνο, που ευνοεί την έκφραση υποκειμενισμού, έντονου συναισθηματισμού και τραυματικών ψυχικών καταστάσεων που βιώνουν.

Θα απαριθμήσουν ονόματα βασικών εκφραστών της «γενιάς της ήττας» (Κώστας Ουράνης, Τέλλος Άγρας, Ναπολέων Λαπαθιώτης, Μήτσος Παπανικολάου, Μαρία Πολυδούρη). Θα κάνουν ερμηνευτική προσέγγιση ποιημάτων του κορυφαίου ποιητή της γενιάς του μεσοπολέμου Κώστα Καρυωτάκη, και θα μελετήσουν τη βιογραφία του (προτείνεται η συνανάγνωση αποσπασμάτων από το βιβλίο της Λιλής Ζωγράφου *Καρυωτάκης, Πολυδούρη και η αρχή της αμφισβήτησης*). Θα διαπιστώσουν τη συνέπεια λόγων και έργων του ποιητή, η οποία τον αναγάγει σε ηγετική ποιητική μορφή μιας γενιάς η οποία εμφορείται από πάθος για ζωή και έρωτα, συντρίβεται από τη φθαρτότητα και τη σκιά του θανάτου, βιώνει επάλληλες ματαιώσεις και οδηγείται στο τραγικό αδιέξοδο, στην παραίτηση και στην αυτοκτονία.

Προτείνεται οι εκπαιδευόμενοι/-ες να ασκηθούν σε δραστηριότητες δημιουργικής γραφής, με στόχο να μιμηθούν στις στιχουργικές τους απόπειρες το ύφος των ποιητών του μεσοπολέμου.

2.1.Ζ.7 | Η ΓΕΝΙΑ ΤΟΥ 1930

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα συνειδητοποιήσουν ότι οι επιστημονικές θεωρίες (των Δαρβίνου, Μαρξ, Νίτσε και Φρόιντ) και οι κοινωνικές αλλαγές (βιομηχανική και ρωσική επανάσταση) στην Ευρώπη ανέτρεψαν καθιερωμένες αξίες. Θα εξοικειωθούν με τον όρο «γενιά του 1930», ο οποίος χρησιμοποιήθηκε πρώτη φορά από νεωτεριστές/-τριες ποιητές/-τριες και μυθιστοριογράφους, όταν συνεργάστηκαν στην έκδοση του περιοδικού *Τα Νέα Γράμματα* (1935-1944). Θα ανακαλύψουν ότι έκτοτε ο όρος αποδίδεται σε ποιητές/-τριες της περιόδου 1928-1935, οι οποίοι στόχευαν να ανανεώσουν την ελληνική ποίηση, χρησιμοποιώντας τεχνικές του συμβολισμού, του μοντερνισμού και του υπερρεαλισμού (ελεύθερος στίχος, καθημερινή ομιλία, κατάργηση του μέτρου και της ομοιοκαταληξίας), προκειμένου να εκφράσουν τη νέα τάξη.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα διαπιστώσουν ακόμα ότι η ποίηση της «γενιάς του 1930» απομακρύνεται από την απαισιοδοξία και την παραίτηση που συναντάμε στη

γενιά του μεσοπολέμου, και πραγματεύεται θέματα όπως η ελληνικότητα, χρησιμοποιώντας πολλές φορές έναν συνδυασμό της ελληνικής παράδοσης με στοιχεία της ευρωπαϊκής καλλιτεχνικής πρωτοπορίας. Ακόμα, θα ονομάσουν τους σημαντικότερους ποιητές της γενιάς (Γιώργος Σεφέρης, Οδυσσέας Ελύτης, Γιάννης Ρίτσος, Νίκος Εγγονόπουλος, Ανδρέας Εμπειρίκος, Γιώργος Σαραντάρης).

Θα απαριθμήσουν τους λεγόμενους «πεζογράφους του μεσοπολέμου» (1922-1945) που ασχολήθηκαν κατεξοχήν με το μυθιστόρημα. Θα τους διακρίνουν σε Αθηναίους (Στράτης Μυριβήλης, Γιώργος Θεοτοκάς, Φώτης Κόντογλου, Νίκος Καζαντζάκης, Μ. Καραγάτσης, Άγγελος Τερζάκης) και Θεσσαλονικείς (Στέλιος Ξεφλούδας, Νίκος Γαβριήλ Πεντζίκης, Αλκιβιάδης Γιαννόπουλος). Οι πρώτοι ειδικεύονται στο αστικό και στο ιστορικό μυθιστόρημα, ενώ οι δεύτεροι, οι μοντερνιστές, επηρεάζονται από νεωτερικά ευρωπαϊκά ρεύματα.

Προτείνεται η ερμηνευτική πρόσληψη του σκηνικού ποιήματος «Η σονάτα του σεληνόφωτος» του Γιάννη Ρίτσου, από τη συλλογή *Τέταρτη διάσταση*. Το ποίημα διαθέτει πολλά χαρακτηριστικά της ποιητικής της γενιάς του 1930 και παράλληλα διακρίνεται για τον έντονο θεατρικό του χαρακτήρα.

2.1.Ζ.8 | Η ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα διακρίνουν τα χαρακτηριστικά της πρώτης μεταπολεμικής ποιητικής γενιάς και τις διαφορές της από τη δεύτερη μεταπολεμική ποιητική γενιά. Θα αναγνωρίσουν ότι συλλογές πολλών ποιητών της πρώτης μεταπολεμικής γενιάς επηρεάζονται από τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, τη γερμανική κατοχή και τον Εμφύλιο, έχουν έντονο κοινωνικοπολιτικό προσανατολισμό, εκφράζουν αισιοδοξία για έναν κόσμο δικαιότερο, και αποπνέουν αντιστασιακή και αγωνιστική διάθεση.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ές θα κατατάξουν στην πρώτη γενιά αντιπροσωπευτικούς εκπροσώπους της πολιτικής ποίησης (Μανόλη Αναγνωστάκη, Άρη Αλεξάνδρου, Γιάννη Δάλλα, Μιχάλη Κατσαρό, Κλείτο Κύρου, Τάσο Λειβαδίτη, Τίτο Πατρίκιο) και θα προσθέσουν αυτούς/-ές που εξέφρασαν με όχημα τον υπερρεαλισμό τη φρίκη τους για όσα συντελούνταν γύρω τους (Έκτωρ Κακναβάτος, Μίλτος Σαχτούρης, Νάνος Βαλαωρίτης, Ελένη Βακαλό). Επιπλέον, θα εντοπίσουν στην πρώτη γενιά παραδείγματα υπαρξιακής αγωνίας, η οποία κατεξοχήν χαρακτηρίζει και κάποιους/-ες ποιητές/-τριες της δεύτερης μεταπολεμικής γενιάς (Κατερίνα Αγγελάκη-Ρουκ, Κική Δημουλά, Μάνο Ελευθερίου, Μάρκο Μέσκο, Ντίνο Χριστιανόπουλο).

Θα εξοικειωθούν με τη ρεαλιστική γραφή πεζογράφων της μεταπολεμικής γενιάς (Στρατή Τσίρκα, Κώστα Ταχτσής, Γιώργου Ιωάννου), η οποία συχνά αποδίδει την αποκρουστική όψη της πραγματικότητας (όπως στους Αλέξανδρο Κοτζιά και Ανδρέα Φραγκιά). Ακόμα, θα μελετήσουν έργα συγγραφέων με κοινωνικούς και πολιτικούς προβληματισμούς (Δημήτρης Χατζής, Σπύρου Πλασκοβίτη, Μενέλαου Λουντέμη), θα προσλάβουν με κριτικό τρόπο μυθιστορήματα που εκφράζουν το υπαρξιακό αδιέξοδο των δημιουργών τους (Βασίλη Βασιλικού, Μέννη Κουμανταρέα, Τόλη Καζαντζή) ή/

και δηλώνουν φυγή από την πραγματικότητα (Μαργαρίτα Λυμπεράκη, Τατιάνα Γκρίτση-Μιλλιέξ), ενώ άλλα αναζητούν καταφύγιο στη λυρική γραφή κλειστού χώρου.

Προτείνεται η ερμηνευτική πρόσληψη του *Άξιον Εστί* του Οδυσσέα Ελύτη, η συγγραφή του οποίου αποτελεί κορυφαίο πνευματικό γεγονός της δεκαετίας του 1960 και σηματοδοτεί την απομάκρυνση από την «ποίηση της ήττας», σφραγίζοντας μια πολιτικά ταραγμένη εποχή.

2.1.Z.9 | Η ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΤΗΣ ΜΕΤΑΠΟΛΙΤΕΥΣΗΣ

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αναγνωρίσουν ότι το 1974 αποτελεί ένα συμβατικό ιστορικό ορόσημο. Ποιητές/-τριες και πεζογράφοι της μεταπολεμικής περιόδου συνεχίζουν να είναι ενεργοί/-ές και παραγωγικοί/-ές. Συνεπώς, σε αυτή την υποενότητα συμπεριλαμβάνονται και έργα συγγραφέων και ποιητών/-τριών οι οποίοι/-ες αναφέρθηκαν στην προηγούμενη υποενότητα. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μάθουν ότι από τη μεταπολίτευση και έως το τέλος του αιώνα εμφανίζονται ποιητές/-τριες που έχουν βιώσει την εμπειρία της δικτατορίας και τον καταναλωτικό χαρακτήρα της ελληνικής κοινωνίας, και έχουν επιρροές από τη σύγχρονη αμερικανική ποίηση. Θα διακρίνουν ότι πολλοί/-ές ποιητές/-τριες της μεταπολίτευσης αποστρέφονται τον πολιτικό προβληματισμό και υιοθετούν τρόπους έκφρασης αντλημένους από την καθημερινή ομιλία (Νάσος Βαγενάς, Μιχάλης Γκανάς, Δημήτρης Καλοκύρης, Γιάννης Κοντός, Τζένη Μαστοράκη, Αντώνης Φωστιέρης, Γιώργος Χρονάς). Θα εξοικειωθούν, ακόμα, με τον χαρακτηρισμό «γενιά της αμφισβήτησης» που τους αποδίδεται, λόγω του ειρωνικού και κάποτε εριστικού τους ύφους.

Στη συνέχεια, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εστιαστούν στην πεζογραφία, η οποία από τη δεκαετία του 1980 επικρατεί της ποίησης. Θα γνωρίσουν πεζογράφους που εμφανίζονται για πρώτη φορά στη μεταπολίτευση (Μάρω Δούκα, Αλέξη Πανσέληνο, Δημήτρη Νόλλα, Γιώργη Γιατρομανωλάκη, Δημήτρη Δημητριάδη, Γιάννη Πάνου, Φίλιππο Δρακονταειδή), θα προσδιορίσουν τις θεματικές τους (πολιτική λογοτεχνία με επιρροές από την εξέγερση του Πολυτεχνείου, διείσδυση της καθημερινότητας, ερωτικό στοιχείο, λογοτεχνία της εργατικής τάξης, αστυνομική λογοτεχνία, ατομικό και συλλογικό βίωμα) και θα επισημάνουν ότι αρκετοί/-ές πεζογράφοι της μεταπολεμικής γενιάς παραμένουν ενεργοί/-ές και δημοσιεύουν έως το τέλος του αιώνα.

Τέλος, θα μελετήσουν το μεταπολεμικό θέατρο, απαριθμώντας ονόματα βασικών εκπροσώπων του (Ιάκωβου Καμπανέλλη, Λούλας Αναγνωστάκη, Γιώργου Σεβαστίκογλου) και αντιπροσωπευτικά τους έργα. Προτείνεται η ερμηνευτική πρόσληψη του θεατρικού έργου *Το μεγάλο μας τσίρκο* του Ιάκωβου Καμπανέλλη.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Αργυρίου, Α. (2008). *Ιστορία της ελληνικής λογοτεχνίας και η πρόσληψή της* (τόμοι 1-8). Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτης.
2. Πολίτης, Λ. (1978). *Ιστορία της νέας ελληνικής λογοτεχνίας*. Αθήνα: Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης.
3. Vitti, M. (2003). *Ιστορία της νεοελληνικής λογοτεχνίας* (μτφρ. Μ. Ζορμπά). Αθήνα: Εκδόσεις Οδυσσέας.

Συμπληρωματικές

1. Beaton, R. (1996). *Εισαγωγή στη νεότερη ελληνική λογοτεχνία. Ποίηση και πεζογραφία* (μτφρ. Ε. Ζουργού). Αθήνα: Εκδόσεις Νεφέλη.
2. Δημαράς, Κ. Θ. (2000). *Ιστορία της νεοελληνικής λογοτεχνίας. Από τις πρώτες ρίζες ως την εποχή μας*. Αθήνα: Εκδόσεις Γνώση.

2.1.Η • ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΔΡΑΜΑΤΟΛΟΓΙΑ

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μελετήσουν κάποια από τα σπουδαιότερα θεατρικά έργα της ελληνικής και παγκόσμιας δραματουργίας, και θα εξοικειωθούν με τα μέσα και τις τεχνικές με τις οποίες θα αναλύουν και θα προσεγγίζουν τους ρόλους. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα γνωρίσουν τη διάκριση των θεατρικών έργων στα βασικά δραματικά είδη, τα δομικά στοιχεία ενός θεατρικού έργου και θα μελετήσουν τις μορφές διαίρεσης των θεατρικών κειμένων και κινηματογραφικών σεναρίων. Θα αναλύσουν τους απαραίτητους ορισμούς και όρους που σχετίζονται με τη δραματουργική ανάλυση ενός θεατρικού έργου, και θα μελετήσουν τα κατά ποιόν και κατά ποσόν μέρη της τραγωδίας σύμφωνα με τον Αριστοτέλη και την πραγματεία του *Περί ποιητικής*. Ακόμα, θα κατανοήσουν τα κύρια συστατικά μιας θεατρικής παράστασης (το έργο, ο χώρος, ο/η ηθοποιός, ο/η σκηνοθέτης/-τρια) και θα ερευνήσουν τη χρησιμότητα του θεάτρου.

Επιπλέον, θα εξοικειωθούν με τη δραματουργική επεξεργασία/δραματολογική ανάλυση του θεατρικού κειμένου, προκειμένου να προσεγγίσουν και να εμβαθύνουν στη μορφή και στο περιεχόμενο του θεατρικού έργου. Συγκεκριμένα, θα κάνουν δραματουργική ανάλυση έργων του αρχαίου ελληνικού δράματος, καθώς και κειμένων της ελληνικής δημοτικής ποίησης. Μελετώντας τόσο τη βιογραφία και την εργογραφία των συγγραφέων, το θέμα, την πλοκή, τις δραματικές συγκρούσεις, τον δραματικό χρόνο και χώρο, και τους χαρακτήρες των έργων, όσο και τις ιστορικές, πολιτικές και κοινωνικές συνθήκες της εποχής συγγραφής του έργου, οι εκπαιδευόμενοι/-ες

θα είναι σε θέση να προσεγγίζουν πιο ολοκληρωμένα τους ρόλους που καλούνται να υποδυθούν.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί/-ές να:

- Αναφέρουν αντιπροσωπευτικά έργα του αρχαίου δράματος και της ελληνικής δημοτικής ποίησης,
- Αναγνωρίζουν τις δραματουργικές τεχνικές στα έργα,
- Διακρίνουν τα δραματικά είδη, τα χαρακτηριστικά και τις διαφορές τους,
- Αντιλαμβάνονται τα κύρια χαρακτηριστικά ενός θεατρικού κειμένου,
- Εντοπίζουν τα βασικά στοιχεία των χαρακτήρων των έργων,
- Αντιπαραθέτουν τα θεατρικά κείμενα με τα κινηματογραφικά σενάρια,
- Αναλύουν ένα θεατρικό έργο και τους χαρακτήρες του,
- Αξιολογούν τις εξελίξεις στον χώρο της θεατρικής γραφής,
- Ευαισθητοποιούνται σε ζητήματα πρόσληψης των έργων των αρχαίων τραγικών και κωμικών ποιητών.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Δραματικά είδη / Θεατρικοί ορισμοί / Μέρη τραγωδίας /

Χαρακτηριστικά θεατρικού κειμένου / Χαρακτηριστικά κινηματογραφικών σεναρίων /

Συστατικά θεατρικής παράστασης / Δραματουργική ανάλυση κειμένων /

Αρχαίο ελληνικό δράμα / Ελληνική δημοτική ποίηση.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (2), Εργαστήριο (0), Σύνολο (2).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΤΑ ΚΥΡΙΑ ΔΡΑΜΑΤΙΚΑ ΕΙΔΗ
2	ΘΕΑΤΡΙΚΟΙ ΟΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΟΡΟΙ
3	ΤΑ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΙΚΑ ΜΕΡΗ ΤΗΣ ΤΡΑΓΩΔΙΑΣ
4	ΤΑ ΒΑΣΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΕΝΟΣ ΘΕΑΤΡΙΚΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ
5	ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΓΩΔΙΑ
6	ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΩΜΩΔΙΑ
7	ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

Κείμενο αναφοράς

2.1.Η.1 | ΤΑ ΚΥΡΙΑ ΔΡΑΜΑΤΙΚΑ ΕΙΔΗ

Κατά τη διάρκεια αυτής της μαθησιακής υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα γνωρίσουν τα βασικά είδη του δράματος και τον τρόπο με τον οποίο κατηγοριοποιούνται ανάλογα με την οπτική την οποία επιλέγουμε κάθε φορά. Συγκεκριμένα, θα μελετήσουν τη γεωγραφική, ιστορική, αρχιτεκτονική, θεματική, ιδεολογική και σκηνοθετική οπτική, το είδος της δραματικής γραφής, την οπτική της διάταξης του κειμένου και κυρίως την κατηγοριοποίηση των δραματικών ειδών.

Η μελέτη της σημασίας της διάκρισης των δραματικών ειδών, καθώς και η δυσκολία που παράλληλα υπάρχει σε ορισμένα έργα για την κατηγοριοποίησή τους σε τραγωδία, κωμωδία ή δράμα, αποτελεί ένα σημαντικό κεφάλαιο της εν λόγω υποενότητας. Μέσα από πρακτικές μελέτης διαφόρων αποσπασμάτων θεατρικών έργων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα κληθούν να εντοπίσουν και να προσδιορίσουν τα χαρακτηριστικά της τραγωδίας, της κωμωδίας (συμπεριλαμβανομένων των επιμέρους κατηγοριοποιήσεων σε κωμωδία ηθών, κωμωδία καταστάσεων και τραγικωμωδία) και του δράματος, και να δημιουργήσουν εννοιολογικούς χάρτες με το σύνολο των χαρακτηριστικών και των διαφορών μεταξύ των δραματικών ειδών. Επίσης, στο πλαίσιο της μαθησιακής υποενότητας, προτείνεται η παρακολούθηση από ψηφιακά αρχεία σημαντικών παραστάσεων τόσο παλαιότερων όσο και σύγχρονων, με στόχο την κατανόηση της θεωρίας σε βάθος και σε πολυεπίπεδο τρόπο.

Με την απόκτηση αυτών των γνώσεων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι σε θέση να αξιολογούν τις εξελίξεις στον χώρο της θεατρικής γραφής και να ευαισθητοποιούνται σε ζητήματα πρόσληψης των έργων των αρχαίων τραγικών και κωμικών ποιητών.

2.1.Η.2 | ΘΕΑΤΡΙΚΟΙ ΟΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΟΡΟΙ

Κατά τη διάρκεια αυτής της μαθησιακής υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εμβαθύνουν στον κόσμο του θεάτρου και στο ευρύ πεδίο δημιουργικότητας και έκφρασης που το χαρακτηρίζει. Προκειμένου λοιπόν να εκτιμηθεί το εν λόγω πεδίο, απαιτείται να κατανοηθεί όσο πληρέστερα γίνεται το μοναδικό λεξιλόγιό του και η ορολογία του, με την αξιοποίηση θεατρικών λεξικών.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξερευνήσουν τους βασικούς θεατρικούς ορισμούς και όρους, προκειμένου να εξοπλιστούν με τις γνώσεις που απαιτούνται για να περιηγηθούν στον κόσμο του θεάτρου με γνώση, ικανότητα και αυτοπεποίθηση. Κατανοώντας τους θεατρικούς όρους, θα είναι σε θέση να συμμετέχουν σε πληθώρα συζητήσεων και να αντιληφθούν άμεσα τις ανάγκες δραματολογικής ανάλυσης των θεατρικών έργων στα οποία θα κληθούν να μελετήσουν και να συμμετέχουν – ακόμα και στην ίδια τη θεατρική παραγωγή. Για αυτόν τον σκοπό, θα δημιουργήσουν συνεργατικά εννοιολογικούς χάρτες ανά θεματικές (δραματοουργία, κείμενο, ηθοποιός, σκηνοθεσία, πρόσληψη κ.λπ.), όπου θα εντάξουν τους υπό εξέταση όρους (π.χ. απο-

στασιοποίηση, γκρο-πλαν, γκροτέσκο, δραματικός και σκηνικός χώρος, διασκευή, νόρμα, ατάκα, αβάν γκαρντ, ηθολογία, χάπενινγκ, κομπάρσος, θεατής/-τρια, ράμπα, μονόλογος, τέταρτος τοίχος κ.ά.). Θα μάθουν, επίσης, τους/τις βασικούς/-ές συντελεστές/-τριες μιας θεατρικής παράστασης και τον ρόλο που ο/η καθένας/-μιά επιτελεί στο σύνολο του τελικού καλλιτεχνικού έργου. Θα εξοικειωθούν επιπλέον με κινηματογραφικούς ορισμούς και όρους που θεωρούνται απαραίτητοι για τη μελλοντική ενασχόλησή τους με τον κινηματογράφο, κατανοώντας και τη δραματουργική ανάλυση ενός σεναρίου.

Μέσα από τη μελέτη αποσπασμάτων θεατρικών έργων και κινηματογραφικών σεναρίων, καθώς και θεατρικών λεξικών, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι σε θέση να αντιπαραθέτουν τα θεατρικά κείμενα με τα κινηματογραφικά σενάρια και να κατανοούν πληρέστερα τα θεατρικά έργα που καλούνται να μελετήσουν.

2.1.H.3 | ΤΑ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΙΚΑ ΜΕΡΗ ΤΗΣ ΤΡΑΓΩΔΙΑΣ

Κατά τη διάρκεια αυτής της υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξοικειωθούν με την πραγματεία του Αριστοτέλη *Περί ποιητικής*. Συγκεκριμένα, θα κληθούν να μελετήσουν τον ορισμό της τραγωδίας και να κατανοήσουν τους όρους «μίμησις πράξεως», «φόβος», «έλεος» και «κάθαρσιν». Επιπλέον, θα μελετήσουν τα μέρη της τραγωδίας όπως τα ορίζει ο Αριστοτέλης σε «κατά ποιόν» και «κατά ποσόν».

Ο μύθος, το ήθος, η διάνοια, η λέξις, το μέλος και η όψις αποτελούν τα «κατά ποιόν» μέρη της τραγωδίας. Από αυτά, σύμφωνα με τον ίδιο, η λέξις και το μέλος (δηλαδή η μουσική) είναι τα μέσα με τα οποία γίνεται η «μίμησις», η όψις είναι ο τρόπος με τον οποίο πραγματοποιείται η «μίμησις», ενώ ο μύθος, το ήθος και η διάνοια αποτελούν το αντικείμενο της «μιμήσεως». Ο μύθος είναι η υπόθεση του έργου, το ήθος είναι οι χαρακτήρες, και η διάνοια είναι οι ιδέες του κειμένου, οι οποίες εκφράζονται μέσω των χαρακτήρων. Η λέξις είναι η γλωσσική και ποιητική διατύπωση – γενικότερα η έκφραση. Το μέλος είναι η μουσική και τα τραγούδια, ενώ η όψις είναι η αμφίεση του υποκριτή (προσωπείο και ενδυμασία) και η σκηνογραφία. Τα «κατά ποσόν» μέρη της τραγωδίας χωρίζονται σε επικά (πρόλογος κ.λπ.) και λυρικά (πάροδος κ.λπ.). Τα χωρικά διακρίνονται σε πάροδο και στάσιμα.

Ύστερα από τη μελέτη και ανάλυση του *Περί ποιητικής*, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι σε θέση να διακρίνουν τα μέρη της τραγωδίας, να τα αναγνωρίζουν στα υπό μελέτη θεατρικά έργα και να τα κατανοούν.

2.1.H.4 | ΤΑ ΒΑΣΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΕΝΟΣ ΘΕΑΤΡΙΚΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Κατά τη διάρκεια της μαθησιακής αυτής υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξοικειωθούν με τα βασικά χαρακτηριστικά ενός θεατρικού κειμένου. Μελετώντας αποσπάσματα διαφόρων θεατρικών έργων, θα εντοπίσουν τα μορφολογικά χαρακτηριστικά ενός θεατρικού κειμένου (πράξεις, σκηνές, μέρη, εικόνες), θα καταγράψουν τα πρόσωπα ή τους ρόλους του έργου (εντοπίζοντας το όνομά τους, το φύλο, την ηλικία

και τη μεταξύ τους σχέση) αλλά και τον χωροχρόνο (στοιχείο ιδιαίτερα σημαντικό ειδικά για τον/τη σκηνοθέτη/-τρια και τον/τη σκηνογράφο, το οποίο βοηθά στη μελέτη των ρόλων, του ιδεολογικού φορτίου, της εποχής και γενικά ολόκληρου του έργου).

Επιπλέον, θα εντοπίσουν τις σκηνογραφικές οδηγίες, οι οποίες είναι γραμμένες από τον/την ίδιο/-α τον/τη συγγραφέα και δηλώνουν τις απόψεις του/της για το πώς αντιλαμβάνεται τον χώρο στον οποίο κινούνται οι ήρωές του/της, και τέλος θα μελετήσουν τους διαλόγους. Αναφορικά με τα δομικά γνωρίσματα ενός θεατρικού κειμένου, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα κληθούν να εντοπίσουν τους διαλόγους, την πλοκή του έργου που δημιουργεί τις ανατροπές και καθορίζει τη συμπεριφορά των ηρώων/-ίδων, τις συγκρούσεις και πώς αυτές εκδηλώνονται ανάμεσα στα πρόσωπα, καθώς και τις δραματικές καταστάσεις.

Επίσης, θα εξετάσουν τις ομοιότητες και τις διαφορές μεταξύ του θεατρικού κειμένου και του κινηματογραφικού σεναρίου. Συγκεκριμένα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα κληθούν να εντοπίσουν τις ουσιαστικές ομοιότητες και διαφορές στις τεχνικές γραφής και δομής ενός θεατρικού κειμένου σε σχέση με το αντίστοιχο κινηματογραφικό σενάριο, μελετώντας τα συγκριτικά (π.χ. το θεατρικό έργο του Ι. Καμπανέλλη *Η Στέλλα με τα κόκκινα γάντια* και την κινηματογραφική του διασκευή από τον Μ. Κακογιάννη *Στέλλα*).

2.1.Η.5 | ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΓΩΔΙΑ

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξοικειωθούν με την αρχαία ελληνική τραγωδία και το έργο των τριών μεγάλων τραγικών ποιητών της αρχαίας Ελλάδας, του Αισχύλου, του Σοφοκλή και του Ευριπίδη. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα ασχοληθούν με τα βιογραφικά στοιχεία των τριών μεγάλων ποιητών, θα είναι σε θέση να απαριθμούν τα σωζόμενα δράματά τους, καθώς και να αναγνωρίζουν τους ελάχιστους αρχαίους τραγικούς ποιητές. Επιπλέον, θα εξοικειωθούν με τις ιστορικές και πολιτιστικές συνθήκες της εποχής τους, καθώς η μελέτη των κοινωνικών και θρησκευτικών επιρροών σε αυτά τα έργα θα συμβάλει στην πληρέστερη κατανόηση της σημασίας της τραγωδίας στον αρχαίο κόσμο.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα κάνουν δραματουργική ανάλυση των τραγωδιών *Πέρσες* και *Ικέτιδες* του Αισχύλου, *Οιδίπους τύραννος* και *Αντιγόνη* του Σοφοκλή, *Μήδεια* και *Άλκηστις* του Ευριπίδη. Θα κληθούν να αφηγηθούν γραμμικά τη δομή της πλοκής του κάθε έργου, να αναλύσουν τους χαρακτήρες τους και να εξετάσουν τα θεματικά τους στοιχεία. Προτείνεται, επίσης, να παρακολουθήσουν μέσω ψηφιακών πηγών θεατρικές παραστάσεις, είτε σύγχρονες είτε παλαιότερες, προκειμένου να εντοπίσουν τις ποικίλες συναισθηματικές εντάσεις των ηρώων/-ίδων-ηθοποιών, την κάθαρση που εμφανίζεται στο τέλος των τραγωδιών, αλλά και να συζητήσουν θέματα πρόσληψης των έργων των τραγικών ποιητών.

Με την απόκτηση αυτών των γνώσεων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι σε θέση να αναγνωρίζουν τα κείμενα της αρχαίας ελληνικής τραγωδίας και να αναλύουν ορισμένες αντιπροσωπευτικές τραγωδίες των αρχαίων τραγικών ποιητών.

2.1.Η.6 | ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΩΜΩΔΙΑ

Κατά τη διάρκεια αυτής της υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξοικειωθούν με την αττική κωμωδία και τη διάκρισή της σε αρχαία, μέση και νέα κωμωδία. Η αρχαία κωμωδία, βασικός εκπρόσωπος της οποίας είναι ο Αριστοφάνης, είναι μια σατιρική μορφή κωμωδίας που ασχολείται με κοινωνικά και πολιτικά θέματα. Η μέση κωμωδία αποτελεί μια μεταβατική μορφή της κωμωδίας, ενώ η νέα κωμωδία, η οποία αναπτύχθηκε από τον Μένανδρο, ασχολείται με ατομικές ιστορίες και χαρακτήρες.

Η μαθησιακή υποενότητα εξετάζει το σωζόμενο θεατρικό έργο του Αριστοφάνη και του Μενάνδρου. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες μελετούν τα χαρακτηριστικά της κωμωδίας μέσα από επιλεγμένα αποσπάσματα αλλά και ορισμένες ολόκληρες κωμωδίες. Επιπλέον, καλούνται να εντοπίσουν τις κοινωνικοπολιτικές και πολιτιστικές εξελίξεις της εποχής, οι οποίες θα τους βοηθήσουν να κατανοήσουν πώς η αρχαία αττική κωμωδία ήταν συνυφασμένη με την κοινωνία της εποχής. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα κάνουν δραματουργική ανάλυση των κωμωδιών *Όρνιθες*, *Ειρήνη*, *Πλούτος* και *Λυσιστράτη* του Αριστοφάνη, καθώς και του έργου *Δύσκολος* (ή *Μισάνθρωπος*) του Μενάνδρου (ή αποσπάσματα από τα έργα του *Σαμία* ή *Επιτρέποντες*).

Τέλος, θα κληθούν να αφηγηθούν γραμμικά τη δομή της πλοκής του κάθε έργου, να αναλύσουν τους χαρακτήρες τους, να εντοπίσουν τα ιδιαίτερα δραματουργικά, σκηνικά και σημασιολογικά ζητήματα που θέτουν οι υπό μελέτη κωμωδίες και να μελετήσουν τη διαχρονικότητα των έργων του Αριστοφάνη. Προτείνεται επίσης η παρακολούθηση μέσω ψηφιακών πηγών παραστάσεων (ολόκληρων ή αποσπασμάτων) έργων του Αριστοφάνη (από το Εθνικό Θέατρο, το Θέατρο Τέχνης κ.ά.), οι οποίες αποτελούν αναμφισβήτητα αξιόλογα πολιτιστικά γεγονότα στη θεατρική ιστορία.

2.1.Η.7 | ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

Κατά τη διάρκεια της υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξοικειωθούν με την ελληνική δημοτική ποίηση, μια μορφή λαϊκής ποίησης με μεγάλη σημασία για την ελληνική λογοτεχνία αλλά και την ελληνική πολιτιστική κληρονομιά.

Η ελληνική δημοτική ποίηση αποτελείται από όλα εκείνα τα ποιητικά κείμενα των οποίων οι δημιουργοί παραμένουν άγνωστοι και ανώνυμοι. Η ελληνική δημοτική ποίηση περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα θεμάτων και ειδών (από το ερωτικό τραγούδι μέχρι το ιστορικό έπος). Την πρώτη συστηματική θεματική κατάταξή τους επιχειρήσε ο Νικόλαος Πολίτης, διακρίνοντάς τα σε: επικά τραγούδια (ακριτικά, κλέφτικα και ιστορικά), λυρικά (παραλογές, της αγάπης), οικογενειακά (του τραπέζιού, νυφιάτικα, μοιρολόγια, της ξενιτιάς), θρησκευτικά (κάλαντα), εποχικά (πρωτομηνιές, χελιδονίσματα), κοινωνικά (αποκριάτικα, σατιρικά, εργατικά), γνωμικά (αλφάβητοι, επιγράμματα) και παιδικά τραγούδια (νανουρίσματα, ταχταρίσματα, πρωτοβαδίσματα).

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μάθουν τις κατηγορίες των δημοτικών τραγουδιών και θα κατανοήσουν πώς ένα δημοτικό τραγούδι είναι δυνατόν να παραδοθεί σε διάφορες παραλλαγές. Έτσι, πολλά δημοτικά τραγούδια μπορεί να έχουν το ίδιο θέμα ή να

αναφέρονται στο ίδιο πρόσωπο, αλλά να παρουσιάζονται με διαφορετικές μορφές, οι οποίες ονομάζονται παραλογές. Επιπλέον, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα γνωρίσουν σημαντικά έργα της ελληνικής δημοτικής ποίησης και θα μελετήσουν τα βασικά μορφολογικά χαρακτηριστικά τους, όπως είναι ο δεκαπεντασύλλαβος στίχος, το ιαμβικό μέτρο, η έλλειψη ομοιοκαταληξίας (παρά μόνο σε σπάνιες εξαιρέσεις, όπως είναι τα λιανοτράγουδα), τα άστοχα ερωτήματα, τα εκφραστικά μοτίβα κ.ά.

Προτείνεται η μελέτη των έργων *Του νεκρού αδελφού, Μάνα μου τα κλεφτόπουλα, Σαράντα παλικάρια, Μενεξέδες και ζουμπούλια* κ.ά., με την ταυτόχρονη διερεύνηση των κοινωνικών και ιστορικών συνθηκών μέσα στις οποίες δημιουργήθηκαν αυτά τα ποιήματα.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Dover, K. J. (1997). *Η κωμωδία του Αριστοφάνη* (μτφρ. Φ. Ι. Κακριδής). Αθήνα: Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης.
2. Lesky, A. (2003). *Η τραγική ποίηση των αρχαίων Ελλήνων* (τόμος Α΄: *Από τη γέννηση του είδους ως τον Σοφοκλή*), (μτφρ. Ν. Χ. Χουρμουζιάδης). Αθήνα: Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης.
3. Lesky, A. (2003). *Η τραγική ποίηση των αρχαίων Ελλήνων* (τόμος Β΄: *Ο Ευριπίδης και το τέλος του είδους*), (μτφρ. Ν. Χ. Χουρμουζιάδης). Αθήνα: Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης.
4. Μπακονικόλα-Γεωργοπούλου, Χ. (1998). *Θέατρο και σχολείο* (1ο τεύχος: *Η τέχνη του θεάτρου*). Αθήνα: Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς, Τμήμα Θεατρικών Σπουδών Πανεπιστημίου Αθηνών.

Συμπληρωματικές

1. Hartnoll, P. & Found, P. (επιμ.). (2000). *Λεξικό του θεάτρου* (μτφρ. Ν. Χατζόπουλος). Αθήνα: Εκδόσεις Νεφέλη.
2. Kitto, H. D. F. (1993). *Η αρχαία ελληνική τραγωδία* (μτφρ. Λ. Ζενάκος). Αθήνα: Εκδόσεις Παπαδήμα.
3. Πολίτης, Λ. (1978). *Ιστορία της νέας ελληνικής λογοτεχνίας*. Αθήνα: Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης.

2.2 • ΕΞΑΜΗΝΟ Β΄

2.2.A • ΥΠΟΚΡΙΤΙΚΗ II

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή ενότητα οι εκπαιδευόμενοι/-ες, μέσω της γνωριμίας τους με το αναγεννησιακό λαϊκό θέατρο της commedia dell'arte, θα εξασκήσουν τα εκφραστικά τους μέσα χρησιμοποιώντας την τεχνική του συγκεκριμένου αυτοσχέδιου είδους. Προκειμένου να κατακτηθούν η φόρμα και οι χειρονομίες (gestus) του είδους, είναι απαραίτητο να ασκηθούν σωματικά και φωνητικά πάνω στους τύπους της commedia dell'arte. Παράλληλα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξασκηθούν στην τέχνη της μιμικής, στις χειρονομίες, στο κέντρο βάρους της κίνησης και σε ειδικές δεξιότητες (όπως ο θεατρικός ξυλοδαρμός), σε συνδυασμό με το μάθημα του «Χορού – Κίνησης II» και του «Αυτοσχεδιασμού II». Συγκεκριμένα, θα ασκηθούν σε τεχνικές και ασκήσεις του σωματικού θεάτρου, θα πειραματιστούν στη χρήση της μάσκας, στην τεχνική της ουδέτερης μάσκας και στην τεχνική κλόουν (Ζακ Λεκόκ)· η εξάσκηση αυτή θα εφαρμοστεί σε σωζόμενα κείμενα της commedia dell'arte, σε έργα των Σέξπιρ, Μολιέρου και Γκολντόνι, αλλά και σε έργα της σύγχρονης δραματολογίας που φέρουν το αποτύπωμά της. Τέλος, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα προσεγγίσουν σκηνικά τους ρόλους των θεατρικών κειμένων που θα τους ανατεθούν, παρουσιάζοντας στο τέλος μια σκηνική παρουσίαση των επιλεγμένων μονολόγων ή σκηνών, εφαρμόζοντας τις τεχνικές της commedia dell'arte.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί/-ές να:

- Αναγνωρίζουν τους βασικούς όρους και έννοιες της υποκριτικής τέχνης,
- Διακρίνουν τους τύπους της commedia dell'arte στην παγκόσμια δραματοουργία,
- Ασκούν την εκφραστική δύναμη του σώματός τους,
- Αυτοσχεδιάζουν πάνω στους τύπους της commedia dell'arte,
- Ανταποκρίνονται με επάρκεια στις απαιτήσεις της commedia dell'arte,
- Αντιλαμβάνονται τον σκηνικό ρυθμό,
- Συγκρίνουν τις τεχνικές και τις θεωρίες για την υποκριτική τέχνη,
- Χρησιμοποιούν τη μάσκα της commedia dell'arte ως εκφραστικό εργαλείο,
- Συνεργάζονται δημιουργικά σε ομάδες για την παρουσίαση ενός έργου,
- Καλλιεργούν νέες τεχνικές προσέγγισης ρόλου.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Τύπος / Χαρακτήρας / Κλισέ / Ουδέτερη μάσκα / Θεατρική μάσκα / Χειρονομία / Commedia dell'arte / Ρόλος / Σωματικό θέατρο / Αυτοσχεδιασμός.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα
Θεωρία (0), Εργαστήριο (6), Σύνολο (6).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	Ο ΤΥΠΟΣ, Ο ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΚΑΙ Η ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥ ΡΟΛΟΥ
2	Η ΟΥΔΕΤΕΡΗ ΜΑΣΚΑ ΚΑΙ ΟΙ ΧΕΙΡΟΝΟΜΙΕΣ
3	ΤΟ ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΟ ΘΕΑΤΡΟ ΤΗΣ COMMEDIA DELL'ARTE
4	ΟΙ ΤΥΠΟΙ ΤΗΣ COMMEDIA DELL'ARTE ΚΑΙ Η ΧΡΗΣΗ ΤΗΣ ΜΑΣΚΑΣ
5	ΤΟ ΑΠΟΤΥΠΩΜΑ ΤΗΣ COMMEDIA DELL'ARTE ΣΤΗ ΔΡΑΜΑΤΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ ΣΤΗ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΡΟΛΩΝ
6	ΣΚΗΝΙΚΕΣ ΔΟΚΙΜΕΣ ΜΕ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΥΣ ΑΞΟΝΕΣ

Κείμενο αναφοράς

2.2.A.1 | Ο ΤΥΠΟΣ, Ο ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΚΑΙ Η ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥ ΡΟΛΟΥ

Η διαμόρφωση του ρόλου άπτεται της διαδικασίας με την οποία ένας/μία ηθοποιός προσεγγίζει, αναπτύσσει και ενσαρκώνει έναν χαρακτήρα σε μια θεατρική παράσταση ή σε μια κινηματογραφική ταινία. Η διαμόρφωση του ρόλου είναι ένα σημαντικό στάδιο της προετοιμασίας του/της ηθοποιού και περιλαμβάνει την κατανόηση, την ανάλυση και την ενσάρκωση του χαρακτήρα που πρόκειται να υποδυθεί, ενώ απαιτεί την αδιάλειπτη εξάσκηση σώματος και φωνής. Στη διαμόρφωση του ρόλου υπάρχουν πολλές δυνατότητες προσέγγισης. Μία από αυτές είναι το κλισέ, που σημαίνει το προκατασκευασμένο καλούπι. Το κλισέ αναφέρεται στη χρήση προβλέψιμων ερμηνευτικών επιλογών και στιλ που δεν προσφέρουν τίποτα καινούργιο ή αυθεντικό στον ρόλο. Οι ηθοποιοί που καταφεύγουν σε κλισέ τείνουν να υιοθετούν στερεοτυπικές ερμηνευτικές επιλογές αντί να εξερευνήσουν τον ρόλο σε βάθος και μέσα από τις αντιφάσεις του.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, στη συγκεκριμένη υποενότητα, θα διακρίνουν το κλισέ, θα το εντοπίσουν στην ερμηνεία τους και θα το μετατρέψουν σε εργαλείο εμβάθυνσης και ανάλυσης του ρόλου τους. Επιπροσθέτως, θα αναγνωρίσουν και θα διακρίνουν τον τύπο από τον χαρακτήρα. Ο τύπος χαρακτηρίζεται από την κοινωνική του τάξη και το επάγγελμα, έχει συγκεκριμένα χαρακτηριστικά και στερεότυπα συμπεριφοράς (π.χ. η κουτσομπόλα, ο τσιγκούνης κ.ά.). Ο χαρακτήρας έχει ατομικά και μοναδικά χαρακτηριστικά, και αναπτύσσεται μέσα από τις επιθυμίες και τις αντιφάσεις του.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα πειραματιστούν πάνω σε αυτοσχεδιαστικούς ρόλους, με τύπους και χαρακτήρες. Θα εστιαστούν στο συναίσθημα αλλά και στη στάση του σώματος, ερευνώντας το κέντρο βάρους του, και θα ανακαλύψουν πώς η στάση του σώματος με το κέντρο βάρους επηρεάζουν τον ήχο της φωνής, το βλέμμα και τον τρόπο βαδίσματος.

2.2.A.2 | Η ΟΥΔΕΤΕΡΗ ΜΑΣΚΑ ΚΑΙ ΟΙ ΧΕΙΡΟΝΟΜΙΕΣ

Η ουδέτερη μάσκα είναι τεχνική που εισάγαγε ο Ζακ Λεκόκ, και αναφέρεται στην τεχνική που ενεργοποιεί το σώμα, προκαλεί οικονομία της κίνησης και χαρίζει πρωτότυπες φυσικές χειρονομίες. Η ουδέτερη μάσκα είναι εκπαιδευτική και, μετά την αφαίρεσή της, βελτιώνει την ερμηνεία του/της ηθοποιού: αλλάζει το σώμα ξεκινώντας από το πρόσωπο, και κάνει την κίνηση πιο ουσιαστική, αφαιρώντας τις περιττές χειρονομίες. Η ουδέτερη κατάσταση που εκφράζει η μάσκα τον/την καθιστά ικανό να αντιληφθεί αυτό που τον/την περιβάλλει.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα χρησιμοποιήσουν μια μάσκα ουδέτερη, η οποία δεν θα πρέπει ούτε να γελάει ούτε να κλαίει, αλλά θα μπορεί να είναι ευτυχής ή δυστυχής ανάλογα με τις χειρονομίες του σώματος. Σημειώτέον ότι η μάσκα δεν θα πρέπει να είναι διακοσμητική ή καρναβαλική, και το στόμα της θα πρέπει να είναι πάντα λίγο ανοικτό. Προτείνεται η κατασκευή μάσκας από τους/τις ίδιους/-ες τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες. Μια εύκολη τεχνική για την κατασκευή μάσκας είναι αυτή από γυψόγαζα, η οποία γίνεται πάνω στο πρόσωπο του/της εκπαιδευομένου/-ης. Θα δοκιμάσουν την ουδέτερη μάσκα μέσα από συγκεκριμένους ρόλους και θα αντιληφθούν ότι παρουσιάζονται σε μια κατάσταση ηρεμίας, χωρίς στερεοτυπικές κινήσεις, χωρίς ιδέες *a priori*, ανοιχτοί απέναντι στο συμβάν, έτοιμοι να ανακαλύψουν το τυχαίο στις χειρονομίες και να το χρησιμοποιήσουν στη διαμόρφωση του ρόλου τους.

Μέσα από την επαναλαμβανόμενη εξάσκηση με την ουδέτερη μάσκα και την εξοικείωση με αυτή, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα διαμορφώσουν νέες αντιλήψεις για την κίνηση και τη χειρονομία του ρόλου, και θα ερμηνεύσουν τον ρόλο τους/τις με πρωτότυπο τρόπο. Επιπλέον, η τεχνική θα τους προετοιμάσει για τη χρήση της θεατρικής μάσκας που θα γνωρίσουν και θα εφαρμόσουν στην επόμενη υποεπένδυση.

2.2.A.3 | ΤΟ ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΟ ΘΕΑΤΡΟ ΤΗΣ COMMEDIA DELL'ARTE

Στη συγκεκριμένη υποεπένδυση, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα έρθουν σε επαφή με το αυτοσχέδιο θέατρο της *commedia dell'arte*. Θα εξερευνήσουν τη μέθοδο αυτού του θεατρικού είδους και θα εφαρμόσουν την τεχνική του. Θα αναγνωρίσουν τον τρόπο με τον οποίο οι ηθοποιοί της *commedia dell'arte* διαμόρφωναν τον ρόλο τους και πώς η τεχνική του αυτοσχεδιασμού είναι αποτέλεσμα βαθιάς γνώσης της σκηνικής πράξης, η οποία έδινε στους/στις θεατές/-τριες την εντύπωση φυσικότητας και αυθορμητισμού.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μελετήσουν την ιστορία και τα χαρακτηριστικά της *commedia dell'arte* και στις ενότητες «Ιστορία θεάτρου Ι» και «Αυτοσχεδιασμός ΙΙ»· εδώ θα ασχοληθούν κυρίως με την κίνηση του σώματος των τύπων της *commedia dell'arte*.

Συγκεκριμένα, θα ασκηθούν, θα πειραματιστούν και θα επαληθεύσουν την κίνηση του σώματος μέσα από το κέντρο βάρους. Θα εφαρμόσουν τις τεχνικές σχετικά με τα τέσσερα στοιχεία από τη μαθησιακή ενότητα του «Αυτοσχεδιασμού ΙΙ», θα συνειδητοποιήσουν τις διαφορετικές ποιότητες της κίνησης, και θα αναγνωρίσουν

την αξία του ηλιακού πλέγματος, συνδέοντάς το με τη διαφραγματική αναπνοή. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αναπτύξουν την παρατηρητικότητα τους μέσα από τις σωματικές ασκήσεις και θα καλλιεργήσουν το αίσθημα της ομαδοσυνεργατικότητας, αφού θα κληθούν να δουλέψουν ομαδικά. Ακόμα όμως και στην περίπτωση των ατομικών ασκήσεων, η παρατηρητικότητα και το βλέμμα του/της άλλου/-ης είναι αυτό που θα βελτιώσει την τεχνική – πάντα κάτω από τον έλεγχο του/της εκπαιδευτή/-τριας ο/η οποίος/-α θα λειτουργεί ως καθρέφτης των δοκιμών του σώματος.

Επιπλέον, θα ασκήσουν και τη λεκτική επικοινωνία μέσα από ολοκληρωμένους αυτοσχεδιασμούς με χρήση λόγου, ανακαλύπτοντας ότι η στάση του σώματος διαμορφώνει τη φωνή. Τέλος, θα προσεγγίσουν τους τύπους της *commedia dell'arte* μέσα από μια ολοκληρωμένη τεχνική.

2.2.A.4 | ΟΙ ΤΥΠΟΙ ΤΗΣ COMMEDIA DELL'ARTE ΚΑΙ Η ΧΡΗΣΗ ΤΗΣ ΜΑΣΚΑΣ

Η *commedia dell'arte* ήταν αυτοσχεδιαστικό είδος θεάτρου, αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι οι ηθοποιοί εφεύρισκαν το κείμενο επί σκηνής. Υπήρχε ένα γενικό σχεδιάγραμμα το οποίο καθόριζε τους βασικούς άξονες του έργου. Οι ηθοποιοί ήξεραν πάντα την εξέλιξη της υπόθεσης και πρόσθεταν τα δικά τους λόγια, κωμικά ευρήματα, ακροβατικά, τραγούδια και χορό. Ήταν επαγγελματίες της τέχνης τους, αυτό άλλωστε μαρτυρά και η λέξη *dell'arte*, διαχωρίζοντας το είδος από την *commedia erudita*, που ήταν η λόγια κωμωδία και παιζόταν από ερασιτέχνες μαθητές. Η παράσταση ήταν αποτέλεσμα μακροχρόνιας σωματικής και φωνητικής άσκησης. Οι ηθοποιοί του είδους κατέγραφαν τα αστεία τους και τις παρατηρήσεις τους για τον ρόλο· πολύ συχνά αναλάμβαναν έναν ρόλο, στον οποίο εξασκούσαν και τον ερμήνευαν για πολλά χρόνια.

Στη συγκεκριμένη υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα συνδυάσουν τις δεξιότητες και γνώσεις που απέκτησαν και από τις προηγούμενες μαθησιακές ενότητες, καθώς και τις πρακτικές γνώσεις από τη μαθησιακή ενότητα «Αυτοσχεδιασμός II», και θα δημιουργήσουν ρόλους αναπαριστώντας τους τύπους της *commedia dell'arte*. Θα εστιαστούν στους τύπους και στην κοινωνική τους θέση, και θα εφαρμόσουν το κέντρο βάρος του σώματος ανάλογα με τον κάθε τύπο. Θα ασκηθούν σε κείμενα από μονολόγους και σκηνές του είδους τα οποία έχουν διασωθεί. Θα συνθέσουν τις σωματικές και τις φωνητικές τους δεξιότητες και θα ερμηνεύσουν τους τύπους με φυσικό και ζωντανό τρόπο.

Προτείνεται οι εκπαιδευόμενοι/-ες να παρακολουθήσουν ψηφιακά την παράσταση *Υπηρέτης δύο αφεντάδων* του Γκολντόνι σε σκηνοθεσία Τζόρτζιο Στρέλερ, καθώς και παραστάσεις από το εργαστήρι της Ντίντι Χόπκινς, από το Εθνικό θέατρο της Αγγλίας.

2.2.A.5 | ΤΟ ΑΠΟΤΥΠΩΜΑ ΤΗΣ COMMEDIA DELL'ARTE ΣΤΗ ΔΡΑΜΑΤΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ ΣΤΗ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΡΟΛΩΝ

Οι ηθοποιοί της *commedia dell'arte* κατακτούσαν την υποκριτική τέχνη ύστερα από μακρόχρονη άσκηση και εμπειρία. Το αποτέλεσμα της υποκριτικής τους οφειλό-

ταν στην ελεύθερη και αυθόρμητη έκφραση αλλά και στον απόλυτο έλεγχο του ρόλου –κατείχαν την αίσθηση του ρυθμού, και διέθεταν λεκτική ευελιξία, συστατικά απαραίτητα για τη σκηνική τέχνη.

Οι αυτοσχεδιασμοί που εμπεριέχονταν σε μια παράσταση ποίκιλλαν ανάλογα με τα ζεύγη των τύπων. Οι εραστές διακρίνονταν για τους μονόλογους με απόγνωση, προσμονή, ζήλια, κ.ά., οι ηλικιωμένοι για τα ηθικά μηνύματα, παρόλο που ήταν φαύλοι, και οι υπηρέτες για τα λογοπαίγνια, τα ακροβατικά και την ανατροπή της δράσης από τις ακούσιες γκάφες τους.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, λαμβάνοντας υπόψη τους τα δέκα βασικά χαρακτηριστικά του θεάτρου της *commedia dell'arte*, και αφού έχουν πειραματιστεί σωματικά και λεκτικά με όλους τους τύπους, θα αυτοσχεδιάσουν και θα ασκηθούν σε νέους λεκτικούς αυτοσχεδιασμούς εφαρμόζοντας τις τεχνικές της θεατρικής μάσκας – όλοι οι τύποι, εκτός των ερωτευμένων και της Κολομπίνας, φοράνε μάσκα, η οποία είναι μισή και αφήνει ελεύθερο το στόμα. Έτσι, θα διακρίνουν και θα αισθανθούν την απελευθέρωση που προσφέρει η μάσκα στο σώμα και θα διαμορφώσουν μια πρωτότυπη, αυθόρμητη κίνηση.

Αν και η *commedia dell'arte* στηρίζεται στον αυτοσχεδιασμό και όχι στη δραματουργία, το αποτύπωμά της στη μετέπειτα δραματουργία είναι πολύ ισχυρό. Γι' αυτό οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μελετήσουν και θα δοκιμάσουν ρόλους από τα έργα των Μολιέρου, Σέξπιρ, Γκολντόνι και Ντάριο Φο. Οι ρόλοι σε αυτά τα έργα είναι χαρακτήρες, αλλά κρατάνε τα χαρακτηριστικά του τύπου και μαρτυράνε τη βαθιά επιρροή των τύπων της *commedia dell'arte*.

2.2.A.6 | ΣΚΗΝΙΚΕΣ ΔΟΚΙΜΕΣ ΜΕ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΥΣ ΑΞΟΝΕΣ

Η τεχνική της *commedia dell'arte* προσφέρει στον/στη σύγχρονο/-η ηθοποιό πολλές σημαντικές σωματικές και φωνητικές δεξιότητες, καθώς και πρωτότυπες προσεγγίσεις ρόλων που μπορούν να βελτιώσουν την απόδοσή του στη σκηνή, ανεξαρτήτως του αν παίζει ή όχι έργα *commedia dell'arte*.

Στην τελευταία υποενότητα του εξαμήνου, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι σε θέση να αξιοποιήσουν το σωματικό θέατρο της *commedia dell'arte* πάνω σε μονολόγους και σκηνές από τα έργα συγγραφέων που αναφέραμε στην προηγούμενη υποενότητα. Η άσκηση και οι δοκιμές των ρόλων θα πρέπει να επαναληφθούν σε αρκετά μαθήματα, ώστε οι εκπαιδευόμενοι/-ες να κατακτήσουν την τεχνική και να αναπτύξουν δεξιότητες που θα ενδυναμώσουν την αυτοπεποίθησή τους πάνω στη σκηνή. Οι δοκιμές θα πρέπει να γίνονται με διαφορετικούς άξονες κάθε φορά, και στη συνέχεια θα συνθέσουν τα στοιχεία των ρόλων τους ώστε τους αποδώσουν με φυσικότητα και ζωντάνια. Ο εκπαιδευτής/-τρια θα πρέπει να αφιερώνει χρόνο για δοκιμές με άξονα το σώμα του ρόλου, τη χρήση της μάσκας, τη χροιά της φωνής που απαιτεί ο ρόλος, τον ρυθμό, τα κοστούμια, τους ήχους και τη μουσική.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα επιμεληθούν τον ρόλο τους τόσο υποκριτικά όσο και σκηνικά, φροντίζοντας για τα κοστούμια, κατασκευάζοντας τη μάσκα τους, και επινο-

ώντας τα αντικείμενα ή και τους ήχους που θα χρησιμοποιήσουν για την παρουσίασή τους.

Κατ' αυτόν τον τρόπο, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί/-ές να χρησιμοποιούν την εκφραστική δύναμη του σώματός τους, να εκμεταλλεύονται τη μάσκα της *commedia dell'arte* ως εκφραστικό εργαλείο, και να διακρίνουν τον σκηνικό ρυθμό. Τελικός στόχος είναι η οργάνωση και παρουσίαση μιας παράστασης από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Λεκόκ, Ζ. (2005). *Το ποιητικό σώμα. Μια διδασκαλία της θεατρικής πράξης* (μτφρ. Ε. Βόγλη). Αθήνα: Εκδόσεις Κοάν.
2. Müller, W. (1996). *Θέατρο του σώματος και Commedia dell'arte. Μια εισαγωγή για επαγγελματίες ηθοποιούς, ερασιτέχνες και ομάδες νέων* (μτφρ. Δ. Μαυρομουστάκου). Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις University Studio Press.

Συμπληρωματικές

1. Μάρσαλ, Λ. (2003). *Το σώμα μιλά. Ζητήματα ερμηνείας και έκφρασης* (μτφρ. Α. Πιπίνη & Ν. Προδρομίδου). Αθήνα: Εκδόσεις Κοάν.
2. Müller, W. (1986). *Παντομίμα. Εγχειρίδιο για ηθοποιούς, ερασιτέχνες, μαθητές και ομάδες νέων* (μτφρ. Γ. Κώνστας). Αθήνα: Εκδόσεις Κάλβος.

2.2.B • ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ II

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα ενεργοποιηθούν και θα δυναμώσουν τα κέντρα βάρους της κίνησής τους μέσω των τύπων της *commedia dell'arte*. Η κατανόηση της τεχνικής αυτού του αυτοσχέδιου σωματικού θεάτρου είναι ο βασικός άξονας της ενότητας. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα ερευνήσουν τη γλώσσα του σώματος των τύπων της *commedia dell'arte* και θα την εφαρμόσουν σε ατομικούς και ομαδικούς αυτοσχεδιασμούς. Θα εξασκηθούν σωματικά στα κοινωνικά στάτους, στην κατανόηση δηλαδή της κοινωνικής κλίμακας κάνοντας αυτοσχεδιασμούς σε ζευγάρια. Μέσω ασκήσεων, θα οικοδομήσουν τη φωνή και τον λόγο τους πάνω σε ένα εύελκτο και ευπροσάρμοστο σώμα, το οποίο θα χρησιμοποιεί με ευχέρεια χειρονομίες (*gestus*) των διαφορετικών τύπων της *commedia dell'arte*. Επίσης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξασκηθούν στη χρήση της μάσκας των εν λόγω τύπων, ενεργοποιώντας τη χειρονομία της κίνησης. Η συγκεκριμένη ενότητα είναι απαραίτητο να συνδεθεί με την «Υποκριτική II» και την «Πρακτική εφαρμογή στην ειδικότητα II».

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί/-ές να:

- Διακρίνουν τις χειρονομίες των τύπων της commedia dell'arte,
- Χειρίζονται το σώμα τους ως εργαλείο έκφρασης διαφορετικών τύπων της commedia dell'arte,
- Αναγνωρίζουν τις βασικές τεχνικές χρήσης της μισής μάσκας της commedia dell'arte,
- Ερμηνεύουν αυτοσχεδιαστικά τύπους της commedia dell'arte,
- Διαχειρίζονται τις τεχνικές και τις μορφές του σωματικού θεάτρου και της μιμικής τέχνης,
- Προσαρμόζουν την ερμηνεία τους σε διαφορετικές δοσμένες συνθήκες,
- Υιοθετούν νέες αντιλήψεις για τις δυνατότητες του σώματος και της φωνής,
- Συνθέτουν αυτοσχεδιαστικά έναν θεατρικό ρόλο.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Τύποι / Commedia dell'arte / Οι γέροι / Οι τζάνι / Οι ιναμοράτι / Κέντρο βάρους / Τέσσερα στοιχεία / Ηλιακό πλέγμα / Κωμικά γκανγκ / Χρόχρωμα / Κοινωνικά στάτους / Μάσκες / Χειρονομίες.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (0), Εργαστήριο (2), Σύνολο (2).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΟΙ ΤΥΠΟΙ ΤΗΣ COMMEDIA DELL'ARTE
2	ΤΑ ΤΕΣΣΕΡΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΗΛΙΑΚΟ ΠΛΕΓΜΑ
3	ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΣΤΑΤΟΥΣ (STATUS)
4	ΟΙ ΓΕΡΟΙ (VECCHI)
5	ΟΙ ΤΖΑΝΙ (ZANNI)
6	ΟΙ ΙΝΑΜΟΡΑΤΙ (INNAMORATI)

Κείμενο αναφοράς

2.2.B.1 | ΟΙ ΤΥΠΟΙ ΤΗΣ COMMEDIA DELL'ARTE

Η υπόθεση κάθε έργου της commedia dell'arte στηριζόταν στον ομαδικό αυτοσχεδιασμό, οι τύποι και ο τρόπος που κινούνταν πάνω στη σκηνή ήταν στιλιζαρισμένος, και βασικό χαρακτηριστικό της ήταν η μάσκα. Οι στιλιζαρισμένοι τύποι που αντανάκλούν τους βασικούς χαρακτήρες της τότε κοινωνίας, η απλότητα της υπόθεσης,

καθώς και η χρήση της μάσκας, βοηθούσαν να περάσουν στο κοινό μηνύματα και γεγονότα που καταγγέλλουν το κοινωνικό κατεστημένο της εποχής. Ο αυτοσχεδιασμός βασιζόταν στην περιλήψη μιας ιστορίας, η οποία ήταν τοιχοκολλημένη στα παρασκήνια και έδινε τις κατευθυντήριες γραμμές της υπόθεσης, ανέφερε την ένδειξη εισόδων και εξόδων των προσώπων στη σκηνή, καθώς και τον κατάλογο με τα σκηνικά αντικείμενα. Σε μία μόνο σελίδα περιγραφόταν η δράση της παράστασης, η οποία πολλές φορές διαρκούσε τρεις ώρες.

Η συγκεκριμένη ενότητα του εξαμήνου Β΄ είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με αυτή της «Υποκριτικής II». Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εντρυφήσουν στην κίνηση του σώματος των τύπων της *commedia dell'arte*, συνδυάζοντας και συνθέτοντας τις γνώσεις και τις δεξιότητές τους από την «Υποκριτική II», ενώ θα αναγνωρίσουν τους τύπους της *commedia dell'arte*. Συγκεκριμένα, θα διακρίνουν τον άρχοντα (*magnifico*), τον φιλάργυρο (Πανταλόνε), τον ξερόλα ψευτογιατρό ή δικαστή (Ντοτόρε), τους δύο ερωτευμένους (*innamorati*), την καπάτσα υπηρέτρια (Κολομπίνα), τον σκανδαλιάρη, πονηρό, αεικίνητο υπηρέτη (Αρλεκίνο), τον ιντριγκαδόρο υπηρέτη και αντίζηλο του Αρλεκίνου (Μπριγκέλα), και τον δειλό, καυχησιάρη στρατιωτικό (Καπιτάνο). Θα τους περιγράψουν και θα τους ταξινομήσουν ανάλογα με την κοινωνική τους θέση.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αναγνωρίσουν ότι ο αυτοσχεδιασμός της *commedia dell'arte* ήταν συνδυασμός προφορικού και κινησιολογικού κώδικα. Θα διακρίνουν τα *lazzi* (σύντομοι αυτοσχεδιασμοί/κωμικά γκανγκ) και θα πειραματιστούν δημιουργώντας και παρουσιάζοντας δικά τους κωμικά γκανγκ.

2.2.B.2 | ΤΑ ΤΕΣΣΕΡΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΗΛΙΑΚΟ ΠΛΕΓΜΑ

Στη συγκεκριμένη υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα ασχοληθούν με την τεχνική των τεσσάρων στοιχείων της φύσης (γη, νερό, φωτιά, αέρας) και θα ερευνήσουν τη δυναμική του ηλιακού πλέγματος. Στόχος της υποενότητας είναι να συνδέσουν το σώμα τους με τον ψυχολογικό και συναισθηματικό κόσμο των ρόλων τους και να δημιουργήσουν πολυεπίπεδες ερμηνείες.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα χρησιμοποιήσουν τα χαρακτηριστικά των τεσσάρων στοιχείων, τα οποία αντιστοιχούν σε διαφορετικές φυσικές, συναισθηματικές και κινητικές ποιότητες, ώστε να αναδείξουν τα χαρακτηριστικά των ρόλων τους.

Συγκεκριμένα, θα ερευνήσουν το στοιχείο της γης, το οποίο αντιπροσωπεύει τη σταθερότητα και τη βαρύτητα· θα το εντοπίσουν στο σώμα τους και θα το χρησιμοποιήσουν για να δημιουργήσουν χαρακτήρες που είναι γεροί, σταθεροί και γεμάτοι εμπειρία. Στη συνέχεια, θα ερευνήσουν το στοιχείο του νερού που αντιπροσωπεύει τη ροή, την ευελιξία και τις συναισθηματικές μεταπτώσεις· αυτό θα το χρησιμοποιήσουν για να δημιουργήσουν χαρακτήρες που αντιδρούν ευέλικτα στις καταστάσεις και είναι συναισθηματικά ευαίσθητοι. Ο αέρας αντιπροσωπεύει την ελευθερία, την ελαφρότητα και την κίνηση, και βοηθάει στη δημιουργία χαρακτήρων που είναι δραστήριοι και ελαφροί. Τέλος, η φωτιά αντιπροσωπεύει τα πάθη, την ενέργεια και τον

προσανατολισμό προς τον στόχο, στοιχείο που θα χρησιμοποιήσουν για να δημιουργήσουν χαρακτήρες που είναι παθιασμένοι και ενεργητικοί. Επιπλέον, θα αναγνωρίσουν τη δυναμική του ηλιακού πλέγματος μέσα από ασκήσεις και τεχνικές αναπνοής, και θα διακρίνουν τη σχέση μεταξύ του σώματός τους και των ψυχολογικών, συναισθηματικών και ενεργειακών του καταστάσεων. Θα ασκηθούν στην ενδυνάμωση της συνείδησης της αναπνοής, στην αυξημένη ευαισθησία στον χώρο γύρω τους, στην ανάπτυξη της φυσικής έκφρασης και στην εξέταση της εσωτερικής και εξωτερικής κίνησης.

2.2.B.3 | ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΣΤΑΤΟΥΣ (STATUS)

Το κοινωνικό στάτους αναφέρεται στην κοινωνική θέση/κατάταξη ενός ατόμου ή μιας ομάδας στην κοινωνία. Αυτή η κατάταξη βασίζεται συχνά σε πολλούς παράγοντες, όπως η εκπαίδευση, η οικονομική κατάσταση, η επαγγελματική επιτυχία και ο κοινωνικός ρόλος. Το κοινωνικό στάτους επηρεάζει τον τρόπο με τον οποίο κάποιος αντιμετωπίζεται από τους/τις άλλους/-ες και τον τρόπο με τον οποίο συμμετέχει στην κοινωνία.

Στη συγκεκριμένη υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εστιαστούν στα κοινωνικά στάτους, θα εξετάσουν και θα διακρίνουν τις κοινωνικές διαβαθμίσεις, και θα τα αναπαραστήσουν μέσα από αλληλεπιδράσεις χαρακτήρων. Ενδεικτικά προτείνονται οι ασκήσεις: α) Μια καρτέλα στη μέση της σκηνής ορίζεται ως η «καρτέλα της εξουσίας». Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα προσπαθήσουν να καταλάβουν αυτή τη θέση μέσα από έναν ρόλο, χρησιμοποιώντας διάφορες τακτικές και στρατηγικές προκειμένου να εξασφαλίσουν τη θέση της εξουσίας, β) η ομάδα χωρίζεται σε υποομάδες των 4-5 ατόμων. Κάθε εκπαιδευόμενος/-η ξεκινά με έναν συγκεκριμένο ρόλο που αντιστοιχεί σε ένα συγκεκριμένο κοινωνικό στάτους. Κατά τη διάρκεια της σκηνής, δίνεται ένα ερέθισμα που αλλάζει τον ρόλο τους ή τη θέση τους στην κοινωνική διαβάθμιση. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα προσαρμοστούν στη νέα κατάσταση και θα εξετάσουν την αλλαγή του κοινωνικού στάτους στην ερμηνεία τους, γ) οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα δημιουργήσουν μια σκηνή όπου ένας χαρακτήρας έχει υψηλό κοινωνικό στάτους και ένας/μία άλλος/-η έχει χαμηλό. Ένας τρίτος χαρακτήρας λειτουργεί ως παρατηρητής και παρακολουθεί την αλληλεπίδρασή τους. Στη συνέχεια, ο παρατηρητής αναφέρει πώς αντιλαμβάνεται τα κοινωνικά στάτους των άλλων δύο χαρακτήρων.

Οι ασκήσεις θα βοηθήσουν τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες να αναγνωρίσουν τη σημασία της κοινωνικής διαστρωμάτωσης στις αλληλεπιδράσεις των χαρακτήρων, αναπτύσσοντας νέες δεξιότητες αναφορικά με την ερμηνεία χαρακτήρων και τύπων.

2.2.B.4 | ΟΙ ΓΕΡΟΙ (VECCHI)

Η πρώτη ομάδα των τύπων της *commedia dell'arte* είναι οι γέροι (*vecchi*). Είναι οι αφέντες και δεν είναι απαραίτητο να είναι ηλικιωμένοι. Οι γέροι στη *commedia dell'arte* συχνά είναι αντικείμενο χιούμορ και παρωδίας, ενώ παράλληλα αντιπροσωπεύουν

διάφορες κοινωνικές και πολιτικές ιδεολογίες της εποχής. Οι τύποι αυτοί παίζουν σημαντικό ρόλο στην ενίσχυση της κωμωδίας και της κοινωνικής κριτικής που υπάρχει στην *commedia dell'arte*.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα ερευνήσουν τους τύπους των γέρων της *commedia dell'arte* και θα εφαρμόσουν την τεχνική του κέντρου βάρους, των κοινωνικών στάτους, καθώς και την τεχνική του ηλιακού πλέγματος. Πιο συγκεκριμένα, θα ασκηθούν στον τύπο των Πανταλόνε, Ντοτόρε, Καπιτάνο, μαθαίνοντας την ιδιαίτερη κίνηση και στάση του σώματος. Θα πειραματιστούν με τη φωνή τους και θα ταιριάξουν το ανάλογο ηχόχρωμα στον κάθε τύπο. Θα διακρίνουν τη χρησιμότητα και τη δυναμική της μάσκας που φοράνε οι τύποι και θα αναγνωρίσουν την επενέργεια που προσφέρει η μάσκα σε όλο το σώμα του ρόλου.

Επιπλέον, θα εμβαθύνουν στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του κάθε τύπου. Συστήνεται η μελέτη του ρόλου μέσα από σωζόμενα κείμενα της *commedia dell'arte*, καθώς και από το έργο του Γκολντόνι *Υπηρέτης δύο αφεντάδων*. Συστήνεται επίσης και ψηφιακή επίσκεψη σε διεθνή αναγνωρισμένα θεατρικά εργαστήρια της *commedia dell'arte*.

Σε αυτή την υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα συνθέσουν τις γνώσεις από τη μαθησιακή ενότητα της «Υποκριτικής II», της «Αγωγής προφορικού λόγου – Ορθοφωνίας II» και του «Χορού – Κίνησης II», και θα αποδώσουν τους τύπους των γέρων με άνεση και αληθοφάνεια σε έναν ολοκληρωμένο αυτοσχεδιασμό, τον οποίο θα επιμεληθούν οι ίδιοι/-ες με την επίβλεψη και αρωγή του/της εκπαιδευτή/-τριας.

2.2.B.5 | ΟΙΤΖΑΝΙ (ZANNI)

Οι τζάνι είναι η ψυχή της *commedia dell'arte*, με τις μάσκες τους να αποτελούν τον συνδετικό κρίκο με τα λαϊκά θεάματα και τα θρησκευτικά δράματα του μεσαίωνα, από τα οποία κατάγονται. Δεν είναι ικανοποιημένοι με τις συνθήκες στις οποίες ζουν και παλεύουν να βρουν την τύχη τους στη μεγάλη πόλη. Είναι αυτοί που εκφράζουν τη δυσάρεσκει του λαού απέναντι στη φεουδαρχία.

Στη συγκεκριμένη υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εντρυφήσουν στους τύπους των υπηρετών· θα εξοικειωθούν με τον Αρλεκίνο, τον Μπριγκέλα και την Κολομπίνα. Θα διερευνήσουν το κέντρο βάρους τους, θα εφαρμόσουν ασκήσεις και τεχνικές ώστε να μπορούν να εντοπίσουν τα στοιχεία της φύσης στο σώμα του κάθε τύπου χωριστά, και θα χειριστούν το ηλιακό πλέγμα ανάλογα με τις ανάγκες του τύπου, εντάσσοντάς τα στον αυτοσχεδιασμό που θα δημιουργήσουν.

Συγκεκριμένα, θα διακρίνουν τον τύπο και τη μάσκα του Αρλεκίνου και θα αναγνωρίσουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του. Στη συνέχεια, θα ασχοληθούν με τον τύπο και τη μάσκα του Μπριγκέλα, και θα αναγνωρίσουν σ' αυτόν στοιχεία του χαρακτήρα του όπως ότι είναι ενεργητικός, ύπουλος και κακοήθης. Θα συγκρίνουν τους δύο τζάνι και θα εντοπίσουν τις επιρροές αυτών των τύπων στη νεότερη κωμωδία, τόσο τη θεατρική όσο και την κινηματογραφική, μέσα από δίδυμα κωμικών ρόλων. Θα παρατη-

ρήσουν στο πρόσωπο του Αρλεκίνου την αντίφαση ανάμεσα στις απαιτήσεις του και την πραγματικότητα, και θα διακρίνουν τη διάσταση του χιούμορ της συγκεκριμένης κατάστασης, την οποία ο Τσάρλι Τσάπλιν ερμήνευσε τόσο επιτυχημένα μέσα από τον ρόλο του Σαρλό. Τέλος, θα μελετήσουν και θα ασκηθούν στον τύπο της Κολομπίνας, κατανοώντας ότι η Κολομπίνα είναι μια γυναίκα που πατά γερά στα πόδια της και καταφέρνει να χειρίζεται με επιτυχία τις καταστάσεις.

2.2.B.6 | ΟΙ ΙΝΑΜΟΡΑΤΙ (INNAMORATI)

Οι ιναμοράτι, οι ερωτευμένοι νέοι, αντιπροσωπεύουν το θέμα της αγάπης και του έρωτα στην *commedia dell'arte*, και προσφέρουν ευκαιρίες για ρομαντικές και κωμικές σκηνές. Οι πλοκές που αφορούν τους ιναμοράτι συνήθως είναι γεμάτες παρεξηγήσεις, ανταγωνισμό και ευκαιρίες στο κοινό για την εξερεύνηση του θέματος του έρωτα. Οι τύποι των ιναμοράτι έχουν επηρεάσει τη νεότερη δραματοουργία και τους βλέπουμε σε πολλά κατοπινά έργα· όχι μόνο σε κωμωδίες αλλά και σε τραγωδίες, όπως παραδείγματος χάριν στο έργο του Σέξπιρ *Ρωμαίος και Ιουλιέτα*.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα ασκηθούν στους δύο αυτούς τύπους κάνοντας ασκήσεις για να εντοπίσουν το κέντρο βάρους τους, εφαρμόζοντας ένα από τα τέσσερα στοιχεία της φύσης στο σώμα τους και χρησιμοποιώντας το ηλιακό τους πλέγμα. Μέσα από τη μελέτη τους, θα μάθουν ότι οι ιναμοράτι (όπως και η Κολομπίνα από τους τζάνι) δεν φοράνε μάσκα.

Επιπλέον, θα αναγνωρίσουν ότι οι ιναμοράτι είναι πάντα αναγκασμένοι να παλεύουν ενάντια στα εμπόδια που τους βάζουν οι γέροι, και ότι οι τζάνι είναι αρωγοί τους στην επίτευξη των στόχων τους, μέσα από μια περιπέτεια παρεξηγήσεων. Μέσα από τα σωζόμενα κείμενα αλλά και τις ψηφιακές επισκέψεις σε σελίδες θεατρικών εργαστηρίων για την *commedia dell'arte*, θα παρατηρήσουν ότι οι ιναμοράτι είναι οι λιγότερο τυποποιημένοι τύποι του είδους, και θα καταλάβουν πως το ηχόχρωμα της φωνής τους χαρακτηρίζεται από ήπιους τόνους αλλά και αρμονία στον ρυθμό, κυρίως όταν συναντιούνται με τους αγαπημένους τους.

Τέλος, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα χωριστούν σε ζευγάρια και θα αναπαραστήσουν σκηνές από συναντήσεις των ιναμοράτι, οι οποίες χαρακτηρίζονται από εμπόδια για την επίτευξη των στόχων τους, αλλά και κωμικές σκηνές με παρεξηγήσεις και ανατροπές.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Müller, W. (1996). *Θέατρο του σώματος και Commedia dell'arte. Μια εισαγωγή για επαγγελματίες ηθοποιούς, ερασιτέχνες και ομάδες νέων* (μτφρ. Δ. Μαυρομoustάκου). Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις University Studio Press.
2. Müller, W. (1986). *Παντομίμα. Εγχειρίδιο για ηθοποιούς, ερασιτέχνες, μαθητές και ομάδες νέων* (μτφρ. Γ. Κώνστας). Αθήνα: Εκδόσεις Κάλβος.

Συμπληρωματικές

1. Λεκόκ, Ζ. (2005). *Το ποιητικό σώμα. Μια διδασκαλία της θεατρικής πράξης* (μτφρ. Ε. Βόγλη). Αθήνα: Εκδόσεις Κοάν.
2. Μάρσαλ, Λ. (2003). *Το σώμα μιλά. Ζητήματα ερμηνείας και έκφρασης* (μτφρ. Α. Πιπίνη & Ν. Προδρομίδου). Αθήνα: Εκδόσεις Κοάν.
3. Johnstone, K. (2011). *Impro. Ο αυτοσχεδιασμός στο θέατρο* (μτφρ. Α. Γαρεφαλάκη). Αθήνα: Εκδόσεις Οκτώ.

2.2.Γ • ΑΓΩΓΗ ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ – ΟΡΘΟΦΩΝΙΑ II

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα ασκηθούν κυρίως στην τοποθέτηση της φωνής. Πιο συγκεκριμένα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξασκηθούν στην τοποθέτηση των συμφώνων και των φωνηέντων, χρησιμοποιώντας το φθογοπλαστικό τους όργανο με τον σωστό τρόπο. Παράλληλα, θα γνωρίσουν τα συνταιριάσματα των συμφώνων και θα αποκτήσουν έναν σωστό τρόπο εκφοράς της ελληνικής γλώσσας. Θα μελετηθούν ιδιαιτέρως τα ζητήματα της άρθρωσης και της προφοράς, ενώ οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα επικεντρωθούν στην ορθή στάση σώματος, ώστε να τελειοποιηθεί η εκφορά του λόγου τους. Η γνώση των αντηχείων του σώματος, όπως και η έρευνα για τη χρήση τους, είναι απαραίτητο εργαλείο για μια εμπλουτισμένη φωνή που θα μπορεί να αποδώσει λεπτές αποχρώσεις του συναισθήματος με άνεση και ακρίβεια. Παράλληλα, θα αντιληφθούν μεθόδους πρόληψης και ίασης των φωνητικών παθήσεων. Η εξάσκηση θα γίνει χρησιμοποιώντας γλωσσοδέτες. Στόχος είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να συνειδητοποιήσουν ότι τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της φωνής τους μπορούν με τις κατάλληλες τεχνικές να βελτιωθούν, να εξελιχθούν και να γίνουν πιο πειστικά, πιο ζωντανά και να αποκτήσουν μεγαλύτερη εκφραστικότητα.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί/-ές να:

- Διακρίνουν τις βασικές αρχές της ορθοφωνίας,
- Αναγνωρίζουν τα φωνητικά συμπλέγματα,
- Διορθώνουν σφάλματα της ομιλίας τους,
- Παράγουν ορθοφωνημένα τον προφορικό λόγο στην καθημερινότητά τους, στην αφήγηση και στην απόδοση ενός κειμένου,
- Εμπλουτίζουν τη φωνή τους σε χρώμα (μέταλλο) και ένταση,
- Αξιοποιούν τον προφορικό λόγο ως εκφραστικό μέσο ερμηνείας των ρόλων,
- Αποκτούν ζωντάνια και αμεσότητα στην επικοινωνία τους,
- Χρησιμοποιούν με ευχέρεια τον προφορικό λόγο,
- Υιοθετούν νέες τεχνικές για τη διαχείριση του άγχους.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Τοποθέτηση φωνής / Μάσκα / Διαφραγματική αναπνοή / Συνταιριάσματα συμφώνων / Εκφορά λόγου / Ηχεία / Αντηχεία / Τόνος / Ολική αναπνοή / Άρθρωση.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (0), Εργαστήριο (2), Σύνολο (2).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ ΦΩΝΗΣ
2	ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ ΦΩΝΗΜΑΤΩΝ, ΗΜΙΦΩΝΗΜΑΤΩΝ, ΑΦΩΝΗΜΑΤΩΝ
3	ΠΡΟΦΟΡΑ/ΕΚΦΟΡΑ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ: ΣΥΝΤΑΙΡΙΑΣΜΑΤΑ ΣΥΜΦΩΝΩΝ
4	ΗΧΕΙΑ – ΑΝΤΗΧΕΙΑ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ
5	ΑΡΘΡΩΣΗ ΚΑΙ ΟΛΙΚΗ ΑΝΑΠΝΟΗ
6	ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΙΑΣΗ ΦΩΝΗΤΙΚΩΝ ΠΑΘΗΣΕΩΝ

Κείμενο αναφοράς

2.2.Γ.1 | ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ ΦΩΝΗΣ

Στη συγκεκριμένη υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα ερευνήσουν την έννοια της τοποθέτησης της φωνής. Μέσα από τη θεωρία, ατομικά, με την καθοδήγηση του/της εκπαιδευτή/-τριας, ο/η εκπαιδευόμενος/-η θα πρέπει να οδηγήσει τη φωνή του/της στη μάσκα, έναν τόνο πιο πάνω από αυτόν που θεωρεί φυσιολογική νότα, και, μέσα από την άσκηση της τεχνικής, να εκμεταλλευτεί τους υπόλοιπους συνηχητικούς χώρους ώστε να έχει μια φωνή απαλλαγμένη από τις λαρυγγικές συγχύσεις. Ο/Η εκπαιδευόμενος/-η θα εντοπίσει μόνος/-η τη θέση της μάσκας, στέλνοντας το ηχητικό ρεύμα στην περιοχή, ενώ θα επαληθεύσει την τοποθέτηση της φωνής μέσα από την αντήχηση του φωνήματος μ. Η μάσκα βρίσκεται στο μπροστινό κυρτό μέρος του ουρανίσκου –

εξωτερικά εντοπίζεται στην περιοχή που βγαίνει το μουστάκι. Ο/Η εκπαιδευτής/-τρια μπορεί να χρησιμοποιήσει το δικό του σύστημα τοποθέτησης φωνής. Ενδεικτικά προτείνεται η χρήση των συλλαβών που δημιουργεί το μι με όλα τα φωνήεντα, ξεκινώντας πάντα με κλειστά χαλαρά χείλη. Προτεινόμενη άσκηση αντήχησης του μι:

Καλημέρα, καλημέρα,... (με τον ήχο μας)

μέρα, μέρα, μέρα,... (εισπνοή)

με, με, με, με, μμ... (ένρινο και με μια αναπνοή)

(Η κάθε ομάδα εκφωνείται μόνο 1 ή 2 φορές. Όχι αργά. Το θέμα είναι να κινούνται τα χείλη και να είναι κυρίαρχος ο παλλόμενος ήχος του μι.)

(Εισπνοή) μαμα, μαμο, μαμου, μαμε, μαμι, μαμα (να είναι συνεχές),

(εισπνοή) Αμαμα, αμαμο, αμαμου, αμαμε, αμαμι, αμαμα (εισπνοή).

Με τη συχνή ατομική άσκηση και με την παρουσία του/της εκπαιδευτή/-τριας για να ελέγχει τυχόν τραυματισμούς και γδαρσίματα στον λάρυγγα, ο/η εκπαιδευόμενος/-η θα είναι ικανός/-ή να εφαρμόσει τους κανόνες τοποθέτησης της φωνής και να παραγάγει μια φωνή ξεκούραστη, ευχάριστη, τονική, ρυθμική, εντασιακή, η οποία προσαρμόζεται σε κάθε διακύμανσή της.

2.2.Γ.2 | ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ ΦΩΝΗΜΑΤΩΝ, ΗΜΙΦΩΝΗΜΑΤΩΝ, ΑΦΩΝΗΜΑΤΩΝ

Στη δεύτερη υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εφαρμόσουν τους κανόνες τοποθέτησης των ημιφωνημάτων (των ηχηρών συμφώνων) και των αφωνημάτων (των άηχων συμφώνων).

Προτείνεται οι εκπαιδευόμενοι/-ες να κάνουν την άσκηση αντήχησης του μι, αντικαθιστώντας το μι με όλα τα σύμφωνα: νανα, λαλα, ραρα, παπα, βαβα, δαδα, γαγα, κακα, χαχα, απαλαλα, αζιαζά, αλιαλά κ.λπ. Ιδιαίτερα θα ασκηθούν στην τοποθέτηση του σίγμα και του ζήτα, μιας και η γλώσσα μας διαθέτει πολλές λέξεις με σίγμα. Με δεδομένο πως το σίγμα θεωρείται ήχος άηχος και το ζήτα ήχος ηχηρός, θα πρέπει οι ασκήσεις τοποθέτησής τους να γίνονται μαζί. Ενδεικτικά προτείνεται άσκηση με γλωσσοδέτες όπου κυριαρχεί το σίγμα (π.χ. με μισές, μισές να σου πάλι ο βερεσές). Για να τοποθετήσουμε το σίγμα, οι πίσω άκρες της γλώσσας σηκώνονται και αγγίζουν τους πάνω τραπεζίτες, ενώ η άκρη της γλώσσας πηγαίνει και ακουμπάει ανάμεσα στα δόντια, στη σύνδεση λίγο πιο κάτω από τη μασητική γραμμή. Τον αέρα δεν τον αφήνουμε να περάσει από τη μασητική γραμμή, αλλά τον περνάμε από εκεί που ενώνονται τα δόντια και κάτω – όχι στη μάζα των δοντιών. Η διαφορά στο ζήτα είναι πως η γλώσσα βρίσκεται ακριβώς στη μασητική γραμμή.

Προτεινόμενοι γλωσσοδέτες: το κρέας με το ρύζι τι ωραία που μυρίζει, η όζου άζωη ζωή, ω ζοζ, ου ζέει, όζει. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, μέσα από τις επαναλαμβανόμενες λεκτικές ασκήσεις τοποθέτησης σε συνδυασμό με τον μηχανισμό της αναπνοής, θα αποκτήσουν έλεγχο του νου, εξοικείωση με την τεχνική και θα μπορούν αβίαστα και φυσικά να εφαρμόσουν την τοποθέτηση της φωνής.

2.2.Γ.3 | ΠΡΟΦΟΡΑ/ΕΚΦΟΡΑ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ: ΣΥΝΤΑΙΡΙΑΣΜΑΤΑ ΣΥΜΦΩΝΩΝ

Ο προφορικός λόγος καταλαμβάνει το μεγαλύτερο μέρος της έκφρασης σε σχέση με τον γραπτό, και συχνά τον ακούμε αλλοιωμένο με πολλά προφορικά σφάλματα. Η καθημερινή χρήση του προφορικού λόγου τον καθιστούν ευάλωτο σε φωνητικές αλλοιώσεις. Η απλούστευση της γλώσσας όμως δεν αιτιολογεί και τον εκφυλισμό της. Οι ηθοποιοί και όσοι/-ες χειρίζονται τον προφορικό λόγο ως επάγγελμα, οφείλουν να διαθέτουν σωστή προφορά.

Σκοπός της υποενότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να υιοθετήσουν σωστό τρόπο εκφοράς του προφορικού λόγου, σύμφωνα με τους κανόνες προφοράς της ελληνικής γλώσσας. Θα δοκιμάσουν και θα εφαρμόσουν τους κανόνες, συνδυάζοντας όλες τις γνώσεις και τις δεξιότητες που απέκτησαν, προκειμένου να αποκτήσουν σωστή προφορά. Θα αντιληφθούν μέσα από την απόδοση κειμένων τις δικές τους ηχητικές αλλοιώσεις και θα τις διορθώσουν. Θα αναγνωρίσουν την προφορά των διφθόγγων γκ, γγ, μπ, ντ, γξ, ανάλογα με τη θέση τους στη λέξη, την προφορά του τελικού νι και τη σχέση του με τα αρχικά σύμφωνα κ, π, τ, ν, του τελικού σίγμα και τη σχέση του με τα αρχικά σύμφωνα μ, ν, λ, ξ, β, ρ, και γκ, ντ, μπ. Θα διακρίνουν τα συνταιριάσματα του σίγμα στην αρχή και στη μέση της λέξης, όταν ακολουθείται από τα β, γ, δ, λ, μ, ν, ρ, και θα εφαρμόσουν όλους τους κανόνες της προφοράς, παράγοντας μια φωνή ευχάριστη και φυσική.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξασκηθούν στην απόδοση διαφορετικών κειμένων και θα πειραματιστούν πάνω σε διαφορετικούς ρυθμούς (αργός, γρήγορος, εναλλασσόμενος) αλλά και στην ένταση της φωνής (χαμηλή, δυνατή) συνδυάζοντας τους κανόνες ορθοφωνίας και προφοράς με αυτούς της τοποθέτησης της φωνής και της αναπνοής. Επιπλέον, θα ερμηνεύσουν και θα παρουσιάσουν τα κείμενα που μελετάνε στη μαθησιακή ενότητα της «Υποκριτικής II», υιοθετώντας νέα ορθή προφορά του λόγου.

2.2.Γ.4 | ΗΧΕΙΑ – ΑΝΤΗΧΕΙΑ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ

Η συγκεκριμένη υποενότητα αποσκοπεί στην κατανόηση και διάκριση των ηχείων και αντηχείων της φωνής. Η πραγματική παραγωγή της φωνής συμβαίνει κυρίως με τη συνεργασία των φωνητικών χορδών (οι οποίες παράγουν τον βασικό ήχο) και του φθογοπ्लाστικού οργάνου, το οποίο διαμορφώνει τον ήχο. Τα ηχεία και τα αντηχεία λειτουργούν ως ενισχυτές της φωνής και διευκολύνουν την έκφραση των συναισθημάτων.

Συγκεκριμένα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα διακρίνουν μέσα από σωματικές ασκήσεις τα ηχεία των ρινικών κογχών. Προτείνονται φωνητικές ασκήσεις με το παρατεταμένο μμμ, με κλειστά χαλαρά χείλη για να κρατήσουν κλειστή τη ροή του αέρα. Ο/Η εκπαιδευόμενος/-η πρέπει να είναι ιδιαίτερα προσεκτικός/-ή σε αυτή την άσκηση, ώστε ο αέρας να μην οδηγηθεί στη ρινική κοιλότητα και παραχθεί μέσω αυτής, αφού τότε θα μιλάμε για το φαινόμενο της ρινοφωνίας, το οποίο προκαλεί ηχητική αλλοίωση (να σημειωθεί ότι σε κάποιους ρόλους, κυρίως σε τύπους της κωμωδίας, μπορεί η ρινοφωνία να είναι απαραίτητη). Η σωστή τοποθέτηση στη μάσκα (μπροστινό μέρος του ουρανίσκου) προφυλάσσει από τέτοιου είδους αλλοιώσεις. Η μετωπιαία περιοχή

αποτελεί ένα αντηχείο της φωνής, το οποίο εντοπίζεται και ασκείται με το παρατεταμένο μμμ.

Στη συνέχεια, θα ασκηθούν στον συντονισμό του αντηχείου του στήθους και θα εντοπίσουν εκείνο της κοιλιακής χώρας. Επειδή τα δύο αυτά αντηχεία λειτουργούν ως «δεξαμενές» αέρα, συμβάλλοντας στη διατήρηση της πίεσης του αέρα και στον έλεγχο του ρυθμού και της έντασής του καθώς διέρχεται από τον λάρυγγα και τις φωνητικές χορδές, είναι σημαντικό ο/η εκπαιδευόμενος/-η να τα αναγνωρίσει μέσα από φωνητικές ασκήσεις και να επιβεβαιώσει τη σωστή χρήση τους. Συγκεκριμένα, θα πρέπει να μπορεί να παράγει ήχους που ελέγχονται και στηρίζονται από το στήθος και την κοιλιακή χώρα.

2.2.Γ.5 | ΑΡΘΡΩΣΗ ΚΑΙ ΟΛΙΚΗ ΑΝΑΠΝΟΗ

Σκοπός της υποενότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να κατανοήσουν βιωματικά τη σύνδεση της αναπνοής με τη σωστή άρθρωση, και να ασκηθούν πάνω σε θεατρικά κείμενα ελέγχοντας και ρυθμίζοντας τη ροή του εκπνεόμενου αέρα.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αναγνωρίσουν τη σημασία της αναπνοής για την παραγωγή της φωνής και την ορθοφωνία ως ένα συνδυασμό πολύπλοκων διεργασιών που παράγει ήχους και λόγο. Αφού έχουν κατακτήσει τη διαφραγματική αναπνοή από το εξάμηνο Α', τώρα θα ασκηθούν στην ολική, δηλαδή στην αναπνοή που εκμεταλλεύεται την πλήρη δυναμική των πνευμόνων και του διαφράγματος για να παράγει αποτελεσματική και υγιεινή αναπνοή. Τα πνευμόνια δεν κατευθύνονται μόνο προς την κοιλιακή χώρα αλλά και προς τις ψευδοπλευρές, στο πλάι και πίσω από αυτές.

Ενδεικτικά, προτείνεται η ακόλουθη άσκηση για την ολική αναπνοή: Σε όρθια θέση, οι εκπαιδευόμενοι/-ες τοποθετούν τα χέρια τους στην κοιλιά και αναπνέουν βαθιά. Διογκώνουν την κοιλιά προς τα έξω κατά την εισπνοή σπρώχνοντας τον αέρα προς τα κάτω και την αφήνουν να χαλαρώσει κατά την εκπνοή. Ελέγχουν τον εκπνεόμενο αέρα, ώστε να εξέρχεται αργά και ρυθμικά. Επαναλαμβάνουν αυτή την άσκηση κατά τη διάρκεια της κίνησης, περπατώντας με διαφορετικούς ρυθμούς. Σε δεύτερη φάση, με την εισπνοή διογκώνουν την κοιλιά σπρώχνοντας τον αέρα προς τα κάτω, και στη συνέχεια στο πλάι κάτω από τα πλευρά αλλά και πίσω από αυτά. Τέλος, εφαρμόζουν την άσκηση αποδίδοντας ένα θεατρικό κείμενο και τηρώντας όλους τους κανόνες της ορθοφωνίας και της τοποθέτησης των φθόγγων. Οι ασκήσεις ολικής αναπνοής πρέπει να επαναλαμβάνονται από τον/την εκπαιδευόμενο/-η όχι μόνο την ώρα του μαθήματος, αλλά κάθε μέρα.

2.2.Γ.6 | ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΙΑΣΗ ΦΩΝΗΤΙΚΩΝ ΠΑΘΗΣΕΩΝ

Σκοπός της συγκεκριμένης υποενότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αναγνωρίσουν τα σφάλματα της φωνής τους και τις αιτίες που τα παράγουν, αλλά και να διακρίνουν δυνατότητες διόρθωσης και ίασής τους.

Συγκεκριμένα, θα ασκήσουν την ακουστική τους ικανότητα μέσα από βιωματικές ασκήσεις. Θα μάθουν να διακρίνουν, τόσο στους/στις άλλους/-ες όσο και στους εαυ-

τούς τους, φωνητικά σφάλματα που οφείλονται στην κακή αναπνοή και στην εσφαλμένη τοποθέτηση της φωνής. Για παράδειγμα, οι λέξεις μπορεί να «σπάνε» εξαιτίας της απότομης εκπνοής του αέρα, ενώ η φωνή μπορεί να ακούγεται ένρινη ή λαρυγγική. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την έλλειψη ηχητικών αποχρώσεων και, στην προσπάθεια αποφυγής της μονοτονίας, την ταχύτερη κόπωση της φωνής.

Επιπλέον, θα προσδιορίσουν με ακρίβεια τις ελλείψεις και αλλοιώσεις της φωνής τους, και θα ταξινομήσουν τα φωνητικά σφάλματα μέσα από τον συνεχή έλεγχο της αναπνοής και της τοποθέτησης των φθόγγων μέσα στη στοματική κοιλότητα. Ενδεικτικά, προτείνονται ασκήσεις για τη διόρθωση του λάμδα που πολλές φορές ακούγεται διπλό και παχύ, την αδυναμία της εκφοράς του ρο, τη λανθασμένη τοποθέτηση της συλλαβής λι και νι, και το σίγμα όταν σφυρίζει:

Άσκηση του δέλτα

Δυο δόντια, δόντια, δόντια, δόντια, δόντια (τρεις φορές συνεχόμενες, με γρήγορες εισπνοές ανάμεσα από τις ομάδες)

Άσκηση του λάμδα

Λιαλαλαλα, λιαλαλαλα, λιαλα, λιαλα, λιαλαλαλα (τρεις συνεχόμενες φορές με γρήγορες εισπνοές ανάμεσα από τις ομάδες)

Άσκηση του ρο

Ριαραραρα, Ριαραραρα, Ριαρα, Ριαρα, Ριαραραρα (τρεις συνεχόμενες φορές με γρήγορες εισπνοές ανάμεσα από τις ομάδες)

Άσκηση του σίγμα

ιιισί, ιιισί, ιιισί, ιιισί, ιιισί (ο παρατεταμένος ήχος ι διακόπτεται από το βραχύ-πνοο σι).

Οι ασκήσεις στην αρχή πρέπει να γίνονται αργά και χαμηλά, και προχωρώντας να αυξάνεται η ένταση και ο ρυθμός.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Βαφιάς, Α. (2004). *Αγωγή προφορικού λόγου* (τόμος πρώτος: *Η προφορά της νεοελληνικής γλώσσας*). Αθήνα: Εκδόσεις Δωδώνη.
2. Παπακωνσταντίνου, Ν. Δ. (2014). *Αγωγή του λόγου. Ορθοφωνία*. Αθήνα: Εκδόσεις Σταύρου Α. Κράτση.

Συμπληρωματικές

1. Μυράτ, Δ. (1979). *Η αγωγή του λόγου*. Αθήνα: Εκδόσεις Βιβλιοπωλείον της «Εστίας».
2. Σώχος, Ο. Α. (2000). *Η φωνητική ορθοφωνία με απλά στοιχεία ανατομίας και λειτουργίας του φωνητικού και αναπνευστικού συστήματος* (2η έκδοση). Αθήνα: Ιδιωτική έκδοση.

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Σε αυτή τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εισαχθούν στον κόσμο του κλασικού μπαλέτου, κατανοώντας τις τεχνικές και τις καλλιτεχνικές εκφράσεις του. Θα έρθουν σε επαφή με το ρεπερτόριο του κλασικού μπαλέτου και την ιστορία του χορού στο θέατρο, παρακολουθώντας την εξέλιξή του με την πάροδο του χρόνου. Ταυτόχρονα, θα μελετήσουν τις θεμελιώδεις αρχές του σύγχρονου χορού, εξερευνώντας διάφορες τεχνικές, όπως αυτή της Μάρθα Γκράχαμ γύρω από την αλληλεπίδραση της έντασης και της απελευθέρωσης (χαλάρωσης) σε συνδυασμό με την εισπνοή και την εκπνοή (σύστημα Graham). Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα ασκηθούν σε δραστηριότητες που περιλαμβάνουν τους παράγοντες κίνησης σύμφωνα με τον Ρούντολφ φον Λάμπαν (παράγοντες κίνησης Laban), καθώς και σε διαδοχικές κινήσεις διαφορετικών μερών του σώματος. Θα ασχοληθούν επίσης με τον αυτοσχεδιασμό επαφής, με ασκήσεις για την απομόνωση των μερών του σώματος, και θα διερευνήσουν τεχνικές, όπως η τεχνική Alexander και η τεχνική Limón-Release. Πρωταρχικός στόχος είναι η εξοικείωση των εκπαιδευομένων με το κινητικό λεξιλόγιο που σχετίζεται με τις τεχνικές αυτές, συμμετέχοντας σε ασκήσεις δαπέδου, κέντρου και χώρου για να ενισχύσουν και να πειθαρχήσουν το σώμα τους, ενώ ταυτόχρονα θα προωθήσουν την ελευθερία της έκφρασης μέσα σε ένα δομημένο πλαίσιο. Εξερευνώντας τα παραπάνω, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα διευρύνουν το ρεπερτόριό τους, θα αναπτύξουν μια ισχυρότερη σύνδεση με το σώμα τους αποκτώντας πειθαρχία, ενώ θα καλλιεργήσουν την ικανότητα να εκφράζονται αυθεντικά μέσα σε μια δομημένη μορφή.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί/-ές να:

- Αναγνωρίζουν βασικές αρχές τους/τις κλασικού μπαλέτου,
- Περιγράφουν τα βασικά ρεύματα και τους/τις εκπροσώπους του σύγχρονου χορού,
- Διακρίνουν έργα κλασικού ρεπερτορίου,
- Αντιλαμβάνονται τις διαφορές κλασικού και σύγχρονου χορού,
- Πειραματίζονται σε διαφορετικά είδη κίνησης στον χώρο,
- Καλλιεργούν τον αισθητηριακό τους κόσμο και την αντίληψή τους για την τέχνη του χορού,
- Συνθέτουν ένα κινησιολογικό μοτίβο σύγχρονου και κλασικού χορού,
- Υιοθετούν νέες προσεγγίσεις κίνησης του σώματός τους.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Κλασικό μπαλέτο / Σύγχρονος χορός / Διαφορές κλασικού – σύγχρονου χορού / Σύστημα Graham / Ρούντολφ φον Λάμπαν / Contact improvisation / Τεχνική Alexander.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (0), Εργαστήριο (2), Σύνολο (0).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΟΥ ΧΟΡΟΥ ΣΤΟ ΘΕΑΤΡΟ
2	ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΜΠΑΛΕΤΟΥ
3	ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΧΟΡΟΥ
4	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΤΕΧΝΙΚΗ GRAHAM
5	ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΚΙΝΗΣΗΣ LABAN
6	CONTACT IMPROVISATION
7	ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ LIMÓN-RELEASE
8	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΤΕΧΝΙΚΗ ALEXANDER

Κείμενο αναφοράς

2.2.Δ.1 | ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΟΥ ΧΟΡΟΥ ΣΤΟ ΘΕΑΤΡΟ

Σε αυτή την υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα έχουν την ευκαιρία να εξερευνήσουν την ιστορία του χορού στο πλαίσιο του θεάτρου, αποκτώντας γνώσεις για την ιστορική του σημασία και παρακολουθώντας την εξέλιξή του.

Οι ίδιοι/-ες θα ανακαλύψουν τις απαρχές του χορού στο θέατρο, ανιχνεύοντας την ανάπτυξη του μέσα σε διάφορες εποχές. Θα εξετάσουν πώς ο χορός έχει χρησιμοποιηθεί ως μέσο αφήγησης, συμπληρώνοντας θεατρικές παραστάσεις και ενισχύοντας τις αφηγήσεις, ενώ μέσα από ιστορικές αναφορές θα αποκτήσουν μια βαθύτερη κατανόηση της εξέλιξης του χορού μέσα στο θέατρο.

Παράλληλα, θα γνωρίσουν σημαντικούς/-ές χορογράφους, εμβληματικά έργα και κομβικές στιγμές που έχουν διαμορφώσει το τοπίο του χορού ως αναπόσπαστο μέρος των θεατρικών παραγωγών. Επιπλέον, μέσα από αυτή την υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εκτιμήσουν τις ποικίλες μορφές χορού που έχουν προκύψει σε όλη την ιστορία, καθώς επίσης και άλλα είδη και στιλ, αποκτώντας παράλληλα γνώσεις για τα μοναδικά χαρακτηριστικά τους και τη συμβολή τους στο θεατρικό χορευτικό τοπίο.

Με την επισκόπηση της ιστορίας του χορού στο θέατρο, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αναπτύξουν μια ευρύτερη προοπτική για τη μορφή τέχνης και τη διαρκή σημασία της, και θα αποκτήσουν μια βαθύτερη εκτίμηση για τις τεχνικές, τις καλλιτεχνικές εκ-

φράσεις και το ιστορικό πλαίσιο που έχουν διαμορφώσει τον χορό στη σφαίρα του θεάτρου.

2.2.Δ.2 | ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΜΠΑΛΕΤΟΥ

Στόχος της υποεπάρκειας είναι να παρέχει στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες μια ολοκληρωμένη κατανόηση των θεμελιωδών αρχών και των καλλιτεχνικών εκφράσεων του κλασικού μπαλέτου. Εμβαθύνοντας στις τεχνικές του, θα αποκτήσουν επάρκεια στις τεχνικές πτυχές του και θα εξερευνήσουν τις βαθιές καλλιτεχνικές μορφές έκφρασής του.

Η υποεπάρκεια περιλαμβάνει αναφορές στο ρεπερτόριο του κλασικού μπαλέτου, καθώς και στην ιστορική εξέλιξη του χορού μέσα στο θεατρικό πλαίσιο. Διερευνώντας τις βασικές αρχές του κλασικού μπαλέτου, όπως τη σωστή ευθυγράμμιση του σώματος, τον συντονισμό και τη χάρη, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αναπτύξουν δύναμη, ευελιξία και έλεγχο μέσω ασκήσεων που δίνουν έμφαση στη σωστή τεχνική, συμπεριλαμβανομένης της *barre à terre*, των ασκήσεων στο κέντρο και των συνδυασμών στον χώρο. Μαθαίνοντας τα ονόματα και την εκτέλεση διαφόρων βημάτων, θέσεων και κινήσεων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αποκτήσουν, εκτός από την τεχνική, και μια εκτίμηση για τις καλλιτεχνικές μορφές έκφρασης. Παράλληλα, θα εξερευνήσουν τις συναισθηματικές αποχρώσεις και τα στοιχεία αφήγησης που υπάρχουν στο ρεπερτόριο του κλασικού μπαλέτου.

Τέλος, εκτός από μια ισχυρή τεχνική βάση και καλλιτεχνική ευαισθησία, οι εκπαιδευόμενοι/-ες, μελετώντας έργα και χορογράφους, θα επεκτείνουν τις γνώσεις τους για το ιστορικό πλαίσιο και την εξέλιξη του μπαλέτου ως μορφή τέχνης στο θεατρικό «βασιλείο», ενώ παράλληλα θα εκτιμήσουν την πλούσια ιστορία του και το ρεπερτόριο του μπαλέτου στο ευρύτερο πλαίσιο του χορού στο θέατρο.

2.2.Δ.3 | ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΧΟΡΟΥ

Σε αυτή τη μαθησιακή υποεπάρκεια, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εμβαθύνουν στις βασικές αρχές του σύγχρονου χορού, και θα έχουν την ευκαιρία να μελετήσουν και να αναλύσουν τα θεμελιώδη στοιχεία που τον ορίζουν.

Μέσα από τη μελέτη του σύγχρονου χορού, η οποία περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα αρχών, θα διερευνήσουν πώς οι σύγχρονοι/-ες χορευτές/-τριες χρησιμοποιούν το πάτωμα, εξερευνούν επίπεδα, και συμμετέχουν σε ρευστές και οργανικές κινήσεις. Θα μάθουν να αγκαλιάζουν την ατομικότητά τους και να αναπτύξουν το προσωπικό τους στιλ. Μέσα από ασκήσεις και χορογραφικές μελέτες, θα αναπτύξουν μια κατανόηση των εκφραστικών δυνατοτήτων του σύγχρονου χορού και θα διερευνήσουν τον αυτοσχεδιασμό, τη συνεργασία και την ενσωμάτωση διαφόρων ποιοτήτων κίνησης.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα ενθαρρυνθούν να πειραματιστούν και να αμφισβητήσουν τις παραδοσιακές έννοιες της κίνησης και της έκφρασης, ενώ επιπλέον θα γνωρίσουν και θα αναλύσουν το ρεπερτόριο του σύγχρονου χορού, εξετάζοντας ση-

μαντικά έργα και σημαντικούς/-ές χορογράφους. Αποκτώντας μια εκτίμηση για την ποικιλία των στιλ, των θεμάτων και των τεχνικών που υπάρχουν στο σύγχρονο χορευτικό τοπίο, θα εμβαθύνουν την κατανόησή τους για το ιστορικό και καλλιτεχνικό πλαίσιο του σύγχρονου χορού.

Συνολικά, μέσα από αυτή την υποενότητα, θα αναπτύξουν μια λεπτή κατανόηση του λεξιλογίου κίνησης και των εκφραστικών δυνατοτήτων που προσφέρει ο σύγχρονος χορός, και θα επεκτείνουν τις γνώσεις τους για την εξέλιξη και την καλλιτεχνική συμβολή του είδους.

2.2.Δ.4 | ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΤΕΧΝΙΚΗ GRAHAM

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες σε αυτή την υποενότητα θα εισαχθούν στην τεχνική χορού της Μάρθα Γκράχαμ, η οποία χαρακτηρίζεται από τη συνεχή αλληλεπίδραση μεταξύ έντασης και χαλάρωσης, σε συνδυασμό με τον σκόπιμο έλεγχο της αναπνοής μέσω της εκπνοής και της εισπνοής.

Η τεχνική Graham δίνει έμφαση στη σχέση μεταξύ συναισθηματικής έκφρασης και σωματικής κίνησης. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μάθουν να ενσωματώνουν και να μεταφέρουν διάφορα συναισθήματα μέσω της δυναμικής αλληλεπίδρασης μυϊκής έντασης και απελευθέρωσης. Μέσα από μια σειρά ασκήσεων και ακολουθιών κίνησης, θα αναπτύξουν μια βαθύτερη κατανόηση του μοναδικού λεξιλογίου και των αρχών κίνησης της τεχνικής Graham. Θα διερευνήσουν τον συντονισμό της αναπνοής με συγκεκριμένες κινήσεις, ακονίζοντας την ικανότητά τους να εκφράζονται μέσω του συγχρονισμού της αναπνοής και της κίνησης. Η τεχνική Graham δίνει επίσης μεγάλη έμφαση στον πυρήνα και το κέντρο του σώματος ως πηγή δύναμης και ελέγχου. Οι ίδιοι/-ες θα συμμετάσχουν σε ασκήσεις που αναπτύσσουν τη σταθερότητα του πυρήνα και αυξάνουν την επίγνωση του σώματος, επιτρέποντάς τους να εκτελούν κινήσεις με ακρίβεια και δύναμη.

Μελετώντας την τεχνική Graham, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αποκτήσουν γνώσεις σχετικά με τις καινοτόμες και εκφραστικές δυνατότητες του σύγχρονου χορού, και θα αναπτύξουν μια αυξημένη ευαισθησία στη σύνδεση του σώματος με το συναίσθημα και τη μεταμορφωτική δύναμη της κίνησης, καλλιεργώντας μια βαθύτερη σύνδεση με τη δική τους καλλιτεχνική έκφραση.

2.2.Δ.5 | ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΚΙΝΗΣΗΣ LABAN

Σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα δίνεται έμφαση στον Ρούντολφ φον Λάμπαν, η προσέγγιση του οποίου επικεντρώνεται στην κατανόηση των διαφόρων παραγόντων που οδηγούν και διαμορφώνουν την ανθρώπινη κίνηση.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα έχουν την ευκαιρία να εξασκηθούν και να εφαρμόσουν τους παράγοντες κίνησης του Laban, οι οποίοι περιλαμβάνουν το σώμα, το βάρος, τη ροή, την ενέργεια, τη δυναμική, τον χρόνο, τον χώρο, τη σχέση και την επικοινωνία. Θα μελετήσουν πώς αυτοί οι παράγοντες επηρεάζουν την ποιότητα της κίνησης και

θα μάθουν να τους χειρίζονται για να μεταφέρουν διαφορετικές προθέσεις και συναισθήματα. Θα πειραματιστούν με τη χρήση του χώρου, εξερευνώντας επίπεδα και κατευθύνσεις, και θα διερευνήσουν την έννοια του βάρους και πώς αυτό επηρεάζει τη δυναμική και την ενέργεια της κίνησης. Το στοιχείο του χρόνου θα διερευνηθεί με όρους ρυθμού και διάρκειας, ενώ η ροή θα εξεταστεί σε σχέση με τη συνέχεια και την ομαλότητα της κίνησης. Μέσα από ασκήσεις διαδοχικής κίνησης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα διερευνήσουν πώς αυτές οι ενέργειες μπορούν να συνδυαστούν και να τροποποιηθούν για να δημιουργήσουν εκφραστικές και λεπτές ακολουθίες κίνησης.

Συνολικά, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αποκτήσουν βαθύτερη επίγνωση του σώματός τους, θα εμπλουτίσουν το λεξιλόγιό τους γύρω από την κίνηση και θα μπορούν να εκφράζουν πιο ουσιαστικά τις δυνατότητες της ανθρώπινης κίνησης. Παράλληλα, θα ενισχύσουν τη δημιουργικότητα, την ευαισθησία και την ευελιξία τους στην καλλιτεχνική τους πρακτική.

2.2.Δ.6 | CONTACT IMPROVISATION

Σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα ασχοληθούν με τον αυτοσχεδιασμό επαφής (contact improvisation) ως μέσο εξερεύνησης της κίνησης, της σύνδεσης και της δημιουργικότητας.

Ο αυτοσχεδιασμός επαφής επικεντρώνεται στην αυθόρμητη κίνηση και τη σωματική σύνδεση μεταξύ δύο ή περισσότερων ατόμων, δίνοντας έμφαση στις αρχές της κατανομής του βάρους, των κυλιόμενων σημείων επαφής και της ανταπόκρισης στις κινήσεις του άλλου. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μάθουν να εμπιστεύονται και να επικοινωνούν μέσω της σωματικής επαφής, επιτρέποντας μια ρευστή και δυναμική ανταλλαγή ενέργειας. Μέσα από ασκήσεις συνεργασίας, θα αναπτύξουν ευαισθησία και επίγνωση τόσο του σώματός τους όσο και της σύνδεσής τους με τους/τις άλλους/-ες. Επιπλέον, συμμετέχοντας σε ασκήσεις απομόνωσης μέρους του σώματος και κίνησης συγκεκριμένων τμημάτων του σώματος ανεξάρτητα, θα ενισχύσουν τον έλεγχο του σώματος, τον συντονισμό και την έκφρασή τους. Ταυτόχρονα, διερευνώντας το εύρος των δυνατοτήτων κίνησης μέσα σε κάθε μέρος του σώματος, θα ανακαλύψουν νέους τρόπους άρθρωσης και επικοινωνίας, θα επεκτείνουν το λεξιλόγιό τους στην κίνηση και θα αναπτύξουν μια αυξημένη κιναισθητική επίγνωση. Θα μάθουν ακόμα να ανταποκρίνονται διαισθητικά στο σώμα τους και στο σώμα των συγχορευτών/-τριών τους, καλλιεργώντας μια αίσθηση εμπιστοσύνης, προσαρμοστικότητας και συνεργασίας.

Ο αυτοσχεδιασμός επαφής προσφέρει τη δυνατότητα στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες να εξερευνήσουν τη σωματικότητά τους, να πειραματιστούν με διάφορες επιλογές κίνησης και να συμμετάσχουν σε δημιουργικό διάλογο με τους/τις άλλους/-ες, συμμετέχοντας τελικά σε μια βαθιά ενσωματωμένη και συνεργατική μορφή χορού.

2.2.Δ.7 | ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ LIMÓN-RELEASE

Σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα διερευνήσουν τις βασικές αρχές της τεχνικής Limón-Release, μιας σύγχρονης τεχνικής χορού που συνδυάζει στοιχεία και προσεγγίσεις βασισμένες στην απελευθέρωση, δημιουργώντας ένα μοναδικό μείγμα ρευστότητας, γείωσης και εκφραστικών ιδιοτήτων.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μελετήσουν τις θεμελιώδεις αρχές αυτής της τεχνικής, θα μάθουν να συνδέονται με το πάτωμα, βρίσκοντας μια αίσθηση γείωσης και υποστήριξης, διατηρώντας παράλληλα μια ροή ενέργειας καθ' όλη τη διάρκεια των κινήσεών τους. Η τεχνική δίνει έμφαση στη χρήση της αναπνοής ως καταλύτη για την έναρξη και την καθοδήγηση της κίνησης, ενισχύοντας την εκφραστική ποιότητα του χορού. Μέσα από ασκήσεις και ακολουθίες κίνησης, θα αναπτύξουν μια κατανόηση του λεξιλογίου και των κινητικών ιδιοτήτων της τεχνικής Limón-Release, θα διερευνήσουν τις αρχές της πτώσης και της ανάκαμψης, τη σπειροειδή δυναμική και την απελευθέρωση της έντασης μέσα στο σώμα τους. Επίσης, εξερευνώντας τη σύνδεση μεταξύ του σώματός τους και του εδάφους, και χρησιμοποιώντας το βάρος και την ορμή για να οδηγήσουν τις κινήσεις τους, θα εξερευνήσουν το πλήρες φάσμα των κινητικών τους δυνατοτήτων, διατηρώντας παράλληλα μια αίσθηση ελευθερίας και εκφραστικότητας.

Με την ενσωμάτωση αυτών των βασικών αρχών στη χορευτική τους πρακτική, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα επεκτείνουν το καλλιτεχνικό τους εύρος και θα αναπτύξουν μια βαθύτερη σύνδεση με τη σωματικότητα και τη συναισθηματική τους έκφραση.

2.2.Δ.8 | ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΤΕΧΝΙΚΗ ALEXANDER

Η τεχνική Alexander επικεντρώνεται στη βελτίωση της ευθυγράμμισης του σώματος, στην απελευθέρωση της έντασης και στην ενίσχυση της συνολικής αποτελεσματικότητας της κίνησης.

Αρχικά, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μάθουν για τις αρχές και τις έννοιες που διέπουν την τεχνική Alexander, συμπεριλαμβανομένης της κατανόησης των συνηθισμένων μοτίβων κίνησης και στάσης. Θα διερευνήσουν πώς αυτά τα μοτίβα μπορούν να συμβάλουν στην καταπόνηση, τη δυσφορία και τους περιορισμούς στις δυνατότητες κίνησής τους. Αυξάνοντας την επίγνωση αυτών των μοτίβων, θα μπορούν να εργαστούν για την απελευθέρωση της περιττής έντασης και την καλύτερη ευθυγράμμίση τους. Μέσα από βιωματικές ασκήσεις και καθοδηγούμενη εξερεύνηση, θα αναπτύξουν μια βαθύτερη κατανόηση του σώματός τους και των κινητικών συνηθειών, θα μάθουν να παρατηρούν και να απελευθερώνουν τη μυϊκή ένταση, επιτρέποντας περισσότερη ελευθερία και ευκολία στην κίνησή τους. Θα μάθουν επίσης πώς να εφαρμόζουν τις αρχές της τεχνικής Alexander σε διάφορες δραστηριότητες, όπως το περπάτημα, το κάθισμα και την εκτέλεση συγκεκριμένων χορευτικών κινήσεων.

Η συγκεκριμένη τεχνική ενθαρρύνει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες να καλλιεργήσουν μια προσεκτική και συνειδητή προσέγγιση στην κίνηση, βελτιώνοντας την

κιναισθητική τους επίγνωση και αναπτύσσοντας μια πιο ισορροπημένη και αποτελεσματική χρήση του σώματός τους. Οι ίδιοι/-ες μπορούν να βελτιώσουν τη συνολική ποιότητα της κίνησής τους, να αποτρέψουν τον κίνδυνο τραυματισμού και να αποκτήσουν μια μεγαλύτερη αίσθηση σύνδεσης σώματος – νου, προωθώντας την αυτογνωσία και την αυτοέκφραση στον χορό.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Ρεϋνά, Φ. (1980). *Ιστορία του μπαλέτου* (μτφρ. Α. Ρικάκης). Αθήνα: Εκδόσεις Υποδομή.
2. Vaganova, A. (1986). *Βασικές αρχές του κλασικού μπαλέτου* (μτφρ. Β. Τομάνας). Αθήνα: Ελληνικές Εκδόσεις.

Συμπληρωματικές

1. Brennan, R. (2021). *Εγχειρίδιο: Η τεχνική Alexander. Πάρε τον έλεγχο της στάσης σου και της ζωής σου* (μτφρ. Β. Κουράκος). Αθήνα: Εκδόσεις Παρισιάνου.
2. Clarke, M. (2020). *The Essential Guide to Contemporary Dance Techniques*. Ramsbury, Marlborough: The Crowood Press.

2.2.Ε • ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΤΗΝ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ II

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή ενότητα οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα ανακεφαλαιώσουν και θα ενισχύσουν τις γνώσεις τους γύρω από τη δραματική τέχνη, προκειμένου να προετοιμαστούν για τη σύνθεση θεατρικών σκηνών και την παρουσίασή τους. Συγκεκριμένα, μέσω της σύνθετης διαδικασίας της δημιουργίας ενός χαρακτήρα επί σκηνής και κατ' επέκταση με την παρουσίαση μιας θεατρικής παράστασης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αναλάβουν τον ρόλο του/της βοηθού σκηνοθέτη/-τριας στο θέατρο, στην τηλεόραση και στον κινηματογράφο, του/της φροντιστή/-τριας και βοηθού διευθυντή/-τριας σκηνής. Για τη διευκόλυνση της εκπαιδευτικής διαδικασίας, ο/η εκπαιδευτής/-τρια προτείνεται να υιοθετήσει τον ρόλο του/της παραγωγού, προκειμένου οι συμμετέχοντες/-ουσες να γνωρίσουν βιωματικά τα στάδια παραγωγής. Παράλληλα, στόχος είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να έχουν τη δυνατότητα να διακρίνουν τις διαφορές της θεατρικής και κινηματογραφικής υποκριτικής τεχνικής.

Με την ολοκλήρωση του μαθήματος, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα έχουν εξοικειωθεί με την προσέγγιση και μελέτη ενός ρόλου, τη διαδικασία παραγωγής μιας θεατρικής παράστασης ή κινηματογραφικής ταινίας, την περιγραφή και κατανόηση των ρόλων

του/της παραγωγού, του/της σκηνοθέτη/-τριας, του/της σκηνογράφου, των βοηθών τους και των λοιπών συντελεστών/-τριών.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί/-ές να:

- Αναγνωρίζουν τα στάδια παραγωγής μιας θεατρικής παράστασης ή μιας κινηματογραφικής ταινίας,
- Διακρίνουν τις διαφορές της θεατρικής και κινηματογραφικής υποκριτικής τεχνικής,
- Κατανοούν τους ρόλους των εκάστοτε συντελεστών/-τριών σε μια καλλιτεχνική παραγωγή,
- Αναλαμβάνουν τον ρόλο σκηνοθέτη/-τριας και των υπόλοιπων συντελεστών/-τριών στο θέατρο, στην τηλεόραση και στον κινηματογράφο,
- Συνεργάζονται με τους/τις συντελεστές/-τριες μιας καλλιτεχνικής παραγωγής,
- Παρουσιάζουν τη δική τους πρόταση για τον σκηνικό – δραματικό χώρο ενός θεατρικού έργου,
- Συνθέτουν ένα ολοκληρωμένο καλλιτεχνικό έργο,
- Οργανώνουν ένα θεατρικό δρώμενο,
- Υιοθετούν μια υπεύθυνη ομαδική συμπεριφορά.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Θέατρο / Κινηματογράφος / Κίνηση / Ρυθμός / Λόγος / Αναπνοή / Υποκριτική / Πρόβες / Παράσταση / Συνεργασία / Ταινία / Παραγωγή.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (0), Εργαστήριο (3), Σύνολο (3).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	Η ΥΠΟΚΡΙΤΙΚΗ ΣΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΚΑΙ ΣΤΟΝ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟ
2	ΚΙΝΗΣΗ – ΡΥΘΜΟΣ – ΠΑΥΣΕΙΣ
3	ΑΝΑΠΝΟΗ ΚΑΙ ΛΟΓΟΣ
4	ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΤΗΣ COMMEDIA DELL'ARTE
5	ΔΟΚΙΜΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΕΣ
6	Η ΟΜΑΔΑ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

Κείμενο αναφοράς

2.2.E.1 | Η ΥΠΟΚΡΙΤΙΚΗ ΣΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΚΑΙ ΣΤΟΝ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟ

Η υποκριτική στο θέατρο και στον κινηματογράφο έχει ορισμένες σημαντικές διαφορές, λόγω του διαφορετικού μέσου έκφρασης και των διαφορετικών απαιτήσεων που έχουν αυτά τα μέσα.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα διακρίνουν τις διαφορές στην ερμηνεία του θεάτρου και του κινηματογράφου, και θα αναγνωρίσουν ότι το στάδιο προετοιμασίας και προεγγίσης ενός ρόλου είναι το ίδιο και για τα δύο μέσα.

Θα εντοπίσουν και θα κατανοήσουν τις προφανείς διαφορές: Στο θέατρο, οι ηθοποιοί αλληλεπιδρούν απευθείας με το κοινό σε έναν ζωντανό χώρο, ενώ στον κινηματογράφο, διαμεσολαβεί η κάμερα – το κοινό παρακολουθεί την εξέλιξη της ιστορίας μέσω της οθόνης. Στο θέατρο, οι παραστάσεις είναι ζωντανές, η δράση από τους/τις ηθοποιούς διαδραματίζεται εκείνη τη στιγμή και πραγματοποιείται σε πραγματικό χρόνο, ενώ στον κινηματογράφο, οι σκηνές μπορούν να επαναληφθούν πολλές φορές για να επιτευχθεί η ιδανική ερμηνεία. Στο θέατρο, οι ηθοποιοί συνήθως βρίσκονται σε μια κεντρική σκηνή και πρέπει να επικοινωνούν με όλο το κοινό, ενώ στον κινηματογράφο, οι σκηνές μπορούν να είναι πιο εστιασμένες, με τη χρήση πλάνων (π.χ. κοντινό ή μακρινό) που επιτρέπουν την ανάδειξη λεπτομερειών της κίνησης και των συναισθημάτων. Ακόμα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα διαπιστώσουν τη διαφορά στην απεύθυνση του λόγου και την ένταση που απαιτεί η ερμηνεία τους στο θέατρο από ό,τι στον κινηματογράφο. Θα αναγνωρίσουν ότι ο/η σκηνοθέτης/-τρια στον κινηματογράφο έχει περισσότερο έλεγχο επί της ερμηνείας των ηθοποιών, καθώς μπορεί να κόψει ή να επεξεργαστεί και να επαναλάβει τις σκηνές. Αντίθετα, στο θέατρο, η δουλειά του/της σκηνοθέτη/-τριας ολοκληρώνεται όταν ολοκληρωθούν οι πρόβες-δοκιμές – στην παράσταση ο/η σκηνοθέτης/-τρια δεν μπορεί να επέμβει παρά μόνο να ζητήσει επιπλέον πρόβες και διορθώσεις κατά το διάστημα των παραστάσεων.

2.2.E.2 | ΚΙΝΗΣΗ – ΡΥΘΜΟΣ – ΠΑΥΣΕΙΣ

Στη συγκεκριμένη υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αντλήσουν γνώσεις και εμπειρίες από τις μαθησιακές ενότητες της «Υποκριτικής II» και του «Αυτοσχεδιασμού II», και θα ασκηθούν στο πώς να διευθύνουν την κίνησή τους με ρυθμό και να ενσωματώνουν την παύση στην ερμηνεία τους.

Η κίνηση στο θέατρο δεν είναι μόνο το περπάτημα ή μια χορογραφία· περιλαμβάνει τις χειρονομίες, τις εξωτερικές ενέργειες, συναρτάται από τη διάρκειά της, και αναδεικνύει συναισθήματα και ψυχολογικά κίνητρα. Ο ρυθμός στην κίνηση άπτεται του τρόπου με τον οποίο οι ηθοποιοί κινούνται στη σκηνή και αλληλεπιδρούν με το περιβάλλον τους αλλά και τους/τις άλλους/-ες ηθοποιούς, και ποικίλλει ανάλογα με το είδος του έργου. Για παράδειγμα, σε μια δραματική σκηνή, ο ρυθμός μπορεί να είναι αργός, ενώ σε μια κωμική σκηνή ο ρυθμός μπορεί να είναι γρήγορος και χαρούμενος.

Μέσα από την εναλλαγή του ρυθμού, οι ηθοποιοί μπορούν να εκφράσουν συναισθήματα, να δημιουργήσουν αγωνία, να προκαλέσουν γέλιο ή να δημιουργήσουν εντυπωσιακές σκηνές δράσης. Επίσης, εξαρτάται από τις σκηνοθετικές επιλογές και την κατεύθυνση που δίνει ο/η σκηνοθέτης/-τρια. Ένα άλλο σημαντικό στοιχείο είναι οι παύσεις, οι οποίες αποτελούν βασικό παράγοντα του ρυθμού· μπορεί να δημιουργήσουν έντονη αντίθεση με την κίνηση και να επισημάνουν σημαντικά σημεία τόσο στις ενέργειες του/της ηθοποιού όσο και στη δράση του έργου.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εστιαστούν μέσα από ασκήσεις στην εξάσκηση του ρυθμού και της παύσης, στην κίνηση και στις χειρονομίες. Προτείνονται ασκήσεις πάνω σε μικρής διάρκειας κινήσεις και χειρονομίες, τις οποίες οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα επαναλαμβάνουν με διαφορετικούς ρυθμούς και παύσεις. Στη συνέχεια, στην ολομέλεια της ομάδας, θα πρέπει να αναστοχάζονται τις δράσεις τους και θα αναλύουν την εμπειρία τους.

2.2.Ε.3 | ΑΝΑΠΝΟΗ ΚΑΙ ΛΟΓΟΣ

Σε συνέχεια της προηγούμενης υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εστιαστούν στη διαδικασία της αναπνοής και θα εντάξουν τον λόγο στην κίνηση ή στις χειρονομίες τους. Θα χρησιμοποιήσουν τις πρότερες γνώσεις και δεξιότητες και θα εφαρμόσουν τη διαφραγματική αναπνοή στις ασκήσεις που θα κάνουν. Στη συνέχεια, θα επιλέξουν ένα μικρό κομμάτι μονολόγου ανάμεσα από τα σωζόμενα κείμενα της *commedia dell'arte*, από τα έργα του Γκολντόνι *Υπηρέτης δύο αφεντάδων* και *Λοκα-ντιέρα*, του Σέξπιρ *Όνειρο καλοκαιρινής νύχτας* και του Μολιέρου *Ο φιλάργυρος* και *Πατρός με το στανιό*, αποδίδοντας τους ρόλους με κίνηση και χρησιμοποιώντας τη διαφραγματική αναπνοή, τους κανόνες ορθοφωνίας, ρυθμό και παύσεις. Η εξάσκηση θα ξεκινήσει από την ανάγνωση των κειμένων με εφαρμογή των κανόνων της «Αγωγής προφορικού λόγου – Ορθοφωνίας II», και με ανάλυση των τύπων, των χαρακτήρων αλλά και των κινήτρων και των στόχων τους επάνω στη σκηνή.

Έπειτα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αξιοποιήσουν στα κομμάτια των μονολόγων τους την τοποθέτηση της φωνής που μελέτησαν και άσκησαν στην «Αγωγή προφορικού λόγου – Ορθοφωνία II», και θα κάνουν δοκιμές του ρόλου με άξονα την τοποθέτηση της φωνής και της προφοράς του ρόλου. Επιπλέον, θα εφαρμόσουν την τεχνική του κέντρου βάρους στην κίνησή τους, θα κάνουν χρήση της τεχνικής των τεσσάρων στοιχείων και της ουδέτερης μάσκας, και θα αποδώσουν τους ρόλους του κινητικά, ενσωματώνοντας χειρονομίες σύμφωνες με τα κοινωνικά στάτους που μελέτησαν στον «Αυτοσχεδισμό II».

Τέλος, θα δοκιμάσουν πολλές φορές τις σκηνές τους και θα τις αποδώσουν με φυσικότητα και πειστικότητα.

2.2.E.4 | ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΤΗΣ COMMEDIA DELL'ARTE

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εμβαθύνουν στις τεχνικές της commedia dell'arte, και θα ασκηθούν στα στοιχεία εκείνα που θα τους οδηγήσουν στην κατάκτηση της τεχνικής και την αβίαστη εφαρμογή της. Παράλληλα, θα κάνουν προσομοίωση ενός θιάσου commedia dell'arte, αναγνωρίζοντας την παντοκρατορία του/της ηθοποιού, ο/η οποίος/-α φρόντιζε για όλα τα στοιχεία της παράστασης αλλά και εμπλούτιζε τον ρόλο του τύπου που ενσάρκωνε με νέα στοιχεία, τα οποία επιμελώς κατέγραφε. Ο/Η ηθοποιός της commedia dell'arte ήταν ο/η μοναδικός/-ή συνθέτης/-τρια της παράστασης, ενώ ο επαγγελματισμός του/της υπήρξε υψηλότερος. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα διαπιστώσουν μέσα από τη μελέτη τους ότι οι θιάσοι ήταν πλανόδιοι, και οι ηθοποιοί έστηναν το πατάρι τους στις πλατείες των χωριών ή στις αυλές των αρχοντικών, με μοναδικό σκηνικό μια ζωγραφιστή κουρτίνα, χρησιμοποιώντας ωστόσο πολλά σκηνικά αντικείμενα. Όλα αυτά τα στοιχεία θα τα εντάξουν στην προετοιμασία και παρουσίαση των μονολόγων και των σκηνών που έχουν επιλέξει από την προηγούμενη υποενότητα. Επίσης, θα εντάξουν την κατάλληλη μουσική και διάφορους ήχους αν χρειάζεται, και θα επιμεληθούν τα σκηνικά αντικείμενα του ρόλου τους, καθώς και τις μάσκες που τυχόν χρησιμοποιούν οι τύποι που υποδύονται. Στη συνέχεια, θα ασκηθούν στη σύνθεση μιας ενιαίας παράστασης, εντάσσοντας τους μονολόγους και τις σκηνές από τα έργα που επέλεξαν στην τελική παρουσίαση.

Η σπουδαία τεχνική του αυτοσχεδιασμού της commedia dell'arte είναι αποτέλεσμα βαθιάς γνώσης της σκηνικής πράξης, η οποία έδινε στους/στις θεατές/-τριες την εντύπωση της φυσικότητας και τους αυθορμητισμού. Οι ηθοποιοί κατακτούσαν την υποκριτική τέχνη, επιτυγχάνοντας σπουδαία αποτελέσματα, ύστερα από μακρόχρονη εμπειρία, σε συνδυασμό με ταλέντο και συνεχείς προετοιμασίες.

2.2.E.5 | ΔΟΚΙΜΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΕΣ

Στη συγκεκριμένη υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα έρθουν σε επαφή με το τελικό στήσιμο της παράστασης και τις τεχνικές πρόβες. Το τελικό στήσιμο μιας θεατρικής παράστασης είναι ένα σημαντικό στάδιο της παραγωγής, και συνήθως συνοδεύεται από τεχνικές πρόβες, οι οποίες επιτρέπουν στους/στις συντελεστές/-τριες να εξασκηθούν και να προετοιμαστούν για την πραγματική παράσταση.

Συγκεκριμένα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αναλάβουν, όταν δεν παίζεται η σκηνή τους, τους ρόλους του/της φροντιστή/-τριας, του/της ηχολήπτη/-τριας και του/της φωτιστή/-τριας, ώστε να ασκηθούν και θα αναγνωρίσουν τα οφέλη της τεχνικής πρόβας. Η τεχνική πρόβα επικεντρώνεται στις τεχνικές πτυχές της παράστασης, όπως είναι οι είσοδοι και οι έξοδοι από τη σκηνή, ο φωτισμός, ο ήχος, τα εφέ και τα σκηνικά στοιχεία ή αντικείμενα. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα συνεργαστούν και θα διασφαλίσουν ότι όλες οι τεχνικές λεπτομέρειες λειτουργούν ομαλά. Κατόπιν, θα γίνει η πρόβα με τα κοστούμια και τα αντικείμενα, και θα παίξουν όλες τις σκηνές με τον τρόπο που έχει προαποφασιστεί για την τελική παράσταση. Αυτό θα επιτρέψει στους/στις

εκπαιδευόμενους/-ες να προετοιμαστούν για την εμφάνισή τους, να εξασκηθούν στη σωστή σειρά των σκηνών και να διαχειριστούν σωστά τον χρόνο τους.

Στο τελικό στήσιμο, όλοι/-ες οι εκπαιδευόμενοι/-ες, ανάλογα με τους ρόλους που έχουν αναλάβει (ερμηνευτές/-τριες ή/και συντελεστές/-τριες), θα επιδοθούν σε μια πρόβα που θα προσομοιώνει όσο το δυνατόν περισσότερο την πραγματική παράσταση: τη γενική δοκιμή.

Κατά το τελικό στήσιμο και τις τελικές πρόβες, μπορεί να ανακαλυφθούν προβλήματα που χρειάζονται διορθώσεις. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει την προσαρμογή του φωτισμού, του ήχου ή των κοστούμιών, καθώς και τις διορθώσεις στις ερμηνείες.

2.2.Ε.6 | Η ΟΜΑΔΑ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

Στην τελευταία υποενότητα της μαθησιακής ενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα ασκηθούν στη διαδικασία της παραγωγής μιας κινηματογραφικής ταινίας, χρησιμοποιώντας την κάμερα ή τα κινητά τους.

Στόχος της υποενότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να ελέγξουν, να διακρίνουν και να επαληθεύσουν τις διαφορές της υποκριτικής ερμηνείας μεταξύ του κινηματογράφου και του θεάτρου. Θα δημιουργήσουν μια ταινία μικρού μήκους, διάρκειας το πολύ δέκα λεπτών. Θα επιλέξουν μία σκηνή από αυτές που έχουν δουλέψει και θα αναλάβουν τους ρόλους των ερμηνευτών/-τριών, του κινηματογραφικού συνεργείου και των συντελεστών/-τριών. Θα χωριστούν σε υποομάδες: ομάδα ερμηνευτών-ηθοποιών, ομάδα σεναρίου, η οποία θα αναλάβει τη μετατροπή μιας θεατρικής σκηνής σε σενάριο, σκηνοθετική ομάδα, ομάδα εικονοληψίας, ηχοληψίας, ομάδα σκηνογραφίας και ενδυματολογίας, και ομάδα φροντιστηρίου. Θα αναγνωρίσουν τον ρόλο του/της βοηθού σκηνοθέτη/-τριας ως βασικού παράγοντα συντονισμού του κινηματογραφικού συνεργείου, και θα ονομάσουν και θα αναλάβουν τα καθήκοντά του. Ο/Η βοηθός σκηνοθέτη/-τριας, τόσο στο θέατρο όσο και στον κινηματογράφο, εργάζεται με τους/τις ηθοποιούς για να καθοδηγήσει τις ερμηνείες τους σύμφωνα με τις οδηγίες του/της σκηνοθέτη/-τριας. Ως βοηθεί σκηνοθέτη/-τριας, θα καταγράψουν τις σκηνές, τις λήψεις, καθώς και όλο το πρόγραμμα γυρισμάτων, και θα εξασφαλίσουν την ομαλή επικοινωνία όλου του συνεργείου. Ο/Η βοηθός σκηνοθέτη/-τριας στηρίζει τις αποφάσεις του/της σκηνοθέτη/-τριας και συμβάλλει στην προετοιμασία του πλάνου των γυρισμάτων και στη σκηνοθεσία των σκηνών πριν από τα γυρίσματα. Βοηθάει επίσης στη διαχείριση του προϋπολογισμού και στον συντονισμό των πόρων της παραγωγής.

Μέσα από την άσκηση και την παραγωγή της μικρού μήκους ταινίας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα έρθουν σε επαφή με την κινηματογραφική παραγωγή, εντοπίζοντας παράλληλα τη διαφορά στην υποκριτική ερμηνεία του κινηματογράφου από αυτή του θεάτρου.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Bogart, A. (2009). Ένας σκηνοθέτης προετοιμάζεται. Δοκίμια για την τέχνη και το θέατρο (μτφρ. Ε. Τζιρτζιλάκη). Αθήνα: Εκδόσεις Ηριδανός.
2. Field, S. (1986). Το σενάριο: Η τέχνη και η τεχνική (Οι βάσεις της σεναριογραφίας), (μτφρ. Π. Πολυκάρπου). Αθήνα: Εκδόσεις Κάλβος.

Συμπληρωματικές

1. Müller, W. (1996). Θέατρο του σώματος και *Commedia dell'arte*. Μια εισαγωγή για επαγγελματίες ηθοποιούς, ερασιτέχνες και ομάδες νέων (μτφρ. Δ. Μαυρομουστάκου). Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις University Studio Press.
2. Νταρακλίτσα, Ε. (2023). Οι μάσκες της *Commedia dell'arte*. Η επιρροή από το αρχαίο ελληνικό και ρωμαϊκό θέατρο. Αθήνα: Εκδόσεις Όταν.

2.2.ΣΤ • ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥ Ι

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα κατανοήσουν τις συνθήκες κάτω από τις οποίες γεννήθηκε και εξελίχθηκε η τέχνη του κινηματογράφου. Θα μελετηθούν οι πρώτες προσπάθειες εμφάνισης του κινηματογράφου ως νέου είδους τέχνης, οι πρώτες ταινίες και τα πρώτα ευρωπαϊκά στούντιο έως και την εποχή ακμής του κινηματογράφου. Επίσης, θα μελετηθούν η εδραίωσή του ως το πιο μαζικό μέσο ψυχαγωγίας και η κοινωνική του σημασία. Θα μελετηθεί ο αμερικανικός βωβός κινηματογράφος με τους/τις σημαντικότερους/-ες εκπροσώπους του, καθώς και ο ευρωπαϊκός, αλλά και τα αισθητικά κινήματα του μεσοπολέμου. Ταυτόχρονα, σημαντικό πεδίο μελέτης θα αποτελέσουν η τεχνολογική εξέλιξη με την έλευση του ήχου και η δημιουργία του ομιλούντος κινηματογράφου της Αμερικής, με τα διάφορα είδη που εμφανίζονται μέχρι το 1939, καθώς και η χρυσή εποχή του Χόλιγουντ. Επιπλέον, θα γίνει εισαγωγή στη γλώσσα του κινηματογράφου μέσω της γνωριμίας με τα βασικά δομικά της στοιχεία: την κινηματογραφική αφήγηση, το σενάριο και την αισθητική, ενώ θα γίνει αναφορά στους/στις σκηνοθέτες/-τριες που καινοτόμησαν στην ιστορία του κινηματογράφου μέχρι τη δεκαετία του 1940. Η εν λόγω ενότητα είναι απαραίτητο να συνδεθεί με την «Υποκριτική ΙΙ» και την «Πρακτική εφαρμογή στην ειδικότητα ΙΙ».

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί/-ές να:

- Ορίζουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της τέχνης του κινηματογράφου,

- Εντοπίζουν τα βασικά δομικά στοιχεία της γλώσσας του κινηματογράφου,
- Διακρίνουν την αισθητική και τις μεγάλες τεχνικές εξελίξεις στον κινηματογράφο,
- Αναγνωρίζουν τους/τις σημαντικότερους/-ες εκπροσώπους του κινηματογράφου,
- Παρουσιάζουν τα διάφορα κινηματογραφικά είδη,
- Ερμηνεύουν την κινηματογραφική γλώσσα,
- Αναλύουν διαφορετικά δείγματα του κινηματογραφικού λόγου,
- Περιγράφουν την αφηγηματική και αισθητική δομή μιας ταινίας,
- Μετατρέπονται από θεατές/-τριες σε δυνάμει ερμηνευτές/-τριες.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Βωβός κινηματογράφος / Τεχνολογικές εξελίξεις – αισθητικά κινήματα / Χρυσή εποχή του Χόλιγουντ / Προπαγωγή / Σενάριο / Κάμερα / Κάδρο / Πλάνο.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (0), Εργαστήριο (2), Σύνολο (2).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	Η ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΗΣ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ
2	ΟΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΤΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥ
3	ΤΑ ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ ΚΙΝΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΜΕΣΟΠΟΛΕΜΟΥ
4	Η ΧΡΥΣΗ ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ ΧΟΛΙΓΟΥΝΤ
5	ΤΑ ΣΤΑΔΙΑ ΤΗΣ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ: ΠΡΟΠΑΡΑΓΩΓΗ
6	ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΑΦΗΓΗΣΗΣ: Η ΚΑΜΕΡΑ

Κείμενο αναφοράς

2.2.ΣΤ.1 | Η ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΗΣ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα διακρίνουν τις εξελίξεις της κινηματογραφίας, και θα αναγνωρίσουν τους/τις σημαντικούς/-ές σκηνοθέτες/-τριες και ηθοποιούς που επηρέασαν την ανάπτυξη της κινηματογραφικής βιομηχανίας.

Συγκεκριμένα, θα συνδέσουν τα κρίσιμα πολιτικά κοινωνικά και τεχνολογικά γεγονότα που επηρέασαν τον κινηματογράφο. Θα προσδιορίσουν τις τεχνικές πτυχές της κινηματογραφίας, όπως είναι η φωτογραφία, ο ήχος και το μοντάζ. Θα αναγνωρίσουν τρόπους με τους οποίους αυτές διαδόθηκαν και έγιναν αντιληπτές από το κοινό. Με ασκήσεις παρατήρησης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μεταχειριστούν τα εργαλεία έρευνας, θα αξιολογήσουν τις πηγές και θα χρησιμοποιήσουν όρους για τις τεχνικές των ταινιών: *A Trip to the Moon* του Ζορζ Μελιέ, *Intolerance* του Ντέιβιντ Γουόρκ Γκρίφιθ, *The General* του Μπάστερ Κίτον, και *The kid*, *Modern Times* και *City Lights*

του Τσάρλι Τσάπλιν. Με τη χρήση PowerPoint, θα παρουσιάσουν αποσπάσματα ταινιών και θα αποκωδικοποιήσουν το star system με τα στοιχεία υποκριτικής στους: Μέρι Πίκφορντ, Ντάγκλας Φέρμπανκς, Ρούντολφ Βαλεντίνο, Λον Τσάνεϊ, Λίλιαν Γκις, Τσάρλι Τσάπλιν, Μπάστερ Κίτον, Σταν Λόρελ και Όλιβερ Χάρντι. Θα παροτρυνθούν να αναπτύξουν μεταξύ τους σχέσεις επικοινωνίας μέσα από τη μέθοδο της ομαδικής παρουσίασης, ενώ θα αντιληφθούν την επίδραση της κινηματογραφικής τέχνης στις συναισθηματικές αντιλήψεις. Θα συμμετέχουν σε διάλογο για τις αισθητικές επιλογές, οι οποίες καθιστούν μια ταινία μοναδική.

Τέλος, με τη μέθοδο της συνέντευξης και της συγγραφής κριτικής, θα συνδυάσουν τεχνικές αφήγησης και ιδέες, προκειμένου να αναδείξουν τα μηνύματα, τις κοινωνικές προκαταλήψεις και τα πολιτικά στοιχεία που ενσωματώνονται στις ταινίες.

2.2.ΣΤ.2 | ΟΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΤΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥ

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα διακρίνουν τις εξελίξεις από την ανάπτυξη της φωτογραφίας των Νισεφόρ Νιεπς (1826) και Λουί Νταγκέρ (1839) έως τις κινούμενες εικόνες του Ίντγουιντ Μάιμπριτζ, και από την εισαγωγή του φιλμ το 1889 από τον Τζορτζ Ίστμαν έως τις πρώτες προβολές (1890-1900) των Αδελφών Λιμιέρ και το πρωτοποριακό έργο του Τζορτζ Άλμπερτ Σμιθ της Σχολής του Μπράιτον, ο οποίος πειραματίστηκε με διάφορες τεχνικές (μοντάζ, ειδικά εφέ, αφηγηματικές τεχνικές).

Θα επισημάνουν στις ταινίες της βωβής περιόδου την οπτική δυναμική της αφήγησης, θα καταγράψουν τις βασικές τεχνολογικές βελτιώσεις στη σταθερότητα και τη βελτίωση της κάμερας, θα αναγνωρίσουν τη μεγάλη επανάσταση της διέλευσης του ήχου στα συστήματα Vitaphone και Movietone, και θα αντιληφθούν στις ταινίες *Don Juan* (1926) και *The Jazz Singer* (1927) τους τρόπους με τους οποίους συνδύαζαν την εικόνα με ηχογραφημένες μουσικές, διαλόγους και ήχους. Επιπλέον, θα ερευνήσουν τις πρώτες έγχρωμες ταινίες του Χόλιγουντ. Συγκεκριμένα, θα χωριστούν σε ομάδες και θα επισημάνουν το νέο επίπεδο έκφρασης και ρεαλισμού στις ταινίες: *Toll of the Sea* (1922), *Ben-Hur: A Tale of the Christ* (1925), *The Black Pirate* (1926) και *Wings* (1927).

Κατόπιν, θα παρουσιάσουν με τη χρήση power point ή θα αναλύσουν σε φύλλα εργασίας τα κινηματογραφικά έργα βάσει του τρόπου με τον οποίο χρησιμοποιήθηκε η τεχνολογία για την παραγωγή τους. Θα εξετάσουν τη νέα τεχνολογία του συστήματος Technicolor στις κινηματογραφικές παραγωγές: *Τα τρία μικρά γουρουνάκια* (1933), *La Cucaracha* (1934), *Becky Sharp* (1935), *A Star Is Born* (1937) και *Ο μάγος του Οζ* (1939).

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα συμμετέχουν σε διάλογο γύρω από τον τρόπο με τον οποίο εξελίχθηκε ο κινηματογράφος και πώς επηρέασε τον πολιτισμό και την κοινωνία, και θα διαμορφώσουν γνώμη γύρω από τη χρήση της τεχνολογίας στην καλλιτεχνική έκφραση.

2.2.ΣΤ.3 | ΤΑ ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ ΚΙΝΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΜΕΣΟΠΟΛΕΜΟΥ

Στη συγκεκριμένη ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αντιληφθούν το γαλλικό ιμπρεσιονιστικό κίνημα στον κινηματογράφο και τις επιδράσεις της ζωγραφικής σε αυτό. Θα διακρίνουν τη χρήση καινοτόμων αισθητικών προσεγγίσεων (χρήση εναλλακτικών γωνιών λήψης, ευαίσθητων στη φωτεινότητα φιλμ, το παιχνίδι του φωτός) και τεχνικών που δημιουργούν συναισθηματικές εντυπώσεις (flashback, split screen, back projection), στις ταινίες: *El Dorado* (1921), *La Roue* (1923), *Nana* (1926), *La Glace à Trois Faces* (1927), *Napoléon* (1927) και *La Coquille et le Clergyman* (1928). Κατόπιν, θα εξερευνήσουν το σημαντικό στυλιστικό κίνημα του εξπρεσιονισμού στον γερμανικό κινηματογράφο μέσα από τις κοινωνικοπολιτικές εξελίξεις από τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο έως και τη ναζιστική άνοδο, και θα το συνδέσουν με τις εικαστικές καλλιτεχνικές ομάδες «Η γέφυρα» του Ερνστ Λούντβιχ Κίρχνερ (1906) και «Γαλάζιος Καβαλάρης» του Βασίλι Καντίνσκι (1909). Ακόμα, θα παρακολουθήσουν τις ταινίες *Το εργαστήριο του Δρ Καλιγκάρι* (1920), *The Golem: How He Came into the World* (1920), *Nosferatu* (1922) και *Metropolis* (1927), παρατηρώντας τις τεχνικές (χρήση σκιών, αντιθέσεων φωτεινότητας, φωτογραφία και μοντάζ, εντυπωσιακά εφέ, εκφραστικές ερμηνείες, επικέντρωση σε συναισθήματα και ψυχολογία των χαρακτήρων, την αλλόκοτη αισθητική και το μεταφυσικό).

Στη συνέχεια, θα γνωρίσουν τον σοβιετικό κινηματογράφο και την επίδραση του κονστρουκτιβισμού στην κοινωνική λειτουργία της τέχνης, μέσα από τις καινοτόμες τεχνικές του «μοντάζ των ατραξιόν» (montage of attractions) του Σεργκέι Αϊζενστάιν και τη χρήση συμβολισμών στις ταινίες: *Strike* (1925), *Το θωρηκτό Ποτέμκιν* (1925), *Mother* (1925) και *Ο άνθρωπος με την κινηματογραφική μηχανή* (1929).

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, αφού αναλύσουν σκηνές από τις ταινίες και τις παρουσιάσουν με τη χρήση PowerPoint, θα ενθαρρυνθούν να συζητήσουν τους τρόπους με τους οποίους οι αισθητικές επιρροές επέδρασαν στην αφήγηση και στην αισθητική.

2.2.ΣΤ.4 | Η ΧΡΥΣΗ ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ ΧΟΛΙΓΟΥΝΤ

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα διακρίνουν τα χαρακτηριστικά πέντε μεγάλων κινηματογραφικών εταιρειών: α) της Metro-Goldwyn-Mayer (MGM), της μεγαλύτερης και ισχυρότερης από τα μεγάλα στούντιο, β) της Paramount, με σκηνοθέτες/-τριες, καλλιτεχνικούς/-ές διευθυντές/-τριες και εικονολήπτες/-τριες εκπαιδευμένους/-ες στο ύφος του γερμανικού εξπρεσιονισμού, γ) της Warner Brothers, της πιο οικονομικής από τις μεγάλες εταιρείες, με κοινό κυρίως από την εργατική τάξη, δ) της Twentieth Century Fox (σημερινή ονομασία: 20th Century Studios), η οποία διακρινόταν για τη στιλπνή αισθητική και τα υπερσύγχρονα ειδικά εφέ, και ε) της RKO Radio Pictures, γνωστής για τους χαρακτήρες της Disney, τα μιούζικαλ των Φρεντ Αστέρ και Τζίντζερ Ρότζερς, καθώς και για τις ταινίες του Όρσον Γουέλς. Επίσης, θα γνωρίσουν και τις τρεις μικρότερες εταιρείες: α) Universal Pictures, γνωστή κυρίως για τις ταινίες τρόμου, β) United Artists, εταιρεία των Τσάρλι Τσάπλιν, Ντάγκλας Φέρμπανκς, Μέρι Πίκφορντ και Ντ. Γ. Γκρίφιθ,

με κύριο χαρακτηριστικό την καλλιτεχνική ελευθερία και τη δημιουργικότητα, και γ) Columbia, γνωστή για τις κωμωδίες, τα φιλμ νουάρ και την προώθηση νέων αστέρων.

Θα επισημάνουν τον έλεγχο του κράτους στα στούντιο (κώδικας Hays) και των στούντιο στους/στις ηθοποιούς και θα εντοπίσουν τα χαρακτηριστικά των κινηματογραφικών ειδών γουέστερν, μιούζικαλ, κωμωδίας και φιλμ νουάρ. Επιπλέον, θα ερευνήσουν το ρεαλιστικό ύφος στους ηθοποιούς: Κλαρκ Γκέιμπλ, Γκρέγκορι Πεκ, Χάμφρεϊ Μπόγκαρτ, Κάρι Γκραντ, Γκρέτα Γκάρμπο, Κάθριν Χέπμπορν, Μάρλεν Ντίτριχ, Ρίτα Χέιγουορθ, Μπέτι Ντέιβις, και στους σκηνοθέτες Βινσέντε Μινέλι, Σέσιλ Μπλάουντ Ντε Μιλ, Φρανκ Κάπρα, Γουίλιαμ Γουάιλερ, Τζορτζ Κιούκορ, Άλφρεντ Χίτσκοκ, Όρσον Γουέλς, Βίκτορ Φλέμινγκ, Μπίλι Γουάιλντερ και Τζον Φορντ.

Τέλος, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα παρουσιάσουν, με την τεχνική παρουσίασης PowerPoint, τις ερμηνείες των ηθοποιών, τις αισθητικές επιλογές των σκηνοθετών, ενισχύοντας την ικανότητά τους να αναλύουν τις σχέσεις μεταξύ των ηθοποιών, των στούντιο και του κοινού. Θα ενθαρρυνθούν να συζητήσουν μεταξύ τους ώστε να αναπτύξουν κριτική σκέψη σχετικά με τον κινηματογράφο και την κοινωνική του επίδραση.

2.2.ΣΤ.5 | ΤΑ ΣΤΑΔΙΑ ΤΗΣ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ: ΠΡΟΠΑΡΑΓΩΓΗ

Στην εν λόγω υποενότητα οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εισαχθούν στη διαδικασία της κινηματογραφικής παραγωγής, και συγκεκριμένα στο στάδιο της προπαραγωγής, κατά το οποίο προετοιμάζεται μια ταινία πριν ξεκινήσει η πραγματική παραγωγή. Θα αναγνωρίσουν τα βήματα και τις αποφάσεις που λαμβάνονται σε αυτό το στάδιο: α) την εύρεση της ιδέας και εξέλιξή της σε σενάριο (μυθιστόρημα, περιοδικό, πρωτότυπο σενάριο), β) τη σχεδίαση της σεναριακής ανάπτυξης (δομή της ιστορίας, σκηνές, χαρακτήρες κ.λπ.), γ) την επιλογή της δημιουργικής ομάδας (σκηνοθέτης/-τρια, παραγωγός, διευθυντής/-τρια φωτογραφίας, καλλιτεχνικός/-ή διευθυντής/-τρια κ.λπ.), δ) τη σύνταξη του προϋπολογισμού με τον υπολογισμό του κόστους της παραγωγής (μισθοί, σκηνικά, εξοπλισμός, μεταφορές κ.λπ.), ε) τις πηγές χρηματοδότησης για την ταινία (άλλα στούντιο, παραγωγοί, επενδυτές/-τριες, εθνικά και διεθνή κονδύλια), στ) την προετοιμασία του σετ σκηνικών (συμπεριλαμβανομένης της εύρεσης χώρων) και των κοστούμιών, ζ) το casting (συνεντεύξεις, ακροάσεις) και πρόβες των ηθοποιών, η) τη δημιουργία ατμόσφαιρας (χρώματα, φωτισμός), και θ) το πρόγραμμα γυρισμάτων. Κατόπιν, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα οργανώσουν το project μιας προπαραγωγής. Θα ερευνήσουν τη λειτουργία της σεναριακής ιδέας, το θέμα και το είδος του σεναρίου (κωμωδία, δράμα κ.λπ.) και τον ρόλο που έχουν οι χαρακτήρες στην εξέλιξη της πλοκής. Θα εργαστούν σε ομάδες για να δημιουργήσουν το πρώτο στάδιο της παραγωγής μιας ταινίας κλασικής αφήγησης.

Με βιωματική μέθοδο (παιχνίδι ρόλων), θα αναλάβουν ειδικότητες, ώστε να αντιληφθούν τη σημασία του σχεδιασμού και της οργάνωσης σε κάθε βήμα της κινηματογραφικής διαδικασίας. Θα ενθαρρυνθούν να αποκτήσουν δεξιότητες στις δημιουργικές ιδέες αλλά και στη διαχείριση πόρων.

2.2.ΣΤ.6 | ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΑΦΗΓΗΣΗΣ: Η ΚΑΜΕΡΑ

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα έρθουν σε επαφή με τη γλώσσα του κινηματογράφου, ένα πολυσύνθετο και πολυδιάστατο σύστημα που χρησιμοποιείται για να εκφράσει ιδέες και συναισθήματα. Θα διακρίνουν τις βασικές αρχές της δομής του κάδρου και θα αναγνωρίσουν τη σύνδεσή του με τους κανόνες της ζωγραφικής και της φωτογραφίας (κανόνας των τρίτων κ.λπ.). Με την παρακολούθηση αποσπασμάτων ταινιών, θα αναγνωρίσουν τα στοιχεία της σύνθεσης της εικόνας.

Ειδικότερα, στη μελέτη για το κάδρο, θα αντιληφθούν την αναλογία των διαστάσεων αυτού του πλαισίου, την οργάνωση της πληροφορίας μέσα σε αυτό, την κίνηση (υπαρκτή ή δυνητική), τα στοιχεία του σκηνικού χώρου, την προοπτική και τον φωτισμό. Στη μελέτη για το πλάνο, θα ταξινομήσουν τα μεγέθη του (close-up, medium shot, wind shot κ.ά.) και θα κατονομάσουν τις τρεις μεγάλες κατηγορίες γωνίας λήψης και τις λειτουργίες τους (eye level, low angle, high angle). Θα περιγράψουν τη σκηνοθεσία βάθους πεδίου του Όρσον Γουέλς (ο χώρος συμπερίληψης των κοντινότερων και πιο απομακρυσμένων επίπεδων μπροστά από την κάμερα, όταν τα πάντα είναι νεταρισμένα) και την αισθητική του λειτουργία.

Κατόπιν, θα επιλέξουν σκηνοθέτες/-τριες και, με τη μέθοδο της μελέτης περίπτωσης, θα αντιληφθούν τον τρόπο με τον οποίο οι επιλογές της εικόνας καθορίζουν τι περιλαμβάνεται εντός της, πώς τοποθετούνται οι διάφοροι χαρακτήρες και τα στοιχεία, και με ποιον τρόπο οι αποφάσεις αυτές επηρεάζουν την αφήγηση του έργου τους. Τέλος, θα παρουσιάσουν τα αποτελέσματα της μελέτης τους στην ολομέλεια της τάξης, με την τεχνική παρουσίασης PowerPoint. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αναγνωρίσουν ομοιότητες και διαφορές, και θα συγκρίνουν τις προσεγγίσεις στην αφήγηση. Θα χωριστούν σε ομάδες και θα σκηνοθετήσουν σκηνές, χρησιμοποιώντας τις γνώσεις τους προκειμένου να μεταδώσουν το μήνυμα και την αίσθηση που επιθυμούν.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Bordwell, D. & Thompson, K. (2011). *Εισαγωγή στην τέχνη του κινηματογράφου* (μτφρ. Κ. Κοκκινίδη). Αθήνα: Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης.
2. Ρίντερ, Κ. (2000). *Ιστορία του παγκόσμιου κινηματογράφου* (μτφρ. Σ. Τριανταφύλλου). Αθήνα: Εκδόσεις Αιγόκερως.

Συμπληρωματικές

1. Field, S. (1986). *Το σενάριο: Η τέχνη και η τεχνική* (Οι βάσεις της σεναριογραφίας), (μτφρ. Π. Πολυκάρπου). Αθήνα: Εκδόσεις Κάλβος.
2. Thompson, K. & Bordwell, D. (2003). *Film History: An Introduction* (2nd edition). New York: McGraw-Hill Higher Education.

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξοικειωθούν με σημαντικά έργα του ευρωπαϊκού θεάτρου, τα οποία χρονολογούνται ανάμεσα στον 16ο και στον 18ο αιώνα. Ειδικότερα, θα κάνουν δραματολογική ανάλυση σε αντιπροσωπευτικά έργα των Σέξπιρ, Λόπε δε Βέγα, Ρακίνα, και κωμωδιών των Μολιέρου, Γκολντόνι, Μαριβό και Μπομαρσέ. Θα μελετήσουν από έγκυρες αποδόσεις στα νέα ελληνικά επιλεγμένα θεατρικά κείμενα και θα τα αναλύσουν, λαμβάνοντας υπόψη το θεωρητικό και το ιστορικό τους υπόβαθρο (ελισαβετιανό θέατρο, ισπανικό θέατρο μπαρόκ, γαλλικό κλασικισμό, ευρωπαϊκό Διαφωτισμό, θέατρο ροκοκό).

Θα αναζητήσουν τους συνδετικούς κρίκους και θα απαριθμήσουν τις διαφορές ανάμεσα στα έργα, θα εντοπίσουν σε αυτά τις επιρροές των καλλιτεχνικών κινήματων, της ιστορίας των ιδεών και της φιλοσοφίας, αξιοποιώντας δευτερογενή έργα αναφοράς και λεξικά του θεάτρου.

Εισαγωγικά, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα θυμηθούν τον ορισμό της δραματουργικής ανάλυσης ως προσέγγισης και εμβάθυνσης στη μορφή και στο περιεχόμενο του θεατρικού έργου, ώστε να αποκαλύπτουν κάθε δυνατή ερμηνεία του. Για τον σκοπό αυτόν, θα μελετήσουν εσωτερικά διακριτικά χαρακτηριστικά (τον τόπο, τον χρόνο, τον μύθο, την πλοκή, τα δραματικά πρόσωπα) αλλά και εξωτερικά γνωρίσματα των έργων (τίτλο, πράξεις, σκηνές, μονολογικά και διαλογικά μέρη, άμεσες και έμμεσες σκηνικές οδηγίες), εφαρμόζοντας διαφορετικές τεχνικές/μοντέλα δραματολογικής ανάλυσης.

Τέλος, θα προσδιορίσουν τη θέση κάθε έργου στη δραματουργία του συγγραφέα του, θα εμβαθύνουν στην ιστορία της πρόσληψής του από το θεατρικό κοινό και τους κριτικούς, θα ταξινομήσουν τις διαφορετικές οπτικές ποικίλων σκηνοθετών σε διαφορετικές εποχές. Για τον σκοπό αυτόν, θα αναλύσουν σημαντικές παραστάσεις του παρελθόντος (από ψηφιακά αρχεία) και θα παροτρυνθούν να παρακολουθούν παραστάσεις του σύγχρονου θεάτρου.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί/-ές να:

- Αποκτούν επαρκή γνώση κειμένων της κλασικής δραματουργίας,
- Αντιλαμβάνονται το περιεχόμενο της έννοιας «δραματολογική ανάλυση»,
- Αναλύουν δραματολογικά και κριτικά θεατρικά έργα, εφαρμόζοντας βασικές μεθοδολογικές αρχές της δραματολογικής ανάλυσης,
- Απαριθμούν δραματικά είδη, τα γνωρίσματα και τις μεταξύ τους ομοιότητες και διαφορές,
- Αναφέρουν αντιπροσωπευτικά κείμενα των υπό μελέτη περιόδων,

- Προσδιορίζουν κοινά γνωρίσματα των διαφορετικών περιόδων και ειδοποιούς διαφορές,
- Διακρίνουν τα εσωτερικά και εξωτερικά γνωρίσματα του θεατρικού κειμένου,
- Εντοπίζουν στα θεατρικά έργα επιρροές καλλιτεχνικών κινημάτων, φιλοσοφικές, κοινωνικές και πολιτικές επιδράσεις,
- Καταγράφουν τα βασικά γνωρίσματα των δραματικών χαρακτήρων και τη σχέση τους με την πλοκή και την υπόθεση του έργου,
- Εφαρμόζουν το κλασικό σχήμα ρητορικής διαίρεσης του έργου και άλλες τεχνικές ανάλυσης,
- Μελετούν την ιστορία της πρόσληψης κάθε έργου από το κοινό ή/και τους/τις κριτικούς θεάτρου σε διαφορετικές εποχές,
- Συμπεραίνουν τις εξελίξεις στο πεδίο της θεατρικής γραφής.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Δραματολογική ανάλυση / Ερμηνεία / Εσωτερικά γνωρίσματα θεατρικού έργου / Εξωτερικά γνωρίσματα θεατρικού έργου / Τεχνικές ανάλυσης / Πρόσληψη του έργου / Καλλιτεχνικά κινήματα / Ελισαβετιανή δραματουργία / Θέατρο του ισπανικού μπαρόκ / Θέατρο του γαλλικού κλασικισμού / Γκολντόνι / Κωμωδία ροκοκό.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (2), Εργαστήριο (0), Σύνολο (2).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΔΡΑΜΑΤΟΥΡΓΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ
2	ΤΟ ΕΛΙΣΑΒΕΤΙΑΝΟ ΘΕΑΤΡΟ ΚΑΙ Ο ΣΕΞΠΙΡ
3	ΤΟ ΙΣΠΑΝΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ ΤΟΥ 17ου ΑΙΩΝΑ ΚΑΙ Ο ΛΟΠΕ ΔΕ ΒΕΓΑ
4	Ο ΓΑΛΛΙΚΟΣ ΚΛΑΣΙΚΙΣΜΟΣ: ΟΙ ΤΡΑΓΩΔΙΕΣ ΤΟΥ ΡΑΚΙΝΑ
5	Ο ΓΑΛΛΙΚΟΣ ΚΛΑΣΙΚΙΣΜΟΣ: ΟΙ ΚΩΜΩΔΙΕΣ ΤΟΥ ΜΟΛΙΕΡΟΥ
6	Η ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΤΟΥ ΚΑΡΛΟ ΓΚΟΛΝΤΟΝΙ
7	Η ΚΩΜΩΔΙΑ ΡΟΚΟΚΟ: ΜΑΡΙΒΟ
8	Η ΚΩΜΩΔΙΑ ΡΟΚΟΚΟ: ΜΠΟΜΑΡΣΕ

Κείμενο αναφοράς

2.2.Z.1 | ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΔΡΑΜΑΤΟΥΡΓΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα ανακαλέσουν τον ορισμό της «δραματουργικής ανάλυσης» ως προσέγγισης και εμβάθυνσης στη μορφή και στο περιεχόμενο του έργου,

ώστε να μπορούν αποκαλύπτουν κάθε δυνατή ερμηνεία του. Για τον σκοπό αυτόν, θα διακρίνουν και θα μελετήσουν εσωτερικά διακριτικά των έργων, τα οποία βρίσκονται μεταξύ τους σε σχέση αλληλεξάρτησης: τον τόπο, τον χρόνο (διάκριση μεταξύ σκηνοικού και δραματικού), τον μύθο (την υπόθεση) και την πλοκή. Προτείνεται η επιλογή έργων που διαθέτουν κύρια και δευτερεύουσα πλοκή – τέτοιοι συνδυασμοί εντοπίζονται πρώτη φορά στο ελισαβετιανό θέατρο. Ιδιαίτερη έμφαση θα δώσουν στην ανάλυση των δραματικών προσώπων (τύπων και χαρακτήρων): θα τα περιγράψουν (καταγωγή, επάγγελμα, περιβάλλον), θα ελέγξουν τη σχέση τους με την πραγματικότητα, θα ονομάσουν το αξιακό τους σύστημα, θα επισημάνουν τον λόγο, τις σιωπές και τις χειρονομίες τους, και θα προσδιορίσουν τη στάση του/της συγγραφέα/-έως απέναντί τους.

Θα εντάξουν το κάθε έργο στο είδος και στο καλλιτεχνικό κίνημα που ανήκει, εντοπίζοντας παράλληλα τη θέση του στη δραματουργία του συγγραφέα. Επιπλέον, θα θέσουν βασικά ερωτήματα, αναζητώντας τεκμηριωμένες απαντήσεις, θα επιχειρήσουν να κάνουν γραμμική αφήγηση της υπόθεσης, και θα εντοπίσουν θέματα που θίγονται, μηνύματα που εκπέμπονται και ιδέες που εκφράζονται.

Θα επικεντρωθούν επίσης στα εξωτερικά γνωρίσματα του έργου: στον τίτλο (και στον υπότιτλο, αν υπάρχει), στη δομή του (αριθμός και αλληλουχία πράξεων και σκηνών), στα μονολογικά και διαλογικά μέρη, στη θεατρική οικονομία, στις άμεσες και έμμεσες σκηνικές οδηγίες, και στον τρόπο που αυτές επηρεάζουν τη σκηνική υλοποίηση του έργου. Ακόμα, θα εφαρμόσουν το κλασικό σχήμα ρητορικής διαίρεσης του έργου: έκθεση – δέση – κορύφωση – κλιμάκωση (περιπέτεια) – λύση, αλλά και άλλες τεχνικές / μοντέλα δραματολογικής ανάλυσης, όπως για παράδειγμα αυτές της διερευνητικής δραματολογίας (inquiry dramatology). Για τη μελέτη τους θα συμβουλευτούν λεξικά θεάτρου.

2.2.2.2 | ΤΟ ΕΛΙΣΑΒΕΤΙΑΝΟ ΘΕΑΤΡΟ ΚΑΙ Ο ΣΕΞΠΙΡ¹

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξοικειωθούν με τις ιστορικές συνθήκες και τις καλλιτεχνικές εξελίξεις στην Αγγλία του βασιλιά Ιάκωβου (James) του Α': ένωση τριών βασιλείων (Αγγλίας, Σκοτίας, Ουαλίας), υποστήριξη του θεάτρου και παραχώρηση οικόσημων σε σπουδαίους ηθοποιούς. Στη συνέχεια, θα διατρέξουν τη βιογραφία του Σέξπιρ, θα ταξινομήσουν την εργογραφία του, και θα απαριθμήσουν γνωρίσματα περιεχομένου και μορφής του έργου του.

Θα κάνουν δραματουργική ανάλυση της τραγωδίας *Άμλετ* (1601). Θα αφηγηθούν γραμμικά την υπόθεση και θα εντοπίσουν τη σχέση του έργου με την εποχή του. Θα περιγράψουν την εξέλιξη της δράσης επαγωγικά ανά σκηνή και πράξη, ενώ θα επι-

1 Όλα τα προτεινόμενα έργα καλό θα είναι να αναλύονται συστηματικά και δραματολογικά, με βάση το πλαίσιο που περιγράφεται στην υποενότητα 1. Σε κάθε επιμέρους υποενότητα αναφέρονται σύντομα γνωρίσματα των έργων που, κατά τη γνώμη μας, πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά την ανάλυσή τους, προκειμένου οι εκπαιδευόμενοι/-ες να κατανοήσουν τη μορφή και το περιεχόμενό τους και να αποκτήσουν μια ολιστική αντίληψη για αυτά.

σημάνουν τα θέματα, τα μοτίβα και το ιδεολογικό περιεχόμενο, με έμφαση στον διάσημο μονόλογο, όπου ο ήρωας αμφισβητεί την αξία της ζωής. Ακόμα, θα αναλύσουν τους χαρακτήρες, θα εντοπίσουν το μοτίβο «θέατρο εν θεάτρω» και θα το ερμηνεύσουν σε συνάρτηση με την πεποίθηση του Σέξπιρ ότι «ο κόσμος είναι μια σκηνή και η ζωή είναι ένα θέατρο».

Θα αναλύσουν επίσης τη σεξπική κωμωδία *Όνειρο καλοκαιρινής νύχτας* (1595-96). Θα μελετήσουν τον τίτλο και θα διαπιστώσουν ότι τοποθετείται χρονικά στην έναρξη του θερινού ηλιοστασίου, μια φορτισμένη ενεργειακά περίοδο, κατά την οποία γίνονταν μαγιάτικες γιορτές τη νύχτα στα δάση, οι οποίες ήταν απότοκα ειδωλολατρικών εθίμων. Θα επισημάνουν ότι η θεματολογία του έργου περιστρέφεται γύρω από την τέλεση γάμων, και θα ανακαλύψουν ότι το «θέατρο εν θεάτρω» είναι ένα κοινό δομικό στοιχείο πλοκής με τον *Άμλετ*, αξιολογώντας παράλληλα τη λειτουργία του στην εξέλιξη της σκηνικής δράσης. Επιπλέον, θα εντοπίσουν παράλληλες πλοκές, και θα καταγράψουν τις παράλληλες πορείες των ζευγαριών: μετάβαση από την πόλη στο δάσος (από μια αρχική σε μια μεταβατική κατάσταση), σύγχυση, παιχνίδι ρόλων, διαμόρφωση νέας ταυτότητας, ενηλικίωση μέσα από διαβατήρια τελετουργία («rite de passage»), γάμο και κοινωνική αποδοχή.

2.2.Z.3 | ΤΟ ΙΣΠΑΝΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ ΤΟΥ 17ου ΑΙΩΝΑ ΚΑΙ Ο ΛΟΠΕ ΔΕ ΒΕΓΑ

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξοικειωθούν με το θέατρο του ισπανικού χρυσού αιώνα, από την αρχή της βασιλείας του Καρόλου Α΄ το 1516 έως το 1659. Θα αντιληφθούν ότι, καθώς η Ισπανία αναδεικνύεται σε σημαντική δύναμη στην Ευρώπη, το θέατρο αντιμετωπίζεται ως ένα μέσο εντυπωσιασμού. Θα συνδέσουν την ανάγκη ανανέωσης του ρεπερτορίου με την προσπάθεια να αποσπαστεί ο κόσμος από τις καθημερινές δυσκολίες, και να καλλιεργηθούν αξίες και υψηλά ιδανικά. Θα μελετήσουν τη βιογραφία του Λόπε δε Βέγα και θα ταξινομήσουν την πολυπληθή εργογραφία του (1500 δράματα).

Στη συνέχεια, θα αναλύσουν το έργο *Φουέντε Οβεχούνα*² (1619), επισημαίνοντας ότι σε μια περίοδο έντονης πολιτικής αναταραχής, όπου η ισπανική αριστοκρατία συγκρούεται με την εξουσία των καθολικών βασιλέων, ο Λόπε δε Βέγα στηλιτεύει την αυθαιρεσία του φεουδαρχικού συστήματος και επιβεβαιώνει την αποδοχή του βασιλιά από τον λαό.

Επιπλέον, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αναζητήσουν στοιχεία που δηλώνουν τη διαφοροποίηση του ισπανικού μπαρόκ από το θέατρο του μεσαίωνα. Θα επισημάνουν την ελεύθερη βούληση των χαρακτήρων, είτε δρουν ορθά είτε εσφαλμένα, και τη σημασία που αποδίδεται στον νόμο της τιμής και αφορά όλα τα κοινωνικά στρώματα, καθορίζει την κοινωνική ταυτότητα και καθορίζεται από την οικογένεια. Θα αντιληφθούν ακόμη πόσο ευάλωτη θεωρείται η τιμή και πόσο εύκολα μπορεί να απειληθεί είτε από τις επιβουλές άλλων είτε από τα ίδια τα συναισθήματα του ατόμου. Θα συμπεράνουν επίσης ότι η διατήρηση ή η αποκατάσταση της τιμής συνδέεται με τον

2 Ονομασία χωριού που σημαίνει «προβατοπηγή».

έλεγχο της ελεύθερης βούλησης: η απώλεια της τιμής μπορεί να οδηγήσει ακόμη και στην απώλεια της ζωής, ενώ η αποκατάστασή της συχνά επιτυγχάνεται μέσω κοινωνικής αποδοχής ή γάμου.

Τέλος, θα αναγνωρίσουν ότι πηγή του έργου αποτελεί το *Χρονικό* του Φράι Φρανθίσκο δε Ράδες ι Ανδράδα, το οποίο αναφέρεται σε ιστορικό γεγονός του 1476, με πρωταγωνιστή ολόκληρο το χωριό.

2.2.Z.4 | Ο ΓΑΛΛΙΚΟΣ ΚΛΑΣΙΚΙΣΜΟΣ: ΟΙ ΤΡΑΓΩΔΙΕΣ ΤΟΥ ΡΑΚΙΝΑ

Οι επιμορφούμενοι/-ες θα μελετήσουν την εποχή, τη βιογραφία και την ποιητική του Ρακίνα, καθώς και την επίδραση του γαλλικού κλασικισμού στη δραματολογία του, ενώ θα ταξινομήσουν και την εργογραφία του.

Στη συνέχεια, θα αναλύσουν δραματολογικά την τραγωδία *Φαίδρα* (1677). Θα διερευνήσουν την επίδραση του ευριπίδειου *Ιππόλυτου στεφανηφόρου*, και θα εστιαστούν στον ανταγωνισμό με τη *Φαίδρα* του Ζακ Πραντόν, στο πλαίσιο της ευρύτερης αντιπαράθεσης των δραματοργών της εποχής ανάμεσα σε αρχαιολάτρες (εκεί συγκαταλέγεται ο Ρακίνας) και μοντέρνους.

Ακόμα, θα παρατηρήσουν τον χωρισμό του έργου σε πέντε πράξεις και τον χωρισμό της κάθε πράξης σε πέντε ή επτά σκηνές, με κριτήριο κατάτμησης την είσοδο/έξοδο των χαρακτήρων. Θα επισημάνουν τη βαθιά ενότητα της πλοκής (επικεντρώνεται σε ένα πρόβλημα) και τη διαρκή της πρόοδο (η δράση κλιμακώνεται χωρίς παρεμβάσεις), θα διαπιστώσουν την ύπαρξη συμμετρίας στα κεντρικά γεγονότα του έργου, και θα αντιληφθούν την καθαρότητα των καταστάσεων (γνωστά πρόσωπα, χωρίς παρεξηγήσεις, χωρίς συγχύσεις και μεταμφιέσεις).

Έπειτα, θα συγκεντρώσουν στοιχεία για τον ιστορικό (σκηνικό) τόπο, τον χώρο δράσης και τα γεγονότα που προηγήθηκαν της πλοκής, και θα επικεντρωθούν στο κεντρικό μήνυμα του έργου, το οποίο είναι η διδασκαλία της αρετής. Ακόμα, θα αναζητήσουν στο έργο στοιχεία της δραματοργίας του Ρακίνα: την αληθοφάνεια (ειδικά στη λύση του έργου), την κοσμιότητα, την απλή λογική (ο έρωτας που την υπερβαίνει γίνεται καταστροφικός) και την αποτύπωση της καλλιτεχνικής αλήθειας (στην ψυχρύνθεση των προσώπων, στα ήθη του λαού, στην ατμόσφαιρα της ιστορικής περιόδου). Θα αναλύσουν τη σύγκρουση των χαρακτήρων ως αποτέλεσμα της κλιμάκωσης από τον έρωτα στη ζήλεια, στην υποψία της προδοσίας και, τελικά, στην έκρηξη μίσους, η οποία αποβαίνει μοιραία. Θα μελετήσουν επίσης το μοτίβο του ακατανίκητου αλλά αδύνατου να εκπληρωθεί έρωτα/πάθους, το οποίο αντιστρατεύεται τη βούληση και το καθήκον.

2.2.Z.5 | Ο ΓΑΛΛΙΚΟΣ ΚΛΑΣΙΚΙΣΜΟΣ: ΟΙ ΚΩΜΩΔΙΕΣ ΤΟΥ ΜΟΛΙΕΡΟΥ

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξοικειωθούν με τις κωμωδίες του Μολιέρου, κατεξοχήν εκπροσώπου του γαλλικού κλασικισμού του 17ου αιώνα.

Θα αναλύσουν δραματολογικά την κωμωδία *Ο Ταρτούφος* (1664). Θα μελετήσουν την υπόθεση του έργου και θα αντιληφθούν το σκάνδαλο που προκάλεσε και

είχε ως αποτέλεσμα το έργο να κατεβεί την επόμενη μέρα και να πολεμηθεί από τους δένους (μια ισχυρή ομάδα Καθολικών που ασκούσε πολιτική επιρροή). Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα διαπιστώσουν στο έργο στοιχεία του κλασικισμού: τήρηση ενότητας δράσης, τόπου και χρόνου, υψηλή γλώσσα και σεβασμός στην αρχή της αληθοφάνειας. Θα ορίσουν ακόμα το ιδανικό του «honnête homme» (έντιμου ανθρώπου), τον οποίο παρωδεί ο κεντρικός χαρακτήρας, ως ανθρώπου που διέπεται από καλοκαγαθία και κοινωνικότητα, είναι καλλιεργημένος και μετρημένος, διαθέτει λεπτότητα και ηθική, και, αν και ταπεινός στην καταγωγή, παραμένει ευγενής στα συναισθήματα.

Στη συνέχεια, θα κάνουν δραματολογική ανάλυση του *Δον Ζουάν* (1665). Αρχικά, θα εντοπίσουν τα δραματουργικά χαρακτηριστικά του έργου: φυσικότητα, αποφυγή της υπερβολής, ισορροπία ανάμεσα στο γενικό και στο ιδιαίτερο, στο έλλογο και στο άλογο. Θα δουν ακόμα πώς επιτυγχάνεται η συμμετρία: τα πρόσωπα παρουσιάζονται στην αρχή του έργου και πρέπει να ρυθμιστεί η τύχη τους έως το τέλος του. Θα κρίνουν ακόμα τη σφιχτή δομή και την αρμονική κλιμάκωση της δράσης.

Έπειτα, θα σκιαγραφήσουν τα διακριτικά γνωρίσματα του κεντρικού χαρακτήρα: ένας εγωπαθής που αποζητά αυτοεπιβεβαίωση μέσα από τις ερωτικές κατακτήσεις. Θα αντιληφθούν ότι χρησιμοποιεί την τέχνη της αποπλάνησης για να εξασφαλίσει κοινωνική άνοδο και αίγλη. Θα επισημάνουν ότι ανήκει στην τάξη της αριστοκρατίας και θα διαπιστώσουν πως ο Μολιέρος σκόπιμα τη διαπομπεύει στο πρόσωπό του. Θα εξηγήσουν γιατί το έργο προκάλεσε την οργή της παλιάς αριστοκρατίας και, ύστερα από πίεση της Αυλής, κατέβηκε από το Palais Royal μετά από δεκαπέντε μόλις δεκαπέντε παραστάσεις, χωρίς να παιχτεί ξανά έως τον θάνατο του δραματουργού του (1673).

2.2.Z.6 | Η ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΤΟΥ ΚΑΡΛΟ ΓΚΟΛΝΤΟΝΙ

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξοικειωθούν με τη μεταρρύθμιση του Κάρλο Γκολντόνι στο κωμικό θέατρο. Θα αντιληφθούν ότι το θέατρό του σηματοδοτεί το πέρασμα από το αυτοσχεδιαστικό θέατρο της *commedia dell'arte* σε μια πιο συμβατική μορφή θεάτρου. Θα μελετήσουν την ιστορική συγκυρία αυτής της μετάβασης και τη βιογραφία του δραματουργού, με έμφαση στη συνεργασία του με θιάσους σε Ιταλία και Γαλλία, και θα ταξινομήσουν την εργογραφία του. Θα επισημάνουν στα θεωρητικά του κείμενα την πρόθεση να εισηγηθεί μια νέα δραματουργία, όπου το θέατρο χρησιμοποιείται ως μοντέλο και όχι ως είδωλο του κόσμου. Θα εμβαθύνουν στη μέθοδό του, η οποία έγκειται στον συνδυασμό μασκών/χαρακτήρων της *commedia dell'arte* με εκπροσώπους συγκεκριμένων κοινωνικών στρωμάτων.

Θα αναλύσουν δραματολογικά την κωμωδία *Υπηρέτης δύο αφεντάδων* (1746). Θα μελετήσουν τους χαρακτήρες και θα κατανοήσουν πως ο Τρουφελντίνι λείει ψέματα από ανάγκη να επιβιώσει κοινωνικά. Θα ερμηνεύσουν τη στάση του σε συνάρτηση με το γεγονός ότι για αυτόν ούτε τα ψέματα ούτε η αλήθεια αποτελούν αξίες. Θα κατανοήσουν ακόμα πως η δομή του έργου βασίζεται στην αντίθεση μεταξύ ταύτισης και αποστασιοποίησης των χαρακτήρων από τον ρόλο τους.

Στη συνέχεια, θα αναλύσουν την κωμωδία *Η λοκαντιέρα* (1751) και θα αφηγηθούν την υπόθεση του έργου γραμμικά. Θα εμβαθύνουν στους χαρακτήρες, εντοπίζοντας τις ομοιότητες και τις διαφορές με τους τύπους της *commedia dell'arte*. Θα αναγνωρίσουν ότι στο επίκεντρο βρίσκεται μια διαρκής συναλλαγή, όπου εμπλέκεται το ερωτικό στοιχείο ως μέσο ανάδειξης της προσωπικής αξίας των χαρακτήρων, συγκρίνοντας παράλληλα την ποιητική του Γκολντόνι με εκείνη του Μολιέρου. Τέλος, θα επισημάνουν την ιδιότητα της πρωταγωνίστριας ως αστής επιχειρηματία, θα ανιχνεύσουν αξίες του ευρωπαϊκού Διαφωτισμού στη διάπλάσή της, και θα αναρωτηθούν αν και πώς η ταυτότητα της αστής συγκροτείται, όταν κυριαρχούν οι νόμοι της αγοράς.

2.2.Z.7 | Η ΚΩΜΩΔΙΑ ΡΟΚΟΚΟ: ΜΑΡΙΒΟ

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα γνωρίσουν και θα απαριθμήσουν θεατρικά είδη, όπως η κωμωδία αλά ιταλικά, η κωμική όπερα και η παράτα. Θα προσδιορίσουν σημαντικές καλλιτεχνικές εξελίξεις της εποχής, όπως ο διωγμός των ιταλών ηθοποιών από τα γαλλικά θέατρα, και θα εξετάσουν την επίδραση του προ-ρομαντισμού –και ιδιαίτερα της έντονης ευαισθησίας που τον χαρακτηρίζει– στην κωμωδία του ευρωπαϊκού Διαφωτισμού.

Θα εμβαθύνουν στη βιογραφία και την εργογραφία του Πιερ ντε Μαριβό και θα εντοπίσουν βασικά γνωρίσματα της δραματουργίας του: περιπέτειες που κλιμακώνουν την ένταση, υποχώρηση της αληθοφάνειας προς όφελος της συγκίνησης, δακρύβρεχτη κωμωδία χωρίς έντονες εκρήξεις γέλιου, καθώς και επιβίωση τύπων του ιταλικού θεάτρου, όπως ο Αρλεκίνος και η Σίλβια.

Θα αναλύσουν την κωμωδία *Το παιχνίδι του έρωτα και της τύχης* (1730) και θα επισημάνουν την κυρίαρχη θέση του έρωτα στη θεματική του συγγραφέα, ο οποίος θεωρήθηκε ιδανικός «ζωγράφος» της γέννησης του έρωτα. Θα επιχειρήσουν συγκρίσεις με το έργο των Μολιέρου και Ρακίνα, και θα εμβαθύνουν στην ερωτική ψυχολογία των χαρακτήρων. Παράλληλα, θα περιγράψουν τις εικόνες μέσω των οποίων αποδίδονται το ξάφνιασμα και η έκπληξη των ηρώων/-ίδων, καθώς η επιθυμία αφυπνίζεται και το συναίσθημα αποκαλύπτεται σταδιακά. Θα ερμηνεύσουν επίσης τον ρόλο της παρεξήγησης (*quî pro quo*) στην εξέλιξη της πλοκής.

Ακόμα, θα διαπιστώσουν την επικράτηση της αγνότητας, καθώς η αρετή δεν υποκύπτει στην επιθυμία. Θα επισημάνουν την ευαισθησία του συγγραφέα απέναντι στην κοινωνική πραγματικότητα της εποχής, όπου ο γάμος δεν αποτελεί επιστέγασμα αμοιβαίου έρωτα αλλά κυρίως οικονομική υπόθεση· η δυστυχία που αυτή συνεπάγεται, στοιχειώνει τις νύχτες της ηρωίδας. Τέλος, θα αναλύσουν τη λεκτική λεπτολογία (*marivaudage*), μέσω της οποίας αποδίδονται με εξαιρετική ακρίβεια και λεπτότητα τα συναισθήματα των προσώπων.

Θα αναλύσουν επίσης την κοινωνική και φιλοσοφική κωμωδία *Το νησί των σκλάβων* (1725). Θα εξετάσουν πώς το ναυάγιο αριστοκρατών και υπηρετών γίνεται αφε-

τηρία για την ανατροπή των κοινωνικών ρόλων και για ένα μάθημα ηθικής φιλοσοφίας, το οποίο καταλήγει στον θρίαμβο της «αγαθής καρδιάς», την οποία μπορούν να διαθέτουν εξίσου τόσο οι απλοί όσο και οι κοσμικοί άνθρωποι.

2.2.2.8 | Η ΚΩΜΩΔΙΑ ΡΟΚΟΚΟ: ΜΠΟΜΑΡΣΕ

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξοικειωθούν με τη βιογραφία και τα χαρακτηριστικά της δραματουργίας του Πιερ-Ογκιστέν Καρόν ντε Μπομαρσέ, προσδιορίζοντας τις επιρροές που δέχτηκε από τα σύγχρονα καλλιτεχνικά κινήματα.

Θα κάνουν συγκριτική ανάλυση των κωμωδιών *Ο κουρέας της Σεβίλλης* (1775) και *Οι γάμοι του Φίγκαρο* (1778), καθώς το δεύτερο έργο συνιστά ωριμότερη και τολμηρότερη συνέχεια του πρώτου (ξετυλίγει τη ζωή των ίδιων χαρακτήρων λίγο αργότερα). Θα επισημάνουν τον ρεαλιστικό και συμβολικό σκηνογραφικό διάκοσμο, επισημαίνοντας την εμμονή του συγγραφέα στην αναλυτική ενδυματολογική περιγραφή των χαρακτήρων.

Θα απαριθμήσουν τις περιπέτειες της συγγραφής/παράστασης του *Κουρέα της Σεβίλλης*. Πιο συγκεκριμένα, η πρώτη παράσταση δόθηκε ιδιωτικά, ως παράτα. Στην προσπάθεια ανεβάσμάτος του από την Κομεντί Ιταλιέν, το έργο απορρίφθηκε. Στη συνέχεια ο συγγραφέας το διασκεύασε σε θεατρική κωμωδία, αρχικά τετράπρακτη και έπειτα πεντάπρακτη. Η Κομεντί-Φρανσέζ δέχθηκε τελικά να το ανεβάσει, όμως η πρώτη παράσταση του 1775 απέτυχε. Ο συγγραφέας το αναμόρφωσε μέσα σε τρεις ημέρες, αφαιρώντας τελικά μία πράξη και κάνοντάς το πάλι τετράπρακτο. Στη μορφή αυτή γνώρισε τελικά θριαμβευτική επιτυχία. Παράλληλα με το θεατρικό έργο, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μελετήσουν και την ομώνυμη όπερα του Ροσίνι.

Στη συνέχεια, θα εξηγήσουν γιατί με τη δεύτερη (πεντάπρακτη) κωμωδία του ο Μπομαρσέ φτάνει στο απόγειο της καριέρας του. Θα προσδιορίσουν το θέμα της (γάμος μετ' εμποδίων) και θα ερμηνεύσουν την εξάχρονη αυστηρή απαγόρευσή της από τη λογοκρισία του Λουδοβίκου ΙΣΤ' σε συνάρτηση με τις καταγγελίες των προνομίων της αριστοκρατίας που περιέχει. Το έργο θεωρείται προάγγελος της Γαλλικής Επανάστασης, με τη θριαμβευτική παράστασή της στο Οδέον να αξιολογείται ως προδρομικό επαναστατικό γεγονός – ενδεικτικός ο μονόλογος του Φίγκαρο (V, 3). Θα επισημάνουν ακόμα ότι, προς αποφυγή συνεπειών από τη λογοκρισία, η υπόθεση διαδραματίζεται στην Ισπανία.

Τέλος, θα απαριθμήσουν τα στοιχεία που περιλαμβάνει η πρωτότυπη δημιουργία του Μπομαρσέ: εύγλωττη σκιαγράφηση καταστάσεων, στοιχείο vaudeville³, ερωτικό ρομάντζο, ένα τελικό μπαλέτο, σατιρική και ηθικοδιδασκτική διάθεση.

3 Κωμειδύλλιο, θέαμα με τραγούδια.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Fischer-Lichte, E. (2012). *Ιστορία Ευρωπαϊκού δράματος και θεάτρου. 1. Από την αρχαιότητα στους γερμανούς κλασικούς* (μτφρ. Γ. Καλιφατίδης). Αθήνα: Εκδόσεις Πλέθρον.
2. Πούχνερ, Β. (2010) *Θεωρητικά θεάτρου*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.
3. Ταμπάκη, Α., Σπυριδοπούλου, Α. & Αλτουβά, Α. (2015). *Ιστορία και Δραματολογία του Ευρωπαϊκού Θεάτρου. Από την Αναγέννηση στον 18ο αιώνα*. Αθήνα: ΚΑΛΛΙΠΟΣ. Ανοικτές Ακαδημαϊκές Εκδόσεις. Ανακτήθηκε από: <https://repository.kallipos.gr/handle/11419/2928>
4. Τερζάκης, Α. (1961). «Το δράμα και η θεωρία του», στο: *Δώδεκα διαλέξεις* (σειρά Α΄). Αθήνα: Βιβλιοθήκη Εθνικού Θεάτρου, σσ. 155-174.
5. Χουρμούζιος, Α. (1963) «Η φιλοσοφία του σκηνικού έργου», στο: *Δώδεκα διαλέξεις* (σειρά Β΄). Αθήνα: Βιβλιοθήκη Εθνικού Θεάτρου, σσ. 156-179.

Συμπληρωματικές

1. Hartnoll, P. & Found, P. (επιμ.). (2000). *Λεξικό του θεάτρου* (μτφρ. Ν. Χατζόπουλος). Αθήνα: Εκδόσεις Νεφέλη.
2. Pavis, P. (2006). *Λεξικό του Θεάτρου* (μτφρ. Α. Στρουμπούλη). Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg.
3. Σολομός, Α. (1984). *Καλή μου Θάλεια ή περί κωμωδίας*. Αθήνα: Εκδόσεις Κέδρος.
4. Scholes, R. & Klaus, C. H. (1984). *Στοιχεία του δράματος* (μτφρ. Α. Παρίση). Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Κωνσταντινίδη.

2.2.Η • ΣΚΗΝΟΓΡΑΦΙΑ – ΕΝΔΥΜΑΤΟΛΟΓΙΑ

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Η συγκεκριμένη μαθησιακή ενότητα έχει ως στόχο να εισαγάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στις έννοιες, τις λειτουργίες και τα εργαλεία της σκηνογραφίας και του σχεδιασμού κοστούμιών. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξερευνήσουν την εξέλιξη και ανάπτυξη της σκηνογραφίας, της θεατρικής αρχιτεκτονικής και της ενδυματολογίας, κατανοώντας τα διάφορα στάδια που περιλαμβάνονται στην υλοποίηση της καλλιτεχνικής ιδέας. Ειδικότερα, θα μελετηθεί η ιστορία της θεατρικής αρχιτεκτονικής, με αναζήτηση των ριζών της από τα αρχαία ελληνικά θέατρα έως τα αρχιτεκτονικά σχέδια του 20ού αιώνα. Επιπλέον, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εμβαθύνουν στη σημασιολογία και την τυπολογία των θεατρικών κοστούμιών, μαθαίνοντας για την ιστορική εξέλιξη των κοστούμιών στο θέατρο και τον κινηματογράφο, από το αρχαίο δράμα έως τις

σύγχρονες παραστάσεις, μελετώντας το έργο καταξιωμένων ελλήνων και ξένων σκηνογράφων και ενδυματολόγων. Ταυτόχρονα, θα προχωρήσουν σε πρακτική εφαρμογή της διαδικασίας της σκηνογραφικής και ενδυματολογικής παραγωγής, με δυνατότητα να παρουσιάσουν τις δημιουργικές τους προτάσεις βασισμένες σε ένα επιλεγμένο θεατρικό έργο, με σκοπό να κατανοήσουν τον σωστό και λογικό τρόπο χρήσης του χώρου στη σκηνή και τα παρασκήνια, καθώς επίσης και την εννοιολογική και συμβολική αξία των αντικειμένων που βρίσκονται πάνω στη σκηνή. Οι εν λόγω προτάσεις θα παρουσιαστούν στο κοινό μέσω εκθέσεων ή εγκαταστάσεων, με χρήση μακετών, μασκών, κοστουμιών και άλλων σχετικών αντικειμένων.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί/-ές να:

- Αναγνωρίζουν τη δομή και την εξέλιξη του θεατρικού οικοδομήματος,
- Αναλύουν ιστορικά την εξελικτική πορεία του θεατρικού και του σκηνικού χώρου,
- Περιγράφουν την ιστορία του θεατρικού κοστουμιού,
- Ερμηνεύουν βασικούς όρους της σκηνογραφίας,
- Διακρίνουν τη διαδικασία ενδυματολογικής παραγωγής,
- Αντιλαμβάνονται τη διαφορετική σημασία του όρου «σκηνογραφία» από το θέατρο της αρχαιότητας μέχρι το σύγχρονο θέατρο,
- Συγκρίνουν τη σχέση της σκηνογραφίας με τις σύγχρονες μορφές εικαστικής έκφρασης,
- Παράγουν τις δικές τους σκηνογραφικές και ενδυματολογικές προτάσεις,
- Συνθέτουν τον σκηνογραφικό χώρο για μια θεατρική παράσταση.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Σκηνογραφία / Ενδυματολογία / Θεατρικό οικοδόμημα / Θεατρική αρχιτεκτονική / Θεατρικό κοστούμι / Θεατρική μάσκα / Θεατρική μακέτα / Διαδικασία παραγωγής / Έκθεση / Εγκατάσταση.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (0), Εργαστήριο (2), Σύνολο (2).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	Η ΣΚΗΝΟΓΡΑΦΙΑ – ΕΝΔΥΜΑΤΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΤΟΥ/ΤΗΣ ΣΚΗΝΟΓΡΑΦΟΥ-ΕΝΔΥΜΑΤΟΛΟΓΟΥ
2	Ο ΘΕΑΤΡΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ ΕΩΣ ΤΟΝ 19ο ΑΙΩΝΑ
3	ΝΕΑ ΡΕΥΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΑΣΕΙΣ ΣΤΟ ΠΡΩΤΟ ΜΙΣΟ ΤΟΥ 20ού ΑΙΩΝΑ
4	Η ΣΚΗΝΟΓΡΑΦΙΑ – ΕΝΔΥΜΑΤΟΛΟΓΙΑ ΣΤΟ ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ
5	ΣΚΗΝΟΓΡΑΦΙΚΟΙ – ΕΝΔΥΜΑΤΟΛΟΓΙΚΟΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΑΠΟ ΤΑ ΤΕΛΗ ΤΟΥ 20ού ΕΩΣ ΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ 21ου ΑΙΩΝΑ
6	Η ΣΚΗΝΟΓΡΑΦΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ ΚΑΙ ΕΚΤΕΛΕΣΗ
7	Η ΕΝΔΥΜΑΤΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ ΚΑΙ ΕΚΤΕΛΕΣΗ

Κείμενο αναφοράς

2.2.Η.1 | Η ΣΚΗΝΟΓΡΑΦΙΑ – ΕΝΔΥΜΑΤΟΛΟΓΙΑ

ΚΑΙ ΤΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΤΟΥ/ΤΗΣ ΣΚΗΝΟΓΡΑΦΟΥ – ΕΝΔΥΜΑΤΟΛΟΓΟΥ

Κατά τη διάρκεια αυτής της υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μελετήσουν την έννοια της σκηνογραφίας και της ενδυματολογίας ως ξεχωριστό πεδίο αναφοράς στα θεατρικά και κινηματογραφικά επαγγέλματα. Θα εξετάσουν το θεωρητικό περιεχόμενο της έννοιας, το αντικείμενο του επαγγέλματος του/της σκηνογράφου και του/της ενδυματολόγου μέσα από ιστορικές αναφορές αλλά και σύγχρονες πρακτικές στην Ελλάδα και το εξωτερικό, και θα μελετήσουν την ειδική ορολογία της σκηνογραφίας και της ενδυματολογίας.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα διερευνήσουν τους διάφορους ρόλους που αναλαμβάνουν οι σκηνογράφοι και οι ενδυματολόγοι σε μια θεατρική παράσταση ή κινηματογραφική ταινία, και θα ενημερωθούν για τα διαφορετικά στάδια της δουλειάς τους. Θα μελετήσουν, με τη χρήση πολυτροπικών πηγών, τις προκλήσεις και τις ανταμοιβές της δουλειάς ενός/μιας σκηνογράφου και ενδυματολόγου, τη θέση τους στην ιεραρχία της ομάδας παραγωγής, τόσο στο θέατρο όσο και στον κινηματογράφο, δουλεύοντας συνεργατικά, και θα παρουσιάσουν στην ολομέλεια το αποτέλεσμα της εν λόγω μελέτης.

Θα παρουσιαστούν επίσης τα εργαλεία δουλειάς του/της σκηνογράφου και ενδυματολόγου, και θα αναδειχθούν οι τρόποι με τους οποίους η συνεργασία με τους/τις υπόλοιπους/-ες συντελεστές/-τριες μπορεί να περιορίσει ή να επηρεάσει αρνητικά την εργασία. Ξεκινώντας από την ανάλυση του κειμένου (π.χ. του θεατρικού έργου) και συνεχίζοντας με την εικονογραφική έρευνα και την παράλληλη έρευνα σε άλλα κείμενα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξοικειωθούν με τα απαραίτητα εφόδια που χρησιμοποιεί κάθε σκηνογράφος ή ενδυματολόγος στο ξεκίνημα ενός έργου. Θα γίνει επίσης συζήτηση για τις αρχές που πρέπει να διέπουν τη σκηνογραφική ή ενδυματολογική σύλληψη, προκειμένου ο/η σκηνογράφος και ο/η ενδυματολόγος, ως καλλιτέχνες, να επικοινωνήσουν με το κοινό, που είναι ο τελικός αποδέκτης του έργου τους.

2.2.Η.2 | Ο ΘΕΑΤΡΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ ΕΩΣ ΤΟΝ 19ο ΑΙΩΝΑ

Σε αυτή την υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εμβαθύνουν στην εξέλιξη του θεατρικού χώρου στην Ευρώπη από την αρχαιότητα μέχρι τον 20ό αιώνα, μελετώντας τα διάφορα κτήρια θεάματος, τη δομή και την αρχιτεκτονική τους, και κυρίως τη λειτουργία της σκηνής σε σχέση με τον χώρο του κοινού.

Εξετάζοντας ιστορικά παραδείγματα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αντιληφθούν πώς η μορφή της θεατρικής αίθουσας μπορεί να επηρεάσει τη σκηνογραφική πρόταση και τη θεατρική πράξη συνολικά, και θα μάθουν πώς να σχεδιάζουν σκηνικά που ταιριάζουν σε συγκεκριμένους χώρους. Θα κληθούν να δημιουργήσουν μια χρονογραμμή (αρχαία Ελλάδα, ρωμαϊκό και μεσαιωνικό θέατρο, θέατρο στην Αναγέννηση και στην εποχή του μπαρόκ, 18ος αιώνας και εμφάνιση της όπερας, 19ος αιώνας και η κυριαρχία του νατουραλισμού στις αρχές του 20ού αιώνα) πάνω στην οποία θα τοποθετήσουν σημαντικούς θεατρικούς χώρους, σκηνικά ευρήματα, ιστορικές στιγμές και καλλιτέχνες που συνέβαλαν στην εξέλιξη της θεατρικής αρχιτεκτονικής και σκηνογραφίας στην Ευρώπη.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, μέσω επισκέψεων ή παρακολούθηση μέσω πολυτροπικών πηγών, θα γνωρίσουν αρχαίους και σύγχρονους θεατρικούς χώρους, θα μελετήσουν την αρχιτεκτονική δομή τους και θα εξοικειωθούν με τους μηχανισμούς υποδομής και τις δυνατότητες που έχουν οι διάφοροι τύποι θεατρικών σκηνών. Με τη χρήση μελετών περίπτωσης (π.χ. πώς ένας/μία ενδυματολόγος σχεδιάζει κοστούμια που είναι κατάλληλα για ένα συγκεκριμένο ιστορικό πλαίσιο ή πώς ένας/μία σκηνογράφος δημιουργεί μια σκηνή που είναι ταυτόχρονα εντυπωσιακή και λειτουργική για το ίδιο ιστορικό πλαίσιο), οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξοικειωθούν με τις ανάγκες και τις απαιτήσεις της κάθε εποχής και θα αντιληφθούν την εξέλιξη του ίδιου του θεάτρου από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα.

2.2.Ζ.3 | ΝΕΑ ΡΕΥΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΑΣΕΙΣ ΣΤΟ ΠΡΩΤΟ ΜΙΣΟ ΤΟΥ 20ού ΑΙΩΝΑ

Στην υποενότητα αυτή, θα εξεταστεί η εμφάνιση της μοντέρνας σκηνογραφίας και ενδυματολογίας στο πρώτο μισό του 20ού αιώνα στην Ευρώπη και την Αμερική. Οι

εκπαιδευόμενοι/-ες θα γνωρίσουν τα νέα ρεύματα, τις τάσεις και το έργο των σημαντικότερων ελλήνων και ξένων σκηνογράφων και ενδυματολόγων της εποχής.

Θα μελετήσουν τις τεχνολογικές εξελίξεις και σκηνογραφικές καινοτομίες, όπως την καθιέρωση του θεατρικού ηλεκτροφωτισμού, τα υδραυλικά συστήματα αλλαγής σκηνικών, την περιστρεφόμενη σκηνή κ.ά., καθώς και την αρχιτεκτονική του ευρωπαϊκού θεάτρου, κυρίως των δεκαετιών 1920-1940, που αποτέλεσε περίοδο ριζοσπαστικών και πειραματικών προτάσεων για τον σκηνικό και θεατρικό χώρο. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα κληθούν να εντοπίσουν την επιρροή της σκηνογραφίας και της ενδυματολογίας της υπό μελέτη χρονικής περιόδου στη σύγχρονη τέχνη και να συντονίσουν σχετικές παρουσιάσεις. Θα μελετηθεί μεταξύ άλλων το έργο των Άντολφ Άπια και Έντουαρντ Γκόρντον Κρεγκ, το έργο του σκηνοθέτη Μαξ Ράινχαρντ και των συνεργατών του σκηνογράφων, καθώς και του Τέρενς Γκρέι και Ζακ Κοπό. Η εκπαιδευτική αυτή υποενοότητα θα εξετάσει επίσης το έργο πρωτοπόρων σκηνοθετών, όπως το πολιτικό και το επικό θέατρο των Έρβιν Πισκάτορ και Μπέρτολτ Μπρεχτ, το θέατρο της σκληρότητας του Αντονέν Αρτό, καθώς και τη σχολή του Μπάουχους που προηγήθηκε.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μελετήσουν το έργο του Βσέβολοντ Μέγιερχολντ και της συνεργάτριάς του Λιούμποφ Πόποβα, στο οποίο γίνεται χρήση της απογυμνωμένης σκηνής και μιας κεντρικής τρισδιάστατης αρχιτεκτονικής κατασκευής πολλών επιπέδων. Επιπλέον, θα μελετήσουν το έργο σημαντικών ελλήνων σκηνογράφων – ενδυματολόγων. Ενδεικτικά αναφέρονται οι Κλεόβουλος Κλώνης, Δημήτρης Μυταράς, Εύα Πάλμερ-Σικελιανού, Αλέκος Φασιανός, Γιάννης Τσαρούχης, Αντώνης Φωκάς, Διονύσης Φωτόπουλος κ.ά., μέσα από έρευνα σε ψηφιακά μέσα.

2.2.Η.4 | Η ΣΚΗΝΟΓΡΑΦΙΑ – ΕΝΔΥΜΑΤΟΛΟΓΙΑ ΣΤΟ ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ

Κατά τη διάρκεια αυτής της υποενοότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξοικειωθούν με τις πιο σημαντικές μεταπολεμικές σκηνογραφικές και ενδυματολογικές εξελίξεις, όπως αυτές εξελίχθηκαν από την περίοδο κιόλας του μεσοπολέμου. Οι ιδέες του Αρτό, όπως μελετήθηκαν στην προηγούμενη υποενοότητα, επηρέασαν σημαντικά πολλούς σκηνοθέτες του μεταπολεμικού θεάτρου, όπως τον Πίτερ Μπρουκ, τον Γιέρτζι Γκροτόφσκι και τον Σάμιουελ Μπέκετ.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξοικειωθούν με τη γεωμετρική αφαίρεση του τσέχου σκηνογράφου Γιόζεφ Σβόμποντα, με το φτωχό θέατρο του Γιέρτζι Γκροτόφσκι και των σκηνογράφων του, καθώς και τη σύλληψη του άδειου χώρου από τον σκηνοθέτη Πίτερ Μπρουκ και τις συνεργάτριάς του σκηνογράφους, όπως τη Σάλι Τζέικομπς και τη Χλόη Ομπολένσκι. Προκειμένου να γίνουν κατανοητές οι παραπάνω καινοτομίες, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μελετήσουν μέσω ψηφιακών μέσων παραστάσεις-ορόσημα. Ενδεικτικά αναφέρεται αυτή του αρχαίου ινδικού έπους *Μαχαμπαράτα* του Πίτερ Μπρουκ, καθώς και παραστάσεις της Αριάν Μνουςκίν με το Θέατρο του Ήλιου (Théâtre du Soleil).

Επιπλέον, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μελετήσουν την ποικιλομορφία της σύγχρονης σκηνής (ανοικτή σκηνή με τρεις πλευρές ελεύθερες στον/στη θεατή/-τρια κυκλι-

κή σκηνή ή σκηνή-αρένα, σκηνή τραβέρσα ή σκηνή πασαρέλα), το πολυπροσαρμοζόμενο μαύρο σκηνικό κουτί (black box), τις εικαστικές παρεμβάσεις στον χώρο και τις νέες σκηνικές προτάσεις που διαμορφώνονται μετά τη δεκαετία του 1950 στην Ευρώπη και την Αμερική, με τις πρωτοποριακές δράσεις (performance art), τα δρώμενα (happenings) και τις εγκαταστάσεις (installation art). Τέλος, η εκπαιδευτική υποενοότητα θα εξετάσει και τη σπουδαία συμβολή του «θεάτρου των εικόνων» του Μπομπ Γουίλσον, μελετώντας ενδεικτικά σπουδαία έργα του όπως το *Einstein on the Beach* και το *The Black Rider*.

2.2.Η.5 | ΣΚΗΝΟΓΡΑΦΙΚΟΙ-ΕΝΔΥΜΑΤΟΛΟΓΙΚΟΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΑΠΟ ΤΑ ΤΕΛΗ ΤΟΥ 20ού ΕΩΣ ΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ 21ου ΑΙΩΝΑ

Κατά τη διάρκεια αυτής της υποενοότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μελετήσουν τους βασικότερους μετασχηματισμούς και τις σημαντικότερες εξελίξεις που συνέβησαν στη σκηνογραφία και την ενδυματολογία στα τέλη του 20ού και στις αρχές του 21ου αιώνα, εντοπίζοντας μια πληθώρα νέων υβριδικών μορφών της θεατρικής σκηνής και της θεατρικής πράξης. Θα εξοικειωθούν με τη μεταμοντέρνα και μεταδραματική αντίληψη του σκηνικού χώρου, τη διευρυμένη σκηνή, καθώς και το site specific (τοποειδές) παραστασιακό έργο.

Η υποενοότητα θα εξετάσει επίσης τις σημαντικές εξελίξεις και τη σημασία της τεχνολογίας, με τη σκηνική χρήση των πολυμέσων. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα συνεργαστούν για να αναζητήσουν υλικό από έγκυρους ψηφιακούς πόρους και να πραγματοποιήσουν συγκριτική μελέτη επιλεγμένων έργων, σκηνογράφων-ενδυματολόγων και σκηνοθετών/-τριών διαφορετικής γενιάς. Στη συνέχεια, θα δημιουργήσουν μια παρουσίαση που θα συνοψίζει τα ευρήματά τους και θα την αναλύσουν στην ολομέλεια. Προτείνεται, επιπλέον, η παρακολούθηση σύγχρονων παραστάσεων σε διαφορετικούς παραστασιακούς χώρους, καθώς και η επικοινωνία και συνάντηση με σύγχρονους/-ες σκηνογράφους και ενδυματολόγους (είτε διά ζώσης είτε εξ αποστάσεως), προκειμένου οι εκπαιδευόμενοι/-ες να γνωρίσουν τους/τις επαγγελματίες του χώρου.

Η εν λόγω εκπαιδευτική υποενοότητα προσφέρει τις γνώσεις και τις δεξιότητες που απαιτούνται για να μπορέσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αντιληφθούν τη διαφορετική σημασία της σκηνογραφίας και της ενδυματολογίας στην ερμηνεία των ηθοποιών, από το θέατρο της αρχαιότητας μέχρι το σύγχρονο θέατρο. Ότι δηλαδή το σκηνικό μπορεί να αποτελέσει όχημα για την ολοκλήρωση της θεατρικής παράστασης και ότι το κόστούμι δεν υπονομεύει την υποκριτική τέχνη, αλλά αντίθετα την ενισχύει.

2.2.Η.6 | Η ΣΚΗΝΟΓΡΑΦΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ ΚΑΙ ΕΚΤΕΛΕΣΗ

Η δημιουργία μιας σκηνογραφικής πρότασης και η εκτέλεσή της αποτελεί ένα σημαντικό κομμάτι της διαδικασίας της θεατρικής παράστασης. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μελετήσουν τις βασικές αρχές που διέπουν την κατασκευή μιας σκηνογραφικής πρότασης/μακέτας και την ανάπτυξη της σκηνογραφικής εκτέλεσης. Θα εξεταστεί το

επιλεγμένο κτήριο ή χώρος της παράστασης, η δομή του και η αρχιτεκτονική του. Θα αναδειχθούν τα βασικά εργαλεία σύνθεσης της σκηνογραφικής πρότασης, τα οποία περιλαμβάνουν τη χρήση του επιλεγμένου χώρου, του φωτισμού, των χρωμάτων και των αντικειμένων. Τέλος, θα εξεταστεί η διαδικασία υλοποίησης της σκηνογραφικής πρότασης, η οποία περιλαμβάνει την επιλογή των υλικών, την κατασκευή των σκηνικών στοιχείων και τη συνεργασία με άλλους/-ες επαγγελματίες, όπως σκηνοθέτες/-τριες, σχεδιαστές/-τριες κοστούμιών και ηθοποιούς.

Η υποεπενότητα θα ολοκληρώσει την πορεία από τη σκηνογραφική ιδέα στην πραγματική σκηνή, δημιουργώντας ένα σκηνικό για μια θεατρική παράσταση, βασισμένο σε κάποιο από τα θεατρικά έργα που μελετούνται στο τρέχον εξάμηνο. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα κληθούν, εφαρμόζοντας τα εργαλεία που έχουν ήδη αναλυθεί, να καταλήξουν σε μια σκηνογραφική πρόταση, η οποία θα παρουσιαστεί σε κοινό μέσω μιας έκθεσης ή μιας εγκατάστασης, ή ιδανικά μέσω μιας θεατρικής παράστασης των ίδιων εκπαιδευομένων.

Ειδικότερα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα κληθούν να διεξαγάγουν έρευνα για το επιλεγμένο έργο, να αναλύσουν την έρευνά τους και να εντοπίσουν τα κύρια σημεία. Η εν λόγω διαδικασία θα καταγραφεί από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες σε ένα τετράδιο σημειώσεων, συμπεριλαμβάνοντας κείμενο, εικόνες, σκίτσα και σχέδια. Στόχος δεν είναι να αξιολογηθεί το εικαστικό αποτέλεσμα της πρότασης, αλλά η μεθοδολογική προσέγγιση, η ανάλυση και η λήψη αποφάσεων από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες, σύμφωνα με τις ήδη διδαχθείσες πληροφορίες.

2.2.Η.7 | Η ΕΝΔΥΜΑΤΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ ΚΑΙ ΕΚΤΕΛΕΣΗ

Κατά τη διάρκεια αυτής της υποεπενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μελετήσουν τη μεθοδολογία της ενδυματολογικής ερμηνείας ενός θεατρικού έργου, με σκοπό η ενδυματολογική ιδέα να ολοκληρωθεί στην πραγματική σκηνή, δημιουργώντας (εφόσον υπάρχει η δυνατότητα) τα κοστούμια για μια θεατρική παράσταση.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα κληθούν, εφαρμόζοντας τα εργαλεία που έχουν ήδη αναλυθεί και βασιζόμενοι/-ες σε ένα θεατρικό κείμενο που μελετάται στο τρέχον εξάμηνο, να καταλήξουν σε μια ενδυματολογική πρόταση, η οποία θα παρουσιαστεί σε κοινό μέσω μιας έκθεσης ή μιας εγκατάστασης, ή μέσω μιας θεατρικής παράστασης των ίδιων των εκπαιδευομένων. Ειδικότερα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα διεξαγάγουν έρευνα για το επιλεγμένο έργο, θα αναλύσουν την έρευνά τους και θα εντοπίσουν τα κύρια σημεία. Το επιλεγμένο έργο θα χρησιμοποιηθεί για να κατανοήσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες τον τρόπο με τον οποίο χρησιμοποιείται η ενδυματολογία για να δημιουργηθεί μια συγκεκριμένη ατμόσφαιρα ή διάθεση, ή ακόμη για να παρουσιάσει τους χαρακτήρες του έργου.

Επιπλέον, στην υποεπενότητα αυτή θα εξεταστεί ένα στοιχείο, που αν και δεν υπάρχει πάντα σε κάθε παράσταση, λόγω του αρχέγονου χαρακτήρα του, είναι ένα από τα σημαντικότερα: η μάσκα. Συγκεκριμένα, θα γίνει επισκόπηση στη χρήση, την ιστορία,

τους τύπους και τις μορφές της, και στη συνέχεια θα γίνει μια προσπάθεια κατασκευής μάσκας από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες. Η εν λόγω διαδικασία θα καταγραφεί από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες προκειμένου να δημιουργηθεί ένας πλήρης φάκελος ενδυματολογικής πρότασης, ο οποίος θα περιλαμβάνει κείμενο, εικόνες, σκίτσα και σχέδια. Στόχος δεν είναι να αξιολογηθεί το εικαστικό αποτέλεσμα της πρότασης, αλλά η μεθοδολογική προσέγγιση, ανάλυση και λήψη αποφάσεων από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες, σύμφωνα με τις ήδη διδαχθείσες πληροφορίες.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Κονομή, Μ. (2021). *Μοντέρνα και σύγχρονη σκηνογραφία. Ορόσημα και εξελίξεις. Μια σύντομη επισκόπηση*. Αθήνα: Κάπα Εκδοτική.
2. Payne, B., Winakor, G. & Farrell-Beck, J. (2009). *Ενδυματολογία. Ιστορία της ενδυμασίας* (μτφρ. Ρ. Παγίδα) Αθήνα: Εκδόσεις Ίων.

Συμπληρωματικές

1. Howard, P. (2005). *Τι είναι σκηνογραφία;* (μτφρ. Ε. Κιρκινέ). Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Επίκεντρο.
2. Κοντογιώργη, Α. (2000). *Η σκηνογραφία του ελληνικού θεάτρου 1930-1960*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις University Studio Press.

2.3 • ΕΞΑΜΗΝΟ Γ΄

2.3.A • ΥΠΟΚΡΙΤΙΚΗ ΙΙΙ

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα ασκηθούν στο σύστημα Στανισλάβσκι και συγκεκριμένα στις σωματικές δράσεις της μεθόδου του, καθώς και στις μεθόδους που ανέπτυξαν οι μαθητές του, Β. Μέγιερχολντ, Γ. Βαχτάνγκοφ και Σ. Μάισνερ. Στη συνέχεια, θα μελετήσουν το αποτύπωμα του συστήματος στις ΗΠΑ, καθώς και την εξέλιξή του μέσω της μεθόδου του Λ. Στράσπεργκ και της Στ. Άντλερ. Ειδικά για την προσέγγιση του ρόλου, θα επικεντρωθούν στις τεχνικές υποκριτικής του Στανισλάβσκι. Μέσω της ιστορίας του Actors Studio, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα έρθουν σε επαφή με τον κινηματογράφο και την ερμηνεία του ρόλου μπροστά από τον κινηματογραφικό φακό (θα αντλήσουν τις γνώσεις και την εμπειρία τους από τη μαθησιακή ενότητα «Ιστορία και πρακτική κινηματογράφου Ι» και θα τις συνδυάσουν με «Πρακτική εφαρμογή στην ειδικότητα ΙΙΙ»). Παράλληλα, θα έρθουν σε επαφή με την τεχνική της αποστασιοποίησης και το επικό θέατρο, και θα συγκρίνουν το επικό θέατρο με το δραματικό θέατρο. Με βάση τα επιλεγμένα θεατρικά κείμενα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αναλύσουν τον χαρακτήρα του ρόλου, θα ανιχνεύσουν το δραματικό κείμενο, θα εφαρμόσουν τις τεχνικές των μεθόδων και θα δημιουργήσουν μια ολοκληρωμένη παράσταση, ανοιχτή για το κοινό.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί/-ές να:

- Ορίζουν τις διαφορετικές εκφάνσεις του συστήματος Στανισλάβσκι,
- Αναγνωρίζουν την έννοια της αποστασιοποίησης,
- Ερευνούν ένα δραματικό κείμενο ως προς τους στόχους του ρόλου,
- Αναλύουν τον χαρακτήρα ενός ρόλου,
- Αποκτούν αυτοπεποίθηση σε σχέση με την παρουσία τους τόσο στη σκηνή όσο και μπροστά από τον κινηματογραφικό φακό,
- Ερμηνεύουν τον ρόλο μέσω σωματικών δράσεων,
- Συνεργάζονται αρμονικά με τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας,
- Συγκρίνουν το επικό με το δραματικό θέατρο,
- Εφαρμόζουν τις τεχνικές των μεθόδων για τη δημιουργία μιας παράστασης,
- Υιοθετούν νέες εκφράσεις της υποκριτικής μπροστά από τον κινηματογραφικό φακό.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Σύστημα Στανισλάβσκι / Υποκριτική / Μέθοδος / Ρόλος / Σωματικές ενέργειες / Στόχος / Αντικειμενικός σκοπός / Εσωτερικός μονόλογος / Αποστασιοποίηση / Κινηματογράφος.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (0), Εργαστήριο (6), Σύνολο (6).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΣΤΑΝΙΣΛΑΒΣΚΙ ΚΑΙ Η ΜΕΘΟΔΟΣ
2	ΠΛΑΘΟΝΤΑΣ ΤΟΝ ΡΟΛΟ
3	ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΟΣ ΣΚΟΠΟΣ – ΣΤΟΧΟΙ – ΣΩΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ
4	Ο ΡΥΘΜΟΣ ΚΑΙ Ο ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΜΟΝΟΛΟΓΟΣ
5	ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΚΑΙ ΟΙ ΑΠΟΓΟΝΟΙ ΤΟΥ
6	ΕΠΙΚΟ ΚΑΙ ΔΡΑΜΑΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ – ΑΠΟΣΤΑΣΙΟΠΟΙΗΣΗ
7	ΥΠΟΚΡΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ: Η «ΜΕΘΟΔΟΣ» ΣΤΟΝ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟ

Κείμενο αναφοράς

2.3.A.1 | ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΣΤΑΝΙΣΛΑΒΣΚΙ ΚΑΙ Η ΜΕΘΟΔΟΣ

Το σύστημα του Κονσταντίν Σεργκέγεβιτς Στανισλάβσκι άλλαξε την ιστορία της υποκριτικής στον σύγχρονο κόσμο, αφού για πρώτη φορά δημιουργήθηκε ένα ολοκληρωμένο σύστημα για την εκπαίδευση του/της ηθοποιού. Η «Μέθοδος» αποτέλεσε τη σημαντικότερη εκδοχή του συστήματός του και επηρέασε την ιστορία του αμερικανικού θεάτρου και κινηματογράφου. Η προσήλωση με την οποία αγαπήθηκε και απορρίφθηκε δικαιολογεί τις κριτικές και τις αμφισβητήσεις που δέχτηκε. Οι τρεις εκφραστές της Μεθόδου, ο Λι Στράσμπεργκ, η Στέλλα Άντλερ και ο Σάνφορντ Μάισνερ, με τις ιδέες τους για την εκπαίδευση των ηθοποιών, αποτυπώνουν τη δυσκολία που δημιουργείται ως προς τον ορισμό της. Σε κάθε περίπτωση όμως, δεν μπορούμε να μιλάμε για λανθασμένες και σωστές τεχνικές, αφού αυτές έχουν δοκιμαστεί και δημιουργήσει μεγάλα θεατρικά και υποκριτικά επιτεύγματα.

Στόχος ολοκλήρης της μαθησιακής ενότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αναγνωρίσουν διαφορετικά συστήματα και μεθόδους υποκριτικής, να τα διακρίνουν και, μέσα από τη συνεχή εξάσκηση του σώματος και της φωνής, να υιοθετήσουν τον δικό τους τρόπο προσέγγισης του ρόλου, βασιζόμενοι/-ες στις δοσμένες συνθήκες του συγγραφέα, με στόχο τη ζωντανή και φυσική ερμηνεία του ρόλου.

Ήδη στην πρώτη μαθησιακή υποενότητα της «Υποκριτικής III», οι εκπαιδευόμενοι/-ες ήρθαν σε επαφή με αυτό που ο Στανισλάβσκι ονομάζει σωματικές ενέργειες. Τώρα, θα ερευνήσουν και θα αναλύσουν τις σωματικές ενέργειες ενός ρόλου που θα επιλέξουν μέσα από τα έργα που ενδεικτικά προτείνονται: *Ο γλάρος του Τσέχοφ, Νόρα ή Το κουκλόσπιτο του Ίψεν, Δεσποινίς Τζούλια του Στρίντμπεργκ, Γυάλινος κόσμος του Τενεσί Ουίλιαμς, Ήταν όλοι τους παιδιά μου του Άρθουρ Μίλερ, Ιστορία ζωολογικού κήπου του Έντουαρντ Άλμπι και Στέλλα Βιολάντη ή Έρως εσταυρωμένος του Γρηγόριου Ξενόπουλου.*

2.3.A.2 | ΠΛΑΘΟΝΤΑΣ ΤΟΝ ΡΟΛΟ

Το σύστημα Στανισλάβσκι έχει καθορισμένες πράξεις που πρέπει να ακολουθηθούν, ώστε να έχουμε ένα ολοκληρωμένο σύστημα προσέγγισης του ρόλου, καθώς και ζωντανή, φυσική ερμηνεία.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αναλύσουν τις πολιτικοκοινωνικές συνθήκες τόσο της εποχής του/της συγγραφέα όσο και της εποχής στον οποία τοποθετείται η δράση του έργου. Κατόπιν, θα διαιρέσουν την κάθε πράξη σε συμβάντα. Το κάθε συμβάν θα το ονοματίσουν με ένα ουσιαστικό: συμφιλίωση, αποχωρισμός κ.λπ., και θα κατανείμουν το συμβάν σε πράξεις (ενέργειες). Στην κάθε ενέργεια θα προσδιορίσουν και έναν σκοπό/πρόθεση. Μ' αυτόν τον τρόπο, θα αντιληφθούν την ξεχωριστή ατμόσφαιρα του κάθε συμβάντος και θα αναγνωρίσουν τα πέντε στοιχεία: Ποιος/-α – Πού – Πότε – Πώς – Γιατί/Τι.

Θα ερευνήσουν τον χαρακτήρα του έργου και θα διακρίνουν τις πράξεις και τις αντιδράσεις των προσώπων σε σχέση μεταξύ τους, καθώς και τις προσδοκώμενες ή απροσδόκητες καταστάσεις που προκύπτουν. Επιπλέον, θα μελετήσουν τον τόπο δράσης και θα αντιληφθούν ότι αυτός μπορεί να καθορίζει είτε την ένταση είτε ακόμη και την ίδια τη φύση μιας ενέργειας. Παράλληλα, θα κατανοήσουν ότι το χρονικό πλαίσιο («πότε») διαμορφώνεται από τη χρονολογία και τον πολιτικοκοινωνικό παράγοντα, από την εποχή του έτους και τις κλιματολογικές συνθήκες, καθώς και από την ώρα της ημέρας, η οποία επηρεάζει τις φωτιστικές διαφοροποιήσεις.

Τέλος, θα πειραματιστούν με τον τρόπο με τον οποίο ολοκληρώνεται η κάθε πράξη (π.χ. ζητώ κάτι με ευγένεια ή με απαιτητικό τρόπο), αναζητώντας και ορίζοντας τον σκοπό των πράξεων του ρόλου. Πρέπει να κατανοήσουν ότι η κάθε πράξη μπορεί να υπαγορεύεται από ελεύθερη βούληση, από εξαναγκασμό, από αντίδραση σε μια πράξη κάποιου άλλου, ή ακόμα και από ανεξέλεγκτες ψυχικές λειτουργίες.

2.3.A.3 | ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΟΣ ΣΚΟΠΟΣ – ΣΤΟΧΟΙ – ΣΩΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ

Στη συγκεκριμένη υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εστιαστούν αρχικά στον στόχο του χαρακτήρα που ερμηνεύουν. Μέσα από τη μελέτη και την πρακτική άσκηση, με την καθοδήγηση του/της εκπαιδευτή/-τριας, θα διερευνήσουν τον βασικό σκοπό του/της ήρωα/-ίδας, δηλαδή το «τι θέλω πάνω απ' όλα», που αφορά το κεντρικό του

κίνητρο κατά τη χρονική περίοδο στην οποία εκτυλίσσεται το έργο. Θα κατανοήσουν ότι αυτό αποτελεί τον αντικειμενικό σκοπό του χαρακτήρα. Παράλληλα, θα αντιληφθούν ότι ο στόχος του/της ήρωα/-ίδας εκφράζεται και μέσα από επιμέρους «θέλω», τα οποία διαφοροποιούνται σε κάθε πράξη ή σκηνή. Θα διακρίνουν τη δράση από τις απλές φυσικές κινήσεις και θα παρατηρήσουν ότι το «τι θέλω» οδηγεί στο «τι κάνω». Θα κατανοήσουν, δηλαδή, ότι η δράση προκύπτει ως ψυχική ή φυσική ανάγκη.

Μέσα από τις συνεχείς δοκιμές του ρόλου και τη μελέτη των πέντε στοιχείων του, θα επαληθεύσουν ότι τα δραματικά πρόσωπα δρουν επειδή έχουν ανάγκες και ότι οι ανάγκες αυτές οδηγούν στη δράση. Επιπλέον, μέσα από τη διαδικασία των προβών, θα συνδέσουν τις προηγούμενες γνώσεις τους σχετικά με τις εσωτερικές και εξωτερικές ενέργειες, κατανοώντας ότι η δράση μπορεί να εκφραστεί μέσω του λόγου, της κίνησης ή ακόμη και της σιωπής. Με τη συνεχή μελέτη του κειμένου, θα συμπεράνουν ότι άλλο είναι η δράση και άλλο οι τρόποι έκφρασής της. Συγκεκριμένα, θα κατανοήσουν ότι τα ρήματα δράσης (π.χ. κατηγορώ, πάσχω, επιθυμώ, ενοχλώ, πεινάω) διαφέρουν από τις φυσικές κινήσεις ή σκηνικές οδηγίες (π.χ. γελώντας, τρέχοντας), κάτι που θα επιβεβαιώσουν και μέσα από την πρακτική δοκιμή του ρόλου.

Τέλος, θα διαπιστώσουν ότι ο/η ηθοποιός υπάρχει στη σκηνή για να δράσει και όχι για να πει τα λόγια. Θα εντοπίσουν τα εμπόδια στον στόχο του χαρακτήρα, τα οποία αλλάζουν τις δράσεις και προκαλούν συγκρούσεις, και θα αναδείξουν τις συγκρούσεις που φέρνουν το ενδιαφέρον.

2.3.A.4 | Ο ΡΥΘΜΟΣ ΚΑΙ Ο ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΜΟΝΟΛΟΓΟΣ

Ο ρυθμός στο θέατρο είναι η ταχύτητα με την οποία εξελίσσονται οι ενέργειες, ο διάλογος και η γενική ροή της παράστασης. Ο ρυθμός μιας παράστασης μπορεί να είναι γρήγορος, αργός ή εναλλασσόμενος. Μπορεί ακόμα να αλλάζει ανάλογα με τις ανάγκες της πλοκής, τον στόχο της σκηνής, τον στόχο του χαρακτήρα και τον τόνο που θέλει να δώσει ο/η σκηνοθέτης/-τρια στην παράσταση.

Στη συγκεκριμένη υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εμβαθύνουν στην αντίληψη και τον χειρισμό του ρυθμού. Θα πειραματιστούν με τους μονολόγους τους ή τις σκηνές που έχουν αναλάβει, και θα διαπιστώσουν ότι οι απρόσμενοι παράγοντες ανθρώπινων ενεργειών, ξαφνικών ανατρεπτικών καταστάσεων, αδιαθεσίας του χαρακτήρα ή αλλαγή συνειρμού της σκέψης, δημιουργεί αλλαγή ρυθμού. Θα αναγνωρίσουν ότι ο ρυθμός είναι παντού στη ζωή και επηρεάζεται από τις συνθήκες του περιβάλλοντος.

Ο ρυθμός δεν μπορεί να είναι ερήμην των δοσμένων συνθηκών του έργου και του/της συγγραφέα/-εως. Γ' αυτό, θα μελετήσουν και θα αναλύσουν τις δοσμένες συνθήκες και θα εφαρμόσουν τον ρυθμό όπως ορίζεται από το κείμενο. Ο λόγος του/της παρτενέρ πρέπει να διαμορφώνει μέσα μας αντίλογο, αντίδραση, εικόνα και ρυθμό. Αυτή την εσωτερική διαδικασία ο Στανισλάβσκι την ορίζει ως τον εσωτερικό μονόλογο.

Ο εσωτερικός μονόλογος είναι μια θεατρική τεχνική με στόχο τη βαθιά κατανόηση του ρόλου. Ο/Η ηθοποιός, μέσω του εσωτερικού μονόλογου, εξετάζει τις κινήσεις, τα συναισθήματα και τις σκέψεις του χαρακτήρα του, προκειμένου να κατανοήσει βαθιά την ψυχολογία του. Ακολουθώντας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα δημιουργήσουν εσωτερικούς μονολόγους για τους ρόλους τους, θα εξερευνήσουν τις εσωτερικές συναισθηματικές και πνευματικές καταστάσεις του ρόλου και θα συνδεθούν συναισθηματικά με τον ρόλο τους, διεισδύοντας στον εσωτερικό κόσμο του χαρακτήρα.

2.3.A.5 | ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΚΑΙ ΟΙ ΑΠΟΓΟΝΟΙ ΤΟΥ

Το ζητούμενο στο σύστημα υποκριτικής του Στανισλάβσκι είναι η επίτευξη της ρεαλιστικής ερμηνείας, της ερμηνείας με τη μεγαλύτερη πειστικότητα, συναίσθημα και βάθος. Το σύστημα υποκριτικής του το ακολούθησαν οι μαθητές/-τριές του, οι οποίοι όμως το επέκριναν, το αμφισβήτησαν και το εξέλιξαν.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα γνωρίσουν τις ιδέες και τον τρόπο του Βσέβολοντ Μέγιερχολτ μέσα από τη «βιο-μηχανική» εκπαίδευση του/της ηθοποιού, όπου τον κύριο ρόλο έπαιζε η επίγνωση του σώματος και η επιδεξιότητα στον χειρισμό των αντικειμένων. Θα διαπιστώσουν πως και οι δύο στο τέλος παραδέχτηκαν ότι η αληθινή επανάσταση βρίσκεται αλλού, όχι μόνο στα συνθήματα αλλά και στην ψυχή.

Επιπλέον, θα μελετήσουν τη μέθοδο ενός άλλου σημαντικού μαθητή του Στανισλάβσκι, του Γεβγένι Βαχτάνγκοφ, και θα αναγνωρίσουν ότι «η αλήθεια στη σκηνή δεν είναι αυτό που συμβαίνει στην πραγματική ζωή αλλά αυτό που μπορεί να συμβεί».

Η φήμη του συστήματος υποκριτικής του Στανισλάβσκι ξεπέρασε τα όρια της Ευρώπης. Το θέατρο της Μόσχας έδωσε παραστάσεις στην Αμερική και αυτό αποτέλεσε την αφορμή για να αλλάξει η θεατρική παιδεία στην Αμερική. Δημιουργήθηκαν θεατρικά εργαστήρια και, μέσα από αυτά, αναδύθηκαν εξαιρετικοί/-ές δάσκαλοι/-ες υποκριτικής, βασιζόμενοι/-ες στο σύστημα Στανισλάβσκι, αλλά και πειραματιζόμενοι/-ες πάνω σε αυτό, έφτιαξαν τις δικές τους προσεγγίσεις. Συμφώνησαν σε πολλά, αλλά και διαφώνησαν.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εφαρμόσουν τους άξονες για την προσέγγιση του ρόλου των Στράσμπεργκ, Άντλερ και Μάισνερ, καθώς και του Ντέιβιντ Μάμετ, και θα αναγνωρίσουν τις διαφορετικές οπτικές και αντιθέσεις. Θα διαπιστώσουν ότι το σύστημα Στανισλάβσκι ήταν το μέτρο σύγκρισης για οποιαδήποτε τεχνική υποκριτικής, η μήτρα από την οποία ξεπήδησαν διαφορετικές αντιλήψεις για την τέχνη της υποκριτικής.

2.3.A.6 | ΕΠΙΚΟ ΚΑΙ ΔΡΑΜΑΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ – ΑΠΟΣΤΑΣΙΟΠΟΙΗΣΗ

Στη Γερμανία του μεσοπολέμου, εμφανίζεται ο σκηνοθέτης και συγγραφέας Μπέρτολτ Μπρεχτ, ο οποίος πειραματίζεται και δημιουργεί τη μέθοδο της «αποστασιοποίησης». Επηρέασε σημαντικά τον τρόπο με τον οποίο η θεατρική παράσταση αντιλαμβάνεται τον ρόλο του/της θεατή/-τριας και τη σχέση μεταξύ του κοινού και της σκηνής.

Ο Μπρεχτ προτιμούσε την αποστασιοποίηση του θεατρικού έργου από τον ρεαλισμό, όπου ο/η θεατής/-τρια απλώς παρακολουθεί μια ιστορία, και πρότεινε ένα στιλ που θα κινητοποιούσε τον νου και τον πνεύμα του/της θεατή/-τριας. Η αποστασιοποίηση επιτρέπει στο κοινό να δει το έργο με ανοιχτό μυαλό και να σκέφτεται κριτικά για τα γεγονότα και τους χαρακτήρες στη σκηνή.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αναγνωρίσουν τις διαφορές του δραματικού θεάτρου απ' αυτές του επικού, θα ταξινομήσουν τα χαρακτηριστικά στοιχεία τους και θα ερευνήσουν τη μέθοδο που ανέπτυξε ο Μπρεχτ. Συγκεκριμένα, θα την αποκωδικοποιήσουν μέσα από τα έργα του, ερμηνεύοντας μονολόγους και σκηνές από τα έργα: *Όπερα της πεντάρας*, *Ο κύκλος με την κιμωλία* και *Ο καλός άνθρωπος του Σε Τσουάν*. Θα ασκηθούν στα ιδιαίτερα εκείνα στοιχεία του θεάτρου όπου οι μονόλογοι μετατρέπονται σε τραγούδια και εκτελούνται από τους/τις ηθοποιούς με τη συνοδεία μουσικής, προεκτείνοντας τους ρόλους πέρα από τα όρια του ρεαλιστικού. Θα διαπιστώσουν ότι αυτή η διαδικασία δημιουργεί, τόσο στον/στην ηθοποιό όσο και στον/στη θεατή/-τρια, το αίσθημα μιας αμοιβαίας εξομολόγησης, μιας κοινής μυστικής αγωνίας και μιας ενδεχόμενης λύτρωσης που μοιράζονται μεταξύ τους.

Μέσα από αυτή τη διαδικασία, θα κατανοήσουν ότι στο επικό θέατρο του Μπρεχτ οι ρόλοι απευθύνονται άμεσα στο κοινό. Παράλληλα, θα συνδέσουν αυτή τη θεατρική σύμβαση με την παράβαση της αρχαίας κωμωδίας του Αριστοφάνη, την οποία μελετούν στην ενότητα του «Αρχαίου Δράματος». Τέλος, θα αναγνωρίσουν τον στόχο της αποστασιοποίησης, ο οποίος ήταν να δημιουργήσει μια συναισθηματικά απομακρυσμένη σχέση με τους χαρακτήρες.

2.3.A.7 | ΥΠΟΚΡΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ:

Η «ΜΕΘΟΔΟΣ» ΣΤΟΝ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟ

Ο/Η ηθοποιός βρίσκεται στη σκηνή για να επικοινωνήσει το έργο στους/στις θεατές/-τριες. Για να το καταφέρει αυτό, απαιτείται συνεχής εξάσκηση των εκφραστικών του μέσων, καθαρή φωνή, εξαιρετική άρθρωση, εύκαμπτο σώμα και κατανόηση του κειμένου. Όταν μιλάμε για την υποκριτική στον κινηματογράφο, εννοούμε ακριβώς το ίδιο πράγμα, με τη διαφορά ότι στην περίπτωση του κινηματογράφου η οπτική γωνία του κοινού καθορίζεται από το βλέμμα του/της σκηνοθέτη/-τριας και τη γωνία λήψης της κινηματογραφικής μηχανής.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτή/-τριας, θα πειραματιστούν στο κινηματογραφικό παίξιμο χρησιμοποιώντας μια απλή κινηματογραφική μηχανή λήψης. Θα μετατρέψουν το θεατρικό κείμενο σε σενάριο (μία μικρή σκηνή αρκεί), χρησιμοποιώντας τις γνώσεις και τις δεξιότητες που απέκτησαν από τη μαθησιακή ενότητα του «Κινηματογράφου». Θα χειριστούν τη δυναμική του σώματος και του λόγου, και θα διακρίνουν την απεύθυνση λόγου, όταν η κάμερα τραβάει σε κοντινό πλάνο. Επιπλέον, θα παρακολουθήσουν, μέσω ψηφιακών μέσων, σύγχρονες κινηματογραφικές ερμηνείες, οι οποίες ξεχώρισαν. Στη συνέχεια, θα παρακολουθή-

σουν σκηνές από τις ταινίες *Λεωφορείον ο Πόθος*, *Το λιμάνι της αγωνίας* και *Ανατολικά της Εδέμ* του Ελία Καζάν, ιδρυτή του Actors Studio, και θα εντοπίσουν την τεχνική της Μεθόδου που χρησιμοποιούν οι ηθοποιοί. Θα αναγνωρίσουν στη δουλειά του Ελία Καζάν το σύστημα Στανισλάβσκι και τις αναδιατυπώσεις του Βαχτάνγκοφ, τα οποία, μαζί με τις εξελίξεις στην τέχνη της υποκριτικής, αποτέλεσαν τη βάση πάνω στην οποία το Actors Studio στήριξε τη δουλειά του, δημιούργησε τη Μέθοδο και παρήγαγε πλήθος εξαιρετικών ηθοποιών.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Αδάμου, Χρ. (επιμ.). (2008). *Ο ηθοποιός ανάμεσα στη σκηνή και στην οθόνη*. Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη.
2. Άντλερ, Σ. (2007). *Η τέχνη του ηθοποιού* (μτφρ. Σ. Τζουμέρκας). Αθήνα: Εκδόσεις Ίνδικτος.
3. Γκορτσάκοφ, Ν. (1997). *Βαχτάνγκοφ. Μαθήματα σκηνοθεσίας και υποκριτικής* (μτφρ. Α. Μανωλικάκης). Αθήνα: Εκδόσεις Μέδουσα.
4. Μπρεχτ, Μπ. (2015). *Μικρό όργανο για το θέατρο* (μτφρ. Π. Σκουφής). Αθήνα: Εκδόσεις Θεμέλιο.

Συμπληρωματικές

1. Μέγιερχολντ, Β. Ε. (1982). *Κείμενα για το θέατρο* (μτφρ. Α. Βογιάζος). Αθήνα: Εκδόσεις Ιθάκη.
2. Meisner, S. & Longwell, D. (1987). *Sanford Meisner on Acting*. New York: Random House.
3. Στανισλάβσκι, Κ. (2006). *Πλάθοντας ένα ρόλο* (μτφρ. Α. Νίκας). Αθήνα: Εκδόσεις Γκόννη.

2.3.B • ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΙΙΙ

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή ενότητα οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μελετήσουν και θα ασκηθούν στις σωματικές δράσεις της Μεθόδου του Στανισλάβσκι. Συγκεκριμένα, θα ερευνήσουν τις έννοιες «μαγικό εάν», «συναισθηματική μνήμη», «δημιουργική φαντασία», «στόχοι, κίνητρα και δράσεις του ρόλου», «δοσμένες συνθήκες», «συγκέντρωση της προσοχής» και «χρονο-ρυθμός». Θα ασκηθούν και θα επικοινωνήσουν με τους/τις υπόλοιπους/-ες εκπαιδευόμενους/-ες χωρίς λόγια, μέσα από ήχους και με την τεχνική των «αλαμπουρνέζικων» (gibberish). Θα δημιουργήσουν χαρακτήρες που θα αλληλοεπιδράσουν μεταξύ τους, και θα εφαρμόσουν στο σώμα

τους και στη φωνή τους τεχνικές ρυθμού και κλιμάκωσης της δραματικής έντασης. Μέσω ασκήσεων εμπιστοσύνης, εγρήγορσης, χαλάρωσης, συγκέντρωσης και επικοινωνίας, καθώς και με ομαδικούς αυτοσχεδιασμούς, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αναπτύξουν σκηνικές σχέσεις μεταξύ τους και θα εξασκηθούν στη δράση – αντίδραση, στη δημιουργία χαρακτήρα και στην εφευρετικότητα της στιγμής, με στόχο την απελευθέρωση από προσωπικές αναστολές και την ανάπτυξη σωματικής και φωνητικής δεξιοτεχνίας. Η εν λόγω ενότητα είναι απαραίτητο να συνδεθεί με την «Υποκριτική ΙΙΙ» και την «Πρακτική εφαρμογή στην ειδικότητα ΙΙΙ».

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί/-ές να:

- Αναγνωρίζουν βιωματικά τους όρους «δραματική ένταση» και «κλιμάκωση συναισθήματος και κατάστασης»,
- Αναπτύσσουν τη συγκέντρωση της προσοχής τους στις δοσμένες συνθήκες,
- Εφαρμόζουν στην κίνησή τους τις δοσμένες συνθήκες ενός ρόλου,
- Εκφράζονται με τη γλώσσα του σώματος,
- Δημιουργούν έναν χαρακτήρα με σκηνική αλήθεια,
- Παρουσιάζουν έναν χαρακτήρα μέσα από δοσμένες συνθήκες,
- Συνθέτουν ολοκληρωμένες αφηγηματικές ιστορίες με το σώμα τους, με ή χωρίς λόγο,
- Χρησιμοποιούν κατά το δοκούν τη γλώσσα του σώματος και του λόγου,
- Χειρίζονται τις αφηγηματικές δεξιότητές τους.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

«Μαγικό εάν» / Επικοινωνία / Δράση – αντίδραση / Δραματική ένταση / Συγκέντρωση προσοχής / Δοσμένες συνθήκες / Στόχος του ρόλου / Αντικειμενικός σκοπός / Κίνητρο του ρόλου / Χειρονομία/Gestus / Αποστασιοποίηση.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (0), Εργαστήριο (2), Σύνολο (2).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΜΕΘΟΔΟΣ ΣΤΑΝΙΣΛΑΒΣΚΙ: ΤΟ ΜΑΓΙΚΟ ΕΑΝ
2	ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ, ΔΡΑΣΗ – ΑΝΤΙΔΡΑΣΗ, ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΕΝΤΑΣΗ
3	ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ ΠΡΟΣΟΧΗΣ
4	ΣΤΟΧΟΙ, ΚΙΝΗΤΡΑ ΚΑΙ ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΡΟΛΟΥ
5	ΧΕΙΡΟΝΟΜΙΕΣ ΚΑΙ ΑΠΟΣΤΑΣΙΟΠΟΙΗΣΗ
6	ΔΟΣΜΕΝΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ: Ο ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΟΣ ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

Κείμενο αναφοράς

2.3.B.1 | ΜΕΘΟΔΟΣ ΣΤΑΝΙΣΛΑΒΣΚΙ: ΤΟ ΜΑΓΙΚΟ ΕΑΝ

Το σύστημα Στανισλάβσκι, γνωστό και ως μέθοδος Στανισλάβσκι, άσκησε βαθιά επιρροή στις σύγχρονες τεχνικές υποκριτικής. Επειδή το έργο του Στανισλάβσκι συνδέεται συχνά με αυστηρή προετοιμασία και ψυχολογικό ρεαλισμό, υπάρχει μια εσφαλμένη αντίληψη ότι δεν περιλαμβάνει αυτοσχεδιασμό. Στην πραγματικότητα, ο Στανισλάβσκι ενσωμάτωσε στοιχεία αυτοσχεδιασμού στην υποκριτική του μέθοδο. Πίστευε ότι οι ηθοποιοί πρέπει να έχουν βαθιά κατανόηση των χαρακτήρων τους και των περιστάσεων στις οποίες βρίσκονται. Για να το πετύχει αυτό, ενθάρρυνε τους/τις ηθοποιούς να εξερευνήσουν τους χαρακτήρες και τις σκηνές τους μέσω του αυτοσχεδιασμού.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, στη συγκεκριμένη υποενότητα, θα συνδυάσουν τις γνώσεις τους και τις δεξιότητές τους από την ενότητα της «Υποκριτικής III», στην οποία είχαν έρθει σε επαφή με τη μέθοδο του Στανισλάβσκι, και θα εξασκηθούν στην τεχνική του αυτοσχεδιασμού.

Συγκεκριμένα, θα ασκηθούν στο χτίσιμο της «εσωτερικής ζωής» ενός χαρακτήρα χρησιμοποιώντας τα ερωτήματα: Ποιος είναι (είμαι) ο χαρακτήρας; Τι θέλει ο χαρακτήρας μου; Πού βρίσκεται; Ποια εμπόδια αντιμετωπίζει; Πότε; Πώς ενεργεί και πώς σχετίζεται με τους άλλους χαρακτήρες της σκηνής; Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα συμμετέχουν σε αυτοσχεδιασμούς απαντώντας σε αυτές τις ερωτήσεις, αναπτύσσοντας μια βαθιά σχέση με τον ρόλο τους. Θα χρησιμοποιήσουν το ερώτημα «Εάν ήμουν εγώ, τι θα έκανα στη θέση του ρόλου;», και θα φανταστούν τον σκηνικό χώρο: Ποιος είναι ο χώρος; Πώς αισθάνονται όταν βρίσκονται εκεί; Ακόμα, θα αναγνωρίσουν τα κίνητρα και τους στόχους του χαρακτήρα, και θα αυτοσχεδιάσουν με δικά τους λόγια τη σκηνή ή τον μονόλογο που δουλεύουν στην ενότητα της «Υποκριτικής III».

2.3.B.2 | ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ, ΔΡΑΣΗ – ΑΝΤΙΔΡΑΣΗ, ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΕΝΤΑΣΗ

Μέσω της επικοινωνίας, οι ηθοποιοί αλληλεπιδρούν στη σκηνή για να μεταφέρουν την ιστορία και να εκφράσουν συναισθήματα. Μόνο όταν επιτευχθεί η μεταξύ τους επικοινωνία μπορεί η δράση και η αντίδραση να γίνει με φυσικό τρόπο και να μην είναι μια τεχνική οδηγία του κειμένου ή του/της σκηνοθέτη/-τριας.

Στη συγκεκριμένη υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα ασκηθούν στην επικοινωνία μέσα από συνθήκες αυτοσχεδιασμού, θα χρησιμοποιήσουν το «μαγικό εάν» και θα αναπτύξουν την ικανότητά τους να αντιδρούν αυθόρμητα σε καταστάσεις. Θα εξερευνήσουν την αυθεντικότητα των συναισθημάτων και των αντιδράσεών τους, και θα βελτιώσουν την αλληλεπίδρασή τους με τους/τις άλλους/-ες. Θα εστιαστούν στο πώς ο χαρακτήρας αντιδρά σε διάφορες καταστάσεις και πώς αλλάζει η συμπεριφορά του με βάση τις δράσεις των άλλων χαρακτήρων. Ενδεικτικά προτείνονται οι εξής ασκήσεις: α) Οι εκπαιδευόμενοι/-ες αναπτύσσουν σε ζευγάρια έναν σωματικό διάλογο, πάνω σε ένα θέμα που θα συμφωνηθεί από πριν (η άσκηση γίνεται χωρίς λόγια).

Στην ολομέλεια, γίνεται η επαλήθευση της επικοινωνίας τους, β) Η άσκηση επαναλαμβάνεται με λόγο πάνω σε ένα νέο θέμα – η σωματική επικοινωνία δεν πρέπει να γίνεται με νοήματα, αλλά με ειλικρινή προσοχή και φυσική αντίδραση.

Επιπλέον οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εστιαστούν και θα αναγνωρίσουν την κορύφωση της δραματικής έντασης. Θα διακρίνουν ότι η δραματική ένταση είναι ένα κρίσιμο στοιχείο για τη δημιουργία ενδιαφέροντος και συναισθηματικής σύνδεσης με το κοινό. Θα ερευνήσουν τον τρόπο με τον οποίο κορυφώνεται η δραματική ένταση, θα εντοπίσουν τα σημεία που αυξάνεται, όταν δηλαδή οι χαρακτήρες αντιμετωπίζουν συγκρούσεις, εμπόδια, ανατροπές, και θα χρησιμοποιήσουν την τεχνική της κορύφωσής της στους αυτοσχεδιασμούς τους.

2.3.B.3 | ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ ΠΡΟΣΟΧΗΣ

Η συγκέντρωση της προσοχής είναι η ικανότητα του/της ηθοποιού να είναι παρών/-ούσα και συγκεντρωμένος/-η κατά τη διάρκεια της παράστασης ή μιας σκηνής. Αυτό σημαίνει ότι ο/η ηθοποιός έχει συνείδηση, είναι αφοσιωμένος/-η στις δράσεις και τις ενέργειές του/της, και παρακολουθεί προσεκτικά τον ρόλο του/της, τις αντιδράσεις του/της, τους/τις συμπαίκτες/-τριές του/της, χωρίς να αποσπάται από τον ρόλο του/της. Η συγκέντρωση της προσοχής στον/στην ηθοποιό είναι απαραίτητη για μια επιτυχημένη ερμηνεία, και μπορεί να επηρεάσει τη σκηνική παρουσία, την αυθεντικότητα και την επικοινωνία του/της ηθοποιού με τους/τις άλλους/-ες επί σκηνής.

Στη συγκεκριμένη υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα ασκηθούν και θα αναπτύξουν την ικανότητα συγκέντρωσής τους μέσα από ασκήσεις αναπνοής που θα εφαρμόσουν σε συγκεκριμένες σωματικές ενέργειες. Θα διακρίνουν τι αποσπά την προσοχή τους και θα εστιαστούν σε εσωτερικές και εξωτερικές ενέργειες, ανάλογα με τον ρόλο που έχουν επιλέξει. Θα αναγνωρίσουν ότι η απόλυτη συγκέντρωση επιτυγχάνεται μέσα από την προσεκτική εκτέλεση των σωματικών ενεργειών.

Επιπλέον, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αναγνωρίσουν, μέσα από ασκήσεις, τους κύκλους προσοχής του Στανισλάβσκι, και θα ασκηθούν στον μικρό, στον μεσαίο και στον μεγάλο κύκλο. Θα εντοπίσουν τι τους αποσπά την προσοχή και θα προσπαθήσουν να την κατευθύνουν σε ένα συγκεκριμένο αντικείμενο, ξεκινώντας πάλι τους κύκλους προσοχής από τον μικρό, στον μεσαίο και στον μεγάλο. Επίσης, θα δοκιμάσουν ασκήσεις με μουσική και ήχους, εφαρμόζοντας τους κύκλους προσοχής, ώστε να συγκεντρώνονται σε αυτούς. Προτείνεται οι ασκήσεις προσοχής να ξεκινάνε από ένα αντικείμενο, το οποίο οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα το παρατηρούν επισταμένως, και σιγά σιγά θα ανοίγει ο κύκλος προσοχής και θα προσθέτονται κι άλλα αντικείμενα και άνθρωποι.

2.3.B.4 | ΣΤΟΧΟΙ, ΚΙΝΗΤΡΑ ΚΑΙ ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΡΟΛΟΥ

Οι χαρακτήρες αναπτύσσονται μέσω των στόχων τους, των κινήτρων και των δράσεών τους. Αυτά τα τρία στοιχεία είναι οι βασικοί πυλώνες για τη φυσική και ζωντανή ερμηνεία ενός ρόλου.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα ερευνήσουν τους στόχους του ρόλου που έχουν επιλέξει, και θα αναγνωρίσουν τι επιδιώκει ο χαρακτήρας σε κάθε σκηνή του έργου. Θα διακρίνουν τον στόχο από τον αντικειμενικό σκοπό του έργου, και θα κατευθύνουν τις δράσεις του χαρακτήρα σύμφωνα με τις επιθυμίες και τις προσδοκίες του. Θα εντοπίσουν τα κίνητρα του ρόλου και θα αποκωδικοποιήσουν το «γιατί» ο ρόλος επιδιώκει τους στόχους του. Ακόμα, θα αναγνωρίσουν τους συναισθηματικούς λόγους που ωθούν τον χαρακτήρα να δρα, και θα αποκαλύψουν τις εσωτερικές σκέψεις, τα συναισθήματα και τις επιθυμίες του χαρακτήρα.

Στη συνέχεια, θα αναλύσουν και θα ερευνήσουν τις δράσεις του χαρακτήρα και θα αναγνωρίσουν τον τρόπο που δρα και αντιδρά στον κόσμο γύρω του. Θα αποκωδικοποιήσουν το «πώς» και θα διακρίνουν ότι οι δράσεις εκφράζουν τη σκηνική πραγματικότητα. Μέσα από σκηνικούς αυτοσχεδιασμούς, θα πειραματιστούν με τα κίνητρα και τις δράσεις του ρόλου, θα παρατηρήσουν πώς οι δράσεις των άλλων δημιουργούν νέες δράσεις στον ρόλο τους (αντιδράσεις), και θα διακρίνουν την επίδραση και αλληλεπίδραση που δημιουργείται πάνω στη σκηνή, όταν συνυπάρχουν όλα τα στοιχεία της συγκέντρωσης και της επικοινωνίας. Έτσι, θα αναπτύξουν τον χαρακτήρα τους και θα διαμορφώσουν τις ερμηνείες τους. Οι στόχοι δίνουν κατεύθυνση στη δράση, τα κίνητρα αποκαλύπτουν τον εσωτερικό κόσμο του χαρακτήρα και οι δράσεις δίνουν ζωή στον χαρακτήρα επί σκηνής.

2.3.B.5 | ΧΕΙΡΟΝΟΜΙΕΣ ΚΑΙ ΑΠΟΣΤΑΣΙΟΠΟΙΗΣΗ

Οι χειρονομίες αποτελούν βασικό στοιχείο της μεθόδου του Μπρεχτ και είναι γνωστές με τον όρο «gestus». Το gestus αναφέρεται σε συγκεκριμένες κινήσεις, συμπεριφορές των χαρακτήρων και υποκριτικές επιλογές που αποκαλύπτουν τα κοινωνικά, πολιτικά και πολιτισμικά μηνύματα πίσω από την ερμηνεία. Η αποστασιοποίηση (alienation) είναι ένα άλλο σημαντικό στοιχείο του θεάτρου του Μπρεχτ και συνδυάζεται με το gestus. Η αποστασιοποίηση στοχεύει στο να δημιουργήσει απόσταση μεταξύ του θεατή και της παράστασης, προκειμένου να επιτρέψει στο κοινό να σκέφτεται κριτικά και να αναλύει τις κοινωνικές, πολιτικές και πολιτισμικές πτυχές της παράστασης. Ο Μπρεχτ ήθελε να αποφύγει τον συναισθηματισμό και την ταύτιση του κοινού με τους χαρακτήρες, προκειμένου να δημιουργήσει μια αποστασιοποίηση που θα ενθαρρύνει τη σκέψη και την κριτική ανάλυση.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα συνδυάσουν τις γνώσεις και τις δεξιότητες τους από τις μαθησιακές ενότητες της «Υποκριτικής ΙΙΙ», της «Ιστορίας θεάτρου ΙΙ» και της «Επισκόπησης θεατρικών κειμένων Ι», και θα ασκηθούν στις χειρονομίες εκείνες που θα αναδείξουν τους χαρακτήρες με τρόπο τέτοιο, ώστε να διακρίνεται η κοινωνική τους συμπεριφορά. Θα χρησιμοποιήσουν την εμπειρία τους από τις ασκήσεις με τα κοινωνικά status και θα δημιουργήσουν αυτοσχεδιασμούς. Προτεινόμενη άσκηση: Οι εκπαιδευόμενοι/-ες καλούνται να δημιουργήσουν μία σκηνή από ένα έργο του Μπρεχτ που δουλεύουν στην «Υποκριτική ΙΙΙ». Θα πρέπει να αυτοσχεδιάσουν τους

ρόλους τους, και στις παύσεις να απευθύνονται στο κοινό, φανερώνοντας τις σκέψεις και τα κίνητρα του χαρακτήρα τους. Με αυτόν τον τρόπο, θα έχουν πλήρη συνείδηση, ώστε να μπορούν να προβάλλουν τις κοινωνικές ανισότητες και τις πολιτικές διαστάσεις των ρόλων τους, αντί να ενταχθούν συναισθηματικά σε αυτούς.

2.3.B.6 | ΔΟΣΜΕΝΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ: Ο ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΟΣ ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

Ο αντικειμενικός σκοπός του θεατρικού έργου είναι ο γενικός στόχος ή η σημασία του έργου πέρα από την πλοκή και την εκτέλεσή του. Είναι η βαθύτερη σημασία ή το μήνυμα που προσπαθεί να μεταδώσει το θεατρικό έργο στο κοινό. Ο αντικειμενικός σκοπός μπορεί να είναι φιλοσοφικός, κοινωνικός, πολιτικός, ψυχολογικός, ηθικός ή οποιοσδήποτε άλλος τύπος μηνύματος που σχετίζεται με το θέμα του έργου.

Ο όρος «δοσμένες συνθήκες» αναφέρεται στο περιβάλλον, την κατάσταση και το πλαίσιο μέσα στο οποίο διαδραματίζεται ένα θεατρικό έργο. Οι δοσμένες συνθήκες είναι το κείμενο της παράστασης, ο αντικειμενικός σκοπός, η σκηνοθεσία (ο/η σκηνοθέτης/-τρια προσθέτει στοιχεία σύμφωνα με τη δική του/της ανάγνωση), και έχουν σχέση με τη χρονική περίοδο, την τοποθεσία, τις σχέσεις με τους άλλους χαρακτήρες και τις συναισθηματικές καταστάσεις.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα δημιουργήσουν ομαδικούς αυτοσχεδιασμούς με θέμα που θα σχετίζεται με τον αντικειμενικό σκοπό των έργων που μελετούν από τις άλλες μαθησιακές ενότητες. Θα συσχετίσουν τις γνώσεις τους και θα διαμορφώσουν ρόλους δημιουργώντας ολοκληρωμένους χαρακτήρες, ζωντανούς και παρόντες στη στιγμή. Θα εφαρμόσουν το «μαγικό εάν», θα επικοινωνήσουν λεκτικά και σωματικά, και θα ακολουθήσουν τις δοσμένες συνθήκες τις οποίες θα θέσει ο/η εκπαιδευτής/-τρια, σε σχέση πάντα με το θέμα του αυτοσχεδιασμού. Θα αλληλεπιδράσουν μεταξύ τους, θα προσαρμοστούν στις ενέργειες και τις αντιδράσεις των άλλων, και θα κορυφώσουν τη δραματική ένταση. Τέλος, θα δημιουργήσουν και θα παρουσιάσουν έναν ολοκληρωμένο αυτοσχεδιασμό, ανοιχτό στο κοινό, με αρχή, μέση, τέλος, συγκρούσεις και ανατροπές.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Μπρεχτ, Μπ. (2015). *Μικρό όργανο για το θέατρο* (μτφρ. Π. Σκουφής). Αθήνα: Εκδόσεις Θεμέλιο.
2. Ρίτσαρντς, Τ. (1998). *Για την δουλειά με τον Γκροτόφσκι πάνω στις σωματικές δράσεις. Μ' έναν πρόλογο και το δοκίμιο «Από τη θεατρική ομάδα στην τέχνη ως όχημα» του Γιέρζυ Γκροτόφσκι* (μτφρ. Κ. Αν. Θέμελης). Αθήνα: Εκδόσεις Δωδώνη.

Συμπληρωματικές

1. Johnstone, K. (2011). *Impro. Ο αυτοσχεδιασμός στο θέατρο* (μτφρ. Α. Γαρεφαλάκη). Αθήνα: Εκδόσεις Οκτώ.
2. Μπάρμπα, Ε. & Σαβαρέζε, Ν. (2008). *Η μυστική τέχνη του ηθοποιού. Αρχές θεατρικής ανθρωπολογίας* (μτφρ. Μ. Χατζηεμμανουήλ). Αθήνα: Εκδόσεις Κοάν.

2.3.Γ • ΑΓΩΓΗ ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ – ΟΡΘΟΦΩΝΙΑ ΙΙΙ

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή ενότητα οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξασκηθούν στη σημασιολόγηση των νοημάτων που μπορεί να παραγάγει ο/η ηθοποιός μέσω του προφορικού λόγου και του αντίστοιχου τονικού προσδιορισμού και χρωματισμού του κειμένου. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα ασκηθούν στην τεχνική της απόδοσης ενός κειμένου, η οποία θα ενδυναμώσει τη σκηνική τους αυτοπεποίθηση. Θα μελετήσουν την τοποθέτηση της φωνής σε σχέση με τα «ανεβάσματα» και τα «κατεβάσματα», τη χρήση των αντηχείων του σώματος και τις τεχνικές των αναπνόηχων. Επιπλέον, θα μελετήσουν τις παύσεις, τον τόνο, τον τονισμό και τον ρυθμό του λόγου. Θα εφαρμόσουν τους κανόνες της αγωγής προφορικού λόγου σε ποικίλα κείμενα (πεζά και έμμετρα), σε συνδυασμό με αυτά που θα μελετήσουν στις μαθησιακές ενότητες του «Αρχαίου δράματος Ι», της «Υποκριτικής ΙΙΙ» και της «Φωνητικής – Θεατρικού τραγουδιού Ι». Η εξάσκηση μέσω συγκεκριμένων ασκήσεων της διαφραγματικής αναπνοής και της τοποθέτησης της φωνής είναι απαραίτητο να επαναλαμβάνεται, ώστε οι εκπαιδευόμενοι/-ες να έχουν συνεχή και ολοκληρωμένη σπουδή στους δύο κύριους άξονες της αγωγής προφορικού λόγου.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί/-ές να:

- Αναγνωρίζουν τις ποιότητες της φωνής,

- Εντοπίζουν τη σχέση του σώματός τους και της φωνής τους μέσα στον χώρο,
- Κατέχουν μια φωνή ορθοφωνημένη και ευέλικτη,
- Εμπλουτίζουν τη φωνή τους σε χρώμα και ένταση,
- Αποδίδουν με σαφήνεια μέσω του προφορικού λόγου τις λεπτές αποχρώσεις του νοήματος ενός κειμένου,
- Εκφράζουν τις πιο λεπτές αποχρώσεις ενός συναισθήματος,
- Ερμηνεύουν με αληθοφάνεια,
- Αναπτύσσουν την αίσθηση της μουσικότητας στη φωνή και στον λόγο τους,
- Αξιοποιούν τον προφορικό λόγο ως εκφραστικό μέσο,
- Εφαρμόζουν τις τεχνικές της αγωγής του λόγου στην ερμηνεία ενός ρόλου,
- Υιοθετούν νέες αντιλήψεις για την εκφορά του λόγου.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Τοποθέτηση φωνής / Τόνος / Τονισμός / Ένταση / Ανεβάσματα / Κατεβάσματα / Αντήχηση / Ηχεία / Αντηχεία / Αναπνόχη / Πεζός λόγος / Έμμετρος λόγος / Ρυθμός / Ολική αναπνοή.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (0), Εργαστήριο (1), Σύνολο (1).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ ΦΩΝΗΣ: ΑΝΕΒΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΚΑΤΕΒΑΣΜΑΤΑ ΤΟΥ ΤΟΝΟΥ ΤΗΣ ΦΩΝΗΣ
2	ΧΡΗΣΗ ΑΝΤΗΧΕΙΩΝ – ΑΝΤΗΧΗΣΗ
3	ΤΑ ΑΝΑΠΝΟΧΑ
4	ΤΟΝΟΣ ΚΑΙ ΤΟΝΙΣΜΟΣ
5	ΠΕΖΟΣ ΚΑΙ ΕΜΜΕΤΡΟΣ ΛΟΓΟΣ
6	ΟΛΙΚΗ ΑΝΑΠΝΟΗ: ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΕ ΚΕΙΜΕΝΑ

Κείμενο αναφοράς

2.3.Γ.1 | ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ ΦΩΝΗΣ: ΑΝΕΒΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΚΑΤΕΒΑΣΜΑΤΑ ΤΟΥ ΤΟΝΟΥ ΤΗΣ ΦΩΝΗΣ

Ο στόχος της υποενότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να εξοικειωθούν στη χρήση διαφόρων τόνων και να μπορούν αυθόρμητα να εφαρμόσουν τα ανεβάσματα και τα κατεβάσματα κατά την εκφορά του λόγου για να εκφράσουν διαφορετικά συναισθήματα και καταστάσεις με ακρίβεια. Ο τόνος, η ένταση, ο ρυθμός και η αναπνοή είναι βασικοί παράγοντες της φωνής, οι οποίοι, αν συνδυαστούν, μπορούν να αποφέρουν ένα άριστο αποτέλεσμα στη χρήση της φωνής.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αναγνωρίσουν το εύρος της φωνής τους και θα υιοθετήσουν νέους τρόπους ερμηνείας των κειμένων. Ενδεικτικά προτείνεται φωνητική άσκηση με την εκφορά του μαμ, ακολουθούμενο από κείμενο: Σήμερα πήγα με το τραμ, μαμ, μαμ, μαμ. Ανεβαίνουν κατά ένα ημιτόνιο, φροντίζοντας να είναι πάντα χαλαροί/-ές, και η αναπνοή να γίνεται χαλαρά και απρόσκοπτα. Π.χ. Σήμερα πήγα με το τραμ, τραμ, τραμ, τραμ (εισπνοή), μαμ, μαμ, μαμ (εισπνοή), μαμα, μαμο, μαμου, μαμε, μαμι, μαμα (εισπνοή). Με το μαμ, μαμ, μαμμμμ (ανεβαίνουν ένα ημιτόνιο) και ακολουθεί η ομάδα μαμα, μαμο, μου, μαμε, μαμι, μαμα (την ομάδα με το μαμα, μπορούν να την επαναλάβουν αρκετές φορές στην ανεβασμένη νότα, και αφού διασφαλίσουν τη νότα, ανεβαίνουν ένα ημιτόνιο κατά τον ίδιο τρόπο, επαναλαμβάνοντας τις λεκτικές ομάδες μέχρι τη νότα που δεν ζορίζεται η λαρυγγική κοιλότητα).

Στη συνέχεια, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εφαρμόσουν με ανάλογο τρόπο τις ίδιες λεκτικές ασκήσεις και για τα κατεβάσματα. Επιπροσθέτως, θα δοκιμάσουν τα ανεβάσματα και τα κατεβάσματα σε θεατρικά κείμενα, θα διακρίνουν τη χρήση του ανεβάσματος ή του κατεβάσματος του τόνου και της έντασης της φωνής μέσα στο θεατρικό κείμενο, και θα παραγάγουν μια φωνή με μεγάλη γκάμα και εκφραστικότητα.

2.3.Γ.2 | ΧΡΗΣΗ ΑΝΤΗΧΕΙΩΝ – ΑΝΤΗΧΗΣΗ

Σκοπός της υποενότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να διακρίνουν και να επιλέγουν τα κατάλληλα κάθε φορά αντηχεία, ώστε να δημιουργείται η πρόσκρουση του ηχητικού ρεύματος πάνω στα τοιχώματα των αντηχείων, ενισχύοντας τον ήχο και συντελώντας στη διαμόρφωση του τόνου της φωνής. Μέσα από τις ασκήσεις, θα αντιληφθούν το πλήθος των ανακλώμενων κυμάτων αέρα και θα μπορούν εύκολα να κατευθύνουν και να ελέγχουν την αντήχηση που δημιουργείται. Θα χρησιμοποιήσουν το σώμα τους και θα παραγάγουν έναν πιο ισχυρό και πλούσιο ήχο κατά τη διάρκεια της εκφοράς του λόγου. Για παράδειγμα, μπορεί να χρησιμοποιήσουν την κοιλιά τους για να παραγάγουν βαθιές και πλούσιες φωνητικές νότες, και το κεφάλι τους, ως αντηχείο, μπορούν να το χρησιμοποιήσουν για την παραγωγή πιο υψηλών νοτών. Θα εφαρμόσουν την τεχνική των ασκήσεων και θα αισθανθούν πως ο φωνητικός αέρας που παρέχεται από την αναπνοή, χρησιμοποιείται για να δημιουργήσει πίεση στα μέρη του σώματος, όπως την κοιλιά, το στήθος, τους πνεύμονες και το κεφάλι, και θα εξηγήσουν πώς αυτός ο πρόσθετος όγκος αέρα συμβάλλει στην παραγωγή πλούσιου ήχου.

Εφαρμόζοντας τις τεχνικές της ολικής αναπνοής σε συνδυασμό με λεκτικές ασκήσεις και έλεγχο του εκπνεόμενου αέρα, θα ενδυναμώσουν και θα εμπλουτίσουν τη φωνή τους, χωρίς να καταπονούν τους μηχανισμούς και τα μέρη του φωνητικού οργάνου. Η εφαρμογή της χρήσης των αντηχείων θα πρέπει να γίνεται πάνω σε κείμενα που μελετάνε στη μαθησιακή ενότητα της «Υποκριτικής ΙΙΙ» και του «Αρχαίου δράματος Ι», ώστε να μπορούν να ερμηνεύουν τους ρόλους που τους ανατίθενται με φυσικότητα και κατάλληλο τόνο φωνής.

2.3.Γ.3 | ΤΑ ΑΝΑΠΝΟΗΧΑ

Σκοπός της συγκεκριμένης ενότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αναγνωρίσουν τα αναπνόηχα, δηλαδή το γέλιο, το κλάμα και τον αναστεναγμό. Θα διακρίνουν πώς παράγονται από τη φωνή μέσω διαφορετικών διεργασιών. Αυτές οι διεργασίες συνδέονται με τη λειτουργία των πνευμόνων, των φωνητικών χορδών, του διαφράγματος και των μυών του προσώπου. Θα αναγνωρίσουν τη διαδικασία παραγωγής του κλάματος: ο ήχος του παράγεται από τις φωνητικές χορδές με τη βοήθεια του αέρα που εξέρχεται από τους πνεύμονες, και δονεί τις φωνητικές χορδές.

Ενδεικτικά προτείνεται η εξής άσκηση με τη χρήση του διαφράγματος: βαθιές και γρήγορες εισπνοές αλλά και μακριές εκπνοές, κατά τις οποίες ο αέρας, περνώντας από τη στενή γλωττίδα (δεν αφήνουμε τον αέρα να περάσει άνετα), παράγει ήχο παρπονιάρικο, ο οποίος χαρακτηρίζει το κλάμα. Κατά το κλάμα, οι λέξεις εκφέρονται διακεκομμένες για να καταλήξουν στο αναφιλητό, το οποίο διακόπτεται από αναστεναγμούς. Η φωνή είναι συνήθως χαμηλή, αργή και μελαγχολική. Οι φωνητικές χορδές παράγουν ήχο υψηλής συχνότητας, αλλά η ένταση μπορεί να είναι χαμηλή.

Στη συνέχεια, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα ασκηθούν στην παραγωγή του γέλιου, το οποίο παράγεται επίσης από τις φωνητικές χορδές, αλλά με μια διαφορετική διεργασία. Θα ανακαλύψουν ότι, κατά το γέλιο, η φωνή είναι φωτεινή, ευχάριστη και συχνά υψηλής έντασης, καθώς οι φωνητικές χορδές παράγουν γρήγορους και ρυθμικούς ήχους. Εφαρμόζοντας τις ασκήσεις για τον αναστεναγμό και πειραματιζόμενοι/-ες με αυτόν, θα αισθανθούν ότι ο ήχος παράγεται από τον αέρα που διέρχεται από τα ανοιχτά χείλη και την εκπνοή. Ο ήχος του αναστεναγμού είναι συνήθως βαθύς, χαμηλός και εκφραστικός. Δεν συμπεριλαμβάνει τις φωνητικές χορδές και τον λάρυγγα στη δημιουργία του.

2.3.Γ.4 | ΤΟΝΟΣ ΚΑΙ ΤΟΝΙΣΜΟΣ

Σκοπός της υποενότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να διαχωρίσουν και να κατανοήσουν τις διαφορετικές έννοιες του τόνου και του τονισμού, και τη χρησιμότητά τους στην παραγωγή μιας φωνής που θα μπορεί να εκφράσει με ζωντάνια και φυσικότητα τον πλούτο των συναισθημάτων ενός ρόλου. Θα διακρίνουν ότι, εκτός του γραμματικού τόνου, υπάρχει και ο εκφραστικός τόνος. Θα δοκιμάσουν τον τονισμό των λέξεων σε θεατρικά κείμενα, δοκιμάζοντας να τονίσουν μια λέξη περισσότερο από τις άλλες, ανάλογα με το ύφος που θέλουν να αποδώσουν, ή μια άτονη συλλαβή για περισσότερη έμφαση· έτσι θα αντιληφθούν ότι ο τόνος σε αυτή την περίπτωση έχει σχέση με τον τονισμό, καθώς ο τονισμός είναι η εντασιακή απόχρωση της φωνής κατά την εκφορά του λόγου και εξαρτάται από την κατανόηση του κειμένου. Ως εξάσκηση, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα δουλέψουν στο κείμενο του ρόλου τον οποίο μελετάνε στην ενότητα της «Υποκριτικής III», μετατρέποντας το κείμενο του ρόλου σε ζωντανό, φυσικό λόγο με σωστούς τόνους και τονισμούς λέξεων και προτάσεων.

Ιδιαίτερα θα μελετήσουν τον τονισμό των δισύλλαβων λέξεων, της άρνησης, των ερωτηματικών προτάσεων, κυρίως όταν σε ένα κείμενο πέφτουν απανωτές ερωτήσεις και πρέπει να σπάσουν τη μονοτονία των ερωτήσεων, αλλά και να αποδώσουν το νόημα της πρότασης σωστά.

Επιπλέον, μέσα από ασκήσεις, θα προσεγγίσουν την έννοια του τόνου στην εκφορά του λόγου και θα κατανοήσουν ότι πρόκειται για το ηχητικό αποτέλεσμα που παράγεται και ενισχύεται από τη λειτουργία της φωνητικής συσκευής. Θα αντιληφθούν επίσης ότι ο τόνος συνδέεται άμεσα με τη συχνότητα και την αντήχηση της φωνής, στοιχεία που επηρεάζουν τη χροιά, την ένταση και την εκφραστικότητα του προφορικού λόγου.

2.3.Γ.5 | ΠΕΖΟΣ ΚΑΙ ΕΜΜΕΤΡΟΣ ΛΟΓΟΣ

Σκοπός της υποενότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να εμβαθύνουν στον τρόπο απόδοσης και ερμηνείας του πεζού και του έμμετρου λόγου. Ο πεζός λόγος και ο έμμετρος είναι δύο διαφορετικοί τρόποι γραφής και έκφρασης της γλώσσας. Ενώ ο πεζός λόγος χρησιμοποιεί συνηθισμένη γλώσσα χωρίς ιδιαίτερη μετρική δομή ή ρυθμό, ο έμμετρος χρησιμοποιεί μια συγκεκριμένη μετρική δομή, δηλαδή μια συγκεκριμένη διάταξη των συλλαβών και της ρυθμικής συνοχής.

Πιο συγκεκριμένα, θα διακρίνουν τα χαρακτηριστικά και την αισθητική τους, και θα αντιληφθούν τους διαφορετικούς τρόπους με τους οποίους μπορούν να αποδώσουν ένα κείμενο με διακριτό ρυθμό ή ένα κείμενο χωρίς διακριτό ρυθμό. Είναι σημαντικό οι εκπαιδευόμενοι/-ες να εντοπίσουν τον ρυθμό και εκεί που δεν είναι διακριτός, δηλαδή στα πεζά κείμενα, και παράλληλα να ασκηθούν στη μετρική δομή του έμμετρου λόγου.

Επιπλέον, θα αναγνωρίσουν τα μέτρα του έμμετρου λόγου και θα τα προσδιορίσουν σε ιαμβικό, τροχαϊκό και αναπαιστικό, αναγνωρίζοντας ότι το μέτρο είναι το ταίριασμα ορισμένων τονισμένων και άτονων συλλαβών, ώστε με την κανονική εναλλαγή τους να δημιουργείται αρμονία. Ακολούθως, θα εντοπίσουν τη μακρά και τη βραχεία συλλαβή, τον τονισμό των συλλαβών στον στίχο, ενώ θα εξετάσουν τον ρυθμό που υποβάλλει ο/η ποιητής/-τρια με τη γραφή του, και πώς ο ρυθμός προβάλλει και εκφράζει τα συναισθήματα μέσα από τον ρυθμικό του ήχο. Θα ασκηθούν στην αναγνώριση των στίχων (π.χ. ιαμβικό δεκαπεντασύλλαβο, ενδεκασύλλαβο κ.ά.). Τέλος, θα αναδείξουν τη σημασία του τόνου, αφού ο τόνος είναι εκείνος που δυναμώνει ορισμένες συλλαβές, ώστε με την κανονική εναλλαγή τονισμένων και άτονων συλλαβών, να έχουμε το αποτέλεσμα της αρμονίας.

2.3.Γ.6 | ΟΛΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΗ: ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΕ ΚΕΙΜΕΝΑ

Σκοπός της υποενότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αναγνωρίσουν τα οφέλη της ολικής αναγνώσης. Πρόκειται για μια τεχνική που βοηθά στην καταπολέμηση του άγχους και ενισχύει την αυτοπεποίθηση του/της εκπαιδευομένου/-ης αναφορικά με την ερμηνεία των κειμένων και την παρουσία τους στη σκηνή.

Συγκεκριμένα, θα εμβαθύνουν στην τεχνική της ολικής αναπνοής και θα βελτιώσουν την αναπνευστική τους απόδοση, ώστε να είναι ικανοί/-ές να χαλαρώνουν το σώμα τους και το μυαλό τους, να ελέγχουν τον φωνητικό μηχανισμό και να ενισχύουν την αίσθηση ευεξίας και αντοχής τους. Η επανάληψη των τεχνικών και η συνεχής άσκηση της ολικής αναπνοής, με παράλληλα εφαρμογή των κανόνων ορθοφωνίας, είναι αυτή που θα οδηγήσει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στην πλήρη κατάκτηση της τεχνικής, καθιστώντας τη φυσική αναπνοή. Ακόμα, θα θυμηθούν και θα επαναλάβουν τις πρακτικές ασκήσεις του δεύτερου εξαμήνου και θα τις εφαρμόσουν σε θεατρικά κείμενα που μελετούν στην «Υποκριτική ΙΙΙ» και το «Αρχαίο δράμα Ι».

Προτείνεται η άσκηση να γίνεται σε μονολόγους από τα έργα των αρχαίων δραματικών ποιητών που διδάσκονται στο «Αρχαίο δράμα Ι». Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα πρέπει να αποδίδουν το κείμενο δοκιμάζοντας διαφορετικές συνθήκες ρυθμού και αντήχησης, αυτοσχεδιάζοντας και πειραματιζόμενοι/-ες με τα αντηχεία. Στόχος είναι να αντιπαραβάλουν τη διαφορετική αντήχηση του ήχου με τη χρήση των αντηχείων σε συνδυασμό με την τεχνική της ολικής αναπνοής, ώστε να ανακαλύψουν τη διαφορετική χρήση τους. Έτσι, θα διακρίνουν τα οφέλη της συγκεκριμένης τεχνικής, την αποτελεσματικότητα που επιφέρει στην ερμηνεία και των πιο δύσκολων κειμένων, αλλά και τα ευεργετικά της αποτελέσματα στην υγεία του σώματός τους.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Βαφιάς, Α. (2020). *Λεξικό προφοράς της κοινής νεοελληνικής γλώσσας*. Αθήνα: Εκδόσεις Λεξίτυπον.
2. Παπακωνσταντίνου, Ν. Δ. (2014). *Αγωγή του λόγου. Ορθοφωνία*. Αθήνα: Εκδόσεις Σταύρου Α. Κράτση.

Συμπληρωματικές

1. Μυράτ, Δ. (1979). *Η αγωγή του λόγου*. Αθήνα: Εκδόσεις Βιβλιοπωλείον της «Εστίας».
2. Σώχος, Ο. Α. (2000). *Η φωνητική ορθοφωνία με απλά στοιχεία ανατομίας και λειτουργίας του φωνητικού και αναπνευστικού συστήματος* (2η έκδοση). Αθήνα: Ιδιωτική έκδοση.

2.3.Δ • ΧΟΡΟΣ – ΚΙΝΗΣΗ ΙΙΙ

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Σε αυτή τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξερευνήσουν ένα ευρύ φάσμα στιλ χορού, συμπεριλαμβανομένων ιστορικών χορών (π.χ. μινουέτο, τα-

ραντέλα, μαζούρκα), κοινωνικών χορών (π.χ. βαλς) και ελληνικών παραδοσιακών χορών (π.χ. συρτός, καλαματιανός, ζωναράδικος, μπάλος). Θα εμβαθύνουν στους παράγοντες που διαμόρφωσαν αυτούς τους χορούς και στις δεξιότητες που καλλιεργήθηκαν μέσα από τη μελέτη τους. Επίκεντρο της ενότητας αποτελεί η ανάπτυξη της ικανότητας συμμετοχής και προσαρμογής σε ομαδικές χορογραφίες και διαφορετικά χορευτικά στιλ, ώστε οι εκπαιδευόμενοι/-ες να μπορούν να ανταποκρίνονται αποτελεσματικά στις απαιτήσεις συγκεκριμένων σκηνικών ή θεατρικών ρόλων. Μέσα από ασκήσεις που προάγουν την ετοιμότητα, την έκφραση, τον ρυθμό, τη φαντασία, την αντίληψη και την αυτοπεποίθηση, θα καλλιεργήσουν μια οργανική σχέση μεταξύ κίνησης, αναπνοής, ήχου, ομιλίας και συναισθήματος, που θα τους δώσει τη δυνατότητα να κάνουν συνειδητές επιλογές στην κίνηση και στις δράσεις τους, ενισχύοντας την καλλιτεχνική τους έκφραση. Επιπλέον, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αποκτήσουν γνώσεις για την πρόσληψη και ερμηνεία του χορού στο αρχαίο δράμα, καθώς θα εξεταστούν μέσα από ψηφιακά αρχεία αποσπάσματα χορού από σημαντικές παραστάσεις αρχαίου δράματος, όπως είναι οι Δελφικές Εορτές σε επιμέλεια των Κ. Πράτσικα, Ζ. Νικολούδη και Ρ. Μάνου. Συνολικά, μελετώντας και εξασκώντας αυτές τις διαφορετικές μορφές χορού, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα διευρύνουν το ρεπερτόριό τους, θα διευρύνουν τις καλλιτεχνικές τους ικανότητες και θα αποκτήσουν μια βαθύτερη εκτίμηση για την πολιτιστική κληρονομιά που ενσωματώνεται σε κάθε στιλ χορού.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί/-ές να:

- Κατονομάζουν τα βασικά είδη του θεατρικού χορού,
- Αναγνωρίζουν τον πρωταγωνιστικό χαρακτήρα του σώματος στην προσέγγιση,
- Διακρίνουν διαφορές μεταξύ των διαφόρων ειδών χορού,
- Ερμηνεύουν κινησιολογικά έναν ρόλο,
- Συνθέτουν σκηνές χορικών,
- Παράγουν τη δική τους πρόταση σε θέματα σκηνικής παρουσίας,
- Αξιολογούν την κίνηση ως πολιτισμικό και ιστορικό φαινόμενο,
- Κρίνουν την ικανότητά τους σε σχέση με τις προσδοκίες τους για το επαγγελματικό τους μέλλον,
- Ευαισθητοποιούνται σε ζητήματα πρόσληψης του Χορού του αρχαίου δράματος.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Βασικά είδη του θεατρικού χορού / Ιστορικοί χοροί / Κοινωνικοί χοροί /

Ελληνικοί παραδοσιακοί χοροί / Ο Χορός στο αρχαίο θέατρο /

Επισκόπηση παραστάσεων Χορού αρχαίου δράματος.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα
Θεωρία (0), Εργαστήριο (2), Σύνολο (2).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟΥΣ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥΣ ΧΟΡΟΥΣ
2	ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΙ ΧΟΡΟΙ
3	ΕΛΛΗΝΙΚΟΙ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΙ ΧΟΡΟΙ
4	ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ
5	Ο ΧΟΡΟΣ ΣΤΟ ΑΡΧΑΙΟ ΘΕΑΤΡΟ
6	ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΩΝ ΧΟΡΟΥ ΑΡΧΑΙΟΥ ΔΡΑΜΑΤΟΣ

Κείμενο αναφοράς

2.3.Δ.1 | ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟΥΣ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥΣ ΧΟΡΟΥΣ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα μελετάει και εξερευνά χορούς από διαφορετικές χρονικές περιόδους, όπως είναι το μινουέτο, η ταραντέλα, η μαζούρκα κ.ά.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα ανακαλύψουν τα κοινωνικά και πολιτιστικά πλαίσια από τα οποία προέρχονται αυτοί οι χοροί, θα εξερευνήσουν τα χαρακτηριστικά, τα βήματα και τα στιλιστικά στοιχεία που καθορίζουν κάθε μορφή χορού, αποκτώντας γνώσεις σχετικά με τη σημασία αυτών των χορών στις αντίστοιχες χρονικές περιόδους τους. Μέσω της έρευνας, της παρατήρησης και της πρακτικής εφαρμογής, θα αναπτύξουν μια κατανόηση των μοναδικών κινητικών ιδιοτήτων και των αισθητικών αρχών που σχετίζονται με τους ιστορικούς χορούς. Θα μάθουν τις τεχνικές συνεργασίας και τη μουσικότητα που απαιτούνται για κάθε μορφή χορού, επιτρέποντάς τους να αναδημιουργήσουν αυθεντικά αυτούς τους χορούς. Επιπλέον, θα έχουν την ευκαιρία να διερευνήσουν τις κοινωνικές και πολιτιστικές επιπτώσεις των ιστορικών χορών, να εξετάσουν την κοινωνική δυναμική, την εθιμοτυπία και τους ρόλους μέσα σε αυτούς, κατανοώντας το ιστορικό πλαίσιο μέσα στο οποίο δημιουργήθηκαν. Με τη μελέτη των ιστορικών χορών, θα εμπλουτιστεί το χορευτικό τους ρεπερτόριο και θα τους δοθεί μια ευρύτερη προοπτική σχετικά με την εξέλιξη του χορού και την πολιτιστική του σημασία.

Συνολικά, εξερευνώντας αυτούς τους χορούς, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αποκτήσουν μεγαλύτερη εκτίμηση για την τέχνη, τη δημιουργικότητα και την ιστορική κληρονομιά που ενσωματώνεται σε κάθε μορφή χορού, ενώ θα έχουν την ευκαιρία να συνδεθούν με το παρελθόν και να εκτιμήσουν την ποικιλομορφία των μορφών χορού.

2.3.Δ.2 | ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΙ ΧΟΡΟΙ

Σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα έχουν την ευκαιρία να μελετήσουν και να εξερευνήσουν χορούς οι οποίοι χαρακτηρίζονται από την έμφαση που δίνουν στη σύνδεση των παρτενέρ, τα ρυθμικά μοτίβα και τη χαρά της κοινοτικής κίνησης.

Μέσα από συγκεκριμένες τεχνικές, θα μάθουν τα βήματα και την εθιμοτυπία που σχετίζονται με αυτούς τους χορούς, στοιχεία που θα τους/τις επιτρέψουν να συμμετέχουν με αυτοπεποίθηση σε κοινωνικά περιβάλλοντα χορού – η μελέτη τους υπερβαίνει τις τεχνικές πτυχές. Παράλληλα, θα διερευνήσουν τα πολιτιστικά και ιστορικά πλαίσια στα οποία προέκυψαν αυτοί οι χοροί, και θα αποκτήσουν γνώσεις σχετικά με την κοινωνική δυναμική, τα έθιμα και τις παραδόσεις που έχουν διαμορφώσει την εξέλιξη των κοινωνικών χορών σε όλη την ιστορία. Μέσα από την πρακτική εφαρμογή, θα αναπτύξουν μια αίσθηση σύνδεσης και συνεργασίας με τους/τις συγχορευτές/-τριές τους. Θα ενισχύσουν την ικανότητά τους στη μη λεκτική επικοινωνία και θα κατανοήσουν βαθύτερα έννοιες όπως η καθοδήγηση και η ανταπόκριση μέσα στο ζευγάρι ή την ομάδα, η μουσικότητα, καθώς και η τέχνη του αυτοσχεδιασμού στο πλαίσιο των κοινωνικών χορών.

Καθώς η μελέτη των κοινωνικών χορών προάγει την κοινωνική αλληλεπίδραση, την οικοδόμηση της κοινότητας και την εκτίμηση για τη χαρά της κίνησης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αναπτύξουν μια κατανόηση της πολιτιστικής κληρονομιάς που ενσωματώνεται σε αυτούς τους χορούς, ενισχύοντας παράλληλα την ικανότητά τους να συνδέονται με άλλους και να εκφράζονται μέσω της παγκόσμιας γλώσσας του χορού.

2.3.Δ.3 | ΕΛΛΗΝΙΚΟΙ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΙ ΧΟΡΟΙ

Σε αυτή την υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αποκτήσουν μια βαθύτερη κατανόηση των παραγόντων που έχουν διαμορφώσει τους ελληνικούς παραδοσιακούς χορούς, καθώς και των δεξιοτήτων που καλλιεργούνται μέσω της μάθησής τους, διερευνώντας τα ιστορικά και πολιτιστικά πλαίσια μέσα στα οποία δημιουργήθηκαν αυτοί οι χοροί.

Μέσα από την πρακτική διδασκαλία, θα μάθουν τα συγκεκριμένα βήματα, τα ρυθμικά μοτίβα και τις στιλιζαρισμένες κινήσεις που χαρακτηρίζουν τους ελληνικούς παραδοσιακούς χορούς, αναπτύσσοντας μια εκτίμηση για τον ακριβή συντονισμό και τις εκφραστικές χειρονομίες που τους δίνουν ζωντάνια. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εμβαθύνουν στην πολιτισμική σημασία και τις κοινωνικές διαστάσεις αυτών των χορών, μαθαίνοντας για τον ρόλο της κοινότητας, του εορτασμού και της αφήγησης ιστοριών στις ελληνικές χορευτικές παραδόσεις. Μελετώντας τους ελληνικούς παραδοσιακούς χορούς, θα αναπτύξουν μια σειρά πολύτιμων δεξιοτήτων: θα ενισχύσουν τη ρυθμική τους επίγνωση, τον συντονισμό και τη μουσικότητά τους, και θα καλλιεργήσουν την αίσθηση της ενότητας και συνεργασίας μέσα από τους ομαδικούς χορούς, βελτιώνοντας την ικανότητά τους να συνδέονται με άλλους μέσω της κίνη-

σης. Παράλληλα, θα εμβαθύνουν στη μελέτη χορών οι οποίοι είναι βαθιά ριζωμένοι στην πολιτιστική κληρονομιά της χώρας και προσφέρουν μια ματιά στην ιστορία, τις παραδόσεις και την περιφερειακή ποικιλομορφία της.

Συνολικά, η εξερεύνηση των ελληνικών παραδοσιακών χορών θα προσφέρει στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες ένα παράθυρο στην ποικιλομορφία και τη ζωντάνια των ελληνικών χορευτικών παραδόσεων, καλλιεργώντας την εκτίμηση για τη σύνδεση μεταξύ κίνησης, πολιτισμού και ταυτότητας.

2.3.Δ.4 | ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

Σε αυτή την υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξερευνήσουν και θα αναπτύξουν τις δημιουργικές τους ικανότητες κίνησης, με έμφαση στην καλλιέργεια των δεξιοτήτων που είναι απαραίτητες για να ανταποκριθούν αυθόρμητα και αυθεντικά στις απαιτήσεις ενός ρόλου ή μιας παράστασης.

Μέσα από την πρακτική του αυτοσχεδιασμού, θα συμμετάσχουν σε ασκήσεις που προάγουν την ετοιμότητα, τις εκφραστικές ικανότητες, τη ρυθμική επίγνωση, τη φαντασία, την αντίληψη και την εμπιστοσύνη. Θα καλλιεργήσουν μια οργανική σχέση μεταξύ κίνησης, αναπνοής, ήχου, ομιλίας και συναισθήματος, διερευνώντας πώς αυτά τα στοιχεία διαπλέκονται και ενισχύουν τη συνολική τους απόδοση. Μέσα από ασκήσεις αυτοσχεδιασμού, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αναπτύξουν την ικανότητά τους να κάνουν συνειδητές επιλογές στην κίνηση και τη δράση. Θα επεκτείνουν τις δημιουργικές και ερμηνευτικές τους δεξιότητες, ενισχύοντας την ικανότητά τους να ανταποκρίνονται διαισθητικά και εκφραστικά στη στιγμή. Συμμετέχοντας σε ασκήσεις αυτοσχεδιασμού, όχι μόνο θα ενισχύσουν τις τεχνικές και καλλιτεχνικές τους ικανότητες, αλλά και θα προωθήσουν μια βαθύτερη σύνδεση με τη δική τους μοναδική «φωνή» κίνησης. Θα αποκτήσουν εμπιστοσύνη στην ικανότητά τους να εξερευνούν και να εμπιστεύονται τα δημιουργικά τους ένστικτα, τα οποία τους επιτρέπουν να φέρουν μια αίσθηση αυθορμητισμού και αυθεντικότητας στις παραστάσεις τους.

Συνοπτικά, οι ασκήσεις αυτοσχεδιασμού σε αυτή τη μαθησιακή ενότητα παρέχουν στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες ένα πεδίο για να αναπτύξουν τις δεξιότητές τους στη δημιουργική κίνηση και να ενισχύσουν την ευελιξία τους ως καλλιτέχνες/-ιδες.

2.3.Δ.5 | Ο ΧΟΡΟΣ ΣΤΟ ΑΡΧΑΙΟ ΘΕΑΤΡΟ

Σε αυτή την υποενότητα οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξερευνήσουν τον Χορό στο αρχαίο θέατρο, καθώς ο Χορός κατείχε σημαντικό ρόλο, ιδιαίτερα στις τραγωδίες και κωμωδίες και αποτελούσε αναπόσπαστο μέρος τους, χρησιμοποιώντας κίνηση, μουσική και ποίηση είτε για να εκφράσει συναισθήματα είτε για να μιλήσει για κάποιο θέμα.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μελετήσουν το ιστορικό πλαίσιο του Χορού και θα μάθουν το συγκεκριμένο λεξιλόγιο κίνησης, καθώς και τις στιλιζαρισμένες χειρονομίες που σχετίζονται με το αρχαίο θέατρο. Θα διερευνήσουν τη δυναμική της ομαδικής κίνησης, του συγχρονισμού και των χωρικών μοτίβων, ενσωματώνοντας τη συλλογική

φωνή και τον χαρακτήρα της χορωδίας. Ακόμα, θα αναπτύξουν μια βαθιά κατανόηση της εκφραστικής τους δύναμης και της ικανότητάς τους να ενισχύσουν την αφήγηση και τον δραματικό αντίκτυπο μιας παράστασης.

Θα αποκτήσουν γνώσεις για τη σχέση μεταξύ κίνησης, μουσικής και ποιητικού κειμένου, ανακαλύπτοντας την περίπλοκη σχέση μεταξύ αυτών των στοιχείων στις αρχαίες θεατρικές παραστάσεις. Με την εξάσκηση όλων των παραπάνω, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αναπτύξουν ένα μοναδικό σύνολο δεξιοτήτων που μπορεί να εφαρμοστεί σε σύγχρονες παραστάσεις αρχαίων έργων. Παράλληλα, θα βελτιώσουν τη σωματικότητα τους, το σύνολο και τις ερμηνευτικές τους ικανότητες, στοιχεία που θα τους δώσουν μια αυξημένη αίσθηση αυθεντικότητας και καλλιτεχνικού βάθους στους ρόλους τους επάνω στη σκηνή.

Συνοπτικά, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αποκτήσουν μια βαθύτερη κατανόηση του ρόλου και της επίδρασης του Χορού στο αρχαίο θέατρο και της συνάφειάς του με τις σύγχρονες πρακτικές εκτέλεσης.

2.3.Δ.6 | ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΩΝ ΧΟΡΟΥ ΑΡΧΑΙΟΥ ΔΡΑΜΑΤΟΣ

Σε αυτή την υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα έχουν την ευκαιρία να εξερευνήσουν και να αναλύσουν χορικά αποσπάσματα από σημαντικές παραστάσεις αρχαίου δράματος, μέσα από ψηφιακά αρχεία. Στόχος είναι η ευαισθητοποίηση των εκπαιδευομένων στην πολυπλοκότητα της πρόσληψης και ερμηνείας των χορευτικών στοιχείων του αρχαίου δράματος.

Μέσα από αυτά τα ψηφιακά αρχεία και εστιαζόμενοι/-ες συγκεκριμένα στις Δελφικές Εορτές σε επιμέλεια των Κ. Πράτσικα, Ζ. Νικολούδη και Ρ. Μάνου, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εμβαθύνουν στην ιστορική αναπαράσταση των παραστάσεων αρχαίου Χορού, αποκτώντας γνώσεις σχετικά με τις χορογραφικές επιλογές, το κινητικό λεξιλόγιο και τις καλλιτεχνικές ερμηνείες των αρχαίων ελληνικών δραμάτων. Θα αναλύσουν τις αποχρώσεις των χορικών αποσπασμάτων, παρατηρώντας πώς οι χορογράφοι έχουν «μεταφράσει» την ουσία των πρωτότυπων παραστάσεων σε σύγχρονες παρουσιάσεις. Αυτή η εξερεύνηση θα ενισχύσει την κατανόηση της πολυπλοκότητας της αναβίωσης και της ερμηνείας του αρχαίου Χορού, γεφυρώνοντας το χάσμα μεταξύ ιστορικού πλαισίου και σύγχρονης πρόσληψης. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αποκτήσουν μια βαθύτερη κατανόηση της αλληλεπίδρασης μεταξύ κίνησης, μουσικής και δραματικού κειμένου στη σφαίρα του αρχαίου δράματος, αναπτύσσοντας μια κριτική ματιά που θα τους επιτρέψει να κάνουν «ενημερωμένες» καλλιτεχνικές επιλογές στις δικές τους ερμηνείες του αρχαίου δράματος.

Συνολικά, η επισκόπηση των χορευτικών παραστάσεων αρχαίου δράματος παρέχει στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες μια ολοκληρωμένη κατανόηση της πρόσληψης και ανασυγκρότησης του Χορού στο πλαίσιο του αρχαίου δράματος, αποκτώντας πολύτιμες γνώσεις σχετικά με τις καλλιτεχνικές επιλογές και ερμηνείες που εμπλέκονται στην αναβίωση του αρχαίου Χορού για το σύγχρονο κοινό.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Πράτσια, Κ. (1991). *Έργα και Ημέρες. Αυτοβιογραφία και κείμενα για τα 30 χρόνια της Σχολής*. Αθήνα: Εκδόσεις Αστrolάβος/Ευθύνη.
2. Χουρμουζιάδης, Ν. Χ. (1998). *Περί χορού. Ο ρόλος του ομαδικού στοιχείου στο αρχαίο δράμα*. Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη.

Συμπληρωματικές

1. Ευαγγελίδη, Α. (1991). *Χοροί του Μεσαίωνα και της Αναγέννησης*. Αθήνα: Εκδόσεις Νεφέλη.
2. Ρούμπης, Γ. (1999). *Ελληνικοί χοροί. Γενικό μέρος – Διδακτική – Μουσικοκινητική ανάλυση*. Αθήνα: Εκδόσεις Σμπίλια.

2.3.Ε • ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΤΗΝ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ ΙΙΙ

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εφαρμόσουν τεχνικές του συστήματος Στανισλάβσκι και των συνεχιστών/-τριών του πάνω σε επιλεγμένες σκηνές από θεατρικά έργα, συνδυάζοντας γνώσεις από τη μαθησιακή ενότητα της «Υποκριτικής ΙΙΙ». Συγκεκριμένα, θα πειραματιστούν στις σχολές και στα αισθητικά κινήματα του μοντερνισμού, τόσο στο θέατρο όσο και στον κινηματογράφο, γνωρίζοντας το αποτύπωμα της τεχνικής του Actors Studio στον κινηματογράφο. Παράλληλα, θα έρθουν σε επαφή με μεγάλους/-ες κινηματογραφικούς/-ές σκηνοθέτες/-τριες που εκφράστηκαν μέσω του εξπρεσιονισμού τόσο στην Αμερική όσο και την Ευρώπη, παρακολουθώντας παραστάσεις του παρελθόντος που υπάρχουν διαθέσιμες σε ψηφιακά αρχεία (π.χ. ΕΡΤ). Επιπλέον, θα μελετηθεί το έργο των Δημήτρη Ροντήρη και Κάρολου Κουν, οι οποίοι εκπροσωπούν τις δύο σπουδαιότερες σκηνοθετικές σχολές στην Ελλάδα. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα προχωρήσουν στη διαδικασία δοκιμών με άξονα τις σκηνοθετικές γραμμές που μελέτησαν, δημιουργώντας ανάλογα σκηνικά, φωτιστικά και ηχητικά περιβάλλοντα για την πραγματοποίηση μιας καλλιτεχνικής παραγωγής που θα παρουσιαστεί σε κοινό. Επιπροσθέτως, θα δοκιμάσουν την ερμηνευτική τους προσέγγιση μπροστά στην κινηματογραφική κάμερα.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί/-ές να:

- Εντοπίζουν τα αισθητικά κινήματα του μοντερνισμού,

- Αναγνωρίζουν σημαντικούς/-ές θεατρικούς/-ες και κινηματογραφικούς/-ές σκηνοθέτες/-τριες,
- Διακρίνουν την εξέλιξη της σκηνοθεσίας σε σχέση με τις αλλαγές στο κοινωνικοπολιτικό πλαίσιο,
- Αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες σχετικά με την παραγωγή μιας θεατρικής παράστασης ή κινηματογραφικής ταινίας,
- Ερμηνεύουν έναν ρόλο σύμφωνα με τη σκηνοθετική γραμμή,
- Συνθέτουν ένα ολοκληρωμένο καλλιτεχνικό έργο,
- Οργανώνουν μια θεατρική παράσταση,
- Εφαρμόζουν τις διαφορετικές ερμηνευτικές προσεγγίσεις στο θέατρο και στον κινηματογράφο,
- Υιοθετούν μια υπεύθυνη ομαδική συμπεριφορά.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Αισθητικά κινήματα / Μοντερνισμός / Σκηνοθέτης/-τρια / Βοηθός σκηνοθέτη/-τριας / Actors Studio / Κάρολος Κουν / Δημήτρης Ροντήρης / Επικό θέατρο / Κινηματογράφος / Δοσμένες συνθήκες.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (0), Εργαστήριο (3), Σύνολο (3).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΤΑ ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ ΚΙΝΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΜΟΝΤΕΡΝΙΣΜΟΥ ΣΤΟΝ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟ
2	Η ΤΕΧΝΙΚΗ ΤΗΣ «ΜΕΘΟΔΟΥ» ΣΤΟΝ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟ
3	ΟΙ ΔΟΣΜΕΝΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΚΑΙ Η ΣΚΗΝΟΘΕΤΙΚΗ ΓΡΑΜΜΗ
4	ΕΞΑΣΚΗΣΗ ΤΟΥ ΡΟΛΟΥ
5	ΤΟ ΕΠΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ ΚΑΙ ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΤΟΥ ΜΠΡΕΧΤ
6	ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗΣ Ή ΤΑΙΝΙΑΣ

Κείμενο αναφοράς

2.3.E.1 | ΤΑ ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ ΚΙΝΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΜΟΝΤΕΡΝΙΣΜΟΥ ΣΤΟΝ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟ

Ο μοντερνισμός ήταν ένα ευρύ και ποικίλο καλλιτεχνικό και πολιτιστικό κίνημα που εκδηλώθηκε κατά τα τέλη του 19ου και επικράτησε μέχρι και τις αρχές του δεύτερου μισού του 20ού αιώνα, και αφορούσε διάφορες τέχνες, όπως τη ζωγραφική, τη λογοτεχνία, την αρχιτεκτονική, τη μουσική, το θέατρο κ.ά. Ο μοντερνισμός χαρακτηριζόταν από τον πειραματισμό, την απόρριψη της παραδοσιακής φόρμας και την εξερεύνηση νέων τεχνικών και ιδεών.

Στόχος της υποενότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να έρθουν σε επαφή με τα αισθητικά ρεύματα του μοντερνισμού μέσα από τον κινηματογράφο. Θα τα ονομάσουν και θα διακρίνουν τα χαρακτηριστικά τους. Θα παρακολουθήσουν κινηματογραφικές ταινίες ή αποσπάσματα, και θα αναλύσουν την αισθητική τους, την υποκριτική ερμηνεία των ηθοποιών, καθώς και την αισθητική ματιά του/της σκηνοθέτη/-τριας. Θα τις κατατάξουν σύμφωνα με τα αισθητικά κινήματα του μοντερνισμού και θα τα συγκρίνουν με βάση τις οικονομικοπολιτικές και κοινωνικές συνθήκες της εποχής τους. Ενδεικτικά προτείνονται οι ταινίες: *Το εργαστήριο του Δρ Καλιγκάρι* (1920) του Ρόμπερτ Βίνε, *In the Mood for Love* (2000) του Γούνγκ Καρ Γουάι, *Μανιφέστο* (2015) του Τζούλιαν Ρόζεφελντ, *Περσόνα* του Ίνγκμαρ Μπέργκμαν και *Η θυσία* (1986) του Αντρέι Ταρκόφσκι. Σε αυτές, θα παρατηρήσουν τις ερμηνείες των ηθοποιών, θα συζητήσουν και θα αναλύσουν τις τεχνικές, και θα υιοθετήσουν νέες αντιλήψεις γύρω από την υποκριτική τέχνη.

Στη συνέχεια, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα δημιουργήσουν ένα σενάριο μικρού μήκους από έργο που μελετάνε στη μαθησιακή ενότητα της «Υποκριτικής III» και θα επιχειρήσουν να εφαρμόσουν ένα από τα αισθητικά κινήματα του μοντερνισμού στη σκηνοθεσία και την αισθητική της ταινίας τους, αλλά και στην υποκριτική τους ερμηνεία. Θα πειραματιστούν και θα προσαρμόσουν την ερμηνεία τους σύμφωνα με τα αισθητικά κινήματα του εξπρεσιονισμού, του ρεαλισμού, του ποιητικού ρεαλισμού κ.λπ.

2.3.E.2 | Η ΤΕΧΝΙΚΗ ΤΗΣ «ΜΕΘΟΔΟΥ» ΣΤΟΝ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟ

Στη συγκεκριμένη υποενότητα οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα έρθουν σε επαφή με τη «Μέθοδο» στον κινηματογράφο, την υποκριτική δηλαδή προσέγγιση που ανέπτυξε ο Ελία Καζάν επηρεασμένος από το σύστημα Στανισλάβσκι και ίδρυσε το Actors Studio. Ο Καζάν συνεργάστηκε στη συνέχεια με τον Λι Στράσμπεργκ, υποστηρικτή του συστήματος Στανισλάβσκι και των εξελίξεων που έφερε ο Βαχτάνγκοφ, δημιουργώντας τη Μέθοδο. Οι προσωπικές τους έρευνες και ανακαλύψεις βελτίωσαν τις τεχνικές της υποκριτικής και αποτέλεσαν τη βάση πάνω στην οποία το Actors Studio στήριξε τη δουλειά του.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα παρακολουθήσουν τις ταινίες του Ελία Καζάν *Το λιμάνι της αγωνίας* και *Ανατολικά της Εδέμ*. Θα διακρίνουν τις υποκριτικές ερμηνείες των ηθοποιών και θα εντοπίσουν τα στοιχεία της Μεθόδου. Οι ταινίες του Ελία Καζάν υπήρξαν σημαντικός παράγοντας για την εισαγωγή της Μεθόδου στον κινηματογράφο.

Επιπλέον, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εστιαστούν στην ιστορία του Actors Studio και θα παρακολουθήσουν ταινίες ή αποσπάσματα, όπου θα διακρίνουν την τεχνική της Μεθόδου και την εξέλιξη του συστήματος Στανισλάβσκι στην υποκριτική ερμηνεία των ηθοποιών. Ενδεικτικά προτείνονται οι ταινίες: *Ο ταξιτζής* (1976) του Μάρτιν Σκορσέζε, *Στη φωλιά του κούκου* (1975) του Μίλος Φόρμαν, *Η εκλογή της Σόφι* (1982) του Άλαν Τζέι Πάκουλα, *Θλιμμένη Τζάσμιν* (2013) του Γούντι Άλεν και *Ο σκοτεινός ιππότης* (2008) του Κρίστοφερ Νόλαν. Θα παρατηρήσουν τις ερμηνείες των ηθοποιών,

θα συζητήσουν και θα αναλύσουν τις τεχνικές, και θα υιοθετήσουν νέες αντιλήψεις για την υποκριτική τέχνη.

Η βασική ιδέα πίσω από τη Μέθοδο είναι η εστίαση στον εσωτερικό κόσμο του χαρακτήρα, προκειμένου να δημιουργηθεί μια αυθεντική ερμηνεία.

2.3.E.3 | ΟΙ ΔΟΣΜΕΝΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΚΑΙ Η ΣΚΗΝΟΘΕΤΙΚΗ ΓΡΑΜΜΗ

Στη συγκεκριμένη υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εμβαθύνουν στην προσέγγιση των ρόλων τους και στην ερμηνεία των σκηνών που θα επιλέξουν. Θα εστιαστούν στις τεχνικές από το σύστημα Στανισλάβσκι και θα επιλέξουν τις κατάλληλες ασκήσεις για να εφαρμόσουν αυτές τις τεχνικές.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες προτείνεται να επιλέξουν μονολόγους, μονόπρακτα ή και σκηνές από έργα ελλήνων και ξένων συγγραφέων του 20ού αιώνα. Θα εμβαθύνουν και θα αναλύσουν τις δοσμένες συνθήκες του έργου, ενώ θα ορίσουν από την αρχή μέσα από συζητήσεις και αναλύσεις τη σκηνοθετική αισθητική του κειμένου που θα ερμηνεύσουν. Θα ασκηθούν στις τεχνικές του συστήματος Στανισλάβσκι και θα εφαρμόσουν την τεχνική «βιογραφικό του ρόλου».

Το «βιογραφικό του ρόλου» είναι ένα βασικό στοιχείο στο σύστημα του Στανισλάβσκι. Πρόκειται για μια τεχνική που χρησιμοποιείται για την ανάπτυξη του χαρακτήρα ενός ρόλου. Κατά τη διαδικασία αυτή, ο/η εκπαιδευόμενος/-η θα αναλύσει κάθε πτυχή του χαρακτήρα που θα υποδυθεί, θα συμπεριλάβει τις σκέψεις, τα συναισθήματα, τους στόχους και τις επιθυμίες, αλλά και τις σχέσεις που διατηρεί με τους άλλους χαρακτήρες. Θα χρησιμοποιήσουν τη δημιουργική τους φαντασία και, σύμφωνα με τις δοσμένες συνθήκες και πληροφορίες, θα δημιουργήσει και θα καταγράψει ένα βιογραφικό, το οποίο θα ξεκινάει πριν ακόμα συναντήσουμε τον ρόλο στο έργο. Ο Στανισλάβσκι πίστευε ότι αυτή η κατανόηση βοηθάει τον/την ηθοποιό να ερμηνεύει τον ρόλο του με βάση την εμβάθυνση στην ψυχολογία του χαρακτήρα.

Στη συνέχεια, ο/η εκπαιδευόμενος/-η θα ενσωματώσει τις γνώσεις και τις εμπειρίες του χαρακτήρα στη φυσική του παρουσία και κίνηση στη σκηνή.

2.3.E.4 | ΕΞΑΣΚΗΣΗ ΤΟΥ ΡΟΛΟΥ

Στόχος της υποενότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να ασκηθούν και να εμβαθύνουν στην προσέγγιση και ερμηνεία του ρόλου μέσα από το σύστημα Στανισλάβσκι. Ενδεικτικά προτείνεται να ασκηθούν στα εξής έργα: *Ματωμένος γάμος* και *Περλίμπλιν και Μπελίσσα* του Φεδερίκο Γκαρθία Λόρκα, *Η ανθρώπινη φωνή* και *Η ψεύτρα* του Ζαν Κοκτό, *Γύρισα σπίτι*, *Ο τυχαίος θάνατος ενός αναρχικού* και *Λεύτερο ζευγάρι* του Ντάριο Φο.

Συγκεκριμένα, θα ονοματίσουν και θα διατυπώσουν τις τεχνικές του συστήματος και εφαρμόσουν ένα ένα τα στάδια προσέγγισης. Θα δημιουργήσουν το βιογραφικό του ρόλου τους, θα ανιχνεύσουν τις επιθυμίες και τους στόχους του χαρακτήρα που θα υποδυθούν, θα προσδιορίσουν τον τόπο, τον χρόνο και την αισθητική της

σκηνοθετικής γραμμής, θα εξερευνήσουν το από κάτω κείμενο, θα ανακαλύψουν τις εσωτερικές και εξωτερικές ενέργειες, θα τοποθετήσουν το σώμα τους στον χώρο σε σχέση με τους/τις άλλους/-ες και θα κινηθούν ανάλογα, υιοθετώντας τις χειρονομίες εκείνες που ταιριάζουν στον ρόλο. Στη συνέχεια, θα δοκιμάσουν τις σκηνές τους ή τους μονολόγους τους σε πρόβες, με άξονα τις χειρονομίες και την κίνηση, τους ήχους και τη μουσική, τον ρυθμό και τις παύσεις. Τέλος, θα επιμεληθούν τον ήχο, τη μουσική, τον φωτισμό, τα κουστούμια και τα σκηνικά αντικείμενα του ρόλου τους, και θα παρουσιάσουν ένα ολοκληρωμένο καλλιτεχνικό προϊόν που θα είναι η παρουσίαση των σκηνών ή των μονολόγων τους.

2.3.E.5 | ΤΟ ΕΠΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ ΚΑΙ ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΤΟΥ ΜΠΡΕΧΤ

Το επικό θέατρο αναφέρεται σε ένα είδος θεατρικής παράστασης που επικεντρώνεται συνήθως σε μεγάλες περιπέτειες, ηρωικές πράξεις και μύθους. Αυτό το είδος τέχνης εξελίχθηκε αρχικά στην αρχαία Ελλάδα και συχνά περιλαμβάνει θεαματικές σκηνές, μεγάλο αριθμό χαρακτήρων και επικές περιπέτειες που εκτυλίσσονται σε μεγάλη κλίμακα. Κλασικά παραδείγματα του επικού αφηγηματικού τρόπου αποτελούν η *Ιλιάδα* και η *Οδύσσεια* του Ομήρου, στα οποία κυριαρχεί η αφήγηση των γεγονότων από έναν αφηγητή. Ο Μπρεχτ χρησιμοποίησε την τεχνική του έπους στο θέατρό του για να αναδείξει την αποστασιοποίηση. Ενώ το έπος εστιάζεται στον μύθο και την ηρωική παράδοση, ο Μπρεχτ επικεντρώνεται στην πολιτική και κοινωνική κριτική μέσω του επικού θεάτρου. Χρησιμοποίησε την τεχνική της αποστασιοποίησης ώστε το κοινό να σκέφτεται πάνω σε αυτά που βλέπει, αντί εμπλέκεται συναισθηματικά με τους χαρακτήρες, και έτσι να αναδείξει τον κοινωνικό χαρακτήρα της παράστασης.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα έρθουν σε επαφή με το θέατρο του Μπρεχτ συνδέοντας και συνθέτοντας τις γνώσεις και την εμπειρία τους από τις μαθησιακές ενότητες της «Υποκριτικής ΙΙΙ», της «Ιστορίας θεάτρου ΙΙ» και της «Επισκόπησης θεατρικών κειμένων Ι». Θα ασκηθούν πάνω στα έργα *Όπερα της πεντάρας* και *Ο κύκλος με την κιμωλία*, αναλύοντας τους χαρακτήρες και τα βασικά χαρακτηριστικά του επικού θεάτρου. Επιπλέον, θα αναγνωρίσουν το ιστορικό πλαίσιο, την αφηγηματική τεχνική και τη χρήση του τραγουδιού ως στοιχεία της αποστασιοποίησης, και θα κάνουν τη σύνδεση με την τεχνική της παράβασης που χρησιμοποιεί ο Αριστοφάνης. Στη συνέχεια, θα επιλέξουν σκηνές από τα έργα και θα δουλέψουν πάνω σε αυτές, με στόχο να τις παρουσιάσουν.

2.3.E.6 | ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗΣ Ή ΤΑΙΝΙΑΣ

Στην τελευταία υποενότητα του εξαμήνου, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εστιαστούν στην επιλογή, την άσκηση και την τελική παρουσίαση ενός καλλιτεχνικού προϊόντος, συνθέτοντας τις γνώσεις και τις εμπειρίες τους. Παράλληλα, μέσα από ψηφιακά αρχεία, θα παρακολουθήσουν και θα αναγνωρίσουν το σκηνοθετικό έργο του Δημήτρη Ροντήρη από τη δεκαετία του 1930 έως και τη δεκαετία του 1970, και θα το αντιπαρα-

βάλουν με το έργο του Κάρολου Κουν. Θα διακρίνουν τις καινοτομίες της σκηνοθετικής τους προσέγγισης στην εποχή τους και θα εντοπίσουν τις επιρροές τους από τα καλλιτεχνικά κινήματα.

Προτείνεται οι εκπαιδευόμενοι/-ες να χωριστούν σε υποομάδες εργασίας και να επιλέξουν σκηνές από έργα που προσέγγισαν και ανέλυσαν σε άλλες μαθησιακές ενότητες του Γ΄ εξαμήνου. Θεμιτή θα ήταν και η παραγωγή μιας ταινίας μικρού μήκους, η οποία θα βασίζεται σε μια σκηνή από τα έργα με τα οποία ήρθαν σε επαφή. Θα προσεγγίσουν τους ρόλους μέσα από τις τεχνικές που ερεύνησαν και θα τους ερμηνεύσουν. Κάθε υποομάδα θα ερμηνεύσει τη σκηνή που θα επιλέξει, ενώ οι υπόλοιπες θα αναλάβουν τον ρόλο των συντελεστών/-τριών της παράστασης ή της ταινίας, και της παραγωγής. Έτσι, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα ασκηθούν στην ομαδική εργασία και την αλληλοστήριξη, θα βιώσουν το ομαδικό πνεύμα που απαιτεί η παραγωγή μιας θεατρικής παράστασης ή κινηματογραφικής ταινίας, και θα αναγνωρίσουν ότι οι δύο αυτές τέχνες, του θεάτρου και του κινηματογράφου, εμπεριέχουν όλες τις άλλες.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Αδάμου, Χρ. (επιμ.). (2008). *Ο ηθοποιός ανάμεσα στη σκηνή και στην οθόνη*. Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη.
2. Kott, J. (2006). *Ένα θέατρο ουσίας* (μτφρ. Ε. Πατρικίου). Αθήνα: Εκδόσεις Χατζηνικολή.
3. Μάτεσις, Π. (επιμ.). (χ.χ). *Αρχιτέκτονες του σύγχρονου θεάτρου* (μτφρ. Λ. Μαντζοπούλου). Αθήνα: Εκδόσεις Δωδώνη.

Συμπληρωματικές

1. Καγγελάρη, Δ. (επιμ.). (1999). *Δημήτρης Ροντήρης: Σελίδες αυτοβιογραφίας*. Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη.
2. Κρεμμύδα, Μ. (επιμ.). (2010). *Κάρολος Κουν*. Αθήνα: Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης.
3. Τσαρούχης, Γ. (1987). *Ως στρουνθίον μονάζον επί δώματος*. Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη.

2.3.ΣΤ • ΙΣΤΟΡΙΑ ΘΕΑΤΡΟΥ II

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αξιοποιήσουν με συνδυαστικό τρόπο δραματικά κείμενα, εικονογραφικές φιλολογικές και ιστορικές πηγές, πρωτογενείς και δευτερογενείς, και θα εξοικειωθούν ατομικά και συνεργατικά με τη θεατρική παραγωγή, τα κινήμα-

τα, τη δραματουργία, την αρχιτεκτονική, τις σκηνικές πρακτικές, την ηθοποιία και την υποκριτική διαφορετικών περιόδων της ιστορίας του ευρωπαϊκού, κατά βάση, θεάτρου.

Θα μελετήσουν τον φιλοσοφικό στοχασμό για το θέατρο των Βολτέρου και Ντιντερό, και θα ενημερωθούν για τις παραστάσεις και τα θεατρικά είδη του ευρωπαϊκού Διαφωτισμού. Θα εξετάσουν το αστικό δράμα, και θα ανακαλύψουν την πρωτοτυπία της κωμικής δραματουργίας του Μπομαρσέ, ενώ θα αποδελτιώσουν στοιχεία για τη θεατρική ζωή στο Παρίσι κατά τον 18ο αιώνα.

Επιπλέον, θα μελετήσουν τις συνθήκες που γεννούν το κίνημα «Θύελλα και ορμή» και την επιρροή που άσκησε, θα γνωρίσουν τη θεατρική ζωή στη Βαϊμάρη, καθώς και τη δραματουργία των Γκέτε και Σίλερ.

Στη συνέχεια, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξοικειωθούν με τις καινοτομίες που εισάγουν στο θέατρο και στο δράμα τα καλλιτεχνικά κινήματα του 19ου αιώνα (ρεαλισμός, νατουραλισμός), απαριθμώντας και τους αντιπροσωπευτικούς δραματουργούς (Ίψεν, Στρίντμπεργκ, Τσέχοφ). Θα μελετήσουν την αναβάθμιση του ρόλου του σκηνοθέτη στην Ευρώπη τον 19ο αιώνα (Αντρέ Αντουάν, Μαξ Ράινχαρντ), τις αρχές που ως συνέπεια αυτού διατυπώνονται, και τις πρακτικές που υλοποιούνται στην παράσταση του έργου. Θα ανακαλύψουν ακόμα την ευρωπαϊκή πρωτοπορία και το κίνημα «των ελευθέρων θεάτρων», και θα μελετήσουν τις επιδράσεις των καλλιτεχνικών κινήματων του πρώτου τέταρτου του 20ού αιώνα στο θέατρο και στο δράμα (συμβολισμός, φουτουρισμός, ντανταϊσμός, υπερρεαλισμός, εξπρεσιονισμός). Θα κατακτήσουν τις αρχές του πολιτικού επικού θεάτρου του Μπρεχτ, και θα επιχειρήσουν μια συνοπτική επισκόπηση του αμερικανικού θεάτρου περίπου έως το 1970, απαριθμώντας δραματουργούς και εμβαθύνοντας στο κίνημα των μικρών θεάτρων. Θα προσδιορίσουν το «θέατρο του παραλόγου», και, τέλος, θα μελετήσουν τα χαρακτηριστικά του ασιατικού και του νεοελληνικού θεάτρου.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί/-ές να:

- Απαριθμούν τα χαρακτηριστικά του αστικού δράματος και της κωμωδίας του ευρωπαϊκού Διαφωτισμού,
- Αναλύουν τις απόψεις των ευρωπαίων Διαφωτιστών για το θέατρο,
- Αναφέρουν γνωρίσματα, συγγραφείς και έργα του κινήματος «Θύελλα και ορμή»,
- Ονομάζουν την επίδραση στο θέατρο και στο δράμα των καλλιτεχνικών κινήματων του 19ου και του 20ού αιώνα,
- Εξηγούν τις αλλαγές που φέρνει στη θεατρική σκηνή η πρωτοκαθεδρία του σκηνοθέτη,
- Περιγράφουν με συντομία την ανάπτυξη του κινήματος των «ελευθέρων θεάτρων» στην Ευρώπη, με αναφορά και στο νεοελληνικό θέατρο του 20ού αιώνα,

- Αναφέρουν τα γνωρίσματα του πολιτικού θεάτρου και ερμηνεύουν τον όρο «επικό θέατρο»,
- Εξηγούν τη γέννηση των μικρών και των off Broadway θεάτρων, καθώς και τον ρόλο τους στη διάδοση της σύγχρονης τους αμερικανικής δραματουργίας,
- Απαριθμούν χαρακτηριστικά και τίτλους έργων σημαντικών δραματουργών του 19ου και του 20ού αιώνα,
- Ερμηνεύουν τον όρο «θέατρο του παραλόγου»,
- Αναγνωρίζουν τα χαρακτηριστικά του ιαπωνικού θεάτρου Νο και της όπερας του Πεκίνου,
- Τεκμηριώνουν με επιχειρήματα σημαντικούς σταθμούς στην ιστορία του νεοελληνικού θεάτρου.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Αστικό δράμα / Θύελλα και ορμή / Ρεαλιστικό (νατουραλιστικό) θέατρο / Σκηνοθέτης/-τρια / Κίνημα ελευθέρων θεάτρων / Συμβολικό, εξπρεσιονιστικό, υπερρεαλιστικό θέατρο / Επικό θέατρο / Αμερικανικό θέατρο / Κίνημα μικρών θεάτρων / Θέατρο του παραλόγου / Ασιατικό θέατρο / Νεοελληνικό θέατρο.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (2), Εργαστήριο (0), Σύνολο (2).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΔΙΑΦΩΤΙΣΜΟΥ: ΤΡΑΓΩΔΙΑ, ΚΩΜΩΔΙΑ, ΑΣΤΙΚΟ ΔΡΑΜΑ
2	Η ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ «ΘΥΕΛΛΑ ΚΑΙ ΟΡΜΗ» (STURM UND DRANG)
3	ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΑΠΟ ΤΟ 1880 ΕΩΣ ΤΟ 1930
4	ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΑΠΟ ΤΟ 1945 ΕΩΣ ΤΟ 2000
5	ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΤΟΥ ΠΑΡΑΛΟΓΟΥ
6	ΤΟ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ
7	ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΟΥ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ
8	ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΣΤΗΝ ΑΣΙΑ

Κείμενο αναφοράς

2.3.ΣΤ.1 | ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΔΙΑΦΩΤΙΣΜΟΥ: ΤΡΑΓΩΔΙΑ, ΚΩΜΩΔΙΑ, ΑΣΤΙΚΟ ΔΡΑΜΑ

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξοικειωθούν με τις συνθήκες που ευνόησαν την άνθηση της πνευματικής κίνησης του Διαφωτισμού στην Ευρώπη τον 17ο και 18ο αιώνα. Θα

αναγνωρίσουν ως βασικές του αρχές την προσήλωση στην ανθρώπινη ευτυχία και τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης του ανθρώπου, μέσα από την εμπιστοσύνη στην επιστημονική πρόοδο, στον ορθό λόγο και στη μόρφωση, στοιχεία που οδηγούν στην ελευθερία.

Θα δεχτούν ότι σημαντικό ρόλο στη διάδοση των ιδεών του Διαφωτισμού διαδραμάτισε το θέατρο ως μέσο ψυχαγωγίας και έκφρασης της ανερχόμενης αστικής τάξης, η οποία περιφρόνησε την αριστοκρατία και προετοίμασε τη Γαλλική Επανάσταση. Θα αντιληφθούν τον ρόλο της Comédie Française και των φιλολογικών σαλονιών στη διάδοση του θεάτρου του Διαφωτισμού στη Γαλλία.

Θα απαριθμήσουν ονόματα ευρωπαϊών διαφωτιστών (Βολτέρος, Ρουσό, Ντιντερό) που υπήρξαν θεωρητικοί του θεάτρου (π.χ. *Το παράδοξο με τον ηθοποιό* του Ντιντερό) ή/και θεατρικών συγγραφέων και ειδών που κυριαρχούν στο θεατρικό στερέωμα της εποχής (τραγωδία, κωμωδία, αστικό δράμα).

Ειδικότερα, μέσα από επιλεγμένα θεωρητικά και θεατρικά κείμενα, θα μελετήσουν την απόπειρα του Βολτέρου να αναβιώσει το κλασικιστικό ύφος στην τραγωδία. Θα περιγράψουν γνωρίσματα του αστικού δράματος, όπως το καλλιέργει ο Ντιντερό (ρεαλιστικές καταστάσεις σε αστικό περιβάλλον, ηθικό δίδαγμα), ενώ θα αναλύσουν τα χαρακτηριστικά του θεάτρου ροκοκό. Ακόμα, θα ονομάσουν τους δύο σημαντικούς κωμικούς συγγραφείς της περιόδου (Μαριβό και Μπομαρσέ), και θα απαριθμήσουν ενδεικτικά χαρακτηριστικά της δραματουργίας του, καθώς και αντιπροσωπευτικά έργα τους (*Το παιχνίδι του έρωτα και της τύχης* και *Το νησί των σκλάβων*, *Ο κουρέας της Σεβίλλης* και *Οι γάμοι του Φίγκαρο*, αντίστοιχα). Τέλος, θα ερμηνεύσουν το marivaudage (ύφος που συνδυάζει τον απλό, καθημερινό τρόπο ομιλίας με το επιτηδευμένο ύφος των σαλονιών), χαρακτηριστικό στοιχείο του τρόπου γραφής του Μαριβό.

2.3.ΣΤ.2 | Η ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ «ΘΥΕΛΛΑ ΚΑΙ ΟΡΜΗ» (STURM UND DRANG)

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξοικειωθούν με το πνευματικό κίνημα της «Θύελλας και ορμής» (Sturm und Drang), που ως πρόδρομος του ρομαντισμού διαδέχτηκε τον ευρωπαϊκό Διαφωτισμό στη Γερμανία το δεύτερο μισό του 18ου αιώνα. Θα ανιχνεύσουν τα χαρακτηριστικά του (ελευθερία, επαναστατικό πνεύμα, απόρριψη του αστικού τρόπου ζωής και των αστικών αξιών, έμφαση στο έντονο πάθος, στο συναίσθημα), και θα εστιαστούν στους βασικούς θεωρητικούς συντελεστές του κινήματος (Λέσινγκ, Βίνκελμαν, Χέρντερ). Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα συνθέσουν ένα άρθρο με τις βασικότερες θέσεις τους, και θα επιχειρήσουν να τις ερμηνεύσουν. Θα συνδέσουν για παράδειγμα την απόρριψη του κλασικιστικού πρότυπου σύνθεσης των τραγωδιών, που εισηγείται ο Γκότχολντ Έφρεμ Λέσινγκ στην *Αμβουργιανή δραματουργία* του, με την πρόθεσή του να ιδρυθεί εθνικό γερμανικό θέατρο.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα ανακαλύψουν τη θεατρική παραγωγή και τις παραστάσεις στη Βαϊμάρη, την «Αθήνα της Γερμανίας», στα τέλη του 18ου αιώνα, όπου συνα-

ντιούνται και συνεργάζονται ο κορυφαίος εκπρόσωπος του κινήματος Φρειδερίκος Σίλερ και ο μέντοράς του για σύντομο χρονικό διάστημα Γιόχαν Βόλφγκανγκ φον Γκέτε. Θα μελετήσουν την πλοκή, το φιλοσοφικό υπόβαθρο και τους χαρακτήρες του *Φάουστ* και θα ερμηνεύουν τη στροφή του Γκέτε προς τον κλασικισμό, μετά το 1787. Τέλος, θα εμβαθύνουν στα ιδεώδη της «ωραίας ψυχής» και του «υψηλού» που χαρακτηρίζουν τον Σίλερ, και θα προσδιορίσουν την επίδραση που του ασκεί η φιλοσοφία του Καντ. Θα ονομάζουν θεατρικά έργα του (π.χ. *Οι ληστές*, *Έρωτας και ραδιουργία*), δίνοντας έμφαση σε αυτά που γράφτηκαν κάτω από την επίδραση του Γκέτε (*Βάλενσταϊν*, *Η παρθένα της Ορλεάνης*, *Μαρία Στιούαρτ*, *Γουλιέλμος Τέλος*).

2.3.ΣΤ.3 | ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΑΠΟ ΤΟ 1880 ΕΩΣ ΤΟ 1930

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξοικειωθούν με τις αλλαγές που εισάγουν στο δράμα και στο ευρωπαϊκό θέατρο τα καλλιτεχνικά κινήματα μετά το 1880. Θα διακρίνουν τις διαφορές ανάμεσα στη ρεαλιστική και στη νατουραλιστική δραματολογία, θα ονομάσουν σημαντικούς θεατρικούς συγγραφείς (Ίψεν, Στρίντμπεργκ, Τσέχοφ), καθώς και τίτλους έργων τους. Θα περιγράψουν και θα ερμηνεύσουν σε συνάρτηση με την άνοδο της αστικής τάξης την πλοκή, την επαγγελματική ταυτότητα των χαρακτήρων του νέου αστικού δράματος και τους κλειστούς χώρους δράσης τους. Θα μάθουν για το κίνημα των ελευθέρων θεάτρων (Theatre Libre, Freie Bühne, Independent Theatre, Θέατρο Τέχνης Μόσχας, Νέα Σκηνή Βασιλικού Θεάτρου του Κωνσταντίνου Χρηστομάνου) και θα απαριθμήσουν τις καινοτομίες τους.

Επιπλέον, θα κατανοήσουν τα αποτελέσματα της πρωτοκαθεδρίας του/της σκηνοθέτη/-τριας στη θεατρική παράσταση, καταγράφοντας τις αλλαγές που εισάγουν στη θεατρική σκηνή σημαντικοί σκηνοθέτες, όπως οι: Γεώργιος Β΄ της Σαξονίας-Μάινινγκεν, Άντολφ Άπια, Γκόρντον Κρεγκ, Βσέβολοντ Μέγιερχολντ, Γεβγένι Βαχτάνγκοφ, «Καρτέλ των τεσσάρων» (Λουί Ζουβέ, Σαρλ Ντιλέν, Ζορζ Πιτοέφ, Γκαστόν Μπατί).

Στη συνέχεια, θα εξοικειωθούν με τα χαρακτηριστικά του συμβολισμού, του φουτουρισμού, του ντανταϊσμού, του υπερρεαλισμού και του εξπρεσιονισμού, θα ονομάσουν συγγραφείς της εποχής (Μόρις Μέτερλινγκ, Φεδερίκο Γκαρθία Λόρκα, Αλφρέ Ζαρί, Ροζέ Βιτράκ, Φρανκ Βέντεκιντ, Λουίτζι Πιραντέλο) και τίτλους έργων τους. Θα μελετήσουν το «Θέατρο της σκληρότητας» του Αντονέν Αρτό και θα ανακαλύψουν τα agitprop θεάματα, τα οποία ξεκίνησαν από τη Σοβιετική Ένωση και αποτέλεσαν αργότερα τη βάση για το επικό θέατρο του Μπρεχτ.

Τέλος, θα ερμηνεύσουν το επικό θέατρο του Μπρεχτ, εμβαθύνοντας στη βασική του αρχή, ότι δηλαδή στη θεατρική σκηνή εξιστορούνται γεγονότα· το κοινό οφείλει να διατηρεί σαφή απόσταση από αυτά, και προκειμένου να επιτευχθεί αυτή η απόσταση, οι ηθοποιοί αποστασιοποιούνται από τον ρόλο τους. Θα ερμηνεύσουν τους όρους *Verfremdung* (αποξένωση/ανοικείωση) και *Distanzierung* (αποστασιοποίηση), θα μελετήσουν τις σκηνοθετικές πρακτικές με τις οποίες αυτοί υλοποιούνται σκηνικά, θα απαριθμήσουν τίτλους έργων του Μπρεχτ, και θα αναζητήσουν τη μουσική του

στενού του συνεργάτη Κουρτ Βάιλ.

2.3.ΣΤ.4 | ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΑΠΟ ΤΟ 1945 ΕΩΣ ΤΟ 2000

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξοικειωθούν με τις θεατρικές εξελίξεις στην Ευρώπη μετά το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Θα προσδιορίσουν αρχές, τάσεις, θεατρικούς οργανισμούς, καλλιτεχνικά κινήματα, συγγραφείς, έργα και νέα είδη.

Ειδικότερα, θα μελετήσουν την αναδιοργάνωση των κρατικών θεάτρων στη Γαλλία, την προσπάθεια για θεατρική αποκέντρωση και τα θεατρικά φεστιβάλ με έμφαση στο φεστιβάλ της Αβινιόν. Θα απαριθμήσουν γνωρίσματα του φιλοσοφικού θεάτρου του Ζαν Πολ Σαρτρ και τις αρχές του υπαρξισμού, και θα ονομάσουν δραματοουργούς (Αλμπέρ Καμί, Ζαν Πολ Σαρτρ) και τίτλους έργων τους, ενώ θα μελετήσουν και το Θέατρο του Ήλιου της Αριάν Μνουσκίν.

Στη συνέχεια, θα εμβαθύνουν στο αγγλικό θέατρο και το δράμα. Πιο συγκεκριμένα, θα αναλύσουν τους θεατρικούς θεσμούς και οργανισμούς της εποχής (Royal Shakespeare Company, National Theatre), θα καταγράψουν την ιστορία τους, θα διατρέξουν τις παραστάσεις τους, και θα επισημάνουν σημαντικούς δραματοουργούς (Τέρενς Ράτιγκαν, Χάρολντ Πίντερ) επισημαίνοντας τα γνωρίσματα της γραφής τους και απαριθμώντας τίτλους έργων τους. Θα προσδιορίσουν, ακόμα, τα γνωρίσματα του θεάτρου *in yer face* μελετώντας έργα της Σάρα Κέιν, και δίνοντας έμφαση στην απότομη και ωμή γλώσσα τους.

Επιπλέον, θα ανακαλύψουν το γερμανικό «θέατρο ντοκουμέντο» της δεκαετίας 1960-1970 (Ο αντιπρόσωπος του Ρολφ Χόχουτ και έργα του Πέτερ Βάις), το οποίο θα αναγνωρίσουν ως συνέχεια του πολιτικού μπρεχτικού θεάτρου. Θα εντοπίσουν την πρωτοτυπία του χοροθεάτρου του Βούπερταλ της Πίνα Μπάους, και θα καταγράψουν επιρροές της αρχαίας ελληνικής τραγωδίας στα έργα του Χάινερ Μίλερ.

Επίσης, θα ανακαλύψουν το θέατρο και το δράμα στην Τσεχοσλοβακία (Γότζεφ Σβόμποντα, Ταντέους Κάντορ), στην Πολωνία (το «φτωχό θέατρο» του Γιέρζι Γκροτόφσκι) και στην Ιταλία (Εντουάρντο ντε Φιλίπο, Τζόρτζιο Στρέλερ). Τέλος, θα εξετάσουν τα γνωρίσματα της θεατρικής *performance* και θα τα καταγράψουν, παρακολουθώντας παραστάσεις της Μαρίνα Αμπράμοβιτς.

2.3.ΣΤ.5 | ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΤΟΥ ΠΑΡΑΛΟΓΟΥ

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξοικειωθούν με το περιεχόμενο του όρου «θέατρο του παραλόγου» (Le Théâtre de l'Absurde), αναλύοντας σε συνεργασία με τους/τις άλλους/-ες αποσπάσματα από το ομότιτλο δοκίμιο (1962) του Μάρτιν Έσλιν. Θα ανιχνεύσουν τις απαρχές του είδους στον ντανταϊσμό και στην υπερρεαλιστική γραφή των Αλφρέ Ζαρί και Ροζέ Βιτράκ. Θα μελετήσουν το έργο (1895) *Βασιλιάς Ιμπί* του Ζαρί, μαζί με την εικονογράφησή του από τον Χουάν Μιρό, το οποίο θεωρείται ως το πρώτο έργο του είδους, και θα συγκεντρώσουν πληροφορίες για την πρώτη παράστασή του σε σκηνοθεσία Ορελιέν Λινιέ-Πο, στο Théâtre de l'Œuvre.

Μέσα από τη μελέτη, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αναγνωρίσουν ότι το θέατρο του

παραλόγου ευδοκίμει μεταξύ 1940-1960, ως απότοκο της ανασφάλειας που ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος προκάλεσε. Θα μελετήσουν τους θεατρικούς οργανισμούς που το υποστηρίζουν, τις αρχές με τις οποίες το προσεγγίζουν οι σκηνοθέτες/-τριες, θα ερευνήσουν την παραστασιογραφία του στο ευρωπαϊκό και νεοελληνικό θέατρο (ειδικά στο Θέατρο Τέχνης του Κάρολου Κουν), θα διατρέξουν θεατρικά προγράμματα, κριτικές, υλικό φωτογραφικό, θα απαριθμήσουν ονόματα ηθοποιών, και θα ταξινομήσουν κοστούμια και σκηνικά.

Επιπλέον, θα αποδελτιώσουν χαρακτηριστικά του είδους, και θα τα ερμηνεύσουν σε συνάρτηση με τον φιλοσοφικό προβληματισμό των δημιουργών του: υπαρξιακή αγωνία, φόβος του θανάτου, κατάργηση των ιδεολογιών, ανέφικτο της ανθρωπίνης ευτυχίας, απόλυτος εγκλωβισμός της ατομικής συνείδησης, αδυναμία ανθρωπίνης επικοινωνίας, απαισιόδοξη αντιμετώπιση της καθημερινής πραγματικότητας και μεταφυσικό κενό.

Τέλος, θα ονομάσουν τους τέσσερις κορυφαίους εκπροσώπους του είδους (Σάμιουελ Μπέκετ, Ευγένιο Ιονέσκο, Ζαν Ζενέ, Άρθουρ Αντάμοφ) και αντιπροσωπευτικούς τίτλους έργων τους (*Το τέλος του παιχνιδιού*, *Ο ρινόκερος*, *Οι δούλες και Η εισβολή*, αντίστοιχα), αναγνωρίζοντας παράλληλα ως διαδόχους του είδους τους Χάρολντ Πίντερ, Έντουαρντ Άλμπι και Μίλαν Κούντερα.

2.3.ΣΤ.6 | ΤΟ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα κατανοήσουν τις συνθήκες μέσα στις οποίες αναπτύχθηκε το θέατρο στις ΗΠΑ μετά το 1910, και την επιρροή που δέχτηκε από το ευρωπαϊκό θέατρο. Θα εμβαθύνουν στο κίνημα των «μικρών θεάτρων» (1912-1920), που προωθεί το νέο δράμα και τις σκηνικές καινοτομίες, και θα ερμηνεύσουν σε συνάρτηση με την οικονομική κρίση του 1929 το «Ομοσπονδιακό Θεατρικό Πρόγραμμα» (1935-1939). Θα αναλύσουν το περιεχόμενό του και θα αναδείξουν την κοινωνική, καλλιτεχνική και πολιτική του διάσταση. Ακόμα θα προσεγγίσουν το κίνημα «off Broadway» ως συνέχεια των μικρών θεάτρων, και θα το ερμηνεύσουν σε συνάρτηση με την καλλιτεχνική ζωή στις ΗΠΑ στα τέλη της δεκαετίας του 1940, εξηγώντας τη συμβολή του στη διάδοση έργων του σύγχρονου αμερικανικού θεάτρου.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξοικειωθούν με τα γνωρίσματα του έργου σημαντικών θεατρικών συγγραφέων, ξεκινώντας από τον Ευγένιο Ο' Νιλ. Θα μελετήσουν τις επιρροές του ευρωπαϊκού αστικού θεάτρου και της αρχαίας ελληνικής τραγωδίας στη σκιαγράφηση της ψυχολογίας των δραματικών χαρακτήρων του, θα ονομάσουν τίτλους των έργων του (*Πόθοι κάτω από τις λεύκες*, *Το μακρύ ταξίδι της μέρας μέσα στη νύχτα*, *Το πένθος ταιριάζει στην Ηλέκτρα*) και θα συμπεράνουν την καθοριστική επίδραση που άσκησε στην αμερικανική δραματουργία.

Στη συνέχεια, θα αναλύσουν έργα του Τενεσί Ουίλιαμς και θα εξοικειωθούν με τα γνωρίσματα της γραφής του, εντοπίζοντας χαρακτηριστικά της πλοκής και επισημαίνοντας τα θέματα που τον απασχόλησαν, ενώ θα μάθουν και τίτλους έργων του

(Λεωφορείον ο Πόθος, Ο γυάλινος κόσμος, Το γλυκό πουλί της νιότης). Τέλος, θα απαριθμήσουν έργα των Άρθουρ Μίλερ (Ήταν όλοι τους παιδιά μου, Ο θάνατος του εμποράκου, Ψηλά από τη γέφυρα), Έντουαρντ Άλμπι (Ποιος φοβάται τη Βιρτζίνια Γουλφ;) και Ντέιβιντ Μάμετ (Αμερικάνικος βούβαλος).

2.3.ΣΤ.7 | ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΟΥ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα κάνουν μια συνοπτική επισκόπηση του νεοελληνικού θεάτρου και του δράματος. Ύστερα από μια σύντομη αναδρομή στο θέατρο και το δράμα στο Βυζάντιο, θα εξοικειωθούν με το θέατρο των φραγκοκρατούμενων ελληνικών περιοχών (Κρήτη, Ιησουΐτικο θέατρο των κολλεγίων στα νησιά του Αιγαίου, Επτάνησα). Θα συγκεντρώσουν υλικό για το περιεχόμενο και τη μορφή των έργων, τους/τις ηθοποιούς, τα κοστούμια, τη μουσική και τους χώρους των παραστάσεων.

Επιπλέον, θα ανακαλύψουν το δράμα και το θέατρο του Νεοελληνικού Διαφωτισμού. Θα μελετήσουν τη μετάβαση από το αναγνωστικό στο σκηνικό δράμα, εντοπίζοντας την επίδραση του ευρωπαϊκού θεάτρου μέσα από έργα που μεταφράζονται στα νέα ελληνικά τόσο στις παροικίες (Κωνσταντινούπολη, Αίγυπτος, Οδησός, Παράδουνάβιες Ηγεμονίες, Σμύρνη) όσο και στον κυρίως ελλαδικό χώρο. Θα καταγράψουν τα θεατρικά είδη (κωμωδία, αστικό δράμα), τους χώρους των παραστάσεων, τα καλλιτεχνικά κινήματα και τη γλώσσα.

Στη συνέχεια, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξετάσουν το θέατρο του ανεξάρτητου ελληνικού Κράτους. Παράλληλα με τους/τις θεατρικούς/-ές συγγραφείς και τα νέα είδη (κωμειδύλλιο, οπερέτα, επιθεώρηση), τα οποία συνιστούν την εθνική δραματουργία, θα μελετήσουν το επαγγελματικό θέατρο στην Ελλάδα, τους θιάσους (μπουλούκια), το φαινόμενο του βεντετισμού, τους δραματικούς διαγωνισμούς και τη θεατρική κριτική της εποχής.

Θα ενημερωθούν για την ίδρυση του Βασιλικού Θεάτρου το 1900 και της Νέας Σκηνής του, για τις προσπάθειες αναβίωσης του αρχαίου δράματος, τις Δελφικές Εορτές, την ίδρυση του Εθνικού Θεάτρου και της Λαϊκής Σκηνής του Κουν, και τη σημασία τους στην πρόσληψη του αρχαίου δράματος, την ίδρυση του Θεάτρου Τέχνης, το Φεστιβάλ Επιδαύρου και τα νέα θέατρα.

Θα μελετήσουν την ελληνική πρωτοπορία (1961-1967), το πολιτικό θέατρο και το αίτημα της μεταπολίτευσης (1974-1981) για ιθαγένεια, καθώς και το ενδιαφέρον για τη θεατρική παιδεία της επαρχίας (1981-2000), με τις θεατρικές επιχορηγήσεις και ίδρυση των ΔΗΠΕΘΕ.

2.3.ΣΤ.8 | ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΣΤΗΝ ΑΣΙΑ

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξοικειωθούν με το παραδοσιακό θέατρο της Ιαπωνίας και της Κίνας. Θα αναζητήσουν τις απαρχές τους σε μαγικές/θρησκευτικές τελετές εξαγνισμού, κύριο συστατικό των οποίων ήταν το τραγούδι και ο χορός. Θα εντοπίσουν ομοιότητες με το λειτουργικό ευρωπαϊκό θέατρο του όψιμου μεσαίωνα και το ολιστι-

κό θέατρο (Gesamtkunstwerk) του Βάγκνερ.

Θα απαριθμήσουν δομικά στοιχεία πλοκής του ιαπωνικού και του κινέζικου θεάτρου (αντίθεση καλού – κακού και επικράτηση του πρώτου πάνω στο δεύτερο), θα αξιολογήσουν τον συμβολικό τους χαρακτήρα, θα αποκωδικοποιήσουν χειρονομίες, εκφράσεις, κοστούμια, μάσκες και μακιγιάζ. Ακόμα, θα μελετήσουν τη σκηνοθεσία, τη χορογραφία των παραστάσεων και την αρχιτεκτονική της σκηνής, ενώ θα περιγράψουν τις δεξιότητες που προϋποθέτει η τέχνη του/της ηθοποιού.

Επιπλέον, θα ονομάσουν σημαντικά είδη του ιαπωνικού θεάτρου (θέατρο Νο, καμπούκι), και θα προσδιορίσουν για καθένα από αυτά το ύψος, το περιεχόμενο, την προέλευση, τις επιρροές από άλλες τέχνες (λογοτεχνία, πολεμικές τέχνες, παντομίμα, ακροβατικά), τα γνωρίσματα μορφής και περιεχομένου, τη θεματική, το φύλο των ηθοποιών και τη διάρκεια των παραστάσεων. Θα αναδείξουν ομοιότητες του θεάτρου Νο με την αρχαία ελληνική τραγωδία.

Στη συνέχεια, θα εξοικειωθούν με το ιαπωνικό κουκλοθέατρο Μπουνράκου. Θα μελετήσουν την ιστορία της προέλευσής του, τις καλλιτεχνικές ειδικότητες που προϋποθέτει κάθε παράσταση, τις μαριονέτες και την κατασκευή τους. Θα αναζητήσουν την παράσταση της *Αντιγόνης* του Σοφοκλή σε σκηνοθεσία του Μ. Μέσκε από το Marionetteatern της Στοκχόλμης στον Λυκαβηττό το 1977, της οποίας οι μαριονέτες σχεδιάστηκαν με τεχνική μπουνράκου.

Τέλος, θα μελετήσουν τον πιο χαρακτηριστικό εκπρόσωπο του παραδοσιακού θεάτρου της Κίνας, την όπερα του Πεκίνου, παρατηρώντας τα σκηνικά, το μακιγιάζ, τη μουσική, την ορχήστρα, τα κοστούμια, τα μουσικά στιλ, τους θιάσους, τους δραματικούς χαρακτήρες, τις υποθέσεις, την κίνηση, τις κομμώσεις των ηθοποιών και τη σκηνική αρχιτεκτονική).

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Brockett, O. G., Hildy, F. J. (2022). *Ιστορία του θεάτρου* (3ος τόμος), (μτφρ. Μ. Χατζηεμμανουήλ, Μ. Βιτεντζάκης, Α. Γαϊτανά & Α. Κεχαγιάς). Αθήνα: Εκδόσεις Κοάν.
2. Fischer-Lichte, E. (2012). *Ιστορία Ευρωπαϊκού Θεάτρου και Δράματος. 2. Από τον ρομαντισμό μέχρι σήμερα* (μτφρ. Γ. Σαγκριώτης). Αθήνα: Εκδόσεις Πλέθρον.
3. Μαυρομούστακος, Π. (2008). *Κάρολος Κουν. Οι παραστάσεις*. Αθήνα: Μουσείο Μπενάκη.
4. Pavis, P. (2006). *Λεξικό του Θεάτρου* (μτφρ. Α. Στρουμπούλη). Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg.
5. Σπάθης, Δ. (1983). «Το νεοελληνικό θέατρο», στο: *Ελλάδα: Ιστορία και πολιτισμός* (10ος τόμος). Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Μαλλιάρη, σσ. 11-67.

Συμπληρωματικές

1. Γραμματάς, Θ. (2012). *Εισαγωγή στην ιστορία και τη θεωρία του θεάτρου*. Αθήνα: Εκδόσεις Εξάντας.
2. Esslin, M. (1996). *Το θέατρο του παραλόγου* (μτφρ. Μ. Λυμπεροπούλου). Αθήνα: Εκδόσεις Δωδώνη.
3. Gunawardana, A. J., Becker, A. L., Hatley, B., Malm, W. P., Richmond, F., Arden, J., Yoh, S.-K., Goodman, D., Hideo, K., Mitra, S., Perinbayagam, R. S., Athamby, K. S., Dutt, U. & Jun, U. (1989). *Το θέατρο στην Ασία* (μτφρ. Φ. Κονδύλης). Αθήνα: Εκδόσεις Δωδώνη.
4. Μαυρομούστακος, Π. (2005). *Το θέατρο στην Ελλάδα 1940-2000. Μια επισκόπηση*. Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη.
5. Ταμπάκη, Α., Σπυριδοπούλου, Α. & Αλτουβά, Α. (2015). *Ιστορία και Δραματολογία του Ευρωπαϊκού Θεάτρου. Από την Αναγέννηση στον 18ο αιώνα*. Αθήνα: ΚΑΛΛΙΠΟΣ. Ανοικτές Ακαδημαϊκές Εκδόσεις. Ανακτήθηκε από: <https://repository.kallipos.gr/handle/11419/2928>

2.3.Ζ • ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΘΕΑΤΡΙΚΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ Ι

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή ενότητα οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μελετήσουν θεατρικά κείμενα από τον 18ο έως και τον 20ό αιώνα και θα εξετάσουν τις ιστορικές, κοινωνικές και πολιτικές συνθήκες της εποχής συγγραφής των έργων. Θα μελετηθεί το κίνημα «Θύελλα και ορμή», το οποίο εκδηλώθηκε στη Γερμανία, καθώς και τα

πιο αντιπροσωπευτικά έργα του Γκέτε (*Φάουστ*) και του Σίλερ (*Οι ληστές*, *Μαρία Στιούαρτ*), τα οποία συνδέονται άμεσα με το εν λόγω κίνημα, δίνοντας έμφαση στο αίτημα για ριζικές αλλαγές στην κοινωνική και πολιτειακή βάση. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα κάνουν μια επισκόπηση των έργων των συγγραφέων Χένρικ Ίψεν (*Νόρα ή Το κουκλόσπιτο*, *Έντα Γκάμπλερ*, *Βρικόλακες*), Αύγουστου Στρίντμπεργκ (*Δεσποινίδα Τζούλια*), Άντον Τσέχοφ (*Τρεις αδελφές*, *Ο βυσσινόκηπος*, *Ο γλάρος*, *Η αρκούδα*, *Η πρόταση γάμου*), Όσκαρ Ουάιλντ (*Η σημασία του να είναι κανείς σοβαρός ή Ο σοβαρός κύριος Ερνέστος*, *Σαλώμη*), Μπέρτολτ Μπρεχτ (*Η όπερα της πεντάρας*, *Ο κύκλος με την κιμωλία*), Άρθουρ Μίλερ (*Ήταν όλοι τους παιδιά μου*, *Ο θάνατος του εμποράκου*) και Τενεσί Ουίλιαμς (*Λεωφορείον ο Πόθος*, *Γυάλινος κόσμος*). Επίσης, θα μελετήσουν κάποια από τα σημαντικότερα παραδείγματα θεατρικής γραφής της ελληνικής δραματουργίας και θα αναλύσουν τα εν λόγω κείμενα ως προς τα βασικά στοιχεία της δομής τους (θέμα, πλοκή, χαρακτήρες κ.λπ.). Θα γίνει μια επισκόπηση στα πιο χαρακτηριστικά έργα συγγραφέων του 19ου αιώνα, όπως είναι ο Βασιλικός του Αντωνίου Μάτεσι, η Βαβυλωνία του Δημήτριου Βυζάντιου και Η τύχη της Μαρούλας του Δημήτριου Κορομηλά, καθώς και σε χαρακτηριστικά για το είδος τους, το ύφος τους και την ιστορική τους σημασία έργα σπουδαίων συγγραφέων των αρχών του 20ού αιώνα, όπως είναι ο Γρηγόριος Ξενόπουλος (*Στέλλα Βιολάντη ή Έρως εσταυρωμένος*) και ο Παντελής Χορν (*Το φιντανάκι*).

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί/-ές να:

- Αναφέρουν αντιπροσωπευτικά κείμενα της παγκόσμιας και ελληνικής δραματουργίας από τον 18ο έως τα μέσα του 20ού αιώνα,
- Αναγνωρίζουν τα δραματικά είδη, τα χαρακτηριστικά και τις διαφορές τους,
- Διακρίνουν τα διάφορα είδη και κινήματα που έχουν επικρατήσει στο θέατρο,
- Αναλύουν τη δομή ενός θεατρικού κειμένου και τους χαρακτήρες του,
- Κατανοούν τις εξελίξεις στον χώρο της θεατρικής γραφής,
- Προσδιορίζουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των έργων της εκάστοτε περιόδου,
- Επιλέγουν έργα για μια ενδεχόμενη ακρόαση,
- Αντιλαμβάνονται την εξέλιξη της δραματουργίας,
- Υιοθετούν συγκριτική σκέψη.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Θύελλα και ορμή / Ο. Ουάιλντ / Ε. Ίψεν / Α. Στρίντμπεργκ / Α. Τσέχοφ / Μπ. Μπρεχτ / Α. Μίλερ / Τ. Ουίλιαμς / Έλληνες δραματουργοί 19ου αι. / Έλληνες δραματουργοί αρχών 20ού αι.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (1), Εργαστήριο (0), Σύνολο (1).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΤΟ ΚΙΝΗΜΑ «ΘΥΕΛΛΑ ΚΑΙ ΟΡΜΗ»
2	ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΧΕΝΡΙΚ ΙΨΕΝ
3	ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ ΣΤΡΙΝΤΜΠΕΡΓΚ
4	ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΑΝΤΟΝ ΤΣΕΧΟΦ
5	ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΟΣΚΑΡ ΟΥΑΪΛΝΤ
6	ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΜΠΕΡΤΟΛΤ ΜΠΡΕΧΤ
7	ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΑΡΘΟΥΡ ΜΙΛΕΡ
8	ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΤΕΝΕΣΙ ΟΥΙΛΙΑΜΣ
9	Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΡΑΜΑΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ 19ου ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΡΧΩΝ ΤΟΥ 20ού αι.

Κείμενο αναφοράς

2.3.Z.1 | ΤΟ ΚΙΝΗΜΑ «ΘΥΕΛΛΑ ΚΑΙ ΟΡΜΗ»

Κατά τη διάρκεια αυτής της μαθησιακής υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξοικειωθούν με το θέατρο της Γερμανίας του 18ου αιώνα και θα γνωρίσουν τα βασικά χαρακτηριστικά του κινήματος «Θύελλα και ορμή», το οποίο εμφανίστηκε στα τέλη του 18ου αι. ως ένα ισχυρό λογοτεχνικό και πολιτιστικό κίνημα στη Γερμανία. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μελετήσουν δύο από τις εξέχουσες προσωπικότητες που συνδέθηκαν με το εν λόγω κίνημα, τον Γιόχαν Βόλφγκανγκ φον Γκέτε και τον Φρίντριχ Σίλερ, οι οποίοι συνέβαλαν σημαντικά σε αυτή τη μεταμορφωτική περίοδο της γερμανικής ιστορίας.

Συγκεκριμένα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα ασχοληθούν ιδιαίτερα με το έργο *Φάουστ* του Γκέτε. Επιπλέον, θα κληθούν να μελετήσουν το πρώτο θεατρικό έργο του Σίλερ *Οι ληστές*, καθώς και τη *Μαρία Στιούαρτ*. Μέσα από τη μελέτη ποικίλων αποσπασμάτων αυτών των έργων, καθώς και μέσα από συζητήσεις, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα κληθούν να εξερευνήσουν τα θέματα και τους βασικούς χαρακτήρες τους. Θα εξετάσουν τα κίνητρα και τα ηθικά διλήμματα του Φάουστ και του Μεφιστοφελή, και θα εντοπίσουν τις φιλοσοφικές ιδέες που υπάρχουν στον *Φάουστ*.

Επίσης, στο έργο *Μαρία Στιούαρτ* θα μελετήσουν το ιστορικό και κοινωνικό πλαίσιο της εποχής, ενώ θα κληθούν να εντοπίσουν τους λόγους για τους οποίους *Οι ληστές* αποτέλεσαν ορόσημο στην ιστορία του θεάτρου. Στο πλαίσιο της μαθησιακής υποενότητας, προτείνεται η παρακολούθηση παλαιότερων σημαντικών παραστάσεων ή κινηματογραφικών ταινιών από ψηφιακά αρχεία, αλλά και διαφο-

ρετικών προσαρμογών ή ερμηνειών του *Φάουστ* σε διαφορετικά είδη παραστατικών τεχνών (π.χ. όπερα, θέατρο, κινηματογράφος), προκειμένου να συζητηθεί ο τρόπος με τον οποίο διαφορετικοί καλλιτέχνες έχουν ερμηνεύσει το έργο μέσα στην πάροδο των χρόνων.

2.3.Z.2 | ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΧΕΝΡΙΚ ΙΨΕΝ

Κατά τη διάρκεια αυτής της μαθησιακής υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μελετήσουν τη ζωή και το έργο του Ίψεν και θα εξετάσουν τα θέματα και τις δραματικές τεχνικές στα έργα του. Θα εξοικειωθούν με το πλαίσιο της εποχής και πιο ειδικά το κοινωνικό και πολιτισμικό περιβάλλον του 19ου αιώνα, δίνοντας έμφαση στις κοινωνικές αλλαγές που επηρέασαν τη γραφή του Ίψεν και που τον κατέστησαν έναν επιδραστικό αναμορφωτή της νέας αστικής ηθικής και της πνευματικής ιδεολογίας.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μελετήσουν την εργογραφία του, θα εξοικειωθούν με τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα περιεχόμενου και μορφής στα έργα του, και θα κληθούν να αναλύσουν δραματουργικά κάποια από τα πλέον αντιπροσωπευτικά έργα του αστικού κοινωνικού δράματος, όπως τα: *Νόρα ή Το κουκλόσπιτο*, *Έντα Γκάμπλερ* και *Βρικόλακες*. Στο πλαίσιο μελέτης των παραπάνω έργων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μάθουν να αφηγούνται γραμμικά τις υποθέσεις τους, να αναλύουν την κύρια θεματική τους και πώς αυτή αντικατοπτρίζει τα κοινωνικά ζητήματα της εποχής. Επιπλέον, θα ζητηθεί από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες να αναλύσουν τους χαρακτήρες του κάθε έργου, να εντοπίσουν τα ιδιαίτερα κίνητρα του κάθε χαρακτήρα, τον τρόπο με τον οποίο συμβάλλουν στην εξέλιξη του θέματος του κάθε έργου και την αλληλεπίδρασή τους.

Η εν λόγω εκπαιδευτική υποενότητα προσφέρει τις γνώσεις και τις δεξιότητες που απαιτούνται για μια κριτική ανάλυση της συνεισφοράς του Ίψεν στο σύγχρονο θέατρο. Με την απόκτηση αυτών των γνώσεων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι σε θέση να προσδιορίζουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των έργων του Ίψεν και να κατανοούν τις εξελίξεις στον χώρο της θεατρικής γραφής.

2.3.Z.3 | ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ ΣΤΡΙΝΤΜΠΕΡΓΚ

Κατά τη διάρκεια αυτής της μαθησιακής υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα διατρέξουν τη βιογραφία και την εργογραφία του Αύγουστου Στρίντμπεργκ και θα εξετάσουν τον νατουραλισμό, τον συμβολισμό και τον ψυχολογικό ρεαλισμό, όπως εντοπίζονται στα έργα του. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξοικειωθούν με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά γνωρίσματα των έργων του. Συγκεκριμένα, θα κληθούν να αναλύσουν δραματουργικά τα έργα *Ο πατέρας* και *Δεσποινίς Τζούλια*, επισημαίνοντας την επιρροή τους στην ανάπτυξη του σύγχρονου θεάτρου.

Επιπλέον, θα μάθουν να αφηγούνται γραμμικά την υπόθεσή τους και να αναλύουν τους χαρακτήρες τους, αναζητώντας συγκεκριμένα στοιχεία που αιτιολογούν τις δράσεις τους, τα κίνητρά τους, καθώς και στοιχεία που παρουσιάζουν τη μάχη των φύλων ως κεντρικό θέμα συζήτησης στη *Δεσποινίδα Τζούλια*. Στη συνέχεια, θα

κάνουν ερμηνευτική ανάλυση επιλεγμένων αποσπασμάτων (με τη βοήθεια φύλλων εργασίας), προκειμένου να μελετηθούν οι ψυχολογικές πολυπλοκότητες και οι διαπροσωπικές σχέσεις που εντοπίζονται στα εν λόγω έργα. Θα τους ζητηθεί, επίσης, να συγκεντρώσουν στοιχεία για τον σκηνικό τόπο όπως τον παρουσιάζει ο ίδιος ο συγγραφέας στο έργο του, και να αναζητήσουν υλικό σε έγκυρους ψηφιακούς πόρους, προκειμένου να διερευνηθεί ο τρόπος σκηνικής παρουσίασης του έργου από διαφορετικούς/-ές σκηνοθέτες/-τριες.

Η εν λόγω εκπαιδευτική υποενότητα θα προσφέρει στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες τις γνώσεις και τις δεξιότητες που απαιτούνται για να προσδιορίζουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των έργων του Στρίντμπεργκ, ο οποίος υπήρξε ο χαρισματικός προφήτης του θεάτρου του 20ού αιώνα, και να αναλύουν τη δομή των θεατρικών κειμένων του. Επιπλέον, με την απόκτηση αυτών των γνώσεων, θα είναι σε θέση να αντιληφθούν την εξέλιξη της δραματουργίας και να υιοθετήσουν συγκριτική σκέψη.

2.3.2.4 | ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΑΝΤΟΝ ΤΣΕΧΟΦ

Κατά τη διάρκεια αυτής της μαθησιακής υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα διατρέξουν τη ζωή του Άντον Τσέχοφ, θα ταξινομήσουν την εργογραφία του και θα μελετήσουν τη σημασία των έργων του, τα οποία εξακολουθούν να είναι επίκαιρα ακόμη και στις μέρες μας.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μελετήσουν τη σύνδεση του Τσέχοφ με τον μεγάλο αναμορφωτή του θεάτρου Κονσταντίν Στανισλάβσκι και το περίφημο Θέατρο Τέχνης της Μόσχας. Θα εντοπίσουν κάποια βασικά χαρακτηριστικά της δραματουργίας του και θα ερευνήσουν επαναλαμβανόμενα θέματα και μοτίβα που εντοπίζονται στα έργα του Τσέχοφ, όπως η πολυπλοκότητα των ανθρωπίνων σχέσεων και οι κρυφές επιθυμίες των ανθρώπων. Συγκεκριμένα, θα αναλύσουν τις *Τρεις αδελφές*, τον *Βυσσινόκηπο* και τον *Γλάρο*, τα οποία χαρακτηρίζονται ως ψυχολογικά έργα αστικού δράματος και αποτελούν αριστουργήματα με παγκόσμια αναγνώριση. Επιπλέον, θα κάνουν ερμηνευτική ανάλυση (με τη βοήθεια φύλλων εργασίας) των μονόπρακτων κωμωδιών *Η αρκούδα* και *Η πρόταση γάμου*, τα οποία ανήκουν στις φάρσες που έχει γράψει ο Τσέχοφ. Μέσα από τη μελέτη της εργογραφίας του συγγραφέα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξοικειωθούν με τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του ψυχολογικού και κοινωνικού ρεαλισμού, που αποτέλεσε τη δεσπόμενη αισθητική τάση στο θέατρο από τα τέλη του 19ου έως τα μισά του 20ού αι.

Με την απόκτηση αυτών των γνώσεων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι σε θέση να αναγνωρίζουν τα κείμενα του Άντον Τσέχοφ, να προσδιορίζουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των έργων του και να μπορούν να επιλέγουν αποσπάσματα από τα έργα του για μια ενδεχόμενη ακρόαση. Επιπλέον, θα είναι σε θέση να αντιληφθούν την εξέλιξη της δραματουργίας και να υιοθετήσουν συγκριτική σκέψη.

2.3.Z.5 | ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΟΣΚΑΡ ΟΥΑΪΛΝΤ

Κατά τη διάρκεια αυτής της μαθησιακής υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μελετήσουν το έργο του Όσκαρ Ουάιλντ, θα εξερευνήσουν τα θέματα και τους χαρακτήρες των έργων του, και θα κληθούν να εντοπίσουν το χιούμορ που εντοπίζεται σε αυτά. Επιπλέον, πεδίο μελέτης θα αποτελέσει η πολυτάραχη ζωή του συγγραφέα και η σημαντική επίδρασή του στο θέατρο των τελών του 19ου αι.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, συγκεντρώνοντας στοιχεία για τη θεατρική σκηνή και τους κοινωνικούς κανόνες της εποχής, θα κληθούν να παρουσιάσουν τις συμβάσεις που αμφισβήτησε μέσα από τα έργα του ο Όσκαρ Ουάιλντ. Επιπλέον, θα γνωρίσουν το σύνολο του έργου του συγγραφέα και θα μελετήσουν κυρίως τα έργα του *Η Σημασία του να είναι κανείς σοβαρός* ή *Ο σοβαρός κύριος Ερνέστος* και *Σαλώμη*. Θα κληθούν να αφηγηθούν γραμμικά τη δομή της πλοκής του κάθε έργου και να εξετάσουν τα θεματικά στοιχεία τους. Μέσα από την ανάλυση των βασικών χαρακτήρων των υπό μελέτη έργων, θα γίνει εμφανής ο τρόπος με τον οποίο ο Ουάιλντ τους χρησιμοποιεί για να κάνει ποικίλα κοινωνικά σχόλια. Τέλος, οι εκπαιδευόμενοι/-ες, δουλεύοντας ομαδοσυνεργατικά, θα κληθούν να παρουσιάσουν τα παιχνίδια με τις λέξεις, την ειρωνεία και τον κυνισμό που χρησιμοποιεί συχνά ο συγγραφέας μέσα στα έργα του.

Με την απόκτηση αυτών των γνώσεων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι σε θέση να αναγνωρίζουν τα κείμενα του Όσκαρ Ουάιλντ, να προσδιορίζουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους και θα μπορούν να επιλέγουν αποσπάσματα από τα έργα του για μια ενδεχόμενη ακρόαση.

2.3.Z.6 | ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΜΠΕΡΤΟΛΤ ΜΠΡΕΧΤ

Κατά τη διάρκεια της μαθησιακής υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μελετήσουν τη βιογραφία και τα έργα του Μπέρτολτ Μπρεχτ, και θα εξετάσουν τον αντίκτυπο του έργου του στο θέατρο και την εκπαίδευση. Επιπλέον, θα εξοικειωθούν με τις βασικές ορολογίες που εντοπίζονται στο έργο του (π.χ. αποστασιοποίηση) και θα εξερευνήσουν τα βασικά χαρακτηριστικά του επικού θεάτρου (ιστορικό πλαίσιο, αφηγηματικές τεχνικές, χρήση τραγουδιών κ.ά.), που ο ίδιος εισήγαγε.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα κάνουν ερμηνευτική ανάλυση των έργων *Η όπερα της πεντάρας* και *Ο Κύκλος με την κιμωλία*. Θα συγκεντρώσουν στοιχεία για τον σκηνικό τόπο και τον χώρο δράσης, και θα αναζητήσουν υλικό σε έγκυρους ψηφιακούς πόρους προκειμένου να προχωρήσουν σε κριτική διερεύνηση των διαφορετικών σκηνοθετικών προσεγγίσεων των εν λόγω έργων στο θέατρο και τον κινηματογράφο. Επιπλέον, θα σχολιάσουν τη σατιρική και προκλητική αφήγηση στην *Όπερα της πεντάρας* για την αστική κοινωνία και τη διαφθορά της, και πώς το έργο αντικατοπτρίζει τα κοινωνικά ζητήματα της εποχής τους. Στη συνέχεια, θα αναλύσουν τους χαρακτήρες του έργου (Μακίθ, Πόλι, Τζένι, κυρία Πίτσαμ), τα κίνητρά τους, τις σχέσεις τους και πώς ενσωματώνουν τα κοινωνικά αρχέτυπα. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, μελετώντας το έργο *Ο κύκλος με την κιμωλία*, θα εντοπίσουν τα σημεία όπου ο Μπρεχτ ασκεί κριτική στους λειτουρ-

γούς των θεσμών, στους πολιτικούς, στους δικηγόρους, στους στρατιωτικούς και στους γιατρούς, και θα αναλύσουν τους κεντρικούς χαρακτήρες Γκρούσα και Αζντάκ.

Με την απόκτηση αυτών των γνώσεων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι σε θέση να αναγνωρίζουν τα κείμενα του Μπέρτολτ Μπρεχτ, να προσδιορίζουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους και να αντιλαμβάνονται την εξέλιξη της δραματουργίας.

2.3.Z.7 | ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΑΡΘΟΥΡ ΜΙΛΕΡ

Κατά τη διάρκεια αυτής της μαθησιακής υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μελετήσουν τη ζωή και το έργο του Άρθουρ Μίλερ, εξετάζοντας τον αντίκτυπό του στο αμερικανικό θέατρο. Επιπλέον, θα κληθούν να εντοπίσουν στα έργα του θέματα της ανθρώπινης φύσης (ζήλια, εμμονή κ.λπ.), της κοινωνικής αδικίας, της μετανάστευσης, του αμερικανικού ονείρου και της πολυπλοκότητας της αμερικανικής κοινωνίας, όπως αυτά συχνά εντοπίζονται στη δραματουργία του.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα κάνουν ερμηνευτική ανάλυση του έργου *Ήταν όλοι τους παιδιά μου*, και θα διερευνήσουν τις ηθικές και συναισθηματικές συνέπειες του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, όπως παρουσιάζονται στο εν λόγω έργο, εξετάζοντας και τις συνέπειες που η επιλογή του πρωταγωνιστή δημιουργεί. Επιπλέον, θα εντοπίσουν την ψευδαίσθηση της επιτυχίας, αλλά και την κριτική που ασκεί ο Μίλερ στο αμερικανικό όνειρο, στο έργο *Ο θάνατος του εμποράκου*, αναλύοντας τον κεντρικό χαρακτήρα του έργου, τον Γουίλι Λόμαν. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, μελετώντας το έργο του Μίλερ, θα αντιληφθούν ότι τα έργα του παραμένουν επίκαιρα και εξακολουθούν να παρουσιάζονται παγκοσμίως, καθιστώντας τον μια σημαντική προσωπικότητα στο αμερικανικό, και όχι μόνο, θέατρο. Τέλος, θα κληθούν να εντοπίσουν στα έργα του τα ποικίλα ηθικά διλήμματα που εμφανίζονται, καθώς και την ατομική ευθύνη των πρωταγωνιστών/-τριών τους.

Με την απόκτηση αυτών των γνώσεων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι σε θέση να αναλύουν τη δομή των θεατρικών κειμένων του Άρθουρ Μίλερ και των χαρακτήρων τους. Επιπλέον, θα είναι σε θέση να αντιλαμβάνονται την εξέλιξη της δραματουργίας και να υιοθετούν συγκριτική σκέψη μελετώντας θεατρικά κείμενα αμερικανών συγγραφέων της ίδιας περιόδου (Μίλερ και Ουίλιαμς).

2.3.Z.8 | ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΤΕΝΕΣΙ ΟΥΙΛΙΑΜΣ

Κατά τη διάρκεια αυτής της μαθησιακής υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα διατρέξουν τη βιογραφία του Τενεσί Ουίλιαμς, θα ταξινομήσουν την εργογραφία του και θα εξετάσουν τον αντίκτυπό του στο αμερικανικό θέατρο.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα κάνουν ερμηνευτική ανάλυση των έργων *Λεωφορείον ο Πόθος*, *Γυάλινος κόσμος* και *Λυσσασμένη γάτα*. Μέσα από μελέτη ποικίλων αποσπασμάτων των παραπάνω έργων, αλλά και από συζητήσεις, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα κληθούν να εξερευνήσουν τα θέματα και τους βασικούς χαρακτήρες τους, να αφηγηθούν γραμμικά τις υποθέσεις τους και να εντοπίσουν τα καίρια σημεία της πλοκής

τους. Επιπλέον, θα μελετήσουν τα επαναλαμβανόμενα θέματα που εντοπίζονται στα έργα του Ουίλιαμς, όπως είναι η οικογένεια, οι κοινωνικές προσδοκίες, η απομόνωση, οι ανθρώπινες σχέσεις κ.ά., και θα κληθούν να εντοπίσουν τα διακριτικά στοιχεία της γραφής του συγγραφέα, όπως για παράδειγμα τη χρήση συμβολισμών. Επιπλέον, θα αναζητήσουν υλικό σε έγκυρους ψηφιακούς πόρους προκειμένου να συγκρίνουν τις θεατρικές παραγωγές ή τις κινηματογραφικές μεταφορές των θεατρικών έργων του Ουίλιαμς. Μελετώντας τα εν λόγω έργα, θα κάνουν συγκριτική ανάλυση της Λόρας από τον *Γυάλινο κόσμο* και της Μπλανς από το *Λεωφορείο ο Πόθος*, ρόλοι οι οποίοι έχουν βασιστεί στη ζωή της αδελφής του Ουίλιαμς, Ρόουζ. Επιπλέον, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα κληθούν να εντοπίσουν τα προσωπικά στοιχεία από τη ζωή του συγγραφέα, τα οποία υπάρχουν στη *Λυσσασμένη γάτα*.

Με την απόκτηση αυτών των γνώσεων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι σε θέση να αναγνωρίζουν τα κείμενα του Τ. Ουίλιαμς, να προσδιορίζουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους και να επιλέγουν αποσπάσματα από τα έργα του για μια ενδεχόμενη ακρόαση.

2.3.Z.9 | Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΡΑΜΑΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ 19ου ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΡΧΩΝ ΤΟΥ 20ού αι.

Κατά τη διάρκεια αυτής της μαθησιακής υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μελετήσουν κάποια από τα σημαντικότερα παραδείγματα θεατρικής γραφής της ελληνικής δραματουργίας του 19ου και των αρχών του 20ού αι., αναλύοντάς τα ως προς τα βασικά στοιχεία της δομής τους (θέμα, πλοκή, χαρακτήρες κ.λπ.). Οι κοινωνικοπολιτικές ανατροπές στην Ελλάδα κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, όπως είναι οι Βαλκανικοί πόλεμοι και ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος, είχαν βαθύ αντίκτυπο στα θέματα που διερευνήθηκαν στο ελληνικό δράμα, και επηρέασαν σημαντικά την εξέλιξη της ελληνικής δραματουργίας.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μελετήσουν το έργο του Α. Μάτεσι *Βασιλικός*, το οποίο αποτελεί μια συναρπαστική εξερεύνηση της ελληνικής κοινωνίας και του πολιτισμού της, εμβαθύνοντας στην πολυπλοκότητα των ανθρώπινων σχέσεων, των προσωπικών αγώνων και των κοινωνικών προκλήσεων. Στη συνέχεια, θα εξερευνήσουν τους πολλούς και διαφορετικούς χαρακτήρες που εντοπίζονται στο έργο *Βαβυλωνία* του Δ. Βυζάντιου και θα εξοικειωθούν με το γλωσσικό ζήτημα που απασχόλησε ιδιαίτερα τους Έλληνες της εποχής. Επίσης, θα αναλύσουν δραματουργικά τα έργα *Η τύχη της Μαρούλας* του Δ. Κορομηλά και *Στέλλα Βιολάντη ή Έρωσ εσταυρωμένος* του Γρ. Ξενόπουλου, θα αφηγηθούν γραμμικά την υπόθεσή τους και θα αναλύσουν τους βασικούς χαρακτήρες τους. Τέλος, θα μελετήσουν το *Φιντανάκι* του Π. Χορν, εντοπίζοντας τα ζητήματα που τίγονται στην αθηναϊκή ηθογραφία της εποχής, και θα εξετάσουν την ψυχολογική πολυπλοκότητα των χαρακτήρων του έργου.

Με την απόκτηση αυτών των γνώσεων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι σε θέση να αναγνωρίζουν τους βασικούς θεατρικούς συγγραφείς της εποχής, να εντοπίζουν τα έργα τους και τη θεματολογία της δραματουργίας αυτής της περιόδου.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Fischer-Lichte, E. (2012). *Ιστορία ευρωπαϊκού δράματος και θεάτρου. 2. Από τον ρομαντισμό μέχρι σήμερα*. Αθήνα: Πλέθρον.
2. Ταμπάκη, Α., Γεωργοπούλου, Β., Αλτουβά, Α. & Διακουμοπούλου, Κ. (2023). *Ιστορία και Δραματολογία του Νεοελληνικού Θεάτρου, 16ος-20ός αιώνας*. Αθήνα: ΚΑΛΛΙΠΟΣ. Ανοικτές Ακαδημαϊκές Εκδόσεις. Ανακτήθηκε από: <https://repository.kallipos.gr/handle/11419/9898>

Συμπληρωματικές

1. Γεωργουσόπουλος, Κ. (2010). *Παγκόσμιο Θέατρο. 2. Από τον Στρίντμπεργκ και τον Τσέχωφ στον Πιραντέλλο και τον Μπρεχτ*. Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.
2. Κακουδάκη, Τ. & Απέργη, Π. (2008). *Θέατρο – Θεατρική παιδεία*. Αθήνα: Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων.

2.3.Η • ΑΡΧΑΙΟ ΔΡΑΜΑ I

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή ενότητα οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα γνωρίσουν τα έργα των μεγάλων τραγικών και κωμικών ποιητών της κλασικής περιόδου. Θα δοθεί ιδιαίτερη σημασία στα δραματουργικά, ερμηνευτικά, σκηνικά και ιδεολογικά χαρακτηριστικά της θεατρικής γραφής του Αισχύλου, του Σοφοκλή, του Ευριπίδη και του Αριστοφάνη, καθώς και στη νεότερη και σύγχρονη πρόσληψη των θεατρικών τους έργων. Επίσης, θα εξασκηθούν στα θεατρικά έργα των δραματικών ποιητών. Συγκεκριμένα, θα ερευνήσουν σωματικά και φωνητικά ερμηνευτικούς τρόπους προσέγγισης των ρόλων, και θα εξετάσουν ζητήματα σκηνικής παρουσίας και δραματικής σύνθεσης. Παράλληλα, θα συζητηθούν ποικίλα ζητήματα πρόσληψης των έργων τους από παλαιότερες και νεότερες θεατρικές παραγωγές (ελληνικές ή ξένες). Στόχος του μαθήματος είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να κάνουν εξάσκηση στον λόγο του αρχαίου δράματος με ιδιαίτερη έμφαση στον ρυθμό και στις παύσεις του κειμένου, συνδυάζοντας γνώσεις από τη μαθησιακή ενότητα «Αγωγή προφορικού λόγου – Ορθοφωνία III», προκειμένου να παρουσιάσουν μια ολοκληρωμένη ερμηνεία ενός αποσπάσματος από τα επιλεγμένα έργα στο κοινό.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί/-ές να:

- Αναγνωρίζουν τα έργα των μεγάλων τραγικών και κωμικών ποιητών,

- Αναλύουν την ορολογία του αρχαίου θεάτρου,
- Ερμηνεύουν τη δραματική και σκηνική τεχνική του Αισχύλου, του Σοφοκλή, του Ευριπίδη και του Αριστοφάνη,
- Επιλέγουν τους κατάλληλους μονολόγους για τις ενδεχόμενες ακροάσεις,
- Παρουσιάζουν έναν μονόλογο αρχαίου δράματος ή αττικής κωμωδίας,
- Αντιλαμβάνονται την αναγκαιότητα της ηθικής στάσης ως συμπεριφοράς αναζήτησης του εαυτού τους,
- Συγκροτούν την ατομική τους καλλιτεχνική ταυτότητα,
- Ευαισθητοποιούνται σε ζητήματα πρόσληψης των έργων των αρχαίων τραγικών και κωμικών ποιητών,
- Υιοθετούν τα νεωτερικά στοιχεία του Αισχύλου, του Σοφοκλή, του Ευριπίδη και του Αριστοφάνη ως προς τη διαμόρφωση της πλοκής και των χαρακτήρων.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Διθύραμβος / Αφήγηση / Χορός / Ρυθμός / Μέτρο / Τραγωδία / Κωμωδία / Διάλογος / Μύθος / Αισχύλος / Σοφοκλής / Ευριπίδης / Αριστοφάνης.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (0), Εργαστήριο (2), Σύνολο (2).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	Η ΑΡΧΗ ΤΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ
2	ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΑΙΣΧΥΛΟΥ
3	ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΣΟΦΟΚΛΗ
4	ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΕΥΡΙΠΙΔΗ
5	ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΗ
6	ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΣΛΗΨΗ ΤΟΥ ΑΡΧΑΙΟΥ ΔΡΑΜΑΤΟΣ

Κείμενο αναφοράς

2.3.Η.1 | Η ΑΡΧΗ ΤΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή ενότητα είναι ένα εργαστηριακό μάθημα, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν περιλαμβάνει και τη μελέτη θεωρητικών κειμένων. Το αρχαίο δράμα είναι η αφετηρία του δυτικού θεάτρου, με την επίδρασή του στον σύγχρονο κόσμο της δραματουργίας και της υποκριτικής να είναι μεγάλη και σημαντική. Στόχος της συγκεκριμένης υποενότητας είναι να αναγνωρίσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες τις συνθήκες μέσα από τις οποίες γεννήθηκε το αρχαίο δράμα.

Η υποεπνότητα σχετίζεται με αυτή της «Ιστορίας θεάτρου Ι»: οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα κληθούν να χρησιμοποιήσουν και τις γνώσεις τους από αυτήν. Θα κάνουν αυτοσχεδισμούς πάνω στον τρόπο με τον οποίο γεννήθηκε το δράμα, ξεκινώντας από τον διθύραμβο, τον τελετουργικό χορό προς τιμή του θεού Διόνυσου, και θα πειραματιστούν μετατρέποντας την αφήγηση του τραγουδιού σε διάλογο. Με δεδομένο ότι δεν υπάρχουν ευρήματα που να μας δίνουν πληροφορίες για το ακριβές κείμενο των διθυράμβων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα ξεκινήσουν από τη δημιουργία μιας αυτοσχεδιαστικής αφήγησης γύρω από τη ζωή και τα κατορθώματα του Διόνυσου, λαμβάνοντας υπόψη το κείμενο του Χορού από τις *Βάκχες* του Ευριπίδη. Θα χρησιμοποιήσουν το σώμα τους και τη φωνή τους ως εκφραστικά εργαλεία αφήγησης, και θα αυτοσχεδιάσουν τον διάλογο που άνοιξε ο Θέσπης με τους χορευτές του. Στη συνέχεια, θα υποδυθούν ρόλους οι οποίοι αναδεικνύονται μέσα από την αυτοσχέδια αφήγηση και τον τελετουργικό χορό.

Η υποεπνότητα σχετίζεται και με αυτή του «Χορού – Κίνησης ΙΙΙ», απ' όπου θα αντλήσουν τις δεξιότητες για να δημιουργήσουν έναν ομαδικό Χορό, με μέτρο και ρυθμό. Με αυτόν τον τρόπο, θα αναγνωρίσουν τα βασικά στοιχεία του δράματος, τα οποία είναι ο μύθος, ο διάλογος, η πλοκή, η δράση και ο ρυθμός.

2.3.Η.2 | ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΑΙΣΧΥΛΟΥ

Το αρχαίο δράμα, από την αρχή της εμφάνισής του, συνδέθηκε με τη θρησκευτική και τη δημόσια ζωή της πόλης, και εξέφραζε τα ζητήματα και τους προβληματισμούς των πολιτών της πόλης-κράτους. Η μαζική προσέλευση στο θέατρο αποδεικνύει τη δύναμη και την επιρροή του στο κοινό της Αθήνας και όχι μόνο. Η επικοινωνία υποκριτών και θεατών είναι αδιαμφισβήτητη, ενώ η εμπλοκή και η επιρροή του κοινού στην παράσταση μας υπενθυμίζει τις σχέσεις της άμεσης δημοκρατίας, και τονίζει την αλληλεπίδραση της πολιτικής με το θέατρο την εποχή της μεγάλης δόξας της Αθήνας.

Σκοπός της συγκεκριμένης υποεπνότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να έρθουν σε επαφή με το κείμενο και τον λόγο του Αισχύλου, διακρίνοντας τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του. Προτείνεται η μελέτη και η ανάλυση της *Ορέστειας*, της μοναδικής τριλογίας που έχει διασωθεί.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα χρησιμοποιήσουν τις γνώσεις από την «Ιστορία θεάτρου Ι» και την «Εισαγωγή στη δραματολογία», και θα διακρίνουν τα εξωτερικά και εσωτερικά στοιχεία των τριών έργων της τριλογίας, καθώς και τη σκηνική τέχνη του Αισχύλου. Θα εντοπίσουν τα στοιχεία εκείνα που επισπεύδουν και κορυφώνουν τη δράση. Κατόπιν θα αναλύσουν τους ήρωες των τριών τραγωδιών, *Αγαμέμνων*, *Χοηφόροι*, *Ευμενίδες*, και θα αυτοσχεδιάσουν πειραματιζόμενοι/-ες με την κίνηση και τη φωνή τους. Θα ασκηθούν πάνω στους ρόλους που θα επιλέξουν, ακολουθώντας πάντα τις δοσμένες συνθήκες της τραγωδίας.

Τέλος, αφού δοκιμάσουν αρκετές φορές, φωνητικά και σωματικά, τους μονολόγους τους, θα ανακαλύψουν τον ρυθμό του κειμένου και τις παύσεις του, ώστε η ερμηνεία τους να διακρίνεται για τον απευθυνόμενο λόγο, τη ζωντάνια και τη φυσικότητα.

2.3.Η.3 | ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΣΟΦΟΚΛΗ

Το έργο του Αισχύλου απεικονίζει μια κοινωνία σε ιστορική εξέλιξη. Η ηγεμονία της Αθήνας εξαπλωνόταν ραγδαία. Τα θέματά του αφορούσαν τους θεσμούς της πόλης, τη σωστή διακυβέρνηση, την ηθική στην πολιτική ζωή και τη σχέση με τον θείο νόμο. Στην επόμενη γενιά, αυτή του Σοφοκλή και του Ευριπίδη, οι Αθηναίοι είχαν αποκρυσταλλώσει τους θεσμούς του· τώρα, σημασία είχαν τα άμεσα προβλήματα επιβίωσης. Στο προσκήνιο της δραματουργίας του Σοφοκλή έρχεται το άτομο, ο πολίτης και η σχέση του με την εδραιωμένη πια πόλη-κράτος. Ο Σοφοκλής διακρίνεται για τους συνεπείς χαρακτήρες του – είναι ο ποιητής των χαρακτήρων και δεν τους θυσιάζει για το στιγμιαίο αποτέλεσμα μιας σκηνής.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα ασκηθούν στον λόγο του Σοφοκλή μέσα από τα έργα *Ηλέκτρα*, *Αντιγόνη* και *Οιδίππου τύραννος*. Συγκεκριμένα, θα αναλύσουν τα κείμενα των έργων και θα διακρίνουν την πλοκή τους, θα εντοπίσουν στοιχεία ανατροπής της δράσης, και θα αναγνωρίσουν τον μύθο και πώς τον παρουσιάζει ο ποιητής μέσα από τους ήρωές του. Στη συνέχεια, θα αυτοσχεδιάσουν πάνω στον μονόλογο που έχουν επιλέξει, και θα ερευνήσουν σωματικά και φωνητικά τον ρόλο τους. Μελετώντας ξανά και ξανά το κείμενο, θα ανακαλύψουν ότι η αρχαία τραγωδία αυτοσκηνοθετείται, δηλαδή το ίδιο το κείμενο δίνει πληροφορίες για την υποκριτική, τη στάση του σώματος του/της ηθοποιού και την κίνηση του Χορού στον χώρο. Έτσι, θα αποκωδικοποιήσουν εικόνες και σύμβολα, και θα ανακαλύψουν τις σκηνοθετικές, ενδυματολογικές και σκηνογραφικές υποδείξεις. Θα εντοπίσουν, συνδυάζοντας τις γνώσεις τους από την ενότητα της «Φωνητικής – Θεατρικό τραγούδι Ι», το μέτρο και τον ρυθμό. Θα δοκιμάσουν να ερμηνεύσουν τους ρόλους στις πρόβες και θα είναι σε θέση να παρουσιάσουν τους μονολόγους τους με φυσικότητα και ζωντάνια.

2.3.Η.4 | ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΕΥΡΙΠΙΔΗ

«Ευριπίδης ο νεωτεριστής»: έτσι περιγράφεται από τους μελετητές ο Ευριπίδης. Στην εποχή του, η πολιτική και ηθική κρίση πλήττει την Αθήνα και δεν μπορεί παρά αυτό το γεγονός να αντανακλάται και στα έργα του. Ο Ευριπίδης γράφει στα χρόνια του Πελοποννησιακού πολέμου, ενός καταστροφικού πολέμου μεταξύ των Ελλήνων. Η ηγεμονία της Αθήνας βρίσκεται σε ύφεση, έχουμε κλιμάκωση της βίας και εκφυλισμό της δημοκρατίας. Η πίστη στους θρησκευτικούς θεσμούς του Αισχύλου και η πίστη στον άνθρωπο του Σοφοκλή δεν υπάρχουν πια στο έργο του Ευριπίδη. Η ηθική κρίση και η πολιτική κατάσταση εκφράζεται χωρίς ψευδαισθήσεις, με απαισιοδοξία και με πρόσωπα επί σκηνής ανοικτά στις δημόσιες συζητήσεις και στα παθήματα.

Στόχος της υποενότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να διακρίνουν τα νεωτεριστικά στοιχεία που εισάγει στις τραγωδίες του ο Ευριπίδης, σε σχέση με τις τραγωδίες του Αισχύλου και του Σοφοκλή. Ενδεικτικά προτείνεται η μελέτη των έργων *Τρωάδες*, *Μήδεια*, *Βάκχες* και *Ηλέκτρα*. Ειδικά μέσα από τη μελέτη της *Ηλέκτρας* του Ευριπίδη, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα έχουν την ευκαιρία να διακρίνουν τη διαφορε-

τική χρήση του ίδιου μύθου, συγκριτικά με την *Ηλέκτρα* του Σοφοκλή. Επιπλέον, θα αναγνωρίσουν τα ιδιαίτερα δομικά στοιχεία της τραγωδίας του Ευριπίδη και θα τα συγκρίνουν με αυτά του Αισχύλου και του Σοφοκλή. Θα αναλύσουν και θα ερευνήσουν τους ρόλους που θα επιλέξουν, ενώ θα πειραματιστούν σωματικά και φωνητικά με τους μονολόγους. Θα εντοπίσουν τον ρυθμό του κειμένου και θα αποδώσουν ερμηνευτικά τους ρόλους. Προτείνεται στο τέλος της ενότητας να παρουσιαστούν οι μονόλογοι από τα έργα και των τριών ποιητών, καθώς και του Αριστοφάνη, σε μια παράσταση ανοικτή για το κοινό.

2.3.H.5 | ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΗ

Η κωμωδία γεννήθηκε και διαμορφώθηκε σε σχέση με τη διονυσιακή λατρεία και τη φαλλική ιεροτελεστία. Ο Αριστοφάνης έγραψε τα σημαντικότερα έργα του κατά τη διάρκεια του Πελοποννησιακού πολέμου και συγκαταλέγονται στο είδος που ονομάζουμε Αττική ή αρχαία κωμωδία, εκτός από τα δύο τελευταία που συγκαταλέγονται σε αυτά της Μέσης κωμωδίας. Τα έργα της Μέσης κωμωδίας είναι λιγότερο πολιτικά και αναφέρονται περισσότερο στον οίκο. Στόχος είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να εντρυφήσουν στα κείμενα του Αριστοφάνη και να διακρίνουν τα στοιχεία της εποχής του, όπως τους θεσμούς και τις κοινωνικοπολιτικές συνθήκες που επικρατούσαν.

Τα έργα που προτείνονται προς μελέτη, ανάλυση και ερμηνευτική προσέγγιση είναι οι *Βάτραχοι* και οι *Εκκλησιάζουσες*. Μέσα από την ανάλυση των *Βατράχων*, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα δουν πως τα πρωταγωνιστικά πρόσωπα του έργου είναι ο Αισχύλος και ο Ευριπίδης· έτσι, θα μπορέσουν να τα συγκρίνουν και να εντοπίζουν τα στοιχεία που χαρακτηρίζει το έργο τους. Επίσης, θα διακρίνουν την απήχηση που είχε το έργο του Αριστοφάνη στο κοινό της αρχαίας Αθήνας. Θα αναγνωρίσουν την παράβαση ως ένα καινοτόμο στοιχείο της δομής της κωμωδίας και θα το συγκρίνουν με αυτό της αποστασιοποίησης του Μπρεχτ. Επιπλέον, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα επιλέξουν μονολόγους από τις δύο κωμωδίες και θα ερευνήσουν τους ρόλους τους σωματικά και φωνητικά. Θα εντοπίσουν τον ρυθμό του κειμένου και θα δοκιμάσουν να ερμηνεύσουν τους ρόλους σε μια παράσταση ανοικτή στο κοινό. Προτείνεται η παρακολούθηση, δια ζώσης ή ψηφιακά, κάποιας παράστασης αρχαίας κωμωδίας ή τραγωδίας, ώστε οι εκπαιδευόμενοι/-ες να παρατηρήσουν και να αναλύσουν κριτικά την αναπαράσταση του αρχαίου δράματος.

2.3.H.6 | ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΣΛΗΨΗ ΤΟΥ ΑΡΧΑΙΟΥ ΔΡΑΜΑΤΟΣ

Στόχος της συγκεκριμένης υποενότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να έρθουν σε επαφή με το αρχαίο δράμα μέσα από την κριτική ανάλυση σύγχρονων θεατρικών παραστάσεων, και να αναγνωρίσουν τη διαχρονία του.

Θα παρακολουθήσουν και θα αναλύσουν παραστάσεις αρχαίου δράματος μέσα από ψηφιακά αρχεία και θα αντιπαραβάλουν τις διαφορές τους ανάλογα με την εποχή, τις συνθήκες και την αισθητική. Θα διαπιστώσουν τις εξελίξεις στην ερμηνεία των

ηθοποιών, στον χειρισμό του Χορού, καθώς και τη διαφορετική αισθητική προσέγγιση του/της κάθε σκηνοθέτη/-τριας. Ενδεικτικά, προτείνεται οι εκπαιδευόμενοι/-ες να παρακολουθήσουν ηχητικά ή τηλεοπτικά αποσπάσματα από τις παραστάσεις του Δημήτρη Ροντήρη, ο οποίος καθόρισε τη θεατρική αισθητική αντίληψη στην Ελλάδα από τη δεκαετία του '30 μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του '60. Θα τις συγκρίνουν με αυτές του Κάρολου Κουν, από τις παραστάσεις *Όρνιθες* του Αριστοφάνη και *Πέρσες* του Αισχύλου, και θα διακρίνουν τις διαφορές στην αισθητική τους προσέγγιση. Προτείνονται επίσης και οι παραστάσεις των σκηνοθετών Πίτερ Χολ, Ταντάσι Σουζούκι, Ρόμπερτ Γουίλσον, Πίτερ Στάιν, Γιούκιο Νιναγκάουα, Γιάννη Τσαρούχη, Σπύρου Ευαγγελάτου, Θεόδωρου Τερζόπουλου, Λένας Κιτσοπούλου κ.ά.

Επιπρόσθετα, θα αναγνωρίσουν τη μεταγραφή αρχαίων τραγωδιών και θα διακρίνουν την επιρροή του αρχαίου Δράματος στη νεότερη δραματουργία. Ενδεικτικά προτείνεται να μελετηθούν τα έργα *Οι μύγες* του Ζαν Πολ Σαρτρ, εμπνευσμένο από τον ελληνικό μύθο των Ατρείδων, και το *Σκληρά και τρυφερά* του Μάρτιν Γκριμπ, εμπνευσμένο από τις *Τραχίνιες* του Σοφοκλή. Τέλος, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα διασκεύασουν έναν μύθο τραγωδίας ή κωμωδίας, εντοπίζοντας κοινά ζητήματα της αρχαίας εποχής με τη σύγχρονη, θα ερμηνεύσουν τους ρόλους που θα δημιουργήσουν και θα τον παρουσιάσουν σε μια παράσταση ανοιχτή για το κοινό.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Δρομάζος, Στ. Ι. (εισαγ.-μτφρ.-σχόλ.). (1982). *Αριστοτέλους «Ποιητική»* (5η έκδοση). Αθήνα: Εκδόσεις Κέδρος.
2. Dover, K. J. (1997). *Η κωμωδία του Αριστοφάνη* (μτφρ. Φ. Ι. Κακριδής). Αθήνα: Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης.
3. Michael Walton, J. (2007). *Το αρχαίο ελληνικό θέατρο επί σκηνής. Εγχειρίδιο για τις παραστάσεις του αρχαίου δράματος στην κλασική εποχή και στους νεότερους χρόνους* (μτφρ. Κ. Αρβανίτη & Β. Μαντέλη). Αθήνα: Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα.
4. Romilly, J. de (2011). *Η νεοτερικότητα του Ευριπίδη* (μτφρ. Α. Στασινοπούλου-Σκιαδά). Αθήνα: Εκδόσεις Καρδαμίτσα.
5. Wiles, D. (2009). *Το αρχαίο ελληνικό δράμα ως παράσταση. Μια εισαγωγή* (μτφρ. Ε. Οικονόμου). Αθήνα: Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης.

Συμπληρωματικές

1. Meier, C. (1997). *Η πολιτική τέχνη της αρχαίας ελληνικής τραγωδίας* (μτφρ. Φ. Μανακίδου). Αθήνα: Εκδόσεις Καρδαμίτσα.
2. Romilly, J. de (1977). *Αρχαία ελληνική τραγωδία* (μτφρ. Ε. Δαμιανού-Χαραλαμποπούλου). Αθήνα: Εκδόσεις Καρδαμίτσα.
3. Ο αρχαιοελληνικός μύθος στην παγκόσμια λογοτεχνία:
https://www.greek-language.gr/digitalResources/ancient_greek/anthology/mythology/index.html?utm_source

2.3.Θ • ΦΩΝΗΤΙΚΗ – ΘΕΑΤΡΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ I

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Σκοπός της ενότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να εξοικειωθούν με τις βασικές μουσικές έννοιες, καθώς και τη βασική μουσική θεωρία, ώστε να είναι σε θέση να αποκωδικοποιούν υποτυπωδώς μια παρτιτούρα σε περίπτωση που τους ζητηθεί, αλλά και να αποκτήσουν τις κατάλληλες τεχνικές δεξιότητες ώστε να μπορούν να τραγουδήσουν ή να απαγγείλουν με καθαρή φωνή και άρθρωση, κάνοντας χρήση της σωστής φωνητικής τοποθέτησης. Συγκεκριμένα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι σε θέση να αναγνωρίζουν τα μουσικά σύμβολα, συμπεριλαμβανομένων των υφολογικών στοιχείων, τα οποία δίνουν χαρακτήρα σε μια εκτέλεση. Επιπλέον, θα μπορούν υποτυπωδώς να εκτελούν τα σύμβολα αυτά στο κλαβιέ ενός πιάνου, ώστε να ακούν τη μελωδία και να μπορούν να την αναπαράγουν φωνητικά. Επίσης, θα είναι σε θέση να κατανοούν και, συνεπώς, να εκτελούν με μεγαλύτερη ακρίβεια τον

έμμετρο λόγο, ενώ θα γνωρίσουν σε βάθος τον τρόπο λειτουργίας του φωνητικού μας συστήματος και της διαφραγματικής αναπνοής. Παράλληλα, θα εξασκηθούν τόσο στην εκφορά του λόγου όσο και σε φωνητικές ασκήσεις (σολφέζ), προσπαθώντας να εφαρμόσουν τεχνικές τοποθέτησης και στήριξης για να επιτύχουν μια εκτέλεση γεμάτη σε όγκο, δυνατή και αρθρωμένη, χωρίς τον κίνδυνο να δημιουργήσουν βλάβη στο φωνητικό τους σύστημα. Συνολικά, με την ολοκλήρωση της ενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα νιώθουν μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση όσον αφορά την εκφορά του λόγου και την εκτέλεση μιας μελωδίας ή ενός πιο απαιτητικού τραγουδιού, και θα είναι σε θέση να ελέγχουν το σκηνικό άγχος μέσω της αναπνοής.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί/-ές να:

- Αναγνωρίζουν τις βασικές έννοιες της μουσικής,
- Αναλύουν τα υφολογικά χαρακτηριστικά ενός τραγουδιού,
- Διαβάζουν υποτυπωδώς μια παρτιτούρα,
- Αντιλαμβάνονται την έννοια του μέτρου,
- Εντοπίζουν το περιεχόμενο των βασικών μέτρων της ποίησης,
- Ερμηνεύουν ρυθμικά συλλαβές με σταθερό τέμπο,
- Χειρίζονται τη διαφραγματική αναπνοή,
- Συνεργάζονται αρμονικά με τα μέλη μιας ομάδας,
- Ευαισθητοποιούνται σε θέματα ενεργητικής ακρόασης,
- Υιοθετούν τη δική τους φωνητική ταυτότητα.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Μουσικές έννοιες / Μουσική σημειογραφία / Μουσική ορολογία /

Μουσικό ύφος / Ανάγνωση παρτιτούρας / Έμμετρος λόγος / Φωνητικό σύστημα /

Διαφραγματική αναπνοή.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (0), Εργαστήριο (1), Σύνολο (1).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΒΑΣΙΚΕΣ ΜΟΥΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ
2	ΒΑΣΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ
3	ΥΦΟΛΟΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ – ΟΡΟΛΟΓΙΑ
4	ΑΝΑΓΝΩΣΗ ΠΑΡΤΙΤΟΥΡΑΣ
5	ΤΟ ΜΕΤΡΟ ΣΤΗ ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΟΙΗΣΗ
6	ΤΟ ΦΩΝΗΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ
7	Η ΔΙΑΦΡΑΓΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΠΝΟΗ

Κείμενο αναφοράς

2.3.Θ.1 | ΒΑΣΙΚΕΣ ΜΟΥΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ

Στην παρούσα μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα έρθουν σε επαφή με μουσικές έννοιες απαραίτητες για τον/την επαγγελματία της υποκριτικής τέχνης, καθώς θα μπορεί αφενός να κατανοήσει καλύτερα όλα όσα σχετίζονται με τη μουσική και τη μουσική εκτέλεση, και αφετέρου να επικοινωνήσει επαρκώς με έναν/μία μουσικό ή τεχνικό ήχο.

Πιο συγκεκριμένα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι σε θέση να ορίσουν τι είναι ο ήχος, πώς παράγεται και πώς μεταδίδεται ώστε να φτάσει στα αυτιά του ακροατή. Θα μπορούσε να γίνει αναφορά στην αντίδραση που έχει ο ήχος όταν συναντήσει εμπόδια, ώστε να αντιληφθούν τη διαφορά που έχει το ηχητικό αποτέλεσμα σε έναν κλειστό χώρο που υπάρχει αντήχηση, σε αντίθεση με έναν ανοιχτό χώρο όπου ο ήχος «χάνεται», και συνεπώς απαιτείται σωστή φωνητική τοποθέτηση για ένα πιο ηχηρό αποτέλεσμα. Ακόμη, σκόπιμη θεωρείται η αναφορά στη λειτουργία του ανθρώπινου ακουστικού συστήματος και στον τρόπο που το αυτί συλλέγει και επεξεργάζεται τον ήχο, με αναφορές στην ενεργητική και την παθητική ακρόαση.

Επιπλέον, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μπορούν να περιγράψουν τα χαρακτηριστικά του ήχου (ένταση, διάρκεια, τονικό ύψος και χροιά) και να πειραματιστούν με ασκήσεις εκφοράς λόγου με εναλλαγές στα τέσσερα αυτά δομικά στοιχεία.

Ολοκληρώνοντας την υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι σε θέση να κατανοήσουν τη δομή της μουσικής σύνθεσης, εξετάζοντας τα βασικά της στοιχεία, δηλαδή τη μελωδία, την αρμονία και τον ρυθμό. Στο πλαίσιο αυτό, γίνεται αναφορά στο σολφέζ, το οποίο συνδυάζει τα παραπάνω χαρακτηριστικά και αποτελεί την πρώτη μορφή μελωδικής απόδοσης για τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες.

2.3.Θ.2 | ΒΑΣΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ

Η υποενότητα αυτή θα φέρει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες σε επαφή με τα μουσικά σύμβολα και τη μουσική σημειογραφία. Σκοπός δεν είναι η άριστη αποκωδικοποίηση

μιας παρτιτούρας, αλλά η γνωριμία με τα μουσικά σύμβολα και η δυνατότητα αποκωδικοποίησής τους, ώστε να μπορούν να αποδώσουν μελωδικά ένα μουσικό κείμενο, αλλά και να επικοινωνούν με τους/τις συνεργαζόμενους/-ες μουσικούς για τις ανάγκες μιας παράστασης.

Σε αυτό το πλαίσιο, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα γνωρίσουν το πεντάγραμμο, τα κλειδιά και τις νότες στο κλειδί του σολ (αρχικά χωρίς σημεία αλλοίωσης, ενώ προς το τέλος της υποεπένδυσης θα εισαχθούν και αυτά). Με το πέρας της υποεπένδυσης, θα μπορούν να αναγνωρίσουν όλες τις νότες στο πεντάγραμμο (συμπεριλαμβανομένων των νοτών με βοηθητικές γραμμές) και να ερμηνεύσουν τον σπλισμό ενός κομματιού. Θα μπορούν ακόμη να αντιστοιχήσουν τις νότες που βλέπουν γραμμένες με τα πλήκτρα ενός κλαβιέ πιάνου, ώστε να μπορούν να ακούσουν τη μελωδία που διαβάζουν και να τοποθετήσουν τη φωνή τους πάνω σε αυτή (συστήνονται δωρεάν εφαρμογές για κινητό ή τάμπλετ, με εικονικό πιάνο για εξάσκηση).

Επιπλέον, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι σε θέση να αναγνωρίζουν τα σύμβολα των ρυθμικών αξιών και των αντίστοιχων παύσεων, τον συμβολισμό των παρεστιγμένων φθόγγων, της σύζευξης διάρκειας, της διαστολής, της διπλής διαστολής, αλλά και τον συμβολισμό του μέτρου (σε μορφή κλάσματος). Για το μέτρο μάλιστα προτείνεται η ανάλυση του κλάσματος και ο συσχετισμός του με τις ρυθμικές αξίες, ενώ προτείνεται και η ταξινόμησή του σε απλό, μεικτό και σύνθετο. Ωστόσο, πιο ουσιαστικής θεωρείται η ακουστική κατανόηση των μέτρων, μέσα από μουσικά παραδείγματα.

2.3.Θ.3 | ΥΦΟΛΟΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ – ΟΡΟΛΟΓΙΑ

Η συγκεκριμένη υποεπένδυση δίνει έμφαση στην κατανόηση της εξειδικευμένης ορολογίας/γλώσσας που χρησιμοποιείται για την αποσαφήνιση διαφορετικών πτυχών της μουσικής, και κατέχει καθοριστικό ρόλο ως προς την επικοινωνία μεταξύ μουσικών, συνθετών, μουσικολόγων και τεχνικών του ήχου. Κατά συνέπεια, οι εκπαιδευόμενοι/-ες της ειδικότητας θα αποκτήσουν την ικανότητα να επικοινωνούν χρησιμοποιώντας τη γλώσσα της μουσικής ορολογίας, η οποία συχνά αντλεί λέξεις από το ιταλικό λεξιλόγιο.

Έτσι λοιπόν, θα είναι σε θέση να επιλέγουν τη σωστή ορολογία για να περιγράψουν τη ρυθμική αγωγή, η οποία χρησιμοποιεί όρους όπως *largo* και *adagio* (για τα πολύ αργά κομμάτια), *andante* και *moderato* (για τα μέτρια κομμάτια) και *allegro*, *vivace* και *presto* (για τα γρήγορα έως πολύ γρήγορα κομμάτια), ή όρους για την αλλαγή της ρυθμικής αγωγής όπως *accelerando* (επιτάχυνση), *ritenuto* (επιβράδυνση) και *rubato* (με ελευθερία).

Ακόμη, θα μπορούν να χρησιμοποιούν όρους που αφορούν τον χαρακτήρα, ο οποίος σχετίζεται με το εκφραστικό ύφος και τη συναισθηματική διάθεση, όπως για παράδειγμα *appassionato* (παθιασμένο), *briosso* (ζωηρό), *espressivo* (εκφραστικό), *grazioso* (χαριτωμένο) κ.ά., ή όρους που περιγράφουν τη δυναμική και την αλλαγή της δυναμικής, όπως *forte* (δυνατά), *piano* (σιγανά), *crescendo* (βαθμιαία αύξηση της έντασης), *decrescendo* (βαθμιαία μείωση της έντασης) κ.ά.

Στη συνέχεια, θα γνωρίσουν όρους που αφορούν την άρθρωση, όπως staccato (διαχωρισμένα) και legato (ενωμένα), τους καλλωπισμούς, όπως για παράδειγμα την trille (συνεχόμενη γρήγορη εναλλαγή μεταξύ δύο νοτών) και τις συντομίες, όπως το da capo (από την αρχή) και την coda (καταληκτικό τμήμα). Σημειώνεται πως οι παραπάνω όροι είναι καθαρά ενδεικτικοί και συστήνεται ο περαιτέρω εμπλουτισμός τους.

2.3.Θ.4 | ΑΝΑΓΝΩΣΗ ΠΑΡΤΙΤΟΥΡΑΣ

Σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξοικειωθούν με την ανάγνωση μουσικής παρτιτούρας, ώστε να είναι σε θέση να μελετάνε τα μουσικά κείμενα που θα τους ανατεθούν για τις ανάγκες ενός ρόλου.

Για να επιτευχθεί αυτό, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα έρθουν σε επαφή με επιλεγμένες παρτιτούρες διαφορετικού κάθε φορά ενδιαφέροντος και θα προσπαθήσουν να αποκωδικοποιήσουν πλήρως τα σύμβολα που αναγράφονται στην κάθε παρτιτούρα. Σε ένα δεύτερο επίπεδο, θα πειραματιστούν μεταφέροντας τα όσα διαβάζουν στην παρτιτούρα σε ένα εικονικό κλαβιέ, ώστε να υπάρχει και ακουστική αντιστοιχία (όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενη υποενότητα μπορεί να γίνει χρήση δωρεάν εφαρμογής από κινητό ή τάμπλετ). Στο σημείο αυτό, θα μπορούσαν να ξεκινήσουν τον φωνητικό πειραματισμό αντιστοιχίζοντας τη φωνή τους με το τονικό ύψος που ακούγεται, ώστε να αναπαράγουν σωστά την κάθε νότα.

Επιπλέον, στην υποενότητα αυτή, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξοικειωθούν με απλές φωνητικές ασκήσεις (ξεκινώντας από μικρά διαστήματα τα οποία προοδευτικά θα μεγαλώνουν) και θα κατακτήσουν ασκήσεις φωνητικής ενεργοποίησης (ρουτίνες για ζέσταμα της φωνής), οι οποίες θα τους φανούν χρήσιμες σε όλες τις επαγγελματικές τους δραστηριότητες. Ολοκληρώνοντας την υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εισαχθούν σε ασκήσεις σολφέζ (με συνοδεία πιάνου), οι οποίες θα έχουν προοδευτικά αυξανόμενο επίπεδο δυσκολίας, και θα συνεχιστούν καθ' όλη τη διάρκεια των συναντήσεων έως την ολοκλήρωση της ενότητας (τέλος του εξαμήνου).

2.3.Θ.5 | ΤΟ ΜΕΤΡΟ ΣΤΗ ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΟΙΗΣΗ

Η υποενότητα αυτή θα αναδείξει στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες τη σχέση που έχει η μουσική με τον έμμετρο λόγο, και ειδικότερα το πώς το μέτρο αποτελεί δομικό συστατικό τόσο της μουσικής όσο και της ποίησης.

Σε προηγούμενη υποενότητα έγινε ανάλυση του μουσικού μέτρου και μέσα από ηχητικά παραδείγματα οι εκπαιδευόμενοι/-ες αντιλήφθηκαν ότι το κάθε μέτρο αποτελείται από κύριους και δευτερεύοντες φθόγγους, οι οποίοι ακούγονται σαν τονισμένοι ή άτοννοι αντίστοιχα. Με βάση αυτές τις γνώσεις και σε συνδυασμό με τα όσα γνωρίζουν από την ενότητα «Αγωγή προφορικού λόγου – Ορθοφωνία III», οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξετάσουν τους κανόνες που διέπουν τη στιχουργική τέχνη και θα κατανοήσουν τη σπουδαιότητα που κατέχει η μετρική για τη σωστή εκφορά του λόγου και την ερμηνεία των τραγουδιών.

Αρχικά λοιπόν, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξετάσουν τα συστατικά στοιχεία της μετρικής τέχνης (προσωδία, κυρίως μετρική, στροφική) αλλά και τα κύρια μετρικά συστήματα στην ποίηση (συλλαβικό σύστημα, τονικό σύστημα, συλλαβοτονικό σύστημα και ποσοτικό σύστημα). Ακόμη, θα μελετήσουν τις διαφορές ανάμεσα στην αρχαία μετρική (όπου η τονισμένη συλλαβή διέφερε ως προς το τονικό ύψος σε σχέση με τις άτονες) και τη νεότερη μετρική (όπου η τονισμένη συλλαβή διαφέρει ως προς την ένταση σε σχέση με τις άτονες), αλλά και τα είδη των μέτρων που χρησιμοποιεί η κάθε μετρική – συστήνεται να συσχετισθούν αυτά τα μέτρα με τα μουσικά. Ολοκληρώνοντας την υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξασκηθούν πάνω στην έμμετρη ανάγνωση κειμένων από την ποίηση και την αρχαία τραγωδία, αναγνωρίζοντας παράλληλα το μέτρο του κάθε κειμένου και τη σύνδεσή του με τα μουσικά μέτρα.

2.3.Θ.6 | ΤΟ ΦΩΝΗΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Η παρούσα μαθησιακή υποενότητα επικεντρώνεται στην ανάπτυξη γνώσεων σχετικά με το ανθρώπινο φωνητικό σύστημα και τις βασικές αρχές λειτουργίας του, γνώσεις απαραίτητες για όποιον/-α κάνει επαγγελματική χρήση της φωνής. Πολλά από τα στοιχεία που αναφέρονται παρακάτω έχουν μελετηθεί και στην ενότητα «Αγωγή προφορικού λόγου – Ορθοφωνία ΙΙΙ»· συνεπώς, συστήνεται η σύντομη επισκόπησή τους και η εστίαση στη λειτουργία του κάθε οργάνου που σχετίζεται με το τραγούδι και τις τεχνικές του, με ιδιαίτερη έμφαση στα αντηχεία – ενισχυτές της φωνής.

Η διαδικασία της φώνησης είναι μια περίπλοκη διαδικασία, η οποία περιλαμβάνει τη λειτουργία πολλών και διαφορετικών μηχανισμών του σώματος (αναπνευστικό σύστημα, διάφραγμα, λάρυγγας, φάρυγγας, στοματικές και ρινικές κοιλότητες, νευρικός ιστός). Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, μέσω οπτικοακουστικού υλικού, θα αναγνωρίσουν τα στοιχεία ανατομίας του φωνητικού οργάνου (λάρυγγας, φωνητικές χορδές, μύες, ψευδοχορδές, φωνητικές κοιλότητες), καθώς και τα αντηχεία του σώματός μας που βοηθούν στην ενίσχυση του ήχου (φάρυγγας, ρινική κοιλότητα, στοματική κοιλότητα, κρανίο, τραχεία, βρόγχοι, πνεύμονες, θώρακας), και θα τα συνδέσουν με τις τραγουδιστικές τεχνικές.

Ακόμη, θα μελετήσουν επιγραμματικά το αναπνευστικό σύστημα, το διάφραγμα, τη λειτουργία της αναπνοής στην παραγωγή ήχου και τις πιθανές βλάβες που μπορεί να πάθει το φωνητικό μας σύστημα από κακή χρήση.

Είναι καίριας σημασίας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες, μέσα από μελωδικές ασκήσεις (σολφέζ), να πειραματιστούν με τις τρεις θέσεις της φωνής (θωρακική, φαρυγγική, κεφαλική) αλλά και με τους τρόπους ενίσχυσής της (χρήση άνω και κάτω ενισχυτών). Ολοκληρώνοντας την υποενότητα, θα μπορούν να επικεντρωθούν στην άρθρωση και να εκτελέσουν φωνητικές ασκήσεις, παρατηρώντας και ελέγχοντας, στον βαθμό που είναι δυνατό, τα όργανα που συμμετέχουν στην εκτέλεση των ασκήσεων.

2.3.Θ.7 | Η ΔΙΑΦΡΑΓΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΠΝΟΗ

Πολύ συχνά οι τραγουδιστές/-τριες, οι εκτελεστές/-τριες πνευστών οργάνων αλλά και οι ηθοποιοί αναφέρονται στη σημασία της διαφραγματικής αναπνοής και στην αξιοσημείωτη βοήθεια που τους παρέχει στην εκτέλεση του έργου τους. Η συγκεκριμένη μαθησιακή ενότητα πραγματεύεται την εξοικείωση των εκπαιδευόμενων με το διάφραγμα και τη διαφραγματική αναπνοή, η οποία, αν και χρειάζεται χρόνο για να κατακτηθεί, αποδεικνύεται ένα χρήσιμο εργαλείο που βοηθά τόσο στην ενίσχυση του όγκου της φωνής όσο και στην αποφυγή κακώσεων/τραυματισμών, αλλά και στη διαχείριση του σκηνικού άγχους.

Αρχικά λοιπόν, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα ανακαλέσουν τις γνώσεις από την ενότητα «Αγωγή προφορικού λόγου – Ορθοφωνία III» σε σχέση με το διάφραγμα και τους τρόπους με τους οποίους αναπνέουμε (κοιλιακή ή διαφραγματική, πλευρική και θωρακική αναπνοή) και θα προσπαθήσουν να τους εξασκήσουν υπό την καθοδήγηση του/της εκπαιδευτή/-τριας. Στη συνέχεια, θα επικεντρωθούν στην εξερεύνηση του διαφράγματος, ώστε να είναι σε θέση να το εντοπίζουν και να το θέτουν σε λειτουργία.

Στη συνέχεια, θα κάνουν ασκήσεις έμμετρης ανάγνωσης αλλά και μελωδικές ασκήσεις (σολφέζ), στις οποίες θα δοθεί ιδιαίτερη σημασία στη χρήση διαφραγματικής αναπνοής (συστήνεται οι αναπνοές να είναι προσημειωμένες και να δίνεται αρκετός χρόνος κατά την κάθε εισπνοή, ώστε να υπάρξει συνειδητότητα της διαδικασίας). Στόχος των ασκήσεων είναι τόσο η εκφορά μεγαλύτερων προοδευτικά φράσεων όσο και η αβίαστη και γρήγορη χρήση της διαφραγματικής αναπνοής. Σημειώνεται ότι ο εντοπισμός και ο έλεγχος του διαφράγματος και της διαφραγματικής αναπνοής απαιτούν χρόνο (διαφορετικό για τον καθένα) και πολλή εξάσκηση εντός αλλά και εκτός εκπαιδευτικού περιβάλλοντος.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Αρχιτεκτονίδης, Β. (2018). *Θεωρία βασικών γνώσεων της μουσικής μέχρι την Αρμονία*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαρηγορίου – Νάκας.
2. Σώχος, Ο. Α. (2000). *Η φωνητική ορθοφωνία με απλά στοιχεία ανατομίας και λειτουργίας του φωνητικού και αναπνευστικού συστήματος* (2η έκδοση). Αθήνα: Ιδιωτική έκδοση.

Συμπληρωματικές

1. Λυπουρλής, Δ. (2005). *Αρχαία ελληνική μετρική. Μια πρώτη προσέγγιση*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Επίκεντρο.
2. Μπασλής, Γ. Ν. (2001). *Νεοελληνική μετρική*. Αθήνα: Εκδόσεις Γρηγόρη.
3. Πυργιώτης, Δ. (2000). *Μουσική θεωρία και πρακτική*. Αθήνα: Εκδόσεις Fagotto.

2.4 • ΕΞΑΜΗΝΟ Δ΄

2.4.A • ΥΠΟΚΡΙΤΙΚΗ IV

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξασκήσουν συστηματικά την ετοιμότητά τους, ώστε να μπορούν να αντεπεξέλθουν στα διαφορετικά είδη και προσεγγίσεις του σύγχρονου θεάτρου. Συγκεκριμένα, θα μελετήσουν και θα ασκηθούν σε κείμενα του αρχαίου ελληνικού δράματος (σε συνδυασμό με τη μαθησιακή ενότητα «Αρχαίο δράμα II»), καθώς και σε κείμενα της ελληνικής και παγκόσμιας δραματουργίας. Παράλληλα, θα εξασκηθούν στις αρχές του σωματικού θεάτρου των Α. Αρτό, Γ. Γκροτόφσκι, Ε. Μπάρμπα, Α. Μνουςκίν, Π. Μπρουκ και Θ. Τερζόπουλου. Επιπλέον, θα κάνουν δοκιμές στο κινηματογραφικό παίξιμο και θα εφαρμόσουν διάφορες ερμηνευτικές τεχνικές, οι οποίες αναφέρονται όχι μόνο στο θέατρο αλλά και στον κινηματογράφο. Με βάση τα επιλεγμένα θεατρικά κείμενα, θα προχωρήσουν σε πρόβες πάνω σε σκηνές από τα εν λόγω έργα μπροστά στην κάμερα. Για τις ανάγκες ενός κινηματογραφικού γυρίσματος, θα μάθουν πώς να ερμηνεύουν έναν ρόλο σύμφωνα με τις κινηματογραφικές τεχνικές, και θα γνωρίσουν όλες τις απαιτήσεις προετοιμασίας ενός γυρίσματος. Επιπλέον, θα εξασκηθούν στην κινηματογραφική αφήγηση και θα γνωρίσουν τα εργαλεία και τις τεχνικές υποκριτικής που απαιτούνται για ένα κινηματογραφικό/τηλεοπτικό γύρισμα. Με την ολοκλήρωση του εξαμήνου, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα γνωρίσουν τρόπους προετοιμασίας για μια ακρόαση.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί/-ές να:

- Αναγνωρίζουν τις αρχές του σωματικού θεάτρου,
- Διακρίνουν τις τεχνικές των σημαντικότερων δασκάλων της υποκριτικής,
- Συλλαμβάνουν ερμηνευτικά ένα κείμενο,
- Εφαρμόζουν τις βασικές αρχές ερμηνείας μπροστά στην κάμερα,
- Ερμηνεύουν τους ρόλους που τους ανατίθενται,
- Προσαρμόζουν τις ερμηνευτικές τεχνικές τόσο στο θέατρο όσο και στον κινηματογράφο,
- Συνεργάζονται με το ανθρώπινο δυναμικό μιας θεατρικής ή κινηματογραφικής παραγωγής,
- Συμμετέχουν στη διαδικασία προετοιμασίας μιας θεατρικής παράστασης ή μιας ταινίας,
- Εφαρμόζουν τις τεχνικές υποκριτικής του κινηματογράφου,
- Υιοθετούν σύγχρονες τεχνικές υποκριτικής.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Σωματικό θέατρο / Ηθοποιός / Θέατρο του παραλόγου / Σύγχρονο θέατρο / Performance / Happening / Πρόσωπο αντι-ήρωας / Η ταινία / Τα στοιχεία προσέγγισης του ρόλου / Η παράσταση.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (0), Εργαστήριο (6), Σύνολο (6).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΟΠΤΙΚΕΣ ΤΟΥ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ
2	ΣΩΜΑΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ
3	Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ IN YER FACE THEATRE
4	Η ΕΞΑΣΚΗΣΗ ΤΟΥ/ΤΗΣ ΗΘΟΠΟΙΟΥ
5	Η ΤΑΙΝΙΑ
6	Η ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

Κείμενο αναφοράς

2.4.A.1 | ΟΠΤΙΚΕΣ ΤΟΥ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ

Το 1947 ο Σάμιουελ Μπέκετ γράφει το *Περιμένοντας τον Γκοντό* και σηματοδοτεί μια νέα εποχή για τη δραματουργία αλλά και την υποκριτική τέχνη. Ένα έργο που αψηφά την καθιερωμένη γραφή, χωρίς να καθορίζει τόπο και χρόνο, και χωρίς να προσδίδει κίνητρα στους χαρακτήρες. Οι χαρακτήρες είναι περιθωριοποιημένοι, αποσπασμένοι και διαχωρισμένοι από τον κόσμο· ο κόσμος γι' αυτούς είναι άδειος. Βρισκόμαστε μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, με την ανθρωπότητα να θρηνεί εκατομμύρια νεκρών και η πυρηνική απειλή να πλανάται στον αέρα.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα προσεγγίσουν έργα από το θέατρο του παραλόγου και θα διακρίνουν τη διαφορετική τεχνική. Θα πειραματιστούν σε ρόλους όπου το κείμενο δεν δίνει πληροφορίες για τους χαρακτήρες· συχνά μάλιστα δεν έχουν καν μνήμη, ενώ δεν καθορίζεται ο τόπος και ο χρόνος. Θα αναλύσουν και θα δοκιμάσουν ρόλους από έργα του Σάμιουελ Μπέκετ, του Ευγένιου Ιονέσκο και του Χάρολντ Πίντερ. Στη συνέχεια, θα αναγνωρίσουν τα χαρακτηριστικά του Happening και της Performance, και θα είναι σε θέση να τα διακρίνουν και να τα αναπαράγουν.

Επιπροσθέτως, θα παρακολουθήσουν ψηφιακά χορευτικές, θεατρικές και εικαστικές performance, και θα διαπιστώσουν ότι η σύγχρονη υποκριτική χρησιμοποιεί διάφορες τεχνικές και μορφές έκφρασης: συχνά συνδυάζει το θέατρο με τον χορό, τη μουσική, το βίντεο και άλλες τέχνες, συχνά με στόχο την ενεργή εμπλοκή του κοινού στην παράσταση.

Τέλος, θα αναδείξουν τις διαστάσεις της τεχνικής του «Θεάτρου του Καταπιεσμένου» καθώς και του «Θεάτρου της Αγοράς» (ή Θεάτρο Φόρουμ) μέσα από βιωματικές ασκήσεις, ανακαλύπτοντας ότι η σύγχρονη υποκριτική τέχνη αποσκοπεί στην αναζήτηση νέων τρόπων έκφρασης και αναπαράστασης της ανθρώπινης εμπειρίας σε μια εποχή που η πολυπολιτισμικότητα και η ανασφάλεια κυριαρχούν.

2.4.A.2 | ΣΩΜΑΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ

Ο όρος σωματικό θέατρο δεν είναι νέος· τον γνωρίσαμε και στο θέατρο της commedia dell'arte αλλά και στο σύστημα Στανισλάβσκι, μέσα από τις σωματικές ενέργειες. Αυτές οι μέθοδοι εστιάζονται στην εξέλιξη της σκηνικής παρουσίας του/της ηθοποιού μέσω της εξάσκησης του σώματος και της ανάπτυξης της δημιουργικότητάς του/της.

Το σωματικό θέατρο μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να εκφραστούν συναισθηματικές καταστάσεις, να δημιουργηθούν αφηγηματικές σκηνές ή ακόμα και να εξερευνηθούν κοινωνικά θέματα. Επιπλέον, το σωματικό θέατρο μπορεί να εφαρμοστεί για εκπαιδευτικούς σκοπούς: για την ανάπτυξη της επικοινωνίας, της εκφραστικότητας και της ευαισθητοποίησης του σώματος και του νου. Αναπτύχθηκε ως απάντηση στην ανάγκη για μια πιο φυσική και αισθητική προσέγγιση της θεατρικής τέχνης, και έχει επηρεάσει πολλές θεατρικές ομάδες κυρίως από τη δεκαετία του 1960 και μετά, οι οποίες καθόρισαν την εξέλιξη της τέχνης του θεάτρου.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εντοπίσουν τις τεχνικές του σωματικού θεάτρου και της σύγχρονης υποκριτικής μέσα από την επαφή τους με το έργο ηθοποιών - σκηνοθετών/-τριών που δημιούργησαν τις δικές τους θεατρικές ομάδες στην Ευρώπη, και ανέδειξαν ένα νέο θέατρο τέχνης, μια νέα υποκριτική προσέγγιση. Ενδεικτικά, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα διακρίνουν το έργο των Γιέρζι Γκροτόφσκι, Κάρολου Κουν, Εουτζένιο Μπάρμπα, Αριάν Μνουσκίν και Θεόδωρου Τερζόπουλου. Θα έρθουν σε επαφή με το έργο τους και τις τεχνικές τους μέσα από ψηφιακά αρχεία, ντοκιμαντέρ και μαγνητοσκοπημένες παραστάσεις. Οι τεχνικές που ανέπτυξαν απαιτούν εξάσκηση χρόνων από έναν/μία ηθοποιό για να κατακτηθούν, και έγκειται στην προσωπική ενασχόληση και αφοσίωσή του/της για να τις εφαρμόσει.

Κατά τη διάρκεια του εξαμήνου, προτείνεται εκπαιδευτική επίσκεψη σε παραστάσεις και σε εικαστικές ή χορευτικές performance.

2.4.A.3 | Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ IN YER FACE THEATRE

Το in yer face theatre αναπτύχθηκε κατά τη δεκαετία του 1990 στο Ηνωμένο Βασίλειο. Αυτή η θεατρική κίνηση χαρακτηρίζεται από την έντονη προβολή της βίας. Οι παραστάσεις αυτού του είδους θεάτρου συχνά αναδεικνύουν τη σκοτεινή πλευρά της ανθρώπινης ψυχής, την ενδοοικογενειακή βία, τη βία που είναι φανερή σε κάθε έκφραση της ζωής, καθώς και τις ανισότητες που δημιουργούνται λόγω φτώχειας.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα συνδυάσουν και θα συνθέσουν τις γνώσεις και τις δεξιότητες που απέκτησαν στις μαθησιακές ενότητες της «Ιστορίας θεάτρου II» και της «Επισκόπησης θεατρικών κειμένων II» και θα δοκιμάσουν να αναλύσουν τα πρόσωπα των έργων που θα επιλέξουν. Θα διακρίνουν ότι στα έργα του *in yer face theatre* οι χαρακτήρες είναι σύμβολα ή αντιπροσωπευτικά πρόσωπα. Θα αναγνωρίσουν τον αντικειμενικό σκοπό του έργου και θα ερμηνεύσουν όχι χαρακτήρες, αλλά πρόσωπα και αντι-ήρωες.

Επιπλέον, θα συσχετίσουν τη δραματουργία με το κοινωνικό γίνεσθαι και θα συνειδητοποιήσουν ότι η τέχνη του θεάτρου, όπως και κάθε άλλη τέχνη, δεν μένει αμέτοχη στα μεγάλα κοινωνικά ζητήματα· πολλές φορές μάλιστα τα αναδεικνύει πριν ακόμα αυτά γίνουν αντιληπτά από την κοινότητα. Θα αναγνωρίσουν, ακόμα, ότι μέσα σε αυτές τις αλλαγές της δραματουργίας η υποκριτική τέχνη επηρεάζεται και εξελίσσεται.

Ενδεικτικά, προτείνονται για μελέτη και εξάσκηση τα εξής θεατρικά έργα: *Shopping and fucking* του Μαρκ Ρέιβενχιλ, *Λαχταρώ* και *Blasted* της Σάρα Κέιν και *Η βασίλισσα της ομορφιάς* του Μάρτιν ΜακΝτόνα. Επίσης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αναγνωρίσουν το αποτύπωμα του *in yer face theatre* στον κινηματογράφο, μέσα από τις ταινίες *Trainspotting* του Ντάνι Μπόιλ, *Το διάφανο δέρμα* του Φίλιπ Ρίντλεϊ και *Αποστολή στην Μπριζ* του Μάρτιν ΜακΝτόνα.

2.4.A.4 | Η ΕΞΑΣΚΗΣΗ ΤΟΥ/ΤΗΣ ΗΘΟΠΟΙΟΥ

Η εξάσκηση του/της ηθοποιού είναι η διά βίου ενασχόληση με την τεχνική. Θα πρέπει συνεχώς να εκπαιδεύει το σώμα και το μυαλό του/της, να αναπτύσσει υποκριτικές δεξιότητες και να προετοιμάζεται για να ερμηνεύσει ρόλους με ζωντάνια και φυσικότητα. Οι ερμηνευτικές δεξιότητες και ικανότητες δεν είναι κάτι που το μαθαίνεις και το κατέχεις για πάντα· χρειάζεται η συνεχής επαναλαμβανόμενη εξάσκηση για να κατακτηθεί η τέχνη της υποκριτικής.

Έτσι, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα συνεχίσουν την εξάσκησή τους πάνω σε ρόλους που θα επιλέξουν από τη σύγχρονη δραματουργία. Θα πειραματιστούν και θα δοκιμάσουν μέσα από εντατικές πρόβες να τους ερμηνεύσουν. Θα δημιουργήσουν ρόλους που υφίστανται μέσα από τις αντιφάσεις τους, θα σχεδιάσουν το περιβάλλον του ρόλου με τη φαντασία τους αλλά και με φυσικά αντικείμενα, και θα προετοιμαστούν κατάλληλα για να μπορούν να αντεπεξέλθουν σε μια ακρόαση ή σε ένα τηλεοπτικό ή κινηματογραφικό casting. Ενδεικτικά, προτείνονται τα έργα *Σωσμένος* του Έντουαρντ Μποντ, *Ποιος φοβάται τη Βιρτζίνια Γουλφ;* του Έντουαρντ Άλμπι, *Οργισμένα νιάτα* του Τζον Όσμπορν, *Αυτά που είδε ο μπάτλερ* του Τζο Όρτον, *Ολεάνα* του Ντέιβιντ Μάμετ, *Η ηλικία της νύχτας* του Ιάκωβου Καμπανέλλη, *Με δύναμη από την Κηφισιά* των Δημήτρη Κεχαΐδη και Ελένης Χαβιαρά, *Αγγέλα* του Γιώργου Σεβαστίκογλου, *Φωτιά και νερό* της Χρύσας Σπηλιώτη και *Σ' εσάς που με ακούτε* της Λούλας Αναγνωστάκη.

Προτείνεται η παρουσίαση των μονολόγων ή των σκηνών να είναι ανοιχτή στο κοινό. Ακόμα, ενδείκνυται η συνεργασία και με άλλες ειδικότητες των ΙΕΚ, όπως «Βο-

ηθός Σκηνοθέτη», «Ηχοληψίας», «Τεχνικός Αισθητικής Τέχνης και Μακιγιάζ», «Γραφιστική Εντύπου και Ηλεκτρονικών Μέσων» κ.ά., για ένα καλύτερο αισθητικό αποτέλεσμα της παράστασης.

2.4.A.5 | Η ΤΑΙΝΙΑ

Στη συγκεκριμένη υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εστιαστούν στην ερμηνεία των ρόλων τους μπροστά στον κινηματογραφικό φακό. Σκοπός να εμβαθύνουν στην κινηματογραφική διαδικασία και τεχνική ενός κινηματογραφικού γυρίσματος. Ήδη σε προηγούμενη ενότητα, αναφέρθηκε ότι η υποκριτική τέχνη εφαρμόζεται τόσο στο θέατρο όσο και στον κινηματογράφο. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αναγνωρίσουν ότι η διαδικασία προσέγγισης ενός ρόλου στον κινηματογράφο διακρίνεται από τα ίδια στάδια μελέτης και προσέγγισης του ρόλου, αλλά θα εντοπίσουν την αλλαγή απεύθυνσης του λόγου, σε σχέση με την υποκριτική στο θέατρο.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μελετήσουν τα στάδια παραγωγής μιας ταινίας και θα συνδυάσουν τις γνώσεις και τις δεξιότητές τους από τη μαθησιακή ενότητα «Ιστορία και πρακτική κινηματογράφου II». Θα επιλέξουν μονολόγους ή σκηνές, και θα τα μετατρέψουν σε κινηματογραφικά σενάρια, χωρίζοντάς τα σε σκηνές και πλάνα, ενώ θα διακρίνουν και τις σεκάνς. Στη συνέχεια, θα αναλάβουν οι ίδιοι/-ες το ρεπεράζ, και θα επιμεληθούν τον σκηνικό χώρο και τον φωτισμό, φυσικό ή τεχνητό. Θα δοκιμάσουν τις σκηνές τους με τους/τις παρτενέρ ή και μόνοι/-ες τους, αν έχουν επιλέξει μονόλογο, εφαρμόζοντας όλες τις τεχνικές από το σύστημα Στανισλάβσκι. Θα αναγνωρίσουν ότι πριν από το κινηματογραφικό γύρισμα, όλα πρέπει να είναι έτοιμα. Θα οργανώσουν το υλικό τους σε έμφυχο (συνεργάτες/-τριες) και άψυχο (αντικείμενα – ήχοι – μουσική), θα συνεργαστούν με την ομάδα και ο/η ένας/μία θα υποστηρίξει τον/την άλλον/-η. Ο/Η εκπαιδευτής/-τρια θα διευκολύνει και θα εμψυχώνει τη διαδικασία. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα υιοθετήσουν εναλλάξ τον ρόλο του/της ηθοποιού και τον ρόλο του/της εικονολήπτη/-τριας, για να ερμηνεύσουν τους ρόλους τους μπροστά στην κάμερα.

Τέλος, θα παρακολουθήσουν τις ερμηνείες τους στον φακό, θα αναστοχαστούν και θα επανεξετάσουν τη διαδικασία προσέγγισης του ρόλου τους.

2.4.A.6 | Η ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

Η παράσταση και η ταινία είναι οι δύο τελευταίες υποενότητες της «Υποκριτικής IV» και συνδέονται άμεσα με τη μαθησιακή ενότητα της «Πρακτικής εφαρμογής στην ειδικότητα IV». Στη μαθησιακή ενότητα της «Υποκριτικής IV», οι εκπαιδευόμενοι/-ες προετοιμάζονται, μελετούν, πειραματίζονται και δοκιμάζουν τις τεχνικές, ενώ στην «Πρακτική εφαρμογή της ειδικότητας IV» τις εφαρμόζουν συνδυάζοντας όλες τις γνώσεις και τις δεξιότητες.

Σκοπός της συγκεκριμένης υποενότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να βιώσουν τη χαρά της δημιουργικότητας και να αποκομίσουν τα οφέλη της ομαδικής δουλειάς.

Το θέατρο είναι η τέχνη που συγκεράζει όλες τις υπόλοιπες. Έτσι, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μελετήσουν και θα δοκιμάσουν τους ρόλους τους μέσα από τα «8 στοιχεία προσέγγισης του ρόλου». Θα ερευνήσουν και θα καθορίσουν τον χώρο που εξελίσσεται το έργο (πού), θα εντοπίσουν τον χρόνο (πότε), θα δημιουργήσουν την ταυτότητα του χαρακτήρα ή του προσώπου (ποιος), θα ελέγξουν τις καταστάσεις (πώς) και θα προσδιορίσουν τις σχέσεις που έχει ο χαρακτήρας με τους άλλους αλλά και με τα αντικείμενα. Θα ανακαλύψουν μέσα από τη μελέτη του κειμένου τον αντικειμενικό σκοπό του έργου, τους στόχους του χαρακτήρα, τα θέλω και τις επιθυμίες του. Θα δράσουν σωματικά και θα αναγνωρίσουν τα εμπόδια και τις συγκρούσεις για να ερμηνεύσουν τελικά τον ρόλο με ζωντάνια και φυσικότητα, ακολουθώντας τις δοσμένες συνθήκες. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα επιμεληθούν τα κοστούμια και τα αντικείμενα των ρόλων τους, θα συνδυάσουν τις γνώσεις και τις δεξιότητες που απόκτησαν από τη μαθησιακή ενότητα του «Χορού – Κίνησης IV» και της «Φωνητικής – Θεατρικού τραγουδιού II», θα φροντίσουν την κίνηση του ρόλου τους και τη μουσική της παράστασης, με φυσικό ή τεχνικό τρόπο.

Τέλος, θα είναι ικανοί/-ές να παρουσιάσουν το έργο τους σε μια ολοκληρωμένη παράσταση στο κοινό.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Demopoulos, M. (2003). *Cinemythology: Greek Myths in World Cinema*. Athens: Hellenic Ministry of Culture.
2. Κόμι, Τζ. (2006). *Η τέχνη της υποκριτικής στον κινηματογράφο. Ένας οδηγός για ηθοποιούς και σκηνοθέτες* (μτφρ. Μ. Πάσσαρη). Αθήνα: Εκδόσεις Αιγόκερως.
3. Μποάλ, Α. (1981). *Το θέατρο του καταπιεσμένου* (μτφρ. Ε. Μπραουδάκη). Αθήνα: Εκδόσεις Θεωρία.
4. McDonald, M. (1989). *Ο Ευριπίδης στον κινηματογράφο. Η ορατή καρδιά* (μτφρ. Ε. Μπελιές). Αθήνα: Εκδόσεις Βιβλιοπωλείον της «Εστίας».
5. Τσέχωφ, Μ. (1991). *Μαθήματα για έναν επαγγελματία ηθοποιό* (μτφρ. Α. Αλεξανδράκη). Αθήνα: Εκδόσεις Δωδώνη.

Συμπληρωματικές

1. Μπάρμπα, Ε. & Σαβαρέζε, Ν. (2008). *Η μυστική τέχνη του ηθοποιού. Αρχές θεατρικής ανθρωπολογίας* (μτφρ. Μ. Χατζηεμμανουήλ). Αθήνα: Εκδόσεις Κοάν.
2. Νιάρχος, Θ. Θ. (επιμ.). (2013). *Έλληνες σκηνοθέτες του 20ού αιώνα*. Αθήνα: Εκδόσεις Τόπος.
3. Ρίτσαρντς, Τ. (1998). *Για την δουλειά με τον Γκροτόφσκι πάνω στις σωματικές δράσεις. Μ' έναν πρόλογο και το δοκίμιο «Από τη θεατρική ομάδα στην τέχνη ως όχημα» του Γιέρζυ Γκροτόφσκι* (μτφρ. Κ. Αν. Θέμελης). Αθήνα: Εκδόσεις Δωδώνη.
4. Σαμπατακάκης, Γ. (2008). *Γεωμετρώντας το χάος. Μορφή και μεταφυσική στο θέατρο του Θεόδωρου Τερζόπουλου*. Αθήνα: Εκδόσεις Μεταίχμιο.

2.4.B • ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ IV

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μελετήσουν και θα ασκηθούν στις αρχές του devised theatre (επινοημένο θέατρο). Μέσω αυτού, θα έρθουν σε επαφή και θα ερευνήσουν τις αρχές του σωματικού θεάτρου των Α. Αρτό, Γ. Γκροτόφσκι, Ε. Μπάρμπα και Α. Μνουςκίν. Συγκεκριμένα, θα εξασκήσουν και θα δοκιμάσουν το σώμα και τη φωνή τους ως «υλικό», και θα καλλιεργήσουν τα εκφραστικά τους μέσα με κινητήριο δύναμη τις χειρονομίες, τη στάση και τον ρυθμό. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα πειραματιστούν βιωματικά, μέσω ατομικών και ομαδικών αυτοσχεδιασμών, με ερεθίσματα πραγματικά/ρεαλιστικά (εικόνες από την πραγματικότητα, πίνακες ζωγραφικής, μουσικές και τραγούδια, παραδοσιακούς μύθους,

κοινωνικοπολιτικές καταστάσεις), και θα εκφραστούν μέσω διαφόρων αισθητικών/καλλιτεχνικών ρευμάτων. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξελίξουν θεματικούς αυτοσχεδιασμούς, δημιουργώντας χαρακτήρες, συνθέτοντας νέες καταστάσεις και προσαρμόζοντας το τελικό «υλικό» τους στο σκηνοθετικό «μοντάζ», που η ίδια η ομάδα, με την καθοδήγηση του/της εκπαιδευτή/-τριας, θα παρουσιάσει μπροστά σε κοινό. Η εν λόγω ενότητα είναι απαραίτητη να συνδεθεί με την «Υποκριτική IV» και την «Πρακτική εφαρμογή στην ειδικότητα IV».

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί/-ές να:

- Επινόουν έναν θεατρικό χαρακτήρα,
- Δημιουργούν έναν χαρακτήρα με σκηνική αλήθεια,
- Χτίζουν έναν ρόλο μέσω αυτοσχεδιασμών, χρησιμοποιώντας το «υλικό» τους,
- Θέτουν υπό αμφισβήτηση το «προφανές»,
- Κατέχουν έναν προσωπικό τρόπο προσέγγισης του ρόλου,
- Συνεργάζονται δημιουργικά με τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας,
- Προσαρμόζουν το «υλικό» τους σε σκηνοθετικές οδηγίες,
- Αναπτύσσουν νέες δυνατότητες και δυναμικές της κίνησης του σώματος σε σχέση με έναν ρόλο,
- Υιοθετούν νέες αντιλήψεις σε σχέση με τη φυσική και πνευματική παρουσία του/της ηθοποιού σε συνθήκες παράστασης.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Θέατρο της επιπόησης / Αουγκούστο Μποάλ / Θέατρο του καταπιεσμένου / Happening / Ρυθμός / Διάρκεια / Αλληλεπίδραση / Συνεργασία / Χρόνος / Χώρος / Χειρονομία / Σώμα.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (0), Εργαστήριο (2), Σύνολο (2).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΤΗΣ ΕΠΙΠΟΗΣΗΣ
2	ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΤΟΥ ΚΑΤΑΠΙΕΣΜΕΝΟΥ
3	ΤΟ HAPPENING
4	ΧΕΙΡΟΝΟΜΙΕΣ
5	ΡΥΘΜΟΣ – ΣΧΗΜΑ ΣΤΟΝ ΧΩΡΟ – Η ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟΥΣ ΑΛΛΟΥΣ
6	ΟΜΑΔΙΚΟΙ ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΑΣΜΟΙ

2.4.B.1 | ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΤΗΣ ΕΠΙΝΟΗΣΗΣ

Το θέατρο της επινόησης ή devised theatre είναι μια μορφή παράστασης όπου το σενάριο ή το υλικό της παράστασης δεν είναι γραμμένο εκ των προτέρων, αλλά αναπτύσσεται από κοινού από μια ομάδα ερμηνευτών/-τριών, η οποία συχνά περιλαμβάνει ηθοποιούς, σκηνοθέτες/-τριες ή και χορευτές/-τριες. Αυτός ο τύπος δημιουργίας θεάτρου επιτρέπει μια πιο πειραματική και αυτοσχεδιαστική προσέγγιση της αφήγησης και της παράστασης. Χρησιμοποιείται στο σύγχρονο θέατρο για τη δημιουργία έργων που είναι ρευστά, ανοιχτά στην ερμηνεία και ανταποκρίνονται σε συγκεκριμένες ανάγκες μιας παραγωγής ή καλλιτεχνικού οράματος.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αναγνωρίσουν τα χαρακτηριστικά του θεάτρου της επινόησης και θα ασκηθούν στην τεχνική παραγωγής του. Θα πειραματιστούν και θα διαμορφώσουν την πλοκή του έργου μέσα από αυτοσχεδιασμούς και ασκήσεις. Θα εμπνευστούν μέσα από προσωπικές εμπειρίες, ιστορικά γεγονότα ή άλλες πηγές για να δημιουργήσουν υλικό για την παραγωγή. Θα αμφισβητήσουν τις παραδοσιακές έννοιες του θεάτρου που βασίζονται σε σενάρια και θεατρικά κείμενα, δοκιμάζοντας ποικίλες και πειραματικές μορφές αφήγησης. Προτεινόμενες ασκήσεις: α) Οι εκπαιδευόμενοι/-ες δίνουν λέξεις-κλειδιά ή προτάσεις σχετικές με κοινωνικά ή προσωπικά θέματα που τους απασχολούν. Στη συνέχεια, δημιουργούν μικρές σκηνές βασισμένες σε αυτές τις λέξεις-κλειδιά, χρησιμοποιώντας τη φαντασία τους, β) Ο/Η εκπαιδευτής/-τρια τους ζητά να ξεκινήσουν μια σκηνή χωρίς καμία προετοιμασία ή σενάριο. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες επινοούν τη σκηνή καθώς προχωρούν, βασιζόμενοι/-ες στον διάλογο και την αλληλεπίδρασή τους, γ) Σε ζευγάρια, ένας/μία παίζει τον ρόλο του/της οικοδεσπότη/οιδέσποινας και ο/η άλλος/-η τον ρόλο του/της καλεσμένου/-ης σε μια απροσδόκητη κατάσταση. Οι δυο τους πρέπει να αναπτύξουν τη σκηνή βασιζόμενοι/-ες στον διάλογο και την αλληλεπίδρασή τους.

2.4.B.2 | ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΤΟΥ ΚΑΤΑΠΙΕΣΜΕΝΟΥ

Το θέατρο του καταπιεσμένου ή theatre of the oppressed αναπτύχθηκε από τον βραζιλιάνο θεατρικό σκηνοθέτη Αουγκούστο Μποάλ, και χρησιμοποιείται για να αναδείξει τις κοινωνικές ανισότητες και να προωθήσει την κοινωνική δικαιοσύνη. Ο Μποάλ προωθούσε την ιδέα του θεάτρου του καταπιεσμένου ως μέσο για την αλλαγή και την ανατροπή κοινωνικών δομών και ανισοτήτων. Επιτρέπει στους/στις συμμετέχοντες/-ουσες να αναγνωρίσουν την καταπίεση, να αναζητήσουν λύσεις και να αναπτύξουν δεξιότητες για δράση. Είναι ένα ισχυρό εργαλείο για την ευαισθητοποίηση και τη δημιουργία κοινωνικής δικαιοσύνης, χωρίς να απαιτεί ιδιαίτερες υποκριτικές ή σκηνοθετικές ικανότητες.

Στόχος της υποεπότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να έρθουν σε επαφή με το θέατρο του καταπιεσμένου και να αναγνωρίσουν τους κώδικες και τις τεχνικές αυ-

τού του θεάτρου ως εκπαιδευτικού εργαλείου για την εξάλειψη των κοινωνικών ανισοτήτων και του ρατσισμού. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αυτοσχεδιάσουν και θα δημιουργήσουν κοινωνικά περιβάλλοντα με στόχο την ανάδειξη ενός κοινωνικού προβλήματος. Θα διακρίνουν τις τεχνικές του θεάτρου του καταπιεσμένου και θα τις συγκρίνουν με την τεχνική της αποστασιοποίησης του θεάτρου του Μπρεχτ, εντοπίζοντας κοινά σημεία. Πιο συγκεκριμένα, θα ερευνήσουν έννοιες και λέξεις, θα αυτοσχεδιάσουν, θα διαμορφώσουν χαρακτήρες και θα εξασκηθούν στην τεχνική της «ανακριτικής καρέκλας» και στον «κύκλο της συνείδησης», και θα γνωρίσουν τον ρόλο του «Τζόκερ». Προεκτεινόμενη άσκηση: Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα χωριστούν σε δύο ομάδες. Η πρώτη ομάδα θα υποδυθεί τους/τις ηθοποιούς οι οποίοι/-ες παρουσιάζουν αυτοσχεδιαστικά ένα κοινωνικό ζήτημα, και η δεύτερη θα κάνει το κοινό που παρακολουθεί και παρεμβαίνει. Ένας/Μια θεατής/-τρια μπορεί να διακόψει τη σκηνή ανά πάσα στιγμή και να αναλάβει τον ρόλο ενός χαρακτήρα που προσπαθεί να αλλάξει την κατάσταση. Όταν τελειώσει ο αυτοσχεδιασμός, η ολομέλεια συζητά τις διαφορετικές εκδοχές της σκηνής και την αποτελεσματικότητά τους.

2.4.B.3 | TO HAPPENING

Ο αυτοσχεδιασμός στο θέατρο του 20ού αιώνα εξελίχθηκε σε διάφορες μορφές, όπως είδαμε σε προηγούμενες υποενότητες. Ένα από τα πιο εμφατικά παραδείγματα είναι το happening. Το happening αποτελεί μια εκδοχή του αυτοσχεδιασμού στο θέατρο, που αναπτύχθηκε κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1950 και της δεκαετίας του 1960. Είναι ένα είδος παράστασης, που συχνά συνδυάζεται με μουσική, χορό, ποίηση και άλλες εκφάνσεις της τέχνης.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα συνδυάσουν τις γνώσεις, τις ικανότητες και τις δεξιότητές τους, και θα ερευνήσουν τα χαρακτηριστικά του happening. Θα αναγνωρίσουν την αυθεντικότητα της στιγμής, ενώ θα ανακαλύψουν ότι, όταν ο/η ηθοποιός είναι παρών/-ούσα με όλες του/της τις αισθήσεις, μπορούν να προκύψουν αυτοσχεδιαστικά δρώμενα κατά τη διάρκεια της πρόβας αλλά και της παράστασης. Θα διακρίνουν τον στόχο του είδους που έχει πολιτικές, κοινωνικές και πολιτισμικές διαστάσεις, θα αναλύσουν τη δομή του και θα το χρησιμοποιήσουν για να εκφράσουν διάφορα μηνύματα και ιδέες. Θα ασκηθούν αυτοσχεδιάζοντας και θα αναδείξουν μέσα από τη δράση και την αμεσότητα της στιγμής τη σχέση και την αλληλεπίδραση μεταξύ καλλιτεχνών και κοινού. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα φέρουν κάποια υλικά (κόσμημα, μουσικό όργανο, αξεσουάρ, είδη ζωγραφικής, κ.λπ.) και θα δημιουργήσουν αυτοσχεδιαστικά μια παράσταση, η οποία θα συνδυάζει αυτά τα στοιχεία, εμπλέκοντας διάφορες τέχνες. Ακόμα, θα μελετήσουν και θα αναλύσουν διάφορα happening, όπως αυτά του πρωτοπόρου καλλιτέχνη Άλαν Κάπρουου και του μουσικού Τζον Κέιτζ. Προτείνεται η διαδικτυακή έρευνα και η παρακολούθηση ντοκιμαντέρ γύρω από τα happening. Ο στόχος της υποενότητας είναι να βοηθήσει στην κατανόηση της φύσης του happening, της αυτοσχεδιαστικής τέχνης γενικότερα αλλά και της δια-συνδεσιμότητας μεταξύ της τέχνης και του κοινού.

2.4.B.4 | ΧΕΙΡΟΝΟΜΙΕΣ

Οι νέες τάσεις στο σύγχρονο θέατρο επηρέασαν τη σύγχρονη πειραματική τέχνη του αυτοσχεδιαστικού, επινοημένου θεάτρου, αλλά ακόμα και αυτού που βασίζεται στο κείμενο ενός θεατρικού έργου. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αναγνωρίσουν τις νέες τάσεις στην υποκριτική και τη σκηνοθεσία, θα συνδυάσουν τις γνώσεις τους από τη μαθησιακή ενότητα της «Υποκριτικής IV» και θα εμβαθύνουν σε νέες μεθόδους προσέγγισης και σύνθεσης μιας παράστασης.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες έχουν ήδη ασκηθεί πάνω στις χειρονομίες της *commedia dell'arte* και στα *gestus* του Μπρεχτ. Στη συγκεκριμένη υποενότητα, θα επανεξετάσουν τις χειρονομίες και θα ασκηθούν σε νέες φόρμες. Θα τις διερευνήσουν και θα τις κατατάξουν σε δύο κατηγορίες: τη συμπεριφορική και την εκφραστική. Θα παρατηρήσουν τις χειρονομίες συμπεριφοράς στην καθημερινή ζωή και θα τις χρησιμοποιήσουν ανάλογα. Παράλληλα, θα αναγνωρίσουν ότι οι εκφραστικές χειρονομίες πηγάζουν από τον εσωτερικό κόσμο των ηρώων/-ίδων και εκφράζουν συναισθήματα ή αποδίδουν κάποιο νόημα που δεν εκφράζεται με τον λόγο. Ενδεικτικά, προτείνονται οι εξής ασκήσεις για τις εκφραστικές χειρονομίες: α) Η ομάδα δουλεύει πάνω σε ένα συναίσθημα, μια ιδέα ή μια σκέψη, η οποία λειτουργεί ως αφετηρία της κίνησης. Οι συμμετέχοντες/-ουσες εκφράζουν, για παράδειγμα, χαρά, λύπη, φόβο ή θυμό μέσα από μία κίνηση, την οποία επαναλαμβάνουν και εξελίσσουν σταδιακά με φυσικό τρόπο, β) Με αντίστοιχο τρόπο, οι συμμετέχοντες/-ουσες δημιουργούν κινήσεις βασισμένες σε μια ιδέα ή σκέψη, διερευνώντας πώς αυτή μπορεί να αποδοθεί σωματικά.

Για τις συμπεριφορικές χειρονομίες, η ομάδα καλείται να μετασχηματίσει μια εκφραστική χειρονομία σε συμπεριφορική, δηλαδή να μετατρέψει ένα αφηρημένο συναίσθημα ή μια ιδέα σε μια καθημερινή, αναγνωρίσιμη κίνηση, όπως αυτές που παρατηρούμε στον δρόμο ή στον χώρο εργασίας. Στόχος των ασκήσεων είναι οι κινήσεις να εκτελούνται με αυθορμητισμό, φυσικότητα και ειλικρίνεια.

2.4.B.5 | ΡΥΘΜΟΣ – ΣΧΗΜΑ ΣΤΟΝ ΧΩΡΟ – Η ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟΥΣ ΑΛΛΟΥΣ

Ο ρυθμός μας ζητάει να έχουμε επίγνωση το πόσο γρήγορα ή αργά εκτελούμε μια δράση στη σκηνή, ενώ η διάρκειά της ζητάει να γνωρίσουμε για πόση ώρα να παραμείνουμε σε αυτή τη δράση. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα ασκηθούν μέσα στον χειρισμό του ρυθμού και στη διάρκεια μιας δράσης. Θα εξερευνήσουν τον ρυθμό σε μια αυτοσχέδια δράση και, παρατηρώντας την αντίδραση που δημιουργεί εσωτερικά και εξωτερικά στους/στις άλλους/-ες, θα ανακαλύψουν την ταχύτητα που απαιτεί τόσο ο ρυθμός αλλά και η διάρκειά του.

Στη συνέχεια, θα εξερευνήσουν τη χωρική σχέση της ομάδας πάνω στη σκηνή. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, αφού αντιληφθούν τον ρυθμό μέσα από την επανάληψη και τις δοκιμές σε διάφορες ταχύτητες, θα προσδιορίσουν τη θέση τους και την κίνησή τους στον χώρο μέσα από ασκήσεις αντίληψης του χώρου, με σταματήματα και ξεκινήματα αλλά και παρατήρηση των κενών. Θα εξασκηθούν στην ακινησία και στην αυθόρ-

μητη κίνηση, χωρίς να επιδιώκουν την ποικιλία των κινήσεων. Επιπλέον, θα ασκηθούν να τοποθετούν τον εαυτό τους στον χώρο σε σχέση με τους/τις άλλους/-ες. Θα δημιουργήσουν σχήματα μέσα στον χώρο και θα κινηθούν είτε μόνοι/-ες τους είτε μαζί με άλλους/-ες. Θα εξερευνήσουν την κίνησή τους σε σχέση με τους/τις άλλους/-ες, και θα δημιουργήσουν σχήματα δύο ή τριών σωμάτων· θα συγχωνεύσουν τα σχήματά τους και θα επιτρέψουν τη δημιουργία νέων. Προτείνεται άσκηση συνόλου σε ζευγάρια, τα οποία θα κινούνται ελεύθερα στον χώρο, θα συναντιούνται με τους/τις άλλους/-ες και θα δημιουργούν νέα ζευγάρια. Στόχος της άσκησης είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να βρίσκονται κάπου, σε κάποια στάση μέσα στον χώρο και σε κάποιο σχήμα, χωρίς να το έχουν προγραμματίσει.

2.4.B.6 | ΟΜΑΔΙΚΟΙ ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΑΣΜΟΙ

Στην τελευταία υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα ασκηθούν στους ομαδικούς αυτοσχεδιασμούς χρησιμοποιώντας τη γνώση και την εμπειρία τους, και θα δημιουργήσουν θεατρικά συμβάντα στον χώρο και στον χρόνο αλληλεπιδρώντας μεταξύ τους.

Πιο συγκεκριμένα, θα επαναλάβουν ασκήσεις ρυθμού, επικοινωνίας, εμπιστοσύνης και σχέσεων στον χώρο, και θα αναλύσουν στην ολομέλεια ιδέες και σκέψεις γύρω από το θέμα του αυτοσχεδιασμού. Αν τα μέλη της ομάδας είναι πολλά, προτείνεται να χωριστούν σε δύο υποομάδες και να δημιουργήσουν δύο διαφορετικούς αυτοσχεδιασμούς. Στη συνέχεια, θα κάνουν αυτοσχεδιασμούς και θα διακρίνουν την αυθεντικότητά τους, με δεδομένο ότι οι αυτοσχεδιασμοί βασίζονται στην αυθεντικότητα και την αμεσότητα της εκφραστικής διαδικασίας. Θα αντιδράσουν στο παρόν, και θα κατευθύνουν τις σκέψεις και τα συναισθήματά τους έτσι ώστε να ερμηνεύσουν με αληθοφάνεια τους ρόλους τους. Θα ασκηθούν στη συνεργασία και θα γίνουν ευέλικτοι και ανοιχτοί στις προτάσεις των άλλων. Θα εκμεταλλευτούν το τυχαίο και θα δημιουργήσουν ανατροπές και απρόοπτα γεγονότα. Θα επιλέξουν τεχνικές αφήγησης, θα κατατάξουν την παράστασή τους σε κάποιο είδος θεάτρου και θα εφαρμόσουν τις τεχνικές του, διακρίνοντας τη σημασία του φωτός και του χρώματος που επικρατεί στην παράσταση τους.

Τέλος, αφού ολοκληρώσουν τη δομή του αυτοσχεδιασμού, θα κάνουν δοκιμές και επαναλήψεις με στόχο τη σύνθεση των στοιχείων που έχουν συλλέξει και έχουν δημιουργήσει. Στις δοκιμές θα εστιαστούν στον ρυθμό, στις σχέσεις και στις αλληλεπιδράσεις, στα φωνητικά και ηχητικά στοιχεία, και στα σκηνικά αντικείμενα. Θα ενσωματώσουν στον αυτοσχεδιασμό τους πολλές και διαφορετικές τέχνες. Οι ομαδικοί αυτοσχεδιασμοί μπορεί να συνδυάζουν πολλές τέχνες, όπως τη μουσική, τον χορό, τη ζωγραφική και την ποίηση, δημιουργώντας μια μοναδική εμπειρία για το κοινό.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Μάμετ. Ντ. (2002). *Προς τον ηθοποιό. Αλήθειες και ψέματα. Συμβουλές και προτροπές* (μτφρ. Μ. Πασχαλίδου). Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.
2. Μπόγκαρτ, Α. & Λαντάου, Τ. (2020). *Το βιβλίο των Viewpoints. Πρακτικός οδηγός των Viewpoints και της σύνθεσης* (μτφρ. Ν. Φώσκολου). Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.

Συμπληρωματικές

1. Μπάρμπα, Ε. (2001). *Θέατρο Μοναξιά, δεξιότητες, εξέγερση* (μτφρ. Κ. Αν. Θέμελης). Αθήνα: Εκδόσεις Κοάν.
2. Τερζόπουλος, Θ. (2015). *Η επιστροφή του Διονύσου*. Αθήνα: Θέατρο Άττις.

2.4.Γ • ΑΓΩΓΗ ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ IV

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εφαρμόσουν όλους τους κανόνες της αγωγής προφορικού λόγου πάνω στα κείμενα που μελετούν και ερμηνεύουν. Ειδικότερα, θα μελετηθούν τα διάφορα ύφη της φωνής ανάλογα με τις απαιτήσεις του ρόλου, τα ποικίλα γλωσσικά ιδιώματα και οι ντοπιολαλιές. Παράλληλα, θα ασκηθούν στις τεχνικές μεταγλώττισης και εμπύχωσης ενός άψυχου αντικειμένου, ενός δέντρου, ενός ζώου, ενός ανθρώπου σε διαφορετικές ηλικίες κ.λπ. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα κληθούν να εξασκηθούν στον ρυθμό ενός κειμένου και στον τονισμό του, και να εφαρμόσουν τους κανόνες της ορθοφωνίας τόσο σε θεατρικά όσο και σε λογοτεχνικά κείμενα. Θα δοθεί έμφαση στην απόδοση και την ερμηνεία των κειμένων, καθώς και στο εύρος και στον όγκο της φωνής των εκπαιδευομένων σε συνάρτηση με την κίνησή τους στον χώρο, είτε σε ανοιχτό θέατρο είτε σε κλειστό. Η εξάσκηση μέσω συγκεκριμένων ασκήσεων της διαφραγματικής αναπνοής και της τοποθέτησης της φωνής είναι απαραίτητο να επαναλαμβάνεται, ώστε οι εκπαιδευόμενοι/-ες να έχουν μια συνεχή και ολοκληρωμένη σπουδή στους δύο κύριους άξονες της αγωγής προφορικού λόγου.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί/-ές να:

- Αναγνωρίζουν τα διάφορα ύφη της φωνής,
- Διακρίνουν τεχνικές μεταγλώττισης και εμπύχωσης αντικειμένων,
- Αντιλαμβάνονται τον ρυθμό ενός κειμένου,

- Αποδίδουν με επιτυχία και άνεση τα λεπτότερα νοήματα του λόγου,
- Ερμηνεύουν ένα κείμενο με κατάλληλο ρυθμό, συναίσθημα και φυσικότητα, στον πεζό ή έμμετρο λόγο,
- Χειρίζονται ανάλογα με τις δοσμένες συνθήκες τον ρυθμό ενός κειμένου,
- Προσαρμόζουν τη φωνή τους σε συνάρτηση με την κίνηση στον χώρο,
- Αξιοποιούν τον προφορικό λόγο ως εκφραστικό μέσο για να ερμηνεύσουν τον εκάστοτε ρόλο,
- Εφαρμόζουν τους κανόνες της αγωγής προφορικού λόγου,
- Υιοθετούν μια καλλιεργημένη και ευχάριστη φωνή.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Ύψος φωνής / Αναπνοή / Διαφραγματική αναπνοή / Γλωσσικό ιδίωμα /
Φωνή – χώρος / Φωνή – κίνηση / Μεταγλώττιση / Εμπύχωση.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (0), Εργαστήριο (1), Σύνολο (1).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΤΑ ΥΨΗ ΤΗΣ ΦΩΝΗΣ
2	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΙΔΙΩΜΑΤΑ
3	Η ΦΩΝΗ ΣΤΟΝ ΧΩΡΟ
4	Η ΦΩΝΗ ΚΑΙ Η ΚΙΝΗΣΗ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ
5	ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΜΕΤΑΓΛΩΤΤΙΣΗΣ ΚΑΙ ΕΜΨΥΧΩΣΗΣ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ
6	Ο ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΡΟΛΟΥ

Κείμενο αναφοράς

2.4.Γ.1 | ΤΑ ΥΨΗ ΤΗΣ ΦΩΝΗΣ

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αναγνωρίσουν τα διάφορα ύψη της φωνής. Θα διακρίνουν τον τρόπο εκφοράς των αισθημάτων, των συναισθημάτων και των καταστάσεων σε έναν ενιαίο μορφοποιημένο λόγο, είτε ατομικό είτε ομαδικό. Θα εφαρμόσουν την τεχνική σε διαφορετικά κείμενα, ανάλογα με το ύψος που θα επιλέξουν να δώσουν στην ερμηνεία τους. Θα παρατηρήσουν και θα επαληθεύσουν ότι το ύψος της φωνής εξαρτάται από την τονικότητα, την ένταση, τον ρυθμό και την ταχύτητα, και θα ταξινομήσουν τα διαφορετικά ύψη, όπως το ρητορικό, το ενημερωτικό, το φιλικό, το απειλητικό, το επίσημο κ.ά.

Ενδεικτικά, προτείνεται να ακούσουν από ηχητική πηγή και να παρατηρήσουν τα διαφορετικά ύψη φωνών. Θα ασκηθούν πάνω στο ύψος του διαλαλητή και του κήρυ-

κα, επειδή σε αυτούς τους ρόλους η φωνή χρειάζεται να απλωθεί, να πλατύνει και να ανέβει – με αυτόν τον τρόπο αποκτά πλαστικότητα, δύναμη και αντοχή.

Επίσης, προτείνεται να ασκηθούν στη φωνή του/της σχολιαστή/-τριας ποδοσφαίρου. Μέσα από την πράξη, θα ανακαλύψουν ότι το ύφος της φωνής του/της σχολιαστή/-τριας εξαρτάται από τον γρήγορο ρυθμό και την αυξανόμενη ένταση. Σε αντιπαράθεση με αυτό το ύφος, θα ασκηθούν και στο ύφος της φωνής του/της παρουσιαστή/-τριας ενός θεάματος τσίρκου ή βαριετέ. Θα αντιληφθούν τις ακροβασίες της φωνής, οι οποίες στοχεύουν στην προσελκύσει του ενδιαφέροντος του κοινού του/της. Θα προσδιορίσουν τις ακροβασίες αυτές ως εναλλαγές ρυθμού και παύσεων, κλιμακωτών ανεβασμάτων και ξαφνικών πτώσεων.

Οι ασκήσεις διαφορετικών υφών φωνής θα δώσουν την ευκαιρία στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες να παρουσιάσουν ένα κείμενο με ιδιαίτερο ύφος φωνής, στο οποίο θα αναδεικνύεται η βελτίωση της φωνής τους και η ικανότητά της να αλλάζει με φυσικό τρόπο.

2.4.Γ.2 | ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΙΔΙΩΜΑΤΑ

Τα γλωσσικά ιδιώματα, ή αλλιώς οι διάλεκτοι, είναι παραλλαγές της γλώσσας που χρησιμοποιούνται σε συγκεκριμένες γεωγραφικές περιοχές ή από ομάδες ανθρώπων με κοινά χαρακτηριστικά. Τα γλωσσικά ιδιώματα διαφέρουν σε ένταση, τόνο, τονισμό, προφορά αλλά και σε γραμματικούς κανόνες από την κοινή, καθολική γλώσσα από την οποία προέρχονται. Τα γλωσσικά ιδιώματα τα συναντάμε κυρίως στις κωμωδίες· όμως η εξοικείωση και η εξάσκηση σε αυτά προσδίδουν ικανότητες και δεξιότητες χειρισμού της εκφοράς του λόγου, απαραίτητες για την ερμηνεία ενός ρόλου.

Στη συγκεκριμένη υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αναγνωρίσουν τα γλωσσικά ιδιώματα της ελληνικής γλώσσας και θα διακρίνουν τις διαφορές τους στην ένταση, τον τόνο, τον ρυθμό και την προφορά. Θα παρατηρήσουν κινηματογραφικές ταινίες ή τηλεοπτικές σειρές, ακούγοντας με προσοχή ηχητικά αποσπάσματα από ανθρώπους με διαφορετικά γλωσσικά ιδιώματα (π.χ. ποντιακά, κρητικά, κυπριακά, επτανησιακά, βλάχικα, καθαρευουσιάνικα κ.ά.)· με αυτόν τον τρόπο θα ασκήσουν παράλληλα και την ακουστική τους αντίληψη. Θα αξιολογήσουν την τοποθέτηση των αφωνημάτων, ημιφωνημάτων και φωνημάτων που χρησιμοποιεί το κάθε γλωσσικό ιδίωμα και θα το εφαρμόσουν στην προφορά τους. Παράλληλα, και ενώ έχουν διδαχθεί τη σωστή τοποθέτηση των φθόγγων, θα είναι ικανοί/-ές να διακρίνουν τα σφάλματα και να τα χειρίζονται κατά το δοκούν, όταν δηλαδή ο ρόλος το απαιτεί.

Ενδεικτικά, προτείνεται οι εκπαιδευόμενοι/-ες να ασκηθούν πάνω στους χαρακτήρες του έργου του Δημήτριου Βυζάντιου *Η Βαβυλωνία*. Θα αναγνωρίσουν τους χαρακτήρες του έργου με τα διαφορετικά γλωσσικά ιδιώματα, θα πειραματιστούν και θα ερμηνεύσουν τους ρόλους του έργου, παρουσιάζοντάς τους στους/στις άλλους/-ες.

2.4.Γ.3 | Η ΦΩΝΗΣΤΟΝ ΧΩΡΟ

Η χώρας στον οποίο βρισκόμαστε έχει άμεση σχέση με τη φωνή που παράγουμε, η οποία πρέπει να είναι αντίστοιχη του σχήματος και της έκτασης του χώρου: ο μικρός χώρος απαιτεί μικρή ένταση της φωνής κ.ο.κ.

Στόχος της υποενότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να μπορούν να αντιλαμβάνονται το μέγεθος και το σχήμα του εκάστοτε χώρου, ώστε να κατευθύνουν τη φωνή τους και να την ελέγχουν ανάλογα με τον χώρο στον οποίο βρίσκονται. Για αυτό, προτείνεται άσκηση στην οποία οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα ερμηνεύσουν σε διαφορετικούς χώρους (εσωτερικούς – εξωτερικούς) ένα ποίημα ή ένα απόσπασμα από ένα θεατρικό έργο. Θα ανακαλύψουν και θα επαληθεύσουν τη σχέση του χώρου με τη φωνή, και θα ρυθμίσουν την έντασή της αλλά και την απεύθυνση του λόγου, ανάλογα με τη στάση του σώματος, την κίνηση του σώματος ή του κεφαλιού, τη σχέση του/της ηθοποιού με το κοινό, αν είναι πλάτη προς το κοινό ή έχουν μετωπιαία σχέση με αυτό.

Επιπλέον, θα ελέγξουν και θα αναπτύξουν τη φωνή τους σε περιβάλλοντα με θόρυβο από ήχους φυσικούς ή τεχνητούς. Επιπροσθέτως, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξασκηθούν και στην τεχνική του ψίθυρου. Θα διακρίνουν ότι ο εκπνεόμενος αέρας διαμορφώνεται σε αφωνήματα και άηχα φωνήματα και ημιφωνήματα. Οι φωνητικές χορδές κρατιούνται ανοιχτές, ενώ στη διαμόρφωση του ήχου παίρνουν μέρος μόνο τα χείλη, η γλώσσα και η υπερώα. Θα αντιληφθούν ότι υπάρχει παντελής έλλειψη τόνου και απαιτείται ισχυρό, ελεγχόμενο ρεύμα εκπνεόμενου αέρα. Θα εφαρμόσουν την τεχνική του ψίθυρου και, μέσα από την εκγύμναση της άρθρωσης, θα αποδώσουν το κείμενο με μια φωνή που, ενώ θα χαρακτηρίζεται από ψίθυρο, θα ακούγεται ορθοφωνημένη και διακριτή.

2.4.Γ.4 | Η ΦΩΝΗ ΚΑΙ Η ΚΙΝΗΣΗ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ

Η κίνηση του σώματος με την παράλληλη φώνηση του λόγου είναι συχνό φαινόμενο στο θέατρο και απαιτεί ιδιαίτερες σωματικές και φωνητικές ικανότητες, αφού συνυπάρχουν δύο παράλληλες διεργασίες που προϋποθέτουν γυμνασμένο σώμα και ελεγχόμενη δυνατή φωνή. Είναι γνωστό ότι η κίνηση είναι ευεργετική για το σώμα μας, αφού βοηθά την οξυγόνωση και την κυκλοφορία του αίματος. Αν συνδυαστεί με την ολική αναπνοή και την ορθή φώνηση της φωνής, θα γίνεται αβίαστα και θα έχει ευεργετικά αποτελέσματα όχι μόνο για τον/την ηθοποιό στη σκηνή αλλά και για τη γενικότερη υγεία του ανθρώπινου σώματος.

Σκοπός της υποενότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να ασκηθούν σε αυτές τις τεχνικές. Θα δοκιμάσουν τη φωνή τους σε συνδυασμό με την κίνηση του σώματος, ερμηνεύοντας αποσπάσματα από θεατρικά έργα – κυρίως αυτά που μελετούν στη μαθησιακή ενότητα του «Αρχαίου δράματος».

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα πειραματιστούν πρώτα με τον έλεγχο της αναπνοής τους και κυρίως του εκπνεόμενου αέρα. Πολλές φορές, όταν υπάρχει κίνηση, ο εκπνε-

όμενος αέρας αδειάζει με τις πρώτες συλλαβές, με αποτέλεσμα να υπάρχει συμπίεση του λάρυγγα και η φωνή να βγαίνει μουντή και αδύναμη. Προτείνονται ασκήσεις εκφοράς ενός παρατεταμένου φωνήματος με καθορισμένο ρυθμό και ένταση, με παράλληλο περπάτημα, τρέξιμο ή άλμα. Με την επανάληψη της άσκησης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αντιληφθούν τον ρόλο της αναπνοής και θα μάθουν να ελέγχουν την εκπνοή, ώστε να παράγουν, σε οποιαδήποτε κίνηση κάνουν, μια φωνή δυνατή και αβίαστη, χωρίς λαρυγγισμούς. Η άσκηση μπορεί να επαναληφθεί, με την ερμηνεία ενός αποσπάσματος από μονόλογο ή μιας διαλογικής σκηνής σε κίνηση.

2.4.Γ.5 | ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΜΕΤΑΓΛΩΤΤΙΣΗΣ ΚΑΙ ΕΜΨΥΧΩΣΗΣ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ

Η μεταγλώττιση ταινιών από ηθοποιούς είναι η μεταφραστική εργασία που εμπεριέχει την αντικατάσταση της φωνής ενός/μιας ηθοποιού ή πολλών σε μια άλλη γλώσσα. Είναι σημαντική για τη διανομή των ταινιών και την προβολή τους σε διάφορες χώρες, και μπορεί να γίνει με διάφορες τεχνικές, ανάλογα με τις απαιτήσεις της παραγωγής και τη διαθεσιμότητα του χρόνου και του προϋπολογισμού.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα ασκηθούν και θα αναγνωρίσουν τεχνικές μεταγλώττισης. Η πιο συνηθισμένη τεχνική μεταγλώττισης ταινιών στον χώρο του κινηματογράφου και της τηλεόρασης είναι η φωνητική μετάφραση. Ηθοποιοί ηχογραφούν τον διάλογο στην κατεύθυνση της ξένης γλώσσας, με τη μετάφραση στην οικεία γλώσσα. Στη συνέχεια, ο ήχος μπορεί να ενσωματωθεί στην ταινία, αντικαθιστώντας την αρχική προφορική παραγωγή. Η τεχνική αυτή απαιτεί τον συγχρονισμό των χειλιών των ηθοποιών της μεταγλώττισης με τα χείλη των ηθοποιών της ταινίας. Για τον λόγο αυτόν, προτείνεται άσκηση σε ζευγάρια, όπου ο ένας θα κινεί τα χείλη σχηματίζοντας τους φθόγγους άφωνα κι ο/η άλλος/-η θα του/της δανείζει τη φωνή του/της.

Η ίδια άσκηση προτείνεται να γίνει και με κίνηση, στην οποία ο ένας δεν θα δανείζει μόνο τη φωνή του στον άλλον, αλλά θα ενσωματώνει και την κίνηση του άλλου. Η άσκηση πρέπει να δοκιμάζεται και από τους δύο και στους δύο ρόλους. Στη συνέχεια, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα ασκηθούν στην εμψύχωση αντικειμένων ή κουκλών κουκλοθεάτρου. Απαραίτητη προϋπόθεση είναι η καλλιέργεια της παρατήρησης, για αυτό προτείνονται ασκήσεις που ενδυναμώνουν την παρατήρηση, ώστε οι εκπαιδευόμενοι/-ες να υιοθετήσουν την κατάλληλη φωνή με τον ανάλογο ρυθμό και ένταση που θα ταιριάζει και θα είναι αληθοφανής.

2.4.Γ.6 | Ο ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΡΟΛΟΥ

Στην τελευταία υποενότητα του εξαμήνου Δ', οι εκπαιδευόμενοι/-ες καλούνται να εφαρμόσουν όλα όσα έχουν κατακτήσει στα δύο χρόνια της κατάρτισής τους, ερμηνεύοντας κείμενα από αυτά που έχουν επιλέξει στην «Υποκριτική IV» και το «Αρχαίο δράμα II». Για αυτό τονίζεται η απαραίτητη συνεργασία των εκπαιδευτών/-τριών των τριών αυτών ενότητων αλλά και της «Φωνητικής – Θεατρικού τραγουδιού II». Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα ερμηνεύσουν και θα επαληθεύσουν τους κανόνες της ορθοφω-

νίας, εφαρμόζοντας την τεχνική της ολικής αναπνοής στους ρόλους τους. Θα υιοθετήσουν νέους τρόπους ερμηνείας των ρόλων τους μέσα από τις τεχνικές της αγωγής του προφορικού λόγου. Θα διακρίνουν τις διαφορετικές τεχνικές προσεγγίσεις των ρόλων τους, ανάλογα με τον χώρο που βρίσκεται ο ρόλος, την εποχή, η οποία καθορίζει τη στάση του σώματος, τη συναισθηματική κατάσταση, που υποστηρίζεται από την τεχνική της αντήχησης των αντηχείων, και τον γραπτό λόγο, που μπορεί να είναι έμμετρος ή πεζός.

Οι ρόλοι των αγγελιαφόρων και του Χορού στην αρχαία τραγωδία πολλές φορές απαιτούν ιδιαίτερες σωματικές και κινητικές ικανότητες, παράλληλα με τη σωστά τοποθετημένη και ορθοφωνημένη φωνή. Οι ρόλοι του κλασικού ρεπερτορίου απαιτούν διαφορετική στάση και κίνηση του σώματος από αυτή του σύγχρονου ρεπερτορίου. Για αυτό, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα συγκρίνουν και θα ταξινομήσουν τους ρόλους τους, εφαρμόζοντας και ασκώντας τις φωνητικές τους ικανότητες και δεξιότητες.

Με τις συχνές εφαρμογές των ασκήσεων, της φωνής στον χώρο και της φωνής σε κίνηση, σε συνδυασμό με τους κανόνες της ορθοφωνίας, θα είναι ικανοί/-ές να χειρίζονται σωστά τη φωνή τους και να την εφαρμόζουν σε διαφορετικούς ρόλους, σε τεχνικές μεταγλώττισης αλλά και εμπύχωσης κουκλών κουκλοθέατρου και ζώων.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Παπακωνσταντίνου, Ν. Δ. (2014). *Αγωγή του λόγου. Ορθοφωνία*. Αθήνα: Εκδόσεις Σταύρου Α. Κράτση.
2. Βαφιάς, Α. (2004). *Αγωγή προφορικού λόγου (τόμος πρώτος: Η προφορά της νεοελληνικής γλώσσας)*. Αθήνα: Εκδόσεις Δωδώνη.

Συμπληρωματικές

1. Βαφιάς, Α. (2020). *Λεξικό προφοράς της κοινής νεοελληνικής γλώσσας*. Αθήνα: Εκδόσεις Λεξίτυπον.
2. Μυράτ, Δ. (1979). *Η αγωγή του λόγου*. Αθήνα: Εκδόσεις Βιβλιοπωλείον της «Εστίας».
3. Σώχος, Ο. Α. (2000). *Η φωνητική ορθοφωνία με απλά στοιχεία ανατομίας και λειτουργίας του φωνητικού και αναπνευστικού συστήματος* (2η έκδοση). Αθήνα: Ιδιωτική έκδοση.

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Σε αυτή τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εμπλακούν σε κινησιολογικούς αυτοσχεδιασμούς, ατομικά ή σε ομάδες, για να ενισχύσουν τις επικοινωνιακές τους δεξιότητες και να αναπτύξουν την εκφραστικότητα ολόκληρου του σώματός τους. Μέσα από τη δημιουργική ανάλυση των καλλιτεχνικών έργων και τη δημιουργία πρωτότυπης χορογραφίας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα καλλιεργήσουν την ικανότητά τους να μεταφέρουν ιδέες και συναισθήματα χωρίς να προσκολλώνται σε κάποιο συγκεκριμένο στιλ χορού, αλλά να χρησιμοποιούν θεμελιώδη στοιχεία της τέχνης του χορού. Ο πρωταρχικός στόχος αυτού του μαθήματος είναι να αναπτύξουν μια αυξημένη επίγνωση του σώματός τους, που θα τους επιτρέψει να προσεγγίσουν, να ενσωματώσουν και να εκτελέσουν ρόλους πιο αποτελεσματικά, τόσο στο θέατρο όσο και στον κινηματογράφο. Επιπλέον, το μάθημα θα διερευνήσει τα έργα σημαντικών ελλήνων και ξένων χορογράφων, οι οποίοι έχουν διαμορφώσει το χορευτικό τοπίο στον χώρο του θεάτρου. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μελετήσουν επίσης αποσπάσματα από μιούζικαλ και παραστάσεις που έχουν αφήσει ανεξίτηλο το αποτύπωμά τους στο θέατρο και στον κινηματογράφο. Με την ολοκλήρωση του μαθήματος, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα έχουν τις δεξιότητες να αναλύουν με δημιουργικό τρόπο καλλιτεχνικά έργα, να δημιουργούν πρωτότυπες χορογραφίες και να ζωντανεύουν χαρακτήρες μέσω της κίνησης. Θα έχουν βαθιά κατανόηση των εκφραστικών δυνατοτήτων του σώματός τους και των απαραίτητων εργαλείων για να «κερδίσουν» το κοινό. Συνολικά, το μάθημα στοχεύει να ενδυναμώσει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες ώστε να γίνουν ευέλικτοι ερμηνευτές/-τριες, ικανοί/-ές να προσαρμοστούν σε διάφορα θεατρικά και κινηματογραφικά πλαίσια.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί/-ές να:

- Αναγνωρίζουν βασικές αρχές κινησιολογίας,
- Διακρίνουν βασικές έννοιες του ρυθμού,
- Διερευνούν διαφορές στην ποιότητα της κίνησης,
- Διευρύνουν τα όρια της φυσικής τους αντοχής,
- Αντιλαμβάνονται τη σχέση τους στον χώρο και στον χρόνο,
- Πειραματίζονται με διαφορετικούς τρόπους μετακίνησης στον χώρο,
- Υιοθετούν διαφορετικά κέντρα βάρους,
- Αναπτύσσουν την κιναισθηση,
- Διαμορφώνουν μια συνολική αντίληψη του σώματος και της κίνησης.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Κινησιολογικός αυτοσχεδιασμός / Χορογραφία / Έλληνες χορογράφοι / Ξένοι χορογράφοι / Musical / Performance.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (0), Εργαστήριο (2), Σύνολο (2).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΚΙΝΗΣΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ
2	ΕΚΦΡΑΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΚΙΝΗΣΗ
3	ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ
4	ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΕΣ ΠΡΩΤΟΤΥΠΕΣ ΧΟΡΟΓΡΑΦΙΕΣ
5	ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟ ΕΡΓΟ ΕΛΛΗΝΩΝ/-ΙΔΩΝ ΧΟΡΟΓΡΑΦΩΝ
6	ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟ ΕΡΓΟ ΞΕΝΩΝ ΧΟΡΟΓΡΑΦΩΝ
7	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΜΙΟΥΖΙΚΑΛ
8	Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ PERFORMANCE

Κείμενο αναφοράς

2.4.Δ.1 | ΚΙΝΗΣΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ

Σε αυτή την υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες, μέσα από ατομικούς ή ομαδικούς αυτοσχεδιασμούς, θα εξερευνήσουν και θα βελτιώσουν την ικανότητά τους να επικοινωνούν μεταξύ τους, ενισχύοντας παράλληλα την εκφραστικότητα ολόκληρου του σώματός τους.

Αυτές οι δεξιότητες είναι απαραίτητα εργαλεία για τους/τις ηθοποιούς στη σκηνή ή στον κινηματογράφο, επιτρέποντάς τους να μεταφέρουν με αποτελεσματικό τρόπο συναισθήματα, ιδέες και αφηγήσεις, μέσω της σωματικότητάς τους. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα συμμετάσχουν σε αυθόρμητες εξερευνήσεις κίνησης, επιτρέποντας στο σώμα τους να ανταποκρίνεται διαισθητικά και να επικοινωνεί με τα άλλα σώματα. Θα εμβαθύνουν στις αποχρώσεις της χειρονομίας, της στάσης, της δυναμικής και των χωρικών σχέσεων, αναπτύσσοντας μια αυξημένη επίγνωση του σώματος αλλά και μια βαθύτερη σύνδεση με τους/τις συναδέλφους/-ισσές τους ερμηνευτές/-τριες. Μέσα από κινησιολογικούς αυτοσχεδιασμούς, θα καλλιεργήσουν την ικανότητά τους να ακούν και να ανταποκρίνονται, χτίζοντας μια αίσθηση εμπιστοσύνης και συνεργασίας μέσα στην ομάδα. Θα πειραματιστούν με μια σειρά από κινητικές ιδιότητες, εξερευνώντας διαφορετικούς τρόπους για να μεταφέρουν συναισθήματα, χαρακτήρες και στοιχεία αφήγησης. Ξεκλειδώνοντας την εκφραστικότητα όλων των

μερών του σώματός τους, θα διευρύνουν το φυσικό τους λεξιλόγιο και θα ανακαλύψουν νέους δρόμους δημιουργικής έκφρασης. Επιπλέον, θα εξερευνήσουν την οργανική σχέση μεταξύ κίνησης και εσωτερικών αισθήσεων, καλλιεργώντας μια βαθύτερη σύνδεση με τις δικές τους εμπειρίες και τον εσωτερικό τους κόσμο.

Τέλος, οι εκπαιδευόμενοι/-ες, συμμετέχοντας στον κινησιολογικό αυτοσχεδιασμό, θα βελτιώσουν την ικανότητά τους να επικοινωνούν μη λεκτικά, αξιοποιώντας τη δύναμη του σώματός τους για να μεταφέρουν νόημα και να δημιουργήσουν συναρπαστικές παραστάσεις.

2.4.Δ.2 | ΕΚΦΡΑΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΚΙΝΗΣΗ

Σε αυτή την υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα ξεκλειδώσουν τη δύναμη της εκφραστικότητας στην κίνηση. Μέσα από κινησιολογικούς αυτοσχεδιασμούς, θα αναπτύξουν δεξιότητες ώστε να επικοινωνούν αποτελεσματικά μεταξύ τους. Επιπλέον, θα ενισχύσουν την εκφραστικότητα κάθε μέρους του σώματός τους, με στόχο να μεταφέρουν συναισθήματα, αφηγήσεις και χαρακτήρες μέσω της γλώσσας της κίνησης.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εμβαθύνουν στις αποχρώσεις της γλώσσας του σώματος, εξερευνώντας τις λεπτές αλλαγές στη στάση του σώματος, τη χειρονομία, τη δυναμική και τις χωρικές σχέσεις, στοιχεία που μπορούν να μεταφέρουν μια σειρά συναισθημάτων και προθέσεων. Συμμετέχοντας σε κινησιολογικούς αυτοσχεδιασμούς, θα μάθουν να αξιοποιούν την εγγενή εκφραστικότητα του σώματός τους, αποκτώντας μια βαθύτερη κατανόηση των τρόπων με τους οποίους η κίνηση μπορεί να επικοινωνήσει και να προκαλέσει ισχυρές αντιδράσεις σε ένα κοινό. Μέσα από αυτή την εξερεύνηση, θα αναπτύξουν επίσης την ικανότητά τους να ακούνε και να ανταποκρίνονται, καλλιεργώντας μια αίσθηση παρουσίας και σύνδεσης με τους/τις συναδέλφους/-ισσές τους ερμηνευτές/-τριες. Θα εξερευνήσουν, ακόμα, την αλληλεπίδραση μεταξύ των δικών τους κινήσεων και των κινήσεων των άλλων, ανακαλύπτοντας τις πλούσιες δυνατότητες της μη λεκτικής επικοινωνίας. Ταυτόχρονα, θα μάθουν να αξιοποιούν το εκφραστικό δυναμικό κάθε μέρους του σώματος, ανακαλύπτοντας πώς ακόμη και οι πιο λεπτές μετατοπίσεις και αποχρώσεις μπορούν να μεταφέρουν νόημα και να προκαλέσουν συναισθήματα.

Τελικά, αυτή η υποενότητα μάθησης δίνει τη δυνατότητα στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες να αγκαλιάσουν πλήρως το σώμα τους ως εργαλείο έκφρασης. Ακονίζοντας τις δεξιότητές τους στον κινησιολογικό αυτοσχεδιασμό, θα αναπτύξουν τα εργαλεία που απαιτούνται για να «κερδίσουν» το κοινό και να ζωντανέψουν τους χαρακτήρες στη σκηνή ή μπροστά στην κάμερα.

2.4.Δ.3 | ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, μέσα από τη δημιουργική ανάλυση έργων, θα οξύνουν την ικανότητά τους να ερμηνεύουν και να αντλούν νόημα από διάφορες μορφές τέχνης. Πιο συγκεκριμένα, μέσα από αυτή την εξερεύνηση, θα εμβαθύνουν στη δημιουργικό-

τητά τους, αξιοποιώντας βασικά στοιχεία του χορού για να εκφράσουν τα μοναδικά καλλιτεχνικά τους οράματα.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αναπτύξουν δεξιότητες στην κριτική ανάλυση καλλιτεχνικών έργων, συμπεριλαμβανομένων χορευτικών παραστάσεων, μουσικών συνθέσεων, εικαστικών τεχνών ή θεατρικών παραγωγών. Θα μάθουν να αναγνωρίζουν έργα, να αναλύουν μοτίβα κίνησης, να ερμηνεύουν συμβολισμούς και να ανακαλύπτουν το συναισθηματικό περιεχόμενο. Αυτή η δημιουργική ανάλυση θα τους δώσει μια βαθύτερη κατανόηση των προθέσεων και των μηνυμάτων που ενσωματώνονται στα καλλιτεχνικά έργα.

Συμμετέχοντας στη δημιουργική ανάλυση καλλιτεχνικών έργων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα ενισχύσουν τις καλλιτεχνικές τους ευαισθησίες, τις δεξιότητες κριτικής σκέψης και τη δημιουργική έκφραση. Θα αναπτύξουν την ικανότητα να διακρίνουν και να εκτιμούν τις αποχρώσεις των καλλιτεχνικών έργων, καλλιεργώντας παράλληλα τις μοναδικές καλλιτεχνικές φωνές τους. Τέλος, αυτή η εκπαιδευτική υποεπάρκεια θα ενθαρρύνει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες να αγκαλιάσουν τη δημιουργικότητά τους και να εξερευνήσουν τις απεριόριστες δυνατότητες του χορού ως ένα ισχυρό μέσο καλλιτεχνικής έκφρασης.

2.4.Δ.4 | ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΕΣ ΠΡΩΤΟΤΥΠΕΣ ΧΟΡΟΓΡΑΦΙΕΣ

Σε αυτή τη μαθησιακή υποεπάρκεια, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα έχουν την ευκαιρία να εξερευνήσουν και να αναπτύξουν τις δικές τους μοναδικές ακολουθίες κίνησης. Απαλλαγμένες από κάποιο συγκεκριμένο στιλ χορού, αλλά αξιοποιώντας τα θεμελιώδη καλλιτεχνικά ένστικτα και τη φαντασία τους, θα εμβαθύνουν στη δημιουργική διαδικασία της χορογραφίας.

Διερευνώντας τον ρυθμό, τη δυναμική, τον χωροταξικό σχεδιασμό και την ποιότητα της κίνησης, θα δημιουργήσουν πρωτότυπες και καινοτόμες χορογραφικές συνθέσεις, βγαίνοντας έξω από τα όρια συγκεκριμένων στιλ χορού. Έτσι, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα απελευθερώσουν τη δημιουργικότητά τους και θα εξερευνήσουν νέες δυνατότητες κίνησης. Μέσα από τη δημιουργία πρωτότυπης χορογραφίας, θα αναπτύξουν μια βαθύτερη κατανόηση της δικής τους σωματικότητας και καλλιτεχνικής φωνής. Θα καλλιεργήσουν τις δεξιότητες που είναι απαραίτητες για να προσεγγίσουν, να κατακτήσουν και να εκτελέσουν έναν ρόλο πιο αποτελεσματικά, τόσο στο θέατρο όσο και στον κινηματογράφο. Συμμετέχοντας στη δημιουργία πρωτότυπων χορογραφιών, θα αναπτύξουν μια αυξημένη αίσθηση επίγνωσης του σώματος, της εκφραστικότητας και της καλλιτεχνικής ακεραιότητας, καλλιεργώντας ταυτόχρονα την ικανότητά τους να ενσωματώνουν αυθεντικά χαρακτηριστικά και να «αιχμαλωτίζουν» το κοινό με τις ερμηνείες τους.

Με την ολοκλήρωση της υποεπάρκειας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα έχουν την ικανότητα να δημιουργούν πρωτότυπες και συναρπαστικές συνθέσεις κίνησης. Συνοπτικά, η εξερεύνηση δημιουργικών πρωτότυπων χορογραφιών θα τους/τις προσφέρει την ευκαιρία να ξεκλειδώσουν τις καλλιτεχνικές τους δυνατότητες και να ενισχύσουν τις

εκφραστικές τους ικανότητες, ώστε να αποκτήσουν τα εργαλεία που χρειάζονται για να κατακτήσουν και να διαπρέψουν στους ρόλους τους στον χώρο του θεάτρου και του κινηματογράφου.

2.4.Δ.5 | ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟ ΕΡΓΟ ΕΛΛΗΝΩΝ/-ΙΔΩΝ ΧΟΡΟΓΡΑΦΩΝ

Σε αυτή την υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα έχουν την ευκαιρία να γνωρίσουν τα έργα σημαντικών ελλήνων/-ίδων χορογράφων, που έχουν συμβάλει σημαντικά στο χορευτικό τοπίο στον χώρο του θεάτρου. Θα μελετήσουν και θα αναλύσουν τα έργα τους, αποκτώντας γνώσεις σχετικά με τα καλλιτεχνικά τους οράματα, τις καινοτόμες προσεγγίσεις και τον αντίκτυπό τους στον κόσμο του χορού.

Μέσα από τη μελέτη, θα εμβαθύνουν την κατανόησή τους για την εξέλιξη του χορού στο θέατρο, θα εξερευνήσουν τα μοναδικά καλλιτεχνικά τους στιλ και το λεξιλόγιό τους σχετικά με την κίνηση. Εμβαθύνοντας στα έργα τους, θα αποκτήσουν μια ευρύτερη προοπτική για τις δημιουργικές δυνατότητες στον τομέα του θεατρικού χορού. Ταυτόχρονα, θα ανακαλύψουν την πλούσια κληρονομιά και τις καλλιτεχνικές παραδόσεις της Ελλάδας, θα μάθουν για τα ιστορικά και κοινωνικά πλαίσια που επηρέασαν αυτούς/-ές τους/τις χορογράφους και διαμόρφωσαν τις καλλιτεχνικές πρακτικές τους. Μέσα από κριτική ανάλυση και συζητήσεις, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα ενισχύσουν την ικανότητά τους να ερμηνεύουν και να εκτιμούν τις αποχρώσεις των έργων των χορογράφων. Θα αποκτήσουν γνώσεις σχετικά με τη χορογραφική διαδικασία, τις θεματικές εμπνεύσεις και την ενσωμάτωση της κίνησης, της μουσικής και των θεατρικών στοιχείων.

Συνολικά, η γνωριμία με το έργο των ελλήνων/-ίδων χορογράφων παρέχει στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες μια πολύτιμη ευκαιρία να διευρύνουν τις γνώσεις και την εκτίμησή τους για το χορευτικό τοπίο στο θέατρο. Επιπλέον, προάγει την κατανόηση της πολιτιστικής και καλλιτεχνικής συμβολής των ελλήνων/-ίδων χορογράφων, και εμπλουτίζει τις καλλιτεχνικές προοπτικές των συμμετεχόντων/-ουσών. Μέσα από την εξερεύνηση αυτών των έργων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εμπνευστούν και θα ενθαρρυνθούν να διευρύνουν τα όρια της δικής τους δημιουργικής πρακτικής.

2.4.Δ.6 | ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟ ΕΡΓΟ ΞΕΝΩΝ ΧΟΡΟΓΡΑΦΩΝ

Σε αυτή την υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα έχουν την ευκαιρία να γνωρίσουν τα εξαιρετικά έργα σημαντικών ξένων χορογράφων που έχουν αφήσει ανεξίτηλο το στίγμα τους στο χορευτικό τοπίο στον χώρο του θεάτρου.

Θα εμβαθύνουν στη μελέτη και ανάλυση των έργων αυτών, αποκτώντας γνώσεις σχετικά με τα καλλιτεχνικά τους οράματα, τις καινοτόμες προσεγγίσεις και τον βαθύ αντίκτυπο στον κόσμο του χορού. Μελετώντας τα έργα τους, θα διευρύνουν την κατανόησή τους για τις παγκόσμιες προοπτικές και τα διαφορετικά καλλιτεχνικά στιλ στο πλαίσιο του θεατρικού χορού. Θα εξερευνήσουν τις μοναδικές γλώσσες κίνησης, το εννοιολογικό πλαίσιο και τις θεματικές εξερευνήσεις των χορογράφων, εμβαθύ-

νοντας την εκτίμησή τους για το βάθος και το εύρος του χορού ως παραστατικής τέχνης. Θα διερευνήσουν τις χορογραφικές επιλογές, τις αφηγηματικές δομές και τις τεχνικές καινοτομίες που χρησιμοποιούν αυτοί/-ές οι καλλιτέχνες/-ιδες, προωθώντας μια βαθύτερη κατανόηση της συνύπαρξης κίνησης, θεάτρου και αφήγησης. Παράλληλα, η γνωριμία με τα έργα τους θα τους προσφέρει μια διαπολιτισμική εξερεύνηση σχετικά με τις καλλιτεχνικές παραδόσεις, το ιστορικό πλαίσιο και τις κοινωνικές επιρροές που έχουν διαμορφώσει τα έργα αυτών των χορογράφων από διάφορα μέρη του κόσμου.

Συνολικά, η μελέτη των έργων ξένων χορογράφων θα καλλιεργήσει μια εκτίμηση για τον πλούτο και την ποικιλομορφία του χορού στο θέατρο, εμπνέοντας τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες να αγκαλιάσουν νέες ιδέες, τεχνικές και καλλιτεχνικές προσεγγίσεις στη δική τους πρακτική. Μέσα από την εξερεύνηση αυτών των έργων, θα αποκτήσουν μια βαθύτερη κατανόηση της παγκόσμιας γλώσσας του χορού και της δύναμής της να υπερβαίνει τα όρια αλλά και να συνδέει τους ανθρώπους μεταξύ των πολιτισμών.

2.4.Δ.7 | ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΜΙΟΥΖΙΚΑΛ

Σε αυτή την υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μελετήσουν τα έργα αξιόλογων συνθετών, στιχουργών και χορογράφων που έχουν επηρεάσει σημαντικά τη θεατρική και κινηματογραφική σκηνή.

Μέσα από εξερεύνηση και ανάλυση, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μελετήσουν αποσπάσματα από εμβληματικά μιούζικαλ, βυθίζοντας τον εαυτό τους στη μαγευτική αφήγηση, τη ζωντανή χορογραφία και την αξέχαστη μουσική, που έχουν γοητεύσει το κοινό όλα αυτά τα χρόνια. Θα αποκτήσουν γνώσεις σχετικά με τη δημιουργική διαδικασία πίσω από αυτές τις παραγωγές, εξετάζοντας την ενσωμάτωση του τραγουδιού, του χορού και της υποκριτικής για τη δημιουργία ισχυρών και συναισθηματικών θεατρικών εμπειριών. Μελετώντας μιούζικαλ που έχουν αφήσει ένα ανεξίτηλο σημάδι στη θεατρική και κινηματογραφική σκηνή, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα διευρύνουν την κατανόησή τους για τα διαφορετικά στιλ, είδη και θεματικά στοιχεία του μουσικού θεάτρου. Θα διερευνήσουν τα ιστορικά και κοινωνικά πλαίσια που επηρέασαν αυτές τις παραγωγές, ανακαλύπτοντας πώς αντικατοπτρίζουν το πολιτισμικό πνεύμα της εποχής τους. Η μελέτη των μιούζικαλ θα προσφέρει στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες μια βαθύτερη εκτίμηση για τη συνεργατική φύση του θεάτρου, καθώς, αναλύοντας την αλληλεπίδραση μεταξύ μουσικής, στίχων, χορογραφίας και αφήγησης, θα κατανοήσουν πώς αυτά τα στοιχεία συνεργάζονται για να δημιουργήσουν αξέχαστους χαρακτήρες, συναρπαστικές αφηγήσεις και εντυπωσιακές παραστάσεις.

Τελικά, αυτή η υποενότητα μάθησης θα καλλιεργήσει την αγάπη και την εκτίμηση για την τέχνη και τη δεξιότητα του μουσικού θεάτρου. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αποκτήσουν γνώσεις σχετικά με τη μεταμορφωτική δύναμη της μουσικής και της κίνησης στην αφήγηση, και θα εμπνευστούν ώστε να εξερευνήσουν το δικό τους δη-

μιουργικό δυναμικό στη σφαίρα του μουσικού θεάτρου και να καλλιεργήσουν ένα πάθος για αυτή τη ζωντανή και σαγηνευτική μορφή τέχνης.

2.4.Δ.8 | Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ PERFORMANCE

Σε αυτή την υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εμβαθύνουν στην έννοια της performance, εξερευνώντας την πολύπλευρη φύση της και τον αντίκτυπό της στη θεατρική και κινηματογραφική σκηνή.

Θα μελετήσουν και θα αναλύσουν αποσπάσματα από σημαντικές παραστάσεις που έχουν αφήσει ανεξίτηλο το στίγμα τους στις τέχνες. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξετάσουν τα διάφορα στοιχεία που συμβάλλουν στη δημιουργία μιας ισχυρής παράστασης, συμπεριλαμβανομένης της υποκριτικής, της κίνησης, της σκηνοθεσίας, του φωτισμού, του ήχου και του οπτικού σχεδιασμού. Μέσα από κριτική ανάλυση και συζητήσεις, θα αποκτήσουν γνώσεις σχετικά με τις δημιουργικές επιλογές των ερμηνευτών/-τριών, των σκηνοθετών/-τριών, των χορογράφων και των σχεδιαστών/-τριών, και πώς αυτές οι επιλογές διαμορφώνουν τον συνολικό αντίκτυπο μιας παράστασης. Θα εξερευνήσουν τις καινοτόμες τεχνικές, τις μοναδικές αφηγηματικές προσεγγίσεις και τις πρωτοποριακές παραστάσεις που έχουν ωθήσει τα όρια των παραδοσιακών θεατρικών και κινηματογραφικών συμβάσεων.

Εξετάζοντας αυτές τις σημαντικές παραστάσεις, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αναπτύξουν μια οξυδερκή ματιά και μια κριτική εκτίμηση για την τέχνη της performance. Θα αναλύσουν τους τρόπους με τους οποίους οι ερμηνευτές/-τριες ενσαρκώνουν χαρακτήρες, προκαλούν συναισθήματα και εμπλέκουν το κοινό μέσω της σωματικότητας, της φωνής και της παρουσίας τους. Επιπλέον, θα διερευνήσουν την αλληλεπίδραση μεταξύ των ερμηνευτών/-τριών και του περιβάλλοντός τους, διερευνώντας πώς η σκηνοθεσία, ο φωτισμός και ο ηχητικός σχεδιασμός συμβάλλουν στη συνολική θεατρική εμπειρία.

Συνολικά, μέσα από αυτή την εξερεύνηση, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα καλλιεργήσουν μια μεγαλύτερη κατανόηση της μετασχηματιστικής δύναμης της performance και της ικανότητάς της να αιχμαλωτίζει, να προκαλεί και να εμπνέει το κοινό.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Au, S. (2002). *Ballet and Modern Dance* (2nd edition). London: Thames and Hudson.
2. Goldberg, R. (2001). *Performance Art. From Futurism to the Present* (2nd edition). Singapore: Thames and Hudson.

Συμπληρωματικές

1. Μπαρμπούση, Β. (2010). *Ο χορός στον 20ό αιώνα. Σταθμοί και πρόσωπα*. Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη.
2. Missmahl, I. (1992). *Μοντέρνος χορός: Jazz* (μτφρ. Ε. Φλεμετάκη). Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάλτο.

2.4.Ε • ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΤΗΝ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ IV

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξασκηθούν στην υποκριτική μπροστά από την κάμερα, εφαρμόζοντας τις βασικές αρχές της οπτικοακουστικής αφήγησης και χρησιμοποιώντας τα βασικά εκφραστικά μέσα του κινηματογράφου. Θα ασκηθούν στη διάκριση των κινηματογραφικών πλάνων, στο ντεκουπάζ και στο ρεπεράζ. Παράλληλα, θα εφαρμόσουν τις αρχές του σωματικού θεάτρου και τις διάφορες ερμηνευτικές τεχνικές που αναφέρονται στη μαθησιακή ενότητα της «Υποκριτικής IV». Θα κάνουν δοκιμές στο κινηματογραφικό παίξιμο και θα γνωρίσουν τις απαιτήσεις για την προετοιμασία ενός γυρίσματος. Επιπλέον, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα προχωρήσουν σε αυτοσχεδιασμούς, με σύνθεση νέων χαρακτήρων και καταστάσεων, προσαρμόζοντας την υποκριτική τους τεχνική στο σκηνοθετικό «μοντάζ». Την εν λόγω σκηνοθεσία θα αναλάβουν οι ίδιοι/-ες οι εκπαιδευόμενοι/-ες και, με την ολοκλήρωση του μαθήματος, θα προχωρήσουν στην οργάνωση μιας πολυμεσικής παράστασης. Παράλληλα, θα γνωρίσουν τους τρόπους σύνταξης του καλλιτεχνικού τους βιογραφικού, θα εξοικειωθούν με τη συμμετοχή τους σε ακροάσεις και θα αποκτήσουν τα απαραίτητα εφόδια για την προώθησή τους ως επαγγελματίες καλλιτέχνες/-ιδες.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί/-ές να:

- Αναγνωρίζουν τις βασικές αρχές της οπτικοακουστικής αφήγησης,
- Διακρίνουν τα κινηματογραφικά πλάνα,
- Εφαρμόζουν τις τεχνικές του κινηματογράφου,
- Προσαρμόζουν τις ερμηνευτικές τεχνικές τόσο στο θέατρο όσο και στον κινηματογράφο,
- Συνεργάζονται με το ανθρώπινο δυναμικό μιας θεατρικής ή κινηματογραφικής παραγωγής,
- Συντάσσουν το καλλιτεχνικό τους βιογραφικό,
- Προωθούν τον εαυτό τους ως επαγγελματίες καλλιτέχνες/-ιδες,
- Συμμετέχουν στη διαδικασία προετοιμασίας μιας θεατρικής παράστασης ή ταινίας,
- Διαμορφώνουν το τελικό σενάριο (ντεκουπάζ),
- Υιοθετούν σύγχρονες τεχνικές παρουσίασης ενός καλλιτεχνικού έργου.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Παράσταση / Ταινία / Ντεκουπάζ / Ρεπεράζ / Σκηνοθετικό «μοντάζ» / Δράση / Ακρόαση (Οντισιόν) / Σύνταξη βιογραφικού / Συνεργασία / Ομαδικότητα.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (0), Εργαστήριο (3), Σύνολο (3).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΣΕΝΑΡΙΟ ΚΑΙ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΑ ΓΥΡΙΣΜΑΤΑ
2	ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΤΟΥ/ΤΗΣ ΗΘΟΠΟΙΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΚΡΟΑΣΗ (ΟΝΤΙΣΙΟΝ)
3	ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΡΟΛΟΥ
4	ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΔΟΚΙΜΕΣ
5	ΘΕΑΤΡΙΚΕΣ ΔΟΚΙΜΕΣ
6	ΤΕΛΙΚΟ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟ ΠΡΟΪΟΝ

Κείμενο αναφοράς

2.4.Ε.1 | ΣΕΝΑΡΙΟ ΚΑΙ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΑ ΓΥΡΙΣΜΑΤΑ

Το σενάριο πρέπει να είναι καλά δομημένο και να παρέχει τις απαραίτητες πληροφορίες για να κατανοηθεί και να υλοποιηθεί από μια ομάδα κινηματογραφικής παραγωγής. Ήδη οι εκπαιδευόμενοι/-ες, στις προηγούμενες μαθησιακές ενότητες, έχουν έρθει σε επαφή με τη μεταγραφική θεατρικών έργων σε σενάριο.

Στη συγκεκριμένη υποενότητα, θα ασχοληθούν με τη συγγραφή και σύνταξη ενός σεναρίου. Θα αναγνωρίσουν τα βασικά του μέρη και θα τα ονομάσουν, ξεκινώντας από μια μικρή περίληψη της υπόθεσης και συνεχίζοντας με την περιγραφή των χαρακτήρων και του βασικού συμβάντος. Θα διακρίνουν τον τρόπο με τον οποίο αναπτύσσεται η πλοκή και θα δημιουργήσουν διαλόγους που θα ανταποκρίνονται στους χαρακτήρες των προσώπων. Θα φροντίσουν να υπάρχουν συγκρούσεις, εμπόδια και ανατροπές, ώστε να διεγείρουν το ενδιαφέρον του κοινού. Θα χωρίσουν το σενάριο σε σκηνές και σεκάνς, και θα ορίσουν τα πλάνα. Θα σχεδιάσουν και θα συντάξουν το αισθητικό ύφος. Τέλος, θα καταγράψουν λεπτομέρειες για τυχόν ιδιαίτερες κατευθύνσεις σκηνοθεσίας, ειδικά εφέ και μουσική, ώστε το σενάριο να γίνει κατανοητό από την ομάδα παραγωγής.

Στη συνέχεια, θα οργανώσουν την ομάδα παραγωγής και θα ασκηθούν στο ρεπεράζ, στην ανεύρεση δηλαδή του μέρους όπου θα γίνουν τα γυρίσματα· μετά θα το επισκεφθούν για να εντοπίσουν τα κατάλληλα σημεία και τις γωνίες λήψης για τις σκηνές. Θα ελέγξουν τον φωτισμό του περιβάλλοντος και άλλους παράγοντες που μπορεί να επηρεάσουν την εικόνα κατά τη διάρκεια των γυρισμάτων. Θα εξασφαλίσουν, τέλος, ότι το περιβάλλον και οι συνθήκες ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις της σκηνοθεσίας.

2.4.E.2 | ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΤΟΥ/ΤΗΣ ΗΘΟΠΟΙΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΚΡΟΑΣΗ (ΟΝΤΙΣΙΟΝ)

Στόχος της υποενότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να ασκηθούν στη σύνταξη βιογραφικού και στην προετοιμασία για συμμετοχή σε μια ακρόαση για ανεύρεση εργασίας.

Το βιογραφικό πρέπει να είναι σύντομο, σαφές, δομημένο με λογικό τρόπο, ευανάγνωστο και να συμπεριλαμβάνει —εκτός από σπουδές και επαγγελματική εμπειρία στον χώρο της τέχνης— δεξιότητες οργάνωσης και ηγετικές ικανότητες, καθώς επίσης και τυχόν ειδικές δεξιότητες, όπως ακροβατικά, χορό, τραγούδι, ικανότητα οδήγησης αυτοκινήτων, μηχανών κ.ά.

Στη συνέχεια, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα προετοιμαστούν ώστε να είναι ικανοί/-ές να αντεπεξέρχονται στις απαιτήσεις μιας ακρόασης. Αφού έχουν προετοιμάσει τους ρόλους τους και μπορούν να τους ερμηνεύουν με φυσικότητα και ζωντάνια, θα ασκηθούν στη διαχείριση του άγχους, εφαρμόζοντας ασκήσεις με διαφραγματικές αναπνοές.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα πρέπει να είναι ευέλικτοι/-ες και έτοιμοι/-ες να προσαρμόζονται στις απαιτήσεις του/της σκηνοθέτη/-τριας, αντιλαμβανόμενοι/-ες και εφαρμόζοντας τις υποδείξεις του/της. Θα πρέπει να δοκιμάζουν τους ρόλους τους και να τους ερμηνεύουν σε διαφορετικές συνθήκες, ώστε να μπορούν εύκολα να τους προσαρμόζουν στις απαιτήσεις του/της σκηνοθέτη/-τριας. Θα ασκηθούν στον αυτοσχεδιασμό και στην προσαρμογή σε διαφορετικά και ίσως δύσκολα περιβάλλοντα, και θα προετοιμαστούν ώστε να ανταποκρίνονται στο απρόοπτο συμβάν. Θα εξασκηθούν στη συγκέντρωση της προσοχής τους σε λεπτομέρειες και θα βελτιώσουν τις επικοινωνιακές τους δεξιότητες. Τέλος, θα επιλέξουν τα κατάλληλα ρούχα που ταιριάζουν στον χαρακτήρα που υποδύονται, αλλά συγχρόνως θα προσέξουν να είναι

άνετα και ουδέτερα, αποφεύγοντας ενδυματολογικές υπερβολές, καθώς ο/η σκηνοθέτης/-τρια ή η παραγωγή φαντάζεται με έναν συγκεκριμένο τρόπο τον/την ηθοποιό στον ρόλο για τον οποίο κάνει την οντισιόν. Το κλειδί για μια πετυχημένη ακρόαση (οντισιόν) είναι η καλή και σωστή προετοιμασία, καθώς και η αυτοπεποίθηση.

2.4.E.3 | ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΡΟΛΟΥ

Στην υποενότητα αυτή, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα προετοιμάσουν έναν μονόλογο που θα επιλέξουν από το ρεπερτόριο των έργων που ερεύνησαν και δοκίμασαν στις μαθησιακές ενότητες της «Υποκριτικής IV», του «Αρχαίου δράματος II» και της «Πρακτικής εφαρμογής στην ειδικότητα IV». Θα χρησιμοποιήσουν τις πρότερες γνώσεις και δεξιότητες για να προσεγγίσουν τον ρόλο και να τον αναλύσουν, ώστε να αντιληφθούν ότι βασικό κλειδί για την ερμηνεία τους είναι η βαθιά κατανόησή του. Θα συνειδητοποιήσουν ότι ο χαρακτήρας που ερμηνεύουν δεν είναι καλός ή κακός, και ότι τον ρόλο δεν πρέπει να τον κρίνουν αλλά να τον κατανοούν· για παράδειγμα, αν επιλέξουν να ερμηνεύσουν τον Αρτούρο Ούι του Μπρεχτ, δεν πρέπει να μείνουν στο γεγονός ότι το πρότυπο του ήρωα είναι ο Χίτλερ, άρα «θα παίξω τον κακό», γιατί οι χαρακτήρες των ανθρώπων δομούνται μέσα από τις αντιφάσεις, το περιβάλλον, τις επιθυμίες και τους στόχους τους. Έτσι, θα συνθέσουν όλα τα χαρακτηριστικά του ρόλου τους και θα αποδώσουν πραγματικούς χαρακτήρες στη σκηνή, λαμβάνοντας υπόψη όλες τις παραμέτρους που θα τους/τις βοηθήσουν να ζωντανέψουν έναν πραγματικό χαρακτήρα μέσα από τις αντιφάσεις του. Θα εντοπίσουν τους στόχους και τις επιθυμίες του χαρακτήρα, και θα πειραματιστούν στον χώρο και στον χρόνο, τοποθετώντας ανάλογα το σώμα τους. Θα συνειδητοποιήσουν και θα αντιληφθούν πως ό,τι αισθάνονται γίνεται ορατό μέσα από την κίνηση και τις χειρονομίες. Θα χρησιμοποιήσουν τον τόνο και το ύφος της φωνής ανάλογα με τον ποιον/ποια ήρωα/-ίδα έχουν απέναντι τους στη σκηνή, γιατί η σχέση του χαρακτήρα με τους άλλους επηρεάζει τη φωνή και τον τρόπο εκφοράς του λόγου.

Τέλος, θα αντιληφθούν ότι, όποια μέθοδο κι αν ακολουθήσουν, το κλειδί για μια καλή ερμηνεία είναι η εμβάθυνση και κατανόηση του χαρακτήρα, καθώς και η συνεχόμενη άσκηση πάνω στις δράσεις του.

2.4.E.4 | ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΔΟΚΙΜΕΣ

Όταν ένας/μια ηθοποιός βρίσκεται μπροστά στον κινηματογραφικό φακό, υπάρχουν ορισμένα βασικά πράγματα που πρέπει να λάβει υπόψη του/της για να έχει μια καλή ερμηνεία του ρόλου του/της. Τα στάδια μελέτης και άσκησης για την προσέγγιση του ρόλου στον κινηματογράφο είναι πολλές φορές ατομική υπόθεση του/της ηθοποιού. Ο/Η ηθοποιός πρέπει να έχει καλή επικοινωνία με τον/τη σκηνοθέτη/-τρια, ώστε να κατανοεί τις δοσμένες συνθήκες, τη σκηνοθετική άποψη και να προετοιμάζει τον ρόλο του/της πριν από το γύρισμα.

Στη συγκεκριμένη ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα ασκηθούν στον τρόπο προ-

ετοιμασίας του ρόλου πριν από το γύρισμα και στην απόδοσή του μπροστά στον κινηματογραφικό φακό. Θα κατανοήσουν πλήρως τον χαρακτήρα που θα υποδυθούν και το σημείο της ιστορίας στο οποίο βρίσκεται ο χαρακτήρας κατά τη διάρκεια της σκηνής τους, και θα εξερευνήσουν την κίνηση και τις χειρονομίες του ρόλου με πολλές δοκιμές πριν από τα γυρίσματα.

Κατά τη διάρκεια των γυρισμάτων, μπορεί να έχουν την ευκαιρία προβών πριν από το τελικό γύρισμα, όμως θα πρέπει ο ρόλος να είναι προετοιμασμένος από πριν, σύμφωνα πάντα με τις οδηγίες του/της σκηνοθέτη/-τριας. Θα χρησιμοποιήσουν το πρόσωπό τους για να εκφράσουν συναισθήματα και ιδέες. Θα ακολουθήσουν τις οδηγίες του/της σκηνοθέτη/-τριας και θα εντοπίσουν κινήσεις και χειρονομίες που θα κάνουν τον ρόλο πραγματικό και ζωντανό μπροστά στον φακό, κατευθύνοντας το βλέμμα τους σύμφωνα με το πλάνο και την κίνηση της κινηματογραφικής μηχανής. Θα ελέγξουν την ένταση και την απεύθυνση του λόγου τους μπροστά στον φακό, αφού οι συνθήκες δεν είναι ίδιες με αυτές στη σκηνή του θεάτρου. Θα αναπτύξουν φυσική και ειλικρινή σχέση με τον φακό, δημιουργώντας έτσι μια στενή σύνδεση με το κινηματογραφικό κοινό.

2.4.E.5 | ΘΕΑΤΡΙΚΕΣ ΔΟΚΙΜΕΣ

Ο/Η ηθοποιός βρίσκεται στη σκηνή για να δράσει, και δράση είναι η δέσμευση να πετύχουμε έναν στόχο. Αν γνωρίζει τον χαρακτήρα που υποδύεται και ξέρει τι θέλει, τότε μπορεί να κατακτήσει μια δυναμική και αξιόπιστη ερμηνεία. Για να το πετύχει αυτό, θέτει στόχους και τους υπηρετεί: κάθε σκηνή έχει τον δικό της στόχο που υλοποιείται με μια δράση, η οποία αντιστοιχεί στον αντικειμενικό σκοπό που θέτει ο/η συγγραφέας.

Στόχος της υποενότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αντιληφθούν ότι η υποκριτική είναι σωματική τέχνη. Έτσι, θα αναγνωρίσουν την ανάγκη της φυσικότητας στις κινήσεις τους και στην εκφορά του λόγου, αποφεύγοντας την υπερβολική ερμηνεία (το λεγόμενο «υπερπαίξιμο»). Θα αξιοποιήσουν τις γνώσεις και τις εμπειρίες τους από τις προηγούμενες μαθησιακές ενότητες της «Υποκριτικής IV», του «Αυτοσχεδιασμού IV» και του «Αρχαίου δράματος II», ώστε να μπορέσουν να αποδώσουν έναν ρόλο σύμφωνα με τις δοσμένες συνθήκες του έργου, τις απαιτήσεις της παράστασης και την αισθητική που υιοθετεί ο/η σκηνοθέτης/-τρια.

Συγκεκριμένα, θα ασκηθούν και θα εφαρμόσουν τις αρχές του σωματικού θεάτρου που ερεύνησαν στη μαθησιακή ενότητα της «Υποκριτικής IV». Μέσα από τις πρόβες, θα εξοικειωθούν με τις δράσεις που έχουν επιλέξει για τον χαρακτήρα τους. Θα αντιπαραβάλουν τις διάφορες τεχνικές και θα αναγνωρίσουν ότι η δημιουργία των τεχνικών ήταν η βαθύτερη ανάγκη κάποιων θαρραλέων ανθρώπων να δείξουν τη δυσαρέσκειά τους στο κατεστημένο και να απορρίψουν τις συμβατικά αποδεκτές προσεγγίσεις.

2.4.Ε.6 | ΤΕΛΙΚΟ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟ ΠΡΟΙΟΝ

«Ένας ηθοποιός βρίσκεται πάνω στη σκηνή αποκλειστικά για να παίξει/μεταφέρει το έργο στο κοινό. Το κοινό το μόνο που θέλει να μάθει είναι τι γίνεται μετά. Αυτό που γίνεται μετά, είναι αυτό που κάνει ο ηθοποιός» (Μάμετ: 2002).

Στόχος της συγκεκριμένης ενότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να δημιουργήσουν μια αυτοσχέδια παράσταση ή μια παράσταση που αποτελείται από τους μονολόγους που έχουν προετοιμάσει και δοκιμάσει. Θα ασκηθούν στην τεχνική της σύνθεσης, της δημιουργίας δηλαδή παραστάσεων που στηρίζονται στη σύνθεση και σύνδεση διαφορετικών στοιχείων προκειμένου να δημιουργηθεί ένα συνολικό αποτέλεσμα. Η σύνθεση των εικόνων αποτυπώνεται μέσα στο μυαλό του/της θεατή/-τριας και δημιουργεί λογικούς συνειρμούς. Η εντύπωση που δημιουργείται είναι ισχυρή και αποτελεσματική – η χρήση του σκηνοθετικού «μοντάζ» είναι αποτελεσματική επειδή βοηθά τον/τη θεατή/-τρια να κάνει τη σύνθεση μόνος/-η του/της. Με τον ίδιο τρόπο, η αντιπαραβολή του λόγου του κειμένου με τη δράση του/της ηθοποιού δημιουργεί στο μυαλό του κοινού την αίσθηση ενός ζωντανού χαρακτήρα. Κατ' αυτόν τον τρόπο, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα ασκηθούν στη διάταξη των σκηνών ή των γεγονότων, με στόχο τη δημιουργία ενός αφηγηματικού ρυθμού. Θα εντάξουν και θα συνδέσουν τις σωματικές τους δράσεις με άξονα την αισθητική της παράστασης. Επιπλέον, θα συνθέσουν τα διαφορετικά στοιχεία του σκηνοτικού χώρου ώστε να αλληλεπιδρούν και να δημιουργούν μια συνολική εικόνα. Θα χρησιμοποιήσουν ήχους, μουσική ή και κινηματογραφικές προβολές για τη δημιουργία μιας συγκεκριμένης ατμόσφαιρας.

Το σκηνοθετικό «μοντάζ» στο θέατρο απαιτεί καλλιτεχνική ευαισθησία και καλή κατανόηση της αφήγησης μέσα από δράσεις, καθώς και συνεργασία με όλους/-ες τους/τις δημιουργούς της παράστασης.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Μάμετ, Ντ. (2002). *Προς τον ηθοποιό. Αλήθειες και ψέματα. Συμβουλές και προτροπές* (μτφρ. Μ. Πασχαλίδου). Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.
2. Ρίτσαρντς, Τ. (1998). *Για την δουλειά με τον Γκροτόφσκι πάνω στις σωματικές δράσεις. Μ' έναν πρόλογο και το δοκίμιο «Από τη θεατρική ομάδα στην τέχνη ως όχημα» του Γιέρζυ Γκροτόφσκι* (μτφρ. Κ. Αν. Θέμελης). Αθήνα: Εκδόσεις Δωδώνη.

Συμπληρωματικές

1. Σαμπατακάκης, Γ. (2008) *Γεωμετρώντας το χάος. Μορφή και μεταφυσική στο θέατρο του Θεόδωρου Τερζόπουλου*. Αθήνα: Εκδόσεις Μεταίχμιο.
2. Τσέχωφ, Μ. (1991). *Μαθήματα για έναν επαγγελματία ηθοποιό* (μτφρ. Α. Αλεξανδράκη). Αθήνα: Εκδόσεις Δωδώνη.

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα ερευνήσουν τον ιταλικό νεορεαλισμό, την επίδραση της τηλεόρασης, καθώς και τις ανεξάρτητες παραγωγές με τους χαμηλούς προϋπολογισμούς. Επιπλέον, θα μελετήσουν το «νέο κύμα» στην Ευρώπη, την κινηματογραφική εξέλιξη της Ανατολής, τις αμερικανικές υπερπαραγωγές και τα κινούμενα σχέδια. Ταυτόχρονα, θα γίνει αναφορά στους/στις σκηνοθέτες/-τριες που καινοτόμησαν στην ιστορία του παγκόσμιου κινηματογράφου μέχρι και τα τέλη του 20ού αιώνα. Παράλληλα, θα μελετήσουν τον ελληνικό κινηματογράφο: οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα γνωρίσουν τη θεματολογία των ταινιών, τους/τις σημαντικότερους/-ες ηθοποιούς και σκηνοθέτες/-τριες του ελληνικού κινηματογράφου μέχρι τα τέλη του 20ού αιώνα. Επίσης, θα γίνει εισαγωγή στη γλώσσα του κινηματογράφου μέσω της γνωριμίας με τα βασικά δομικά της στοιχεία: την κινηματογραφική αφήγηση, το σενάριο, το κινηματογραφικό κάδρο, τα εργαλεία και τις τεχνικές (γωνία λήψης, προοπτική, φωτισμός κ.ά.), το πλάνο-σκηνή-σεκάνς, το ντεκουπάζ, τον ήχο και το μοντάζ. Η εν λόγω ενότητα είναι απαραίτητο να συνδεθεί με την «Υποκριτική IV» και την «Πρακτική εφαρμογή στην ειδικότητα IV».

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί/-ές να:

- Διακρίνουν τα βασικά δομικά στοιχεία της γλώσσας του κινηματογράφου,
- Προσδιορίζουν το έργο και την καλλιτεχνική προσφορά κορυφαίων μορφών του σύγχρονου κινηματογράφου,
- Αναγνωρίζουν τους/τις βασικούς/-ές εκπροσώπους του ελληνικού κινηματογράφου,
- Προσεγγίζουν κριτικά μια σύγχρονη κινηματογραφική ταινία,
- Αναλύουν διαφορετικά δείγματα του κινηματογραφικού λόγου,
- Περιγράφουν την αφηγηματική δομή μιας ταινίας,
- Ευαισθητοποιούνται σε θέματα αισθητικής μιας ταινίας,
- Μετατρέπονται από θεατές/-τριες σε δυνάμει ερμηνευτές/-τριες,
- Υιοθετούν τις τάσεις, τα ρεύματα και τις σχολές της σύγχρονης κινηματογραφικής οπτικής.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Νεορεαλισμός / Nouvelle vague / Free cinema / Ασιατικός κινηματογράφος / Ελληνικός κινηματογράφος / Κινηματογραφική γλώσσα / Κάδρο / Πλάνο / Γωνία λήψης / Σκηνοθέτης/-τρια δημιουργός / Τηλεοπτική αφήγηση.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (0), Εργαστήριο (2), Σύνολο (2).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ ΡΕΥΜΑΤΑ ΤΗΣ ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ 1940-1960
2	ΚΑΜΕΡΑ, ΦΩΤΙΣΜΟΣ, ΗΧΟΣ
3	ΤΟ ΣΤΑΔΙΟ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ (ΓΥΡΙΣΜΑ)
4	Ο ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ ΤΟΥ ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΥ
5	Ο ΑΣΙΑΤΙΚΟΣ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ
6	Ο ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΣ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟΣ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ
7	Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ
8	ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ ΑΦΗΓΗΣΗ

Κείμενο αναφοράς

2.4.ΣΤ.1 | ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ ΡΕΥΜΑΤΑ ΤΗΣ ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ 1940-1960

Τα κινηματογραφικά ρεύματα της μεταπολεμικής Ευρώπης περιλαμβάνουν διάφορες κινηματογραφικές σχολές και κινήματα που αναδύθηκαν μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Ανάμεσα στα τρία αξιοσημείωτα ρεύματα είναι ο νεορεαλισμός, το νέο κύμα και το free cinema.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αναγνωρίσουν τα χαρακτηριστικά τους και θα τα παρουσιάσουν σε σκηνές (με τη χρήση powerpoint). Ειδικότερα, στον νεορεαλισμό (1945-1952) θα παρακολουθήσουν τις ταινίες: *Κλέφτης ποδηλάτων* του Βιτόριο ντε Σίκα, *Ρώμη, ανοχύρωτη πόλη* του Ρομπέρτο Ροσελίνι, *Η γη τρέμει* του Λουκίνο Βισκόντι κ.ά. Θα διακρίνουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους, όπως τη θεματολογία, η οποία επικεντρώνεται στην κατανόηση των προβλημάτων των καθημερινών ανθρώπων, στις δύσκολες συνθήκες ζωής και στην κοινωνική ανισότητα, τη χρήση φυσικού φωτισμού και αληθινών τοποθεσιών, αλλά και τη συνεργασία με ερασιτέχνες ηθοποιούς. Στη συνέχεια, θα καταγράψουν τα γνωρίσματα του νέου κύματος ή nouvelle vague (1950-1960), το οποίο ανάδειξε τη δημιουργικότητα του σκηνοθέτη και το προσωπικό του ύφος, μέσα από την πειραματική χρήση των μέσων, τις τεχνικές λήψεων με χρήση χειροκίνητης κάμερας και ελαφρύ εξοπλισμό. Προτείνεται οι εκπαιδευόμενοι/-ες να παρατηρήσουν το χαρακτηριστικό ασυνεχές μοντάζ (jump cut) και τις ανατροπές στην τρίπρακτη δομή της αφήγησης, παρακολουθώντας τις ταινίες: *Τα 400 χτυπήματα* του Φρανσουά Τριφώ, *Με κομμένη την ανάσα* του Ζαν-Λικ Γκοντάρ και *Χιροσίμα, αγάπη μου* του Αλέν Ρενέ.

Στο τέλος, θα εντοπίσουν τα χαρακτηριστικά του αγγλικού νέου ρεύματος free cinema (1953-1967) στις ταινίες *If...* του Λίντσεϊ Άντερσον, *Saturday Night and Sunday*

Morning (1960) του Κάρελ Ράις και *Μια νύχτα αμαρτίας* (1962) του Τζον Σλέζιντζερ. Οι αναφερόμενες ταινίες γυρίστηκαν με περιορισμένο προϋπολογισμό σε πραγματικά περιβάλλοντα, και εστιάστηκαν σε κοινωνικά θέματα αλλά και στην ατομική ψυχολογία των καθημερινών ανθρώπων, περιγράφοντάς τους με μια αίσθηση ακατέργαστης αυθεντικότητας, χωρίς εξιδανικεύσεις, σαν ντοκιμαντέρ. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, μετά τις παρουσιάσεις, θα ενθαρρυνθούν σε διάλογο για την κοινωνική δύναμη της καλλιτεχνικής δημιουργίας.

2.4.ΣΤ.2 | ΚΑΜΕΡΑ, ΦΩΤΙΣΜΟΣ, ΗΧΟΣ

Η κινηματογραφική γλώσσα είναι ένα ευρύ και σύνθετο πεδίο που περιλαμβάνει διάφορα στοιχεία και τεχνικές που αναφέρονται στη δημιουργία ταινιών. Κάθε στοιχείο συμβάλλει στη δημιουργία μιας ολοκληρωμένης εικόνας και εμπειρίας για τον/τη θεατή/-τρια.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξετάσουν τα παρακάτω στοιχεία σε ταινίες των Πολάνσκι, Μπερτολούτσι, Χάνεκε, Κισλόφσκι, Σορεντίνιο και Μαργκαρέτε φον Τρότα. Συγκεκριμένα, θα μελετήσουν την κίνηση της κάμερας και τον τρόπο με τον οποίο αυτή μπορεί να κατευθύνει την προσοχή του/της θεατή/-τριας σε συγκεκριμένα στοιχεία της εικόνας. Θα ταξινομήσουν τις βασικές κινήσεις της κάμερας, όπως panoramic, vertical, travelling και travelling lateral, και θα διακρίνουν τα τεχνικά μέσα με τα οποία επιτυγχάνονται οι κινήσεις της μηχανής λήψης, όπως το τρίποδο, το dolly, το steadicam, η κάμερα στο χέρι, ο γερανός και το drone.

Στη συνέχεια, θα διερευνήσουν τον ρόλο του χρώματος στην αισθητική της κινηματογραφικής εικόνας, εξετάζοντας πώς η χρήση των χρωμάτων μπορεί να μεταφέρει συναισθηματικά μηνύματα και να δημιουργεί συγκεκριμένες ατμόσφαιρες. Παράλληλα, θα κωδικοποιήσουν τις διαφορετικές μορφές ρακόρ (συνδέσεων πλάνων) και θα αναλύσουν παραδείγματα ρακόρ βλέμματος, κατεύθυνσης και θέσης, καθώς και φωτογραφικού και φωτιστικού ρακόρ, όπως είναι η ομοιομορφία φωτισμού, η τονικότητα, οι γραμμές σύνθεσης, η προοπτική και η γωνία λήψης. Επιπλέον, θα εξετάσουν το ηχητικό, ενδυματολογικό και σκηνογραφικό ρακόρ, το ρακόρ μακιγιάζ αλλά και το ερμηνευτικό ρακόρ ως προς το ύφος και την ένταση της ερμηνείας.

Ακολούθως, θα περιγράψουν τον τρόπο με τον οποίο ο φωτισμός επηρεάζει την ατμόσφαιρα και την ερμηνεία των εικόνων, δίνοντας έμφαση στο πώς οι σκιές, οι αντιθέσεις και οι φωτοσκιάσεις μπορούν να αξιοποιηθούν για την επίτευξη συγκεκριμένων αισθητικών αποτελεσμάτων. Τέλος, θα αναγνωρίσουν τον ρόλο των ήχων, των διαλόγων και της μουσικής στη διαμόρφωση της ατμόσφαιρας και του ρυθμού μιας ταινίας.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αντιληφθούν ότι δημιουργική χρήση αυτών των στοιχείων συνθέτει μια ενιαία και συναρπαστική εμπειρία για το κοινό, και θα επισημάνουν πως ο κινηματογράφος δεν αφήνει κανένα από αυτά τα στοιχεία ανεκμετάλλευτα, αλλά τα συνδυάζει γόνιμα.

2.4.ΣΤ.3 | ΤΟ ΣΤΑΔΙΟ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ (ΓΥΡΙΣΜΑ)

Κατά τη διάρκεια των γυρισμάτων, ο/η σκηνοθέτης/-τρια έχει τον κύριο ρόλο στην καθοδήγηση της δημιουργικής διαδικασίας. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα ερευνήσουν με χρήση πολυμέσων τον ρόλο του/της σκηνοθέτη/-τριας, θα παρακολουθήσουν ένα γύρισμα, θα πραγματοποιήσουν συνεντεύξεις και θα αναλάβουν διαδοχικά, μέσα από προσομοίωση γυρίσματος, τον ρόλο του/της σκηνοθέτη/-τριας, προκειμένου να κατανοήσουν τις βασικές του/της ευθύνες.

Πιο συγκεκριμένα, θα εργαστούν πάνω στη διδασκαλία των ηθοποιών, καθοδηγώντας τις ερμηνείες τους μέσα από την εξήγηση των απαιτήσεων κάθε σκηνής, την ανάλυση του χαρακτήρα και τη διευθέτηση της κίνησής τους μέσα στο πλάνο. Παράλληλα, θα συνεργαστούν με τον/την εικονολήπτη/-τρια για την επίτευξη της επιθυμητής εικόνας, εξετάζοντας ζητήματα όπως η σύνθεση του κάδρου, ο φωτισμός, η θέση της κάμερας και οι κινήσεις της.

Επιπλέον, θα αποφασίσουν ποια πλάνα θα γυριστούν για κάθε σκηνή και με ποιον τρόπο αυτά θα συνδυαστούν, ώστε να διαμορφωθεί η συνολική αφήγηση της ταινίας. Αντίστοιχα, θα ασχοληθούν με την οργάνωση του ήχου, των σκηνικών και των κοστούμιών, ενώ θα διερευνήσουν και το είδος του ηχητικού περιβάλλοντος που απαιτείται για τη δημιουργία της επιθυμητής ατμόσφαιρας.

Θα ελέγξουν αν το ύφος των σκηνικών και των κοστούμιών υπηρετούν το αισθητικό περιβάλλον του έργου, και θα συντονίσουν τον/τη διευθυντή/-τρια και την ομάδα παραγωγής, για να διασφαλίσουν την ομαλή εξέλιξη των γυρισμάτων.

Τέλος, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα παρουσιάσουν στην ολομέλεια της τάξης τη σκηνή, και στη συνέχεια θα σχολιάσουν την ικανότητα του/της σκηνοθέτη/-τριας να συντονίζει και να εμπνέει την ομάδα παραγωγής, να κάνει καλό προγραμματισμό και έλεγχο, να μπορεί να εκφράζει τις ιδέες του/της σαφώς στην ομάδα, και να αντιμετωπίζει αναπάντεχες καταστάσεις και προβλήματα.

2.4.ΣΤ.4 | Ο ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ ΤΟΥ ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΥ

Η θεωρία του σκηνοθέτη-δημιουργού άσκησε μεγάλη επίδραση στη μελέτη της κινηματογραφικής γλώσσας.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα διακρίνουν τη θεματική συνέχεια που διαπερνά το συνολικό έργο τέτοιων σκηνοθετών: αναγνωρίσιμους χαρακτήρες, θέματα και δραματουργικές καταστάσεις που επανεμφανίζονται, αισθητικό στιλ κ.ά.). Ενδεικτικά, θα μελετήσουν τον Τζον Φορντ για τη δεινότητά του να μετατρέπει τα τοπία της αμερικανικής Δύσης σε φιλική εικόνα και την αφηγηματική εξέλιξη των ταινιών του σε ηθικό σχόλιο υπέρ της κοινότητας. Τον Μικελάντζελο Αντονιόνι για την πειραματική του προσέγγιση μέσα από την υποκριτική της αποστασιοποίησης, που εξετάζει την αποξένωση και την έλλειψη επικοινωνίας. Τον Ίνγκμαρ Μπέργκμαν για την εξαιρετική απόδοση της εσωτερικής ζωής των πρωταγωνιστών/-τριών, τις ερμηνείες και τη χρήση του φωτός στην εικόνα. Τον Φεντερίκο Φελίνι για το έντονο ενδιαφέρον του

για το θέατρο και τον συνδυασμό κωμικού και υπερρεαλιστικού ύφους. Τον Αντρέι Ταρκόφσκι για τις αναδρομικές δομές αφήγησης, και την έμφαση σε μεταφυσικά και περιβαλλοντικά ζητήματα. Τον Άλφρεντ Χίτσκοκ για τη δημιουργία έντονου σασπένς και αγωνίας, την πρωτότυπη χρήση του μοντάζ και της κάμερας, με τα εφέ των φακών. Τον Στάνλεϊ Κιούμπρικ για τις εξαιρετικές φωτιστικές και κινηματογραφικές λεπτομέρειες και την εστίαση στην ανθρώπινη αγριότητα. Τον Ζαν-Λικ Γκοντάρ για το πρωτοποριακό του έργο, το οποίο ανατρέπει τους κανόνες της κινηματογραφικής αφήγησης και της αισθητικής. Τον Μάρτιν Σκορσέζε για την ανάδειξη της βίας ως δομικού στοιχείου της πραγματικότητας, και για τις πολύπλοκες ψυχολογικές και ηθικές πτυχές των χαρακτήρων. Τον Πέδρο Αλμοδόβαρ για την αναζήτηση της πολύπλοκης ταυτότητας μέσα από τη σεξουαλικότητα. Και τέλος, τον Γούντι Άλεν για τους ιδιοφυείς διαλόγους και το σαρκαστικό χιούμορ, το οποίο αντλείται από την ανθρώπινη αδυναμία και τις αποτυχίες.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα ενθαρρυνθούν να σχολιάσουν πώς η θέαση των «ταινιών του δημιουργού» ενδυναμώνει την καλλιτεχνική τους ταυτότητα.

2.4.ΣΤ.5 | Ο ΑΣΙΑΤΙΚΟΣ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

Ο ασιατικός κινηματογράφος χαρακτηρίζεται από την απλότητα και τη συγκίνηση, την εξαιρετική εικονογράφηση αλλά και το ιδιαίτερο βάθος γύρω από την ανθρώπινη φύση.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες προτείνεται να παρακολουθήσουν τις ιαπωνικές ταινίες, εντοπίζοντας τα ιδιαίτερα στοιχεία τους: α) *Γιοζίμπο* του Ακίρα Κουροσάβα, παρατηρώντας το βάθος της ψυχολογίας των χαρακτήρων και τη συναισθηματική τους ένταση, τη διαχείριση της σιωπής αλλά και την αισθητική τελειότητα του καθραρίσματος και των πλάνων, β) *Tokyo Story* του Γιασουζίρο Όζου, με έμφαση στις σχέσεις που αναπτύσσονται μέσα στις οικογένειες, γ) *Ουγκέτσου Μονογκατάρι* του Κένζι Μιζογκούτσι, αναδεικνύοντας τις αρχετυπικές σχέσεις ανάμεσα στα δύο φύλα.

Στη συνέχεια, θα παρακολουθήσουν την *Τριλογία του Απού* του Σατιατζίτ Ράι, του πιο επιδραστικού ινδού σκηνοθέτη, και το *Oldboy* του Παρκ Τσανγκ-γουκ, με την εξαιρετική χρήση της κάμερας, που συνδυάζει σκοτεινά θέματα με στοιχεία μαύρου χιούμορ. Θα μελετήσουν τον κινηματογράφο του Μπονγκ Τζουν-χο, ο οποίος αναμειγνύει διάφορα είδη, ενώ εξετάζει κοινωνικά θέματα με διαφορετικό τρόπο στα *Παράσιτα*, τον σκηνοθέτη Κιμ Κι-ντουκ για τις ποιητικές εικόνες του και την εστίασή του στην ανθρώπινη ψυχολογία στην ταινία του *Άνοιξη, καλοκαίρι, φθινόπωρο, χειμώνας... και άνοιξη*, τον Γουόνγκ Καρ-γουάι για την αντισυμβατική αφήγηση, τη χρήση κάμερας χειρός, τα έντονα χρώματα, τη μυστηριώδη ατμόσφαιρα και τις εναλλαγές στην ταχύτητα της ροής των εικόνων. Στη συνέχεια, θα γνωρίσουν τον κινηματογράφο του Τσενγκ Καϊγκέ (*Αντίο, παλλακίδα μου*), του Ζανγκ Γίμου (*Σήκωσε τα κόκκινα φανάρια*) και του Τακέσι Κιτάνο (*Πυροτεχνήματα*). Τέλος, θα γνωρίσουν την οπτική τελειότητα του Μουρί Μπιλγκέ Τζείλάν (υπήρξε φωτογράφος), με την εκλεπτυσμένη προσέγγι-

ση και την επίδραση του Τσέχοφ στο έργο του, και τον τουρκικής καταγωγής γερμανό Φατίχ Ακίν, ο οποίος εξετάζει τις συνθήκες των τούρκων μεταναστών στη Γερμανία.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, αφού παρουσιάσουν τους σκηνοθέτες και το έργο τους, θα ενθαρρυνθούν να σχολιάσουν τον τρόπο με τον οποίο ο ασιατικός κινηματογράφος αντιμετωπίζει τα διαπροσωπικά και κοινωνικά θέματα.

2.4.ΣΤ.6 | Ο ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΣ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟΣ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

Ο ανεξάρτητος αμερικανικός κινηματογράφος αποτελεί ένα είδος κινηματογράφου που παράγεται εκτός των μεγάλων στούντιο και συχνά χαρακτηρίζεται από μικρό προϋπολογισμό, πειραματισμό, ανεξαρτησία στη δημιουργική διαδικασία και προσανατολισμό προς θεματολογία που δεν είναι αυτό που ονομάζουμε εμπορική.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα ξεχωρίσουν ταινίες βασικών εκπροσώπων του ανεξάρτητου αμερικανικού σινεμά: *Πρόσωπα* του Τζον Κασαβέτις, με το προοδευτικό και πειραματικό ύφος αλλά και την έντονη κοινωνική στάση· *Πέρα από τον Παράδεισο* και *Ο νεκρός* του Τζιμ Τζάρμους, πρωτοπόρου του ανεξάρτητου κινηματογράφου· *Κάνε το σωστό* του Σπάικ Λι, με επίκεντρο τα κοινωνικά ζητήματα· *Pulp Fiction* του Κουέντιν Ταραντίνο, με τη χρήση αναφορών αλλά και παρωδιών του κλασικού κινηματογράφου, και την εξερεύνηση ακραίων καταστάσεων· ταινίες των Αδερφών Κοέν, οι οποίες ξεχωρίζουν για το χιούμορ που προκύπτει από τις παράλογες και συχνά αποτρόπαιες καταστάσεις, και τους χαρακτήρες με τις ανθρώπινες αδυναμίες, που αμφισβητούν τα στερεότυπα· *Lady Bird* της Γκρέτα Γέργουιγκ, η οποία παρέχει στο κοινό μια ειλικρινή αναπαράσταση των εφήβων και των αντιδράσεών τους· *Χτυπημένος από έρωτα* του Πολ Τόμας Άντερσον, η οποία ακολουθεί τη διαδρομή του συναισθήματος και μια παρατεταμένη περιπέτεια ενηλικίωσης· *Χαμένες αγάπες* του Αλεχάντρο Γκονσάλες Ινιάριτου, με θεματολογία γύρω από τη ζωή, τον θάνατο, την απώλεια και το πένθος· *Χαμένοι στη μετάφραση* και *Αυτόχειρες παρθένοι* της Σοφία Κόπολα, γνωστή για την αισθητική της και την εξαιρετική τεχνική της· *Ρέκβιεμ για ένα όνειρο* του Ντάρρεν Αρονόφски, με μια κινηματογραφική ανάγνωση του καφκικού του σύμπαντος· *Μεμέντο* του Κρίστοφερ Νόλαν, η οποία εξερευνά τον σκοτεινό ψυχολογικό κόσμο με τρόπο που αναβαθμίζει το φιλμ νουάρ· *Seven* και *Το κορίτσι που εξαφανίστηκε* του Ντέιβιντ Φίντσερ, με την πολυπεπίεδη αφήγηση.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα σχολιάσουν πώς το ανεξάρτητο αμερικανικό σινεμά αναδεικνύει κοινωνικά θέματα και προκαλεί συζητήσεις. Αυτό μπορεί να τους/τις ευαισθητοποιήσει απέναντι στις διαφορετικές πτυχές της ανθρώπινης εμπειρίας, και να τους/τις ενθαρρύνει να συμμετέχουν σε κινηματογραφικές παραγωγές, ανακαλύπτοντας νέες διαστάσεις του σινεμά.

2.4.ΣΤ.7 | Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

Οι πρώτοι γνωστοί κινηματογραφιστές στα Βαλκάνια είναι τα αδέλφια Ιωάννης και Μιλτιάδης Μανάκης (Αδελφοί Μανάκη), με την πρώτη σωζόμενη ταινία τους, τις *Υφάντρες*, να χρονολογείται από το 1905.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αναγνωρίσουν τις μεγάλες περιόδους της ελληνικής κινηματογραφίας. Στην Α΄ περίοδο εντάσσεται η δραστηριοποίηση της Dag Film των αδελφών Γαζιάδη το 1927, με την ταινία *Προμηθέας Δεσμώτης*, στο πλαίσιο των Δελφικών Εορτών. Το 1929 ο Αχιλλέας Μαδράς σκηνοθετεί τη *Μαρία Πενταγιάτισσα* και το 1930 τη *Στέλλα Βιολάντη*. Ταινίες-σταθμοί της περιόδου αποτελούν η *Δάφνις και Χλόη* του Ορέστη Λάσκου το 1930 και η ταινία κοινωνικής καταγγελίας *Κοινωνική σαπίλα* του Στέλιου Τατασόπουλου το 1932. Στα χρόνια της Κατοχής, ξεχωρίζουν η *Φωνή της καρδιάς* του Φιλοποίμενα Φίνου, ο οποίος ιδρύει τη Φίνος Φιλμς το 1942, καθώς και τα *Χειροκροτήματα* του Γιώργου Τζαβέλλα.

Στη Β΄ περίοδο, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αναδείξουν την άνθηση του ελληνικού κινηματογράφου, η οποία ξεκίνησε μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Η χρυσή εποχή του ελληνικού κινηματογράφου εκτείνεται από το 1960 έως το 1973. Οι ταινίες της περιόδου προέρχονται από αξιόπιστες εταιρείες παραγωγής, οι οποίες συνεργάζονται με διακεκριμένους ηθοποιούς και έμπειρους τεχνικούς. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν οι ταινίες *Η κάλπικη λίρα* (1955) του Γιώργου Τζαβέλλα, *Πικρό ψωμί* (1951) του Γρηγόρη Γρηγορίου, *Ο Δράκος* (1956) του Νίκου Κούνδουρου και *Στέλλα* (1955) του Μιχάλη Κακογιάννη, σε σενάριο του Ιάκωβου Καμπανέλλη. Παράλληλα, μεγάλη απήχηση γνώρισαν και εμπορικότερες παραγωγές, όπως οι *Λατέρνα, φτώχεια και φιλότιμο*, *Η θεία από το Σικάγο*, *Η δε γυνή να φοβείται τον άνδρα* και *Ποτέ την Κυριακή*.

Από τη δεκαετία του '70 στο προσκήνιο έρχεται ο κινηματογράφος του δημιουργού και οι ελληνικές ταινίες αποκτούν έναν «δοκιμακό» χαρακτήρα. Το νεοϊδρυθέν Ελληνικό Κέντρο Κινηματογράφου προχώρησε στην παραγωγή μιας σειράς φιλόδοξων ταινιών, αναδεικνύοντας και στηρίζοντας σκηνοθέτες/-τριες, όπως τους Θόδωρο Αγγελόπουλο, Παντελή Βούλγαρη, Παύλο Τάσιο, Νίκο Παναγιωτόπουλο, Αθηνά Ραχήλ Τσαγγάρη, Γιάννη Οικονομίδη, Πάνο Κούτρα, Αλέξανδρο Αβρανά, Γιώργο Λάνθιμο κ.ά.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα ενθαρρυνθούν να σχολιάσουν την πορεία του ελληνικού κινηματογράφου σε σχέση με την παγκόσμια κινηματογραφική παραγωγή, ώστε να αντιληφθούν τις ιδιαιτερότητες και τις δυνατότητες της ελληνικής κινηματογραφίας.

2.4.ΣΤ.8 | ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ ΑΦΗΓΗΣΗ

Η τηλεοπτική αφήγηση συνδυάζει χαρακτηριστικά του κινηματογράφου και της λογοτεχνίας, γεγονός που την καθιστά μοναδική σε σχέση με άλλες μορφές αφήγησης. Δεν είναι τυχαίο ότι αρκετές κινηματογραφικές παραγωγές μεταφέρθηκαν με επιτυχία στην τηλεόραση και εξελίχθηκαν σε δημοφιλείς σειρές (π.χ. *Στον πυρετό της δόξας*, *Fargo*, *Ροζ Πάνθηρας* κ.ά.).

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα επιλέξουν υλικό από τις σειρές *I Love Lucy*, *Διώκτες του εγκλήματος*, *Six Feet Under*, *Game of Thrones*, *Fleabag*, *Orange is the New Black*, *Breaking Bad*, *Mr. Robot*, *Killing Eve*, *Τρεις Χάριτες*, *Οι απαράδεκτοι*, *Ντόλτσε Βίτα*, *Εθνική Ελλάδος* και *Άγριες μέλισσες*, προκειμένου να εντοπίσουν και να παρουσιάσουν τα βασικά χαρακτηριστικά της τηλεοπτικής αφήγησης. Θα εξετάσουν τον τρόπο με τον οποίο οι ιστορίες οργανώνονται σε σειρές και επεισόδια, επιτρέποντας την ανάπτυξη των χαρακτήρων και τη σταδιακή εξέλιξη της πλοκής σε βάθος χρόνου. Παράλληλα, θα αναδείξουν τη σημασία της συνεχόμενης ροής που δημιουργεί η εβδομαδιαία ή καθημερινή προβολή των επεισοδίων, διατηρώντας αμείωτο το ενδιαφέρον του κοινού και ενισχύοντας τη συναισθηματική του σύνδεση με τους χαρακτήρες.

Επιπλέον, θα μελετήσουν την ποικιλία των τηλεοπτικών ειδών, από το δράμα και την κωμωδία έως την επιστημονική φαντασία, καθώς και τον τρόπο με τον οποίο οι σειρές προβάλλουν ζητήματα πολυπολιτισμικότητας και διαφορετικότητας, αναδεικνύοντας κοινωνικά και πολιτισμικά θέματα. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί και στην επικοινωνία με το κοινό, καθώς οι τηλεοπτικές σειρές συχνά δημιουργούν πεδίο αλληλεπίδρασης με τη χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης αλλά και των δημόσιων συζητήσεων που αναπτύσσονται γύρω από αυτές. Τέλος, θα εξεταστεί και ο ρόλος της τηλεόρασης ως μέσου διαφήμισης, μέσα από την ένταξη διαφημιστικών πρακτικών στο τηλεοπτικό πρόγραμμα.

Μετά το τέλος των παρουσιάσεων και την ανάδειξη των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της τηλεοπτικής παραγωγής, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα σχολιάσουν τον ρόλο του συναισθήματος στην τηλεοπτική αφήγηση και τον τρόπο με τον οποίο αυτό επιδρά στον θεατή.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Bordwell, D. & Thompson, K. (2011). *Εισαγωγή στην τέχνη του κινηματογράφου* (μτφρ. Κ. Κοκκινίδη). Αθήνα: Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης.
2. Ρίντερ, Κ. (2000). *Ιστορία του παγκόσμιου κινηματογράφου* (μτφρ. Σ. Τριανταφύλλου). Αθήνα: Εκδόσεις Αιγόκερως.

Συμπληρωματικές

1. Καλαμπάκας, Ε. & Κυριακουλάκος, Π. (2015). *Η οπτικοακουστική κατασκευή*. Αθήνα: ΚΑΛΛΙΠΟΣ. Ανοικτές Ακαδημαϊκές Εκδόσεις. Ανακτήθηκε από: <https://repository.kallipos.gr/handle/11419/5709>
2. Παραδείση, Μ. & Νικολαΐδου, Α. (επιμ.). (2017). *Από τον πρώιμο στον σύγχρονο ελληνικό κινηματογράφο. Ζητήματα μεθοδολογίας, θεωρίας, ιστορίας*. Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg.

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Στην εν λόγω μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μελετήσουν συγκεκριμένα στάσιμα και χορικά των σωζόμενων θεατρικών έργων του 5ου αιώνα π.Χ. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξασκηθούν σε χορικά έργων του Αισχύλου, του Σοφοκλή και του Ευριπίδη, τα οποία εκφράζονται θεατρικά με μια ποικιλία λόγων και κινήσεων (ρυθμική απαγγελία και διάλογος, λυρικό άσμα, κίνηση εντός της ορχήστρας, τραγούδι με όρχηση κ.λπ.). Επιπλέον, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξασκηθούν σε χορικά έργων του Αριστοφάνη, μελοποιημένα από έλληνες συνθέτες. Θα μελετηθεί ο ρόλος του Χορού, ο οποίος είναι διακριτός ως προς το ύψος, το μέτρο και τη γλώσσα. Ακόμα, θα εξεταστούν, από ψηφιακά αρχεία, σημαντικές παραστάσεις αρχαίου δράματος των Δελφικών Εορτών, του Εθνικού Θεάτρου, του Δημήτρη Ροντήρη, του Θεάτρου Τέχνης, του Θόδωρου Τερζόπουλου και του Φεστιβάλ Επιδαύρου, και θα μελετηθούν οι τάσεις στα τέλη του 20ού αιώνα. Επιπλέον, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα διακρίνουν την επιρροή του αρχαίου δράματος στον κινηματογράφο και θα συγκρίνουν τα δύο είδη. Σε συνδυασμό με το μάθημα της «Φωνητικής – Θεατρικού τραγουδιού II», θα εξασκηθούν σε ζητήματα άρθρωσης και ορθοφωνίας για τη σωστή εκφορά του λόγου, ακόμα και σε έντονες συναισθηματικές καταστάσεις, όπως αυτές που εντοπίζονται στα χορικά των υπό μελέτη έργων.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί/-ές να:

- Αναγνωρίζουν τα δομικά στοιχεία του Χορού στο αρχαίο ελληνικό δράμα,
- Αντιλαμβάνονται το αρχαίο ελληνικό θέατρο ως καλλιτεχνικό γεγονός,
- Αναλύουν την εξέλιξη του Χορού στο αρχαίο ελληνικό δράμα,
- Διαπιστώνουν τις ομοιότητες και τις διαφορές των ειδών του αρχαίου δράματος,
- Ερμηνεύουν αποσπάσματα από στάσιμα του αρχαίου ελληνικού δράματος,
- Επιλέγουν τα κατάλληλα αποσπάσματα χορικών και στάσιμων για τις εκάστοτε ακροάσεις,
- Ευαισθητοποιούνται σε ζητήματα πρόσληψης του Χορού του αρχαίου ελληνικού δράματος,
- Δημιουργούν τη δική τους πρόταση σε θέματα σκηνικής παρουσίασης,
- Συνθέτουν σκηνές χορικών.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Χορός στην τραγωδία / Χορός στην κωμωδία / Φαλλικά τραγούδια / Διθύραμβος / Στάσιμο / Μέλος / Ρυθμός / Μέτρο / Κίνηση / Χορός / Τραγούδι / Αρχαίο δράμα / Κινηματογράφος.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (0), Εργαστήριο (2), Σύνολο (2).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	Ο ΧΟΡΟΣ ΣΤΟΝ ΑΙΣΧΥΛΟ
2	Ο ΧΟΡΟΣ ΣΤΟΝ ΣΟΦΟΚΛΗ
3	Ο ΧΟΡΟΣ ΣΤΟΝ ΕΥΡΙΠΙΔΗ
4	Ο ΧΟΡΟΣ ΣΤΟΝ ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΗ
5	ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΧΟΡΟΥ
6	ΑΡΧΑΙΟ ΔΡΑΜΑ ΣΤΟΝ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟ

Κείμενο αναφοράς

2.4.Z.1 | Ο ΧΟΡΟΣ ΣΤΟΝ ΑΙΣΧΥΛΟ

Η τραγωδία είναι η εξέλιξη της ορχηστρικής κίνησης του χορού. Ο Αριστοτέλης στην *Ποιητική* του αναφέρει ότι το δράμα έχει τις ρίζες του στους αυτοσχεδιασμούς του εξάρχοντα του διθυράμβου. Τα χορικά πάντα γίνονταν προς τιμή κάποιου θεού και έφερναν κοντά τα μέλη της κοινότητας, προτάσσοντας το ομαδικό πνεύμα και όχι το ατομικό. Ο Πλάτων, στο βιβλίο του *Νόμοι*, αναφέρει ότι ένα άτομο που δεν μπορεί να χορέψει είναι ένα άτομο χωρίς παιδεία. Ο κυκλικός χορός γύρω από τον βωμό επέτρεπε στον εξάρχοντα να οδηγεί την πομπή με τις κινήσεις του ή να στέκεται στο κέντρο και να επιδεικνύει την «διαφορετικότητά» του. Ο εξάρχων του χορού είχε την ίδια βαρύτητα με τον δραματουργό, του οποίου ο ρόλος δεν περιοριζόταν μόνο στο να επινοεί λέξεις αλλά και ρυθμούς.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εμβαθύνουν στην ομαδική ορχηστρική κίνηση του Χορού της αρχαίας τραγωδίας. Θα μελετήσουν τον Χορό στο έργο του Αισχύλου και θα εξασκηθούν στην ομαδική κίνηση μέσω του ρυθμού που πηγάζει από το κείμενο. Θα αναγνωρίσουν τον ρόλο του Χορού, ο οποίος στο έργο του Αισχύλου αποτελούνταν από δώδεκα άτομα, και θα διακρίνουν ότι αποτελούσε οργανικό και κύριο μέρος της παράστασης, το οποίο συνέβαλε στην εξέλιξη της ιστορίας. Ενδεικτικά, προτείνονται για μελέτη και εξάσκηση οι τραγωδίες *Ικέτιδες* και *Πέρσες*. Ερευνώντας τον ρυθμό, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα ανακαλύψουν ότι και οι δύο Χοροί των τραγωδιών ανοίγουν διάλογο με τον/την πρωταγωνιστή/-τρια σε μορφή τραγουδιού. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξασκηθούν πάνω στην έμμετρη ανάγνωση του κειμένου, θα εντοπίσουν το μέτρο και τον ρυθμό του, και θα τα συγκρίνουν με αυτά της μουσικής.

2.4.Z.2 | Ο ΧΟΡΟΣ ΣΤΟΝ ΣΟΦΟΚΛΗ

Στα χρόνια του Σοφοκλή ο αριθμός των χορευτών του Χορού της αρχαίας τραγωδίας αυξήθηκε σε δεκαπέντε. Η κίνηση του Χορού είχε μετατοπιστεί από την κυκλική τελετουργία προς μια πιο ευθυγραμμισμένη, μετωπική διάταξη, χωρίς όμως να χάσει τον θεμελιώδη ρόλο του μέσα στην παράσταση.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, σε αυτή την υποενότητα, θα ερευνήσουν και θα αναδείξουν τον ρυθμό του κειμένου. Θα εντοπίσουν τις διαφορές μεταξύ του Χορού του Αισχύλου και του Σοφοκλή, και θα διακρίνουν τη δομή των στάσιμων και τη συμμετοχή τους στην πλοκή του έργου. Ακόμα, θα κατανοήσουν τον ρόλο του Χορού όταν ο/η ήρωας/-ίδα «πάσχει», και θα ανιχνεύσουν τον τρόπο με τον οποίο τον στηρίζουν στις αποφάσεις του. Θα πειραματιστούν ομαδικά και θα δοκιμάσουν την κίνησή τους στον χώρο, η οποία θα διακρίνεται για τον συγχρονισμό της. Ενδεικτικά, προτείνονται οι τραγωδίες του Σοφοκλή *Ηλέκτρα*, *Αντιγόνη* και *Οιδίπους τύραννος*. Σε αυτές, θα ερευνήσουν και θα αναγνωρίσουν τον ρόλο του Χορού στην εξέλιξη της πλοκής, μέσα από τις επιπλέον πληροφορίες που μας δίνει ο συγγραφέας για το περιβάλλον και την ιστορία του πρωταγωνιστή. Θα αναλύσουν και θα εντοπίσουν τη σχέση του Χορού με τον/την πρωταγωνιστή/-τρια, όταν η δραματική ένταση κορυφώνεται σε στιγμές μεγάλης λύπης ή χαράς, και η επικοινωνία τους γίνεται μέσα από ένα ρυθμικό εναλλασσόμενο άσμα. Θα ερευνήσουν και θα επαληθεύσουν την αντιστοιχία του ρυθμού με αυτή του νοήματος, πώς δηλαδή το συναίσθημα εκφράζεται μέσα από το μέτρο των στίχων.

Τέλος, θα εντοπίσουν μορφολογικά στοιχεία του Χορού και θα αναπαραστήσουν τα στάσιμα με λόγο, ρυθμό και κίνηση, εφαρμόζοντας τις γνώσεις και τις δεξιότητές τους από τις μαθησιακές ενότητες του «Χορού – Κίνησης IV» και της «Φωνητικής – Θεατρικού τραγουδιού II».

2.4.Z.3 | Ο ΧΟΡΟΣ ΣΤΟΝ ΕΥΡΙΠΙΔΗ

Τον 5ο αιώνα π.Χ., η εκγύμναση του Χορού γινόταν από τον ίδιο τον ποιητή. Ο χορηγός διέθετε χρήματα για τα κοστούμια, τα σκηνικά, την ανεύρεση και πληρωμή των μελών του Χορού αλλά και του αυλητή που τον συνόδευε. Προς το τέλος του 5ου αιώνα, καθιερώθηκε ο χοροδιδάσκαλος· αυτός πλέον ήταν ο εκγυμναστής του δεκαπενταμελούς Χορού και η αμοιβή του προστέθηκε στα έξοδα του χορηγού (τις αμοιβές των υποκριτών τις πλήρωνε η πολιτεία). Ο χορηγός έπρεπε επίσης να πληρώσει τα έξοδα της δεξίωσης μετά το τέλος της παράστασης, μια συνήθεια που ήταν επιβεβλημένη.

Ο Χορός ανήκει στα συστατικά μέρη της τραγωδίας και είναι μέρος της «κατά πόσον» διαίρεσής της. Ο Αριστοτέλης αναφέρει στην *Ποιητική* ότι ο Χορός είναι ένας από τους υποκριτές και πρέπει να παίρνει μέρος στη δράση, όπως συμβαίνει στις τραγωδίες του Σοφοκλή και όχι όπως στις τραγωδίες του Ευριπίδη – τα χορικά πρέπει να ανήκουν στον μύθο.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, στη συγκεκριμένη υποενότητα, θα ερευνήσουν και θα αναλύσουν τον ρόλο του Χορού στα έργα του Ευριπίδη. Ενδεικτικά, προτείνονται οι

τραγωδίες *Τρωάδες*, *Μήδεια* και *Βάκχες*. Σε αυτές, θα διακρίνουν τις καινοτομίες που εισήγαγε ο Ευριπίδης στον Χορό, θα εντοπίσουν τον περιορισμένο ρόλο του στη δράση, και θα ερευνήσουν το μέτρο και τον ρυθμό των χορικών. Επιπλέον, θα ασκηθούν φωνητικά πάνω στα χορικά των τραγωδιών, συνδυάζοντας τις γνώσεις και τις δεξιότητες που απέκτησαν στις μαθησιακές ενότητες της «Αγωγής προφορικού λόγου IV» και «Φωνητικής – Θεατρικού τραγουδιού II», και θα δοκιμάσουν να τα ερμηνεύσουν. Τέλος, θα αναπαραστήσουν φωνητικά και κινητικά το χορικό, παρουσιάζοντάς το στο κοινό.

2.4.Z.4 | Ο ΧΟΡΟΣ ΣΤΟΝ ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΗ

Ο Αριστοτέλης υποδεικνύει τα φαλλικά τραγούδια ως μήτρα της κωμωδίας. Σίγουρα, δεν μπορούμε να αμφισβητήσουμε ότι η κωμωδία γεννήθηκε από ένα τελετουργικό δράμα ίδιου τύπου από τον οποίο γεννήθηκε και η τραγωδία. Τα αρχαία ευρήματα υποδηλώνουν την ύπαρξη πολλών κωμωδιογράφων, όμως διασώθηκαν ολόκληρα μόνο έντεκα έργα του Αριστοφάνη. Αυτόν αναγνωρίζουμε ως κύριο εκπρόσωπο αυτού που ονομάζουμε αρχαία αττική κωμωδία.

Στη συγκεκριμένη υποενοότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα κατανοήσουν τον Χορό της αττικής κωμωδίας μέσα από τα έργα του Αριστοφάνη. Θα διακρίνουν τη μορφολογία του και τον ρόλο του στην εξέλιξη της πλοκής και της δράσης. Ενδεικτικά, προτείνονται για μελέτη και εξάσκηση οι κωμωδίες *Βάτραχοι*, *Όρνιθες* και *Πλούτος*. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αναλύσουν τα χορικά των συγκεκριμένων κωμωδιών, θα διακρίνουν το ύφος και τη μορφή του Χορού, και θα αναγνωρίσουν τις αλλαγές στο τελευταίο έργο του Αριστοφάνη, *Πλούτος*. Θα εντοπίσουν, έτσι, το μεταβατικό στάδιο από τα πολιτικά έργα σε εκείνα που αφορούν τον οίκο, και αποτελούν τη μετάβαση στη μέση κωμωδία. Ο Αριστοφάνης γράφει κατά τη διάρκεια του Πελοποννησιακού πολέμου – δεν γνώρισε την πρότερη εποχή της ακμής της αθηναϊκής Δημοκρατίας. Μέσα από τη μελέτη και ανάλυση του Χορού στο έργο του Αριστοφάνη, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα διακρίνουν την πολιτική σάτιρα, τα αντιπολεμικά μηνύματα, την κριτική στην εξουσία και τα σχόλια για γνωστούς Αθηναίους της εποχής. Ακόμα, θα ερευνήσουν τον ρυθμό και το μέτρο των χορικών, και θα ασκηθούν για να τα ερμηνεύσουν μέσα από το τραγούδι και τη χορογραφία. Στο τέλος, θα είναι σε θέση να παρουσιάσουν ένα χορικό αρχαίας κωμωδίας μπροστά στο κοινό.

2.4.Z.5 | ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΧΟΡΟΥ

Ο Νίκος Χουρμουζιάδης, στο βιβλίο του *Περί Χορού: ο ρόλος του ομαδικού στοιχείου στο αρχαίο δράμα*, αναφέρει ότι ο Χορός αντιπροσωπεύει τη φωνή του λαού, εκφράζει τη γνώμη του, διαφωνεί ή συμφωνεί, επιδοκιμάζει ή αποδοκιμάζει. Ακόμα, σημειώνει πως λειτουργεί όπως το ηχείο στα έγχορδα όργανα: υποδέχεται, ενισχύει και διαδίδει τα πάθη των χορδών (δηλαδή των ανεξάρτητων χαρακτήρων του δράματος). Στα έργα του Αισχύλου, ο Χορός κυριαρχεί στο μισό έργο και πολλές φορές είναι και πρωταγωνιστής, όπως συμβαίνει στις *Ικέτιδες*, στις *Ευμενίδες* κ.α. Στα έργα

του Ευριπίδη, η ύπαρξη του Χορού φθίνει, αν και στο τελευταίο του έργο, τις *Βάκχες*, ο Χορός, που είναι οι ακόλουθοι του Διόνυσου, εισβάλλουν στη σκηνή και μας αφηγούνται τα γεγονότα της ζωής του Διόνυσου, παίζουν ενεργό ρόλο στην εξέλιξη της ιστορίας. Επιπλέον, ο Χορός στην αρχαία κωμωδία είχε κεντρική θέση, ενώ η θεατρική του ταυτότητα έδινε στα έργα το όνομά τους.

Στη συγκεκριμένη υποενοότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα έρθουν σε επαφή με τη σύγχρονη παρουσίαση του Χορού τόσο σε παραστάσεις όσο και σε έργα από την παγκόσμια δραματουργία. Θα αναγνωρίσουν πώς ο Χορός μπορεί να συμπυκνώνεται στο πρόσωπο ενός μόνο ηθοποιού, όπως συμβαίνει στην *Αντιγόνη* και τη *Μήδεια* του Ζαν Ανούιγ, και θα διακρίνουν τα θεατρικά του χαρακτηριστικά.

Επιπλέον, θα ερευνήσουν, μέσα από ψηφιακά αρχεία, την προσπάθεια της Εύας Πάλμερ και του Άγγελου Σικελιανού για την αναβίωση του αρχαίου δράματος στις πρώτες Δελφικές Εορτές, και την παρουσίαση του Χορού στην τραγωδία *Προμηθέας δεσμώτης*. Ακόμα, θα παρακολουθήσουν παραστάσεις σύγχρονων ελλήνων/-ίδων και ξένων σκηνοθετών/-τριών, εστιαζόμενοι/-ες στην παρουσία του Χορού. Θα αποκωδικοποιήσουν, θα συγκρίνουν τις διαφορετικές οπτικές των σκηνοθετών/-τριών και θα διευρύνουν τον ορίζοντα της αντίληψής τους σχετικά με το αρχαίο δράμα.

2.4.Z.6 | ΑΡΧΑΙΟ ΔΡΑΜΑ ΣΤΟΝ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟ

Η επιρροή του αρχαίου δράματος στον κινηματογράφο είναι αισθητή από τα πρώτα κιόλας χρόνια της δημιουργίας του. Ορισμένες ταινίες αναπαράγουν απευθείας αρχαία δράματα, άλλες ερευνούν αρχαίους μύθους των τραγωδιών σε σύγχρονες εκδοχές ή εμπνέονται από τα θέματα των τραγωδιών και αναπτύσσουν τη δική τους ιστορία.

Στη συγκεκριμένη υποενοότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα ερευνήσουν την αποτύπωση του αρχαίου δράματος στον κινηματογράφο, και θα ασκηθούν στη μελέτη και την κριτική ανάλυση ανάλογων ταινιών.

Συγκεκριμένα, θα ασκηθούν στην ανάλυση της πλοκής και των χαρακτήρων των ταινιών, και θα διακρίνουν την αισθητική ματιά του/της σκηνοθέτη/-τριας. Θα συγκρίνουν θεατρικές παραστάσεις που μελέτησαν στο Γ' εξάμηνο με τις κινηματογραφικές ταινίες, και θα εντοπίσουν τις διαφορές μεταξύ θεατρικής και κινηματογραφικής γλώσσας. Θα αναγνωρίσουν ότι στο θέατρο η εξέλιξη της ιστορίας γίνεται κυρίως μέσα από τον διάλογο, ο οποίος φανερώνει τις σκέψεις και τα συναισθήματα των χαρακτήρων, ενώ στον κινηματογράφο πρωτεύοντα ρόλο παίζει η εικόνα. Θα αποκωδικοποιήσουν την εναλλαγή των πλάνων και των σκηνών που επιλέγει ο/η σκηνοθέτης/-τρια και θα αναγνωρίσουν τον τρόπο με τον οποίο εκφράζονται τα κίνητρα και τα συναισθήματα των χαρακτήρων.

Ενδεικτικά, προτείνονται οι ταινίες: *Ηλέκτρα*, *Τρωάδες* και *Ιφιγένεια* του Μιχάλη Κακογιάννη, *Η αναπαράσταση* του Θόδωρου Αγγελόπουλου, *Μήδεια* του Πιερ Πάολο Παζολίνι, *Φαίδρα* του Ζιλ Ντασέν, *Oldboy* του Παρκ Τσαν-γουκ και *Ο θάνατος του ιερού ελαφιού* του Γιώργου Λάνθιμου.

Τέλος, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα χωριστούν σε υποομάδες εργασίας, θα συσχετίσουν τις γνώσεις και τις δεξιότητες που απέκτησαν, και θα δημιουργήσουν ένα σύντομο σενάριο, διασκευάζοντας ένα στάσιμο αρχαίας τραγωδίας και μεταφέροντας τη δράση του στον σύγχρονο κόσμο. Προτείνεται το σενάριο να κινηματογραφηθεί στο πλαίσιο της μαθησιακής ενότητας «Πρακτική εφαρμογή στην ειδικότητα IV».

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Κακριδής, Φ. Ι. «Αρχαία Ελληνική Κωμωδία. Ο Χορός», στο: https://www.greek-language.gr/digitalResources/ancient_greek/encyclopedia/comedy/page_017.html?prev=true
2. McDonald, M. (1989). *Ο Ευριπίδης στον κινηματογράφο. Η ορατή καρδιά* (μτφρ. Ε. Μπελιές). Αθήνα: Εκδόσεις Βιβλιοπωλείον της «Εστίας».
3. Χουρμουζιάδης, Ν. Χ. (1998). *Περί χορού. Ο ρόλος του ομαδικού στοιχείου στο αρχαίο δράμα*. Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη.

Συμπληρωματικές

1. Baldry, H. C. (2010). *Το τραγικό θέατρο στην αρχαία Ελλάδα* (μτφρ. Γ. Χριστοδούλου & Λ. Χατζηκώστα). Αθήνα: Εκδόσεις Καρδαμίτσα.
2. Demopoulos, M. (2003). *Cinemythology: Greek Myths in World Cinema*. Athens: Hellenic Ministry of Culture.
3. Πατσαλίδης, Σ. (1997). *(Εν)τάσεις και (δια)στάσεις. Η Ελληνική τραγωδία και η θεωρία του εικοστού αιώνα*. Αθήνα: Εκδόσεις Τυπωθήτω.

2.4.Η • ΦΩΝΗΤΙΚΗ – ΘΕΑΤΡΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ II

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Η συγκεκριμένη ενότητα πραγματεύεται την εκτέλεση μουσικού ρεπερτορίου επί σκηνής. Αποτελεί συνέχεια της ενότητας «Φωνητική – Θεατρικό τραγούδι I», αφού ζητήματα όπως η φωνητική τοποθέτηση, η χρήση της διαφραγματικής αναπνοής, η ανάγνωση παρτιτούρας και η εκφορά έμμετρου λόγου θα αποτελέσουν τη βάση για μια ολοκληρωμένη πλέον μουσική ερμηνεία. Πιο συγκεκριμένα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα γνωρίσουν τα είδη της ανθρώπινης φωνής και, μέσα από τον πειραματισμό, θα γνωρίσουν καλύτερα τη φωνή τους και θα την κατατάξουν σε ένα από αυτά τα είδη. Έπειτα, θα μελετήσουν την ιστορία του μουσικού θεάτρου, ξεκινώντας από το αρχαίο θέατρο και φτάνοντας έως το μιούζικαλ και τις σύγχρονες τάσεις, κάνοντας παράλληλα χρήση οπτικοακουστικού υλικού. Έμφαση, επίσης, θα δοθεί στον ρόλο και τη λειτουργία του τραγουδιού στις διάφορες θεατρικές παραστάσεις. Παράλληλα,

θα γίνεται εξάσκηση και έλεγχος των φωνητικών τους ικανοτήτων, ώστε να φτάσουν στο σημείο να ερμηνεύσουν τραγούδια από διάφορα θεατρικά είδη, όπως το αρχαίο δράμα, το μιούζικαλ, την οπερέτα, την επιθεώρηση κ.ά., ενώ ταυτόχρονα θα διερευνούν τα υφολογικά στοιχεία της κάθε ερμηνείας, τις τεχνικές της απαιτήσεις αλλά και τη λειτουργία του κάθε τραγουδιού σε σχέση με την εξέλιξη της παράστασης. Μιας και η συγκεκριμένη ενότητα, σύμφωνα με τον οδηγό σπουδών, θεωρείται απαραίτητο να συνδεθεί με την «Πρακτική εφαρμογή στην ειδικότητα IV», προτείνεται η οργάνωση μιας παράστασης που θα περιλαμβάνει ερμηνεία τραγουδιών και κίνηση, και θα παρουσιαστεί κατά την ολοκλήρωση του εξαμήνου.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί/-ές να:

- Αναγνωρίζουν τα είδη των φωνών,
- Αντιλαμβάνονται τη στενή σχέση μουσικής και θεάτρου,
- Διαβάζουν μια παρτιτούρα,
- Κατανοούν τον ρόλο του θεατρικού τραγουδιού ως δομικού στοιχείου ενός έργου,
- Προσδιορίζουν τα βασικά χαρακτηριστικά του κάθε είδους του μουσικού θεάτρου,
- Αναλύουν δραματολογικά ένα τραγούδι,
- Αποδίδουν συναισθήματα και καταστάσεις που εκφέρει το εκάστοτε τραγούδι,
- Αποκτούν τη δική τους φωνητική ταυτότητα,
- Ερμηνεύουν ένα θεατρικό τραγούδι ανάλογα με το ύφος και το νόημά του,
- Συνεργάζονται αρμονικά με τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας,
- Υιοθετούν νέους τρόπους ερμηνείας ενός τραγουδιού.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Φωνητική ταυτότητα / Μουσικό θέατρο / Χορικό / Όπερα / Μιούζικαλ / Ερμηνεία θεατρικού τραγουδιού / Δραματολογική ανάλυση τραγουδιού.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (0), Εργαστήριο (1), Σύνολο (1).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΦΩΝΗΣ
2	ΟΙ ΠΡΩΤΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΘΕΑΤΡΙΚΟΥ ΤΡΑΓΟΥΔΙΟΥ
3	Η ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΗΣ ΟΠΕΡΑΣ
4	ΕΙΔΗ ΘΕΑΤΡΙΚΟΥ ΤΡΑΓΟΥΔΙΟΥ ΤΟΥ 19ου ΚΑΙ 20ου ΑΙΩΝΑ
5	ΤΟ ΜΙΟΥΖΙΚΑΛ
6	ΡΕΠΕΡΤΟΡΙΟ ΘΕΑΤΡΙΚΩΝ ΤΡΑΓΟΥΔΙΩΝ

Κείμενο αναφοράς

2.4.Η.1 | ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΦΩΝΗΣ

Στην παρούσα μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα έρθουν σε επαφή με τα είδη της ανθρώπινης φωνής και θα κατατάξουν τη φωνή τους σε μία κατηγορία, σύμφωνα με τις δυνατότητές της, αποκτώντας έτσι φωνητική ταυτότητα. Οι διεργασίες αυτές θα ενισχύσουν τον/την επαγγελματία της υποκριτικής τέχνης, ώστε να επιλέγει με σωστά κριτήρια το ρεπερτόριο που θα ερμηνεύσει για τις ανάγκες ενός ρόλου. Για αυτόν τον σκοπό, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα γνωρίσουν τα είδη των γυναικείων και αντρικών φωνών, καθώς και τα χαρακτηριστικά της κάθε φωνής (ένταση, έκταση, χρώμα).

Πιο συγκεκριμένα, θα μπορούν να διακρίνουν τα χαρακτηριστικά της σοπράνο (υψηλή φωνητική έκταση), της μέτζο σοπράνο (μεσαία φωνητική έκταση), της άλτο (χαμηλή φωνητική έκταση), αλλά και του τενόρου (υψηλή φωνητική έκταση), του βαρύτονου (μεσαία φωνητική έκταση) και του μπάσου (χαμηλή φωνητική έκταση). Ακόμη, θα γνωρίσουν είδη φωνών πιο σπάνια, όπως του κόντρα μπάσου (πολύ χαμηλή φωνητική έκταση), της κοντράλτο (πολύ χαμηλή φωνητική έκταση), του κόντρα τενόρου (πολύ υψηλή φωνητική έκταση) και της σοπράνο κολορατούρα (πολύ υψηλή φωνητική έκταση), αλλά και τις κατηγορίες των τραγουδιστών/-τριών που ερμηνεύουν τραγούδια στο μουσικό θέατρο ή το μιούζικαλ σε πολύ υψηλές εκτάσεις (high belter, tenor belter).

Μέσα από ηχητικά παραδείγματα για την κάθε φωνή, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αναλύσουν τα χαρακτηριστικά της και θα μπορούν να τη διακρίνουν και να την κατατάξουν στη σωστή κατηγορία. Έπειτα, με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτή/-τριας, ο/η κάθε εκπαιδευόμενος/-η, έχοντας κάνει τη σωστή προετοιμασία (ζέσταμα και φωνητικές ασκήσεις), θα πειραματιστεί ώστε να κατηγοριοποιήσει και τη δική του/της φωνή σε μία από τις κατηγορίες, σύμφωνα με τα εξής κριτήρια: όγκος, ένταση, πάχος, έκταση και χρώμα.

2.4.Η.2 | ΟΙ ΠΡΩΤΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΘΕΑΤΡΙΚΟΥ ΤΡΑΓΟΥΔΙΟΥ

Με την υποενότητα αυτή ξεκινάει μια ιστορική αναδρομή από τις απαρχές του θεατρικού τραγουδιού και τα χορικά της αρχαίας τραγωδίας και κωμωδίας, μέχρι το

μιούζικαλ και τις σύγχρονες τάσεις που θα μελετηθούν στις επόμενες υποενότητες. Μέσα από αυτή την αναδρομή, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα γνωρίσουν και θα δοκιμάσουν να εκτελέσουν διάφορα είδη και στιλ, ώστε να γνωρίζουν πώς να αποδώσουν τεχνικά και υφολογικά το κάθε είδος.

Πιο συγκεκριμένα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες, μελετώντας το αρχαίο θέατρο, θα γνωρίσουν το χορικό και τη λειτουργία του ως προς την πλοκή του έργου, αλλά και τους συμβολισμούς του για διάφορα ηθικά, κοινωνικά ή πολιτικά ζητήματα. Ακόμη, θα εξετάσουν το μέτρο των ωδών (χορικοί στίχοι), την ισορροπία μεταξύ κίνησης και τραγουδιού, και τον ρόλο του χορηγού. Αφού παρακολουθήσουν χορικά από τραγωδίες του Αισχύλου, του Σοφοκλή και του Ευριπίδη, θα εκτελέσουν πάνω σε μία νότα απόσπασμα της επιλογής τους με συνδυασμό κίνησης.

Στη συνέχεια, θα γίνει αναφορά στα συγκροτήματα μίνστρελ (minstrel groups), που πρωτοεμφανίστηκαν στις ΗΠΑ στα μέσα του 19ου αιώνα και τραγουδούσαν μια πρώτη μορφή θεατρικού τραγουδιού. Η θεματολογία τους αφορούσε μια μάλλον στερεοτυπική απόδοση της αφροαμερικανικής κουλτούρας, η οποία δέχθηκε κριτική αναφορικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα και την πολιτική ορθότητα. Σιγά σιγά αποσύρθηκαν, και σήμερα θεωρούνται ρατσιστικά και προσβλητικά, ενώ η ιστορία τους αναλύεται συχνά ως μέρος του αμερικανικού παρελθόντος που αναδεικνύει τον ρατσισμό και τις ανισότητες που υπήρχαν στην κοινωνία. Ωστόσο, ανήκουν στην ιστορία του θεατρικού τραγουδιού και αξίζει να αναφερθούν.

2.4.Η.3 | Η ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΗΣ ΟΠΕΡΑΣ

Η παρούσα μαθησιακή υποενότητα πραγματεύεται την εξοικείωση των εκπαιδευόμενων με την όπερα, το είδος που συνδυάζει αξιοθαύμαστα το θέατρο με τη μουσική, και αντικατοπτρίζει την πολυπολιτισμική και εξελισσόμενη φύση της μουσικής και του θεάτρου στον δυτικό κόσμο. Μέσα από αυτή τη γνωριμία, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εστιαστούν σε ζητήματα ύφους και έκφρασης, ώστε να διαμορφώσουν σιγά σιγά και το δικό τους εκφραστικό στιλ.

Αρχικά, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα κάνουν μια ιστορική αναδρομή ξεκινώντας από τα τέλη του 16ου αιώνα, όταν η όπερα πρωτοεμφανίστηκε στην Ιταλία με τα έργα *Δάφνη* του Τζάκοπο Πέρι και *Ευρυδίκη* του Κλαούντιο Μοντεβέρντι. Στη συνέχεια, θα μελετήσουν την άνθησή της τόσο στην Ιταλία όσο και στην Αγγλία και τη Γερμανία, με σπουδαίους δημιουργούς όπως οι: Τζιάκομο Πουτσίνι, Τζουζέπε Βέρντι, Βόλφγκανγκ Αμαντέους Μότσαρτ και Γκέοργκ Φρίντριχ Χέντελ. Η μελέτη θα ολοκληρωθεί με την εξέταση της εξέλιξής της κατά τον ρομαντισμό αλλά και τον 20ό αιώνα, μέσα από έργα των Ζορζ Μπιζέ, Ρίχαρντ Στράους και Ιγκόρ Στραβίνσκι.

Προτείνεται η ιστορική ανασκόπηση να συνοδεύεται από οπτικοακουστικό υλικό ή ακόμη και από την παρακολούθηση ολόκληρης παράστασης, συνοδευόμενη από συζήτηση στην ολομέλεια. Ενδεικτικά, προτείνονται οι όπερες: *Ριγκολέτο*, *Τραβιάτα*, *Κάρμεν*, *Λαμποέμ*, *Οι γάμοι του Φίγκαρο* και *Ο κουρέας της Σεβίλλης*. Τέλος, οι εκπαι-

δευόμενοι/-ες θα γνωρίσουν την ορολογία και τα δομικά στοιχεία της όπερας, όπως το λιμπρέτο, το ρετσιτατίβο και την άρια, ενώ παράλληλα θα προσπαθήσουν να ερμηνεύσουν τη σύμπραξη του τραγουδιού με τον διάλογο και τον χορό. Αξίζει να δοθεί έμφαση και στον ρόλο της ορχήστρας, στα σκηνικά και τα κοστούμια της όπερας.

2.4.H.4 | ΕΙΔΗ ΘΕΑΤΡΙΚΟΥ ΤΡΑΓΟΥΔΙΟΥ ΤΟΥ 19ου ΚΑΙ 20ού ΑΙΩΝΑ

Σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εστιαστούν σε δύο θεατρικά είδη που αναπτύχθηκαν κατά τον 19ο και τον 20ό αιώνα, με σκοπό αφενός να εξοικειωθούν με τα χαρακτηριστικά του κάθε είδους και αφετέρου να εντοπίσουν κοινά σημεία και διαφορές. Για τα παραπάνω συστήνεται η χρήση οπτικοακουστικού υλικού.

Αρχικά, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα γνωρίσουν την οπερέτα, η οποία βασίζεται στην όπερα, αλλά συνδυάζει το τραγούδι, τον χορό και τον διάλογο σε μια ευχάριστη και ευδιάθετη θεατρική εμπειρία. Οι χαρακτήρες της οπερέτας συνήθως είναι πιο απλοί και διασκεδαστικοί από αυτούς της όπερας, όπως και οι πλοκές, ενώ τα θέματά της είναι συνήθως κωμικά. Αναπτύχθηκε κατά τον 19ο αιώνα στην Αυστρία και τη Γερμανία, όπου έγινε πολύ δημοφιλής, και στη συνέχεια εξαπλώθηκε και σε άλλα μέρη του κόσμου. Προτείνεται να μελετηθεί η εξέλιξη της οπερέτας τόσο στον ευρωπαϊκό όσο και στον ελλαδικό χώρο, στον οποίο η παρουσία της υπήρξε έντονη, κυρίως στις αθηναϊκές σκηνές, με έργα των Λεοντάρη, Τούντα, Μαρκόπουλου, Περιστέρη, Σακελλαρίδη κ.ά.

Έπειτα, θα γνωρίσουν τη μουσική που παιζόταν στα καμπαρέ της Γερμανίας κατά τη διάρκεια του μεσοπολέμου. Τα καμπαρέ αποτέλεσαν ένα μέρος όπου η μουσική και η τέχνη εκφράστηκαν με πρωτοποριακό τρόπο. Προτείνεται να εστιαστούν στα καμπαρέ του Βερολίνου, τα οποία αποτέλεσαν σημαντικό κέντρο πολιτισμικής και καλλιτεχνικής πρωτοπορίας, καθώς εκεί, καλλιτέχνες όπως ο Κουρτ Βάιλ και ο Μπέρτολτ Μπρεχτ διαμόρφωσαν τον χαρακτήρα της καμπαρέ σκηνής με τα πειραματικά τραγούδια τους και τις σατιρικές παραστάσεις τους. Τέλος, θα μπορούσε να γίνει σύγκριση των ειδών αυτών με την ελληνική επιθεώρηση.

2.4.H.5 | ΤΟ ΜΙΟΥΖΙΚΑΛ

Η υποενότητα αυτή θα φέρει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες σε επαφή με το μιούζικαλ, το δημοφιλέστερο μουσικοθεατρικό είδος στον δυτικό κόσμο, το οποίο συνδυάζει αρμονικά το τραγούδι, τον χορό, το θέατρο και τον λόγο. Μέσα από την επαφή αυτή, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εμπλουτίσουν το μουσικό τους ρεπερτόριο αλλά και θα αναλύσουν τα υφολογικά στοιχεία, την έκφραση και τις τεχνικές ικανότητες των ερμηνευτών/-τριών του είδους, ώστε να είναι σε θέση και οι ίδιοι/-ες να ερμηνεύσουν με αντίστοιχο τρόπο το ρεπερτόριό τους.

Πιο συγκεκριμένα, θα μελετήσουν την ιστορία του μιούζικαλ τόσο στις ΗΠΑ όσο και στην Αγγλία, και θα εξερευνήσουν τον συσχετισμό τους με την οπερέτα και το επιθεωρησιακό θέατρο, δίνοντας βάση στην πρώτη παράσταση αμερικανικού μιούζικαλ, το *The Black Crook* το 1866.

Στη συνέχεια, προτείνεται να παρακολουθήσουν αποσπάσματα από όλες τις περιόδους του μιούζικαλ, ώστε να εντοπίσουν τις διαφορές στη θεματολογία, το στιλ και το ύφος. Ενδεικτικά, προτείνονται οι εξής παραστάσεις: *Porgy and Bess* και *Η μελωδία της ευτυχίας*, που αποτέλεσαν πολύ μεγάλες παραγωγές της χρυσής εποχής του μιούζικαλ, *West Side Story* και *Καμπαρέ*, που εκπροσωπούν τα μιούζικαλ της δεκαετίας του '50 και του '60, και αγγίζουν ευαίσθητα κοινωνικά και πολιτικά ζητήματα, *Jesus Christ Superstar*, που εκπροσωπεί τα μιούζικαλ της δεκαετίας του '70, τα οποία πειραματίζονται με ποπ/ροκ και σύγχρονες επιρροές, και, τέλος, *Ο βασιλιάς των λιονταριών* και *Mamma Mia*, τα οποία εκπροσωπούν τα σύγχρονα μιούζικαλ με επιρροή από τον κινηματογράφο. Ωστόσο, άπτεται στην ευχέρεια των εκπαιδευομένων η παρακολούθηση και άλλων διάσημων παραστάσεων, όπως *Το φάντασμα της όπερας*, *Cats*, *Matilda* κ.ά.

2.4.Η.6 | ΡΕΠΕΡΤΟΡΙΟ ΘΕΑΤΡΙΚΩΝ ΤΡΑΓΟΥΔΙΩΝ

Η παρούσα μαθησιακή υποενότητα επικεντρώνεται στην εκτέλεση τραγουδιών από το θέατρο ή τον κινηματογράφο, με σκοπό οι εκπαιδευόμενοι/-ες να εξοικειωθούν με τη φωνητική ερμηνεία επί σκηνής αλλά και να μπορούν να αποδώσουν τεχνικά, υφολογικά και κινησιολογικά το κάθε τραγούδι.

Πιο συγκεκριμένα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εκτελέσουν ρεπερτόριο από όλα τα είδη με τα οποία ήρθαν σε επαφή σε αυτή την ενότητα ή θα μελετήσουν τα τραγούδια που περιλαμβάνονται στην παράσταση που θα ανεβάσουν στην «Πρακτική εφαρμογή στην ειδικότητα IV». Έτσι, ο/η κάθε εκπαιδευόμενος/-η, σύμφωνα με τη φωνητική του ικανότητα και εκφραστικότητα, θα μπορεί να επιλέξει μεταξύ ελληνικού ή ξενόγλωσσου ρεπερτορίου από το μιούζικαλ, την οπερέτα, το καμπαρέ ή ακόμη και από τον κινηματογράφο.

Στη συνέχεια, προτείνεται ενδεικτικό ρεπερτόριο το οποίο μπορεί να εμπλουτιστεί από τον/την κάθε εκπαιδευόμενο/-η σύμφωνα με τις ικανότητές του/της και τις υποδείξεις του/της εκπαιδευτή/-τριας. Ενδεικτικά, αναφέρονται τα εξής: «Ντο ρε μι» από τη *Μελωδία της ευτυχίας*, «Tomorrow» από το *Annie*, «Somewhere over the Rainbow» από τον *Μάγο του Οζ*, «Popular» από το *Wicked*, «Good Morning Baltimore» από το *Hairspray*, «I could have Danced All Night» από το *Ωραία μου κυρία*, «The ballad of the Mack the Knife» από την *Όπερα της πεντάρας*, «Τον καιρό εκείνο τον παλιό» και «Η καρδιά μου πονεί για σας» από τον *Βαφτιστικό*, «Μια πόλη μαγική» από την ταινία *Μαγική πόλις*, «Δεν έχει αρχή» από τη *Λόλα*, «Όμορφη πόλη» από την ταινία *Les Amants de Teruel*, «Αστέρι μου, φεγγάρι μου» από τη *Φαίδρα*, «Μην τον ρωτάς τον ουρανό» από *Το νησί των γενναίων* κ.ά.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Michels, U. (1999). *Άτλας της μουσικής* (τόμος II: *Ιστορικό μέρος: από το Μπαρόκ έως σήμερα*), (μτφρ. ΙΕΜΑ). Αθήνα: Εκδόσεις Φίλιππος Νάκας.
2. Σώχος, Ο. Α. (2000). *Η φωνητική ορθοφωνία με απλά στοιχεία ανατομίας και λειτουργίας του φωνητικού και αναπνευστικού συστήματος* (2η έκδοση). Αθήνα: Ιδιωτική έκδοση.

Συμπληρωματικές

1. Chion, M. (2008). *Το μιούζικαλ* (μτφρ. Μ. Γαβαλά). Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.

2.4.Θ • ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΘΕΑΤΡΙΚΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ II

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα γνωρίσουν αντιπροσωπευτικά κείμενα της παγκόσμιας και νεοελληνικής δραματουργίας του μεσοπολεμικού και του μεταπολεμικού θεάτρου, φτάνοντας μέχρι και τις τελευταίες δεκαετίες του 20ού αιώνα. Θα γίνει επισκόπηση σε έργα σπουδαίων συγγραφέων, όπως των: Χ. Πίντερ, Σ. Μπέκετ, Ε. Ιονέσκο, Ζ. Π. Σαρτρ, Χ. Μίλερ, Ε. Μποντ και Σ. Κέιν. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μελετήσουν, επίσης, δείγματα από τις σύγχρονες τάσεις στη δραματουργία, όπως εμφανίστηκαν στον ελληνικό χώρο, μέσα από τα έργα των: Ι. Καμπανέλλη, Δ. Κεχαΐδη-Ε. Χαβιαρά, Λ. Αναγνωστάκη, Ν. Τσιφόρου, Δ. Ψαθά, Β. Ζιώγα, Π. Μάτεσι, Γ. Σεβαστίκογλου, Στρ. Καρρά, Μ. Ποντίκα, Γ. Διαλεγμένου, Γ. Σκούρτη, Α. Δήμου, Χρ. Σπηλιώτη, Μ. Ρέππα - Θ. Παπαθανασίου και Β. Κατσικονούρη. Κατά τη διάρκεια μελέτης των παραπάνω συγγραφέων και των έργων τους, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξετάσουν τα καλλιτεχνικά κινήματα που αναπτύσσονται τις αντίστοιχες χρονικές περιόδους, κατανοώντας τις γενικότερες εξελίξεις στην κοινωνία και τον πολιτισμό, ενώ θα έρθουν σε επαφή με τη θεατρική πράξη της εποχής, παρακολουθώντας παραστάσεις σημαντικών θιάσων, σκηνοθετών/-τριών και ηθοποιών. Επιπλέον, θα εξετάσουν τις πρωτοποριακές θεατρικές προτάσεις, όπως είναι η performance, το in yer face theatre και το devised theatre.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Διακρίνουν αντιπροσωπευτικά κείμενα της σύγχρονης δραματουργίας από τα μέσα του 20ού αιώνα και εξής,

- Αναγνωρίζουν τους/τις σημαντικότερους/-ες σύγχρονους/-ες έλληνες/-ίδες και ξένους/-ες δραματουργούς,
- Εντοπίζουν τις βασικότερες μεταπολεμικές εξελίξεις στη δραματουργία,
- Αναλύουν τη δομή ενός θεατρικού κειμένου και τους χαρακτήρες του,
- Παρακολουθούν τα σύγχρονα ρεύματα του θεάτρου,
- Αντιλαμβάνονται τη σημασία της πρόσληψης του θεατρικού έργου,
- Επιλέγουν έργα για μια ενδεχόμενη ακρόαση,
- Συνθέτουν σύντομο καλλιτεχνικό έργο βασισμένο σε λογοτεχνικά και θεατρικά έργα,
- Υιοθετούν κριτική σκέψη.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Μεσοπολεμικό θέατρο / Μεταπολεμικό θέατρο / Καλλιτεχνικά κινήματα 20ού αι.
/ Performance / In yer face theatre / Devised theatre.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (1), Εργαστήριο (0), Σύνολο (1).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΣΑΜΙΟΥΕΛ ΜΠΕΚΕΤ
2	ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΧΑΡΟΛΝΤ ΠΙΝΤΕΡ
3	ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΕΥΓΕΝΙΟΥ ΙΟΝΕΣΚΟ
4	ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΖΑΝ ΠΟΛ ΣΑΡΤΡ ΚΑΙ ΤΟΥ ΧΑΪΝΕΡ ΜΙΛΕΡ
5	ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΕΝΤΟΥΑΡΝΤ ΜΠΟΝΤ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΑΡΑ ΚΕΪΝ
6	ΟΙ ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΤΑΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΡΑΜΑΤΟΥΡΓΙΑ
7	ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑΚΕΣ ΘΕΑΤΡΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ 20ού ΑΙΩΝΑ

Κείμενο αναφοράς

2.4.Θ.1 | ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΣΑΜΙΟΥΕΛ ΜΠΕΚΕΤ

Κατά τη διάρκεια αυτής της μαθησιακής υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξερευνήσουν το έργο και τη ζωή του Σάμιουελ Μπέκετ. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξοικειωθούν με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των έργων του, όπως τους επαναλαμβανόμενους διαλόγους, τους οποίους οι χαρακτήρες συχνά χρησιμοποιούν, αναδεικνύοντας τη μονοτονία και το πέρασμα του χρόνου. Η σιωπή, επίσης, αποτελεί ένα ισχυρό εργαλείο στο έργο του Μπέκετ, η οποία δημιουργεί μια αίσθηση κενού και ανησυχίας, επιτρέποντας στο κοινό να συλλογιστεί τις δυσκολίες των χαρακτήρων.

Συγκεκριμένα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μελετήσουν το έργο *Περιμένοντας τον Γκο-ντό*, θα αφηγηθούν γραμμικά την υπόθεσή του και θα αναλύσουν τους δύο βασικούς του χαρακτήρες. Οι πρωταγωνιστές του έργου, Βλαντιμίρ και Εστραγκόν, κάνουν χαρακτηριστικές κυκλικές συζητήσεις, περιμένοντας κάποιον που μπορεί να μην φτάσει ποτέ, στοιχείο που συμβολίζει τη ματαιότητα της ανθρώπινης ύπαρξης. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα διερευνήσουν τα φιλοσοφικά ερωτήματα που θέτει το έργο και πώς ο Μπέκετ χρησιμοποιεί το χιούμορ για να ασχοληθεί με υπαρξιακά θέματα. Επιπλέον, θα κληθούν να αναζητήσουν υλικό σε έγκυρους ψηφιακούς πόρους, καθώς και σε παραστάσεις της τρέχουσας περιόδου, προκειμένου να εντοπίσουν τον τρόπο απόδοσης των έργων του Μπέκετ από διαφορετικούς/-ές σκηνοθέτες/-τριες. Με την απόκτηση αυτών των γνώσεων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι σε θέση να αναγνωρίζουν τα κείμενα του Μπέκετ, και να προσδιορίζουν τα βασικά χαρακτηριστικά ενός έργου του παραλόγου, το οποίο αμφισβητεί τις συμβατικές έννοιες της πλοκής και της ανάπτυξης των χαρακτήρων. Επιπλέον, θα είναι σε θέση να αντιλαμβάνονται τις βασικές μεταπολεμικές εξελίξεις στη δραματουργία.

2.4.Θ.2 | ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΧΑΡΟΛΝΤ ΠΙΝΤΕΡ

Κατά τη διάρκεια αυτής της μαθησιακής υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα διατρέξουν τη βιογραφία του Χάρολντ Πίντερ, θα ταξινομήσουν την εργογραφία του και θα εξετάσουν τα γνωρίσματα περιεχομένου και μορφής στα έργα του. Θα εξοικειωθούν με τον ιδιαίτερο τρόπο γραφής του, ο οποίος χαρακτηρίζεται από αινιγματικούς διαλόγους και παύσεις, που δημιουργούν ένταση και ασάφεια, αναγκάζοντας το κοινό να ερμηνεύσει όσα μένουν ανείπωτα.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα κληθούν να αναλύσουν δραματουργικά το έργο του Πίντερ *Πάρτι γενεθλίων*, που αποτελεί παράδειγμα για πολλές από τις χαρακτηριστικές τεχνικές και θεματολογίες του. Θα αφηγηθούν γραμμικά την υπόθεση του έργου, θα αναλύσουν το μοτίβο του περιορισμού και θα ερμηνευτική ανάλυση των χαρακτήρων του έργου. Συγκεκριμένα, θα κληθούν να παρουσιάσουν τον πολύπλοκο χαρακτήρα του Στάνλεϊ, με το μυστηριώδες παρελθόν του και την παθητική του αντίσταση στους ξένους, καθώς και το αινιγματικό δίδυμο των Γκόλντμπεργκ και ΜακΚαν που αντιπροσωπεύει τις εξωτερικές απειλές. Οι χαρακτήρες των έργων του Πίντερ εμφανίζονται συχνά περίπλοκοι και διφορούμενοι, με κρυμμένα κίνητρα που ποτέ δεν αποκαλύπτονται πλήρως.

Στο πλαίσιο μελέτης του έργου του Πίντερ, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εντοπίσουν την επίδραση του παραλόγου στην ατμόσφαιρα του έργου και θα κατανοήσουν πώς το *Πάρτι γενεθλίων* αποτελεί ένα πολιτικό κείμενο του συγγραφέα, με ποικίλα μηνύματα και πολλές ερμηνείες. Με την απόκτηση αυτών των γνώσεων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι σε θέση να κατανοήσουν καλύτερα τα θέματα, τους χαρακτήρες και τα γνωρίσματα εκείνα που κάνουν το έργο του Πίντερ σύγχρονο και επιδραστικό στον κόσμο του θεάτρου, ακόμη και σήμερα.

2.4.Θ.3 | ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΕΥΓΕΝΙΟΥ ΙΟΝΕΣΚΟ

Κατά τη διάρκεια αυτής της μαθησιακής υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξερευνήσουν το έργο και τη ζωή του Ευγένιου Ιονέσκο, μιας εξέχουσας μορφής του θεάτρου του παραλόγου. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξοικειωθούν με τα καινοτόμα και υπερρεαλιστικά χαρακτηριστικά της δραματουργίας του, όπου η λογική ανατρέπεται και το παράλογο μπαίνει στο επίκεντρο. Θα μελετήσουν, επίσης, τους χαρακτήρες των έργων του, οι οποίοι συχνά αποτελούν καρικατούρες των κοινωνικών κανόνων και απεικονίζουν τη μοναξιά του ανθρώπου.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα κάνουν ερμηνευτική ανάλυση επιλεγμένων αποσπασμάτων (με τη βοήθεια φύλλων εργασίας) των έργων *Η φαλακρή τραγουδίστρια*, *Οι καρέκλες* και *Ο ρινόκερος*, και θα κληθούν να εντοπίσουν τη βασική θεματολογία τους. *Η Φαλακρή τραγουδίστρια* σχολιάζει πολιτικά και κοινωνικά ζητήματα, συνοψίζοντας τον παραλογισμό της μεσαίας τάξης. Στις *Καρέκλες*, μια μονόπρακτη τραγική φάρσα, επισημαίνεται η ματαιότητα της επικοινωνίας σε έναν φαινομενικά ανούσιο κόσμο. Ο *Ρινόκερος* αποτελεί μια αλληγορία της ανόδου του ολοκληρωτισμού. Στο πρώτο έργο, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μελετήσουν τα θέματα συμμόρφωσης, αντίστασης και απώλειας της ατομικής ταυτότητας, που το έργο ερευνά. Στο δεύτερο έργο, θα διαπιστώσουν την αγωνία της κοινωνίας που έφτασε σε αδιέξοδο, και τέλος, στο τρίτο έργο, θα εντοπίσουν την απέχθεια του συγγραφέα για τον ιδεολογικό κομφορμισμό.

Με την απόκτηση αυτών των γνώσεων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα γνωρίσουν τα σύγχρονα ρεύματα του θεάτρου και θα είναι σε θέση να διακρίνουν αντιπροσωπευτικά κείμενα της σύγχρονης δραματουργίας. Επιπλέον, θα κατανοήσουν τη συμβολή του Ιονέσκο στο θέατρο του παραλόγου και τη βαθιά επίδραση των έργων του στον κόσμο του δράματος και της λογοτεχνίας.

2.4.Θ.4 | ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΖΑΝ ΠΟΛ ΣΑΡΤΡ ΚΑΙ ΤΟΥ ΧΑΪΝΕΡ ΜΙΛΕΡ

Κατά τη διάρκεια αυτής της μαθησιακής υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μελετήσουν τη ζωή και το έργο του Ζαν Πολ Σαρτρ και του Χάινερ Μίλερ, οι οποίοι έχουν επηρεάσει έντονα ο καθένας ξεχωριστά την παγκόσμια δραματουργία. Θα ταξινομήσουν την εργογραφία τους και θα απαριθμήσουν τα γνωρίσματα περιεχομένου και μορφής των έργων τους.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα κάνουν ερμηνευτική ανάλυση των έργων *Κεκλεισμένων των θυρών* του Σαρτρ και *Μηχανή Άμλετ* του Μίλερ. Συγκεκριμένα, θα κληθούν να αναλύσουν πώς οι χαρακτήρες του Σαρτρ είναι παγιδευμένοι σε μια κατάσταση που τους αναγκάζει να αντιμετωπίσουν την ύπαρξή τους, τις επιλογές και την έλλειψη νοήματος στη ζωή τους, ενώ συνυπάρχουν σε έναν μεταφυσικό χώρο, ο οποίος συμβολίζει την κόλαση. Θα ερευνήσουν, επίσης, την υποδοχή του έργου και τον αντίκτυπό του στον κόσμο του θεάτρου και της υπαρξιστικής φιλοσοφίας. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξοικειωθούν, επιπλέον, με το έργο του Μίλερ και τον πειραματικό και πρωτοποριακό

χαρακτήρα του. Θα εντοπίσουν ότι το έργο του περιλαμβάνει την αποδόμηση και την επανερμηνεία κλασικών κειμένων, ιστορίας ή πολιτικών γεγονότων, ενώ, προκειμένου να αντιμετωπίσουν ερμηνευτικά ένα τέτοιο έργο, θα πρέπει να είναι ανοιχτοί/-ές σε αντισυμβατικές προσεγγίσεις και να είναι πρόθυμοι/-ες να αμφισβητήσουν τις παραδοσιακές ερμηνείες, εξερευνώντας τη μη λεκτική επικοινωνία.

Με την απόκτηση αυτών των γνώσεων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι σε θέση να αναγνωρίζουν τα κείμενα των Σαρτρ και Μίλερ, να προσδιορίζουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των έργων τους και να μπορούν να επιλέγουν αποσπάσματα από τα έργα τους για μια ενδεχόμενη ακρόαση.

2.4.Θ.5 | ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΕΝΤΟΥΑΡΝΤ ΜΠΟΝΤ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΑΡΑ ΚΕΪΝ

Κατά τη διάρκεια αυτής της μαθησιακής υποενοότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μελετήσουν το έργο του Έντουαρντ Μποντ και της Σάρα Κέιν, δύο σημαντικών βρετανών θεατρικών συγγραφέων, γνωστών για τα προκλητικά θεατρικά τους έργα, με έμφαση στην ωμή γλώσσα. Συγκεκριμένα, θα ασχοληθούν με τα έργα *Σωσμένος* και *Λαχταρώ*, θα ταξινομήσουν την υπόλοιπη εργογραφία τους και θα διατρέξουν τη βιογραφία τους.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αφηγηθούν γραμμικά την υπόθεση στο εξαιρετικά προκλητικό έργο *Σωσμένος* του Μποντ και θα αναλύσουν πώς το έργο του αντικατοπτρίζει πολιτικές και κοινωνικές ανησυχίες. Θα ερμηνεύσουν τους χαρακτήρες του έργου, οι οποίοι παλεύουν με τη φτώχεια, την ανεργία και τη βία, και ειδικά τον Λεν, τον μόνο που δείχνει κάποια ανησυχία. Έτσι, θα αντιληφθούν ότι η πρόθεση του συγγραφέα είναι να αμφισβητήσει τον εφησυχασμό του κοινού και να ανοίξει μια συζήτηση μαζί του. Επιπλέον, θα αναλύσουν το έργο της Κέιν *Λαχταρώ*, εμβαθύνοντας στα ανθρώπινα συναισθήματα και τις ψυχολογικές καταστάσεις. Το έργο αναφέρεται σε έναν διάλογο τεσσάρων ατόμων, τεσσάρων φωνών, τεσσάρων ψυχών, το οποίο ο/η καθένας/-μιά μπορεί να ερμηνεύσει και να δει με διαφορετικό τρόπο.

Με την απόκτηση αυτών των γνώσεων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι σε θέση να αναλύουν τη δομή των θεατρικών κειμένων του Μποντ και της Κέιν, αλλά και των χαρακτήρων τους. Επιπλέον, θα είναι σε θέση να αντιλαμβάνονται πώς οι ξεχωριστές προσεγγίσεις τους έχουν συμβάλει στην εξέλιξη του σύγχρονου βρετανικού θεάτρου, και πώς αυτό έχει επηρεάσει τη σύγχρονη δραματουργία παγκοσμίως.

2.4.Θ.6 | ΟΙ ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΤΑΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΡΑΜΑΤΟΥΡΓΙΑ

Κατά τη διάρκεια αυτής της μαθησιακής υποενοότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μελετήσουν δείγματα από τις σύγχρονες τάσεις στη δραματουργία, όπως εμφανίστηκαν στον ελληνικό χώρο μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο μέχρι και τις αρχές του 21ου αιώνα. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξετάσουν τις γενικότερες κοινωνικοπολιτικές και πολιτισμικές εξελίξεις της περιόδου, οι οποίες συνέβαλαν τα μέγιστα ώστε το νεοελληνικό θέατρο να αποκτήσει συγκεκριμένα χαρακτηριστικά. Ενδεικτικά, θα εξε-

ρευνήσουν το έργο των: Ι. Καμπανέλλη, Δ. Κεχαΐδη-Ε. Χαβιαρά, Λ. Αναγνωστάκη, Ν. Τσιφόρου, Δ. Ψαθά, Β. Ζιώγα, Π. Μάτεσι, Γ. Σεβαστίκογλου, Στρ. Καρρά, Μ. Ποντίκα, Γ. Διαλεγμένου, Γ. Σκούρτη, Α. Δήμου, Χρ. Σπηλιώτη, Μ. Ρέππα-Θ. Παπαθανασίου και Β. Κατσικονούρη.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα διερευνήσουν τη γνώση ενεργητικά και κριτικά, μελετώντας αποσπάσματα έργων και παρακολουθώντας θεατρικές παραστάσεις σύγχρονες ή από ψηφιακούς πόρους. Θα κληθούν να σκιαγραφήσουν κάποιους/-ες από τους/τις βασικούς/-ες πρωταγωνιστές/-τριες των υπό μελέτη έργων, να εντοπίσουν τη θεματογραφία τους και να παρουσιάσουν το ψυχογράφημα του/της σύγχρονου/-ης Έλληνα/-ίδας, όπως αποτυπώνεται από τους/τις συγγραφείς.

Ενδεικτικά, προτείνεται η μελέτη έργων, όπως: *Η ηλικία της νύχτας* και *Η αυλή των θαυμάτων* του Καμπανέλλη, *Με δύναμη από την Κηφισιά* των Κεχαΐδη-Χαβιαρά, *Ο ήχος του όπλου* της Αναγνωστάκη, *Ποιος ανακάλυψε την Αμερική;* της Σπηλιώτη, *Η νύχτα της κουκουβάγιας* του Διαλεγμένου, *Θεατές* του Ποντίκα, *Το γάλα* του Κατσικονούρη κ.ά.

Με την απόκτηση αυτών των γνώσεων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι σε θέση να εντοπίζουν τις βασικότερες μεταπολεμικές εξελίξεις στη σύγχρονη ελληνική δραματουργία. Επιπλέον, θα αναγνωρίζουν τους/τις σημαντικότερους/-ες έλληνες/-ίδες δραματουργούς από τα μέσα του 20ού αιώνα και εξής, και θα διακρίνουν αντιπροσωπευτικά κείμενα της σύγχρονης δραματουργίας.

2.4.Θ.7 | ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑΚΕΣ ΘΕΑΤΡΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ 20ού ΑΙΩΝΑ

Κατά τη διάρκεια αυτής της μαθησιακής υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μελετήσουν την περίοδο μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και θα αντιληφθούν ότι το τραύμα του πολέμου ενέπνευσε ένα νέο κύμα δημιουργικότητας και έκφρασης στο θέατρο.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα κληθούν να μελετήσουν το νέο είδος που εμφανίστηκε στην Ευρώπη, το θέατρο του παραλόγου, το οποίο αμφισβητεί τις παραδοσιακές δραματικές συμβάσεις και εξερευνά τον παραλογισμό της ύπαρξης, έργα του οποίου ανέλυσαν σε προηγούμενες υποενότητες. Θα έρθουν σε επαφή με κάποια πρωτοποριακά έργα του μουσικού θεάτρου, όπως ενδεικτικά το *West Side Story* του Λέοναρντ Μπέρνσταϊν, με έντονες κοινωνικές και πολιτικές αναφορές. Τις δεκαετίες του 1960 και 1970, παρατηρήθηκε μια έξαρση του πειραματικού και πρωτοποριακού θεάτρου, με παραστάσεις που θόλωσαν τα όρια μεταξύ κοινού και ηθοποιού (όπως είναι οι παραστάσεις των θιάσων The Living Theatre και Bread and Puppet Theatre), τις οποίες οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μελετήσουν μέσω ψηφιακών πόρων. Επιπλέον, θα εξετάσουν και θα καταγράψουν τα γνωρίσματα της θεατρικής performance. Σημαντική θέση στην εξέλιξη της δραματουργίας έχει το θέατρο ντοκουμέντο, το ρεαλιστικό in yer face theatre και το devised theatre, τα οποία οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξερευνήσουν μέσω ψηφιακών πόρων ή διά ζώσης, εφόσον είναι εφικτό.

Με την ολοκλήρωση της υποενοότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι σε θέση να αναγνωρίζουν τους/τις συγγραφείς αναφοράς του μεταπολεμικού θεάτρου, οι οποίοι μεταξύ άλλων είναι οι: Μπρεχτ, Σαρτρ, Ζενέ, Μπέκετ, Ιονέσκο, Πίντερ, Κολτές, Μποντ, Ράβενχιλ, Κέιν, Μίλερ. Επιπλέον, θα είναι σε θέση να αντιλαμβάνονται την εξέλιξη της δραματουργίας μεταπολεμικά μέχρι τα τέλη του 20ού αιώνα, σε σχέση με τα καλλιτεχνικά κινήματα που αναπτύχθηκαν την αντίστοιχη χρονική περίοδο.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Μουντράκη, Ε. Μ. (2020). *Εντός, εκτός και επί τα αυτά. Κείμενα για τη νεοελληνική, την παγκόσμια δραματουργία και τη σκηνική πράξη*. Αθήνα: Εκδόσεις Αιγόκερως.
2. Τσατσούλης, Δ. (2007). *Σημεία γραφής. Κώδικες σκηνής στο σύγχρονο ελληνικό θέατρο*. Αθήνα: Εκδόσεις Νεφέλη.

Συμπληρωματικές

1. Αλτουβά, Α. & Σεχοπούλου, Μ. (επιμ.). (2017). *Παγκόσμιο Θέατρο: Πράξη – Δραματουργία – Θεωρία*. Πρακτικά Επιστημονικής Συνάντησης αφιερωμένης στα 300 χρόνια από τη γέννηση του Denis Diderot (21-23.11.2013). Αθήνα: ΕΚΠΑ, Τμήμα Θεατρικών Σπουδών. Ανακτήθηκε από: <https://www.openbook.gr/pagkosmio-theatro/>
2. Φελοπούλου, Σ. (2019). *Μεταμορφώσεις και ανανεώσεις της ευρωπαϊκής δραματουργίας. Από τον 18ο στον 21ο αιώνα*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.

3 | Διδακτική μεθοδολογία

Στο πλαίσιο των εκπαιδευτικών συναντήσεων, αξιοποιείται η συμμετοχική ή/και η βιωματική διδασκαλία. Έχοντας ως σημείο εκκίνησης τις βασικές αρχές εκπαίδευσης ενηλίκων, αλλά και τη σύνδεση της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης με το πραγματικό περιβάλλον εργασίας, η εκπαίδευση έχει ένα διπλό σημείο αναφοράς: την ενεργή ανταπόκριση στις μαθησιακές ανάγκες της συγκεκριμένης κάθε φορά ομάδας εκπαιδευομένων και τις ανάγκες που προκύπτουν στο περιβάλλον εργασίας της συγκεκριμένης ειδικότητας.

Ο/Η εκπαιδευτής/-τρια οργανώνει και καθοδηγεί την εκπαιδευτική πράξη, επιλύει τυχόν προβλήματα, υποστηρίζει, ανατροφοδοτεί και ενδυναμώνει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες. Διαμεσολαβεί, διευκολύνει και ενισχύει τη διαδικασία μάθησης, σε ομαδικό και σε ατομικό επίπεδο, συνδέοντας την κατάρτιση με τον κόσμο της εργασίας.

Η συμμετοχική και βιωματική εκπαίδευση διαμορφώνει ένα δημιουργικό περιβάλλον μάθησης και ενισχύει την αλληλεπίδραση εκπαιδευτή/-τριας και εκπαιδευομένων. Προσφέρει τη δυνατότητα να γίνουν αντιληπτές, αλλά και να αξιοποιηθούν στην εκπαιδευτική διαδικασία οι ανάγκες, οι ιδιαιτερότητες, οι δυνατότητες, οι γνώσεις, οι δεξιότητες και οι εμπειρίες της συγκεκριμένης ομάδας των καταρτιζομένων. Προσφέρει τη δυνατότητα να γίνουν πρακτικές και ρεαλιστικές συνδέσεις με το πραγματικό περιβάλλον εργασίας της συγκεκριμένης ειδικότητας.

Την υποστήριξη ενός αλληλεπιδραστικού περιβάλλοντος μάθησης ενισχύουν η χρήση σύντομων εμπλουτισμένων εισηγήσεων και η συχνή εφαρμογή συμμετοχικών εκπαιδευτικών τεχνικών και μέσων. Ενδεικτικά, αναφέρουμε ότι η ενίσχυση της συμμετοχής των καταρτιζομένων υποβοηθείται ενεργά με την αξιοποίηση απλών τεχνικών όπως είναι ο καταγισμός ιδεών, οι ερωτήσεις και απαντήσεις ή η συζήτηση, οι ατομικές ή/και ομαδικές ασκήσεις εφαρμογής ή επίλυσης προβλήματος, η προσομοίωση, η εργασία σε ομάδες, οι μελέτες περίπτωσης. Οι εκπαιδευτικές δραστηριότητες που αξιοποιούν τις παραπάνω ή ανάλογες εκπαιδευτικές τεχνικές αντλούν τα θέματά τους από τη θεματολογία της κάθε μαθησιακής ενότητας και τα σχετικά ζητήματα που συνδέονται με το πραγματικό περιβάλλον εργασίας.

Η εκπαίδευση σε συγκεκριμένες –ατομικές ή/και ομαδικές– δραστηριότητες μέσα στην τάξη και στα εργαστήρια προετοιμάζει τα μέλη της ομάδας για τη συμμετοχή τους στην πρακτική άσκηση/μαθητεία. Η σταδιακή εξειδίκευση της γνώσης, η ανάπτυξη συγκεκριμένων δεξιοτήτων/ικανοτήτων, καθώς και η καλλιέργεια κατάλληλων στάσεων και συμπεριφορών σε κρίσιμα ζητήματα δεοντολογίας, υγείας και ασφάλειας κ.λπ. προετοιμάζουν τη συγκεκριμένη κάθε φορά ομάδα εκπαιδευομένων για τα επόμενα βήματα. Το πρόγραμμα κατάρτισης συνδυάζει την απόκτηση θεωρητικών γνώσεων με την ανάπτυξη αναγκαίων πρακτικών δεξιοτήτων για την αποτελεσματική άσκηση του επαγγέλματος.

Σε ανάλογη κατεύθυνση, στο πλαίσιο της πρακτικής εφαρμογής της ειδικότητας, δίνεται και η δυνατότητα ανάπτυξης διαθεματικών προγραμμάτων/σχεδίων δραστηριοτήτων (projects), με σύγχρονη εφαρμογή διαφορετικών μαθησιακών ενοτήτων και θεματικών. Οι συγκεκριμένες δραστηριότητες μπορούν να αναπτύσσονται σε μεγαλύτερη ή μικρότερη χρονική έκταση και να συμπεριλαμβάνουν, ενδεικτικά, επισκέψεις σε χώρους εργασίας και εγκαταστάσεις παραγωγής, συναντήσεις με έμπειρους επαγγελματίες της ειδικότητας ή ειδικούς του συγκεκριμένου παραγωγικού τομέα και κλάδου, υλοποίηση ομαδικών εργασιών με συνδυασμό διαφορετικών μαθησιακών ενοτήτων υπό την καθοδήγηση ομάδας εκπαιδευτών/-τριών ή ακόμη και δημιουργία ομάδων εκπαιδευομένων με στόχο την αμοιβαία άσκηση, μελέτη και αλληλοδιδασκαλία. Το σύνολο των παραπάνω δραστηριοτήτων μπορούν να αξιοποιηθούν και αυτόνομα, ανεξάρτητα δηλαδή από την υλοποίηση ενός συνολικότερου project.

Η ανάπτυξη συνεργατικού κλίματος μεταξύ των εκπαιδευομένων και η καλλιέργεια σχέσης εμπιστοσύνης με τους/τις εκπαιδευτές/-τριες συντελούν στη δημιουργία μιας κοινότητας μάθησης, η οποία μπορεί να αποδειχθεί ιδιαίτερα σημαντική για την ενίσχυση των διεργασιών μάθησης τόσο κατά τη διάρκεια της εκπαιδευτικής διαδικασίας όσο και πέρα από αυτή, σε περιόδους μελέτης ή/και προετοιμασίας για τις διαδικασίες αξιολόγησης/πιστοποίησης των γνώσεων και δεξιοτήτων που έχουν αποκτηθεί.

Η ενίσχυση της συνεργασίας και της δημιουργίας μιας κοινότητας μάθησης είναι δυνατόν να επηρεάσει και τους τρόπους μελέτης των εκπαιδευομένων προς μια πιο ενεργητική, δημιουργική στάση διερεύνησης και εξοικείωσης με τη γνώση. Η τήρηση προσωπικών σημειώσεων και η ανταλλαγή τους μεταξύ των εκπαιδευομένων, η μελέτη πρόσθετων βιβλιογραφικών –ελληνόφωνων και ξενόγλωσσων– πηγών, η αναζήτηση συμπληρωματικών ερεθισμάτων στο ευρύτερο κοινωνικό και επαγγελματικό περιβάλλον (παρακολούθηση οπτικο-ακουστικού υλικού, επαγγελματικών περιοδικών, εξέλιξης θεσμικού πλαισίου κ.λπ.), σχετικών με την επαγγελματική ειδικότητα, είναι δυνατόν να αποτελέσουν σημαντικά συστατικά για τη διαμόρφωση μιας ισχυρής σχέσης με την εξειδικευμένη επαγγελματική γνώση και τις δεξιότητες που απαιτεί το επάγγελμα.

Η παρακολούθηση ενός εντατικού προγράμματος κατάρτισης μεγάλης διάρκειας αναγκαστικά επιφέρει αλλαγές στην καθημερινότητα των εκπαιδευομένων. Η αποδοτική διαχείριση του καθημερινού χρόνου απαιτεί προσωπικό προγραμματισμό και φροντίδα. Η συστηματική πρόβλεψη ενός χρονικού διαστήματος μελέτης, καθημερινά, καθώς και η τήρηση ενός ημερολογίου μάθησης όπου οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα καταγράφουν την καθημερινή τους πρόοδο, αλλά ενδεχομένως θα σημειώνουν και ερωτήματα ή παρατηρήσεις σχετικές με την κάθε μαθησιακή ενότητα, μπορούν να αποτελέσουν χρήσιμες και πολύ δημιουργικές πρακτικές ενίσχυσης των διαδικασιών μάθησης.

Η φοίτηση στο Ινστιτούτο Επαγγελματικής Κατάρτισης είναι περίοδος διαμόρφωσης μιας μελλοντικής επαγγελματικής ταυτότητας. Είναι η αρχή μιας νέας προσωπικής ιστορίας και μιας διαρκούς εξέλιξης μπροστά σε απαιτήσεις και αναγκαιότητες που χαρακτηρίζουν την κάθε επαγγελματική ειδικότητα. Είναι η ευκαιρία διασύνδεσης του/της κάθε εκπαιδευομένου/-ης με τις γνώσεις, τις δεξιότητες και τις στάσεις που είναι κοινές στην επαγγελματική κοινότητα στην οποία σταδιακά θα ενταχθεί.

4 | Υγεία και ασφάλεια κατά τη διάρκεια της κατάρτισης

Για την προστασία των καταρτιζομένων, τόσο στην αίθουσα διδασκαλίας και στους εργαστηριακούς χώρους στο ΙΕΚ όσο και στις επιχειρήσεις τις οποίες επισκέπτονται για την υλοποίηση της πρακτικής άσκησης/μαθητείας, τηρούνται όλες οι προβλεπόμενες διατάξεις για τους κανόνες υγείας και ασφάλειας στην ειδικότητα και το επάγγελμα, αλλά και ευρύτερα, όπως προβλέπονται ιδίως από:

- Τον κώδικα νόμων για την υγεία και την ασφάλεια των εργαζομένων (βλ. Ν. 3850/2010), όπως ισχύει.
- Τις διατάξεις του κτιριοδομικού κανονισμού (βλ. 3046/304/89-ΦΕΚ 59/Δ/3-02-89), όπως ισχύει.
- Τον κανονισμό λειτουργίας των εργαστηριακών κέντρων (ΦΕΚ 1318 Β΄/2015), όπως ισχύει.
- Το ΦΕΚ 3938/Β/26-8-2021, κοινή Υπουργική Απόφαση υπ’ αριθμ. Κ5/97484 με θέμα την «Πρακτική άσκηση σπουδαστών Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης αρμοδιότητας Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων», όπως ισχύει.
- Το ΦΕΚ 4146/Β/9-9-2021, κοινή Υπουργική Απόφαση υπ’ αριθμ. ΦΒ7/108652/Κ3, με θέμα το «Πλαίσιο Ποιότητας Μαθητείας», όπως ισχύει.

Παρακάτω, παρατίθενται οι βασικοί κανόνες υγείας και ασφάλειας, καθώς και ο σχετικός αναγκαίος ατομικός εξοπλισμός για τις συνθήκες άσκησης της ειδικότητας.

4.1 • Βασικοί κανόνες υγείας και ασφάλειας

Για την υγεία και ασφάλεια των εκπαιδευομένων κατά τη διάρκεια της κατάρτισης και της πρακτικής άσκησης, τηρούνται οι παρακάτω οδηγίες:

- Στον χώρο των εργαστηρίων εισέρχονται μόνο όσοι/-ες έχουν άμεση σχέση με τη διεξαγωγή του εργαστηρίου,
- Απαγορεύεται αυστηρά το κάπνισμα και η κατανάλωση τροφίμων και αλκοολούχων ποτών,
- Οι συμμετέχοντες/-ουσες στο εργαστήριο οφείλουν να γνωρίζουν τις εξόδους κινδύνου, τη θέση των πυροσβεστήρων και του φαρμακείου.

4.2 • Μέσα ατομικής προστασίας

- Άνετα ρούχα
- Μαλακά παπούτσια μπαλέτου.

Προδιαγραφές υλοποίησης της πρακτικής άσκησης

1 | Ο θεσμός της πρακτικής άσκησης

Η πρακτική άσκηση συνδέεται άρρηκτα με τη θεωρητική κατάρτιση, αφού, κατά τη διάρκειά της, οι πρακτικά ασκούμενοι/-ες ανακαλούν τη θεωρητική και εργαστηριακή γνώση τους για να την εφαρμόσουν στην πράξη και να αντεπεξέλθουν στις εργασίες που τους ανατίθενται. Καλούνται να αναλάβουν συγκεκριμένα καθήκοντα και να δώσουν λύση σε πρακτικά προβλήματα που ανακύπτουν, υπό την εποπτεία των εκπαιδευτών/-τριών. Έτσι, ο θεσμός της πρακτικής άσκησης στοχεύει στην ανάπτυξη επαγγελματικών ικανοτήτων/δεξιοτήτων σχετικών με την ειδικότητα, στην ενίσχυση της επαφής με τον εργασιακό χώρο και την προετοιμασία των εκπαιδευομένων για την παραγωγική διαδικασία, μέσω της απόκτησης εμπειριών ιδιαίτερα χρήσιμων για τη μετέπειτα επαγγελματική τους πορεία.

Αναλυτικότερα, η πρακτική άσκηση είναι υποχρεωτική για τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες των Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ) και θεωρείται απαραίτητη προϋπόθεση για την απόκτηση Βεβαίωσης Επαγγελματικής Κατάρτισης (Άρθρο 27 του Ν. 4763/2020 για το Εθνικό Σύστημα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Διά Βίου Μάθησης).

Στη συνέχεια, αναφέρονται χρήσιμες πληροφορίες για τον θεσμό της πρακτικής άσκησης, όπως περιγράφονται στη σχετική νομοθεσία⁴, και αφορούν τις βασικές προϋποθέσεις, τον τρόπο και τους όρους υλοποίησής της.

Διάρκεια πρακτικής άσκησης

Η συνολική διάρκεια της περιόδου πρακτικής άσκησης είναι εννιακόσιες εξήντα (960) ώρες. Οι ώρες πρακτικής ανά ημέρα καθορίζονται σε τέσσερις (4) έως οκτώ (8), ανάλογα με τη φύση και το αντικείμενο της ειδικότητας κατάρτισης του/της ασκούμενου/-ης. Δεν επιτρέπεται η υπέρβαση του ημερήσιου ωραρίου πέραν των ωρών που ορίζονται στην ειδική σύμβαση πρακτικής άσκησης.

Όροι υλοποίησης πρακτικής άσκησης

Η πρακτική άσκηση δύναται να πραγματοποιείται σε θέσεις που προσφέρονται από φυσικά πρόσωπα, ΝΠΔΔ, ΝΠΙΔ, δημόσιες υπηρεσίες, ΟΤΑ α' και β' βαθμού, και επιχειρήσεις. Εξαιρούνται οι φορείς:

- α) Προσωρινής απασχόλησης,
- β) Τα νυχτερινά κέντρα,
- γ) Παροχής καθαριότητας και φύλαξης,

4 Οι πληροφορίες που περιλαμβάνονται στο Μέρος Δ' του εκπαιδευτικού εγχειριδίου και που αφορούν τη διάρκεια της πρακτικής άσκησης, τους όρους υλοποίησης, τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των πρακτικά ασκούμενων προέρχονται από το ΦΕΚ 3938/Β/26-8-2021. Κοινή Υπουργική Απόφαση υπ' αριθμ. Κ5/97484. Πρακτική άσκηση σπουδαστών Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης αρμοδιότητας Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων.

- δ) Τα πρακτορεία τυχερών παιχνιδιών,
- ε) Κάθε επιχείρηση στην οποία δεν είναι εφικτός ο έλεγχος της εκπαίδευσης από τον αρμόδιο φορέα.

Ο/Η εκπαιδευόμενος/-η ΣΑΕΚ, προκειμένου να πραγματοποιήσει πρακτική άσκηση, υπογράφει ειδική σύμβαση πρακτικής άσκησης με τον/την εργοδότη/-τρια, η οποία θεωρείται από το ΣΑΕΚ φοίτησης. Η ειδική σύμβαση πρακτικής άσκησης δεν συνιστά σύμβαση εξαρτημένης εργασίας.

Βασικός συντελεστής για την επιτυχή υλοποίηση της πρακτικής άσκησης είναι και ο/η εκπαιδευτής/-τρια της επιχείρησης ή υπηρεσίας, ο/η οποίος/-α αναλαμβάνει την παρακολούθηση και υποστήριξη των ασκουμένων. Σε αυτή την κατεύθυνση, ο/η εργοδότης/-τρια ορίζει έμπειρο στέλεχος συναφούς επαγγελματικής ειδικότητας με αυτήν του/της πρακτικά ασκουμένου/-ης ως «εκπαιδευτή στον χώρο εργασίας», ο/η οποίος/-α αναλαμβάνει την αποτελεσματική υλοποίηση των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων στον χώρο εργασίας και την παρακολούθηση της προόδου του/της πρακτικά ασκουμένου/-ης.

Η παρακολούθηση της προόδου του/της πρακτικά ασκουμένου/-ης γίνεται μέσω του βιβλίου πρακτικής άσκησης. Αναλυτικότερα, σε αυτό καταγράφει ο/η ίδιος/-α ο/η ασκούμενος/-η κατά εβδομάδα τις εργασίες με τις οποίες ασχολήθηκε, αλλά και τα καθήκοντα που του/της ανατέθηκαν στον χώρο πραγματοποίησης της πρακτικής άσκησης. Κάθε εβδομαδιαία καταχώρηση ελέγχεται και υπογράφεται από τον/την εκπαιδευτή/-τρια στον χώρο εργασίας.

2 | Οδηγίες για τον/την πρακτικά ασκούμενο/-η

2.1 • Προϋποθέσεις εγγραφής στο πρόγραμμα πρακτικής άσκησης

Η πρακτική άσκηση είναι υποχρεωτική για τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες των Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης και θεωρείται απαραίτητη προϋπόθεση για την απόκτηση Βεβαίωσης Επαγγελματικής Κατάρτισης.

Για την έναρξη της πρακτικής άσκησης στην ειδικότητα «Υποκριτική Τέχνη», οι εκπαιδευόμενοι/-ες πρέπει να έχουν συμπληρώσει το εξάμηνο Γ΄ της φοίτησής τους στα ΙΕΚ. Στην περίπτωση αυτή, μπορούν πια να τοποθετηθούν σε θέση πρακτικής της ειδικότητάς τους.

2.2 • Δικαιώματα και υποχρεώσεις του/της πρακτικά ασκουμένου/-ης

Βασική προϋπόθεση για την επιτυχή υλοποίηση ενός προγράμματος πρακτικής άσκησης είναι η γνώση και η εφαρμογή των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων κάθε εμπλεκόμενου μέλους, όπως ορίζονται στην εκάστοτε ισχύουσα νομοθεσία⁵. Στη συνέχεια, παρατίθενται κάποια δικαιώματα και υποχρεώσεις των πρακτικά ασκουμένων.

Δικαιώματα πρακτικά ασκουμένων

1. Τμηματική ή συνεχόμενη υλοποίηση της πρακτικής άσκησης.
2. Δυνατότητα αποζημίωσης, η οποία ορίζεται στο 80% του νόμιμου, νομοθετημένου, κατώτατου ορίου του ημερομισθίου του ανειδίκευτου εργάτη, ή όπως αυτό διαμορφώνεται από το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων ή αναλογικά εάν η ημερήσια διάρκεια της πρακτικής είναι μικρότερη των οκτώ (8) ωρών. Η αποζημίωση καταβάλλεται στον/στην πρακτικά ασκούμενο/-η μετά την ολοκλήρωση της πρακτικής άσκησης. Σε περίπτωση μη δυνατότητας χρηματοδότησης της αποζημίωσης της πρακτικής άσκησης, δεν υφίσταται η υποχρέωση αποζημίωσής της, παρά μόνο η υποχρέωση του/της εργοδότη/-τριας να αποδίδει τις προβλεπόμενες ασφαλιστικές εισφορές.
3. Υπαγωγή στην ασφάλιση του e-ΕΦΚΑ (πρώην ΙΚΑ-ΕΤΑΜ) για τον κλάδο του ατυχήματος. Για την ασφάλισή του/της καταβάλλονται οι προβλεπόμενες από την παρ. 1 του άρθρου 10 του Ν. 2217/1994 (Α΄ 83) ασφαλιστικές εισφορές, οι οποίες

5 ΦΕΚ 3938/Β/26-8-2021. Κοινή Υπουργική Απόφαση υπ' αριθμ. Κ5/97484. Πρακτική άσκηση σπουδαστών Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης αρμοδιότητας Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων.

βαρύνουν το φυσικό ή νομικό πρόσωπο (εργοδότη/-τρια) στο οποίο υλοποιείται η πρακτική άσκηση.

4. Δικαίωμα αναφοράς στη ΣΑΕΚ σε περίπτωση μη τήρησης των όρων πρακτικής άσκησης.
5. Δικαίωμα διακοπής πρακτικής άσκησης βάσει τεκμηρίωσης και έπειτα από σχετική δήλωση στη ΣΑΕΚ εποπτείας.
6. Αλλαγή εργοδότη/-τριας, εφόσον συντρέχει τεκμηριωμένος σοβαρότατος λόγος.
7. Οι πρακτικά ασκούμενοι/-ες δεν απασχολούνται την Κυριακή και τις επίσημες αργίες.

Υποχρεώσεις πρακτικά ασκουμένων

1. Τήρηση του ημερήσιου ωραρίου πρακτικής άσκησης, όπως ορίζεται στην ειδική σύμβαση.
2. Τήρηση των όρων υγείας και ασφάλειας του/της εργοδότη/-τριας.
3. Σεβασμός της κινητής και ακίνητης περιουσίας του/της εργοδότη/-τριας.
4. Αρμονική συνεργασία με τα στελέχη του/της εργοδότη/-τριας.
5. Προσκόμιση –όπου απαιτείται– όλων των απαραίτητων ιατρικών βεβαιώσεων για την εξάσκηση του επαγγέλματος.
6. Προσκόμιση στο ΣΑΕΚ των απαραίτητων δικαιολογητικών, πριν από την έναρξη και μετά τη λήξη της πρακτικής άσκησης, αλλά και σε περίπτωση διακοπής της.
7. Ενημέρωση σε περίπτωση απουσίας του/της ασκουμένου/-ης της επιχείρησης και της ΣΑΕΚ εποπτείας.
8. Τήρηση βιβλίου πρακτικής άσκησης, το οποίο διατίθεται από τη ΣΑΕΚ και στο οποίο αναγράφονται από τους/τις ασκούμενους/-ες ανά εβδομάδα οι εργασίες με τις οποίες ασχολήθηκαν και τα καθήκοντα που τους ανατέθηκαν στον χώρο παρατοποίησης της πρακτικής άσκησης.
9. Προσκόμιση στο τέλος κάθε μήνα στη ΣΑΕΚ φοίτησης ή εποπτείας της πρακτικής άσκησης του βιβλίου πρακτικής άσκησης για έλεγχο.
10. Υποβολή μετά την ολοκλήρωση της πρακτικής άσκησης του βιβλίου πρακτικής άσκησης στη ΣΑΕΚ φοίτησης, συμπληρωμένου με τις εβδομαδιαίες εκθέσεις, τον χρόνο και το αντικείμενο απασχόλησης, τις ημέρες απουσίας, και την επίδοση του/της πρακτικά ασκουμένου/-ης. Υποβολή του εντύπου λήξης (Βεβαίωση Παρουσίας) της πρακτικής άσκησης, συμπληρωμένου, υπογεγραμμένου και σφραγισμένου από τον/την εργοδότη/-τρια-νόμιμο/-η εκπρόσωπο του φορέα απασχόλησης, στο οποίο βεβαιώνεται ότι ο/η εκπαιδευόμενος/-η πραγματοποίησε την πρακτική άσκηση στην επιχείρηση/οργανισμό, καθώς και το χρονικό διάστημα αυτής.
11. Άμεση ενημέρωση της ΣΑΕΚ φοίτησης από τον/την πρακτικά ασκούμενο/-η σε περίπτωση διακοπής της πρακτικής άσκησης και προσκόμιση του βιβλίου πρακτικής και του εντύπου της λήξης (Βεβαίωση Παρουσίας) με τις ημέρες πρακτικής

άσκησης που έχουν πραγματοποιηθεί. Για να συνεχίσει ο/η εκπαιδευόμενος/-η την πρακτική άσκηση, για το υπόλοιπο του προβλεπόμενου διαστήματος, στον ίδιο ή σε άλλο φορέα απασχόλησης (εργοδότη/-τρια), θα πρέπει να ακολουθηθεί εκ νέου η διαδικασία έναρξης πρακτικής. Αν η διακοπή της πρακτικής άσκησης γίνει από τον/την εργοδότη/-τρια, τότε οφείλει ο/η τελευταίος/-α να ενημερώσει άμεσα τη ΣΑΕΚ φοίτησης του/της πρακτικά ασκουμένου/-ης.

2.3 • Φορείς υλοποίησης πρακτικής άσκησης

Κάθε πρακτικά ασκούμενος/-η πραγματοποιεί την πρακτική άσκηση σε τμήματα των φορέων απασχόλησης αντίστοιχα με την ειδικότητά του/της, με την εποπτεία υπευθύνου/-ης του φορέα, ειδικότητας αντίστοιχης με το αντικείμενο κατάρτισής του/της.

Ειδικότερα, στην ειδικότητα «Υποκριτική Τέχνη», οι εκπαιδευόμενοι/-ες πραγματοποιούν πρακτική άσκηση σε τομείς που σχετίζονται με τον τομέα του πολιτισμού, σε θεατρικές επιχειρήσεις, κινηματογραφικές επιχειρήσεις, τηλεοπτικές και ραδιοφωνικές επιχειρήσεις, όπως ΕΡΤ, ιδιωτικά τηλεοπτικά κανάλια, δημόσια και ιδιωτικά θέατρα, κινηματογραφικές-τηλεοπτικές-ραδιοφωνικές εταιρείες παραγωγής, κέντρα πολιτισμού, εταιρείες μεταγλώττισης, δημόσια και ιδιωτικά κέντρα δημιουργικής απασχόλησης (ΟΤΑ, ΚΔΑΠ), καθώς και σε θέσεις εργασίας ως ηθοποιοί, βοηθητικοί/-ές ηθοποιοί, εμψυχωτές/-τριες θεατρικού παιχνιδιού, β' βοηθοί σκηνοθέτη/-τριας στο θέατρο, βοηθοί οδηγού σκηνής, φροντιστές/-τριες, β' βοηθοί σκηνοθέτη/-τριας σε τηλεοπτικά και κινηματογραφικά στούντιο.

3 | Ο ρόλος του/της εκπαιδευτή/-τριας της πρακτικής άσκησης

Ο/Η εργοδότης/-τρια της επιχείρησης που προσφέρει θέση πρακτικής άσκησης ορίζει ένα έμπειρο στέλεχος συναφούς επαγγελματικής ειδικότητας με τον/την πρακτικά ασκούμενο/-η ως «εκπαιδευτή/-τρια στον χώρο εργασίας», ο/η οποίος/-α αναλαμβάνει την αποτελεσματική υλοποίηση των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων στον χώρο εργασίας, την παρακολούθηση της προόδου των εκπαιδευομένων και την ανατροφοδότηση των υπεύθυνων εκπαιδευτών/-τριών στην εκπαιδευτική δομή.

Αναλυτικότερα, ο/η εκπαιδευτής/-τρια είναι το συνδετικό πρόσωπο του/της εργοδότη/-τριας της επιχείρησης με την εκπαιδευτική δομή (ΣΑΕΚ) και, κατά συνέπεια, έχει συνεχή συνεργασία με αυτήν. Επιπλέον, ο ρόλος αφορά την παροχή συμβουλών, πληροφοριών ή καθοδήγησης, καθώς πρόκειται για ένα άτομο με χρήσιμη εμπειρία, δεξιότητες και εξειδίκευση, το οποίο υποστηρίζει την προσωπική και επαγγελματική ανάπτυξη των πρακτικά ασκουμένων.

4 | Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα της πρακτικής άσκησης

Κατά τη διάρκεια της πρακτικής άσκησης, επιδιώκεται η αναβάθμιση των γνώσεων, των επαγγελματικών δεξιοτήτων και των ικανοτήτων των σπουδαστών/-τριών ΙΕΚ, με αποτέλεσμα την ομαλή μετάβασή τους από την αίθουσα κατάρτισης στον χώρο εργασίας, και μάλιστα υπό πραγματικές εργασιακές συνθήκες. Στο πλαίσιο αυτής της μετάβασης και της ομαλής ένταξης, οι πρακτικά ασκούμενοι/-ες καλούνται να καλλιεργήσουν όχι μόνο επαγγελματικές δεξιότητες που αφορούν την ειδικότητα και οι οποίες δεν εξαντλούνται στο πλαίσιο της αίθουσας κατάρτισης, αλλά και οριζόντιες δεξιότητες που ενισχύουν την επαγγελματική τους συμπεριφορά και καλλιεργούν την περιβαλλοντική αλλά και επιχειρηματική κουλτούρα. Έτσι, η πρακτική άσκηση αποτελεί ένα προπαρασκευαστικό στάδιο, κατά το οποίο αναβαθμίζονται οι γενικές και ειδικές γνώσεις, συντελούνται σημαντικές διεργασίες επαγγελματικού προσανατολισμού και διευκολύνεται η επαγγελματική ανάπτυξη του ατόμου.

Αναλυτικότερα, κατά τη διάρκεια της πρακτικής άσκησης, παρέχεται η δυνατότητα στον/στην πρακτικά ασκούμενο/-η να ασκηθεί στις εργασίες που απορρέουν από τα επιμέρους μαθησιακά αποτελέσματα του προγράμματος κατάρτισης στην ειδικότητα. Η άσκηση μπορεί να επιτευχθεί μέσω της παρατήρησης της εργασίας, της συμμετοχής σε ομάδα εκτέλεσης της εργασίας, της καθοδηγούμενης εργασίας ή της δοκιμής/αυτόνομης εκτέλεσης της εργασίας από τον/την πρακτικά ασκούμενο/-η.

Στον πίνακα που ακολουθεί, αποτυπώνονται οι ενότητες προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων της πρακτικής άσκησης για την ειδικότητα «Υποκριτική Τέχνη» και οι αντίστοιχες ενδεικτικές εργασίες και ειδικές προδιαγραφές ανά ενότητα κατά τη διάρκεια της πρακτικής άσκησης. Επισημαίνεται ότι οι εν λόγω εργασίες μπορούν να χρησιμοποιηθούν από τους/τις πρακτικά ασκούμενους/-ες για τη συμπλήρωση του βιβλίου πρακτικής άσκησης.

Πίνακας 3 /// Ενότητες προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων πρακτικής άσκησης

ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ		
ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΑΣΚΗΣΗΣ	ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ
A. «Δημιουργία ρόλου»	- Μελέτη σε βάθος του κειμένου/σεναρίου που του/της ανατίθεται, - Έρευνα του ρόλου σε σχέση με το ιστορικό και κοινωνικοπολιτικό πλαίσιο του έργου, - Προσαρμογή της εξωτερικής του/της εμφάνισης στις απαιτήσεις του ρόλου.	Κατάλληλη βιβλιογραφία.
B. «Δημιουργία και παρουσίαση καλλιτεχνικού έργου»	- Μελέτη σε βάθος του κειμένου/σεναρίου που του/της ανατίθεται, - Έρευνα του ρόλου σε σχέση με το ιστορικό και κοινωνικοπολιτικό πλαίσιο του έργου, - Προσαρμογή της εξωτερικής του/της εμφάνισης στις απαιτήσεις του ρόλου κ.ά.) και συμμετοχή στις αντίστοιχες πρόβες/δοκιμές για τη δημιουργία καλλιτεχνικού έργου, - Απομνημόνευση του κειμένου, των κινήσεων, των χορογραφιών, των τραγουδιών κ.λπ. του ρόλου, και επανάληψή τους κατά τη διάρκεια των δοκιμών/προβών, - Ερμηνεία ή απόδοση του περιεχομένου του θεατρικού έργου ή κινηματογραφικού/τηλεοπτικού/διαφημιστικού/ραδιοφωνικού σεναρίου που έχει δημιουργήσει κατά τη διάρκεια των προβών/δοκιμών, - Προσαρμογή του ρόλου (αυτοσχέδιασμός) όταν απαιτείται, κατά τη διάρκεια της παρουσίας του καλλιτεχνικού έργου, - Συμμετοχή στην προώθηση του καλλιτεχνικού έργου (συνεντεύξεις Τύπου, φωτογραφίες κ.λπ.), - Επικουρία του ρόλου του/της βοηθού σκηνοθέτη/-τριας στο θέατρο, στην τηλεόραση και στον κινηματογράφο, ως β' βοηθός σκηνοθέτη/-τριας ή/και φροντιστής/-τρια ή/και βοηθός διευθυντή/-τριας σκηνής (προαιρετικό καθήκον).	- Κατάλληλος χώρος για δοκιμές/ πρόβες με ξύλινο πάτωμα ή ανάλογο που να προσφέρει ασφάλεια για τον εργαζόμενο (θέατρο, πλατό, στούντιο), - Άνετα ρούχα για τις πρόβες.

συνέχεια >>

Πίνακας 3 /// Ενότητες προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων πρακτικής άσκησης

ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ		
ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΑΣΚΗΣΗΣ	ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ
Γ. «Προαγωγή/ προώθηση εργασίας»	- Επιλογή ή/και δημιουργία σύντομων καλλιτεχνικών έργων για μια ενδεχόμενη ακρόαση, - Σύνταξη ή/και προσαρμογή του προσωπικού καλλιτεχνικού του/της φακέλου (βιογραφικό σημείωμα, φωτογραφίες κ.λπ.), - Συμμετοχή σε ακροάσεις, - Ανανέωση των τεχνικών υποκριτικής του/της ικανότητας.	Κατάλληλη βιβλιογραφία.

5 | Αναλυτικό περιεχόμενο προγράμματος πρακτικής άσκησης

5.1 • Ενότητες προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων

5.1.A • ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΡΟΛΟΥ

Κατά τη διάρκεια της πρακτικής άσκησης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες ασχολούνται με τη μελέτη σε βάθος του κείμενου/σεναρίου που τους ανατίθεται. Θα ερευνήσουν τον ρόλο σε σχέση με το ιστορικό και κοινωνικοπολιτικό πλαίσιο του έργου, και θα μελετήσουν το κείμενο/σενάριο προκειμένου να γνωρίσουν και να κατανοήσουν τα κίνητρα και τους στόχους του ρόλου που πρέπει να υποδυθούν, σύμφωνα με τις τεχνικές ανάλυσης κειμένων και δραματολογίας. Θα ερευνήσουν τον ρόλο σε σχέση με το ιστορικό και κοινωνικοπολιτικό πλαίσιο του έργου, ακολουθώντας τις οδηγίες του/της σκηνοθέτη/-τριας, του/της συγγραφέα/-έως, του/της σεναριογράφου κ.λπ. Θα επικοινωνήσουν με τον/τη σκηνοθέτη/-τρια, τον/την ενδυματολόγο και θα προσαρμόζουν την εξωτερική τους εμφάνιση στις απαιτήσεις του ρόλου, σύμφωνα με τις οδηγίες του/της σκηνοθέτη/-τριας και των λοιπών συντελεστών/-τριών της παραγωγής.

5.1.B • ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ

Οι πρακτικά ασκούμενοι/-ες, κατά τη διάρκεια των δοκιμών/προβών, θα δοκιμάσουν σωματικές δράσεις εσωτερικές και εξωτερικές, αξιοποιώντας τεχνικές υποκριτικής που ερεύνησαν και εφάρμοσαν κατά τη διάρκεια της κατάρτισης, επικοινωνώντας με τον/τη σκηνοθέτη/-τρια, αλληλεπιδρώντας με τους/τις άλλους/-ες ηθοποιούς και λαμβάνοντας υπόψη το προσυμφωνημένο χρονικό πλαίσιο (ordino). Θα συνεργαστούν με τους/τις συντελεστές/-τριες της παραγωγής (σκηνοθέτη/-τρια, σκηνογράφο, ενδυματολόγο, μουσικό, χορογράφο κ.ά.) και θα συμμετέχουν στις αντίστοιχες πρόβες/δοκιμές για τη δημιουργία του καλλιτεχνικού έργου, ακολουθώντας τις οδηγίες τους, τους κανόνες υγείας και ασφάλειας, και το προσυμφωνημένο χρονικό πλαίσιο (ordino). Θα απομνημονεύσουν το κείμενο, τις κινήσεις, τις χορογραφίες, τα τραγούδια κ.λπ. του ρόλου, επαναλαμβάνοντάς τα κατά τη διάρκεια των δοκιμών/προβών, σύμφωνα με τον προγραμματισμό και τις οδηγίες του/της εκάστοτε συντελεστή/-τριας της παραγωγής (σκηνοθέτη/-τριας, μουσικού, φωτιστή/-τριας κ.λπ.). Θα ερμηνεύσουν και θα αποδώσουν σωματικά και συναισθηματικά, με συνέπεια, το περιεχόμενο του θεατρικού έργου ή κινηματογραφικού/τηλεοπτικού/διαφημιστικού/ραδιοφωνικού σεναρίου που έχουν δημιουργήσει κατά τη διάρκεια των προβών/δοκιμών, σύμφωνα με τις οδηγίες του/της σκηνοθέτη/-τριας. Θα προσαρμόσουν τον ρόλο (θα αυτοσχεδιάσουν) κατά τη διάρκεια της παρουσίασης του καλ-

λιτεχνικού έργου, όταν αυτό απαιτείται, λαμβάνοντας υπόψη τους κανόνες ασφάλειας και τις απαιτήσεις του έργου. Θα συμμετέχουν στην προώθηση του καλλιτεχνικού έργου (συνεντεύξεις Τύπου, φωτογραφίες κ.λπ.), σύμφωνα με τις οδηγίες τους/της υπεύθυνου/-ης επικοινωνίας. Μπορούν να ασκήσουν τον ρόλο του/της βοηθού σκηνοθέτη/-τριας στο θέατρο, στην τηλεόραση και στον κινηματογράφο, του/της β' βοηθού σκηνοθέτη/-τριας, του/της φροντιστή/-τριας ή/και του/της βοηθού διευθυντή/-τριας σκηνής (προαιρετικό καθήκον), ακολουθώντας τις οδηγίες του/της εκάστοτε υπευθύνου/-ης.

5.1.Γ • ΠΡΟΑΓΩΓΗ/ΠΡΩΩΘΗΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Στο Μέρος Γ' της πρακτικής άσκησης, οι ασκούμενοι/-ες θα επιλέξουν ή/και θα δημιουργήσουν σύντομα καλλιτεχνικά έργα για μια ενδεχόμενη ακρόαση, φροντίζοντας να αναδείξουν τις ικανότητές τους στα διάφορα είδη του καλλιτεχνικού ρεπερτορίου. Θα συντάξουν ή/και θα προσαρμόσουν τον προσωπικό καλλιτεχνικό τους φάκελο (βιογραφικό σημείωμα, φωτογραφίες κ.λπ.) φροντίζοντας να αναδείξουν τις δεξιότητες και ικανότητές τους, σύμφωνα με τις απαιτήσεις της εκάστοτε ενδεχόμενης συνεργασίας. Θα συμμετέχουν σε ακροάσεις και θα επικοινωνήσουν με θέατρα, καλλιτεχνικούς οργανισμούς ή άλλες επιχειρήσεις διασκέδασης και ψυχαγωγίας για κλείσιμο συνεργασιών. Θα ανανεώνουν τις τεχνικές υποκριτικής τους ικανότητες, μελετώντας τη βιβλιογραφία και συμμετέχοντας σε σχετικά επιμορφωτικά σεμινάρια.

5.2 • Μεθοδολογία υλοποίησης πρακτικής άσκησης

Για την επιτυχή υλοποίηση της πρακτικής άσκησης, απαιτείται συνέργεια των συστημάτων εκπαίδευσης, κατάρτισης και αγοράς εργασίας, αλλά και συνεργασία του συνόλου του ανθρώπινου δυναμικού που συμμετέχει στη μαθησιακή διαδικασία και το οποίο περιλαμβάνει τον/την εργοδότη/-τρια που προσφέρει θέση πρακτικής άσκησης, τον/την εκπαιδευτή/-τρια στον χώρο εργασίας, τους/τις εργαζόμενους/-ες στην επιχείρηση, καθώς και τον/την εκπαιδευτή/-τρια και τον/την επόπτη/-τρια από την πλευρά της εκπαιδευτικής δομής. Η εν λόγω συνεργασία αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την αναβάθμιση της ποιότητας του τρόπου εφαρμογής της πρακτικής άσκησης και για την πραγμάτωση των μαθησιακών αποτελεσμάτων της ειδικότητας.

Στο πλαίσιο της μάθησης στον χώρο εργασίας, ο/η ασκούμενος/-η έρχεται σε επαφή με πραγματικά εργασιακά περιβάλλοντα, ασκείται σε πραγματικές εργασιακές συνθήκες και συνεργάζεται με επαγγελματίες της ειδικότητας ή άλλων ειδικοτήτων που εργάζονται στην ίδια επιχείρηση. Για τον λόγο αυτόν, η ύπαρξη κουλτούρας μάθησης αποτελεί προαπαιτούμενο για όλα τα εμπλεκόμενα μέρη.

Αναλυτικότερα, κομβικός είναι ο ρόλος του/της εκπαιδευτή/-τριας της επιχείρησης, ο/η οποίος/-α καλείται να λειτουργήσει ως μέντορας, να υποστηρίξει τον/την εκ-

παιδευόμενο/-η στη διερεύνηση των επαγγελματικών του/της στόχων, να ενθαρρύνει την ανάπτυξη δεξιοτήτων και την απόκτηση νέων εμπειριών, ώστε να εισέλθει στον κόσμο της πραγματικής εργασίας. Επομένως, καλείται να δημιουργήσει ένα περιβάλλον εμπιστοσύνης και ασφάλειας, το οποίο παρέχει στον/στην εκπαιδευόμενο/-η τη δυνατότητα δοκιμής και λάθους μέσω της ενθάρρυνσης της ατομικής πρωτοβουλίας. Απαραίτητα μεθοδολογικά βήματα, από την πλευρά του/της εκπαιδευτή/-τριας της επιχείρησης για την ομαλή ένταξη των εκπαιδευομένων στο εργασιακό περιβάλλον και την προώθηση της συνεργασίας με το υφιστάμενο προσωπικό της επιχείρησης είναι η περιγραφή της θέσης πρακτικής άσκησης, ο προσανατολισμός στο έργο και η εναλλαγή εργασιακών θέσεων.

Ειδικότερα, ως προς την περιγραφή της θέσης πρακτικής άσκησης, ο/η εκπαιδευτής/-τρια καλείται να λάβει υπόψη τη συνοπτική περιγραφή της ειδικότητας και τις αρμοδιότητες/καθήκοντα όπως αποτυπώνονται στον οδηγό κατάρτισης, γεγονός που προϋποθέτει τη συνεργασία με την εκπαιδευτική δομή. Καλείται να τροφοδοτήσει τους/τις ασκούμενους/-ες με τις απαραίτητες πληροφορίες που αφορούν την εκτελούμενη εργασία, τις ευθύνες, τις δεξιότητες και την εκπαίδευση που απαιτείται, τις συνθήκες κάτω από τις οποίες γίνεται η εργασία και τις σχέσεις της με άλλες εργασίες.

Παράλληλα, απαραίτητος κρίνεται και ο προσανατολισμός στο έργο με στόχο να κατανοήσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες το εργασιακό περιβάλλον στο οποίο εντάσσονται, να λάβουν υπόψη τα χαρακτηριστικά και τον τρόπο λειτουργίας της επιχείρησης, να γνωρίσουν το προσωπικό της και να αναπτύξουν το αίσθημα του ανήκειν. Στο πλαίσιο του προσανατολισμού, οι εκπαιδευόμενοι/-ες ενημερώνονται για την ιστορία της επιχείρησης, την πολιτική της, τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες, την κτιριακή υποδομή, τη γενική δομή, τους κανόνες συμπεριφοράς, την πολιτική προαγωγών, τα συστήματα αξιολόγησης κ.λπ.

Τέλος, προτείνεται η εναλλαγή των εργασιακών θέσεων (job rotation), κατά την οποία ο/η εκπαιδευόμενος/-η περνάει διαδοχικά από όλες τις συναφείς ή συσχετιζόμενες θέσεις εργασίας, μέχρι να ασκηθεί σε όλο τον κύκλο της εργασίας. Η συγκεκριμένη πρακτική μειώνει τη μονοτονία, την κούραση και, κατά συνέπεια, τα σφάλματα, ενώ αυξάνει την απόδοση και την ικανοποίηση. Ωστόσο, δεν συνιστάται για τις ειδικότητες που απαιτούν υψηλή ειδίκευση και οι οποίες χρειάζονται χρόνο, επομένως ο/η εκπαιδευτής/-τρια πρέπει να λάβει υπόψη του τον περιορισμένο χρόνο (εξάμηνο) υλοποίησης της πρακτικής άσκησης. Τέλος, θα πρέπει να σημειώσουμε ότι το μικρό μέγεθος της επιχείρησης μπορεί να λειτουργήσει ανασταλτικά στην εφαρμογή της εν λόγω πρακτικής.

Βιβλιογραφία

Α | Βιβλιογραφικές αναφορές σχετικές με την ειδικότητα

ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ

- Αδάμου, Χρ. (επιμ.). (2008). *Ο ηθοποιός ανάμεσα στη σκηνή και στην οθόνη*. Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη.
- Αλεξιάδης, Μ. Ι. (2010). *Ο μαγικός αυλός του Ορφέα. Δέκα μελετήματα για την όπερα και το μουσικό θέατρο*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.
- Αλτουβά, Α. & Σεχοπούλου, Μ. (επιμ.). (2017). *Παγκόσμιο Θέατρο: Πράξη – Δραματοουργία – Θεωρία*. Πρακτικά Επιστημονικής Συνάντησης αφιερωμένης στα 300 χρόνια από τη γέννηση του Denis Diderot (21-23.11.2013). Αθήνα: ΕΚΠΑ, Τμήμα Θεατρικών Σπουδών. Ανακτήθηκε από:
<https://www.openbook.gr/pagkosmio-theatro/>
- Άντλερ, Σ. (2007). *Η τέχνη του ηθοποιού* (μτφρ. Σ. Τζουμέρκας). Αθήνα: Εκδόσεις Ίνδικτος.
- Αργυρίου, Α. (2008). *Ιστορία της ελληνικής λογοτεχνίας και η πρόσληψή της* (τόμοι 1-8). Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη.
- Αρχιτεκτονίδης, Β. (2018). *Θεωρία βασικών γνώσεων της μουσικής μέχρι την Αρμονία*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαρηγορίου – Νάκας.
- Baldry, H. C. (2010). *Το τραγικό θέατρο στην αρχαία Ελλάδα* (μτφρ. Γ. Χριστοδούλου & Λ. Χατζηκώστα). Αθήνα: Εκδόσεις Καρδαμίτσα.
- Βαφιάς, Α. (2004). *Αγωγή προφορικού λόγου* (τόμος πρώτος: *Η προφορά της νεοελληνικής γλώσσας*). Αθήνα: Εκδόσεις Δωδώνη.
- Βαφιάς, Α. (2020). *Λεξικό προφοράς της κοινής νεοελληνικής γλώσσας*. Αθήνα: Εκδόσεις Λεξίτυπον.
- Beaton, R. (1996). *Εισαγωγή στη νεότερη ελληνική λογοτεχνία. Ποίηση και πεζογραφία* (μτφρ. Ε. Ζουργού). Αθήνα: Εκδόσεις Νεφέλη.

- Bogart, A. (2009). *Ένας σκηνοθέτης προετοιμάζεται. Δοκίμια για την τέχνη και το θέατρο* (μτφρ. Ε. Τζιρτζιλάκη). Αθήνα: Εκδόσεις Ηριδανός.
- Bordwell, D. & Thompson, K. (2011). *Εισαγωγή στην τέχνη του κινηματογράφου* (μτφρ. Κ. Κοκκινίδη). Αθήνα: Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης.
- Brennan, R. (2021). *Εγχειρίδιο: Η τεχνική Alexander. Πάρε τον έλεγχο της στάσης σου και της ζωής σου* (μτφρ. Β. Κουράκος). Αθήνα: Εκδόσεις Παρισιάνου.
- Brockett, O. G. & Hildy, F. J. (2013). *Ιστορία του θεάτρου* (Α΄ τόμος), (μτφρ. Μ. Χατζηεμμανουήλ, Μ. Βιτεντζάκης, Α. Γαϊτανά & Α. Κεχαγιάς). Αθήνα: Εκδόσεις Κόαν.
- Γεωργουσόπουλος, Κ. (2010). *Παγκόσμιο Θέατρο. 2. Από τον Στρίντμπεργκ και τον Τσέχωφ στον Πιραντέλλο και τον Μπρεχτ*. Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.
- Chion, M. (2008). *Το μιούζικαλ* (μτφρ. Μ. Γαβαλά). Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.
- Γκορτσάκοφ, Ν. (1997). *Βαχτάνγκοφ. Μαθήματα σκηνοθεσίας και υποκριτικής* (μτφρ. Α. Μανωλικάκης). Αθήνα: Εκδόσεις Μέδουσα.
- Γραμματάς, Θ. (2012). *Εισαγωγή στην ιστορία και τη θεωρία του θεάτρου*. Αθήνα: Εκδόσεις Εξάντας.
- Δανιήλ, Ι., «Αρχαία Ελληνική Τραγωδία. Το Στάσιμο», στο: https://www.greek-language.gr/digitalResources/ancient_greek/encyclopedia/tragedy/page_011.html
- Δημαράς, Κ. Θ. (2000). *Ιστορία της νεοελληνικής λογοτεχνίας. Από τις πρώτες ρίζες ως την εποχή μας*. Αθήνα: Εκδόσεις Γνώση.
- Dover, K. J. (1997). *Η κωμωδία του Αριστοφάνη* (μτφρ. Φ. Ι. Κακριδής). Αθήνα: Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης.
- Δρομάζος, Στ. Ι. (εισαγ.-μτφρ.-σχόλ.). (1982). *Αριστοτέλους «Ποιητική»* (5η έκδοση). Αθήνα: Εκδόσεις Κέδρος.
- Duront, F. (2003). *Η αυτοκρατορία του ηθοποιού* (μτφρ. Σ. Γεωργακοπούλου). Αθήνα: Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης.

- Esslin, M. (1996). *Το θέατρο του παραλόγου* (μτφρ. Μ. Λυμπεροπούλου). Αθήνα: Εκδόσεις Δωδώνη.
- Ευαγγελίδη, Α. (1991). *Χοροί του Μεσαίωνα και της Αναγέννησης*. Αθήνα: Εκδόσεις Νεφέλη.
- Field, S. (1986). *Το σενάριο: η τέχνη και η τεχνική (Οι βάσεις της σεναριογραφίας)*, (μτφρ. Π. Πολυκάρπου). Αθήνα: Εκδόσεις Κάλβος.
- Fischer-Lichte, E. (2012). *Ιστορία ευρωπαϊκού δράματος και θεάτρου. 1. Από την αρχαιότητα στους γερμανούς κλασικούς* (μτφρ. Γ. Καλιφατίδης). Αθήνα: Εκδόσεις Πλέθρον.
- Fischer-Lichte, E. (2012). *Ιστορία ευρωπαϊκού δράματος και θεάτρου. 2. Από τον ρομαντισμό μέχρι σήμερα* (μτφρ. Γ. Σαγκριώτης). Αθήνα: Εκδόσεις Πλέθρον.
- Goward, B. (2002). *Αφήγηση και τραγωδία. Αφηγηματικές τεχνικές στον Αισχύλο, τον Σοφοκλή και τον Ευριπίδη* (μτφρ. Ν. Μπεζαντάκος). Αθήνα: Εκδόσεις Καρδαμίτσα.
- Gunawardana, A. J., Becker, A. L., Hatley, B., Malm, W. P., Richmond, F., Arden, J., Yoh, S.-K., Goodman, D., Hideo, K., Mitra, S., Perinbayagam, R. S., Athamby, K. S., Dutt, U. & Jun, U. (1989). *Το θέατρο στην Ασία* (μτφρ. Φ. Κονδύλης). Αθήνα: Εκδόσεις Δωδώνη.
- Hartnoll, P. & Found, P. (επιμ.). (2000). *Λεξικό του θεάτρου* (μτφρ. Ν. Χατζόπουλος). Αθήνα: Εκδόσεις Νεφέλη.
- Howard, P. (2005). *Τι είναι σκηνογραφία;* (μτφρ. Ε. Κιρκινέ). Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Επίκεντρο.
- Johnstone, K. (2011). *Impro. Ο αυτοσχεδιασμός στο θέατρο* (μτφρ. Α. Γαρεφαλάκη). Αθήνα: Εκδόσεις Οκτώ.
- Καγγελάρη, Δ. (επιμ.). (1999). *Δημήτρης Ροντήρης: Σελίδες αυτοβιογραφίας*. Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη.
- Κακουδάκη, Τ. & Απέργη, Π. (2008). *Θέατρο – Θεατρική παιδεία*. Αθήνα: Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων.

- Κακριδής, Φ. Ι. «Αρχαία Ελληνική Κωμωδία. Ο Χορός», στο: https://www.greek-language.gr/digitalResources/ancient_greek/encyclopedia/comedy/page_017.html?prev=true
- Καλαμπάκας, Ε. & Κυριακουλάκος, Π. (2015). *Η οπτικοακουστική κατασκευή*. Αθήνα: ΚΑΛΛΙΠΟΣ. Ανοικτές Ακαδημαϊκές Εκδόσεις. Ανακτήθηκε από: <https://repository.kallipos.gr/handle/11419/5709>
- Kitto, H. D. F. (1993). *Η αρχαία ελληνική τραγωδία* (μτφρ. Λ. Ζενάκος). Αθήνα: Εκδόσεις Παπαδήμα.
- Κόμι, Τζ. (2006). *Η τέχνη της υποκριτικής στον κινηματογράφο. Ένας οδηγός για ηθοποιούς και σκηνοθέτες* (μτφρ. Μ. Πάσσαρη). Αθήνα: Εκδόσεις Αιγόκερως.
- Κονομή, Μ. (2021). *Μοντέρνα και σύγχρονη σκηνογραφία. Ορόσημα και εξελίξεις. Μια σύντομη επισκόπηση*. Αθήνα: Κάπα Εκδοτική.
- Κοντογιώργη, Α. (2000). *Η σκηνογραφία του ελληνικού θεάτρου 1930-1960*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις University Studio Press.
- Kott, J. (2006). *Ένα θέατρο ουσίας* (μτφρ. Ε. Πατρικίου). Αθήνα: Εκδόσεις Χατζηνικολή.
- Κουρούπη, Ε. (1999). *Χορός, σώμα, κίνηση. Πτυχές της χορευτικής τέχνης*. Αθήνα: Εκδόσεις Νεφέλη.
- Κρεμμύδα, Μ. (επιμ.). (2010). *Κάρολος Κουν*. Αθήνα: Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης.
- Λεκός, Ζ. (2005). *Το ποιητικό σώμα. Μια διδασκαλία της θεατρικής πράξης* (μτφρ. Ε. Βόγλη). Αθήνα: Εκδόσεις Κοάν.
- Lesky, A. (2003). *Η τραγική ποίηση των αρχαίων Ελλήνων (τόμος Α΄: Από τη γέννηση του είδους ως τον Σοφοκλή)*, (μτφρ. Ν. Χ. Χουρμουζιάδης). Αθήνα: Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης.
- Lesky, A. (2003). *Η τραγική ποίηση των αρχαίων Ελλήνων (τόμος Β΄: Ο Ευριπίδης και το τέλος του είδους)*, (μτφρ. Ν. Χ. Χουρμουζιάδης). Αθήνα: Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης.

- Λυπουρλής, Δ. (2005). *Αρχαία ελληνική μετρική. Μια πρώτη προσέγγιση*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Επίκεντρο.
- Μάμετ, Ντ. (2002). *Προς τον ηθοποιό. Αλήθειες και ψέματα. Συμβουλές και προτροπές* (μτφρ. Μ. Πασχαλίδου). Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.
- Μάρσαλ, Λ. (2003). *Το σώμα μιλά. Ζητήματα ερμηνείας και έκφρασης* (μτφρ. Α. Πιπίνη & Ν. Προδρομίδου). Αθήνα: Εκδόσεις Κοάν.
- Μάτεσις, Π. (επιμ.). (χ.χ). *Αρχιτέκτονες του σύγχρονου θεάτρου* (μτφρ. Λ. Μαντζοπούλου). Αθήνα: Εκδόσεις Δωδώνη.
- Μαυρομούστακος, Π. (2005). *Το θέατρο στην Ελλάδα 1940-2000. Μια επισκόπηση*. Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη.
- Μαυρομούστακος, Π. (2008). *Κάρολος Κουν. Οι παραστάσεις*. Αθήνα: Μουσείο Μπενάκη.
- McDonald, M. (1989). *Ο Ευριπίδης στον κινηματογράφο. Η ορατή καρδιά* (μτφρ. Ε. Μπελιές). Αθήνα: Εκδόσεις Βιβλιοπωλείον της «Εστίας».
- McDonald, M. & Michael Walton, J. (επιμ.). (2011). *Οδηγός για το αρχαίο ελληνικό και ρωμαϊκό θέατρο. Από το Πανεπιστήμιο του Cambridge* (μτφρ. Β. Λιαπής). Αθήνα: Εκδόσεις Καρδαμίτσα.
- Μέγιερχολντ, Β. Ε. (1982). *Κείμενα για το θέατρο* (μτφρ. Α. Βογιάζος). Αθήνα: Εκδόσεις Ιθάκη.
- Meier, C. (1997). *Η πολιτική τέχνη της αρχαίας ελληνικής τραγωδίας* (μτφρ. Φ. Μανακίδου). Αθήνα: Εκδόσεις Καρδαμίτσα.
- Meisner, S. & Longwell, D. (1987). *Sanford Meisner on Acting*. New York: Random House.
- Michael Walton, J. (2007). *Το αρχαίο ελληνικό θέατρο επί σκηνής. Εγχειρίδιο για τις παραστάσεις του αρχαίου δράματος στην κλασική εποχή και στους νεότερους χρόνους* (μτφρ. Κ. Αρβανίτη & Β. Μαντέλη). Αθήνα: Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα.
- Michels, U. (1999). *Άτλας της μουσικής (τόμος II: Ιστορικό μέρος: από το Μπαρόκ έως σήμερα)*, (μτφρ. ΙΕΜΑ). Αθήνα: Εκδόσεις Φίλιππος Νάκας.

- Missmahl, I. (1992). *Μοντέρνος χορός: Jazz* (μτφρ. Ε. Φλεμετάκη). Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάλλτο.
- Μουντράκη, Ε. Μ. (2020). *Εντός, εκτός και επί τα αυτά. Κείμενα για τη νεοελληνική, την παγκόσμια δραματουργία και τη σκηνική πράξη*. Αθήνα: Εκδόσεις Αιγόκερως.
- Μουρ, Σ. (2012). *Το σύστημα Στανισλάβσκι. Η επαγγελματική εκπαίδευση ενός ηθοποιού* (μτφρ. Α. Τσάκας). Αθήνα: Εκδόσεις Παρασκήνιο.
- Μπακονικόλα-Γεωργοπούλου, Χ. (1998). *Θέατρο και σχολείο* (1ο τεύχος: *Η τέχνη του θεάτρου*). Αθήνα: Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς, Τμήμα Θεατρικών Σπουδών Πανεπιστημίου Αθηνών.
- Μπάρμπα, Ε. (2001). *Θέατρο: Μοναξιά, δεξιότητες, εξέγερση* (μτφρ. Κ. Αν. Θέμελης). Αθήνα: Εκδόσεις Κοάν.
- Μπάρμπα, Ε. & Σαβαρέζε, Ν. (2008). *Η μυστική τέχνη του ηθοποιού. Αρχές θεατρικής ανθρωπολογίας* (μτφρ. Μ. Χατζηεμμανουήλ). Αθήνα: Εκδόσεις Κοάν.
- Μπαρμπούση, Β. (2010). *Ο χορός στον 20ό αιώνα. Σταθμοί και πρόσωπα*. Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη.
- Μπασλής, Γ. Ν. (2001). *Νεοελληνική μετρική*. Αθήνα: Εκδόσεις Γρηγόρη.
- Μποάλ, Α. (1981). *Το θέατρο του καταπιεσμένου* (μτφρ. Ε. Μπραουδάκη). Αθήνα: Εκδόσεις Θεωρία.
- Μπόγκαρτ, Α. & Λαντάου, Τ. (2020). *Το βιβλίο των Viewpoints. Πρακτικός οδηγός των Viewpoints και της σύνθεσης* (μτφρ. Ν. Φώσκολου). Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.
- Μπρεχτ, Μπ. (2015). *Μικρό όργανο για το θέατρο* (μτφρ. Π. Σκουφής). Αθήνα: Εκδόσεις Θεμέλιο.
- Müller, W. (1986). *Παντομίμα. Εγχειρίδιο για ηθοποιούς, ερασιτέχνες, μαθητές και ομάδες νέων* (μτφρ. Γ. Κώνστας). Αθήνα: Εκδόσεις Κάλβος.
- Müller, W. (1996). *Θέατρο του σώματος και Commedia dell'arte. Μια εισαγωγή για επαγγελματίες ηθοποιούς, ερασιτέχνες και ομάδες νέων* (μτφρ. Δ. Μαυρομουστάκου). Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις University Studio Press.

Μυράτ, Δ. (1979). *Η αγωγή του λόγου*. Αθήνα: Εκδόσεις Βιβλιοπωλείον της «Εστίας».

Νιάρχος, Θ. Θ. (επιμ.). (2013). *Έλληνες σκηνοθέτες του 20ού αιώνα*. Αθήνα: Εκδόσεις Τόπος.

Νταρακλίτσα, Ε. (2023). *Οι μάσκες της Commedia dell'arte. Η επιρροή από το αρχαίο ελληνικό και ρωμαϊκό θέατρο*. Αθήνα: Εκδόσεις Όταν.

Ο Αρχαιοελληνικός Μύθος στην Παγκόσμια Λογοτεχνία: https://www.greek-language.gr/digitalResources/ancient_greek/anthology/mythology/index.html?utm_source

Παπακωνσταντίνου, Ν. Δ. (2014). *Αγωγή του λόγου. Ορθοφωνία*. Αθήνα: Εκδόσεις Σταύρου Α. Κράτση.

Παραδείση, Μ. & Νικολαΐδου, Α. (επιμ.). (2017). *Από τον πρώιμο στον σύγχρονο ελληνικό κινηματογράφο. Ζητήματα μεθοδολογίας, θεωρίας, ιστορίας*. Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg.

Πατσαλίδης, Σ. (1997). *(Εν)τάσεις και (δια)στάσεις. Η Ελληνική τραγωδία και η θεωρία του εικοστού αιώνα*. Αθήνα: Εκδόσεις Τυπωθήτω.

Pavis, P. (2006). *Λεξικό του Θεάτρου* (μτφρ. Α. Στρουμπούλη). Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg.

Payne, B., Winakor, G. & Farrell-Beck, J. (2009). *Ενδυματολογία. Ιστορία της ενδυμασίας* (μτφρ. Ρ. Παγίδα) Αθήνα: Εκδόσεις Ίων.

Πολίτης, Λ. (1978). *Ιστορία της νέας ελληνικής λογοτεχνίας*. Αθήνα: Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης.

Πούχνερ, Β. (2010) *Θεωρητικά θεάτρου*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.

Πράτσικα, Κ. (1991). *Έργα και ημέρες. Αυτοβιογραφία και κείμενα για τα 30 χρόνια της σχολής*. Αθήνα: Εκδόσεις Αστρολάβος/Ευθύνη.

Πυργιώτης, Δ. (2000). *Μουσική θεωρία και πρακτική*. Αθήνα: Εκδόσεις Fagotto.

Ρεϋνά, Φ. (1980). *Ιστορία του μπαλέτου* (μτφρ. Α. Ρικάκης). Αθήνα: Εκδόσεις Υποδομή.

- Ρίντερ, Κ. (2000). *Ιστορία του παγκόσμιου κινηματογράφου* (μτφρ. Σ. Τριανταφύλλου). Αθήνα: Εκδόσεις Αιγόκερως.
- Ρίτσαρντς, Τ. (1998). *Για την δουλειά με τον Γκροτόφσκι πάνω στις σωματικές δράσεις. Μ' έναν πρόλογο και το δοκίμιο «Από τη θεατρική ομάδα στην τέχνη ως όχημα» του Γιέρζυ Γκροτόφσκι* (μτφρ. Κ. Αν. Θέμελης). Αθήνα: Εκδόσεις Δωδώνη.
- Romilly, J. de (1977). *Αρχαία ελληνική τραγωδία* (μτφρ. Ε. Δαμιανού-Χαραλαμποπούλου). Αθήνα: Εκδόσεις Καρδαμίτσα.
- Romilly, J. de (2011). *Η νεότερικότητα του Ευριπίδη* (μτφρ. Α. Στασινοπούλου-Σκιαδά). Αθήνα: Εκδόσεις Καρδαμίτσα.
- Ρούμπης, Γ. (1999). *Ελληνικοί χοροί. Γενικό μέρος – Διδακτική – Μουσικοκινητική ανάλυση*. Αθήνα: Εκδόσεις Σμπίλια.
- Σαμπατακάκης, Γ. (2008). *Γεωμετρώντας το χάος. Μορφή και μεταφυσική στο θέατρο του Θεόδωρου Τερζόπουλου*. Αθήνα: Εκδόσεις Μεταίχμιο.
- Σαρίδου, Ζ. (2010). *Ο σύγχρονος χορός. Τέχνη «σύμμαχος» στο καινοτόμο σχολείο*. Αθήνα: Εκδόσεις DianBooks.
- Scholes, R. & Klaus, C. H. (1984). *Στοιχεία του δράματος* (μτφρ. Α. Παρίση). Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Κωνσταντινίδη.
- Σολομός, Α. (1984). *Καλή μου Θάλεια ή περί κωμωδίας*. Αθήνα: Εκδόσεις Κέδρος.
- Σπάθης, Δ. (1983). «Το νεοελληνικό θέατρο», στο: *Ελλάδα: Ιστορία και πολιτισμός* (10ος τόμος). Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Μαλλιάρη, σσ. 11-67.
- Στανισλάβσκι, Κ. (1980). *Η ζωή μου στην τέχνη* (Α' & Β' τόμοι), (μτφρ. Α. Νίκας). Αθήνα: Εκδόσεις Γκόνη.
- Στανισλάβσκι, Κ. (2006). *Ένας ηθοποιός δημιουργείται* (μτφρ. Α. Νίκας). Αθήνα: Εκδόσεις Γκόνη.
- Στανισλάβσκι, Κ. (2006). *Πλάθοντας ένα ρόλο* (μτφρ. Α. Νίκας). Αθήνα: Εκδόσεις Γκόνη.

- Σώχος, Ο. Α. (2000). *Η φωνητική ορθοφωνία με απλά στοιχεία ανατομίας και λειτουργίας του φωνητικού και αναπνευστικού συστήματος* (2η έκδοση). Αθήνα: Ιδιωτική έκδοση.
- Ταμπάκη, Α., Σπυριδοπούλου, Α. & Αλτουβά, Α. (2015). *Ιστορία και Δραματολογία του Ευρωπαϊκού Θεάτρου. Από την Αναγέννηση στον 18ο αιώνα*. Αθήνα: ΚΑΛΛΙΠΟΣ. Ανοικτές Ακαδημαϊκές Εκδόσεις. Ανακτήθηκε από: <https://repository.kallipos.gr/handle/11419/2928>
- Ταμπάκη, Α., Γεωργοπούλου, Β., Αλτουβά, Α. & Διακουμοπούλου, Κ. (2023). *Ιστορία και Δραματολογία του Νεοελληνικού Θεάτρου, 16ος-20ός αιώνας*. Αθήνα: ΚΑΛΛΙΠΟΣ. Ανοικτές Ακαδημαϊκές Εκδόσεις. Ανακτήθηκε από: <https://repository.kallipos.gr/handle/11419/9898>
- Τερζάκης, Α. (1961). «Το δράμα και η θεωρία του», στο: *Δώδεκα διαλέξεις* (σειρά Α΄). Αθήνα: Βιβλιοθήκη Εθνικού Θεάτρου, σσ. 155-174.
- Τερζόπουλος, Θ. (2015). *Η επιστροφή του Διονύσου*. Αθήνα: Θέατρο Άττις.
- Τσαρούχης, Γ. (1987). *Ως στρουνθίον μονάζον επί δώματος*. Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη.
- Τσατσούλης, Δ. (2007). *Σημεία γραφής. Κώδικες σκηνής στο σύγχρονο ελληνικό θέατρο*. Αθήνα: Εκδόσεις Νεφέλη.
- Τσέχωφ, Μ. (1991). *Μαθήματα για έναν επαγγελματία ηθοποιό* (μτφρ. Α. Αλεξανδράκη). Αθήνα: Εκδόσεις Δωδώνη.
- Φελοπούλου, Σ. (2019). *Μεταμορφώσεις και ανανεώσεις της ευρωπαϊκής δραματολογίας. Από τον 18ο στον 21ο αιώνα*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.
- Vaganova, A. (1986). *Βασικές αρχές του κλασικού μπαλέτου* (μτφρ. Β. Τομάνας). Αθήνα: Ελληνικές Εκδόσεις.
- Vitti, M. (2003). *Ιστορία της νεοελληνικής λογοτεχνίας* (μτφρ. Μ. Ζορμπά). Αθήνα: Εκδόσεις Οδυσσέας.
- Weston, J. (2007). *Σκηνοθετώντας τον ηθοποιό* (μτφρ. Ν. Λερός). Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.

Wiles, D. (2009). *Το αρχαίο ελληνικό δράμα ως παράσταση. Μια εισαγωγή* (μτφρ. Ε. Οικονόμου). Αθήνα: Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης.

Χουρμουζιάδης, Ν. Χ. (1998). *Περί χορού. Ο ρόλος του ομαδικού στοιχείου στο αρχαίο δράμα*. Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη.

Χουρμούζιος, Α. (1963) «Η φιλοσοφία του σκηνικού έργου», στο *Δώδεκα διαλέξεις* (σειρά Β'). Αθήνα: Βιβλιοθήκη Εθνικού Θεάτρου, σσ. 156-179.

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

Au, S. (2002). *Ballet and Modern Dance* (2nd edition). London: Thames and Hudson.

Clarke, M. (2020). *The Essential Guide to Contemporary Dance Techniques*. Ramsbury, Marlborough: The Crowood Press.

Demopoulos, M. (2003). *Cinemythology: Greek Myths in World Cinema*. Athens: Hellenic Ministry of Culture.

Goldberg, R. (2001). *Performance Art. From Futurism to the Present* (2nd edition). Singapore: Thames and Hudson.

Thompson, K. & Bordwell, D. (2003). *Film History: An Introduction* (2nd edition). New York: McGraw-Hill Higher Education.

B | Βιβλιογραφικές αναφορές σχετικές με τη μεθοδολογία ανάπτυξης των εκπαιδευτικών εγχειριδίων

Βαρβιτσιώτη, Ρ., Γούλας, Χρ., Θεοδωρή, Ελ., Καρατράσογλου, Ι., Μαρκίδης, Κ., Μπαμπανέλου, Δ. & Νάτσης, Π. (2022). *Πρότυπος Οδηγός Κατάρτισης*. Αθήνα: ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ.

Βαρβιτσιώτη, Ρ., Θεοδωρή, Ελ., Μαρκίδης, Κ. & Μπαμπανέλου, Δ. (2023). *Ανάπτυξη οριζόντιας εκπαιδευτικής μεθοδολογίας/Εκπαιδευτικός σχεδιασμός στο πεδίο της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης*. Αθήνα: ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ.

Βαρβιτσιώτη, Ρ., Θεοδωρή, Ελ., Μαρκίδης, Κ. & Μπαμπανέλου, Δ. (2023). *Πρότυπο Εκπαιδευτικό Εγχειρίδιο*. Αθήνα: ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ.

Βαρβιτσιώτη, Ρ., Θεοδωρή, Ελ., Μαρκίδης, Κ. & Μπαμπανέλου, Δ. (2023). *Πρότυπη Τράπεζα Θεμάτων*. Αθήνα: ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ.

Γενική Γραμματεία Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Διά Βίου Μάθησης. Τμήμα Σπουδών, Προγραμμάτων και Οργάνωσης Επαγγελματικής Κατάρτισης. (2020). *Οδηγοί σπουδών ειδικοτήτων ΙΕΚ του Ν. 4186/2013*. Ανακτήθηκε στις 5 Μαρτίου 2026 από: <https://gsveltly.minedu.gov.gr/sxoles-anoteris-epaggelmatikis-katartisis-s-a-e-k/odigoi-katartisis-spoudon>

Γούλας, Χ. & Λιντζέρης, Π. (2017). *Διά Βίου Μάθηση, Επαγγελματική Κατάρτιση, Απασχόληση και Οικονομία: Νέα Δεδομένα, Προτεραιότητες και Προκλήσεις*. Αθήνα: ΙΜΕ/ΓΣΕΒΕΕ, ΙΝΕ/ΓΣΕΕ.

Γούλας, Χ., Μαρκίδης, Κ. & Μπαμπανέλου, Δ. (2021). *Πρότυπο ανάπτυξης εκπαιδευτικών υλικών του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ* [Εσωτερική έκδοση]. Αθήνα: Ινστιτούτο Εργασίας της Γενικής Συνομοσπονδίας Εργατών Ελλάδας.

Δημουλάς, Κ., Βαρβιτσιώτη, Ρ. & Σπηλιώτη, Χ. (2007). *Οδηγός Ανάπτυξης Επαγγελματικών Περιγραμμάτων*. Αθήνα: ΓΣΕΕ, ΣΕΒ, ΓΣΕΒΕΕ, ΕΣΣΕ.

ΙΝΕ/ΓΣΕΕ. (2021). *Νέα βίντεο παρουσίασης επαγγελμαμάτων* [Video]. Ανακτήθηκε από: <https://oasi.inegsee.gr/>

- Καραλής, Θ., Καρατράσογλου, Ι., Μαρκίδης, Κ., Βαρβιτσιώτη, Ρ., Νάτσης, Π. & Παπαευσταθίου, Κ. (2021). *Μεθοδολογικές προσεγγίσεις ανάπτυξης επαγγελματικών περιγραμμάτων και πλαισίων εκπαιδευτικών προδιαγραφών προγραμμάτων*. Αθήνα: ΙΝΕ/ΓΣΕΕ. Ανακτήθηκε στις 15 Μαρτίου 2022 από: https://www.inegsee.gr/wp-content/uploads/2021/07/Me8odologia_EP_Ebook.pdf
- Λευθεριώτου, Π. (Χ.Χ.). *Η Εκπαιδευτική Διεργασία στην Εκπαίδευση Ενηλίκων*. Αθήνα: Υπουργείο Εθνικής Παιδείας & Θρησκευμάτων, Γενική Γραμματεία Εκπαίδευσης Ενηλίκων.
- Cedefop. (2014). *Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση στη Ελλάδα: Συνοπτική Περιγραφή*. Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Cedefop. (2014). *Terminology of European Education and Training Policy: A Selection of 130 Key Terms* (2nd edition). Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Cedefop. (2018). *Skills forecast, trends and challenges to 2030*. DOI: 10.2801/4492TI-RF-18-002-EN-NISBN: 978-92-896-2712-218/12/2018.
- Kopnov, V. A., Shmurygina, O., Shchipanova, D., Dremina, M. A., Papaloizou, L., Orphanidou, Y. & Morevs, P. (2018). "Functional Analysis and Functional Maps of Qualifications in ECVET Context", in: *The Education and Science Journal*, 20(6), pp. 90-117. Retrieved from: https://www.researchgate.net/publication/326242379_Functional_Analysis_and_Functional_Maps_of_Qualifications_in_ECVET_Context
- Mansfield, B. & Schmidt, H. (2001). *Linking Vocational Education and Training Standards and Employment Requirements: An International Manual*. European Training Foundation. Retrieved June, 9, 2020, from: https://www.etf.europa.eu/sites/default/files/m/C12578310056925BC12571FE00473D6B_NOTE6UAEET.pdf
- Μπουραντάς, Δ. Κ. (2002). *Μάνατζμεντ, θεωρητικό υπόβαθρο, σύγχρονες πρακτικές*. Αθήνα: Εκδόσεις Μπένου.
- Psifidou, I. (2009). "What learning outcome based curricula imply for teachers and trainers", in: *7th International Conference "Comparative Education and*

Teacher Training” (June 29–July 3, 2009), vol. 7, pp. 183–188. Sofia, Bulgaria: Bureau for Educational Services.

Γ | Σχετική εθνική νομοθεσία

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σύσταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2006, σχετικά με τις βασικές ικανότητες της διά βίου μάθησης (2006/962/ΕΚ). Ανακτήθηκε στις 20 Ιουλίου 2026 από: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reco/2006/962/oj>

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σύσταση του Συμβουλίου της 22ας Μαΐου 2018 σχετικά με τις βασικές ικανότητες της διά βίου μάθησης (2018/C 189/01). Ανακτήθηκε στις 20 Ιουλίου 2026 από: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604\(01\)&from=PL](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604(01)&from=PL)

Νόμος υπ' αρ. 4763/2020 «Εθνικό σύστημα επαγγελματικής εκπαίδευσης, κατάρτισης και διά βίου μάθησης, ενσωμάτωση στην ελληνική νομοθεσία της Οδηγίας (ΕΕ) 2018/958 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 28ης Ιουνίου 2018 σχετικά με τον έλεγχο αναλογικότητας πριν από τη θέσπιση νέας νομοθετικής κατοχύρωσης των επαγγελμάτων (ΕΕ L 173), κύρωση της Συμφωνίας μεταξύ της Κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Κυβέρνησης της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας για το Ελληνογερμανικό Ίδρυμα Νεολαίας και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 254/Α/21-12-2020).

Υπ' αρ. ΦΒ7/108652/Κ3 Απόφαση Υπουργών Ανάπτυξης και Επενδύσεων – Παιδείας και Θρησκευμάτων – Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων «Πλαίσιο Ποιότητας Μαθητείας» (ΦΕΚ 4146/Β/9-9-2021).

Υπ' αρ. Κ5/97484 Απόφαση Υπουργών Οικονομικών – Ανάπτυξης και Επενδύσεων – Παιδείας και Θρησκευμάτων – Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων – Υγείας «Πρακτική άσκηση σπουδαστών Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης αρμοδιότητας Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων» (ΦΕΚ 3938/Β/26-8-2021).

Υπ' αρ. Κ1/118932/2017 Απόφαση Υπουργών Οικονομίας και Ανάπτυξης – Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων – Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, Υγείας «Ρύθμιση θεμάτων επιδότησης και ασφάλισης της Μαθητείας των σπουδαστών των δημόσιων και ιδιωτικών Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ) και Σχολών Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΣΕΚ)» (ΦΕΚ 2440/Β/18-7-2017).

Υπ' αρ. Κ1/54877/2017 Απόφαση Υπουργού Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων
«Τροποποίηση του Κανονισμού λειτουργίας Ινστιτούτων Επαγγελματικής
Κατάρτισης (ΙΕΚ) που υπάγονται στη Γενική Γραμματεία Διά Βίου Μάθησης
(ΓΓΔΒΜ)» (ΦΕΚ 1245/Β/11-4-2017).

Υπ' αρ. 5954/2014 Απόφαση Υφυπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων
«Κανονισμός Λειτουργίας Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ)
που υπάγονται στη Γενική Γραμματεία Διά Βίου Μάθησης (ΓΓΔΒΜ)»
(ΦΕΚ 1807/Β/2-7-2014).

Υπ' αρ. 110998/2006 Απόφαση Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών – Εθνικής
Παιδείας και Θρησκευμάτων – Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας
«Πιστοποίηση Επαγγελματικών Περιγραμμάτων» (ΦΕΚ 566/Β/8-5-2006).

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΩΝ

Συντακτική ομάδα

Ρένα Βαρβιτσιώτη

Ελένη Θεοδωρή

Κωνσταντίνος Μαρκίδης

Δέσποινα Μπαμπανέλου

Επιμέλεια σύνταξης

Δέσποινα Μπαμπανέλου

Το κείμενο συντάχθηκε στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση 2014-2020» και ειδικότερα της Πράξης με τίτλο «Διαμόρφωση οδηγών κατάρτισης και εκπαιδευτικών εγχειριδίων Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης (IEK)» – ΟΠΣ (MIS) 5069281 που συγχρηματοδοτείται από την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Κ.Τ.)

**Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση**

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

